בנק הפועלים בע"מ

דוח תקופתי לשנת

2019

דוח תקופתי לשנת 2019
בנק הפועלים בע"מ

מספר חברה ברשם	:	520000118
כתובת	:	שד' רוטשילד 50, ת"א
טלפון	:	7144669
פקסימיליה	:	7145424
תאריך הדוחות הכספיים	:	31.12.2019
תאריך הדוח	:	18 במרץ 2020

בנק הפועלים

דין וחשבון שנתי

2019

תוכן העניינים

דבר יו"ר הדירקטוריון	4
א. דוח הדירקטוריון וההנהלה	**7**
1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה	13
2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי	19
3. סקירת הסיכונים	46
4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	84
5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי	89
ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי	**90**
ג. דוחות כספיים לשנת 2019	**93**
ביאורים לדוחות הכספיים	107
ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי	**269**
6. ממשל תאגידי	273
7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם	283
8. נספחים	310
דוח תקופתי לשנת 2019	325
מילון מונחים	373
אינדקס	375

הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד.
בביאור 34 לדוחות הכספיים נכללת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד.
חוברת הכוללת את נתוני הבנק תמסר לכל דורש, או באתר האינטרנט של הבנק, www.bankhapoalim.co.il

דבר יו"ר הדירקטוריון

בשם חברי הדירקטוריון והנהלת בנק הפועלים, אני מתכבד להציג בפניכם את הדוחות הכספיים לשנת 2019. התוצאות העסקיות והנתונים הכספיים פרושים בפניכם על פני מאות העמודים הבאים, ואני אנסה להתמקד בסיפור שמעבר למספרים, ובמיוחד באירועי הימים האחרונים:

העולם נמצא בעיצומה של תקופה מאתגרת ומתמודד עם משבר שלא ידענו כמותו תקופה ממושכת. המערכת הפיננסית מהווה גורם מרכזי בשימור יציבותו של המשק, המניע את המשך הצמיחה במדינת ישראל ובעולם כולו. בימים אלו יותר מתמיד, באה לידי ביטוי חשיבות השמירה על מערכת פיננסית יציבה, המסוגלת להתמודד גם עם תרחישי קיצון שקשה היה לשרטט בעבר.
אני גאה בכך כי על אף שעברנו שנה מורכבת, בנק הפועלים ניצב איתן ויציב אל מול המשבר המתפתח עקב התפרצות מגפת הקורונה, מנווט בנחישות ובשיקול דעת את דרכו לקראת המחר, תוך מתן משקל מרבי לצרכי הציבור והמשק בעת הזו. לבנק עודפי הון ראויים המאפשרים לנו להמשיך לתמוך בלקוחות ולעבור יחד את המשבר.
השלכותיו הישירות והעקיפות של משבר הקורונה והשפעותיו על השווקים הפיננסים כבר מראים את אותותיהם. קשה בשלב זה לחזות את השלכות המשבר במלואן, אך אנו צופים כי בהמשך נראה השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית ועל יציבותן של החברות במשק.
השפעותיו של המשבר ידרשו מאתנו לפעול ביתר יעילות ואחריות על מנת להמשיך לשמר את יציבותם והמשך צמיחתם של הבנק ושל הכלכלה הישראלית.

כידוע, בשנים האחרונות הבנק מתמודד עם חקירות אמריקאיות בנושא מיסוי. הליכים אלה התקדמו באופן משמעותי בעת האחרונה. אנו מקווים כי הם נמצאים כעת בישורת האחרונה, וכי נגיע בהקדם לסיומה המיוחל של הפרשה.
על מנת להביא לסיומן של החקירות, בכפוף לאישורים סופיים מהרשויות האמריקאיות, קבוצת הבנק תידרש לשלם סכום של 870 מיליון דולר. עקב התפתחויות אלו, ברבעון הרביעי בשנה זו הפרשנו בגין הקנסות סכום של 259 מיליון דולר, המתווסף להפרשות קודמות שביצענו על סך 611 מיליון דולר.

במסגרת הערכות הבנק החליט הדירקטוריון, גם בהמשך לדרישה של המפקחת על הבנקים, על הקמתה של ועדה בלתי תלויה בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימ') פרופ' יורם דנציגר. הועדה תבחן את התהליכים הניהוליים ותהליכי הבקרה שאפשרו את המעשים נשוא הפרשה האמריקאית בכללותה, תוך התייחסות להיבטי ממשל תאגידי והתנהלות ההנהלה הבכירה והדירקטוריון, ותגבש המלצות לפי הצורך.

במקביל לניהול ההליך המשפטי, הבנק כבר יישם את הלקחים שנלמדו מהחקירות, על ידי שורה של החלטות ופעולות להפחתת סיכוני הציות בבנק, לרבות צמצום משמעותי של הפעילות מחוץ לישראל (למעט ניו יורק) וסגירת בנק הפועלים שוויץ. בנוסף, ביצע הבנק בשנים האחרונות מכלול פעולות על מנת לשפר את הבקרות הפנימיות ולמנוע הישנות מקרים דומים בעתיד. כך למשל, חטיבות ניהול הסיכונים והביקורת גדלו באופן משמעותי והרחיבו ושכללו את תחומי אחריותן ואופן פעולתן. דירקטוריון הבנק מקדיש תשומת לב ניכרת לנושאים אלה כחלק מתפקידו הפיקוחי.

בשנה האחרונה גופי הענק הטכנולוגיים הבינלאומיים עשו צעדים משמעותיים נוספים להרחבת פעילותם בסקטור הפיננסי, ואף החלו בהכנות לקראת כניסתם לישראל. עובדה זו, לצד ההכרזה על הקמת בנק דיגיטלי בישראל, משפיעה מהותית על הפעילות הבנקאית העתידית, ועל פעילותנו אנו. מגמות אלו חייבו אותנו לבחון השנה פעם נוספת את האסטרטגיה שקבענו, ולהתאים את תכניות העבודה של הבנק לעולם הפיננסי המשתנה. ב-2020 אנו מתכוונים לצלול לעומק הסוגיה ולבחון שינויים אסטרטגים נוספים אשר יידרשו לצורך ההתמודדות עם אתגרי העולם החדש.

לאחר שבתחילת השנה מכרנו את מרבית אחזקותינו בישראכרט בהנפקה מוצלחת, חילקנו לאחרונה את יתרת מניותינו בישראכרט לבעלי המניות של בנק הפועלים. בכך תמה תקופה ארוכה בה היינו בעלי השליטה בישראכרט ובסופה נאלצנו להיפרד ממנה במצוות המחוקק.

עוצמתו של בנק הפועלים הייתה ועודנה טמונה בצוות העובדים שלנו. התברכנו בעובדים מוכשרים, מקצועיים ומחויבים לבנק, לערכיו ולהצלחתו העסקית. העובדה כי על אף מכלול האתגרים הפנימיים והשינויים הרבים שחווינו בשנה זו, לצד התגברות משמעותית של התחרות המקומית והגלובאלית, בנק הפועלים ממשיך להוביל את המערכת הבנקאית בישראל, מוכיחה זאת פעם נוספת.

לאחרונה חתמנו על הסכם קיבוצי חדש עם ארגון העובדים לאחר משא ומתן ממושך אך מכבד אשר חייב גמישות מחשבתית, הקשבה לצד השני ומציאת נתיבים בהם האינטרסים של כל הצדדים מתחברים תוך ראיית טובת הבנק.

אני רוצה להודות לעובדי בנק הפועלים, ולציין כי אני חש גאווה אדירה בכל מפגש אתכם, בכל ביקור בסניף ובכל מפגש עם לקוח, כאשר אני רואה את המסירות והמחויבות בעיניכם, ושומע את המחמאות הרבות והכנות שלקוחות הבנק מעניקים לכם.

תודה מיוחדת להנהלת הבנק בראשות דב קוטלר, על השקעה אינסופית, הובלה ומנהיגות נחושה בתקופה מלאת עניין ואתגרים. אתם מהווים בעיני מודל למנהיגות עסקית חזקה, ישרה וערכית.

נפרדנו השנה מן המנהל הכללי הקודם של הבנק, אריק פינטו. אריק עבד בבנק קרוב ל-40 שנה והצליח לסלול את דרכו בחריצות מתפקיד בנקאי במערך הסינוף ועד לפסגת המערכת, לתפקיד המנכ"ל. אריק שימש מופת לכולנו כמנהל, בנקאי, מנהיג ואדם. עזיבת דמות מפתח בבנק בשיעור הקומה של אריק הוא אירוע משמעותי לעובדים, למנהלים וכמובן לדירקטורים.

עם הודעתו של אריק על כוונתו שלא להאריך את כהונתו החלנו בהליך איתור אינטנסיבי של מנכ"ל חדש. בחנו מספר גדול של מועמדים מרשימים בתוך ומחוץ לבנק. לאחר תהליך מיון מעמיק בחרנו בדב קוטלר הן בשל ניסיונו העסקי הנרחב והמגוון והן בשל כישוריו המנהיגותיים אשר בלטו לאורך כל התהליך. חברי הדירקטוריון מצאו בדב שילוב של תכונות אשר יאפשר לו להתמודד עם הניהול של הבנק העכשווי על כל האתגרים הכרוכים בכך, ועם הכנתו לעתיד של בנקאות חדשנית וטכנולוגית. דב השתלב במהירות בבנק, הוא מנהיג אותו בצעדים בטוחים ונמרצים, ועדיין מחייך כל בוקר בכניסתו למשרד.

אני מבקש להודות גם לחברי דירקטוריון הבנק, השותפים להנהגת הארגון ולהובלת הספינה האדירה הזו, על פני האתגרים הרבים בהווה ובעתיד. האחריות, המסירות והמחויבות שלכם ראויה בעיני להערכה.
השנה קיבלנו בברכה שלושה דירקטורים חדשים: דוד אבנר, נעם הנגבי וד"ר דוד צביליחובסקי. כל אחד מהם מביא עמו ניסיון עשיר וייחודי. הידע ותחומי העיסוק המגוונים של חברי הדירקטוריון הינם נכס חשוב לבנק.

לבסוף, אני מבקש להודות ללקוחות הבנק ולמשקיעים, הנותנים בנו אמון שנה אחר שנה ומפקידים בידינו את כספם. בתקופה המאתגרת בה אנו מצויים, נגביר את המאמצים לעמוד לצד לקוחותינו בהחלטות עסקיות ופיננסיות בתחום העסקי והפרטי, נמשיך לתת שירות נאמן והוגן וללוות אתכם בתהליך הצמיחה שלכם ושל עסקיכם.

בהערכה רבה,

עודד ערן
יושב ראש הדירקטוריון

18 במרץ, 2020

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

2019

תוכן העניינים

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה **13**
1.1. תיאור תמציתי של הבנק 13
1.2. מידע צופה פני עתיד 13
1.3. מידע כספי תמציתי 14
1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם 16
1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית 17
2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי **19**
2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים 19
2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר 22
2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון 29
2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים 38
2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה 42
2.6. חברות עיקריות 44
3. סקירת הסיכונים **46**
3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם 46
3.2. סיכון אשראי 50
3.3. סיכון שוק 70
3.4. סיכון נזילות ומימון 74
3.5. סיכון תפעולי 76
3.6. סיכון ציות 79
3.7. סיכון משפטי 80
3.8. סיכון מוניטין 80
3.9. סיכון רגולציה 80
3.10. סיכון כלכלי 81
3.11. סיכון אסטרטגי 81
3.12. סיכון סביבתי 82
3.13. חומרת גורמי הסיכון 82
4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים **84**
4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים 84
4.2. בקרות ונהלים 88
5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי **89**

רשימת הטבלאות

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן 14
טבלה 2-1: תמצית דוח רווח והפסד 22
טבלה 2-2: הרכב הרווח המימוני, נטו 23
טבלה 2-3: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית 24
טבלה 2-4: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים 25
טבלה 2-5: פירוט עמלות והכנסות אחרות 26
טבלה 2-6: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות 26
טבלה 2-7: רווח כולל 27
טבלה 2-8: מערך טכנולוגיית המידע 28
טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים 29
טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים 29
טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי 30
טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים 30
טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך 31
טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק 31
טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות 32
טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ 32
טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים 32
טבלה 2-18: מכשירים נגזרים 33
טבלה 2-19: פרטים בדבר דיבידנד ששולם 34
טבלה 2-20: חישוב יחס הלימות ההון 36
טבלה 2-21: יחס מינוף 37
טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים 38
טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 43
טבלה 3-1: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור 52
טבלה 3-2: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית 53
טבלה 3-3: מדדי סיכון אשראי 55
טבלה 3-4: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי 56
טבלה 3-5: סיכון אשראי לפי ענפי משק 57
טבלה 3-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים 59
טבלה 3-7: חשיפות עיקריות למדינות זרות 60
טבלה 3-8: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים 61
טבלה 3-9: סיכונים בתיק הלוואות לדיור 62
טבלה 3-10: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי 63
טבלה 3-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק 63
טבלה 3-12: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות 64
טבלה 3-13: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק 64
טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל 66
טבלה 3-15: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה 66
טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים 66
טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון 67
טבלה 3-18: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל 67
טבלה 3-19: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה 68
טבלה 3-20: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק 69
טבלה 3-21: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 31 בדצמבר 2019 69
טבלה 3-22: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו 71

טבלה 3-23: שווי הוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו לאחר השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית 72
טבלה 3-24: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית 72
טבלה 3-25: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה 73
טבלה 3-26: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ולשינויים במדד המחירים לצרכן 73
טבלה 3-27: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווגן המאזני 74
טבלה 3-28: יחס כיסוי הנזילות 75
טבלה 3-29: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות 76
טבלה 3-30: חומרת גורמי הסיכון 83

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

1.1. תיאור תמציתי של הבנק

כללי

- הבנק נוסד בשנת 1921 ומהווה "תאגיד בנקאי" בעל רישיון "בנק", לפי הוראות חוק הבנקאות. בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה. בשנת 1997 הופרט הבנק, והשליטה בו עברה לאריסון החזקות (1998) בע"מ ואחרים. בחודש נובמבר 2018 הפך הבנק לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה.
- קבוצת הבנק פועלת בישראל במכלול תחומי הבנקאות השונים ובפעילות המשיקה בשוק ההון, באמצעות שלוש חטיבות מרכזיות: החטיבה העסקית, החטיבה הקמעונאית וחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.
  - החטיבה העסקית משרתת את מרבית הלקוחות העסקיים, כאשר בתחום החברות הגדולות (Corporate) פועלת החטיבה באמצעות סקטורים בעלי התמחות ענפית, בתחום החברות הבינוניות (Middle Market) פועלת החטיבה באמצעות מרכזי עסקים, הפרוסים ברחבי המדינה ובאמצעות סניפי הבנק המעניקים ללקוחות החטיבה שירותים תפעוליים.
  - החטיבה הקמעונאית (Retail) משרתת, בין השאר, לקוחות משקי בית, בנקאות פרטית, תושבי חוץ ועסקים קטנים, באמצעות 215 סניפים לרבות, סניף נייד ובאמצעות ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב"חצרות לקוח", "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון", "מערכת קולית לקבלת מידע וביצוע פעולות (IVR) ופניות ברשתות החברתיות. כחלק מתפישת השירות בבנק והאחריות החברתית, רואה הבנק בנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי וחובה עסקית - במסגרתה תפיסת השירות כאמור, הונגשו כלל שירותי הבנק לאנשים עם מוגבלות ונושא הנגישות נלקח בחשבון בעת פיתוח מוצרים ותהליכים חדשים ובהתאמת פתרונות ייחודיים ללקוחות הבנק.
  - חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מרכזת את פעילות קבוצת הבנק במרבית תחומי שוק ההון בארץ ובחו"ל. פעילות זו כוללת, בין היתר, במתן שירותי ביצוע פעולות מסחר בניירות-ערך (ברוקראז'), שמירת ניירות-ערך, שרותי מסחר במטבעות ובנגזרים, מחקר וייעוץ, שירותים למנהלי נכסים פיננסיים, ניהול תיקי השקעות, בנקאות להשקעות, עסקי חיתום וניהול הנפקות.
- הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק כוללת את סניף ניו-יורק ונציגויות וכן קיום קשרים עם בנקים ברחבי העולם. עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק, המתמקד במתן שירותים בנקאיים לחברות. בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, הבנק חדל מפעילות מחוץ ישראל ועד לתום שנת 2019 הועברו מרבית נכסי הלקוחות של הבנקאות הפרטית הבינלאומית. כמו-כן, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף.

1.2. מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצון", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

1.3. מידע כספי תמציתי

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות"), ביום 8 באפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65.2% מהונה של ישראכרט. לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראכרט, שמטופלת לפי שיטת השווי המאזני. ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת ההחזקה במניות ישראכרט כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק ובכך השלים הבנק את ההיפרדות מישראכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות ואינו מחזיק עוד בישראכרט.

החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראכרט סווגה כ"פעילות מופסקת". בהתאם, עד הרבעון הראשון לשנת 2019, הבנק הציג את כל הנכסים וכל ההתחייבויות המשויכים לפעילות קבוצת ישראכרט בשורות נפרדות במאזן. באופן דומה הציג הבנק בנפרד בדוח רווח והפסד את הרווח המיוחס לפעילות המופסקת לכל תקופת דיווח.

החל מהרבעון השני לשנת 2019, שבו כאמור מכר הבנק 65.2% מהונה של ישראכרט, ועד למועד חלוקת יתרת ההחזקה כדיבידנד בעין כאמור, נותר הבנק עם השפעה מהותית על ישראכרט, על כן, יתרת ההשקעה הנותרת ותוצאות הפעילות המיוחסות אליה, לרבות הרווח נטו ממכירת ההשקעה, מוצגים בשורה אחת כפעילות מופסקת בדוחותיו הכספיים.

בהתאם לכך, נתוני קבוצת ישראכרט אינם מוצגים במסגרת הפירוטים שלהלן. לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ז. בדוחות הכספיים.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
מדדי ביצוע עיקריים					
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון	**4.62%**	7.06%	7.50%	7.72%	9.61%
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים[1]	**7.13%**	9.74%	9.44%	10.04%	9.61%
תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון[5]	**3.86%**	6.07%	6.61%	6.92%	8.74%
תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים[2][5]	**6.72%**	8.75%	8.55%	9.23%	8.74%
תשואה לנכסים ממוצעים	**0.39%**	0.57%	0.59%	0.60%	0.73%
יחס הכנסות לנכסים ממוצעים	**2.17%**	2.29%	1.99%	2.07%	2.13%
יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מפעילות נמשכת	**66.44%**	65.05%	64.57%	63.24%	59.63%
יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים מפעילות נמשכת[2]	**58.13%**	57.82%	59.10%	59.22%	59.63%
מרווח מימוני מפעילות שוטפת[3]	**2.26%**	2.31%	2.13%	2.05%	2.05%
יחס כיסוי נזילות[4]	**121%**	120%	122%	124%	99.00%

	ליום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון[5]	**11.53%**	11.16%	11.26%	11.01%	9.63%
יחס הון כולל לרכיבי סיכון[5]	**14.64%**	14.39%	14.64%	15.11%	14.36%
יחס מינוף[5]	**7.61%**	7.51%	7.37%	7.25%	7.10%

(1) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראכרט והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

(2) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

(3) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.

(4) למידע נוסף, ראה פרק "סיכון נזילות ומימון" להלן.

(5) למידע נוסף, ראה פרק "הון, הלימות הון ומינוף" להלן.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
מדדי איכות אשראי עיקריים					
שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור	**1.58%**	1.31%	1.36%	1.50%	1.58%
שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור	**1.80%**	1.23%	1.31%	1.83%	2.27%
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור	**0.12%**	0.20%	0.21%	0.18%	0.08%
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור	**0.44%**	0.22%	0.08%	0.07%	0.17%
			במיליוני ש"ח		
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,799**	2,595	2,660	2,628	3,082
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים[1]	**2,778**	3,579	3,348	3,417	3,082
רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,503**	2,231	2,346	2,354	2,802
רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים[2]	**2,619**	3,215	3,034	3,143	2,802
הכנסות ריבית, נטו	**9,319**	8,906	8,424	7,958	7,710
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**1,276**	613	202	179	437
רווח מימוני, נטו*	**9,878**	10,351	9,076	9,121	8,744
הכנסות שאינן מריבית	**3,889**	4,868	4,153	4,917	4,996
מזה - עמלות	**3,240**	3,318	3,338	3,617	3,838
הוצאות תפעוליות ואחרות	**8,776**	8,960	8,121	8,142	7,577
מזה - משכורות והוצאות נילוות	**4,018**	4,097	4,209	4,239	4,467
סך הכנסות	**13,208**	13,774	12,577	12,875	12,706
רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
רווח נקי למניה בש"ח המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת - בסיסי	**1.13**	1.68	1.76	1.77	2.11

* רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

(1) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראכרט והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

(2) אינו כולל הוצאות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

	ליום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
	במיליוני ש"ח				
נתונים עיקריים מהמאזן					
סך-כל הנכסים	**463,688**	460,926	454,424	448,105	431,638
מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים	**88,122**	84,459	86,093	80,367	64,964
ניירות-ערך	**59,486**	56,116	65,416	71,429	62,865
אשראי לציבור, נטו	**292,940**	282,507	265,853	259,878	267,480
סיכון אשראי בעייתי, נטו	**8,787**	6,944	6,822	7,358	9,171
חובות פגומים מאזניים, נטו	**3,034**	2,158	2,121	3,094	4,257
סך-כל ההתחייבויות	**425,467**	423,270	418,420	413,880	398,419
מזה - פיקדונות הציבור	**361,645**	352,260	347,344	338,494	321,718
פיקדונות מבנקים	**3,520**	4,528	3,649	4,077	4,542
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**26,853**	30,024	29,058	33,560	34,475
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**38,181**	37,544	35,863	34,047	33,032
אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)	**3,867**	2,178	2,073	3,480	4,928
נתונים נוספים					
מחיר מניה לסוף שנה (בש"ח)	**28.7**	23.7	25.6	22.9	20.1

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות)*	**74.90**	37.17	64.53	51.44	42.87
מספר משרות ממוצע	**9,297**	9,723	10,228	10,556	11,025
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים	**2.05%**	1.97%	1.87%	1.80%	1.88%
יחס עמלות לנכסים ממוצעים	**0.71%**	0.73%	0.74%	0.82%	1.26%

* על פי מועד ההכרזה.

1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. למידע נוסף על הסיכונים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן וה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2019 אישרו הנהלת הבנק והדירקטוריון עדכונים לתוכנית האסטרטגית ובמסגרת זו נקבעו היעדים והאסטרטגיה העסקית לשנים 2020-2022. הליך קביעת היעדים והאסטרטגיה העסקית, בוצעו תוך בחינת השינויים בכלכלה הגלובלית, השינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה וההתעצמות בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, בכלל תחומי פעילותו.

התוכנית האסטרטגית עודכנה בהתאם למגמות המרכזיות המשפיעות על תעשיית הבנקאות ובהן, עלייה בנכונות לקוחות לצרוך שירותים פיננסיים פשוטים בערוצים הדיגיטליים, צעדים רגולטוריים להגברת התחרות במערכת הבנקאית, המשך השקעות משמעותיות בחברות פינטק וכניסתם של שחקנים טכנולוגיים משמעותיים לפעילות מול לקוחות בזירה הפיננסית. יודגש כי בשנה החולפת, חברות הטכנולוגיה הגדולות בעולם, ובראשן גוגל, אפל ופייסבוק הכריזו על הרחבת הפעילות מול לקוחות בזירה הפיננסית.

בנוסף לשינויים אלו, התוכנית האסטרטגית נבנתה תוך התייחסות גם לתרחישים עתידיים אפשריים לענף הבנקאות כפי שאלו פורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018. הפיקוח על הבנקים תיאר את תרחישי באזל בסקירה השנתית אודות מערכת הבנקאות בישראל לשנת 2017, שפורסמה בחודש מאי 2018. הבנק אימץ את תרחישי באזל כמתודולוגיה לניתוח סביבת התחרות העתידית ולבחירת תרחיש ייחוס הנראה כבעל מירב הסיכויים להתממש בענף הבנקאות הישראלי. נוכח הפערים בסביבה התחרותית בין מגזר הלקוחות הפרטיים לבין מגזר הלקוחות העסקיים, להערכת הבנק במגזרי הפעילות השונים עשויים להתממש תרחישים שונים.

מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים. להערכת הבנק, במגזר הבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים) קיימת סבירות גבוהה להתממשות, מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר" בו יבוזרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. ייתכן כי בתרחיש זה יירקמו שיתופי פעולה בין השחקנים באמצעות מודלים שונים לפעילות. להערכת הבנק, בבנקאות העסקית והמסחרית, הערך המוסף שחברות הטכנולוגיה הגדולות יכולות לספק ללקוח העסקי הינו מוגבל יחסית ומכאן שהאיום הנשקף מצד ענקיות הטכנולוגיה בפלחי לקוחות אלו עדיין רחוק. על כן, להערכת הבנק במגזר הבנקאות העסקית קיימת סבירות גבוהה להתממשות תרחיש "הבנק המשופר". בתרחיש זה, יעברו הבנקים הקיימים תהליך מקיף של מודרניזציה ודיגיטציה ויעשו שימוש בטכנולוגיות חדישות כדי לשפר את מערכותיהם, לחדש את הממשק עם הלקוחות, ליצור ערך מוסף, ולהציע שירותים מתקדמים. חלק מהמודלים העסקיים ישתנו, אך הקשר עם הלקוחות ופעילות הליבה יישמרו.

הבנק מיישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי ההון, והן נלקחו בחשבון במסגרת התכנון האסטרטגי של הבנק.

יעדים

התוכנית האסטרטגית מתמקדת ב-7 יעדי על:

א. הגדלת התשואה על ההון
ב. שימור נתחי השוק בשווקים מרכזיים
ג. שמירה על רמת הרווחיות במוצרים מרכזיים
ד. שיפור יעילות תפעולית
ה. הגדלת פעילות הלקוחות בדיגיטל
ו. חיזוק נאמנות הלקוחות
ז. חיזוק מחויבות ומוטיבציית עובדים

אסטרטגיה עסקית

בשנת 2020 הבנק ימשיך ביישום אבני היסוד המרכזיות בתוכניות האסטרטגית

על פי תפיסת הבנק, מערכת היחסים עם הלקוחות נחלקת ל-2 זירות פעילות - זירת ה-Expert Banking וזירת ה-Daily Banking. פעילות ה-Daily Banking כוללת בעיקר פעולות בנקאיות פשוטות שאותן רוב הלקוחות מעדיפים לבצע בעצמם, באמצעות ערוצי הפעילות הישירים (אפליקציות מובייל, אתר אינטרנט, מכונות לשירות עצמי ועוד), כאשר ההנחה היא כי שיעור לקוחות אלה אף יעלה בעתיד. לעומת זאת, זירת ה-Expert Banking כוללת פעולות בנקאיות ברמת מורכבות גבוהה יותר, וככל שהפעולה נתפסת מורכבת יותר, עולה שיעור המעוניינים בליווי אנושי ומקצועי.

טרנספורמציה דיגיטלית - הדיגיטל הופך לבחירה הראשונה של הלקוח הקמעונאי בפעילות ה-Daily Banking

בזירת פעילות ה-Daily Banking, החליט הבנק להשקיע מאמצים משמעותיים על מנת להפוך את הדיגיטל והערוצים הישירים לבחירה הראשונה של הלקוח בצריכת שירותים ומוצרים שאינם מורכבים. במסגרת זו יפעל הבנק לשיפור היצע ואיכות המוצרים והערוצים, תוך ניהול המיגרציה לדיגיטל, לצד מתן מענה ללקוחות בעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה.

מבנה הפעלה ותפיסת שירות בחטיבה הקמעונאית

כחלק משדרוג יכולות ה-Expert Banking, הנהלת הבנק ודירקטוריון הבנק אישרו בתחילת שנת 2020 תוכנית תלת שנתית לשינוי מבנה ההפעלה ולשיפור השירות בחטיבה הקמעונאית. במסגרת התוכנית תתבצע אופטימיזציה בפריסת הרשת הקמעונאית, אשר תתמקד, יותר מבעבר, במתן שירותי בנקאות לצרכים מורכבים.

עליית מדרגה ביכולות האשראי והתשלומים

הבנק יפעל להמשך טיוב תיק האשראי הקמעונאי תוך שדרוג של יכולות החיתום והגביה, באמצעות פיתוח מודלי חיתום אוטומטיים ושיפור מסעות הלקוח. בזירת הלקוחות העסקיים והמסחריים, ימשיך הבנק לפעול לשימור מעמדו המוביל במטרה להיות הבחירה הראשונה של הלקוחות העסקיים הגדולים והבינוניים. כמו-כן יפעל הבנק לחיזוק יכולות שירות לעסקים וליווי לקוחות בצמיחה. בנוסף, יפעל הבנק לשפר את הצעת הערך בכרטיסי החיוב ולספק פתרונות תשלום מתקדמים כדוגמת אפליקציית bit בהתאם לתנאי השוק ובכפוף להוראות החוק והרגולציה הרלוונטיות (ובכלל זה התנאים והמגבלות המפורטים בנייר העמדה של בנק ישראל מיום 9 ביולי 2019 בנושא פעילות אפליקציות התשלומים של הבנקים).

טרנספורמציה טכנולוגית - פיתוח תשתיות, שימוש בכלים מתקדמים ומודרניזציה של מערכות ליבה

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות, הבנק מוביל מהלך של התאמת מערכות הליבה להתמודדות עם קצב השינויים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר במודלים העסקיים ובמוצרים הדיגיטליים מחייב את הבנק לחדש את מערכות הליבה הקיימות. מודרניזציה של מערכות הליבה תאפשר תשתית בנקאית גמישה ופשוטה יותר, שתשפר את קצב היישום של תהליכים עסקיים חדשים ופיתוח מוצרים חדשים (Time to Market), תשתית לבנקאות פתוחה (Open API) וצמצום של עלויות IT.

בכוונת הבנק לבצע קפיצת מדרגה ביכולות הטכנולוגיות על מנת לשפר את הגמישות ואת קצב היישום ולפעול בשנים הקרובות לבניית תשתיות טכנולוגיות, תהליכי עבודה, כלים מתקדמים ושינויים ארגוניים אשר יחד, יאפשר שיפור חוויית לקוח והשגת היעדים העסקיים של הבנק.

בנוסף, הבנק פועל לפיתוח תחום המידע והאנליטיקה לשיפור יכולות קבלת החלטות על-ידי אימוץ תהליכים ממוכנים, מדויקים ופרסונליים המבוססים על תשתיות מידע רחבות.

טרנספורמציה ארגונית - תרבות, תהליכים, יעילות וטיפוח עובדים

הבנק החליט על תהליך של טרנספורמציה ארגונית אשר יכלול היבטים של תרבות, תהליכים, יעילות וטיפוח עובדים. הבנק יפעל להמשיך לייעל ולשפר את תהליכי העבודה, בדגש על פישוט תהליכים ומיכונם, ובזכות כך לשפר את רמת השירות ללקוחות, במקביל לחיזוק המצוינות התפעולית. הבנק החליט על עבודה במודל הפעלה אג'ילי (מעבר לצוותי עבודה חוצי תפקידים, הבנויים סביב מטרה עסקית) במספר יחידות ההנהלה הראשית, המאפשר מהירות תגובה (TTM) וגמישות, והבנק ימשיך לבחון הרחבת המעבר לעבודה במודל זה במהלך השנה הקרובה.

הוחלט על התאמת המבנה הארגוני להגברת האפקטיביות הארגונית והתאמת תמהיל העובדים לצרכים המשתנים. נחתם הסכם שכר קיבוצי עם עובדי הבנק וכן אושרה בידי ההנהלה והדירקטוריון תוכנית פרישה מרצון במסגרתה יפרשו מהבנק יותר מ-900 עובדים במהלך 3 השנים הקרובות.

החתירה לפישוט ולמצוינות תפעולית מתמשכת תמשיך להיות שאיפה מרכזית של הבנק. הבנק יפעל לשיפור יחס היעילות התפעולית לאורך תקופת התוכנית האסטרטגית. החתירה למצוינות תפעולית תאפשר לבנק לנצל בצורה אופטימלית את המשאבים הקיימים לטובת מימוש יוזמות חדשות.

תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכניות לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1. סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

הכלכלה העולמית צמחה בשנת 2019 בשיעור של 2.9%, לעומת צמיחה של 3.6% בשנת 2018. מלחמת הסחר בין ארצות-הברית לבין סין ואי-הוודאות סביב היציאה של בריטניה מהאיחוד האירופי היו בין הגורמים להאטה בצמיחה. התרחבות הסחר העולמי נבלמה, דבר שפגע בענף התעשייה, ועליית אי-הוודאות הובילה גם להאטה בהשקעות הריאליות. מבחינה גיאוגרפית, ההאטה בלטה במדינות אירופה ובסין אך גם בארצות-הברית נרשמה האטה בצמיחה. הבנקים המרכזיים בעולם, הגיבו לסיכונים לצמיחה ולאינפלציה והמדיניות המוניטרית הפכה למרחיבה עוד יותר. הפד הוריד את הריבית שלוש פעמים במהלך 2019 לרמה של 1.75%. הבנק המרכזי האירופי הוריד גם הוא את הריבית לרמה של 0.5%-, וחידש את מדיניות ההרחבה הכמותית. האינפלציה נותרה מתונה. בארצות-הברית עלה מדד המחירים (Core PCE) בשנת 2019 בשיעור של 1.6%, ובאירופה האינפלציה הסתכמה בשיעור של 1.3%.

בשלהי חודש דצמבר 2019 הודיעה ממשלת סין על התפשטות וירוס מסוג קורונה בתחומה. סין נקטה בצעדים חריגים על מנת לצמצם את התפשטות הווירוס, כולל סגר על מחוז המאכלס כ-50 מיליון תושבים וצמצום של הפעילות בערים הגדולות בסין. למרות הצעדים שננקטו הווירוס התפשט ברחבי העולם. ארגון הבריאות העולמי הכריז על הקורונה כמגיפה כלל עולמית. מדינות אירופה, איטליה וספרד בפרט, נמצאות עתה במוקד ההתפשטות של הקורונה. ממשלות הכריזו על מצב חירום, הגבילו את התנועה בין מדינות, ובאירופה מדינות רבות הכריזו הסגר לתושבים. הפגיעה הכלכלית העולמית כבר ניכרת בייצור ובסחר העולמי, בירידה חדה בתיירות, וכעת גם בצריכה הפרטית עם סגירת מקומות הבילוי והעסקים במדינות רבות בעולם. ירידות שערים חדות נרשמו בשוקי המניות, ובמחירי אגרות-החוב הקונצרניות. בנקים מרכזיים, בהם הפד והבנק המרכזי של בריטניה, הורידו את הריבית. הפד האמריקני הפחית את הריבית עד לרמה של 0.25%-0.0%, ובד בבד הוא פועל להגדלת הנזילות בשוק הכסף. אנו מעריכים כי הפעילות היזומה למניעת הפצת הווירוס עשויה לגבות מחיר כבד במונחי צמיחה, ובטווח הזמן הקצר התוצר אף עשוי להתכווץ.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

בשנת 2019 נרשמה במשק הישראלי צמיחה בשיעור של 3.5%, המשקפת עלייה בתוצר לנפש של 1.6%. הצמיחה הושפעה לחיוב מעלייה חדה של 8.7% ביצוא השירותים מישראל, וכן מעלייה בשיעור של 3.9% בצריכה הפרטית. מנגד, יצוא הסחורות נותר ללא שינוי וההשקעות בנכסים קבועים עלו בשיעור של אחוז בלבד. הרכב הצמיחה הושפע ככל הנראה מהמגמות בעולם, ובעיקר ממתיחות הסחר בין ארצות-הברית לבין סין, שפגעה בסחר העולמי ובהשקעות הריאליות. שוק העבודה נותר הדוק - שיעור האבטלה הממוצע ב-2019 ירד במעט לרמה של 3.8%, והשכר הממוצע עלה ב-3.0%. השפעות נגיף הקורונה על המשק הישראלי כבר ניכרות במרבית ענפי המשק. ממשלת ישראל הודיעה על הגבלות נרחבות בחיי היום יום. סגירת כל מוסדות החינוך, סגירה של מקומות בילוי ומסחר, הגבלת נסיעה בתחבורה ציבורית ואיסור התקהלויות של מעל עשרה אנשים. מקומות עבודה רבים כבר הודיעו על עצירת הפעילות ועשרות אלפי עובדים הוצאו לחופשה ללא תשלום של לפחות חודש. אנו מעריכים כי להגבלות אלו עשויות להיות השפעות שליליות על ענפי משק רבים, ובעיקר בתחומים כמו תיירות, מלונאות ואנרגיה. הצריכה הפרטית עשויה להיפגע באופן ניכר בטווח הקצר, ומצבם הפיננסי של משקי הבית והעסקים עשוי להיות מורע במידה ומדיניות הסגר תתארך.

הנדל"ן למגורים

שנת 2019 אופיינה בתפנית בשוק הבנייה למגורים - היקף רכישות דירות חדשות עלה ב-2019 בשיעור חד של 42% לעומת שנת 2018. משקל הדירות שנמכרו במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן" הגיע לכ-50% מכלל הדירות החדשות. סקר מחירי הדירות של הלמ"ס מצביע על התייקרות בשיעור של 3.40% במחירי הדירות בשנה האחרונה. התגברות הביקוש לדירות יכול להיות מוסבר בירידה של הריביות לכל הטווחים, ואולי גם באי-הוודאות הפוליטית שנוצרה. התחלות הבניה הסתכמו בשנת 2019 בכ-51 אלף יחידות, קצב דומה לזה של שנה קודמת.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

ריבית בנק ישראל נותרה במהלך כל שנת 2019 ללא שינוי ברמה של 0.25%. במהלך המחצית הראשונה של השנה היה נראה שהאינפלציה מתבססת בתחומי היעד וההועדה המוניטרית העריכה שיהיה צורך להעלות את הריבית. במהלך המחצית השנייה של השנה, הייסוף החד בשער החליפין וירידה חדה בשיעור האינפלציה השנתי הביאו את הוועדה להעריך שהריבית תיוותר ברמתה תקופה ארוכה או תפחת. נוכח השפעת הייסוף החד בשער השקל על האינפלציה, בנק ישראל העדיף עד כה לשוב לרכוש מטבע-חוץ ולא להפחית את הריבית. ב-15 לחודש מרץ הודיע בנק ישראל כי יחל לרכוש אגרות-חוב ממשלתיות על מנת לוודא ששוק אגרות-החוב הממשלתי מתפקד כיאות.

הגירעון התקציבי הסתכם בשנת 2019 ב-52.2 מיליארד שקל שמהווים 3.7% מהתוצר, זאת לעומת יעד גירעון של 2.9% מהתוצר. הפער בין יעד הגירעון הממשלתי בתכנון התקציב לבין התוצאות בפועל מוסבר בהכנסות נמוכות מהחזוי בסך של כ-9.2 מיליארד שקל, והוצאות גבוהות מהמתוכנן של 2.8 מיליארד שקל. שנת 2019 אופיינה בשני סבבים של בחירות לכנסת שלאחריהן לא הוקמה ממשלה חדשה קבועה והמשיכה לכהן ממשלת מעבר. בהיעדר ממשלה קבועה, שנת 2020 נפתחה ללא אישור של התקציב, והוצאות הממשלה נקבעות בהתאם לתקציב המתוכנן לשנת 2019. בתחילת חודש מרס 2020 נערך סבב שלישי של בחירות לכנסת. המפלגות הגדולות מנסות כעת להרכיב קואליציה שתאפשר הקמת ממשלה. נוכח הצעדים הננקטים למניעת התפשטות וירוס הקורונה והשפעתם על ההכנסות ממסים, עשוי הגירעון התקציבי לגדול בחודשים הקרובים. כמו-כן ייתכן שהממשלה תיאלץ להגדיל את ההוצאות מעבר למתוכנן.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" עלה בשנת 2019 בשיעור של 0.3%. האינפלציה נמצאת מזה שש שנים מתחת לגבול התחתון של יעד האינפלציה. הירידה בשיעור האינפלציה בשנה האחרונה מיוחסת בחלקה הגדול לייסוף בשער החליפין של השקל מול סל המטבעות, דבר שבא לידי ביטוי בהוזלות סל סעיפי מדד כמו נסיעות לחו"ל, ריהוט וציוד לבית והלבשה והנעלה. התגברות התחרות מצד הרכישות המקוונות המשיכה אף היא למתן את מחירי המוצרים הסחירים. סעיפים שפחות מושפעים משער החליפין כמו אחזקת דירה, חינוך, תרבות ובידור וכן סעיף הדיור, רשמו התייקרויות שתואמות למעשה את יעד האינפלציה. בניגוד לשנים קודמות, ההשפעה הישירה של המדיניות הכלכלית על המחירים הייתה נמוכה. במהלך חודש מרץ 2020 חלו מספר התפתחויות שעשויות להיות בעלות השפעה על האינפלציה, כמו ירידה חדה במחירי הנפט בעולם, פיחות חד בשער השקל והשבתה חלקית של הפעילות הכלכלית במשק. גורמים אלו מעלים מאוד את אי-הוודאות באשר לתוואי האינפלציה בתקופה הקרובה.

השקל יוסף בשנת 2019 בשיעור של 7.8% מול הדולר האמריקאי, ומול האירו בשיעור של 9.6%. מול סל המטבעות האפקטיבי חל ייסוף של 8.3%. לאור הייסוף החד בשער השקל חזר בנק ישראל לרכוש מטבע-חוץ ברבעון הרביעי של שנת 2019 בהיקף של 3.8 מיליארד דולר. במהלך החודשים פברואר ומרץ, בעקבות אי-הוודאות הגדולה בשווקים הפיננסיים, חל פיחות חד בשער השקל מול סל המטבעות האפקטיבי, תוך תנודתיות גבוהה מאוד בשער החליפין.

שוקי הכספים וההון

בשנת 2019 נרשמו בשוקי ההון בעולם עליות שערים חדות, שהושפעו מהפחתות הריבית ומדיניות ההרחבה הכמותית של הבנקים המרכזיים, עליות שערים אלו "תיקנו" במידה מסוימת את ירידות השערים החדות שהיו בסוף 2018. בארצות-הברית עלה מדד S&P500 בשיעור של 29%, ומדד המניות האירופי ה-STOXX EUROPE 600 עלה ב-23%. עליית מחירי הנכסים הפיננסיים בישראל הושפעה מהמגמות בעולם ובסיכום שנתי נרשמו עליות שערים בכל אפיקי ההשקעה בשוק ההון: מדד ת"א 125 עלה בשיעור של 21%, מדד אגרות-החוב-הממשלתיות עלה ב-9.1%, ומדד ואגרות-החוב של חברות עלה ב-8.2%.

השינוי במדיניות המוניטרית בעולם הביא לירידה בתשואות איגרות-החוב לטווחים הארוכים. בארצות-הברית תשואת האיגרת הממשלתית לטווח של עשר שנים ירדה בסוף שנת 2019 לרמה של 1.92% לעומת 2.68% בסוף שנת 2018. בישראל תשואת איגרת ממשלתית לטווח של 10 שנים ירדה מרמה של 2.3% בסוף 2018, ל-0.94% בסוף שנת 2019. בנוסף, חלה ירידה במרווחי הסיכון של איגרות-החוב של החברות (תל בונד 60) לרמה של כ-0.98%. התפשטות נגיף הקורונה בעולם העלתה כאמור את חששות המשקיעים ממיתון עולמי והביאה לתגובה חדה של השווקים הפיננסים. מדדי המניות בארצות-הברית ירדו מאז אמצע פברואר בשיעור של כ-20% בממוצע. באירופה ובישראל נרשמו ירידות שערים חדות יותר של כ-30% בממוצע. התנודתיות בשווקים הפיננסיים גברה מאוד. כמו-כן חלה עלייה חדה במרווחי הסיכון של אגרות-החוב התאגידיות.

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד ליציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור, מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA נחקרים על-ידי הרשויות האמריקאיות. בעת האחרונה, קבוצת הבנק וכל אחד מהצוותים המטפלים בחקירה מטעם ה-DOJ ומטעם הרגולטורים הבנקאיים ניהלו משאים ומתנים נרחבים בנוגע לתנאים של הסדרים מוסכמים, אשר יביאו, עם אישורם על-ידי הרשויות האמריקאיות וקבוצת הבנק ועם גיבושם הסופי, לסיום החקירות. לפירוט ראה ביאור 25 ד ו-25ה בדוחות הכספיים.
- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. לפרטים נוספים ראה סקירה כלכלית ופיננסית.

  התפרצות וירוס הקורונה עלולה ליצור שינוי משמעותי בסביבה המקרו-כלכלית כאמור בסקירה הכלכלית וכמפורט בפרק עניינים נוספים להלן.
- **הסביבה הרגולטורית בארץ ובחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, ובפרט הפרדות הבנק מחברות כרטיסי האשראי שלו והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם ניוד חשבונות בנק ו-Open API עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד את השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה ביאור 35 בדוחות הכספיים.

- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקרות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.
- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד) וחברות פינטק, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, כדוגמת חוק נתוני אשראי שנכנס לתוקפו ב-12 לאפריל 2019, ניוד חשבונות בנק ו-Open API העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2020-2022 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים.
לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה ביאור 35 בדוחות הכספיים.

2.1.3. רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון זיו האפט (BDO) וסומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המשותפים של הבנק. משרד האפט את האפט אשר התמזג למשרד זיו האפט בשנת 2000 החל לכהן כרואה החשבון המבקר של הבנק בשנת 1921. משרד סומך חייקין החל לכהן כרואה החשבון של הבנק בשנת 1998. לעיתים, מוצא לנכון רואה החשבון המבקר לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פיסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים.
רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 25ג.(ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 25ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 25ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2019 ב-1,799 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,595 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה ברווח נבעה בעיקר מגידול בהוצאה להפסדי אשראי וכן מקיטון ברווח המימוני לנוכח השפעות השינויים במדד המחירים לצרכן והשפעות התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים. מנגד חל קיטון בהוצאות ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וההוצאות המשפטיות הכרוכות בה.

שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2019 הסתכם ב-4.62%, בהשוואה ל-7.06% בשנת 2018.

טבלה 1-2: תמצית דוח רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		השינוי
	2019	2018	
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**11,920**	11,672	2.1%
הוצאות ריבית	**(2,601)**	(2,766)	(6.0%)
הכנסות ריבית, נטו	**9,319**	8,906	4.6%
הכנסות מימון שאינן מריבית	**559**	1,445	(61.3%)
רווח מימוני, נטו*	**9,878**	10,351	(4.6%)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**1,276**	613	108.2%
רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**8,602**	9,738	(11.7%)
עמלות והכנסות אחרות*	**3,330**	3,423	(2.7%)
הוצאות תפעוליות ואחרות	**8,776**	8,960	(2.1%)
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**3,156**	4,201	(24.9%)
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**1,681**	2,009	(16.3%)
רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים	**1,475**	2,192	(32.7%)
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**11**	4	175.0%
רווח נקי מפעילות נמשכת	**1,486**	2,196	(32.3%)
רווח נקי מפעילות מופסקת	**296**	364	(18.7%)
רווח נקי:			
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**1,782**	2,560	(30.4%)
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**17**	35	(51.4%)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,799**	2,595	(30.7%)
תשואת הרווח הנקי	**4.6%**	7.1%	(34.7%)

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

ההפסד הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך של 629 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 97 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. תוצאות הרבעון הרביעי של שנת 2019 והרבעון המקביל אשתקד הושפעו מהוצאות חריגות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים (הוצאה ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך 1,000 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-922 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד).

הרווח הנקי מנוטרל השפעות חריגות כאמור לעיל הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2019 בסך של 359 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי מנוטרל השפעות חריגות בסך של 991 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של הקבוצה, מנוטרלות חריגים, ברבעון הרביעי של שנת 2019 בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד:

1. עלייה בהפסדי אשראי בסך של 687 מיליון ש"ח, בין היתר בשל השפעות ישירות ועקיפות הנובעות ממשבר הקורונה, כפי שידועות למועד עריכת הדוחות.
2. קיטון בסך 201 מיליון ש"ח ברווח המימוני בעיקר בשל ירידה בסך 139 מיליון ש"ח ברווח ממניות ואגרות-חוב וירידה בסך 33 מיליון ש"ח בשל שינוי במדד הידוע בין התקופות.

לפרטים בדבר התפתחויות מהותיות בהכנסות והוצאות לפי רבעונים, ראה נספחים לפרק ממשל תאגידי.

2.2.1. התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-2: הרכב הרווח המימוני, נטו

	לשנה שהסתיימה ביום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**11,920**	11,672	2.12%
הוצאות ריבית	**(2,601)**	(2,766)	(5.97%)
הכנסות ריבית, נטו	**9,319**	8,906	4.64%
הכנסות מימון שאינן מריבית*	**559**	1,445	(61.31%)
סך הרווח המימוני המדווח	**9,878**	10,351	(4.57%)
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:			
הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	**225**	180	25.00%
רווח מהשקעות במניות	**353**	403	(12.41%)
הפסד מירידת-ערך מניות של חברה מוחזקת*	**(56)**	-	
רווחים בגין הלוואות שנמכרו	**9**	56	
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים[1]	**(261)**	64	
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל וגידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים[2]	**(148)**	73	
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	**122**	776	(84.28%)
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת[3]	**9,756**	9,575	1.89%

* כולל הפרשה לירידת-ערך בגין השקעות הבנק בבנק פוזיטיף.

(1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.

(2) בסעיף זה נכללו השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

(3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
מזה בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה בסך של 21 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה להכנסה בסך של 128 מיליון ש"ח בשנת 2018.

הכנסות המימון מפעילות שוטפת בשנת 2019 הסתכמו בסך של 9,756 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 9,575 מיליון ש"ח בשנת 2018. העלייה נבעה מגידול במרווחים הפיננסיים בפיקדונות בשל עליית שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. כמו-כן, חלה עלייה בהיקפי האשראי לדיור והפעילות העסקית. מנגד, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני וכן קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות.
סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בשנת 2019 בסך של 9,878 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 10,351 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה נבעה מהפסד בסך 261 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 64 מיליון ש"ח בשנת 2018, כתוצאה משינוי בהתאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים, בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. כמו-כן, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים וכן קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. בנוסף, חלה ירידה ברווח מהשקעה במניות והוכרה ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים, ראה פרק "חברות עיקריות" להלן).

טבלה 3-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום			
	31.12.19		31.12.18	
	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)
	במיליוני ש"ח/באחוזים			
הכנסות ריבית	**11,920**	**2.93%**	11,672	2.97%
הוצאות ריבית	**(2,601)**	**1.07%**	(2,766)	1.13%
הכנסות ריבית, נטו	**9,319**	**1.86%**	8,906	1.84%
יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית		**2.29%**		2.27%

בשנת 2019 חלה עלייה בהכנסות ריבית לעומת שנת 2018 אשר נבעה מעלייה בשיעורי הריבית הדולרית והשקלית ומעלייה בהיקפי האשראי לדיור והפעילות העסקית. מנגד, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני וחל קיטון בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. בהוצאות ריבית חלה ירידה הנובעת מקיטון בשיעור עליית המדד בין התקופות אשר קוזזה בחלקה בעלייה בשיעורי הריבית הדולרית והשקלית.
מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בין שנת 2019 לבין שנת 2018 עולה כי השינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לגידול בסך של כ-604 מיליון ש''ח והשינויים בשיעורי הריבית גרמו לקיטון בסך של כ-191 מיליון ש''ח בהכנסות ריבית נטו.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2019 בסך של 1,276 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 613 מיליון ש"ח בשנת 2018.
בהפרשה הפרטנית, נטו נרשמה בשנת 2019 הוצאה בסך של 668 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 155 מיליון ש"ח בשנת 2018. השינוי בסעיף זה נובע בעיקר מגידול בהוצאה הפרטנית ברוטו.
ההוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית הסתכמה לסך של 608 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה להוצאה בסך של 768 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה בהוצאה הקבוצתית נבעה בעיקר מקיטון במחיקות האוטומטיות, בעקבות טיפול ממוקד בחובות בחריגה ופיגורים. בנוסף, חלו שינויים ביתרות האשראי בהשוואה לשנת 2018 שקוזזו על-ידי רישום של הפרשה קבוצתית עקב מכירת השליטה בקבוצת ישראכרט בחודש אפריל 2019 והכללה של יתרות האשראי המאזני והחוץ-מאזני של הקבוצה החל ממועד זה.
ההפרשה להפסדי אשראי הושפעה מהשלכות משבר הקורונה, כפי שידועות למועד עריכת הדוחות, בעיקר בגין לווים הקשורים לענפים שנפגעו מהמשבר (בעיקר אנרגיה, תעופה ותיירות).
למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה פרק "המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון" בדוח הדירקטוריון.
למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה ביאור 13 בדוחות הכספיים.

טבלה 4-2: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

	לשנה שהסתיימה ביום	
	31.12.19	31.12.18
	במיליוני ש"ח	
הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי	**1,619**	835
קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית	**(951)**	(990)
הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי	**668**	(155)
הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו	**608**	768
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*	**1,276**	613
* מזה:		
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**1,055**	114
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**31**	40
הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**191**	457
הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**(1)**	2
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי	**1,276**	613

		ב-%
שיעור ההוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור:		
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי	**0.55%**	0.30%
שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור***	**0.76%**	0.58%
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.44%**	0.22%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.12%**	0.20%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**7.48%**	14.58%

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.
*** ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-3,330 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,423 מיליון ש"ח בשנת 2018. הכנסות מעמלות הסתכמו ב-3,240 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה ל-3,318 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה נבעה מירידה בדמי ניהול חשבונות ועמלות פעילות בניירות-ערך וקוזזה בעלייה מהכנסות מעמלות מעסקי מימון ומהכנסות מכרטיסי אשראי.
הכנסות האחרות הסתכמו ב-90 מיליון ש"ח בהשוואה ל-105 מיליון ש"ח בשנת 2018. הירידה נבעה מרשום הכנסות בשנת 2018 ממכירת בניינים בסך של 28 מיליון ש"ח וכן מרווח ממכירת תיקי לקוחות של לקוחות הפעילות הבינלאומית בסך של 28 מיליון ש"ח ב-2018 בהשוואה ל-12 מיליון ש"ח בשנת 2019.

טבלה 2-5: פירוט עמלות והכנסות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
עמלות			
דמי ניהול חשבונות	**870**	920	(5.4%)
פעילות בניירות-ערך	**698**	741	(5.8%)
כרטיסי אשראי, נטו	**321**	282	13.8%
טיפול באשראי	**222**	223	(0.4%)
עמלות מעסקי מימון	**479**	450	6.4%
עמלות אחרות	**650**	702	(7.4%)
סך-הכל עמלות תפעוליות	**3,240**	3,318	(2.4%)
סך-הכל אחרות	**90**	105	(14.3%)
סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות	**3,330**	3,423	(2.7%)

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-8,776 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,960 מיליון ש"ח בשנת 2018, ירידה בשיעור של כ-2.1%. הירידה בהוצאות נבעה בעיקרה מקיטון בהוצאה בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA וההוצאות המשפטיות הכרוכות בה.

טבלה 2-6: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

	לשנה שהסתיימה ביום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
הוצאות שכר			
שכר	**3,573**	3,740	(4.5%)
מענקים ותגמול מבוסס מניות	**445**	357	24.6%
סך-הכל שכר	**4,018**	4,097	(1.9%)
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,334**	1,376	(3.1%)
הוצאות אחרות[1]	**3,424**	3,487	(1.8%)
סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות	**8,776**	8,960	(2.1%)

(1) בשנת 2019 כולל סך של 71 מיליון ש"ח בגין הפסקת הפעילות הבנקאות הפרטית בבנק הפועלים שוויץ (בשנת 2018 כולל סך של 30 מיליון ש"ח).

הוצאות השכר הסתכמו בשנת 2019 ב-4,018 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,097 מיליון ש"ח בשנת 2018, ירידה בשיעור של 1.9%. הקיטון בהוצאות השכר נבע בעיקר מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות ומירידה בסכום המענק השנתי. קיטון זה קוזז ממענק חתימה חד פעמי בסך של 210 מיליון ש"ח בעקבות חתימה על הסכם שכר וגידול בתגמול מבוסס מניות עקב עלייה במחיר המניה.
הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2019 ב-1,334 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,376 מיליון ש"ח בשנת 2018, קיטון בשיעור של 3.1%, בעיקר בדמי שכירות וירידה בפחת על תוכנות.
ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2019 ב-3,424 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,487 מיליון ש"ח בשנת 2018, ירידה בשיעור של 1.8%. הירידה נבעה מהשפעת הפרשה לחקירת עסקי לקוחות הבנק ו-FIFA שהסתכמו בשנת 2019 בסך של כ-822 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,049 מיליון ש"ח בשנת 2018 וכן מירידה בהוצאות משפטיות הכרוכות בה. מנגד קיזזו ירידה זו הוצאה בגין עסקה למכירת תיק לקוחות הפעילות הבינלאומית וגידול בהוצאות מחשב, שיווק ופרסום והפרשה לתביעות ונזקי לקוחות.
ההפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת הסתכמה בשנת 2019 בסך של 1,681 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,009 מיליון ש"ח בשנת 2018. שיעור המס האפקטיבי של הבנק בשנת 2019 הגיע ל-53.3% בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2% וזאת בשל הוצאות לא מוכרות, בעיקר עקב הפרשה הקשורה לחקירת עסקי הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, מהפסדים של חברות בת שלא נכלל בגינם מס נדחה והתאמת מסים בגין שנים קודמות, בעיקר עקב גביית חובות שנמחקו בעבר.

הרווח הנקי מפעילות מופסקת הסתכם בשנת 2019 בסך של 296 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 364 מיליון ש"ח בשנת 2018.
הרווח מפעילות מופסקת בשנת 2019 כולל רווח נטו בסך כ-137 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס המתייחס), הכולל רווח הון בסך של כ-210 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה ובניכוי הפחתה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח, ואת חלקו של הבנק מרווחי קבוצת ישראכרט בסך של 159 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018. בתוצאות הפעילות המופסקת נכלל חלקו של הבנק ברווחי ישראכרט (33%) החל מהרבעון השני של שנת 2019. עד לתום הרבעון הראשון לשנת 2019, ובשנת 2018 הרווח מפעילות מופסקת כלל את חלקו של הבנק (98.2%) מרווחי קבוצת ישראכרט.
חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בשנת 2019 בהפסד בעיקר מבנק פוזיטיף בסך של 17 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 35 מיליון ש"ח בשנת 2018.
הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2019 בסך של 1,799 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,595 מיליון ש"ח בשנת 2018.
הרווח הנקי הבסיסי למניה, המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת, בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בשנת 2019 ב-1.13 ש"ח, בהשוואה ל-1.68 ש"ח בשנת 2018.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 7-2: רווח כולל

	לשנה שהסתיימה ביום	
	31.12.19	31.12.18
	במיליוני ש"ח	
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**1,782**	2,560
הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**17**	35
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,799**	2,595
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:		
התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו[1]	**581**	(920)
התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים	**-**	(2)
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים**	**(876)**	379
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים	**(295)**	(543)
השפעת המס המתייחס	**119**	135
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים	**(176)**	(408)
הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**1,606**	2,152
ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**17**	35
הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,623**	2,187

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
(1) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הרווח הכולל הסתכם בשנת 2019 בסך של 1,623 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,187 מיליון ש"ח בשנת 2018. הרווח הכולל הושפע מעבר לשינוי ברווח הנקי בעיקר מעלייה בהתאמות אגרות-חוב זמינות למכירה כתוצאה מעלייה במחירי אגרות-החוב בארץ ובחו"ל (בעיקר אגרות-חוב ממשלתיות) לעומת ירידות במחירי ניירות-ערך זמינים למכירה בשנת 2018. מנגד, גידול בהתחייבויות בגין הטבות לעובדים שנבעו מהשפעת תוכנית ההתייעלות לשנים 2020-2022, הסכם השכר ומהשלכה של ירידה בעקומי הריבית שהגדילה את ההתחייבות האקטוארית, קיזזו חלק מעלייה זו.

2.2.3. מערך טכנולוגיית המידע

טבלה 2-8: מערך טכנולוגיית המידע

	תוכנה	חומרה[3]	אחר	סך-הכל
	במיליוני ש"ח			
תוספות לנכסים[1] בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2019:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	**240**	**-**	**-**	**240**
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	**121**	**-**	**-**	**121**
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[4]	**76**	**104**	**-**	**180**
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין	**-**	**-**	**21**	**21**
סך-הכל	**437**	**104**	**21**	**562**
יתרות נכסים[2] בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2019:				
סך-הכל עלות מופחתת	**1,304**	**337**	**42**	**1,683**
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות	**612**	**-**	**-**	**612**
הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2019:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	**399**	**101**	**-**	**500**
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	**244**	**26**	**18**	**288**
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	**68**	**20**	**2**	**90**
הוצאות בגין פחת	**220**	**92**	**17**	**329**
הוצאות אחרות	**71**	**19**	**50**[5]	**140**
סך-הכל הוצאות	**1,002**	**258**	**87**	**1,347**
תוספות לנכסים[1] בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2018:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	**208**	**-**	**-**	**208**
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	**78**	**-**	**-**	**78**
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[4]	**72**	**95**	**-**	**167**
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין	**-**	**-**	**8**	**8**
סך-הכל	**358**	**95**	**8**	**461**
יתרות נכסים[2] בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2018:				
סך-הכל עלות מופחתת	**1,076**	**342**	**35**	**1,453**
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות	**508**	**-**	**-**	**508**
הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2018:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	**350**	**128**	**-**	**478**
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	**223**	**32**	**11**	**266**
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	**59**	**23**	**2**	**84**
הוצאות בגין פחת	**270**	**91**	**22**	**383**
הוצאות אחרות	**68**	**25**	**63**(5)	**156**
סך-הכל הוצאות	**970**	**299**	**98**	**1,367**

(1) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 12 מיליוני ש"ח (31.12.18: 42 מיליוני ש"ח).
(2) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 216 מיליוני ש"ח (31.12.18: 206 מיליוני ש"ח).
(3) לרבות תשתיות תקשורת.
(4) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.
(5) כוללות הוצאות שהוצאו על-ידי מערך טכנולוגיית המידע לרבות הוצאות שוטפות על שימוש בתקשורת וטלפוניה, דואר, שכר-דירה, מסים, חשמל וכדומה.

2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם ב-463.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-460.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. העלייה נבעה בעיקר מגידול באשראי לציבור ובהשקעות בניירות-ערך שקוזזה בעיקר מהפסקת האיחוד של קבוצת ישראכרט כתוצאה ממכירת מרבית מניות ישראכרט בשנת 2019.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

	יתרה ליום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
סך-כל הנכסים	**463,688**	460,926	0.6%
אשראי לציבור, נטו	**292,940**	282,507	3.7%
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**88,122**	84,459	4.3%
ניירות-ערך	**59,486**	56,116	6.0%
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת*	**849**	15,110	(94.4%)
פיקדונות הציבור	**361,645**	352,260	2.7%
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**26,853**	30,024	(10.6%)
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת*	**-**	14,733	(100.0%)
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**38,181**	37,544	1.7%

* החל מהרבעון השני 2019 יתרת ההשקעה בקבוצת ישראכרט, המטופלת לפי שיטת השווי המאזני, מוצגת בשורה אחת במסגרת הנכסים המיוחסים לפעילות מופסקת. לפרטים נוספים ראה ביאור 1(ז) בדוחות הכספיים.

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

	ליום		השינוי
	31.12.19	*31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**89,256**	80,962	10.2%
אנשים פרטיים - אחר	**37,944**	42,269	(10.2%)
בינוי ונדל"ן	**53,833**	50,682	6.2%
מסחר	**26,176**	26,026	0.6%
תעשייה	**15,998**	16,371	(2.3%)
שירותים פיננסיים**	**22,058**	18,404	19.9%
אחר	**47,675**	47,793	(0.2%)
סך-הכל	**292,940**	282,507	3.7%

* סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם שונה מענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

** בשל הפסקת איחוד ישראכרט החל מהרבעון השני של 2019, היתרה כוללת הלוואות שניתנו לקבוצת ישראכרט, שהסתכמו בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח למועד הפסקת האיחוד.

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.2. "מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

חבויות בעייתיות

טבלה 11-2: סיכון אשראי בעייתי[1]

	31.12.19			31.12.18		
	מאזני	חוץ-מאזני	סך-הכל	מאזני	חוץ-מאזני	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
סיכון אשראי פגום	**4,442**	**861**	**5,303**	2,729	582	3,311
סיכון אשראי נחות[2]	**1,476**	**270**	**1,746**	1,451	220	1,671
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת	**3,240**	**597**	**3,837**	2,432	770	3,202
סך סיכון אשראי בעייתי*	**9,158**	**1,728**	**10,886**	6,612	1,572	8,184
סיכון אשראי בעייתי נטו	**7,144**	**1,643**	**8,787**	5,492	1,452	6,944
* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר[2]	**913**	**-**	**913**	808	-	808

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:
סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

בשנת 2019 חלה עלייה בסך החבויות הבעייתיות בשיעור של 33%, בין היתר בשל השפעות ישירות ועקיפות הנובעות ממשבר הקורונה, כפי שידועות למועד עריכת הדוחות.
למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי ראה פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.1. "ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 12-2: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

	יתרה ליום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים למעט נגזרים			
אשראי תעודות	**816**	1,397	(41.6%)
ערבויות והתחייבויות אחרות*,**	**51,134**	52,490	(2.6%)
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק	**15,640**	14,689	6.5%
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו*[1]	**44,695**	41,403	8.0%
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות	**58,323**	50,755	14.9%
יתרות חוזי מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים המיוחסים לפעילות מופסקת	**-**	24,845	

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,797 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.18: 22,617 מיליוני ש"ח).
** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 94 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 174 מיליוני ש"ח).
(1) בעקבות הפסקת איחוד קבוצת ישראכרט נכללו יתרות מסגרת חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בסך של כ-4.5 מיליארד ש"ח, שטרם היציאה מאיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות.

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות ושאינן סחירות בפיזור נרחב.
ניירות הערך הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2019 בכ-59.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-56.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, עלייה בשיעור של כ-6.0% שנבעה בעיקר מרכישה, נטו, בתיק הזמין למכירה, של אגרות-חוב של ממשלת ישראל.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

	תיק למסחר		זמין למכירה		מוחזק לפדיון		סך-הכל	
	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך
	במיליוני ש"ח/באחוזים							
ליום 31 בדצמבר 2019								
אגרות-חוב ממשלת ישראל	**6,602**	**11.1%**	**33,417**	**56.2%**	**-**	**-**	**40,019**	**67.3%**
אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית	**-**	**-**	**7,730**	**13.0%**	**-**	**-**	**7,730**	**13.0%**
אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות	**3**	**0.0%**	**378**	**0.6%**	**-**	**-**	**381**	**0.6%**
סך-הכל אגרות-חוב ממשלות	**6,605**	**11.1%**	**41,525**	**69.8%**	**-**	**-**	**48,130**	**80.9%**
אגרות-חוב קונצרניות - בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**299**	**0.5%**	**299**	**0.5%**
אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות	**-**	**-**	**9,284**	**15.6%**	**-**	**-**	**9,284**	**15.6%**
סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות	**-**	**-**	**9,284**	**15.6%**	**299**	**0.5%**	**9,583**	**16.1%**
מניות	**2**	**0.0%**	***1,771**	**3.0%**	**-**	**-**	**1,773**	**3.0%**
סך-הכל ניירות-ערך	**6,607**	**11.1%**	**52,580**	**88.4%**	**299**	**0.5%**	**59,486**	**100.0%**
ליום 31 בדצמבר 2018								
אגרות-חוב ממשלת ישראל	6,266	11.2%	26,373	47.0%	-	-	32,639	58.2%
אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית	64	0.1%	9,419	16.8%	-	-	9,483	16.9%
אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות	5	0.0%	1,001	1.8%	-	-	1,006	1.8%
סך-הכל אגרות-חוב ממשלות	6,335	11.3%	36,793	65.6%	-	-	43,128	76.9%
אגרות-חוב קונצרניות - בישראל	-	-	255	0.5%	398	0.7%	653	1.2%
אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות	2	0.0%	10,812	19.3%	-	-	10,814	19.3%
סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות	2	0.0%	11,067	19.7%	398	0.7%	11,467	20.4%
מניות	41	0.1%	1,480	2.6%	-	-	1,521	2.7%
סך-הכל ניירות-ערך	6,378	11.4%	49,340	87.9%	398	0.7%	56,116	100.0%

* שאינן למסחר.

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה ביאור 32ב. בדוחות הכספיים.
לפרטים נוספים אודות השפעות התפרצות נגיף הקורונה, ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים.

טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

	31.12.19		31.12.18	
	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
כרייה וחציבה	**540**	**5.6%**	544	4.7%
תעשייה	**700**	**7.3%**	578	5.0%
חשמל ומים	**387**	**4.0%**	418	3.6%
מידע ותקשורת	**313**	**3.3%**	447	3.9%
בנקים ומוסדות פיננסיים	**7,129**	**74.4%**	8,785	76.6%
אחרים	**514**	**5.4%**	695	6.1%
סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות	**9,583**	**100.0%**	11,467	100.0%

לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות-חוב זמינות למכירה (2018 - ניירות-ערך בתיק הזמין למכירה), ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות

	יתרה ליום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
פיקדונות הציבור	**361,645**	352,260	2.66%
פיקדונות מבנקים	**3,520**	4,528	(22.26%)
פיקדונות הממשלה	**685**	208	229.33%
סך-הכל	**365,850**	356,996	2.48%

יתרת הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה בסך של כ-366 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-357 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. העלייה נובעת בעיקרה מפיקדונות עסקיים.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

	יתרה ליום		השינוי
	31.12.19	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
ניירות-ערך[1][3]	**723,227**	*840,202	(13.92%)
נכסי קרנות נאמנות[2]	**92,980**	76,213	22.00%
נכסי קופות-גמל המקבלות שירותי תפעול[3]	**-**	85,305	-

* הוצג מחדש.

(1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת. עיקר הקיטון בהיקף נכסי הלקוחות נובע מהעברת נכסים בסך של כ-150 מיליארד ש"ח של לקוח מהותי של חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, שקוזז בחלקו עקב עליית מחירי ניירות-ערך.

(2) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.

(3) בהמשך להחלטת הבנק להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות, הפסקת הפעילות הושלמה במהלך חודש יולי 2019.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו ב-26.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-30.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, קיטון בשיעור של כ-10.6% שנבע מפירעונות של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים בסך של כ-6.1 מיליארד ש"ח אשר קוזז בחלקו על-ידי הנפקת אגרות-חוב בסך של כ-2.5 מיליארד וש"ח והנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח.

טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

	ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2018	
	הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר
	במיליוני ש"ח			
כתבי התחייבות נדחים	**12,818**	**11,066**	15,371	12,108
אגרות-חוב	**14,035**	**13,861**	14,653	14,393
סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**26,853**	**24,927**	30,024	26,501

טבלה 18-2: מכשירים נגזרים

	31.12.19			31.12.18		
	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	ערך נקוב	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	ערך נקוב
	במיליוני ש"ח					
חוזי ריבית	**6,375**	**7,105**	**532,142**	4,808	4,811	793,078
חוזי מטבע	**3,762**	**3,982**	**312,037**	4,286	3,423	264,123
חוזים בגין מניות	**991**	**991**	**51,920**	1,377	1,380	51,423
חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)	**15**	**15**	**1,667**	63	64	1,280
סך-הכל	**11,143**	**12,093**	**897,766**	10,534	9,678	1,109,904

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019 הינו 1,335,168,159 ש"ח ע.נ. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כל אחת. ההון המונפק הינו בניכוי 2,208,952 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר").

עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה שקיבלה מבנק ישראל ("היתר החזקה"), אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. לפי תנאי היתר ההחזקה נדרשת גב' אריסון, המחזיקה למועד פרסום הדוח כ-15.7% ממניות הבנק, למכור בתוך מספר שנים את החזקותיה בבנק העולות על 5%. לפרטים נוספים אודות היתר ההחזקה, השינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים" בדוחות הכספיים לשנת 2018.

דיבידנדים

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה. בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם התחזית הינה שבשנה הסמוכה לאחר החלוקה, יחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגביו; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה פרק הלימות הון להלן.

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה ונדחו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם נדחה.

לפני מועד אישור הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד שוטף על-ידי הבנק. בהתאם, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. ראה גם ביאור 24 בדוחות הכספיים.

כתוצאה ממכירת כ-65.2% ממניות ישראכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה ביאור 15ה' לדוחות הכספיים), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (מתוכם כ-0.3 מיליארד ש"ח בגין קיטון בסיכון התפעולי של ישראכרט שיוכרו בהדרגה במשך 3 שנים). בקשר עם עודפי הון אלה הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019.

ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת ההחזקה של הבנק במניות ישראכרט (כ-33% מהון המניות המונפק והנפרע של ישראכרט), כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק.

טבלה 19-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
02.02.2020	**09.03.2020**	***53.937**	****720**
24.09.2019	23.10.2019	74.897	1,000
23.05.2018	12.06.2018	18.825	251
25.03.2018	11.04.2018	18.345	245

* חושב בהתבסס על שווי מניות ישראכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח). בגין כל מניה של הבנק חולקה כדיבידנד בעין כ-0.0494 מניה של ישראכרט.
** שולם כדיבידנד בעין במניות. הסכום הנקוב הינו על-פי מחיר מניית ישראכרט בבורסה ביום 8 במרץ 2020.

2. הלימות הון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.
הוראות מדידה והלימות הון מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכוני האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assesment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכוני נזילות, סיכוני סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2018 ו-2019 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40% ו-30%, בהתאמה.

יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.
בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 בדצמבר 2019, הינם 10.27% ו-13.77%, בהתאמה. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 10.75%.
ביום 1 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות ויחס מינוף" לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 201 ו-218. לפי החוזר תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד הינו תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
החוזר לא צפוי לשנות את הגדרתו של הבנק כתאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

תכנון וניהול ההון על-ידי הבנק

תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון ויחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקיטת פעולות נדרשות לצורך שמירה על יעדי הון שנקבעו. מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). במסגרת ה־ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תוכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת ההתייעלות"). בהתאם להוראת ההתייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.
בהמשך להוראת ההתייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי ("התייעלות בתחום הנדל"ן").
במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון.
במכתב מיום 16 בדצמבר 2019 הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית ההתייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2021.
בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.
בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 352 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2020 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.
השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון מוערכת בכ-0.22% ליום 31 בדצמבר 2019.

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש אפריל 2019 הבנק הנפיק באמצעות הפועלים הנפקות סדרה של כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. בחודש מרץ 2020 אישר דירקטוריון הבנק את מסגרת הגיוסים של מכשירי חוב והון משני לשנת 2020. הבנק נערך לגיוס של חוב והון משני בהתאם לנדרש. לפרטים אודות ההנפקה ראה ביאור 24.יא. בדוחות הכספיים.

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה בפדיון מוקדם את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי ההון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
- החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.

השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 31 בדצמבר 2019 הינה קיטון של כ-0.03% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקיטון של כ-0.09% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%.
במסגרת התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי.
הבנק החל בביצוע פעולות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים ראה פרק "חברות עיקריות" להלן).

חכירות

השפעת יישום תקן חשבונאות חדש בנושא חכירות אשר יושם החל מיום 1 בינואר 2020 הינה קיטון של כ-0.04% ביחס הון עצמי רובד 1 וקיטון של כ-0.05% ביחס ההון הכולל. לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ו.

טבלה 20-2: חישוב יחס הלימות ההון

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח	
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
הון עצמי רובד 1[1]	**38,795**	38,004
הון רובד 1 נוסף	**733**	977
סך-הכל הון רובד 1[1]	**39,528**	38,981
הון רובד 2	**9,707**	10,042
סך-הכל הון כולל[1]	**49,235**	49,023
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי[2]	**309,303**	312,900
סיכוני שוק	**3,528**	3,429
סיכון תפעולי	**23,556**	24,268
סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון[2]	**336,387**	340,597
	באחוזים	
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.53%**	11.16%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.75%**	11.44%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.64%**	14.39%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים[3]	**10.27%**	10.24%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים[3]	**13.77%**	13.74%

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה ביאור 24. בדוחות הכספיים.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 883 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 ו-640 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.
יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

טבלה 21-2: יחס מינוף

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח	
בנתוני המאוחד		
הון רובד 1*	**39,528**	38,981
סך החשיפות*	**519,648**	518,980
	באחוזים	
יחס מינוף	**7.61%**	7.51%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**6.00%**	6.00%

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף "התייעלות תפעולית" לעיל). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2019, המוערכת בכ-0.13% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 ובביאור 28א בדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.
להגדרות המגזרים הפיקוחיים ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה ביאור 28 בדוחות הכספיים.

טבלה 22-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019										
	פעילות ישראל									פעילות חו"ל	סך-הכל
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	סך-הכל פעילות חו"ל	
	במיליוני ש"ח										
רווח מימוני, נטו	**3,361**	**172**	**2,268**	**783**	**1,129**	**100**	**1,559**	**3**	**9,375**	**503**	**9,878**
עמלות והכנסות אחרות	**1,316**	**138**	**824**	**275**	**387**	**92**	**108**	**133**	**3,273**	**57**	**3,330**
סך הכנסות	**4,677**	**310**	**3,092**	**1,058**	**1,516**	**192**	**1,667**	**136**	**12,648**	**560**	**13,208**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**224**	**-**	**300**	**(48)**	**630**	**(2)**	**(1)**	**-**	**1,103**	**173**	**1,276**
הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,666**	**185**	**1,701**	**330**	**319**	**168**	**439**	**849**	**7,657**	**1,119**	**8,776**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**787**	**125**	**1,091**	**776**	**567**	**26**	**1,229**	**(713)**	**3,888**	**(732)**	**3,156**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**294**	**47**	**410**	**295**	**213**	**16**	**437**	**(8)**	**1,704**	**(23)**	**1,681**
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	**493**	**78**	**681**	**481**	**354**	**10**	**803**	**(705)**	**2,195**	**(709)**	**1,486**
רווח נקי מפעילות מופסקת	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**296**	**296**	**-**	**296**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**493**	**78**	**681**	**481**	**354**	**10**	**810**	**(409)**	**2,498**	**(699)**	**1,799**
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	**127,833**	**618**	**54,834**	**29,615**	**67,905**	**1,199**	**-**	**-**	**282,004**	**15,643**	**297,647**
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**134,366**	**31,249**	**61,478**	**24,549**	**44,976**	**48,817**	**-**	**-**	**345,435**	**16,210**	**361,645**

טבלה 22-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*										
	פעילות ישראל									פעילות חו"ל	סך-הכל
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	סך-הכל פעילות חו"ל	
	במיליוני ש"ח										
רווח מימוני, נטו	3,230	156	2,221	688	1,082	133	2,232	-	9,742	609	10,351
עמלות והכנסות אחרות	1,336	157	791	281	349	135	119	136	3,304	119	3,423
סך הכנסות	4,566	313	3,012	969	1,431	268	2,351	136	13,046	728	13,774
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	498	-	377	(48)	(305)	(14)	2	-	510	103	613
הוצאות תפעוליות ואחרות	3,517	179	1,645	319	309	159	493	587	7,208	1,752	8,960
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	551	134	990	698	1,427	123	1,856	(451)	5,328	(1,127)	4,201
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	201	49	362	257	515	45	601	(63)	1,967	42	2,009
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	350	85	628	441	912	78	1,259	(388)	3,365	(1,169)	2,196
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-	-	-	364	364	-	364
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	350	85	628	441	912	78	1,275	(24)	3,745	(1,150)	2,595
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	123,575	900	54,182	26,023	62,488	1,568	-	14,605[1]	283,341	17,529	300,870
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	135,120	33,812	59,452	22,278	39,076	43,402	-	82[1]	333,222	19,120	352,342

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בשנת 2019 הסתכם ב-493 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 350 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומעלייה ברווח המימוני, נטו, שקוזזו בחלקן על-ידי גידול בהוצאות התפעוליות.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-3,361 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,230 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהיקפים ובמרווחים הפיננסיים של האשראי לדיור. כמו-כן, חלה עלייה בהיקפי הפיקדונות וחל גידול במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות כתוצאה מעליית שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. מנגד, חלה ירידה כתוצאה מקיטון בהיקפי האשראי הצרכני.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-1,316 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,336 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בדמי ניהול חשבונות, עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ועמלות מפעילות בניירות-ערך. ירידה זו קוזזה בחלקה על-ידי גידול בעמלות כרטיסי אשראי.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-224 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-498 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה במחיקות האוטומטיות.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-3,666 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,517 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות העמלות, בעקבות הגדלת היקפי הפעילות, וכן בהוצאות השכר.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-128 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי לדיור בסך של כ-89 מיליארד ש"ח, אשראי צרכני בסך של כ-34 מיליארד ש"ח וכרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-124 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 (מזה: אשראי לדיור בסך של כ-81 מיליארד ש"ח, אשראי צרכני בסך של 38 מיליארד ש"ח וכרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח).
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-134.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-135.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הבנקאות הפרטית בשנת 2019 הסתכם ב-78 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 85 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מעמלות, שקוזזו על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-172 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-156 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-138 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-157 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות מפעילות בניירות-ערך ועמלות הפרשי המרה.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-0.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-0.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-31.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-33.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בשנת 2019 הסתכם ב-681 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-628 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. עיקר הגידול נבע מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-2,268 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,221 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות, ומעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-824 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-791 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון ועמלות כרטיסי אשראי.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-300 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-377 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני וכן מקיטון בהפרשה הקבוצתית.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-1,701 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,645 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות השכר עקב השפעת הסכם השכר ומעלייה בהוצאות המחשב.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-54.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-54.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-61.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-59.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בשנת 2019 הסתכם ב-481 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-441 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ברווח המימוני, נטו.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-783 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-688 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות, לצד גידול במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-29.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-26.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-24.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-22.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בשנת 2019 הסתכם ב-354 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-912 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, שקוזזה בחלקה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-1,129 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,082 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות הממוצעות בין התקופות, ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-387 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-349 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות טיפול באשראי, ובדמי ניהול חשבונות.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-630 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 305 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני ומקיטון בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר וכן מעלייה בהפרשה הקבוצתית בעיקר בגין חובות בעייתיים.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-67.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-62.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע בעיקרו מאשראי לקבוצת ישראכרט אשר נכלל לראשונה ברבעון השני של שנת 2019 עקב הפסקת האיחוד.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-45.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-39.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בשנת 2019 הסתכם ב-10 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-78 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-100 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-133 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-92 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-135 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בעמלות מפעילות בניירות-ערך ומירידה בעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים, כתוצאה מהפסקת פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות החל מחודש יולי 2019.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-1.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-48.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-43.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בשנת 2019 הסתכם ב-810 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,275 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-1,559 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,232 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מהפסד בסך 261 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 64 מיליון ש"ח בשנת 2018, כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, אשר נבע בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. בנוסף, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים, קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור עלית המדד הידוע בין התקופות, ירידה ברווח מהשקעה במניות וכן חלה ירידה ברווח ממכירת הלוואות. מנגד, חלה עלייה ברווח מהשקעה באגרות-חוב.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2019 הסתכמו ב-108 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-119 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות סינדיקציה ובעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בשנת 2019 הסתכם ב-409 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 24 מיליון ש"ח בשנת 2018.
ההפסד מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בשנת 2019 הסתכם בסך של 705 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 388 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע מעלייה בהפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.
כמו-כן, מגזר אחר כולל רווח נקי המיוחס לפעילות מופסקת אשר הסתכם בסך של 296 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הרווח מפעילות מופסקת בשנת 2019 כולל רווח נטו בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין מכירת 62.5% ממניות ישראכרט והיתרה נובעת מחלקו של הבנק ברווחי ישראכרט - 159 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018.
יתרות האשראי לציבור, הנכללות במגזר זה לתקופות ההשוואה כוללות את פעילות קבוצת ישראכרט, המהווה פעילות מופסקת.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2019 הסתכם ב-699 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 1,150 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע מירידה בהוצאות שנרשמו בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. הקיטון בהפסד קוזז בחלקו על-ידי ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח, שנרשמה בשנת 2019 בגין השקעת הבנק בפוזיטיף.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- ההפסד של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-3 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לרווח של כ-109 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע ברובו מעלייה בהוצאות הפסדי אשראי ועל-ידי רישום הוצאה בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וקוזז בחלקו על-ידי גידול בהכנסות הריבית שנבע בעיקר מפעילות ה-Middle-Market.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-622 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה להפסד בסך של כ-1,209 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מירידה בהוצאות שנרשמו בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, בהשוואה להוצאה שנרשמה אשתקד. קיטון זה קוזז בחלקו על-ידי רישום הפסד ממכירת תיק נכסי הלקוחות של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג בשנת 2019.
- ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק בגין קבוצת בנק פוזיטיף הסתכם בכ-58 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לכ-44 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע בעיקרו מרישום ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף, וזאת לנוכח צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק. הגידול בהפסד קוזז בחלקו על-ידי רישום הפרשה משמעותית להפסדי אשראי בשנת 2018.

סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-15.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-17.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-13.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-14.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-11.2 מיליארד ש"ח, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018, מתוכו סך של כ-5.0 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. הקיטון נבע מירידה בשער הדולר.
- ליום 31 בדצמבר 2019 נותרו בהפועלים שוויץ יתרות אשראי לציבור בהיקף זניח, בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. זאת עקב המשך צמצום פעילותו של הפועלים שוויץ והשלמת מספר פעימות בהסכם להעברת יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA, כאמור לעיל.
- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-16.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-19.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-16.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-18.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-7.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-8.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- עם העברת מרבית נכסי הלקוחות נותרו פיקדונות בהיקף זניח בהפועלים שוויץ בהשוואה ליתרה בסך 1.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל ההחלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה ביאור 28א בדוחות הכספיים.

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית					
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי[1]	התאמות[2]	סך-הכל
	במיליוני ש"ח								
רווח מימוני, נטו	**2,833**	**1,612**	**838**	**1,101**	**1,471**	**451**	**1,491**	**81**	**9,878**
עמלות והכנסות אחרות	**1,500**	**580**	**60**	**370**	**496**	**72**	**128**	**124**	**3,330**
סך ההכנסות	**4,333**	**2,192**	**898**	**1,471**	**1,967**	**523**	**1,619**	**205**	**13,208**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**220**	**299**	**13**	**89**	**588**	**68**	**(1)**	**-**	**1,276**
הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,748**	**1,179**	**293**	**512**	**611**	**1,124**	**448**	**861**	**8,776**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**365**	**714**	**592**	**870**	**768**	**(669)**	**1,172**	**(656)**	**3,156**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**138**	**272**	**223**	**331**	**298**	**(2)**	**407**	**14**	**1,681**
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	**227**	**442**	**369**	**539**	**470**	**(667)**	**776**	**(670)**	**1,486**
רווח נקי מפעילות מופסקת	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**296**	**296**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**227**	**442**	**369**	**539**	**470**	**(657)**	**783**	**(374)**	**1,799**
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**41,456**	**31,022**	**89,331**	**40,138**	**75,656**	**12,978**	**2,359**	**-**	**292,940**
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**188,766**	**45,959**	**-**	**25,143**	**53,035**	**16,147**	**32,595**	**-**	**361,645**

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
(2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

טבלה 23-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*								
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית					
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי[1]	התאמות[2]	סך-הכל
	במיליוני ש"ח								
רווח מימוני, נטו	2,767	1,624	696	1,012	1,483	560	2,126	83	10,351
עמלות והכנסות אחרות	1,520	584	61	351	482	136	153	136	3,423
סך ההכנסות	4,287	2,208	757	1,363	1,965	696	2,279	219	13,774
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	455	392	37	(37)	(333)	101	(2)	-	613
הוצאות תפעוליות ואחרות	3,603	1,114	271	506	615	1,757	491	603	8,960
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	229	702	449	894	1,683	(1,162)	1,790	(384)	4,201
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	85	260	164	333	624	31	557	(45)	2,009
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	144	442	285	561	1,059	(1,193)	1,237	(339)	2,196
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-	-	-	364	364
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	144	442	285	561	1,059	(1,173)	1,252	25	2,595
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	44,099	32,561	81,030	37,489	71,937	14,136	1,255	14,366	296,873
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	187,136	42,415	-	25,259	44,150	19,017	34,283	82	352,342

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.

(2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

2.6. חברות עיקריות

2.6.1. קבוצת ישראכרט

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") בחודש אפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור 65.2% מהונה של ישראכרט בתמורה (ברוטו) כוללת של כ-1.76 מיליארד ש"ח, ששיקפה שווי חברה של 2.7 מיליארד ש"ח. ערב המכירה יתרת השקעת הבנק בקבוצת ישראכרט הסתכמה לסך של כ-2.2 מיליארדי ש"ח (לאחר קיטון בגין חלוקת דיבידנד בסך של כ-850 מיליון ש"ח ומכירת פעילות אמריקן אקספרס לישראכרט בסך 456 מיליון ש"ח).

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, חדל הבנק לאחד את קבוצת ישראכרט החל מהרבעון השני של שנת 2019. להלן ההשפעות העיקריות של הפסקת האיחוד:

- הכרה ברווח בסך של כ-210 מיליון ש"ח (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר), בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה. רווח זה קוזז בהתאמה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח.
- הכרה לראשונה ביתרות אשראי מאזני וחוץ-מאזני לקבוצת ישראכרט בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח וכ-4,466 מיליון ש"ח בהתאמה, שטרם הפסקת האיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות. בנוסף, הוכרה הפרשה קבוצתית בסך של כ-47 מיליון ש"ח בגין יתרות אלה.
- קיטון בהיקף המאזן בסך של כ-14 מיליארד ש"ח בגין גריעת נכסים והתחייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת.
- רישום ההשקעה בקבוצת ישראכרט על בסיס שווי מאזני, תוך ייחוס עודף עלות ההשקעה על הערך בספרים של הנכסים, נכסים בלתי מוחשיים מזוהים ומוניטין.

עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2019 כלל הבנק את חלקו 98.2% מרווחי ישראכרט. חלקו של הבנק ברווח של קבוצת ישראכרט ממועד הצעת המכר לציבור ועד ליום 9 במרץ 2020 עמד על 33%.

ההשקעה בקבוצת ישראכרט ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה לסך של כ-849 מיליון ש"ח. תרומת קבוצת ישראכרט לרווח הנקי של הבנק, בשנת 2019 הסתכמה ב-296 מיליון ש"ח, מזה 137 מיליון ש"ח ממכירת 65.2% ממניות ישראכרט והיתרה חלקו של הבנק בסך של 159 מיליון ש"ח מרווחי קבוצת ישראכרט, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018.

ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראכרט, כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. בכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות. חלוקת המניות בוצעה בהתאם לשווי המניות בבורסה במועד חלוקתן. עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, הבנק יכיר בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) במסגרת הרווח מפעילות מופסקת בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020.

עובר להחלטה על החלוקה מסר בנק ישראל לבנק, כי בהתחשב בכך שהחלוקה עשויה להביא לכך שבעלי מניות מסוימים של הבנק יחזיקו מיד לאחר החלוקה במניות ישראכרט בשיעור המצריך היתר מנגיד בנק ישראל (מעל 5%) או תיקון היתר שבידם, בנק ישראל לא ייזום ולא ימליץ על נקיטת אמצעי אכיפה כנגד בעלי מניות הבנק שכתוצאה מהחלוקה יחזיקו במניות ישראכרט בשיעור העולה על 5% או על השיעור שהותר להם בהיתר מנגיד בנק ישראל, בכפוף למכירת ההחזקות העודפות בתוך 6 חודשים ממועד החלוקה בפועל ובכפוף לתנאים ומגבלות על רכישת אמצעי שליטה נוספים בישראכרט ועל שימוש בזכויות הנלוות לאמצעי השליטה העודפים.

ראה סעיף 2.6.1 בדוחות הכספיים לשנת 2018 בדבר פרטים אודות הודעת אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון") מחודש ינואר 2019 בקשר עם מתווה אפשרי של חלוקת מניות ישראכרט כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק, וכן בדבר פרטים אודות היתר השליטה בישראכרט בו החזיק הבנק עד לחלוקת יתרת ההחזקה ואודות המגבלות על כהונת עובדי הבנק בדירקטוריונים של קבוצת ישראכרט. החל מחודש מרץ 2020 אף עובד בנק אינו מכהן בדירקטוריונים של קבוצת ישראכרט.

לפרטים נוספים בדבר הצגת קבוצת ישראכרט כפעילות מופסקת, ראה ביאור 1.ז. בדוחות הכספיים.

לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות בקשר עם קבוצת ישראכרט, ראה ביאור 25.ב. בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר התקשרויות בהסכמי הנפקה ותפעול עם חברות כרטיסי אשראי, ראה ביאור 25.ז. בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר טענת פקיד השומה, לפיה במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף ("מע"מ") יש לחייב במס רווח רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות, בכל הקשור למכירת קבוצת ישראכרט, ראה ביאור 3.ג.8 בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר שומות מע"מ אשר התייחסו, בין היתר, לתשלום מע"מ על עמלות מטבע-חוץ שנגבו מלקוחות הבנק ולמחויבות הבנק לשאת בתשלום המע"מ על עמלות שנגבו בעבורו, ראה ביאור 2.ג.8 בדוחות הכספיים.

2.6.2. Hapoalim (Switzerland) Ltd. (להלן: "הפועלים שוויץ")

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ, שעסקה בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. כמו-כן, פעלה באמצעות חברה לייעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ. הבנק פועל להחזרת רישיון הבנק ויציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA.

בחודש אפריל 2018 חתם הבנק על הסכם עם Bank J. Safra Sarasin AG ו Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם להסכם, במהלך חודש נובמבר 2018, הועברו מרבית נכסי הלקוחות משוויץ ולוקסמבורג לקונה.

בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר מרבית יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. במהלך שנת 2019 בוצעו מספר פעימות בהן הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנותרים בסניפי שוויץ ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA. יתכנו העברות נוספות.

ההפסד בשנת 2019 של הפועלים שוויץ הסתכם בסך של 191 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה להפסד בסך של 314 מיליון פרנק שוויצרי בשנת 2018. ההפסד ב-2019 נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירה האמריקאית ו-FIFA ומרישום הוצאות משפטיות הקשורות בהן, מהפסד ממכירת תיק נכסי הבנקאות הפרטית כאמור לעיל ומהפסד בפעילות השוטפת בעוד שבשנת 2018 נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירה האמריקאית ומרישום הוצאות משפטיות הקשורות בה.

בעקבות ההפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA שהוכרה בדוחות הכספיים של בשנים 2018 ו-2019 ועל מנת שהפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 300 מיליון פרנק שוויצרי בהון של הפועלים שוויץ בשנת 2019, וכן סכום נוסף של 95 מיליון פרנק שוויצרי בחודש מרץ 2020, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה ביאור 25ד. בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה ביאור 25ה. בדוחות הכספיים.

2.6.3. Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, המוחזק בשיעור של 69.83% על-ידי הבנק והפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקדונות כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה.

לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

בחודש אוקטובר 2019 התקשר הבנק, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, עם בנק השקעות תורכי שיסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. הבנק מעריך כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית.

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, הערך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-56 מיליוני ש"ח בשנת 2019.
לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף, החל משנת 2020. לפרטים ראה פרק הון והלימות הון לעיל.
יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-641 מיליון לירות תורכיות (כ-372 מיליון ש"ח), בהשוואה ליתרה בסך של 723 מיליון לירות תורכיות (כ-512 מיליון ש"ח) בסוף שנת 2018.
התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיף בשנת 2019 הסתכמו ברווח של כ-7 מיליון לירות תורכיות לעומת הפסד של כ-76 מיליון לירות תורכיות בשנת 2018, שנבע בעיקר מהפרשה להפסדי אשראי.
סך השקעת הבנק בקבוצת בנק פוזיטיף ליום 31 בדצמבר 2019, לאחר הכרה בהפסד מירידת-ערך של ההשקעה כאמור לעיל, הסתכמה ב-154 מיליון ש"ח (33 מיליון ש"ח בהון, ו-121 מיליון ש"ח בקווי אשראי שהועמדו לבנק פוזיטיף), בהשוואה לכ-320 מיליון ש"ח (132 מיליון ש"ח בהון ו-188 מיליון ש"ח בהלוואות כאמור) בסוף שנת 2018.
לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה מגזר פעילות בינלאומית בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי להלן.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל.
מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.
אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראיה כוללת תוך התאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון.
מבנה וארגון מערך הסיכונים המופיעים בפרק זה רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק, בהמשך של פרק זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל סוג סיכון בנפרד. מידע נוסף ניתן למצוא ב"דוח על הסיכונים".

3.1.1. ממשל הסיכונים ואופן ניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המותווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.
בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה. סיכונים, ככל שישנם, במוצרים או בתהליכים חדשים, מזוהים באמצעות הליך סדור, על-פי המדיניות להשקת מוצרים ותהליכים חדשים. מודלים המשמשים לאמידת הסיכונים נבחנים טרם יישומם וכן מדי תקופה על-פי מדיניות תיקוף המודלים בבנק.

תפיסת הבקרה ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים בבנק היא של זיהוי ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות תיאבון הסיכון ובמגבלות נוספות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה:

1. מעגל בקרה ראשון הכולל את היחידות העסקיות בחטיבות, לרבות חטיבות תמיכה ותפעול, שהם יוצרי/נוטלי הסיכונים, ואת יחידות הבקרה הפנימיות בחטיבות המספקות בקרה פנימית על יוצרי/נוטלי הסיכונים. הנהלת הקווים העסקיים נושאת באחריות הראשונית לניהול הסיכונים על בסיס שוטף ומטרתה לנהל את הסיכונים תוך חתירה להשגת המטרות האסטרטגיות והיעדים העסקיים, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לנוהלי הסיכון ולהוראות הרגולטוריות. הבקרות במעגל הראשון מעוגנות בנהלי העבודה;
2. מעגל בקרה שני הכולל את יחידות הבקרה בחטיבה לניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה בחטיבות העסקיות. מעגל זה אחראי גם על הצגת תמונה כוללת של הסיכונים, גיבוש המתודולוגיות לאמידת הסיכונים ולהקצאת ההון הכלכלית, אמידת סיכון בלתי תלויה, ניתוח מידת ההלימה של המוצרים והפעילויות למסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון שהוגדרה על-ידי הדירקטוריון ותיקוף מודלים. במעגל השני פונקציות בקרה עצמאיות נוספות, כגון: חשבות וייעוץ משפטי;
3. מעגל בקרה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית שפועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי. מטרתה, בין היתר, לסייע לארגון להשיג את מטרותיו באמצעות פיקוח ווידוא יישום של הנחיות ההנהלה והדירקטוריון, והמלצות להפחתת סיכונים על-ידי שיפור בקרות.

דירקטוריון הבנק אחראי להתווית אסטרטגיית ניהול הסיכונים הכוללת ולפיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הוועדה לניהול ובקרת סיכונים. עיקר תפקידי הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים:

- קביעת מסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון של הקבוצה;
- אישור מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים;
- אישור מסגרת תפיסת הבקרה בקבוצה ווידוא כי היא עונה על צורכי ניהול הסיכונים;
- הנחיית ההנהלה הבכירה בדבר ניהול הסיכונים באופן ברור, על בסיס המלצות צוות ההנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל, ווידוא כי ההנהלה הבכירה נוקטת את הפעילויות הדרושות לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרת הסיכונים;
- אישור המתודולוגיות לאמידת הסיכונים, לבקרתם ולהקצאת ההון הכלכלית בגינם;
- פיקוח ובקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה, בחינת פרופיל הסיכונים בפועל לרבות ברמת הקבוצה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים - ייעודה לסייע למליאת הדירקטוריון בהתווית מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים, בחינת פרופיל הסיכונים של הבנק, קיום בקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים. הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון **ומליאת הדירקטוריון** מקבלות דיווח על הסיכונים וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון.
תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית - ייעודה פיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים בפעילות הבנק בארצות-הברית. תת הוועדה בוחנת את מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית ומוודאת שפעילות הבנק בארצות-הברית מתבצעת במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה.
ועדות דירקטוריון נוספות עוסקות בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים. יצוינו בעיקר: ועדת הביקורת והוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין.

הנהלת הבנק, לרבות הנהלות החטיבות, אחראית לגיבוש, הטמעה ויישום של מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הצוותים הפועלים מטעמה. עיקר תפקידי ההנהלה בנושא ניהול הסיכונים:

- עיצוב מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, לרבות מסגרות סיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים, והגשתה לאישור הדירקטוריון;
- מיסוד של נהלים ומסגרות סיכון התואמים למדיניות, שיטות עבודה נאותות לאמידת הסיכון ותהליכי קבלת החלטות מבוססי ניתוח תשואה/תועלת עסקית למול סיכון וקבלת דיווחים מתאימים תוך וידוא ציות ליעדי המדיניות לניהול הסיכונים;
- וידוא קיומו של תהליך פנימי להערכת ההון ולקביעת יעדי הון העולים בקנה אחד עם פרופיל הסיכונים של התאגיד ועם סביבת הבקרה שלו;
- וידוא קיומם של משאבים נאותים לניהול הסיכונים בבנק לרבות מסגרת בקרות פנימיות וקיום מערכות בקרה ודיווח עצמאיות, יעילות ומקיפות בדבר הסיכונים.

צוות ההנהלה לניהול סיכונים וציות בראשות המנכ"ל - אחראי לעיצוב המדיניות לניהול הסיכון בבנק, מסגרות הסיכון ונהלי הדיווח והבקרה, וכן על בחינת פרופיל הסיכון הכולל של הבנק וההשפעה ההדדית בין סוגי וגורמי הסיכון השונים.
צוותי הנהלה נוספים פועלים בתחומי הסיכון הייעודיים במסגרת המדיניות ובמגבלות הסיכון שנקבעו על-ידי הדירקטוריון וועדותיו. כמו-כן הוגדרו צוותים המתכנסים בהתקיים תנאים מסוימים ובהם צוות משברים פיננסיים וצוות חירום בנקאי.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר ההנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.
הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.
חברי ההנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכוני האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, והממונה על החטיבה הקמעונאית מר ר. שטיין עד 12 בנובמבר 2019, וממועד זה, הגב' ד. רביב.
חבר ההנהלה האחראי על ניהול סיכוני השוק, ההשקעה והנזילות הינו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.
הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.
הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.
לפרטים בדבר שינויים בחברי הנהלת הבנק ראה דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים".

החטיבה לניהול סיכונים - פעילויות החטיבה ותחומי אחריותה תואמים את האמור בהוראת ניהול בנקאי תקין 310. יעדיה העיקריים של החטיבה הם: הטמעת תרבות ניהול וניטור סיכונים מתקדמת בקבוצת הבנק, שתתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל במטרה להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון, הגדרת מדיניות ניהול סיכונים וציות ברמת הקבוצה, התואמת את מטרות הקבוצה ואת דרישות ועדת באזל והרגולציה הרלוונטית וכן בחינה וניטור של פרופיל הסיכונים הכולל בבנק והתאמתו לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. לשם כך החטיבה מפתחת ומיישמת מתודולוגיות ומודלים כוללים וכמותיים להערכת סיכונים, המשמשים בין היתר לחישוב הון כלכלי.
החטיבה מוודאת את קיומם ואיכותם של התהליכים המרכזיים לניהול הסיכונים בקבוצה: זיהוי ואמידה של הסיכונים, קביעת מגבלות לקיבולת הסיכון ולתיאבון הסיכון, קביעת מנגנוני בקרה, ניטור הסיכונים ודיווח. החטיבה מובילה ומרכזת את תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת בשים לב לסיכונים) ושותפה בניהול ההון. החטיבה מורכבת מארבע יחידות ובראשן מנהל החטיבה במעמד חבר הנהלה: (1) יחידת ניהול סיכוני אשראי (2) יחידת ניהול סיכונים תפעוליים וסיכוני שוק (3) יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך ו-(4) יחידת אינטגרציית סיכונים.
ככלל, דווחי החטיבה לניהול סיכונים המוגשים לדיון בוועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים מוגשים גם למליאה כדיווח בכתב או לדיון, לפי העניין.
בהתאם למדיניות הבנק, מערך הדיווח על הסיכונים נקבע באופן שיאפשר תקשורת אפקטיבית הן לרוחב הקבוצה והן במעלה שרשרת הניהול. מטרת הדיווחים הינה הצפת סוגיות טעונות או חולשות בעלות פוטנציאל לסיכון והם מתבצעים הן ברמה הפרטנית והן ברמה הצבורה כלפי מעלה של כלל הקבוצה. מערך הדיווחים כולל הצגה של חולשות או מגבלות באומדני הסיכון, וכן הנחות משמעותיות שהאומדנים מבוססים עליהן וכולל דיווחים שוטפים ודיווחי אד-הוק על-פי הצורך.

כמו-כן מפעילה החטיבה לניהול סיכונים מספר צוותים בראשות מנהל הסיכונים הראשי:
צוות הנהלה היגוי מדיניות אשראי - הצוות מגבש את מדיניות האשראי של הבנק.
צוות הנהלה בקרת אשראי - הצוות דן בדוחות בקרת אשראי שנערכו ללווים הגדולים בבנק הפועלים ולמדגמים מבוססי סיכון על כלל תיק האשראי של הבנק ובוחן את מהימנות דירוג האשראי, נאותות הסיווג וההפרשות בקבוצה.
צוות הנהלה לטיפול בסיווג חובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי - הצוות עוסק בגיבוש המתודולוגיה להפרשה קבוצתית, גיבוש מדיניות ביצוע סיווגים והפרשות פרטניות, סיווג אשראי וקביעת הפרשות פרטניות להפסדי אשראי בכפוף למדרג הסמכויות.
צוות ניהול סיכון מודל - הצוות מגבש את המסגרת לממשל סיכון מודל, מנהל את סיכון המודל במסגרת תאבון הסיכון ומוודא הלימה עם מדיניות וממשל מודלים. הצוות מתקף מודלים המנוהלים הן בקו ראשון והן בקו שני.
צוותים נוספים כוללים צוות תיעדוף השקעות רגולטוריות, צוות הנהלה לניהול הסיכון הציותי-משפטי, Risk Management Committee - New York.

להרחבה בנושא ניהול הסיכונים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן והדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019.

3.1.2. תיאבון סיכון

תיאבון הסיכון הינו כלי מרכזי המאפשר לקשר בין אסטרטגיית הארגון, הקצאת ההון וניהול הסיכונים. הדירקטוריון קובע את מסגרת תיאבון הסיכון בשים לב להמלצת המנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והממונה על החטיבה הפיננסית (CFO). תיאבון הסיכון מתורגם למטרות ולמגבלות לקווי העסקים. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת מדיניות, תהליכים, בקרות, ומערכות שבעזרתן התיאבון לסיכון מיושם, מתוקשר ומפוקח. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת הצהרת תיאבון וקיבולת לסיכון, מגבלות סיכון וקווי מתאר של תחומי האחריות של אלה האחראים על היישום והבקרה של מסגרת תיאבון הסיכון. מסגרת תיאבון הסיכון מתייחסת לסיכונים המהותיים לבנק וקובעת את פרופיל הסיכון ביחס לאסטרטגיה העסקית של הבנק ולקיבולת הסיכון של הבנק. מסגרת תיאבון סיכון יעילה מספקת מסגרת משותפת ואמצעים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון כדי לתקשר, להבין ולהעריך את רמת הסיכון שהם מוכנים לקבל. המסגרת מגדירה במפורש את הגבולות שבתחומם מצופה מההנהלה לפעול על מנת ליישם את האסטרטגיה העסקית של הבנק.
המסגרת כוללת את המרכיבים העיקריים הבאים:
הצהרת תיאבון הסיכון: ניסוח בכתב של היקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו ובכללם: קיום דוחות הולמים, כמו גם מדדים כמותיים ביחס לרווחים, הון, מדדי סיכון, נזילות ואמצעים רלוונטיים אחרים על-פי הצורך.
קיבולת הסיכון: רמת הסיכון המקסימאלית שהבנק יכול לשאת, ללא הפרת מגבלות הון הרלוונטיות לתרחיש קיצון, לרבות מנקודת מבטם של בעלי מניות והלקוחות. עמידה בקיבולת הסיכון תיבחן בין היתר באמצעות ביצוע תרחישי קיצון שמטרתם לאמוד פגיעה ברווח הבנק ורמת הלימות ההון של הבנק, וזאת כתוצאה מקרות תרחיש קיצון.
תיאבון סיכון: הסיכון המרבי המצרפי הכולל שהתאגיד הבנקאי יהיה מוכן לשאת, בתוך קיבולת הסיכון שהוגדרה, על מנת להשיג את היעדים העסקיים על-פי התוכנית האסטרטגית תחת אילוצים שונים (כגון מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות, מאפייני סיכון/תשואה וכדומה).
מגבלות סיכון: מדדים כמותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר נותנים ביטוי מעשי להצהרת תיאבון הסיכון המצרפי של הבנק.

3.1.3. תרחישי קיצון

על מנת להבין את ההשלכות האפשריות של זעזועים שונים על האיתנות הפיננסית של הבנק, הן בהינתן מאזן קיים והן בהתממשות תוכניות העבודה וכוונות עסקיות אחרות, מתקיים תהליך של בחינת תרחישי קיצון. בבנק נבחנים לשם כך תרחישים משלושה סוגים: תרחישים מערכתיים כוללים המבוצעים על כלל קבוצת הבנק, תרחישים הפוכים ותרחישי גורם בודד (Single Factor) מבוצעים ברמת ענף/עסקה/לווה/תיק וזאת במקרים מסוימים ועל-פי ספים שהוגדרו מראש. הבנק מתאים את מגוון התרחישים והמאפיינים שלהם להתפתחויות פיננסיות, פוליטיות וסביבתיות בארץ ובעולם. מעבר לכך הבנק מיישם את ההנחיות של בנק ישראל ומפעיל מבחן קיצון אחיד המוגדר על-ידי הפיקוח על הבנקים, כאשר נדרש לכך.

מטרות של ניתוח תרחישי הקיצון:

- זיהוי ריכוזי סיכון וחולשות אפשריות בתיק הבנק;
- בחינת השפעת החלטות אסטרטגיות של הבנק;
- שילוב בתהליך התכנון ובחינת השלכות התוכנית העסקית על החשיפות הפוטנציאליות;
- בחינת האיתנות הפיננסית של הבנק והערכת הנזק הפוטנציאלי העלול להיגרם בהתרחש אירועי קיצון מסוגים שונים;
- ניתוח של רגישות הבנק לזעזועים/אירועים חריגים אך אפשריים;
- הערכת המהותיות של הסיכונים השונים;
- בחינת עמידת הבנק בתאבון ובקיבולת הסיכון ופריטת תאבון הסיכון לרמת החטיבות;
- תמיכה בחטיבות העסקיות בהבנת מפת הסיכונים של תחומי הפעילות והסקטורים השונים;
- תמיכה בתהליך ה-ICAAP ובגיבוש תוכניות מגירה למזעור הפגיעה של אירועי קיצון.

חלק מהתרחישים נבחנים בתדירות יומית וחלקם האחר בתדירות שבועית/חודשית/רבעונית/שנתית, לפי העניין. ההנחות, המתודולוגיה והתוצאות נידונות ומאושרות בצוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון וכן בישיבות ההנהלה וועדות הדירקטוריון.

ניהול ההון מביא בחשבון את תוצאותיהם של תרחישי קיצון שונים, וזאת מכמה היבטים: ראשית, יעד ההון והתוכנית העסקית של הבנק נקבע בהתחשב בקיבולת הסיכון, אשר מגדירה את הלימות ההון המינימלית שהבנק מוכן להגיע אליה בהתרחש מצב קיצון. שנית, תכנון ההון כולל תוכניות מגירה אשר הבנק יכול להוציא לפועל בקרות תרחיש קיצון על מנת להביא לשיפור בהלימות ההון שלו. תרחישי הקיצון נבחנים עבור כל אחת משנות התכנון, בהינתן יעדי ההון ויחס ההון הצפוי, על מנת לוודא שתכנון ההון מבטיח עמידה בקיבולת הסיכון לאורך כל שנות התכנון. כמו-כן, בוחן הבנק את השפעת תרחיש לחץ מתון שעיקרו שינויים בשווקים הפיננסיים ובכללם: שינוי ריבית, מרווחים, שערי חליפין ועוד על יחס הלימות ההון, במטרה למדוד ולהגביל את פוטנציאל שחיקת יחס הלימות ההון. בניהול הנזילות הבנק בוחן תרחישי נזילות פנימיים ורגולטוריים.

3.1.4. עניינים נוספים

התפרצות וירוס הקורונה

התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיה על ההתפתחויות בשווקים השפעות לרעה על תוצאותיו הכספיות של הבנק, כמפורט להלן.
בשבועות האחרונים התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות רבות לרבות ממשלת ישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעברים בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה וכן הגבלות על הפעלת עסקים. התפשטות הנגיף ואמצעי התגוננות אלו גורמים לפגיעה כלכלית ומגמות שליליות בשוקי ההון העולמיים ובשוק המקומי.
אירועים אלה עלולים להביא להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק וקיימות וצפויות להם השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים ובגין ההאטה בפעילות הכלכלית. כמו כן להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק בטווח הקצר. היקפן של השלכות אלה תלוי בין היתר, בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והשווקים ובהתמשכות האירוע, ולפיכך לא ניתן עדיין לאמוד ולכמת את השפעתן העתידית.
על רקע השלכות אירועים אלה, רשם הבנק ברבעון זה תוספת בהוצאות להפסדי אשראי אשר השפעתה השלילית על הרווח הנקי (לאחר מס) הינה בהיקף של כ-450 מיליון ש"ח. עיקר התוספת הינה בגין מספר לווים הקשורים לענפים שנפגעו עד עתה באופן משמעותי מהמשבר או מנגזרותיו בשווקים השונים (בעיקר אנרגיה, תעופה ותיירות). לפרטים אודות החשיפה וסיכון האשראי לפי ענפי משק ראה פרק האשראי להלן.
לאירועים בשבועות האחרונים בשוקי ההון והתפתחויות נוספות אפשריות, ובהם ירידות בשערי נכסים סחירים, הורדת ריבית ה-FED, שינוי בעקומי הריבית העולמית והמקומית, שינויים בשערי מטבעות והקטנת הפעילות המשקית, עלולה להיות השפעה מהותית לרעה על התוצאות הכספיות של הבנק לשנת 2020. לפרטים אודות ירידת שווי ניירות ערך סחירים סמוך למועד הדיווח, וכן אודות השפעות ממתנות על ההון של הבנק כתוצאה מקיטון בהתחייבויות אקטואריות לזכויות עובדים בשל עליה בריבית ההיוון, ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים. הבנק נוקט צעדים להתמודדות עם השלכות נגיף הקורונה, בשים לב להנחיות רגולטוריות בנושא, ונערך במספר מישורים לרבות המשך מתן שירותים ללקוחותיו בסניפים ובערוצים נוספים ושמירה על המשכיות עסקית בתרחישים שונים במטרה לשמור על בטיחות עובדיו, צומצמה מתכונת העבודה בבנק בהתאם להוראות הרגולטוריות.

הפסקת פרסום ריביות הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות ה-"IBOR" ולחדול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים בריבית משתנה במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, מתגבשות בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע על תעשיית הבנקאות כולה בעולם ובארץ.

במסגרת זו הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק ומעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על ריביות אלו, בוצעו שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת.

לאור חוסר הוודאות לגבי המשך ביצוע התהליך שמושפע כאמור מהחלטות בינלאומית, אין ביכולת הבנק לבצע הערכות כמותיות של השפעת החלפת הריביות. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות. לפרטים נוספים ראה ביאור 1ו בדוחות הכספיים.

3.2. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי.

תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני -** התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני -** התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 31 בדצמבר 2019.

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לווים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

3.2.1. ניהול סיכוני האשראי

מטרת ניהול סיכוני אשראי לאפשר ולוודא שהקבוצה פועלת על-פי המדיניות והיעדים האסטרטגים שנקבעו, ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר בתחום האשראי, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי.

מדיניות הבנק בניהול סיכוני האשראי מתבססת על פיזור תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר. פיזור הסיכונים מתבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים, מספר רב של לווים, מגזרי הצמדה שונים ואזורים גיאוגרפיים שונים בחו"ל. מדיניות פיזור הסיכונים בין ענפי המשק מושתתת על הערכת ההתפתחויות הצפויות במגזרי המשק השונים. לשם כך נערכים סקרים ענפיים וסקרי היתכנות כלכליים, אשר מטרתם להעריך את הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים, ועל-פיהם נקבעים היעדים העסקיים של הבנק.

מערכת ניהול האשראי מנטרת את חשיפת האשראי של הלקוחות, ומערכות בקרת האשראי מזהות, מנטרות ומדווחות לגורם המטפל ולמנהלים על תסמינים שליליים אצל לווים.

ניהול סיכוני האשראי מתבסס על עקרונות ובהם:

- **אי תלות -** עיקרון ה"אי תלות" מהווה נדבך מהותי בממשל תאגידי נכון למניעת ניגודי עניינים ויצירת מערך של בלמים ואיזונים. מטרתו להבטיח כי המידע הקשור לסיכונים המדווח לגורמים מנהלים, ובפרט להנהלה הבכירה ולדירקטוריון, אכן אובייקטיבי באופיו ואינו מושפע משיקולים אחרים ובפרט של הצלחה עסקית ותגמול בגינה.
- **מדרג סמכויות -** בבנק קיים מדרג של סמכויות המתווה היררכיה של אישורי אשראי על-פי רמת האובליגו ללווה/קבוצה, דירוג סיכון וסיווג בעייתי ומאפשר בקרה על תהליך אישור עסקות אשראי חדשות. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים ואת הרכב הצוותים.
- **ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה -** ניהול קבוצות סיכון המאגדות מספר לווים הקשורים מבחינת הסיכון כדוגמת חברה וחברות הבנות שלה, זוג נשוי וכדומה. פעילות לקוחות וקבוצות מנוהלת על-ידי מנהל לקוחות אשר אחראי לכלל הפעילות של הלווה/קבוצה. מערכות המידע מספקות באופן שוטף למנהל הלקוחות וצוותו ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

- **מדיניות ונהלי אשראי -** דירקטוריון הבנק קובע מדיניות אשראי אשר נבדקת ומעודכנת באופן שוטף על-פי השינויים בשווקים הפיננסיים ובמשק. המדיניות כוללת מגבלות שונות על תיק האשראי בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק, ובכלל זה, מגבלות חשיפה לפי ענפי משק, מדינות/מוסדות פיננסיים, כפונקציה של רמת הסיכון שהבנק מעריך. כמו-כן, נקבעות מגבלות חשיפה מירבית ללווה בודד, על-פי דירוג האשראי שניתן ללקוח, המשקף את רמת הסיכון שלו ומגבלה מירבית לקבוצת לווים.
מדיניות האשראי כוללת את מדיניות ניהול סיכון האשראי של התאגיד והיא מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בבנק העוסקים בסיכון אשראי ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של בנק הפועלים בהתאם למדיניות הסיכון, תיאבון הסיכון של הבנק ובהתאם להוראות הרגולטוריות.
מסמכי מדיניות האשראי מתווים את המימדים הרלוונטיים לכל חטיבה (סוג לקוח, ענף משק, מטרת ההלוואה וכדומה) תוך התייחסות לרמת הסיכון.
ביצוע הפעילות העסקית על-פי ההנחיות במדיניות האשראי, מאפשר ניהול מושכל של האשראי וחשיפות האשראי ומשמש ככלי לניהול סיכוני האשראי.
המדיניות ונהלי האשראי מחייבים את כל העוסקים באשראי בבנק: המדיניות מפרטת את העקרונות והשיקולים בעת מתן אשראי, הסמכויות למתן אשראי, איסורים ומגבלות למתן אשראי והנהלים מגדירים את דרכי הפעולה ועקרונות הבנק בנושא אשראי וביטחונות.
החטיבה לניהול סיכונים אחראית על המדיניות הכלל בנקאית וכן אחראית על גיבוש וריכוז המדיניות של החטיבות העסקיות.
- **בקרות וזיהוי הסיכון -** תהליך הבקרה והזיהוי של סיכוני האשראי מבוצע על-ידי שלושת מעגלי הבקרה. בקרות מתבצעות מרמת האשראי הבודד ועד רמת התיק במעגל הבקרה הראשון ובמעגל הבקרה השני לפי ספי מהותיות. היחידה לניהול סיכוני אשראי מובילה ומרכזת דיווח להנהלת הבנק ולדירקטוריון על מגמות ושינויים בתיק האשראי לרבות רמת סיכון האשראי בתיק, עמידה במגבלות, אירועים מיוחדים, ניתוח ריכוזיות ותרחישי קיצון והצגת מדדי סיכון כלליים בארץ ובעולם.
במעגל השלישי אחראית הביקורת הפנימית, בין היתר, על סקירת היישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת סיכונים, כולל יישום מדיניות ניהול ובקרת סיכונים בבנק.
זיהוי סיכון האשראי במוצרים קיימים מתבסס על תהליכי ניהול הסיכון, המדידה והבקרה ברמות השונות. עבור מוצרים חדשים זיהוי הסיכון נסמך על מדיניות מוצר חדש המפרטת את התהליכים אותם יש לבצע לגבי כל מוצר חדש בבנק כדי לזהות את מכלול הסיכונים הכרוכים במוצר, להעריך את גודל ומהותיות הסיכון ולתת מענה למדידה, בקרה וגידור הסיכון.
כדי לזהות ריכוזי סיכון ולבחון השלכות אפשריות של זעזועים שונים (פיננסיים, פוליטיים ועוד) על האיתנות הפיננסית של הבנק, מוגדר תהליך רבעוני ושנתי הכולל הגדרה, בחינה ודיווח תוצאות תרחישי קיצון, ומיפוי ההשלכות על הרווח ועל הלימות ההון.
- **כימות ומדידת סיכון האשראי מבוצעים במספר רמות -** רמת הלווה הבודד, קבוצות לווים בהתאם לתחומי פעילות, ענפי משק, מגזרי לווים, מוצרים וברמת התיק הכולל של הבנק והקבוצה. עבור כל תחום פעילות וסוג אשראי פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידת סיכון וקביעת דירוג הלווה והאשראי. התהליכים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, תהליכי קבלת החלטות ומודלים סטטיסטיים מתקדמים.
- **זיהוי וטיפול בלווים בקשיים -** בבנק קיימים תהליכים לזיהוי ולטיפול בלווים, אשר להערכת הבנק קיים חשש שלא יעמדו בהתחייבויותיהם מול הבנק. מחלקות ניתוח אשראי ובקרת אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בוחנות במסגרת חוות הדעת שהן מכינות האם נדרש להכליל את הלקוח הספציפי ברשימות הלקוחות בפיקוח של הבנק, האם דרוג הלקוח מחייב סיווג והאם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי. לקוחות שהוצפו לפיקוח נידונים במסגרת תהליך נאותות הסיווג הרבעוני. לגבי לווים אלו מתקיימים מעקב ובקרה הדוקים יותר והבנק פועל לצמצום החשיפה מולם, וזאת, בדרך של פירעון האשראי ממקורותיהם של הלווים ו/או קבלת ביטחונות נוספים. במקרים מסוימים מועבר הטיפול בלקוחות לאגף המתמחה בליווי ושיקום לווים, או ליחידות גבייה. בנוסף על כך, הבנק בוחן באופן שוטף את רמת סיכון האשראי בתיקי הלווים, על בסיס הנחות שמרניות, מסווג את האשראי הבעייתי בהתאם להוראות בנק ישראל (פגום, נחות והשגחה מיוחדת) ורושם הפרשה נאותה להפסדי אשראי בגין כלל סיכון האשראי בבנק.
- **אחידות הדרכה והכשרה -** העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי, סחר חוץ ומשכנתאות. הדרכות אלו מקנות הכשרה אחידה לעוסקים בתחום תוך מתן כלים מקצועיים ולימוד מדיניות ועקרונות הבנק בתחום האשראי. הפקות לקחים מאירועים שונים באשראי מבוצעות ביחידות השונות ומתוקשרות לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנוהלי הבנק.
- **גידור והפחתת סיכון -** הבנק מנהל את הביטחונות לאשראי באמצעות מערכת ביטחונות הכוללת מקדמי ביטחון (מ.ב.) שמרניים יחסית למקדמי הביטחון הנדרשים לפי הוראות באזל, המפחיתים את שווי הביטחון בהתאם לסיכון לירידת-ערך ומימוש מהיר. יש לציין כי השימוש בביטחונות לצורך הפחתת דרישת ההון הרגולטורית בנדבך 1 הינו מועט ושמרני ביחס למותר על-פי הרגולטור. במובן זה, דרישת ההון לפי נדבך 1 כבר מגלמת הפחתה לאפס של חלק ניכר מן הביטחונות שכנגד חשיפות. במקביל, ניתוח הרכב תיק הביטחונות של הבנק מראה, כי קיים פיזור רב בין הביטחונות גם בתוך קבוצות כגון ביטחונות מסוג נדל"ן ומסוג ניירות-ערך. פיזור זה מפחית את הסבירות לירידת-ערך גורפת בשווי הביטחונות. בנוסף לפיזור הרב בביטחונות אלו מיישם הבנק מקדמי ביטחונות אשר מפחיתים את שווי הביטחונות באופן שמרני.

למידע נוסף על סיכון האשראי ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019.

3.2.2. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

טבלה 3-1: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור[1]

	יתרה ליום 31.12.19			יתרה ליום 31.12.18			
	מסחרי	דיור	פרטי	סך-הכל	מסחרי	דיור	פרטי	סך-הכל
	במיליוני ש"ח							
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי[1]								
סיכון אשראי מאזני	**166,592**	**87,802**	**35,659**	**290,053**	163,696	79,917	40,537	284,150
סיכון אשראי חוץ-מאזני	**112,184**	**7,259**	**21,009**	**140,452**	107,304	5,080	20,448	132,832
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי	**278,776**	**95,061**	**56,668**	**430,505**	271,000	84,997	60,985	416,982
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי								
א. לא בעייתי - מאזני	**3,343**	**1,198**	**2,133**	**6,674**	3,027	775	1,726	5,528
ב. סך-הכל בעייתי[2]	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-
1) השגחה מיוחדת[3]	**3,192**	**-**	**48**	**3,240**	2,368	-	64	2,432
2) נחות	**680**	**700**	**96**	**1,476**	699	638	114	1,451
3) פגום	**3,678**	**2**	**762**	**4,442**	2,022	-	707	2,729
סך-הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי	**10,893**	**1,900**	**3,039**	**15,832**	8,116	1,413	2,611	12,140
סיכון אשראי חוץ-מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי	**2,931**	**8**	**89**	**3,028**	2,981	4	93	3,078
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	**13,824**	**1,908**	**3,128**	**18,860**	11,097	1,417	2,704	15,218
מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר	**121**	**699**	**93**	**913**	63	638	107	808
סך-הכל סיכון אשראי כולל של הציבור	**292,600**	**96,969**	**59,796**	**449,365**	282,097	86,414	63,689	432,200
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים								
א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית	**3,487**	**2**	**378**	**3,867**	1,827	-	351	2,178
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	**34**	**-**	**-**	**34**	81	-	-	81
סך-הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור	**3,521**	**2**	**378**	**3,901**	1,908	-	351	2,259

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(3) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:
סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה 3-2: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		
	מסחרי	פרטי	סך-הכל
	במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור			
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה	**2,015**	**706**	**2,721**
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה	**2,632**	**446**	**3,078**
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום*	**(53)**	**(9)**	**(62)**
חובות פגומים שנמחקו	**(418)**	**(182)**	**(600)**
חובות פגומים שנפרעו	**(498)**	**(197)**	**(695)**
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה	**3,678**	**764**	**4,442**
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש			
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה	**676**	**624**	**1,300**
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה	**310**	**413**	**723**
חובות בארגון מחדש שנמחקו	**(111)**	**(152)**	**(263)**
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו*	**(208)**	**(178)**	**(386)**
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה	**667**	**707**	**1,374**
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה	**408**	**163**	**571**
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה	**1,387**	**232**	**1,619**
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה	**(105)**	**(74)**	**(179)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**(602)**	**(154)**	**(756)**
נזקף לרווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי	**680**	**4**	**684**
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה	**(418)**	**(182)**	**(600)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית	**602**	**154**	**756**
אחר	**-**	**(3)**	**(3)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה	**1,272**	**136**	**1,408**
* מזה: חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב	**(36)**	**-**	**(36)**

טבלה 2-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018		
	מסחרי	פרטי	סך-הכל
	במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור			
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה	1,878	749	2,627
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה	877	340	1,217
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום	(179)	(16)	(195)
חובות פגומים שנמחקו	(415)	(226)	(641)
חובות פגומים שנפרעו	(146)	(141)	(287)
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה	2,015	706	2,721
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש			
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה	672	636	1,308
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה	369	352	721
חובות בארגון מחדש שנמחקו	(110)	(165)	(275)
חובות בארגון מחדש שנפרעו	(255)	(199)	(454)
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה	676	624	1,300
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה	306	226	532
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה	594	263	857
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה	(77)	(103)	(180)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	(679)	(131)	(810)
נזקף לדוח רווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי	(162)	29	(133)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה	(415)	(226)	(641)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית	679	131	810
אחר	-	3	3
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה	408	163	571

טבלה 3-3: מדדי סיכון אשראי

	ליום	
	31.12.19	31.12.18
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*	**1.49%**	0.95%
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*	**0.31%**	0.28%
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*	**1.58%**	1.31%
שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*	**1.12%**	1.14%
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*	**105.97%**	138.11%
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*	**87.90%**	106.49%
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*	**2.42%**	1.89%
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.44%**	0.22%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.12%**	0.20%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**7.48%**	14.58%

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

בשנת 2019 נרשמה עלייה (החמרה) במדדים הבאים לעומת סוף 2018:

- שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
- שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.
- שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור.

נרשמה ירידה (שיפור) בשני מדדים:

- שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור.
- שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.

העלייה במירב המדדים לאיכות התיק, כאשר בארבעה מהם העלייה הינה משמעותית, מבטאת בין היתר השפעות שחלו לאחר תאריך המאזן. הצעדים שביצע הבנק לשיפור איכות החיתום בתיק האשראי באים לידי ביטוי בשיעור המחיקות נטו. איכות תיק האשראי הושפעה לרעה ועלולה להמשיך להיות מושפעת מהשלכות עתידיות של התפרצות וירוס הקורונה כאמור בפרק עניינים נוספים לעיל.

לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה טבלה 3-18 להלן.

טבלה 4-3: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	הפרשה להפסדי אשראי			
	על בסיס פרטני	על בסיס קבוצתי		סך-הכל
		לפי עומק פיגור	אחר*	
	במיליוני ש"ח			
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2019:				
בגין אשראי לציבור	**1,408**	**446**	**2,853**	**4,707**
בגין חובות שאינם אשראי לציבור	**-**	**-**	**7**	**7**
בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)	**65**	**-**	**472**	**537**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2019	**1,473**	**446**	**3,332**	**5,251**
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2018:				
בגין אשראי לציבור	571	424	2,763	3,758
בגין חובות שאינם אשראי לציבור	-	-	8	8
בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)	81	-	487	568
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2018	652	424	3,258	4,334

* לרבות הפרשה על בסיס קבוצתי בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים ונסקרים כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו נבחנים נאותות הסיווג וההפרשה בגינם. במקרים בהם חל שינוי במצב הלקוח, חלו שינויים בביטחונות ו/או בוצעה גביה, מעודכן הסיווג בהתאם וללקוחות פגומים מעודכנת יתרת הסכום הניתן לגביה וההפרשה.
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי עלתה במהלך שנת 2019 ב-917 מיליון ש"ח, בעיקר בגין הפרשה על בסיס פרטני. שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור עלה ב-0.27% מסוף שנת 2018.

אופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית

לגבי אשראי תקין או בעייתי שאינו פגום (נחות או השגחה מיוחדת), מחושבת "הפרשה קבוצתית" בהתאם לענף המשק אליו משויך הלקוח. לצורך חישוב ההפרשה הקבוצתית, הבנק קובע אחת לרבעון, לכל ענף משק שני שיעורי הפרשה (לסיכון אשראי בעייתי ולסיכון אשראי תקין), על-פי ניתוח של היסטוריית הפסדי האשראי, מחיקות חשבונאיות נטו, איכות תיק האשראי בענף וניתוח מגמות השוק, בהתאם להנחיות בנק ישראל.
תהליך קביעת שיעורי ההפרשה הינו תלת שלבי, בהתאם להנחיות בנק ישראל, כדלקמן:

- חישוב ממוצע רב שנתי של שיעורי המחיקות - בטווח של שנים לאורך התקופה המתחילה ביום 1 בינואר 2011 ומסתיימת ברבעון שקדם למועד הדיווח.
- ביצוע התאמה במידה והיו שינויים משמעותיים במהלך הרבעון האחרון.
- קביעת מקדמי ההתאמה. תפקידם של מקדמי ההתאמה - לתת ביטוי (בשיעורי ההפרשה הקבוצתית) לשינויים באיכות תיק האשראי בענף, למגמות מאקרו כלכליות, לשינויים בנהלי הבנק ומדיניות מתן אשראי. הבנק פיתח מודל מתקדם לקביעת מקדמי ההתאמה, בהתאם להנחיות בנק ישראל. המודל נותן ביטוי למגוון רחב של גורמי הסיכון הסביבתיים להם עשויה להיות השפעה על שיעור הפסדי האשראי של הבנק. בהתאם להנחיות בנק ישראל, מקדם ההתאמה של החוב התקין המאזני בענף אשראי לפרטיים לא יפחת מ-0.75% ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלוואות.

3.2.3. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

	ליום 31 בדצמבר 2019						
	סיכון אשראי כולל[1]	מזה: דירוג ביצוע אשראי[5]	מזה: סיכון אשראי בעייתי[6]	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	הפסדי אשראי[4]		
					הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח						
תעשייה	**31,029**	**29,736**	**915**	**405**	**26**	**33**	**333**
בינוי ונדל"ן - בינוי	**67,577**	**65,812**	**951**	**603**	**(125)**	**(100)**	**523**
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**24,702**	**23,390**	**1,214**	**305**	**13**	**(112)**	**402**
מסחר	**35,380**	**33,746**	**953**	**539**	**157**	**120**	**806**
שירותים פיננסיים*	**38,346**	**38,001**	**138**	**30**	**19**	**(38)**	**200**
שירותים עסקיים אחרים	**13,297**	**12,775**	**130**	**112**	**65**	**50**	**148**
שירותים ציבוריים וקהילתיים	**7,582**	**7,403**	**70**	**22**	**21**	**15**	**57**
ענפים אחרים	**42,600**	**38,004**	**3,621**	**1,858**	**768**	**42**	**1,243**
סך-הכל מסחרי	**260,513**	**248,867**	**7,992**	**3,874**	**944**	**10**	**3,712**
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**96,480**	**94,590**	**696**	**2**	**31**	**9**	**443**
אנשים פרטיים - אחר	**59,540**	**56,420**	**904**	**760**	**193**	**297**	**785**
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**416,533**	**399,877**	**9,592**	**4,636**	**1,168**	**316**	**4,940**
סך-הכל בנקים בישראל	**2,905**	**2,905**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
ממשלת ישראל	**41,585**	**41,585**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך-הכל פעילות בישראל	**461,023**	**444,367**	**9,592**	**4,636**	**1,168**	**316**	**4,940**
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**32,832**	**30,628**	**1,294**	**661**	**109**	**36**	**303**
בנקים וממשלות בחו"ל	**41,733**	**41,733**	**-**	**-**	**(1)**	**-**	**8**
סך-הכל פעילות בחו"ל	**74,565**	**72,361**	**1,294**	**661**	**108**	**36**	**311**
סך-הכל פעילות בישראל ובחו"ל	**535,588**	**516,728**	**10,886**	**5,297**	**1,276**	**352**	**5,251**

* בעקבות הפסקת האיחוד, נכללו החל מהרבעון השני של 2019 יתרות האשראי של ישראכרט (ליום ה-30 ביוני 2019 יתרה בסך 7,511 מיליון ש"ח).

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני[3], לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[2], אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 689, 317, 57,713, 471, 11,143 ו-148,572 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2018					
				הפסדי אשראי[4]		
	סיכון אשראי כולל*[1]	מזה: דירוג ביצוע אשראי*[5]	מזה: סיכון אשראי בעייתי*[6]	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי*	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי*
	במיליוני ש"ח						
תעשייה	32,971	31,509	1,151	377	7	(15)	341
בינוי ונדל"ן - בינוי	57,307	55,510	1,114	589	(90)	(134)	541
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	23,774	23,068	596	313	(150)	(129)	284
מסחר	35,185	33,782	779	215	2	103	764
שירותים פיננסיים	33,495	33,040	87	29	(20)	(1)	144
שירותים עסקיים אחרים	12,177	11,685	123	94	70	57	131
שירותים ציבוריים וקהילתיים	7,440	6,997	46	22	(6)	(4)	49
ענפים אחרים	42,609	40,243	1,690	547	207	156	524
סך-הכל מסחרי	244,958	235,834	5,586	2,186	20	33	2,778
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	85,880	84,473	632	-	33	5	422
אנשים פרטיים - אחר	63,331	60,601	873	694	458	473	892
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	394,169	380,908	7,091	2,880	511	511	4,092
בנקים בישראל	3,852	3,852	-	-	-	-	-
ממשלת ישראל	34,485	34,485	-	-	-	-	-
סך-הכל פעילות בישראל	432,506	419,245	7,091	2,880	511	511	4,092
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	38,031	36,074	1,093	420	100	37	233
בנקים וממשלות בחו"ל	40,000	40,000	-	-	2	-	9
סך-הכל פעילות בחו"ל	78,031	76,074	1,093	420	102	37	242
סך-הכל פעילות בישראל ובחו"ל	510,537	495,319	8,184	3,300	613	548	4,334

* סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם שונה מענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני[3], לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[2], אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 302,791, 54,595, 708, 10,534 ו-141,909 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

3.2.4. בינוי ונדל"ן

ליום 31 בדצמבר 2019 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-101 מיליארד ש"ח.

טבלה 3-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019			יתרה ליום 31 בדצמבר 2018		
	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי מאזני**	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	סיכון אשראי כולל**
	במיליוני ש"ח					
בנייה למסחר ושירותים	**3,566**	**2,484**	**6,050**	2,053	830	2,883
בנייה לתעשייה	**421**	**99**	**520**	383	112	495
בנייה לדיור	**17,960**	***28,208**	**46,168**	16,471	*24,754	41,225
נכסים מניבים	**22,866**	**4,945**	**27,811**	22,991	6,198	29,189
אחר	**9,946**	**10,498**	**20,444**	9,568	8,031	17,599
סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן	**54,759**	**46,234**	**100,993**	51,466	39,925	91,391

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-3,589 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.18: 6,026 מיליוני ש"ח).
** סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

3.2.5. חשיפת אשראי למדינות זרות

חשיפת אשראי למדינות זרות מבטאת את הסיכון שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים לסוגיהם (ממשלה, בנקים ואחרים), לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק או יפגע בשווי נכסי הקבוצה, ובכלל זה, שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים אל מחוץ למדינה (Transfer Risk).

ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייעות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינ"ל - S&P-ו Fitch, Moody's.

סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגזרי אשראי.

הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 7-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות[1]

	ליום 31 בדצמבר					
	2019			2018		
	חשיפה			חשיפה		
	מאזנית	חוץ-מאזנית[2][3]	סך-הכל	מאזנית	חוץ-מאזנית[2][3]	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
המדינה						
ארצות-הברית	**22,900**	**6,557**	**29,457**	21,445	7,177	28,622
שוויץ	**3,626**	**1,097**	**4,723**	2,973	1,774	4,747
אנגליה	**7,951**	**2,985**	**10,936**	7,273	4,358	11,631
גרמניה	**1,165**	**1,463**	**2,628**	795	1,894	2,689
צרפת	**1,995**	**1,512**	**3,507**	1,896	2,205	4,101
אחרות	**11,204**	**1,689**	**12,893**	13,567	2,921	16,488
סך-כל החשיפות למדינות זרות	**48,841**	**15,303**	**64,144**	47,949	20,329	68,278
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS:						
פורטוגל, איטליה, יוון וספרד	**144**	**385**	**529**	267	481	748
מזה: סך החשיפות למדינות LDC	**1,364**	**187**	**1,551**	1,794	259	2,053
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות	**8**	**-**	**8**	10	-	10

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

3.2.6. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת הפעילות העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים.

סיכון זה מקורו במגוון הפעילויות המתקיימות עם המוסדות הפיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדת יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, עסקות סחר חוץ, פעילות בשוק ההון וניהול חשבונות. החשיפה כלפי המוסדות הפיננסיים הזרים מושפעת הן מחוסנו הפיננסי של כל מוסד והן מהסיכון בסביבה הפוליטית והכלכלית שבה הוא פועל. יודגש, כי מרבית חשיפות האשראי של קבוצת הבנק היא כלפי מוסדות פיננסיים המצויים בשווקים מפותחים במערב אירופה ובצפון אמריקה בעלי דרוג השקעה ומעלה.

במהלך העסקים השוטף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר התפתחויות שעשויות להשליך על יכולתם של המוסדות הפיננסיים איתם הוא מקיים פעילות לעמוד בהתחייבויותיהם, ובמקביל ננקטים אמצעים לשם מזעור סיכון האשראי.

טבלה 3-8: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים[1]

	ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 בדצמבר 2018		
	סיכון אשראי מאזני[2]	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי[3]	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי מאזני[2]	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי[3]	סיכון אשראי נוכחי כולל
	במיליוני ש"ח					
דירוג אשראי חיצוני[5]						
AAA עד -AA	**4,032**	**2,949**	**6,981**	4,071	4,868	8,939
+A עד -A	**13,911**	**1,709**	**15,620**	11,237	2,517	13,754
+BBB עד -BBB	**867**	**139**	**1,006**	1,012	298	1,310
+BB עד -B	**12**	**22**	**34**	24	55	79
פחות מ--B	**-**	**-**	**-**	-	-	-
ללא דירוג	**312**	**74**	**386**	252	143	395
סך הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*	**19,134**	**4,893**	**24,027**	16,596	7,881	24,477
מזה: סיכון אשראי בעייתי[4]	**-**	**-**	**-**	-	-	-
מזה: יתרת חובות פגומים	**-**	**-**	**-**	-	-	-
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני	**-**	**-**	**-**	-	-	-
סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני	**19,134**	**4,893**	**24,027**	16,596	7,881	24,477
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי	**4**	**1**	**5**	8	2	10

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות הפיננסיים במדינות הבאות:
ספרד - סך חשיפה של כ-163 מיליון ש"ח בדירוג -A. (סך חשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-132 מיליון ש"ח, מזה סך של 122 מיליון ש"ח בדירוג -A, סך של 9 מיליון ש"ח בדירוג -BBB).
אירלנד - אין חשיפה למוסדות פיננסיים (סך החשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-15 מיליון ש"ח ללא דירוג).
איטליה - סך חשיפה של כ-83 מיליון ש"ח, מזה סך של 76 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 7 מיליון ש"ח בדירוג -BBB (סך החשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-149 מיליון ש"ח, מזה סך של 143 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 6 מיליון ש"ח בדירוג -BBB).
ביוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.

(1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
(2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
(4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במט"ח לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Fitch,Moody's ו-S&P.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2019 בכ-24.0 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-0.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-24.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. ירידה זו נבעה מירידה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-3 מיליארד ש"ח. שקוזז מגידול בחשיפה המאזנית בסך כ-2.5 מיליארד ש"ח. כ-94.07% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג -A ומעלה.
החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-82.37% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 17.25% בחברות ביטוח ו-0.38% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים בארצות-הברית (17.7%), ובמדינות מערב אירופה (66.27%).
ענף "בנקים בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל רק את החשיפות בגין בנקים חו"ל, כולל בנקים מרכזיים. מוסדות פיננסיים מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. כמו-כן כולל "סיכון האשראי הכולל" יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים. הטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים כמו גם יתרות חוץ-מאזניות בגין נגזרים.
סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

3.2.7. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 3-9: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

	יתרה ליום	
	31.12.19	31.12.18
	במיליוני ש"ח	
יתרות אשראי		
הלוואות מכספי הבנק	**89,777**	81,454
הלוואות מכספי האוצר*	**1,173**	1,301
מענקים מכספי האוצר*	**123**	87
סך-הכל	**91,073**	82,842

	לשנה שהסתיימה ביום	
	31.12.19	31.12.18
	במיליוני ש"ח	
ביצוע		
הלוואות מכספי האוצר		
הלוואות	**124**	88
מענקים	**42**	30
סך-הכל מכספי האוצר	**166**	118
סך-הכל הלוואות מכספי הבנק	**18,159**	15,450
סך-הכל הלוואות חדשות	**18,325**	15,568
הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק	**1,235**	1,004
סך-הכל הלוואות שניתנו	**19,560**	16,572

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 3-10: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

	יתרת חוב רשומה	הסכום בפיגור מעל 90 יום מתוך סך החובות הבעייתיים	שיעור הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור (כולל הפרשה קבוצתית)	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור	חוב בעייתי*	שיעור חוב בעייתי*
	במיליוני ש"ח						
31.12.19	**89,777**	**109**	**0.12%**	**446**	**0.50%**	**702**	**0.78%**
31.12.18	81,454	115	0.14%	424	0.52%	639	0.78%
31.12.17	74,521	140	0.19%	397	0.53%	702	0.94%

* הוצג מחדש.

בשנת 2019 נרשמה ירידה בשיעור הסכומים בפיגור ובשיעור ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור. שיעור החוב הבעייתי זהה לשנת 2018.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

	מגזר לא-צמוד				מגזר צמוד מדד				מגזר מטבע-חוץ		סך-הכל	
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית משתנה			
	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	שיעור שינוי בתקופה
31.12.19	**17,301**	**19.3%**	**34,565**	**38.5%**	**13,811**	**15.4%**	**23,834**	**26.5%**	**266**	**0.3%**	**89,777**	**10.2%**
31.12.18	14,503	17.8%	31,060	38.1%	13,539	16.6%	21,984	27.0%	368	0.5%	81,454	9.3%
31.12.17	12,455	16.7%	28,022	37.6%	12,988	17.4%	20,619	27.7%	437	0.6%	74,521	7.6%

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 12-3: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות

	2019	2018	2017	2016	2015
			במיליוני ש"ח		
יתרות לסוף תקופה	**89,777**	81,454	74,521	69,254	67,246
שינוי ביתרות שנתי	**10.2%**	9.3%	7.6%	3.0%	8.3%
ביצוע הלוואות חדשות	**18,325**	15,568	13,437	11,937	15,180

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים

טבלה 13-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.19	31.12.18	31.12.17
מאפיינים			
שיעור מימון מעל 60%	**38.5%**	32.5%	27.5%
שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)	**0.0%**	0.1%	0.0%
שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים	**31.7%**	31.7%	31.4%
שיעור בריבית משתנה	**59.1%**	58.8%	57.1%
שיעור ההלוואות לכל מטרה	**5.7%**	6.1%	6.4%
שיעור ההלוואות להשקעה מרכישה	**9.5%**	9.8%	11.1%
קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)	**7.2%**	7.2%	6.6%
תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)	**24.4**	24.4	23.8

בשנת 2019 נמשכת מגמת העלייה ביתרות ההלוואות לדיור.
מנתוני ביצועי ההלוואות לדיור ניכרת הרעה בשני מדדים:

- שיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60% בשנת 2019 מציג מגמת עליה, בין היתר, בעקבות גידול בשיעור ביצועי דיור למשתכן, בהם שיעור המימון גבוה. יחד עם זאת, הבנק מקפיד על ביצוע אפסי של הלוואות בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%, אשר להערכת הבנק מהווה מדד משמעותי יותר לסיכון האשראי.
- עלייה בשיעור ההלוואות בריבית משתנה.

נרשם שיפור במספר מדדים:

- ירידה בשיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה בשנת 2019.
- ירידה בשיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות בשנת 2019.

נרשמה יציבות במספר מדדים:

- שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%.
- תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).
- שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים.

בהסתכלות כוללת על מדדי האשראי לדיור ניכר כי הגידול ביתרות התבצע תוך שמירה על איכות החיתום.

3.2.8. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת ההחזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום ההלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי ההלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבונותיו.

פניה יזומה למתן אשראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסיה מוגדרת לאחר הפעלת סננים רגולטורים וסנני סיכון. מתן האשראי נעשה בהתאמה לצרכי הלקוח ויכולת ההחזר שלו. בפניה יזומה מופנית תשומת לב הלקוח לנכסים פיננסיים הקיימים בחשבונו, ולבחינת כדאיות לקיחת האשראי בהתייחס לקיומם של נכסים והתחייבויות בחשבונו והתשואה בגינם, ככל שישנם כאלה. הפנייה יכולה להתבצע בכל אחד מהערוצים בהם הלקוח פעיל. בנוסף, בפנייה יזומה ללקוח קיימת הקפדה על הכללים הנדרשים על-פי הרגולציה.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת ההחזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכוני האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכונו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם:

מודל אומדן סיכון - מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים בחטיבה הקמעונאית. הלווים מדורגים הן על-פי הסיכון להגיע לכשל, והן על-פי ההפסד החזוי. נתוני המודל משמשים לצורך קבלת החלטות באשראי על-ידי בעל הסמכות, וכן לצרכי בקרת סיכון ודיווח להנהלה, זיהוי מגמות ושינויים ברמת סיכון התיק, ומסייעים בטיפול ממוקד בגורמי הסיכון לצורך הקטנת הסיכון והחשיפה.

תאבון סיכון - תאבון הסיכון בחטיבה הקמעונאית מוגדר ומאושר בדירקטוריון מדי שנה. המדדים מנוטרים ומדווחים באופן שוטף.

מדיניות ונוהלי אשראי - מדיניות האשראי מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בחטיבה הקמעונאית העוסקים באשראי, ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של החטיבה, ביניהן: ניהול תיק האשראי תוך שמירה על פרופיל סיכון מוגדר, אחידות בטיפול ובניתוח האשראי, התאמת מוצרי האשראי לצרכי הלקוחות ומענה לדרישות הרגולציה. מדיניות החטיבה הקמעונאית בנושא אשראי צרכני ללקוחות פרטיים מוגדרת על-ידי כללים עסקיים ועל-ידי מודלים. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשראי, ניהול אשראי קיים, ומעקבים נדרשים, כולל טיפול בלקוחות בעלי סממנים היכולים להעיד על קושי ביכולת שירות החוב. זאת, בהתבסס על נוהלי האשראי והביטחונות, בהתאם למדיניות הבנק.

מדרג סמכויות - מדרג סמכויות אשראי בבנק הינו עקרון בסיסי בניהול האשראי וסיכוני האשראי בבנק. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים, וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים בכירים יותר ואת הרכבם. סמכות האשראי לכלל בעלי התפקידים העוסקים באשראי נקבעת הן בהתאם להכשרה המקצועית הידע והניסיון בתחום האשראי, והן בהתאמה לצרכי היחידה בה הם עובדים.

בקרות - תהליכי הבקרה בתחום סיכוני האשראי, מבוצעים מרמת הלווה הבודד ועד לרמת תיק האשראי הכולל, בהלימה למדיניות הבנק. מבוצע דיווח להנהלה ולדירקטוריון על מצב תיק האשראי של החטיבה הקמעונאית ועמידה במדדי הסיכון שנקבעו. הדיווח נסמך על תוצאות ניטור שוטף המבוצע באמצעות כלים תומכים לשיקוף מוקדי סיכון ומדדים חריגים. הבקרות בסניפים ובמנהלות האזור מעוגנות בנהלי הבנק. חלק מהבקרות ממוחשבות ומהוות בקרה מונעת, וחלקם באמצעות: זיהוי סיכונים במערכות הממוכנות ודוחות בקרה שוטפים. הבקרות מוגדרות על-פי מוקדי הסיכון. הבקרות מבוצעות בהיקפים המשתנים בהתאם לרמת הסיכון של היחידה. תוצרי הבקרות מתועדים ומנותחים לצורך הפקת לקחים ושיפור ניהול הסיכון.

פועלים להבראה - תהליך טיפול בלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים, תוך שיתוף עימם ובכוונה לשמרם. תהליך פועלים להבראה נעשה תוך שימת לב להעצמת חירותו הפיננסית של הלקוח ומתן מענה מקצועי איכותי לצרכיו ולהעדפותיו. מעטפת השירות והטיפול בכל לקוח נקבעת באופן דיפרנציאלי, תוך התמקדות בהתאמת הטיפול למאפייני פעילותו ויכולותיו הכלכליות של הלקוח. לצורך ניהול התהליך הוקמה יחידה יעודית, בה הוכשרו עובדים מנוסים המתמחים בטיפול בלקוחות אלה.

טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

	יתרה ליום		השינוי	
	31.12.19	31.12.18		
	במיליוני ש"ח			באחוזים
מאזני				
עו"ש חובה	**3,216**	3,374	(158)	(4.68%)
הלוואות[1]	**26,918**	30,288	(3,370)	(11.13%)
מזה: הלוואות בולט ובלון	**78**	114	(36)	(31.58%)
אשראי לרכישת כלי רכב[2]	**3,511**	4,375	(864)	(19.75%)
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	**4,958**	4,877	81	1.66%
סך-הכל סיכון אשראי מאזני	**38,681**	43,028	(4,347)	(10.10%)
חוץ-מאזני				
סיכון אשראי חוץ-מאזני	**21,092**	20,529	563	2.74%
סך-הכל סיכון אשראי כולל	**59,773**	63,557	(3,784)	(5.95%)

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
(2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.2.10. אשראי לכלי רכב להלן.

טבלה 3-15: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת[1] ולגודל הלווה

	ליום 31 בדצמבר 2019				ליום 31 בדצמבר 2018			
	הכנסה לחשבון			סך-הכל	הכנסה לחשבון			סך-הכל
	עד 10 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	מעל 20 אלפי ש"ח		עד 10 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	מעל 20 אלפי ש"ח	
	במיליוני ש"ח							
אשראי ללווה באלפי ש"ח								
עד 20	**1,645**	**960**	**982**	**3,587**	1,676	903	909	3,488
מ-20 עד 40	**1,710**	**879**	**1,024**	**3,613**	1,869	851	966	3,686
מ-40 עד 80	**3,721**	**2,415**	**2,052**	**8,188**	4,112	2,352	2,018	8,482
מ-80 עד 150	**3,626**	**4,782**	**4,140**	**12,548**	4,493	4,915	4,303	13,711
מ-150 עד 300	**812**	**2,805**	**5,749**	**9,366**	1,216	3,596	6,645	11,457
מעל 300	**67**	**154**	**1,158**	**1,379**	143	236	1,825	2,204
סך-הכל	**11,581**	**11,995**	**15,105**	**38,681**	13,509	12,853	16,666	43,028

(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים

	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2018
	סיכון אשראי מאזני	
	במיליוני ש"ח	
גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח		
עד 10	**22,491**	24,760
מ-10 עד 50	**6,574**	7,539
מ-50 עד 200	**4,999**	5,632
מ-200 עד 500	**2,219**	2,470
מעל 500	**2,398**	2,627
סך-הכל	**38,681**	43,028

טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

	ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 בדצמבר 2018		
	הלוואות בריבית משתנה	הלוואות בריבית קבועה	סך-הכל	הלוואות בריבית משתנה	הלוואות בריבית קבועה	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
תקופה לפירעון						
עד שנה	**3,066**	**5,440**	**8,506**	5,081	5,337	10,418
משנה עד 3 שנים	**7,473**	**84**	**7,557**	7,705	93	7,798
מ-3 עד 5 שנים	**13,649**	**115**	**13,764**	15,495	121	15,616
מעל 5 שנים	**8,732**	**122**	**8,854**	9,091	105	9,196
סך-הכל	**32,920**	**5,761**	**38,681**	37,372	5,656	43,028

טבלה 3-18: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

	יתרה ליום		השינוי	שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני ליום	
	31.12.19	31.12.18		**31.12.19**	31.12.18
	במיליוני ש"ח				
סיכון אשראי בעייתי	**905**	872	3.8%	**2.3%**	2.0%
מזה: סיכון אשראי פגום	**760**	694	9.5%	**2.0%**	1.6%
חובות בפיגור מעל 90 יום	**93**	107	(13.1%)	**0.2%**	0.2%
מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה	**297**	473	(37.2%)	**1.0%**	1.1%
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	**785**	892	(12.0%)	**2.0%**	2.1%

בשנת 2019 נרשם קיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של 12.2%. סך סיכון האשראי המאזני ירד ב-10.1%.

בסוף שנת 2019 נרשמה עלייה במדדים הבאים ביחס לסוף 2018:

- יתרת סיכון האשראי הבעייתי לאנשים פרטיים בישראל עלתה בשיעור של 3.8%, מזה ביתרת סיכון האשראי הפגום נרשמה עלייה של כ-9.5%.

נרשמה ירידה במדדים הבאים:

- ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום נרשמה ירידה של כ-13.1%.
- נרשמה ירידה חדה של כ-37.2% במחיקות החשבונאיות נטו.
- ירידה של כ-12.0% ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי.

להערכת הבנק הירידה החדה בסכום המחיקות החשבונאיות נטו מצביעה על המשך השפעת הצעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים שנקט הבנק. איכות תיק האשראי עלולה להיות מושפעת מהשלכות עתידיות של התפרצות וירוס הקורונה כאמור בפרק עניינים נוספים.

3.2.9. מימון ממונף

מימון ממונף מנוהל ומוגדר בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל, ובפרט הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (ניהול סיכון אשראי), הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות).

מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות (עסקה למטרת רכישת זכות הונית בתאגיד אחר, רכישה של כלל הנכסים או חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר, רכישה עצמית של הון עצמי מונפק, חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות - כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 323), מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב נחות (Mezzanine).

הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו. קיימת מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רובד 1 של הבנק. התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה.

להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

טבלה 19-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

	ליום 31 בדצמבר 2019			
	מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
		במיליוני ש"ח		
ענף המשק של הלווה				
בינוי ונדל"ן - בינוי	**1**	**-**	**-**	**-**
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**1**	**103**	**110**	**213**
כרייה וחציבה	**2**	**498**	**-**	**498**
חשמל ומים*	**1**	**-**	**266**	**266**
מידע ותקשורת	**1**	**235**	**9**	**244**
מסחר	**1**	**338**	**83**	**421**
תעשייה	**2**	**633**	**-**	**633**
סך-הכל	**9**	**1,807**	**468**	**2,275**

* בניכוי הפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-569 מיליון ש"ח.

	ליום 31 בדצמבר 2018			
	מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
		במיליוני ש"ח		
ענף המשק של הלווה				
בינוי ונדל"ן - בינוי	1	257	-	257
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	2	658	534	1,192
כרייה וחציבה	2	1,361	38	1,399
מידע ותקשורת	1	266	-	266
מסחר	3	741	170	911
תעשייה	1	225	-	225
סך-הכל	10	3,508	742	4,250

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 20-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

	31 בדצמבר 2019			
	מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
		במיליוני ש"ח		
ענף משק				
תעשייה	**2**	**26**	**4,012**	**4,038**
אספקת חשמל ומים	**1**	**1,419**	**1,261**	**2,680**
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	**1**	**941**	**261**	**1,202**
שירותים פיננסיים*	**6**	**9,225**	**6,320**	**15,545**
סך-הכל	**10**	**11,611**	**11,854**	**23,465**

	31 בדצמבר 2018			
	מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
		במיליוני ש"ח		
ענף משק				
תעשייה	3	877	5,164	6,041
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1	756	647	1,403
אספקת חשמל ומים	1	1,276	2,315	3,591
שירותים פיננסיים	3	3,077	2,571	5,648
סך-הכל	8	5,986	10,697	16,683

* בעקבות הפסקת האיחוד של קבוצת ישראכרט, נכללו החל מהרבעון השני של שנת 2019 יתרות אשראי של הקבוצה (ליום 30 ביוני 2019: אשראי מאזני בסך של 3,481 מיליון ש"ח, אשראי חוץ-מאזני בסך של 4,030 מיליון ש"ח).

3.2.11. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

טבלה 21-3: יתרות סיכון האשראי[1] לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 31 בדצמבר 2019

	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים[2]	חבות ברוטו[3]	ניכויים[4]	חבות נטו[1]	שיעור מההון הרגולטורי
	במיליוני ש"ח						
קבוצת לווים א'	**3,210**	**2,926**	**219**	**6,136**	**7**	**6,129**	**15.22%**

(1) הנתונים המוצגים להלן מייצגים חשיפה לקבוצות לווים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לווים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.

(2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(3) הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.

(4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.

3.3. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:

- **סיכון ריבית -** סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע -** סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה -** סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחירי מניות -** סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי -** סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות -** סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread) -** סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים.

3.3.1. ניהול סיכוני השוק

ניהול סיכוני השוק מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. מדיניות ניהול סיכוני השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות.

בניהול סיכוני שוק בבנק, מבחינים בין חשיפות הנוצרות כחלק מניהול שוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק, להלן התיק הבנקאי (חשיפות שאינן למסחר), לבין החשיפות בתיק למסחר (שעיקרו מנוהל בחדרי העסקות). לנושא ניהול סיכוני השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה סעיף 3.3.4 להלן.

הניהול הגלובלי נעשה באחריות מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית ובהנחייתו. הניהול השוטף והפיקוח על ניהול הנכסים וההתחייבויות בתיק הבנקאי והתיק למסחר הינם באחריות המנהלים באגף לניהול נכסים והתחייבויות ובאגף חדרי עסקות וברוקראז', בהתאמה, בחטיבת שווקים פיננסיים בתל-אביב, וביחידה לניהול נכסים והתחייבויות ובחדר העסקות בסניף הבנק בניו-יורק. הסניף כפוף מקצועית בנושאים אלה למנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.

המדיניות מותווית ומבוקרת על-ידי צוות הנהלה ניהול נכסים והתחייבויות, צוות הנהלה נוסטרו וצוות הנהלה השקעות. המדיניות, לרבות המגבלות והיעדים שנקבעו, מובאים לדיון ולאישור, לצוותי ההנהלה, לוועדות הדירקטוריון ו/או למליאת הדירקטוריון, לפי העניין.

הפעילות השוטפת מתנהלת על-ידי צוותי משנה בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בבנק.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכוני השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. החשיפה לסיכוני שוק של החברות הבנות נבחנת על-ידי המחלקה לניהול סיכוני שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על השלוחות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. למידע נוסף לגבי אופן ניהול הסיכונים, אמידתם ובקרתם ראה ב"דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

3.3.2. סיכון ריבית

סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים. הסיכון כהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk) -** סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk) -** סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Basis spread) -** סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות -** נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמא הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- **חשיפת הערך -** אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינויי הריבית;
- **חשיפת ההכנסה החשבונאית -** השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינויי הריבית.

הבנק, בדומה לבנקים בעולם, חשוף לסיכון ריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. סיכון ריבית הוא סיכון מובנה בפעילות הבנקאית, עיקר החשיפות לסיכון זה נובעות מניהול התיק הבנקאי. ניהול סיכון הריבית הינו חלק מניהול החשיפות לסיכוני השוק.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי - מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של ההון, ו/או על ההכנסה החשבונאית. הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיקי ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד.

החשיפה לסיכון נמדדת בשני המישורים: (א) חשיפת הערך - הערכה של שינוי הערך הכלכלי של התיק הבנקאי כתוצאה משינוי בעקום הריבית; (ב) רגישות ההכנסה החשבונאית - השינויים הצפויים להכנסה החשבונאית בתיק הבנקאי כתוצאה משינויים בעקום התשואות (בהנחת רמה קבועה של יתרות). חשיפת ההכנסה נמדדת אף היא בשני מישורים: רגישות ההכנסה של כלל התיק הבנקאי ב-12 החודשים הבאים, ורגישות ההכנסה (המיידית) של המכשירים הנמדדים חשבונאית לפי MTM (למעט גידורים חשבונאיים).

בבנק קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי והן על רגישות ההכנסה לתרחישי שינוי בעקומי הריבית השקלית, המדדית והדולרית (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות חשיפה משמעותית מבחינת הקבוצה). לצורך חישוב רגישות הערך הכלכלי לשינוי בשערי הריבית מתייחס הבנק לכל הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים, כאשר לחלק מיתרות פיקדונות העו"ש של הציבור הבנק מתייחס כהתחייבות ארוכה הנפרסת על פני מספר שנים, בהתאם למודל המאושר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון מדי שנה. כמו-כן קיימות הנחות על פירעונות מוקדמים של משכנתאות בהתאם למודל המבוסס על ניתוחים סטטיסטיים ומאושר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. רגישות ההכנסה שונה מרגישות הערך, שכן בניגוד אליה, רגישות ההכנסה אינה מביאה בחשבון שינויי ערך מהוון של נכסים והתחייבויות לזמן ארוך אשר אינם נמדדים בדוח רווח והפסד על בסיס שווי הוגן, אך כן מביאה בחשבון שינויים במרווחי פיקדונות. מדיניות ניהול סיכון הריבית מכוונת, בהתאמה ליעדי הבנק, להשגת מבנה החשיפה הרצוי בכל אחד מהמגזרים (שקל לא-צמוד, שקל צמוד מדד ומטבע-חוץ וצמודיו), בהתאם להערכות לגבי משתני השוק ובכפוף למגבלות. הרגישות לריבית נמדדת באופן מבוקר לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות. ככלל, מטרת ניהול סיכוני הריבית בקבוצה הינה לאפשר שירות ללקוחות תוך לקיחת סיכון באופן מבוקר.

נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי משפיעים על הון הבנק ישירות דרך חשבון רווח והפסד. הבנק מגדר בנגזרים, תוך שימוש בחשבונאות גידור, חלק מרגישות הריבית של אגרות-החוב הארוכות במטבע-חוץ. כמו-כן משתמש הבנק בנגזרים הן לגידור רגישויות בתיק הבנקאי והן לפעילות בתיק למסחר. רגישויות אלו נכללות בתוך רגישות הערך המוצגת להלן. בנוסף לבחינת רגישות הערך הכוללת, הבנק בוחן גם את רגישות הנגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי אל מול מגבלות רגישות ייעודיות ונפרדות מהמגבלות הכוללות.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

טבלה 22-3: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

	31 בדצמבר 2019			31 בדצמבר 2018**		
	שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל	שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
שווי הוגן נטו מותאם*	**32,183**	**382**	**32,565**	32,971	1,120	34,091
מזה: תיק בנקאי	**32,307**	**(295)**	**32,012**	32,822	741	33,563

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 32 בדוחות הכספיים.

טבלה 23-3: שווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו לאחר השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית

	31 בדצמבר 2019			31 בדצמבר 2018**		
	שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל	שקל	מטבע-חוץ	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים						
עלייה במקביל של 1%	**56**	**89**	**145**	415	211	626
מזה: תיק בנקאי	**35**	**106**	**141**	441	227	668
ירידה במקביל של 1%	**(19)**	**(96)**	**(115)**	(389)	(270)	(659)
מזה: תיק בנקאי	**2**	**(105)**	**(103)**	(446)	(238)	(684)
שינויים לא מקבילים						
התללה[1]	**(339)**	**(138)**	**(477)**	(201)	119	(82)
השטחה[2]	**369**	**129**	**498**	124	(32)	92
עליית ריבית בטווח הקצר	**309**	**84**	**393**	122	178	300
ירידת ריבית בטווח הקצר	**(340)**	**(89)**	**(429)**	(278)	(207)	(485)

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
(1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית

	ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 בדצמבר 2018		
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך-הכל	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
עלייה במקביל של 1%	**924**	**327**	**1,251**	838	522	1,360
מזה: תיק בנקאי	**924**	**323**	**1,247**	838	552	1,390
ירידה במקביל של 1%	**(746)**	**(406)**	**(1,152)**	(596)	(563)	(1,159)
מזה: תיק בנקאי	**(746)**	**(395)**	**(1,141)**	(596)	(575)	(1,171)

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-פי גישת ההנהלה הכוללת הנחות על מידול יתרות העו"ש ושינוי במרווחי פיקדונות בשינוי ריבית בחלק מהתרחישים ותוך שימוש ברצפות ריבית. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM.

למידע נוסף על סיכון הריבית ראה הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים.

3.3.3. סיכון שער חליפין

סיכוני המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.
הבנק פעיל בשוקי המטבע הן באמצעות עסקות ספוט ופורוורד והן באמצעות אופציות, הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. כתוצאה מכך, הבנק פעיל במטבעות סחירים, הן בשווקים המפותחים והן בשווקים המתפתחים.
ניהול חשיפות המטבע, לרבות שימוש במכשירי גידור, הינו חלק מניהול החשיפות לסיכוני השוק כמתואר לעיל, ומתקיים הן בפעילות התיק הבנקאי והן במסגרת פעילות המסחר בחדרי העסקות. הניהול השוטף נעשה במסגרת מגבלות דירקטוריון על חשיפות למטבע-חוץ ולמדד ולחשיפות כוללות, שעיקרן מופיע בריכוז המגבלות ב"דוח על הסיכונים".

טבלה 3-25: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה*

	ליום 31 בדצמבר 2019						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים*	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
	במיליוני ש"ח						
סך-כל הנכסים	**334,049**	**50,197**	**59,916**	**6,893**	**4,808**	**7,825**	**463,688**
סך-כל ההתחייבויות	**284,821**	**37,868**	**85,532**	**11,550**	**4,094**	**1,602**	**425,467**
עודף נכסים (התחייבויות)	**49,228**	**12,329**	**(25,616)**	**(4,657)**	**714**	**6,223**	**38,221**
מכשירים נגזרים	**(27,929)**	**(523)**	**24,713**	**4,795**	**(1,056)**	**-**	**-**
סך-הכל כללי	**21,299**	**11,806**	**(903)**	**138**	**(342)**	**6,223**	**38,221**

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

	ליום 31 בדצמבר 2018*						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים**	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
	במיליוני ש"ח						
סך-כל הנכסים	322,715	49,609	67,289	7,560	5,054	8,699	460,926
סך-כל ההתחייבויות	275,649	41,422	86,846	11,515	4,594	3,244	423,270
עודף נכסים (התחייבויות)	47,066	8,187	(19,557)	(3,955)	460	5,455	37,656
מכשירים נגזרים	(22,736)	553	18,841	3,996	(654)	-	-
סך-הכל כללי	24,330	8,740	(716)	41	(194)	5,455	37,656

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

לפרטים נוספים ראה ביאורים 30 ו-31 בדוחות הכספיים.

טבלה 3-26: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ולשינויים במדד המחירים לצרכן

	31 בדצמבר 2019		31 בדצמבר 2018	
	במיליוני ש"ח			
	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%
דולר ארצות-הברית	**189**	**68**	113	60
אירו	**45**	**26**	15	16
	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%
מדד המחירים לצרכן	**355**	**(483)**	263	(455)

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערוך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערוך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עליה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 30 בדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

3.3.4. סיכון מחיר מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכוני ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד).
בניהול תיק ההשקעות חשוף הבנק לסיכוני אשראי ומרווחי אשראי אגב השקעתו באגרות-חוב של חברות ושל ממשלות זרות. על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינן נושאות סיכון השקעה ולכן אינן נכללות במדידת סיכון ההשקעה בבנק.
סיכון השקעה נוצר בקבוצת הבנק בשלוש מסגרות:

- תיק השקעות המנוהל באחריות חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית, שמורכב, ככלל, ממוצרים הנסחרים בשווקים הפיננסיים ושיש אפשרות לקבל עבורם ציטוטי מחיר. מסגרת ההשקעות נקבעה בראייה גלובלית וכלל מערכתית באישורו של דירקטוריון הבנק וכוללת מגבלות על היקף ההשקעה ועל מדדי סיכון הכוללים: תיאבון הסיכון, קיבולת הסיכון ומגבלות פרטניות לאפיקי ההשקעה השונים לרבות מגבלות פיזור. הסיכון מנוהל באחריות-על של חטיבת שווקים פיננסיים לגבי יישום המדיניות בקבוצה, הקצאת המסגרות שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, המעקב, ההנחיה והדיווח. הפעילות מנוהלת על-ידי יחידה יעודית שהוקמה למטרה זו והמעקב אחריה הינו באחריות צוות הנהלה השקעות שהוקם למטרה זו, כמתואר ב"דוח על הסיכונים". פעילות ההשקעות מותרת במספר מצומצם של חברות בנות, האחריות הניהולית על פעילות כל חברה הינה של חבר ההנהלה הממונה עליה.
- השקעות לא סחירות המבוצעות על-פי רוב באמצעות החברה הבת פועלים שוקי הון (פש"ה) על-פי מדיניות שנקבעת מדי תקופה על-ידי דירקטוריון פש"ה בהתאמה למדיניות הקבוצתית.
- חברות מוחזקות: אחזקות אסטרטגיות במניות של חברות בנות. לפירוט ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים.

הקבוצה מחזיקה מניות ואגרות-חוב, בעיקר לצורכי השקעה, שירידה בערכן עשויה לפגוע ברווח והפסד של הבנק ו/או בהון הבנק.

טבלה 27-3: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווגן המאזני

	31 בדצמבר 2019			31 בדצמבר 2018		
	הערך במאזן ושווי הוגן	מזה: נסחר בבורסה	מזה: מוחזק באופן פרטי	הערך במאזן ושווי הוגן	מזה: נסחר בבורסה	מזה: מוחזק באופן פרטי
	במיליוני ש"ח					
השקעות המסווגות בתיק למסחר	**2**	**2**	**-**	41	41	-
השקעות המסווגות כאינן למסחר	**1,771**	**750**	**1,021**	1,480	460	1,020
סך-הכל השקעות במניות	**1,773**	**752**	**1,021**	1,521	501	1,020

למידע נוסף על השקעות ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.
לפרטים אודות השפעת התפשטות וירוס הקורונה ראה פרק עניינים נוספים לעיל וביאור 36 בדוחות הכספיים.
לפירוט והרחבה בנושא סיכוני השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה "הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתידי, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעונן גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.
סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

ניהול הסיכון

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. הבנק מנהל את הנזילות השוטפת ואת סיכון הנזילות במספר רבדים. הרובד הראשון: ניהול הנזילות השוטפת נעשה באגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: נג"ה) באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ בהתאם לצרכים השוטפים של הבנק והלקוחות, כאשר פעילות דומה נעשית בסניפי חו"ל ובחברות הבנות הבנקאיות. הרובד השני הוא ניהול סיכון הנזילות של הבנק. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון הנזילות", הבנק מפעיל מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות. בנוסף על המודל הרגולטורי. המודל הפנימי משקף את תפיסת ההנהלה בכל הנוגע למאפיינים ההתנהגותיים של נכסים והתחייבויות פיננסיים. המודל מבוסס על היציבות המוכחת של הפיקדונות בבנק לאורך תקופות ארוכות, וכולל תרחישים שונים לגבי שיעורי המיחזור והפירעון של הנכסים וההתחייבויות. ככלל, בעוד שבמהלך עסקים רגיל מניח הבנק מיחזור גבוה מאד של פיקדונות ואשראי, בתרחישי לחץ מניח הבנק יציאת פיקדונות בהתאם לסוג הלקוח והפיקדון, ניצול מסגרות מעבר לרגיל, ירידות ערך בשווי הנכסים ומקדמים נוספים. מקדמים אלו נבחנים מדי שנה על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. בכל תרחיש נבחן פער הנזילות לתקופה של עד חודש למול הנכסים הנזילים ומחושב יחס נזילות, אשר לא יפחת מרמת מינימום המוגדרת בהוראה. התרחישים המופעלים במודל הפנימי מתייחסים למצבי שוק שונים ובפרט תרחיש בנק, תרחיש מערכת ותרחיש משולב. התרחישים נבדלים בעיקר בהנחות לגבי מיחזור פיקדונות ומקדמי הנכסים הנזילים. כן מפעיל הבנק מודלים לתקופות ארוכות וקצרות יותר, מודל מבוסס NSFR לתקופה של שנה, מדדי ריכוזיות מפקידים, מערכת התרעה הכוללת מערכת ניטור של מדדים העשויים להצביע על סיכון למצב של משבר בצירוף תוכנית פעולה ועוד, כאשר חלקם של מדדים אלו כפוף למגבלות פנימיות ו/או רגולטוריות.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" מדי יום בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן) ומחשב את היחס במאוחד מדי יום כאשר בחישוב היחס במאוחד מובאות בחשבון מגבלות העלולות לחול על העברת נזילות מחלק מהחברות הבנות בזמן משבר, ובפרט מחברות בנות בנקאיות בחו"ל. היחס בתאגיד הבנקאי סולו והיחס במאוחד מדווח כממוצע התצפיות היומיות. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאוחד.

סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מסיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. כשחלקם הארי מלקוחות פרטיים. אלו יוצרים, כאמור מטה, סיכוני נזילות ומימון נמוכים ביחס למקורות אחרים.

טבלה 28-3: יחס כיסוי הנזילות*

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי נזילות	**121%**	120%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**100%**	100%
ב. בנתוני הבנק		
יחס כיסוי נזילות	**120%**	118%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**100%**	100%

* היחס במאוחד ובתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב על בסיס יומי, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי מבוסס NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכיי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221, נכון ליום 31 בדצמבר 2019 הבנק מחזיק במאוחד נכסים נזילים (בעיקר רזרבות בבנקים מרכזיים, ניירות-ערך סחירים של ריבונויות ובנקים מרכזיים, וכן מטבעות ושטרי כסף) לזמן משבר (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 114,724 מיליון ש"ח, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכיי חישוב הנכסים הנזילים. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם - הבנק) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים.

לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. הפיקדונות מגויסים ממספר רב מאוד של מפקידים וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. עיקר גיוס המקורות של הבנק מתבצע מהציבור בארץ כשחלקו הארי מלקוחות פרטיים. מקורות שקליים לא-צמודים מגיעים ברובם מלקוחות אלה, ובמידה מסוימת גם מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים (שחלקם פועלים ישירות מול מגזר ניהול פיננסי). מקורות שקליים צמודים מגויסים הן מהציבור הרחב והן מלקוחות מוסדיים המשקיעים בפיקדונות בבנק, באגרות-חוב והון משני שמנפיקה קבוצת הבנק. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית ומקורות נוספים.

טבלה 29-3: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות* המפקידים הגדולות**

	יתרה ליום	
	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח	
קבוצה א	**5,924**	10,461
קבוצה ב	**5,414**	6,594
קבוצה ג	**4,717**	2,641

* "קבוצה" - מפקיד, לרבות צד השולט בו (לרבות אחרים הנשלטים על-ידיו) וצד הנשלט על-ידיו.
** שלוש קבוצות המפקידים הגדולות באותו מועד דיווח.

לפירוט והרחבה בנושא סיכון הנזילות ראה הדוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019 וביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה בדוח הכספי השנתי.

3.5. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ראשי, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

3.5.1. ניהול הסיכונים התפעוליים

אסטרטגיית ניהול הסיכונים התפעוליים נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה ומיקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון, על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. התהליך הניהולי מוכוון להתבצע על בסיס הגדרת האחריות על הסיכונים (Risk Ownership). המטרה היא, שהתקשור והטיפול המושכל בסיכונים התפעוליים יתרמו לקבלת החלטות ניהוליות, תוך שיקולי תועלת עסקית מול עלות במונחי סיכון, הן ברמת הנהלת הארגון והן ברמת היחידות השונות.

מטרות ניהול הסיכונים התפעוליים הנן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה, לרבות הבעלות על הסיכונים וקבלת ההחלטות בשיקולי עלות-תועלת;
- הבטחת זיהוי ותקשורת אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל העסקים העיקריים בקבוצה וביחידות התמיכה, במגמה להגדיר תיאבון סיכון תפעולי בהתאם ליעדים האסטרטגיים המאושרים עבור כל יחידה בקבוצה;
- הגדרת מסגרת בקרה פנימית, שתקדם בקבוצה ערכי תרבות נאותים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים התפעוליים;
- ניהול והקצאה אופטימלית של ההון הרגולטורי וההון הכלכלי ביחס לסיכונים התפעוליים.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבת בקבוצת הבנק. עבודת המטה בתחום זה מוטלת על המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ביחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוני השוק, בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של רשת בקרי סיכונים תפעוליים, לפי העיקרון של ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה מתודולוגית מצד המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים.

הפעילות לניהול הסיכון התפעולי מפוקחת ומכוונת על-ידי שלושה פורומים:

- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים
- צוות ההנהלה לניהול סיכונים וציות
- צוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים אושרה על-ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות מהווה מסגרת לניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצה, בהתאם לעקרונות וחובות דיווח אחידים שיעדם ניהול תקין על-פי אמות המידה של באזל 2 (Sound Practices). פעילות הבנק בנושא מתבצעת על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי, המתייחסת בין היתר להקצאת ההון הרגולטורי בגין הסיכונים התפעוליים, וכן על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא ניהול הסיכון התפעולי, התואמת את ההנחיות במסמך של באזל מיוני 2011 בנושא Sound Practice בניהול הסיכון התפעולי.

הבנק פועל על-פי הגישה הסטנדרטית של באזל 2 והדרישות התואמות לניהול בנקאי תקין. במסגרת זו מתנהלים בין היתר פרויקטים ופעילויות, כמפורט להלן:

- איסוף מידע על אירועים תפעוליים בקבוצת הבנק. בסיס המידע לעניין זה הוקם בסוף שנת 2002 ומשמש בין היתר לניתוח האירועים, המגמות והדפוסים ותומך במיפוי ובהערכת הסיכונים התפעוליים שהקבוצה חשופה אליהם.
- ניתוח תרחישי סיכון בפעילויות ותהליכים בראיה צופה פני עתיד.

- כחלק מפיתוח תשתית מעקב ובקרה, מאופיינים KRIs, אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים, ביחס למוצרים, תהליכים או סיכונים מוסדיים. ה-KRI הנו מדד הניתן למדידה כמותית ועשוי לכלול גם מידע איכותי, המצביע על הימצאות גורם מסוים או מגמה. נקבעו סיפים למעקב, אסקלציה וטיפול, לפי העניין.
- ביצוע הפקות לקחים מאירועים תפעוליים, שיתופי מידע רלוונטי בין יחידות ולמידה ארגונית.
- הדיווחים הרבעוניים מוגשים לצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים, צוות ההנהלה לניהול סיכונים וציות, ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים ומליאת הדירקטוריון. הדיווחים כוללים עדכונים בדבר תוכנית העבודה, סטטוס הפרויקטים בביצוע, מידע אודות אירועים תפעוליים, הערכות סיכונים פוטנציאלים, מגמות, שינויים בפרופיל הסיכונים ומידע חיצוני השוואתי.

מתבצעים מהלכים שוטפים לזיהוי, מיפוי והערכת סיכונים תפעוליים ובקרות ביחידות הבנק והקבוצה, לרבות מיפוי סיכוני מעילות והונאות. הפעילות מתבצעת על בסיס מתודולוגיה אחידה התואמת את דרישות ועדת באזל והוראות בנק ישראל בנושא, לרבות מעקב אחר יישום ההמלצות. אחת לשלוש שנים מתבצע מהלך של מיפוי מקיף של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה. בהמשך, מתבצעים תחזוקה, עדכון והרחבה של הממצאים באמצעות ניתוחים נוספים, ניתוח סיכונים במוצרים/פעילויות חדשים והתקשרויות מהותיות למיקורי חוץ של פעילויות/תהליכים.

מטרת הפעילות לזהות מוקדי סיכון מהותיים, להגדיר אחריות על הסיכונים (Risk Ownership), להעריך את הסיכונים (הממוצעים והקיצוניים) והבקרות הקיימות ולהבחין בין סיכונים נמוכים לבין סיכונים מהותיים הדורשים בחינה נוספת ונקיטת פעילויות בהתאם לשיקולי עלות-תועלת, על-פי דרכים עיקריות להתמודדות עם סיכונים, כדלקמן:

- למזער את הסיכון באמצעות יישום בקרות נוספות
- להעביר את הסיכון לצד ג' (כגון: ביטוח, מיקור חוץ)
- לספוג את הסיכון תוך כימות שלו
- להפחית את הפעילות יוצרת הסיכון

פעולות נוספות בזיקה כוללות:

- מערכת מיכונית לניהול הסיכון התפעולי, פמל"ה, הוטמעה ביחידות הקבוצה. המערכת פועלת בתחומים של איסוף מידע אודות אירועים תפעוליים, מיפוי והערכת הסיכונים והבקרות, איסוף KRI (אינדיקטורים עיקריים לסיכון), נושאים לטיפול, הפקת לקחים ודיווחים.
- גיבוש ויישום מסגרת כוללת של עקרונות וסטנדרטים בנושא תפישת בקרה אחידה בקבוצת הבנק. במסגרת זו מתכנסים צוותי בקרה ומתבצע תהליך תקופתי להערכת אפקטיביות הבקרות.
- השקת מוצר חדש/פעילות חדשה, על-פי הגדרות מדיניות השקת מוצר חדש בקבוצת הבנק, מלווה בבחינה וניתוח של הסיכונים התפעוליים הרלוונטיים הטמונים במוצר/פעילות.
- הגדרת תשתית מתודולוגית לניהול סיכונים תפעוליים בתהליכי IT מהותיים.
- הוצאת פעילות למיקור חוץ בשים לב לסיכונים הייחודיים למיקור חוץ, בהתאם להנחיות המדיניות הייעודית לנושא.
- תשומת לב מיוחדת, לרבות גיבוש מדיניות ייעודית, ניתנה לניהול סיכוני בנקאות בתקשורת, בהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 367 בנקאות בתקשורת.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ביחס לתיאבון הסיכון התפעולי אשר מוגדר במדיניות באמצעות פרמטרים שונים ברמה כלל קבוצתית וברמה של יחידות ותהליכים ספציפיים. הבנק מקצה הון בגין נכסי סיכון תפעולי, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הדיווחים לעניין העמידה במגבלות תיאבון הסיכון מוגשים בתדירות רבעונית במסגרת מסמך הסיכונים הכולל.

הבנק משתמש במדדים כמותיים של תיאבון הסיכון התפעולי אשר מתייחסים לפרמטרים הבאים: היקפי הנזקים התפעוליים ביחס להכנסות הגולמיות לפי הגישה הסטנדרטית של באזל, שיעור הגידול בנזקים משנה לשנה, תרחישי סיכון אשר דורגו ברמת סיכון גבוהה מאד ברמת קבוצת הבנק והערכת תרחישי קיצון. במהלך שנת 2019 נצפה גידול בנזקים התפעוליים ביחס לשנת 2018, עם זאת, יחס הנזקים התפעוליים כאחוז מההכנסות עמד במגבלת תיאבון הסיכון.

3.5.2. סיכוני טכנולוגיה ומחשוב

הבנק תלוי במערכות ותשתיות IT לפעילותיו השונות. סיכון הטכנולוגיה והמחשוב הינו הסיכון לפגיעה בפעילותו התקינה של הבנק ובשירות ללקוחות, להפסד או לפגיעה במוניטין עקב אי נאותות או כשל במערכות ותשתיות ה-IT של הבנק. ככלל, הבנק מתחזק את מערכות ותשתיות המידע, מאמץ טכנולוגיות חדשות ופועל תמידית למתן תשתית טכנולוגית המאפשרת את התנהלותו העסקית וקידום יוזמות אסטרטגיות בחטיבות השונות, בהתאם למדיניות ניהול טכנולוגיית המידע של הבנק. בבנק קיימים מסמכי מדיניות ייעודיים הכוללים התייחסות להיבטי אבטחת מידע וסייבר, עקרונות גיבוי והתאוששות במצבים של תקלות ואסונות, ומסמכי מדיניות בנושאים של מיקור חוץ, מחשוב ענן, כללים למימוש טכנולוגיות חדשות במסגרת בנקאות בתקשורת וניהול סיכוני IT. כמו-כן, על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד, לפשט ולייעל את הפלטפורמות הטכנולוגיות, לשפר את יכולת התגובה ולבנות יכולות חדשות, החליט הבנק על ביצוע פרויקט מודרניזציה רב שנתי של מערכות המחשוב המרכזיות.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף, על-פי מתודולוגיה מקובלת, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בבנק והן ברמת מערכות המידע והתשתיות המשמשות בבנק. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב, על-ידי מספר יחידות מקצועיות ייעודיות הכפופות להנהלת החטיבה. יחידות אלו פועלות על-פי ההנחיות הרגולטוריות השונות, כגון הוראות ניהול בנקאי תקין 357, 361 ו-363 בינהן: מחלקת אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, יחידת תכנון ובקרה, בקרת פיתוח והמשכיות עסקית ויחידת ניהול סיכוני IT.

3.5.3. סיכוני אבטחת מידע וסייבר

סיכון הסייבר הינו הסיכון לנזק ובכללו שיבוש, הפרעה, השבתה של פעילות, גניבת נכס, איסוף מודיעין או פגיעה במוניטין או באמון הציבור כתוצאה מהתרחשות אירוע סייבר. בתחום הסייבר מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל ובכללן הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הוראת ניהול בנקאי תקין 363 בנושא שרשרת אספקה, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגית המידע ולמזער את הסיכונים. סיכוני אבטחת מידע וסייבר בבנק מנוהלים על-ידי מערך אבטחת מערכות מידע וסייבר בחטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

בשנים האחרונות חל גידול בתחכום ובחומרת תקיפות הסייבר על המגזר הפיננסי העולמי, כאשר מגמות ההתפתחויות הטכנולוגיות כגון מחשוב ענן, פתיחות לממשקים חיצוניים והרחבת השירותים הדיגיטליים מחד ורמת התחכום והכלים העומדים לרשות התוקפים מאידך מגדילים את החשיפה לסיכוני סייבר. המגזר הבנקאי בישראל, ובכלל זה הבנק, חווים באופן שוטף התקפות סייבר, כגון DDOS (התקפת מניעת שירות מבוזרת Distributed Denial Of Service attack - תקיפות שנועדו להשבית מערכת מחשב על-ידי יצירת עומס חריג על משאביה), דייג (דִּיוּג - Phishing - הוא ניסיון לגניבת מידע רגיש על-ידי התחזות ברשת האינטרנט) וכדומה. בשנת 2019, לא נתגלו בבנק אירועי סייבר מהותיים.

הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים וטכנולוגיים) בכדי לחזק את מערך אבטחת המידע והגנת הסייבר על מנת להתמודד עם התפתחות האיומים. מערך ההגנה של הבנק מורכב משכבות הגנה המשלבות טכנולוגיות מתקדמות. הבנק מפעיל תהליכי הגנת סייבר על מנת למזער את הסיכון לחדירה וגישה לא מורשית למערכות המידע ולהתממשות תקיפות, ולהבטיח את נכונות, זמינות וחשאיות מאגרי המידע. במקביל מפעיל הבנק תהליכי גילוי וזיהוי אירועי סייבר בכל שעות היממה, ובכללם הפעלת מרכז אירועי אבטחת מידע. כמו-כן הבנק נערך להכלת אירועי סייבר תוך מזעור הנזק על נכסי הבנק ולקוחותיו. הבנק פועל באופן מתמיד לזיהוי יעדי ההגנה, האיומים, הסיכונים ואפקטיביות ההגנה ובונה את תוכניות העבודה לשיפור מערך ההגנה בהתאם.

הבנק מעדכן באופן שוטף את הערכת הסיכונים ביחס לתובנות מאירועי סייבר בארץ ובעולם הרלוונטיים למערכות הבנק ופעילותו העסקית. בנוסף, הבנק רואה חשיבות רבה בקיום תרבות ארגונית לניהול סיכון ולכן פועל בדרכים מגוונות (כגון: הרצאות, תקשורים, ותרגילים בדרגים שונים) להגברת מודעות העובדים לסיכוני הסייבר.

היחידה לניהול סיכוני סייבר בחטיבה לניהול סיכונים עוסקת בקביעת מדדים ומתודולוגיות להערכת בשלות ההגנה, ניתוח משמעויות עסקיות לתרחישי סייבר, אתגור מערך ההגנה, ובחינת התפתחויות בתחום סיכון הסייבר הרלוונטיות למערך הטכנולוגי והעסקי של הבנק.

3.5.4. סיכוני מחשוב ענן

בחודש נובמבר 2018 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין שמספרה 362 (2). הוראה זו מבטלת את הצורך בפנייה לבנק ישראל, בקבלת אישור למחשוב ענן מהותי, ומעבירה את הסמכות לניהול והחלטה לבנק. הבנק ממשיך ליישם מחשוב ענן בתחומים מסוימים ובוחן שימושים נוספים תוך טיפול נאות בסיכונים התפעוליים הנגזרים מכך ובהתאמה להנחיות הרגולציה. זאת מתוך כוונה לאפשר יישום היתרונות העסקיים של שימוש בשירותי מחשוב ענן תוך ניהול מושכל של הסיכונים ועמידה בדרישות הרגולציה.

3.5.5. היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תוכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP - Business Continuity Management Plan) בהתאם להוראות בנק ישראל 355 ("ניהול המשכיות עסקית"), 357 ("ניהול טכנולוגיית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תוכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכותו לחירום ביצע הבנק מהלך רוחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תוכניות הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. תוכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תוכנית ה-BCP מובלת על-ידי יחידת ניהול המשכיות עסקית ייעודית (BCM), כפופה למנהל ההמשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהלת חטיבת טכנולוגיה ומיחשוב).

מדיניות ההמשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק, בהתאמה למדיניות ממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל. בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים הן תרחישים תפעוליים והן תרחישים עסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, מנהלות, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. הבנק הקים אתר מחשוב מרכזי חדש מרוחק להבטחת זמינות ומיגון מערכות המידע והמידע עצמו.

מערך ניהול ההמשכיות העסקית בבנק אושר על - ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301.

במסגרת ההיערכות להמשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום, שבגינם עלול להיגרם לו נזק משמעותי, מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תוכניות מגירה מפורטות להמשכיות עסקית. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוז סיכון. הפעלת תוכניות המגירה היא באחריות ההנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. יצוין כי צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף הוא בין תוכניות המגירה.

3.5.6. ביטוח

לבנק פוליסת ביטוח בנקאי המגדרת סיכונים תפעוליים וכוללת: (1) ביטוח בנקאי לכיסוי נזקים העלולים להיגרם כתוצאה ממעילות עובדים, אובדן מסמכים, זיוף מסמכים ועוד; פוליסה זו כוללת כיסוי לנזקי פשעי מחשב שנגרמו לבנק ו/או ללקוחותיו עקב חדירה של צד שלישי בלתי מורשה למערכות המחשב של הבנק; (2) ביטוח אחריות מקצועית להגנה בפני תביעת לקוח שנגרם לו נזק כתוצאה מפעולה בנקאית רשלנית. פוליסות אלו כפופות לחריגים המקובלים בפוליסות ביטוח של תאגידים בנקאיים בישראל (לרבות החרגת נזק הנגרם כתוצאה מעבירה על הוראות הקשורות בהלבנת הון ובמימון טרור).

בנוסף, המערך הביטוחי של הבנק כולל גם ביטוח רכוש, צד ג', חבות מעבידים, ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה וביטוחים נוספים.

גבולות האחריות בפוליסות נקבעו על-ידי הבנק בהתאם להערכת הסיכון הכרוך בפעילות הקבוצה וכחלק ממדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת מילוי הדרישות לניהול תקין על-פי הנחיות באזל (Sound Practice), קיים שיתוף פעולה תוך חילופי מידע בין המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ובין היחידה המטפלת בביטוח הבנקאי.

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308.

תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות ה-FATCA האמריקאי וה-CRS הבינלאומי והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

הטלת עיצומים כספיים על-ידי המפקחת על הבנקים: במהלך שנת 2019 עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים וחברות כרטיסי אשראי (ובהם גם הבנק וישראכרט) על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים. לפירוט והרחבה ראה דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים".

הבנק נוקט מדיניות של ציות לכל הוראות החוק והרגולציה, ופועל להטמעתה ביחידותיו ובקרב עובדיו. לצרכי ניהול הסיכון, ניתן להגדיר את סיכוני הציות המרכזיים שמפניהם מבקש הבנק להתגונן כמפורט להלן:

- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו, להוראות העוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן בגין ליקויים בתהליכים שנועדו להבטיח ציות כאמור או בגין חסרונם של תהליכים כאמור;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל פעילות לא נאותה של הבנק או מי מעובדיו ביחס ללקוחות הבנק, ביחס לנושאי מס או בשל אי-ציות להוראות דין בהקשרים אלו;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו לדיני ניירות-ערך;
- הסיכון לנזק מהותי בגין תביעה ייצוגית, הנובעת מאי-ציות להוראות המסדירות את יחסי הבנק והלקוח;
- הסיכון לתביעה פלילית נגד הבנק או עובדים בכירים בו, בשל אי-ציות לחוק.

זיהוי מוקדי סיכון הציות המרכזיים ומעקב אחר התפתחותם נעשה, בין היתר, באמצעות מדדי סיכון. מוקדי הסיכון המרכזיים ועוצמת הסיכון הנובעת מהם עשויים להשתנות בהתאם לדינמיות הרגולציה, האכיפה, פעילות הבנק והלקוחות, התפתחות השוק וכיו"ב. לשם מדידת הסיכון, משתמש הבנק במדדים כמותיים ובמדדים איכותיים. המדדים כוללים, בין היתר, התפתחויות רגולטוריות ואכיפתיות, שינויים בלקוחות ובמוצרים מסוימים, ממצאי בקרות וביקורות, סקרי פערים ועוד.

קצין הציות הראשי של הבנק משמש בתפקידו לפי הוראת ניהול בנקאי 308, בין היתר, כאחראי על מילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכן כממונה על האכיפה בניירות-ערך לפי חוק לייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות-ערך וכקצין אחראי על-פי ה-FATCA. יחידת קצין ציות ראשי והממונה על האכיפה בניירות-ערך, מורכבת מיחידת איסור הלבנת הון, יחידת אכיפה בניירות-ערך וציות בינ"ל, יחידת קשרי לקוחות הוראות צרכניות וחברות בנות, יחידת הציות למיסוי בינלאומי, ויחידת מטה.

יחידת קצין ציות ראשי נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים של הקבוצה תוך מזעור החשיפה לסיכוני ציות ומוניטין. יעדי יחידת קצין ציות ראשי הינם:

- להוביל מדיניות ליישום מלוא הוראות החוק בכל יחידות הבנק בארץ ובעולם, תוך הבנת הצרכים של היחידות העסקיות ותמיכה בפעילותן;
- בראייה מבוססת סיכון לזהות, לתעד ולהעריך באופן פעיל את סיכוני הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק;
- לנטר ולבדוק הציות בקבוצת הבנק על-ידי ביצוע דגימות ולדווח לאורגני הבנק אודות הממצאים.

האחריות על הניהול השוטף של סיכון הבנק בהיבטי הציות, וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון, חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבנות בקבוצת הבנק. האחריות המקצועית כמעגל בקרה שני בתחום זה מוטלת על יחידת קצין ציות ראשי בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של מערך קציני ציות, על בסיס ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת וכפיפות מקצועית ליחידת קצין ציות ראשי.

הפעילות של יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך מפוקחת על-פי ממשל תאגידי באמצעות:

- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים;
- הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל;
- דיווח לפחות פעם בשנה להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על נושאי הציות.

מדיניות הציות הקבוצתית, קובעת כללים לגבי מכלול הנושאים המרכיבים את נושאי הציות כאמור לעיל. המדיניות כוללת כללי ממשל תאגידי ואינטראקציה עם חברות בנות וסניפים מחוץ לישראל, ומתבססת על החקיקה והרגולציה בישראל ובמקומות הפעילות הרלוונטיים. קבוצת הבנק הקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין ה-FATCA וממשיכה בתהליך מיכון הדרישות המתחייבות מחקיקה זו ומהרגולציה הישראלית בנושא. בדומה קבוצת הבנק מקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין CRS. החוק הישראלי מחייב את המוסדות הפיננסים בישראל לדווח על חשבונות פיננסים של לקוחות בעלי תושבות מס זרה. זאת, במסגרת אמנת ה-CRS לחילופי מידע עליה חתמה ישראל. תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסים), התשע"ט-2019 אושרו על-ידי ועדת הכספים של הכנסת ב-1 לינואר 2019. כמו-כן, הבנק קבע מדיניות כוללת של כסף מוצהר גם לעניין הלקוחות תושבי החוץ, שנועדה לצמצם החשיפה להימצאותם של כספים לא מדווחים, בחשבונות תושבי החוץ בכל קבוצת הבנק.

3.7. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, תביעות משפטיות, פסקי דין, חוסר יכולת לאכוף חוזים, וכן חשיפה לקנסות (Fines, Penalties) או צעדי אכיפה (Enforcement measures) כתוצאה מפעילות פיקוחית והסדרים פרטניים (Private Settlements) שעלולים לשבש או להשפיע באופן שלילי על פעילות קבוצת הבנק. הקבוצה נעזרת במערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני, לצורך התמודדות עם הסיכון.
הבנק נוקט התייחסות מרחיבה באשר לסיכונים המשפטיים וכולל בהם סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה ראשית ומשנית והוראות רגולטוריות, לרבות סיכונים הנובעים מאי ידיעה של הוראות הדין המקומי או הזר החל על פעילות הבנק או הקבוצה, או פרשנות שגויה שלהם, פסיקה של בתי משפט, בתי דין וגופים אחרים שיש להם סמכות מעין-שיפוטית, פעילות שאינה מגובה בייעוץ משפטי, וכן ייעוץ משפטי לקוי וסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 350, הסיכון המשפטי שלוב בסיכון התפעולי.
ניהול הסיכון המשפטי מתבצע בהתאם למסמך מדיניות ניהול החשיפות לסיכונים משפטיים. חברות בנות בארץ ובחו"ל, נדרשות לאמץ את מסמך המדיניות הנ"ל ולנסח את מסמכי מדיניותן בהתאמה לו.
אחת לרבעון, נמסר על-ידי הייעוץ המשפטי להנהלה ולוועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון דיווח, בדבר סיכונים משפטיים שהתממשו בהשוואה להערכות המוקדמות בעניין זה וכן מידע סטטיסטי בדבר הליכים משפטיים לסוגיהם, שנפתחו או נסתיימו בתקופה הרלוונטית.
למידע נוסף בנושא הסיכון המשפטי ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים.

3.8. סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. הסיכון, אשר בדרך כלל מתלווה לפעילויות אחרות וסיכונים אחרים, יכול להתממש במגוון דרכים כגון עזיבת לקוחות, רגולציות חדשות ועוד.
מדיניות ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק אושרה על-ידי ההנהלה והדירקטוריון ומיושמת ביחידות הקבוצה.
אסטרטגיית ניהול סיכון המוניטין בקבוצת בנק הפועלים קובעת כי יש למנוע, למזער ולבקר את סיכוני המוניטין. בהתאם לכך, נקבעו יעדים כלל קבוצתיים ביחס לסיכון המוניטין, כדלקמן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיבי של סיכון המוניטין
- הבטחת תקשורת אפקטיבית וזיהוי סיכון המוניטין, במטרה להגדיר תיאבון לסיכון המוניטין
- הגדרת מסגרת לבקרה פנימית במטרה לקדם תרבות וערכים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכוני מוניטין.

מסגרת הטיפול בסיכון מוניטין כוללת, בין היתר, מעקב אחר KRI, מיפוי מוקדי סיכון, סקר ודיון ייעודי אחת לשנה. דירקטוריון הבנק וההנהלה אחראים לקידום סטנדרטים גבוהים של אתיקה ויושרה ולביסוס תרבות המדגישה את חשיבות הבקרה הפנימית.

3.9. סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

3.9.1. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור.
בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיור, דיני הערבות וכו'.
בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים וכן חוקים צרכניים שונים כגון איסור אפליה, נגישות וכן יוזמות חברתיות של חברי כנסת בדמות חקיקה פרטית בנושא עמלת פירעון מוקדם, גביית יתר ועוד.
פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון, רשות הגנת הפרטיות, רשות איסור הלבנת הון ורשות התחרות. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים.
הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

3.9.2. דרכי ניהול סיכון רגולטורי

יחידת הרגולציה מעריכה ומנהלת את הסיכונים הרגולטוריים, על-ידי ניטור, זיהוי, איסוף המידע, הערכה, דיווח ומעקב ובקרה אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בעת התהוותם. היחידה מהווה את הקשר בין היחידות הפנימיות בבנק לרגולטור במהלך התגבשות החקיקה, כך שתושמע דעתם של הגורמים המקצועיים באופן שיפחית את הסיכון מרגולציה לא מיטבית. בנוסף מספקת היחידה חוות דעת לפי העניין בדבר השפעת הרגולציה בהתהוות על ההתנהלות העסקית הצפויה של יחידות הבנק השונות. היחידה פועלת בשיתוף פעולה מלא עם היחידות המקצועיות הרלוונטיות בבנק ובחברות הבנות והשלוחות, בארץ ובחו"ל, לווידוא יישום הרגולציה באופן מלא וביעילות מבחינה עסקית. לעניין הציות להוראות הרגולטוריות ראה סיכון הציות לעיל.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה ביאור 35 בדוחות הכספיים.

3.10. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעויות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאלים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים. במקביל עורכת המחלקה סט תרחישי קיצון בעלי הסתברות להתממשות עתידית, אף אם נמוכה, שלהערכתה עשויות להיות להם השלכות כלכליות ופיננסיות משמעותיות על המשק ועל הבנק. תרחישי הקיצון מתעדכנים מדי שנה בהתאם למפת הסיכונים, התרחישים מאושרים על-פי הנהלים על-ידי הגורמים המוסמכים לכך. בד בבד, המחלקה הכלכלית בוחנת שורה של "נורות אזהרה" שעשויות לאותת על עלייה בהסתברות לאירוע של תרחיש קיצון. דיווח על נורות האזהרה מבוצע באופן שוטף לצוות ההנהלה לניהול סיכונים.
הבנק מתרגם את תנאי השוק בתרחיש להשפעה על פעילותו העסקית בהתאם לתחומי הסיכון השונים, ובוחן את ההשפעה על הרווחיות, ההון והלימות ההון תוך ניטור הסיכונים והמגזרים אשר עשויים להיות מושפעים מהשינויים הכלכליים במשק ובעולם, והתאמת מדיניותו ופעילות הבקרה לפי צורך. בין היתר, הבנק בוחן את ניירות-הערך בתיק ההשקעות בישראל ובחו"ל, את החשיפה למוסדות פיננסיים זרים, וכן מוקדי סיכון בתיק האשראי העלולים להיות מושפעים מן ההתפתחויות ועומד באופן שוטף בדרישות הנזילות כנדרש מהוראות הפיקוח.

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה פרק סקירה כלכלית ופיננסית בדוח הדירקטוריון וההנהלה.
לפרטים בדבר וירוס הקורונה ראה פרק עניינים נוספים לעיל.

3.11. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמא מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים. בנוסף, הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום. ככזה, הסיכון הוא מידע צופה פני עתיד.
התוכנית האסטרטגית של הבנק הינה תוכנית תלת-שנתית - המאושרת על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון - והנבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם, לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק ולשינויים ביעדי הבנק.
במסגרת תהליך התוויית התוכנית האסטרטגית מתבצעת בחינה כללית של עסקי התאגיד והסיכונים האסטרטגים הרלוונטיים ונערך תהליך תכנון מקיף. תחת תהליך התכנון השנתי, בוחנת הנהלת הבנק כיצד תיראה תמונת העתיד התחרותית ובהתאם לתמונה זו, נבנות תוכניות אסטרטגיות אשר נותנות מענה להיערכות הנדרשת לתמונת עתיד זו.
תהליך התכנון האסטרטגי השנתי מחולק לארבעה שלבים עיקריים; כל אחד מהשלבים מספק התמודדות עם היבט אחר של ניהול והערכת הסיכון האסטרטגי:
שלב א' - זיהוי הסיכונים האסטרטגיים של הבנק בסביבת התחרות - בחינת הגורמים המשפיעים על היכולת התחרותית של הבנק ועל פוטנציאל הצמיחה העתידית לרבות בחינת מגמות בעולם ובישראל ותמונת מצב הבנק. בשלב זה ובהתאם לממצאים, ההנהלה והדירקטוריון מגדירים את היעדים האסטרטגיים המרכזיים ודגשים נוספים שיש להתייחס אליהם במהלך הכנת התוכניות האסטרטגיות.

שלב ב' - גיבוש ואישור התוכנית האסטרטגית - הבנק מגבש את כלל התוכניות האסטרטגיות בהתאם לדגשים האסטרטגים שהוגדרו, בסנכרון עם היעדים הפיננסיים, תוך תשומת לב להיבטי הסיכון. הפעילות מבוצעת באתגור החטיבה לניהול סיכונים.
שלב ג' - יישום התכנון האסטרטגי - הטמעת אסטרטגית הבנק במפות אסטרטגיות על-פי מתודולוגית ה-BSC (Balance Score Card). הדגשים והתוכניות האסטרטגיות של הבנק באים לידי ביטוי במפות ה-BSC. מפות ה-BSC מורכבות ממטרות, מדדים ויעדים ברי-מדידה לכל מדד (הן ברמה התהליכית והן ברמת התוצאות העסקיות) הנגזרים מהאסטרטגיה, שמטרתם להניע התנהגות וביצועים של היחידות השונות, ובאמצעותן ניתן לעקוב אחר יישום התוכנית האסטרטגית וניטור הסיכון האסטרטגי. סטייה משמעותית מהיעדים שנקבעו במפות ה-BSC יכולה להוות אינדיקציה למימוש חלקי של התוכנית האסטרטגית ולפיכך חשש לעלייה בסיכון האסטרטגי.
שלב ד' - שרשור מדדי ה-BSC למדידה לצורך תגמול של נושאי משרה ומנהלים בכירים. להבטחת חשיבותו של היעדים האסטרטגיים, החלק הארי מתוך המדדים ב-BSC משורשרים ליעדים האישיים של מנהלי החטיבות ושל מנהלים בכירים לרבות מדדי ניהול סיכונים.

3.12. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.
הסיכונים הסביבתיים בזיקה לתיקי אשראי גדולים מנוטרים בחטיבה העסקית, ניטור הסיכון הסביבתי בזיקה לפעילות הבנק עצמו הינו באחריות מנהלת אחריות חברתית תאגידית.
מתוך הכרה באחריותו החברתית של הבנק ומתוך הבנת החשיבות של ניהול מדיניות בת קיימא כלפי הסביבה, גיבש הבנק מדיניות סביבתית כוללת וסדורה. מדיניות זו מיושמת באמצעות מבנה ארגוני והגדרת תפקידים, נוהלים, תהליכים ומערכות בקרה. כחלק מתהליך ניהול והערכת התנהלותו הסביבתית קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001, אשר מתוקף מחדש כל שנה, בבדיקה מקיפה באמצעות חברה בינלאומית המוסמכת לנושא. תיאור נרחב של הפעילות בתחום הסביבה מוצג בדוח אחריות חברתית וקיימות של בנק הפועלים, המפורסם בכל שנה, על-פי התקן המתקדם ביותר של GRI.
לצורך טיפול בהשפעת הסיכון הסביבתי על סיכון האשראי של הלווים הגדולים קבע הבנק מדיניות, נוהלי עבודה ומתודולוגיה לזיהוי, אפיון וניהול סיכוני סביבה. בגיבוש תהליכי כתיבת המדיניות ונוהלי העבודה, נבחנו מתודולוגיות מקובלות בבנקים בחו"ל ונעשה שימוש ביועצים המתמחים בתחום. המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים, כוללת בין היתר התייחסות לפוטנציאל הסיכון הסביבתי של ענף המשק, וכן התייחסות פרטנית לסיכונים סביבתיים אשר עלולים להשפיע בצורה מהותית על התאגיד בהתאם לפעילותו העסקית. ניהול הסיכונים הסביבתיים כלול במכלול סיכוני האשראי המנוהלים על-ידי הבנק, והערכת הסיכון הסביבתי כלולה בהערכה של איכות האשראי שהועמד ללקוחות על-ידי הבנק.

הבנק או נושא משרה בכירה בו לא היו בתקופת הדיווח צד להליך משפטי או מנהלי מהותי בקשר עם איכות הסביבה.

3.13. חומרת גורמי הסיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מהם. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- **דרגת חומרה נמוכה -** הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין אירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר אין פגיעה ביחס ההון רובד 1 בהשוואה לנקודת המוצא, או שהפגיעה השנתית ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, לא תעלה על 150% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל.
- **דרגת חומרה בינונית -** הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין אירוע קיצון עולה על הרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לירידה ביחס הון עצמי רובד 1 בהשוואה לנקודת המוצא, אך יחס הון עצמי רובד 1 לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%), או שהפגיעה ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, עולה על 150% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל אך נמוכה מ 250%.
- **דרגת חומרה גבוהה -** הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין אירוע קיצון תגרום לירידה ביחס ההון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון או שהפגיעה ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, עולה על 250% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל.

רמת הסיכון שתקבע לכל גורם סיכון הינה המחמירה ביותר מבין זו שתתקבל בשנת המשבר בה ההפסד הוא מקסימלי לבין זו שתתקבל בממוצע בשלוש שנות המשבר.

כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס ההון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד וההשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון. יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות ההון הינה נמוכה ולפיכך יסווגו בדרגת חומרה נמוכה. בנוסף, כאשר להערכת צוות המומחים, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים, ניתן ביטוי לחוות הדעת של צוות מומחים.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס ההון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון. נדגיש כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקרות והסיכון השיורי. הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת הסיכון המובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקרות. כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקרה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקרה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקרות.

שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והיא כפופה לכל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד.

טבלה 30-3: חומרת גורמי הסיכון

	גורם הסיכון	השפעת הסיכון
סיכונים פיננסיים		
.1	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)	בינונית
.1.1	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות	בינונית
.1.2	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית	בינונית
.1.3	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	בינונית
.2	סיכון שוק	נמוכה-בינונית
.2.1	מזה: סיכון ריבית	נמוכה-בינונית
.2.2	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	נמוכה
.2.3	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	נמוכה-בינונית
.3	סיכון נזילות	נמוכה-בינונית
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
.4	סיכון תפעולי*	בינונית
.4.1	מזה: סיכון סייבר	בינונית
.4.2	מזה: סיכון IT	בינונית
.5	סיכון משפטי	נמוכה
סיכונים אחרים		
.6	סיכון מוניטין	נמוכה-בינונית
.7	סיכון אסטרטגיה ותחרות	בינונית
.8	סיכון רגולציה וחקיקה	בינונית
.9	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל**	גבוהה
.10	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם**	גבוהה
.11	סיכון ציות***	בינונית-גבוהה

* רמת הסיכון התפעולי וכן רמת סיכוני It הכלולה בה עלתה במהלך שנת 2019 לרמת סיכון בינונית בשים לב לסביבה התפעולית המורכבת הן בהיבטים טכנולוגיים והן בהיבטים אחרים.

** לאור התפרצות וירוס הקורונה והשפעתו האפשרית על הסביבה הכלכלית הועלו חומרות הסיכון הכלכלי בארץ והסיכון הכלכלי בעולם לגבוהה.

*** רמת סיכון הציות עלתה במהלך שנת 2019 לרמת סיכון בינונית-גבוהה בשים לב לרגולציה ולסביבת האכיפה המתגברות בארץ ובעולם. ככל שיגובש הסכם סופי מול הרשויות בארצות-הברית אשר יביא לסיום החקירה, צפויה השפעת סיכון הציות לרדת לרמה בינונית.

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1 מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

הפרשה להפסדי אשראי

על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, את תקני החשבונאות האמריקאים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית ושל הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים בדבר הכללים לבחינת חובות במסגרת הפרשה פרטנית או קבוצתית וכן פרטים בדבר חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ראה ביאור 1ה.(4) בדבר הפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים.

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי נעשית בהתבסס על הערכת ההנהלה לגבי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, לרבות חבויות בסעיפים חוץ-מאזניים. בתהליך ההערכה נסמכת ההנהלה על מספר רב של שיקולים ואומדנים.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים וכן נבחנים פרטנית כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו מבוצעת בחינה פרטנית המתייחסת למצבו העסקי של הלווה, לתזרימי המזומנים מפעילותו העסקית של הלווה, לערך ומועד המימוש הצפוי של הביטחונות הקיימים, לערך ומועד מימוש של ערבויות מצדדים שלישיים וכדומה. בהתאם לבחינה זו מבוצעת הערכה לגבי הסכום הניתן לגבייה ובהתאם נקבעים הסיווג המתאים של החוב וההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי, אשר מהווה את ההפרש בין סכום האשראי שניתן ללווה לבין הסכום הניתן לגבייה ממנו, מהוון בריבית החוב המקורית, או השווי ההוגן נטו של הביטחונות העומדים כנגד החוב, בכל מועד דיווח. בנוסף, הבנק נדרש להעריך את היקף החוב אותו לא ניתן לגבות במאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים) ולבצע מחיקה חשבונאית בגינו.

חלק מן הנתונים שבבסיס הבחינה הפרטנית, מבוססים על אומדנים ועל הערכות, ונסמכים על משתנים כלכליים אשר אינם בשליטת הבנק כגון, מצב כלכלי בשוק הישראלי ובשוקי העולם, שוקי פעילות של חברות ומוצריהן, שערי ריבית ומצב שוק ההון, מחירי נדל"ן ונכסים אחרים וביקושים בענף בארץ ובעולם ועוד.

בקביעת הסכום הניתן לגבייה נלקחים מרווחי ביטחון שתכליתם לתת מענה למצבי אי ודאות באשר ליכולת פירעון האשראי ושווי הביטחונות. עם זאת, מכיוון שמדובר במשתנים כלכליים ואחרים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדן שנקבע.

בהקשר זה נציין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוניים.

לצורך קביעת נאותות הסיווג וההפרשה קיימים בבנק תהליכי עבודה מוסדרים וההחלטות מתקבלות בהתאם לסמכויות שאושרו.

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני המוערך על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתבסס על שיעורי מחיקות היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, לאורך התקופה המתחילה ב-1 בינואר 2011 ומסתיימת ברבעון שקדם למועד הדיווח, תוך ביצוע התאמות לשינויים משמעותיים במהלך הרבעון השוטף. הבנק משתמש בשיעור מחיקות אשר מהווה ממוצע שיעורי מחיקות העבר בטווח השנים האמור. בנוסף לחישוב טווח שיעורי מחיקות היסטוריים בענפי משק שונים, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

הבנק פיתח מודל לחישוב ההפרשה הקבוצתית המביא בחשבון מקדמי התאמה איכותיים כנדרש בהוראות. המודל שאומץ כולל גם אומדנים רבים הקשורים לגורמים המשפיעים על קביעת מקדם ההתאמה בכל ענף משק מעל לממוצע מחיקות העבר ובהם, מגמות בהיקפי האשראי, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות, השפעות השינויים בריכוזיות האשראי ועוד.

מכיוון שהיקף ושיעור ההפרשה הקבוצתית נסמכים, בין היתר, על עצם סיווג חוב כבעייתי ועיתוי הסיווג, הרי שגם בקביעת גובה ההפרשה הקבוצתית מסתמך הבנק על אותם אומדנים הקשורים ליציבותו הפיננסית של הלווה ולאומדן יכולת הפירעון שלו, שהם הבסיס לצורך סיווג חוב כחוב בעייתי ולעיתוי הסיווג.
הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים לקיום, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים (כגון: התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות).

מדידות שווי הוגן

חלק מהמכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, ובהם אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, ניירות הערך בתיק למסחר, מניות שאינן למסחר לגביהן קיים שווי הוגן זמין ומכשירים פיננסיים נגזרים, נמדדים בדוחות הכספיים על-פי שווי הוגן. שווי הוגן של מכשיר פיננסי מוגדר כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה; כלומר, בעסקה שאינה מכירה כפויה או מכירה במהלך פירוק. לצורך הערכת השווי ההוגן נעשה שימוש מרבי בנתונים נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק ומתקבל ממקורות בלתי תלויים. במקרים בהם אין נתונים נצפים לצורך מדידת השווי ההוגן, נעשה שימוש בנתונים לא נצפים, נתונים אלה משקפים את ההנחות של הבנק והם כוללים מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).
סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור נכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור נכס או התחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי ההוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי ההוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה.
בקביעת ערכי השווי ההוגן הבנק מפעיל שיקול דעת מקצועי נאות. לצורך כך, הבנק גיבש תוכנית לפיה יוגדר תהליך מובנה ומוסדר לקביעת שווי הוגן, במסגרתו פועלים ארבעה גורמים בלתי תלויים:

- הגורם העסקי - הגורם אשר אחראי לניהול המכשיר הפיננסי.
- הגורם המתקף - הגורם שאחראי על תיקוף המודלים לחישוב השווי ההוגן ועל תיקוף הנתונים וההנחות שמשמשות לצורך החישוב.
- הגורם המבקר - הגורם שאחראי על ביצוע בקרות שוטפות על תהליך קביעת השווי ההוגן.
- הגורם המפקח - הגורם שאחראי על פיקוח אחר יישום תהליך קביעת השווי ההוגן ברמה נאותה.

כמו-כן, הבנק הגדיר מגבלה על-פיה הוא לא יתקשר בסוג חדש של מכשיר פיננסי בסכום מהותי, וכן לא יגדיל סוג קיים, אם לא קיים לגביו הליך מובנה לקביעת השווי ההוגן ברמה סבירה של ביטחון (להלן: "המכשירים החורגים"). בנוסף, נקבע כי במקרים בהם היקף המכשירים החורגים הגיע ל-75% מהמגבלה שנקבעה, הדבר יובא לידיעת הדירקטוריון וצוות ההנהלה לניהול סיכונים אשר יגבש תוכנית לצמצום היקף המכשירים החורגים.
השווי ההוגן של אגרות-חוב הנסחרות בחו"ל, מבוסס על ציטוטי מחירים של ספקי מחירים בינלאומיים, אשר הינם בלתי תלויים בתאגידים ובממשלות המנפיקים. ספקים אלה הינם חברות בינלאומיות מובילות, אשר מספקות שירותי ציטוט ושיערוך למוסדות פיננסיים מובילים בעולם.
עם יישום ASC 820-10 (FAS 157) בדבר מדידות שווי הוגן, נדרש הבנק לשקף את סיכון האשראי ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) בהערכת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר נמדדים בשווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, ושל הצד הנגדי בעסקה. ליום 31 בדצמבר 2019 ההפרשה נטו בגין סיכון אשראי של נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים הינה כ-104 מיליוני ש"ח.

לפרטים נוספים ראה ביאור 32 בדוחות הכספיים.

התחייבויות לזכויות עובדים

חלק מההפרשות בגין התחייבויות הבנק בקשר עם יחסי עובד-מעביד מבוססות, בין היתר, על חישוב אקטוארי. הפרשות אלו כוללות, התחייבות למענק יובל לו זכאי כל עובד בתום 25 שנות עבודה בבנק, התחייבות לפיצוי בגין ימי מחלה שלא נוצלו, הטבות לעובדים לאחר פרישה, התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים שפרשו לפני גיל הפרישה החוקי, וכן התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים פעילים שצפוי שיפרשו בתנאי פרישה מועדפים לפני גיל הפרישה הקבוע בחוק והתחייבות בגין פיצויי פיטורין.
סכום ההתחייבויות, המחושבות על בסיס אומדנים אקטואריים בבנק, ליום 31 בדצמבר 2019 הגיע לסך של כ-5,185 מיליון ש"ח. ההתחייבויות מהוונות בשיעור היוון ריאלי של 0.44% לשנה, על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח השווה להפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית למועד הדיווח, כפי שנקבע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
חישובים אקטואריים מתבססים ברובם על הנחות ואומדנים, המתבססים על הערכות ההנהלה והחלטותיה, ניסיון עבר וסטטיסטיקות שונות כגון לוחות תמותה, שיעורי עזיבת עובדים ושיעור שינוי ריאלי בשכר על פני זמן וכדומה. אומדנים וההנחות אלו נסקרים באופן שוטף.

שינוי במאפיינים האקטואריים השונים יביא לתוצאות שונות מאלה שמתקבלות כיום. כך לדוגמא, גידול של 1% בשיעור ההיוון יגרום להקטנת ההתחייבויות בסך של כ-423 מיליון ש"ח וקיטון של 1% בשיעור ההיוון יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-502 מיליון ש"ח. כמו-כן, גידול של 1% באומדן לשיעור עליית השכר השנתי יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-318 מיליון ש"ח. גידול של 1% באומדן השנתי לשיעורי העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-188 מיליון ש"ח וקיטון של 1% באומדן השנתי לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להקטנת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-184 מיליון ש"ח.
בעקבות ההתקשרות בהסכם שכר כמפורט בביאור 22 חל שינוי בשיעור תחזית עלית השכר הריאלי שהביא לגידול חד פעמי בהתחייבות האקטוארית של הבנק בסך של כ-80 מיליון ש"ח לפני מס אשר נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019.
בנוסף, לנוכח אישור תוכנית ההתייעלות לשנים 2020-2022, כמפורט בביאור 22, עדכן הבנק את שיעורי העזיבה בפרישה מוקדמת, תוך הגדלת ההתחייבות האקטוארית בסך של כ-535 מיליון ש"ח לפני מס. גידול זה מהווה הפסד אקטוארי אשר נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019.
הערכת האקטואר עבור התקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2019 בגין ההתחייבות לזכויות עובדים מצורפת לדוחות אלה.

התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים שיפוטיים שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וצדדים שלישיים שונים שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה. כמו-כן הקבוצה נתונה לחקירות של רשויות אמריקאיות כמתואר בביאור 25 בדוחות הכספיים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA.

הנהלת הבנק כללה בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, וזאת בהתבסס על חוות דעת משפטיות. ברוב ההליכים השיפוטיים, כמו גם בקשר עם חקירותיהן של רשויות שונות, מתקבלות חוות דעת מיועצים משפטיים חיצוניים לקבוצת הבנק, שנבדקות על-ידי היועצים המשפטיים המועסקים בבנק.
הערכות אלה של יועצים משפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם, בהתחשב בשלב שבו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים בארץ ובעולם.
אומדנים לגבי הפרשות בהליכים שיפוטיים, חקירות ועניינים רגולטוריים כרוכים ברמה גבוהה מאוד של שיקול דעת וזאת בהשוואה לסוגי הפרשות אחרים. כאשר ההליכים הם בשלבים ראשוניים, הקביעה האם קיימת בכלל מחויבות לבנק, יצירת טווחי אומדנים וקביעת הסתברויות לכך שהבנק ייאלץ לשאת בעלויות בגין אותה מחויבות, כרוכים באי ודאות משמעותית וכאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הליך שיפוטי אי הוודאות גדלה עוד יותר. עם התקדמות ההליך, הנהלת הבנק ויועציה המשפטיים, מעריכים מדי תקופה האם נדרש לכלול או לעדכן הפרשות בגין ההליך, תוך עדכון האומדן שבוצע בתקופת הדיווח הקודמת. ככל שמתקדם ההליך, היכולת לבצע אומדנים מתגברת, אולם סכום ההפרשה עדיין רגיש לשינויים בהנחות.
ברוב המקרים קיים טווח רחב של תוצאות לכל הליך משפטי, לכל חקירה ולכל הליך רגולטורי.
בנוסף יש להביא בחשבון, כי בתחום המשפטי אין אפשרות במרבית המקרים לקיים הערכה "ודאית" או "קרובה לוודאית", וזאת לא רק בשלבים הראשונים של חיי התובענה או ההליך האחר, אלא עד וסמוך לקבלת פסק-הדין, או סיומו של ההליך האחר. ולפיכך, תוצאות ההליך עלולות להיות שונות, לעיתים אף באופן מהותי, מההערכה שנקבעה לגביו.
כך במיוחד כאשר מדובר בתובענות ייצוגיות, וזאת גם נוכח הניסיון המשפטי המוגבל באשר לאופן התממשותן של תובענות כאלה בישראל.
הבנק ויועציו המשפטיים עומדים, אפוא, בפני קשיים גדולים עוד יותר מהרגיל בהערכת תוצאות הדיון המשפטי בתובענות ייצוגיות, וביתר שאת בשלב שבו בית המשפט טרם החליט, אם לקבל את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, או לדחותה.
בהתחשב באמור לעיל, ובהתחשב בסכומים המהותיים הנקובים בתובענות ייצוגיות, ובאי הוודאות המשמעותית הכרוכה ביכולת האמידה, התבררות של הליך כזה, עלולה מעת לעת, להשפיע באופן מהותי לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתית כלשהי בה התברר ההליך.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מס. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו יומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.
החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על הכנסה" והוראות המעבר שנקבעו בחוזר שפורסם ביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית".
עד ליום 31 בדצמבר 2016 הבנק לא רשם מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות בחברות מוחזקות שבכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על-ידי חברות מוחזקות.
החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק רשם מסים נדחים בגין רווחים מהשקעות מוחזקות שנצברו, גם אם בכוונת הבנק להחזיקן ולא לממשן, וכן בגין דיבידנדים שאינם צפויים לחלוקה על-ידי חברות מוחזקות.
נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר יותר סביר מאשר לא (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.
הבנק מיישם את הטיפול החשבונאי שנקבע במסגרת FIN48 בדבר חוסר ודאות במסים על הכנסה. בהתאם להוראות אלה, הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%.

ירידת-ערך ניירות-ערך

ירידת-ערך אגרות-חוב זמינות למכירה ואגרות-חוב מוחזקות לפדיון

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשווים ההוגן של אגרות-חוב המסווגות לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
   - אגרות-חוב אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
   - אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך של למעלה מ-15% ביחס לעלות המתואמת וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - אגרות-חוב אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של למעלה מ-30% ביחס לעלות המתואמת לתאריך המאזן או לאחריו, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - אגרות-חוב שחלה לגביהן ירידת דירוג אל מתחת לדירוג השקעה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
   - אגרות-חוב שסווגו כבעייתיות (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק.
2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של אגרות-חוב שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
3. בחינה ספציפית - בגין כל אגרות-החוב ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית הכוללת בין היתר את הפרמטרים הבאים:
   - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק באגרות-חוב לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי אגרת החוב לעלותה.
   - היקף שווי הביטחונות המגבים וכריות הביטחון.
   - דירוג אגרות-החוב על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
   - שיעור ירידת הערך ביחס לעלות.
   - משך תקופה בה שווי הוגן נמוך מהעלות.
   - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
   - אירועים לאחר תאריך המאזן.
4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.

כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני באגרות-חוב, תופחת עלותן לשוויו ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייזקף לדוח רווח והפסד. עליות ערך בתקופות עוקבות, עבור אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

ירידת-ערך מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין

הבנק מבצע בכל תקופת דיווח הערכה איכותית המביאה בחשבון אינדיקטורים לירידת-ערך על מנת להעריך האם חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין. אם לפי הערכה זו חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות, הבנק מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה במניות לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת-ערך.

החל מיום 1 בינואר 2019 אימץ הבנק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים תקינה חדשה בנושא הצגה ומדידה של מכשירים פיננסיים, אשר משנה את הטיפול החשבונאי במניות בתיק הזמין למכירה. כמו-כן, החל מיום 1 בינואר 2022 יאמץ הבנק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים תקינה חדשה בנושא הפסדי אשראי, אשר משנה את הטיפול החשבונאי בהפרשות להפסדי אשראי בתיק אגרות-חוב המוחזקות לפדיון וירידות ערך אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה. לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ד ו-1.ו. בדוחות הכספיים.

4.2. בקרות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית.
ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), וביוני 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.
הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.
במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נוהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקרות העיקריות. הבנק ביצע עבור שנת 2019 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נוהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות עבור השנה השוטפת.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 בדצמבר 2019 את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2019 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

דב קוטלר
המנהל הכללי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק הפועלים בע"מ (להלן, "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (Monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נוהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (Believes) כי ליום 31 בדצמבר 2019, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019 בוקרה על-ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, זיו האפט רואי חשבון וסומך חייקין רואי חשבון, כפי שצוין בדוח שלהם, בעמוד מספר 97, אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019.

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

דב קוטלר
המנהל הכללי

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

הצהרת המנכ"ל

אני, דב קוטלר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

דב קוטלר
המנהל הכללי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 31 בדצמבר 2019

הצהרת החשבונאי הראשי

אני, עופר לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2019 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

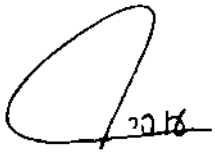

עופר לוי

משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

בנק הפועלים

דוחות כספיים

2019

תוכן העניינים

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ		98
דוח רווח והפסד מאוחד		99
דוח מאוחד על הרווח הכולל		100
מאזן מאוחד		101
דוח על השינויים בהון		102
דוח מאוחד על תזרימי מזומנים		104
ביאורים לדוחות הכספיים		**107**
ביאור 1	עיקרי מדיניות חשבונאית	107
ביאור 2	הכנסות והוצאות ריבית	124
ביאור 3	הכנסות מימון שאינן מריבית	125
ביאור 4	עמלות לפי מגזרים בגישת ההנהלה	127
ביאור 5	הכנסות אחרות	128
ביאור 6	משכורות והוצאות נלוות	128
ביאור 7	הוצאות אחרות	129
ביאור 8	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד	129
ביאור 9	רווח למניה רגילה	134
ביאור 10	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	135
ביאור 11	מזומנים ופיקדונות בבנקים	137
ביאור 12	ניירות-ערך	138
ביאור 13	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	142
ביאור 14	אשראי לממשלות	145
ביאור 15	השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה	145
ביאור 16	בניינים וציוד	148
ביאור 17	נכסים אחרים	149
ביאור 18	פיקדונות הציבור	150
ביאור 19	פיקדונות מבנקים	151
ביאור 20	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	152
ביאור 21	התחייבויות אחרות	153
ביאור 22	זכויות עובדים	153
ביאור 23	עסקות תשלום מבוסס מניות	162
ביאור 24	הון, הלימות הון, מינוף ונזילות	166
ביאור 25	התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות	173
ביאור 26	שיעבודים והגבלות אחרות	182
ביאור 27	פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון	183
ביאור 28	מגזרי פעילות פיקוחיים	189
ביאור 28א	מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה	216
ביאור 29	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	222
ביאור 30	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	240
ביאור 31	נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון	242
ביאור 32	יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים	246
ביאור 33	בעלי-עניין וצדדים קשורים	255
ביאור 34	תמצית דוחות של הבנק	262
ביאור 35	יוזמות רגולטוריות	266
ביאור 36	התפרצות נגיף הקורונה	268

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק הפועלים בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד: "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). הדירקטוריון וההנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק, ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו-כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019, והדוח שלנו, מיום 18 במרץ 2020, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים, וכן הפניות תשומת לב בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובדבר חקירה בנושא FIFA.

סומך חייקין
רואי חשבון

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב, 18 במרץ 2020

סומך חייקין, שותפות ישראלית וחברה ברשת KMPG של פירמות עצמאיות המאוגדות ב-KMPG International Cooperative, ("KMPG International") יישות שוויצרית

BDO Israel, an Israel partnership, is a member of BDO international Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of international BDO network of independent member firms.
BDO is the brand name for the BDO network and for each of Member Firms

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק הפועלים בע"מ (להלן: הבנק): לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018, ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון וההנהלה של הבנק, וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק וחברות מאוחדות שלו לימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק וחברות מאוחדות שלו לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו-כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 25ג.(ב) בדבר חשיפות לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 25ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 25ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) והדוח שלנו מיום 18 במרץ 2020 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סומך חייקין
רואי חשבון

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב, 18 במרץ 2020

BDO Israel, an Israel partnership, is a member of BDO international Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of international BDO network of independent member firms.
BDO is the brand name for the BDO network and for each of Member Firms

סומך חייקין, שותפות ישראלית וחברה ברשת KMPG של פירמות עצמאיות המאוגדות ב-KMPG International Cooperative, ("KMPG International") יישות שוויצרית

במיליוני ש"ח

דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

	ביאור	2019	2018	2017
הכנסות ריבית	2	**11,920**	11,672	10,613
הוצאות ריבית	2	**(2,601)**	(2,766)	(2,189)
הכנסות ריבית, נטו		**9,319**	8,906	8,424
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	13	**1,276**	613	202
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי		**8,043**	8,293	8,222
הכנסות שאינן מריבית				
הכנסות מימון שאינן מריבית	3	**559**	1,445	652
עמלות	4	**3,240**	3,318	3,338
הכנסות אחרות	5	**90**	105	163
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית		**3,889**	4,868	4,153
הוצאות תפעוליות ואחרות				
משכורות והוצאות נלוות	6	**4,018**	4,097	4,209
אחזקה ופחת בניינים וציוד		**1,334**	1,376	1,350
הוצאות אחרות	7	**3,424**	3,487	2,562
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות		**8,776**	8,960	8,121
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים		**3,156**	4,201	4,254
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	8	**1,681**	2,009	1,959
רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים		**1,475**	2,192	2,295
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	15(ב)	**11**	4	17
רווח נקי מפעילות נמשכת		**1,486**	2,196	2,312
רווח נקי מפעילות מופסקת	1(ז)	**296**	364	314
רווח נקי				
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**1,782**	2,560	2,626
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**17**	35	34
המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1,799**	2,595	2,660
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים	9			
רווח בסיסי				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1.35**	1.95	2.00
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת		**1.13**	1.68	1.76
רווח מדולל				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1.35**	1.94	1.99
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת		**1.13**	1.67	1.75

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

דב קוטלר
המנהל הכללי

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 18 במרץ 2020

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על הרווח הכולל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

	ביאור	2019	2018	2017
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**1,782**	2,560	2,626
הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**17**	35	34
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1,799**	2,595	2,660
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:	10			
התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו[1]		**581**	(920)	212
התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים		**-**	(2)	4
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים**		**(876)**	379	(122)
רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים		**-**	-	1
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים		**(295)**	(543)	95
השפעת המס המתייחס		**119**	135	(39)
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים		**(176)**	(408)	56
בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**-**	-	(2)
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים		**(176)**	(408)	54
הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**1,606**	2,152	2,682
ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**17**	35	32
הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1,623**	2,187	2,714

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
(1) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

מאזן מאוחד
ליום 31 בדצמבר 2019

	ביאור	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	11	**88,122**	84,459
ניירות-ערך[1][2]	12	**59,486**	56,116
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר		**471**	708
אשראי לציבור		**297,647**	286,265
הפרשה להפסדי אשראי		**(4,707)**	(3,758)
אשראי לציבור, נטו	29, 13	**292,940**	282,507
אשראי לממשלות	14	**1,971**	2,428
השקעות בחברות כלולות	15	**192**	103
בניינים וציוד	16	**3,233**	3,111
נכסים בגין מכשירים נגזרים	27	**11,143**	10,534
נכסים אחרים[1]	17	**5,281**	5,850
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת[3]	1(ז)	**849**	15,110
סך-כל הנכסים		**463,688**	460,926
התחייבויות והון			
פיקדונות הציבור	18	**361,645**	352,260
פיקדונות מבנקים	19	**3,520**	4,528
פיקדונות הממשלה		**685**	208
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		**3**	-
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	20	**26,853**	30,024
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	27	**12,050**	9,676
התחייבויות אחרות (מזה: 537; 568 בהתאמה, הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים)[1]	21	**20,711**	11,841
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	1(ז)	**-**	14,733
סך-כל ההתחייבויות		**425,467**	423,270
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	24	**38,181**	37,544
זכויות שאינן מקנות שליטה		**40**	112
סך-כל ההון		**38,221**	37,656
סך-כל ההתחייבויות וההון		**463,688**	460,926

(1) לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה ביאור 32.ב.
(2) לפרטים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה ביאור 26.
(3) החל מהרבעון השני של שנת 2019 יתרת ההשקעה בקבוצת ישראכרט, המטופלת לפי שיטת השווי המאזני, מוצגת בסעיף "נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת".

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח על השינויים בהון
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

	הון מניות ופרמיה	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
יתרה ליום 1 בינואר 2017	8,146	74	8,220	(840)	26,667	34,047	178	34,225
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון	-	-	-	-	2,660	2,660	(29)	2,631
דיבידנד	-	-	-	-	(861)	(861)	-	(861)
רכישה עצמית של מניות	(39)	-	(39)	-	-	(39)	-	(39)
התאמות ושינויים הנובעים מ:								
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	-	2	2	-	-	2	-	2
מימוש תגמול הוני למניות	17	(17)	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-	54	-	54	2	56
גידול בזכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	-	2	2
דיבידנד לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בחברה מאוחדת	-	-	-	-	-	-	(12)	(12)
יתרה ליום 1 בינואר 2018	8,124	59	8,183	(786)	28,466	35,863	141	36,004
רווח (הפסד) נקי לשנה	-	-	-	-	2,595	2,595	(29)	2,566
דיבידנד	-	-	-	-	(496)	(496)	-	(496)
רכישה עצמית של מניות	(24)	-	(24)	-	-	(24)	-	(24)
התאמות ושינויים הנובעים מ:								
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	-	14	14	-	-	14	-	14
מימוש תגמול הוני למניות	35	(35)	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-	(408)	-	(408)	-	(408)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	8,135	38	8,173	(1,194)	30,565	37,544	112	37,656

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח על השינויים בהון
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (המשך)

	הון מניות ופרמיה*	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
יתרה ליום 1 בינואר 2019	**8,135**	**38**	**8,173**	**(1,194)**	**30,565**	**37,544**	**112**	**37,656**
השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית[1]	**-**	**-**	**-**	**18**	**(18)**	**-**	**-**	**-**
יתרה מתואמת ליום 1 בינואר 2019 לאחר יישום לראשונה	**8,135**	**38**	**8,173**	**(1,176)**	**30,547**	**37,544**	**112**	**37,656**
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון	**-**	**-**	**-**	**-**	**1,799**	**1,799**	**(17)**	**1,782**
דיבידנד	**-**	**-**	**-**	**-**	**(1,000)**	**(1,000)**	**-**	**(1,000)**
התאמות ושינויים הנובעים מ:								
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	**-**	**14**	**14**	**-**	**-**	**14**	**-**	**14**
מימוש תגמול הוני למניות	**32**	**(32)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
גריעת זכויות שאינן מקנות שליטה בשל איבוד שליטה בחברות בנות	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(39)**	**(39)**
רווח (הפסד) כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	**-**	**-**	**-**	**(176)**	**-**	**(176)**	**-**	**(176)**
דיבידנד לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בחברה מאוחדת	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(16)**	**(16)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	**8,167**	**20**	**8,187**	**(1,352)**	**31,346**	**38,181**	**40**	**38,221**

* בניכוי 2,208,952 יתרת מניות באוצר (31.12.18: בניכוי 3,673,637 יתרת מניות באוצר, 31.12.17: בניכוי 4,311,952 יתרת מניות באוצר).

(1) השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ובנושא מכשירים נגזרים וגידור (ASU 2017-12) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה גם ביאור 1.ד.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

במיליוני ש"ח

	2019	2018	2017
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת			
רווח נקי לתקופה	**1,782**	2,566	2,631
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת			
חלקו של הבנק בהפסדים (ברווחים) של חברות כלולות	**(11)**	(4)	(17)
פחת על בניינים וציוד	**520**	590	602
הפחתות	**21**	19	21
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**1,276**	765	323
הפסד (רווח) ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר*	**(421)**	(531)	(255)
הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר	**(140)**	(25)	(24)
רווח ממימוש וירידת-ערך בחברות מוחזקות (לרבות פעילות מופסקת)	**(81)**	-	-
רווח ממימוש בניינים וציוד	**(4)**	(28)	(51)
שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	**64**	(40)	(2)
שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים	**(483)**	(98)	(65)
מסים נדחים, נטו	**(21)**	(21)	22
הפסד (רווח) ממכירות תיקי אשראי	**(9)**	(56)	(4)
דיבידנדים שהתקבלו מחברות כלולות	**-**	22	10
התאמות בגין הפרשי שער	**1,527**	(409)	1,930
הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון	**7,956**	(2,247)	968
שינוי נטו בנכסים שוטפים			
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**(609)**	1,481	(103)
ניירות-ערך למסחר	**(259)**	(1,142)	3,375
נכסים אחרים	**889**	(371)	211
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**2,374**	(2,426)	(468)
התחייבויות אחרות	**(6,891)**	1,180	1,188
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת	**7,480**	(775)	10,292

* עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (המשך)

במיליוני ש"ח

	2019	2018	2017
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
פיקדונות בבנקים	**7**	1,018	(1,248)
אשראי לציבור	**(7)**	(7,487)	1,677
אשראי לממשלות	**457**	(136)	267
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**237**	(24)	(309)
רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**(15)**	-	(130)
תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**126**	35	131
רכישת אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר*	**(56,555)**	(34,725)	(38,829)
תמורה ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר*	**43,958**	36,622	12,559
תמורה מפדיון אגרות-חוב זמינות למכירה*	**9,671**	10,515	27,795
רכישת תיקי אשראי	**(7,804)**	(11,768)	(9,110)
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**113**	382	190
רכישת זכויות בחברות כלולות	**(136)**	-	-
השקעה בחברות כלולות	**-**	(5)	(3)
תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד (נספח א')	**1,356**	-	-
רכישת בניינים וציוד	**(642)**	(683)	(662)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**(52)**	47	80
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) השקעה	**(9,286)**	(6,209)	(7,592)
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון			
פיקדונות מבנקים	**242**	1,003	(174)
פיקדונות מהציבור	**9,878**	4,761	9,367
פיקדונות מהממשלה	**477**	(112)	(25)
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**3**	(380)	(89)
הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**3,539**	6,359	316
פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(6,161)**	(5,390)	(4,399)
דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק	**(1,000)**	(496)	(861)
רכישה עצמית של מניות	**-**	(24)	(39)
דיבידנד ששולם לבעלי-מניות חיצוניים בחברות מאוחדות	**16**	-	(12)
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון	**6,994**	5,721	4,084
גידול (קיטון) במזומנים - כולל יתרות מזומנים ושווי מזומנים המיוחסים לפעילות מופסקת	**5,188**	(1,263)	6,784
בניכוי גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים המיוחסים לפעילות מופסקת	**(8)**	1	10
גידול (קיטון) במזומנים	**5,196**	(1,264)	6,774
יתרת מזומנים לתחילת השנה מפעילות נמשכת	**82,217**	82,856	78,317
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים	**(1,527)**	625	(2,235)
יתרת מזומנים לסוף השנה מפעילות נמשכת	**85,886**	82,217	82,856

* עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (המשך)

במיליוני ש"ח

	2019	2018	2017
ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו			
ריבית שהתקבלה	**13,120**	11,747	11,391
ריבית ששולמה	**(3,330)**	(2,466)	(2,525)
דיבידנדים שהתקבלו	**17**	49	42
מסים על הכנסה ששולמו	**(2,285)**	(2,615)	(1,533)
מסים על הכנסה שהתקבלו	**373**	232	178
נספח א' - תמורה ממימוש השקעות בחברות בת שאוחדו בעבר			
מזומנים שנגרעו	**178**	-	-
נכסים (למעט מזומנים)	**23,415**	-	-
התחייבויות	**(21,339)**	-	-
נכסים והתחייבויות שנגרעו	**2,254**	-	-
נכסים והתחייבויות המיוחסים לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(39)**	-	-
השקעה בחברה כלולה - ישראכרט	**(891)**	-	-
סך-הכל תמורה שהתקבלה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר	**1,324**	-	-
רווח הון ממימוש השקעות בחברת בת שאוחדה בעבר	**210**	-	-
תמורה שהתקבלה ממימוש השקעה	**1,534**	-	-
מזומנים שנגרעו	**(178)**	-	-
זרימת מזומנים ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד	**1,356**	-	-

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית

א. כללי

בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") הינו תאגיד מאוגד בישראל.
הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 34 מוצגת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק סולו, הכוללת מאזן, דוח רווח והפסד ודוח על תזרימי המזומנים.
הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על-ידי דירקטוריון הבנק ביום 18 במרץ 2020.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:
כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארצות-הברית - כללי החשבונאות שבנקים אמריקאים שנסחרים בארצות-הברית נדרשים ליישם בהתאם להיררכיה שנקבעה ב-ASC 105-10 לקודיפיקציה (FAS 168), המוסד לתקינה חשבונאית בארצות-הברית ובהתאם להנחיות ועמדות של רשות ניירות-ערך האמריקאית ורשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית.
תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - תקנים ופרשנויות שאומצו על-ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB).
חברות מאוחדות/חברות בנות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.
חברות כלולות - חברות אשר נמדדות על בסיס שיטת השווי המאזני.
חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות בקבוצה.
שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות בנות של הבנק מחוץ לישראל.
הקבוצה - הבנק והחברות המאוחדות שלו.
מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה פועל הבנק.
מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל.
צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.
יתרת חוב רשומה - מוגדרת כיתרת החוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב.
שווי הוגן - המחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ערוכים בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק ועל כן מהווה מטבע הפעילות של הבנק. הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת.

3. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו נדרשת הנהלת הבנק להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות ועל הסכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ולאירועים הכרוכים באי ודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים

החל מה-1 בינואר 2019 מיישם הבנק הוראות ותקנים חשבונאיים חדשים בנושאים המפורטים להלן:
(1) תיקון בדבר הצגה ומדידה של מכשירים פיננסיים.
(2) תיקון בדבר נגזרים וגידור, בעיקר בנוגע לדרישת בחינת אפקטיביות הגידור ותיעוד הגידור (ASU 2017-12).
(3) הכללת שיעור ריבית ה-OIS (Overnight Index Swap) המבוסס על שיעור ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate) כשיעור ריבית עוגן למטרות גידור (ASU 2018-16).

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

להלן תיאור מהות השינויים שנקטו במדיניות החשבונאית בדוחות כספיים מאוחדים אלה ותיאור של אופן והשפעת היישום לראשונה, ככל שהייתה:

1. מכשירים פיננסיים - הצגה ומדידה

ביום 30 באוגוסט 2018 פורסם חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מכשירים נגזרים וגידור, סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, דוח תזרים מזומנים ונושאים נוספים." החוזר מאמץ את תיקון ASU 2016-01. עיקר השינויים בהוראות הדיווח לציבור בנושא סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים הינם: מדידת השקעות במכשירים הוניים, לפי שווי הוגן דרך דוח רווח והפסד, חלף המדידה שהייתה קיימת עד היום אשר ככלל דורשת רישום של התאמות שטרם מומשו לשווי הוגן ברווח כולל אחר. עם זאת, ניתן למדוד השקעות בניירות-ערך הוניים שהשווי ההוגן שלהן אינו ניתן לקביעה בנקל לפי עלות בניכוי ירידת-ערך, תוך התאמות לשינויים במחירים נצפים בעסקות רגילות עבור השקעה זהה או דומה של אותו מנפיק. כל ההתאמות לעלות ההשקעה נזקפות לרווח והפסד.

ההוראות החדשות יושמו החל מיום 1 בינואר 2019 בדרך של יישום למפרע מתואם, תוך זקיפת ההשפעה המצטברת ליתרת הפתיחה של העודפים במועד היישום לראשונה. ההוראות בדבר השקעות במכשירים הוניים שאינם בעלי שווי הוגן זמין יושמו באופן של מכאן ואילך. שינויים בגילויים הנדרשים בדוחות הכספיים יושמו באופן של מכאן ואילך.

ליישום ההוראות לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

2. נגזרים וגידור

ביום 30 באוגוסט 2018 פורסם חוזר בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מכשירים נגזרים וגידור, סיווג ומדידה של מכשירים פיננסיים, דוח תזרים מזומנים ונושאים נוספים." החוזר מאמץ את תיקון ASU 2017-12. התיקון מקל ומפשט את יישום ההנחיות החשבונאיות בנושא גידור, בעיקר בקשר עם דרישות בחינת אפקטיביות הגידור ותיעוד הגידור. כמו-כן, התיקון מרחיב את היכולת של בנקים לגדר רכיבי סיכון מסוימים, ובכך ליצור התאמה בין אופן הרישום של המכשירים המגדרים והפריטים המגודרים בדוחות הכספיים. ההוראות החדשות יושמו החל מיום 1 בינואר 2019 בדרך של יישום למפרע מתואם, תוך זקיפת ההשפעה המצטברת ליתרת הפתיחה של העודפים במועד היישום לראשונה.

ליישום ההוראות לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

3. הכללת שיעור ריבית ה-OIS (Overnight Index Swap) המבוסס על שיעור ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate) כשיעור ריבית עוגן למטרות גידור

בחודש אוקטובר 2018 פורסם ASU 2018-16, המהווה תיקון לנושא 815 בקודיפיקציה בדבר נגזרים וחשבונאות גידור. העדכון מאפשר שימוש בשיעור ריבית ה-OIS (Overnight Index Swap) המבוסס על שיעור ה-SOFR (Secured Overnight Financing Rate) כשיעור ריבית עוגן של ארצות-הברית למטרות חשבונאות גידור בהתאם לנושא 815.

העדכון מיושם על בסיס פרוספקטיבי לגבי יחסי גידור כשירים חדשים או שיועדו מחדש במועד יישום העדכון או לאחריו.

ה. מדיניות חשבונאית שיושמה בעריכת הדוחות הכספיים

1. מטבע-חוץ והצמדה

עסקות במטבע-חוץ

עסקות במטבע-חוץ מתורגמות לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע-חוץ במועד הדיווח, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום.

נכסים והתחייבויות לא-כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. פריטים לא-כספיים הנקובים במטבע-חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה. הפרשי שער הנובעים מתרגום עסקות במטבע-חוץ מוכרים ברווח והפסד, פרט לגידורי תזרים מזומנים, אשר מוכרים ברווח כולל אחר.

בהקשר זה נציין כי, על-פי התקן האמריקאי המיושם בבנק, הפרשי שער בגין אגרות-חוב זמינות למכירה יסווגו לקרן ההון. יחד עם זאת, הפיקוח על הבנקים הנחה את הבנקים בישראל להמשיך לטפל בהפרשי שער בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי הטיפול בהתאם לתקינה הבינלאומית עד ליום 1 בינואר 2021, על פיה, אותם הפרשי שער מסווגים לדוח רווח והפסד.

שלוחות בנקאיות בחו"ל

בהתאם לקריטריונים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים בקביעת מטבע הפעילות של שלוחות בנקאיות בחו"ל נדרש הבנק לבחון קיום/אי קיום של כל אחד מהקריטריונים המפורטים להלן:

- הסביבה הראשית בה השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים היא מטבע זר ואילו פעילות השלוחה בשקלים הינה שולית;
- גיוס אוטונומי של הלקוחות על-ידי השלוחה - פעילות השלוחה מול לקוחות הבנק ו/או צדדים קרובים אליהם ו/או צדדים שהופנו לשלוחה על-ידי הבנק אינה משמעותית;
- פעילות השלוחה מול הבנק ו/או מול הצדדים הקשורים לו אינה משמעותית. כמו-כן, אין תלות משמעותית של השלוחה במקורות המימון מהבנק ו/או הצדדים הקשורים לו.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

- פעילות השלוחה במהותה הינה עצמאית ועומדת בפני עצמה ואינה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הקבוצה. כמו-כן, השלוחה מבצעת את הפעילויות שלה עם מידה משמעותית של אוטונומיות.

כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק, הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל. במצב אחר, הקביעה תבוצע בהתאם לבחינת מכלול הקריטריונים. בהתאם לקריטריונים אלו, סיווג הבנק את שלוחותיו בחו"ל כפעילות חוץ שמטבע פעילותן הינו השקל, למעט בנק הפועלים שוויץ אשר סווג עד ליום 31 בדצמבר 2018 כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו הפרנק השוויצרי.
לאור החלטת דירקטוריון הבנק להביא להפסקת פעילות הבנקאות הפרטית של הבנק הפועלים שוויץ, ולאור מכירת מרבית תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של בנק הפועלים שוויץ, השתנה אופי הפעילות של בנק הפועלים שוויץ, ולא ניתן לומר כי פעילותו הינה עצמאית ועומדת בפני עצמה, וכי אין תלות משמעותית של השלוחה במקורות המימון מהבנק. על כן, מיום 31 בדצמבר 2018 סווגה הפועלים שוויץ כפעילות חוץ שמטבע פעילותה הינו ש"ח.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הבנק יישם חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של בנק הפועלים שוויץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (ש"ח).
הפרשי שער בגין החלק האפקטיבי בגידור הנובעים מתרגום ההתחייבות הפיננסית המגדרת את ההשקעה נטו בבנק הפועלים שוויץ, נזקפו לרווח כולל אחר והוצגו בהון במסגרת "התאמות מתרגום". החלק שאינו אפקטיבי בגידור נזקף לרווח והפסד. לאור שינוי מטבע הפעילות של בנק הפועלים שוויץ, החל מיום 31 בדצמבר 2018, לא חודש הגידור החשבונאי. יתרת קרן ההון בחובה, נטו, למועד השינוי, על סך של כ-35 מיליון ש"ח, הוקפאה ותסווג מחדש לרווח והפסד בעת מימוש פעילות החוץ אשר יביא לאובדן שליטה או חיסולה.

מדד ושער חליפין

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושערי החליפין היציגים של מטבעות עיקריים ושיעורי השינוי בהם:

	2019	2018	2017	2019	2018
	בנקודות			השינוי ב-% בשנה	
מדד המחירים לצרכן					
המדד לחודש נובמבר ("ידוע")	**102.7**	102.4	101.2	**0.3**	1.2
	בש"ח				
שער החליפין ליום 31 בדצמבר					
שער חליפין של הדולר של ארצות-הברית (בש"ח ל-1 דולר)	**3.456**	3.748	3.467	**(7.8)**	8.1
שער חליפין של הליש"ט (בש"ח ל-1 ליש"ט)	**4.560**	4.793	4.682	**(4.9)**	2.4
שער חליפין של האירו (בש"ח ל-1 אירו)	**3.878**	4.292	4.153	**(9.6)**	3.3
שער חליפין של הפרנק השוויצרי (בש"ח ל-1 פרנק שוויצרי)	**3.575**	3.807	3.555	**(6.1)**	7.1
שער חליפין של הלירה התורכית	**0.581**	0.708	0.921	**(18.0)**	(23.1)

	2019	2018	2017
ליום 31 בדצמבר			
שיעור ריבית בנק ישראל	**0.25%**	0.25%	0.10%

2. השקעות בחברות מוחזקות

א. דוחות כספיים מאוחדים וזכויות שאינן מקנות שליטה:

הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה.
לפיכך, יתרות ועסקות הדדיות בין ישויות אלה ורווחים או הפסדים בין הישויות שטרם מומשו, בוטלו במלואם.
זכויות שאינן מקנות שליטה מייצגות את חלקן בהון חברת הבת, שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לבנק. הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן ומוצגות כסעיף נפרד במסגרת הון הבנק.
רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלי המניות של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה.
עסקות בין הקבוצה לזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן מביאות לאיבוד שליטה מטופלות כעסקות במישור ההוני. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לבין השינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. איבוד שליטה בחברה בת

בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת, זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת לרבות סכומים שהוכרו בעבר ברווח כולל אחר מצטבר. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת ההשקעה נמדדת לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה.
ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושוויה ההוגן של יתרת ההשקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. החל מאותו מועד, ההשקעה הנותרת מטופלת לפי שיטת השווי המאזני או כנכס פיננסי, בהתאם למידת ההשפעה של התאגיד הבנקאי בחברה המתייחסת. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד.

ג. טיפול בישויות בעלות זכויות משתנות

ישות בעלת זכויות משתנות (VIE) היא כזו שעומדת באחד או יותר מהמבחנים המפורטים ב-ASC 810-10 (FAS 167): (1) ההשקעה ההונית בסיכון אינה מספקת כדי לאפשר לישות לממן את פעולותיה מבלי להזדקק לתמיכה כספית נחותה נוספת (subordinated financial support) שמסופקת על-ידי צדדים מעורבים, לרבות מחזיקי מניות; או (2) למשקיעים בהון כקבוצה אין את הכוח באמצעות זכויות הצבעה או זכויות דומות, לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של הישות, או שאינם מחויבים לספוג את חלקם היחסי בהפסדים הצפויים או ברווחים השיוריים הצפויים של הישות.
הבנק ייחשב לנהנה העיקרי (primary beneficiary) וה-VIE תאוחד בדוחות הכספיים אם לבנק יש את הכוח לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של ה-VIE, וכן אם לבנק יש את הזכות לקבל הטבות מה-VIE או מחויבות לספוג את הפסדיה, אשר פוטנציאלית עשויים להיות משמעותיים עבור ה-VIE.
לבנק קיימות זכויות משתנות אחרות ב-VIE שאינן מאוחדות מכיוון שהבנק אינו הנהנה העיקרי.
לפרטים נוספים לגבי ישויות בעלות זכויות משתנות, ראה ביאור 25.

ד. השקעה בחברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לבנק השפעה מהותית על המדיניות הפיננסית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית.
השקעה בחברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלות ההשקעה כולל עלויות עסקה. הדוחות הכספיים כוללים את חלקו של הבנק בהכנסות ובהוצאות, ברווח או הפסד וברווח כולל אחר של ישויות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.
השקעה בחברה כלולה נבחנת בכללותה לירידת-ערך כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של ההשקעה אינו בר השבה.
ירידת-ערך מוכרת כאשר ירידת הערך הינה בעלת אופי אחר מזמני.

3. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

ככלל, הכנסות והוצאות נכללות בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה.
הבנק מטפל בהכנסות ובהוצאות הבאות כפי שנקבע בהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו:

א. החל ממועד סיווג חוב כפגום (כמפורט להלן) הבנק מפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית (לרבות הפרשי הצמדה למדד). כמו-כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. עם זאת, חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בהתאם לתנאים המצטברים הבאים: 1. צפוי שהחוב ישולם במלואו על-פי לוח הסילוקין החדש של ההלוואה. 2. במקרה של לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - שולמו לפחות 6 תשלומים רציפים או במקרה בו אין לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - עברה לפחות חצי שנה ממועד הקמת ההלוואה או שולם לפחות 20% מיתרת הקרן. 3. אין ללקוח התראת חוב בפיגור. 4. כל ארגוני החוב של הלקוח הינם צוברים.

ב. תשלומים שהתקבלו על חובות בעייתיים שסווגו כפגומים משמשים להקטנת קרן ההלוואה כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה. כל עוד היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום נחשבת כברת גבייה במלואה, תשלומי ריבית שהתקבלו במזומן יוכרו כהכנסה על בסיס מזומן. במצבים אלה סכום ההכנסה שיוכר כהכנסות ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. כמו-כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרת בדוח רווח והפסד על בסיס הגבייה בפועל.

ג. עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט בגין הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, אינן מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות ריבית.

ד. עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן האשראי. במידה שהסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות. אחרת, יש לדחות את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה, אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. אם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה, הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות אינה קלושה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, יש לבחון האם השינוי בתנאי ההלוואה הינו מינורי או לא. במקרים שהשינוי אינו מינורי, כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד. אחרת, העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. לעניין זה, הבנק מניח כי השינויים בתנאי החוב הינם מינוריים.

ו. עמלות פירעון מוקדם מוכרות מידית במסגרת הכנסות ריבית.

ז. הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים (כגון: מפעילות בניירות-ערך ומכשירים נגזרים, מכרטיסי אשראי, ניהול חשבון, הפרשי המרה ופעילות סחר חוץ) מוכרות ברווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן. עמלות מסוימות כגון עמלות בגין ערבויות ועמלות מסוימות בגין ליווי פרויקטים מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.

ח. ניירות-ערך - ראה סעיף ה(5) להלן.

ט. מכשירים פיננסיים נגזרים - ראה סעיף ה(6) להלן.

4. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

תחולת ההוראות

הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בדבר סיווג, מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, המבוססות בעיקרן על כללי החשבונאות המיושמים בבנקים בארצות-הברית. ההוראות מיושמות לגבי אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים, כגון, פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'.

א. סיווג אשראי בעייתי

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות ופריטי אשראי חוץ-מאזני בעייתיים כפגומים, נחותים או בהשגחה מיוחדת. בהקשר זה נציין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוניים.

לעניין סיווג אשראי בעייתי, חוב בפיגור הינו חוב בו קרן או ריבית לא שולמו במועדם בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. חשבון עו"ש/חח"ד ידווח כחוב בפיגור כאשר החשבון נותר ברציפות ביתרת חובה (בהיעדר מסגרת מאושרת), או בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת, למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים הנמוכים מיתרת החובה ומהמסגרת במשך תקופה של 180 ימים. הלוואות ידווחו כחוב בפיגור כאשר הקרן או ריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלומם, בהתאם לתנאי הפירעון החוזיים של החוב.

אשראי פגום

אשראי מסווג כפגום, כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים המקוריים עם הלקוח. קבלת החלטה בדבר סיווג אשראי כפגום מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב. בכל מקרה, חוב המוערך על בסיס פרטני (כמפורט להלן) מסווג כפגום כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. כמו-כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור (כמפורט להלן).

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום רק כאשר אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה.

אשראי נחות

סיכון אשראי נחות, כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני שאינו מוגן באופן מספק על-ידי יכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי שסווג כאמור נדרש שתהיינה חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש פירעון החוב, שכן קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים, אם הליקויים לא יתוקנו. סיכון אשראי חוץ-מאזני יסווג כנחות אם קיימת הסתברות שהינה לפחות אפשרית לכך שההתחייבות בגין הסעיף החוץ-מאזני תתממש.

אשראי אשר מוערך על בסיס קבוצתי (נמוך ממיליון ש"ח) יסווג כנחות כאשר הוא מצוי בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי בהשגחה מיוחדת

סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני בעל חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם לא יטופלו, התוצאה של חולשות פוטנציאליות אלו עלולה להיות התדרדרות בסיכויים לפירעון של האשראי או במעמד של הבנק כנושה בתאריך עתידי מסוים. סיכון אשראי חוץ-מאזני יסווג בהשגחה מיוחדת אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך, שההתחייבות בגין הסעיף החוץ-מאזני תתממש. אשראי אשר מוערך על בסיס קבוצתי (נמוך ממיליון ש"ח) יסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת כאשר החוב בפיגור מעל 60 יום ועד 89 יום.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. הפרשה להפסדי אשראי

הבנק נדרש לקיים הפרשה להפסדי אשראי ברמה נאותה, על-מנת לכסות הפסדי אשראי צפויים, בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק נדרש לקיים, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים, כגון התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות.
ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי.

הפרשה פרטנית

חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נבחנת על בסיס פרטני כוללים חובות שסך יתרתם החוזית (ללא ניכוי מחיקות חשבונאיות, ריבית שלא הוכרה, הפרשה להפסדי אשראי וביטחונות), ברמת הלקוח, הינה מעל 1 מיליון ש"ח, וכן חובות לקוחות בארגון מחדש של חוב בעייתי. הפרשה פרטנית להפסדי אשראי נבחנת לגבי כל חוב שסווג כפגום.
ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי מוערכת בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית המקורית של החוב. כאשר נקבע כי החזר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר הבנק קובע שצפויה תפיסת נכס, ההפרשה הפרטנית מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו חוב, לאחר הפעלת מקדמים זהירים ועקביים שמשקפים, בין היתר, את התנודתיות בשווי ההוגן של הביטחון, את הזמן שיעבור עד למועד המימוש בפועל ואת העלויות הצפויות במכירת הביטחון.

הפרשה קבוצתית

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי מאזני וחוץ-מאזני המוערכים על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתבסס על ממוצע שיעורי הפסד היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של שנים לאורך התקופה שמתחילה ביום 1 בינואר 2011 ומסתיימת ברבעון שקדם למועד הדיווח, תוך ביצוע התאמות לשינויים משמעותיים במהלך הרבעון השוטף. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.
לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.
בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, ההפרשה הקבוצתית הנדרשת בהתייחס לסיכון אשראי חוץ-מאזני מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ-מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית בהתאמות מסוימות. יתרת הפרשה זו נכללת בסעיף התחייבויות אחרות במאזן.

הפרשה בגין הלוואות לדיור

הפרשה מזערית בגין הלוואות לדיור מחושבת לפי נוסחה שקבע הפיקוח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור יבוצע, במידת הצורך, לכלל ההלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המוממנות פעילות בעלת אופי עסקי.
בהתאם להוראות המפקח יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת ההלוואות האמורות למועד הדיווח.
הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור, מתבססת על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ג. מחיקה חשבונאית

הבנק מוחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כאינו בר גביה ובעל ערך נמוך כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת, או חוב בגינו מנהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים). במקרה בו מדובר בחוב מותנה בביטחון אשר ההפרשה הפרטנית בגינו מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון, הבנק מוחק חשבונאית כל יתרת חוב העולה על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש. לגבי החובות שאינם מוערכים על בסיס פרטני, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת הפיגור שלהם (ברוב המקרים מעל 150 ימי פיגור רצופים) ועל סממני בעייתיות אחרים. יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק. למרות האמור לעיל, לגבי חובות שנבחנים על בסיס קבוצתי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי אשר כשל, נבחן הצורך במחיקה חשבונאית מיידית. בכל מקרה, לגבי חובות כאמור מבוצעת מחיקה חשבונאית לא יאוחר מהמועד שבו החוב הופך לחוב בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.

ד. ארגון מחדש של חוב בעייתי

ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על-ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים והאם במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב. לצורך קביעה זאת, הבנק בוחן את יכולת הגביה מהלקוח וכן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש לא נבחנו על בסיס פרטני, מסווגים כחובות פגומים ומוערכים על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל, חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. עם זאת, בנסיבות מסוימות, כאשר נערך לחוב ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש, התאגיד הבנקאי אינו נדרש להתייחס יותר לחוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

א. החייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב.

ב. בהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב, התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב (לרבות לא העניק ויתור על קרן על בסיס מצטבר ממועד מתן ההלוואה המקורי).

חוב כאמור שעבר ארגון מחדש עוקב והוסר לגביו הסיווג כפגום, יוערך על בסיס קבוצתי לצורך כימות ההפרשה להפסדי אשראי ויתרת החוב הרשומה של החוב לא תשתנה בעת הארגון העוקב (למעט אם התקבל או שולם מזומן).

אם בתקופות עוקבות חוב כאמור נבחן פרטנית ונמצא שיש להכיר בגינו בירידת-ערך או שמבוצע לו ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מחזיר לחוב סיווג פגום ומטפל בו כבארגון מחדש של חוב בעייתי.

ה. נכסים שנתפסו (Foreclosed Assets)

במקרה בו בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי בו הבנק קיבל נכסים כפירעון מלא או חלקי של חוב, למשל זכויות בהון, חייבים מצד שלישי או נכסים אחרים שימכרו לאחר מכן, יוכרו נכסים אלה לפי שווים ההוגן של הנכסים במועד התפיסה. אם הנכסים שנתקבלו מהווים פירעון מלא של החוב ובמועד התפיסה עולה יתרת החוב הרשומה על השווי ההוגן של הנכסים, מכיר הבנק בהפרשה להפסדי אשראי.

5. ניירות-ערך

א. השקעות באגרות-חוב מסווגות בעת הרכישה לאחד משלושה תיקים: אגרות-חוב מוחזקות לפדיון, אגרות-חוב זמינות למכירה וניירות-ערך למסחר. בנוסף, בעת הרכישה, השקעות במניות מסווגות לאחד משני תיקים - ניירות-ערך למסחר ומניות שאינן למסחר.

- אגרות-חוב מוחזקות לפדיון - אגרות-חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון.

אגרות-חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי העלות בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי הפסדים בגין ירידת-ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני.

- אגרות-חוב זמינות למכירה - אגרות-חוב אשר לא סווגו כאגרות-חוב מוחזקות לפדיון או כניירות-ערך למסחר. אגרות-החוב נכללות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח, רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן מדווחים נטו, בניכוי עתודה מתאימה למס, בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר. רווחים או הפסדים שמומשו, מוצגים בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות שאינה ממסחר.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

- ניירות-ערך למסחר - ניירות-ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה וניירות-ערך אשר הבנק בחר למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח והפסד לפי חלופת השווי ההוגן. ניירות-ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר.
- מניות שאינן למסחר:
  - מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - נמדדות לפי שוויין ההוגן ליום הדיווח, רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.
  - מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - נמדדות לפי עלות בניכוי ירידת-ערך, אם קיימת, בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

ב. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

ג. עלות ניירות-ערך שמומשו מחושבת על בסיס ממוצע.

ד. לעניין טיפול בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני - ראה סעיף ה(8) להלן.

6. מכשירים פיננסיים נגזרים, לרבות חשבונאות גידור

א. הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכוני מטבע-חוץ וסיכוני ריבית, וכן נגזרים שאינם משמשים לגידור, לרבות נגזרים משובצים.

ב. במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לביצוע הגידור, וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים שלו.

ג. גידור שווי הוגן

שינויים בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן, בהתייחס לסיכונים שגודרו, והשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. מלוא השינויים בשווים ההוגן של נגזרים שמיועדים וכשירים לגידור שווי הוגן, מסווגים במסגרת סעיף הכנסות/הוצאות ריבית, בעקביות לסיווג של ההכנסות/ההוצאות בגין הפריט המגודר.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור.

ד. גידור כלכלי

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ניהול ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

ה. גידור ההשקעה נטו בפעילות חוץ - ראה סעיף ה.(1) לעיל.

ו. נגזרים שאינם משמשים לגידור

שינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור נזקפים מיידית לרווח והפסד.

ז. נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ, לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים; (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח, שינויים בשוויים ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

7. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

בהתאם ל-ASC-820-10 (FAS 157) שווי הוגן מוגדר כמחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך העברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. התקן מחייב, לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק. ASC 820-10 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה בהתבסס על השאלה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים, אשר לבנק יש יכולת לגשת אליהם במועד המדידה.
- נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור הנכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי ההוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי ההוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה.

מדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נעשית ללא הבאה בחשבון של פקטור גודל ההחזקה (blockage factor) הן לגבי מכשירים פיננסים המוערכים לפי נתוני רמה 1 והן לגבי מכשירים פיננסים המוערכים לפי רמות 2 או 3, למעט מצבים בהם פרמיה או ניכיון היו מובאים בחשבון במדידת שווי הוגן על-ידי משתתפים בשוק בהיעדר נתוני רמה 1.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ניירות-ערך

השווי ההוגן של ניירות-ערך למסחר אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר נייר הערך, הערכה מבוצעת לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. אם מחיר שוק מצוטט אינו זמין, אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים ותוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

מכשירים פיננסיים נגזרים

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי ובהיעדר שוק עיקרי, לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים הוערכו לפי מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא באלה).

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

ASC 820 (FAS 157) דורש מהבנק לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפק על ידו ונמדד לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד. הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באופן המפורט להלן:

- כאשר בגין החשיפה קיימים ביטחונות נזילים מספקים המבטיחים ספציפית ברמת ודאות משפטית גבוהה את המכשיר הנגזר, הבנק מתחשב באותם ביטחונות לצורך קביעת סיכון האשראי.
- כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי הינה מהותית - הבנק מבצע הערכת שווי הוגן בהתבסס על אינדיקציות מעסקות בשוק פעיל לאיכות האשראי של הצד הנגדי, ככל שהאינדיקציות כאמור זמינות במאמצים סבירים. הבנק גוזר את האינדיקציות, בין היתר, ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. במידה ולא קיימות אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים (כגון: אומדנים לשיעורי כשל צפויים ושיעורי הפסדי אשראי בעת כשל).

החישוב מבוצע בהתבסס על מודל פנימי המניח תרחישים שונים לשווי העסקות. להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 32 להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

8. ירידת-ערך נכסים פיננסיים

א. אשראי לציבור ויתרות חוב - ראה סעיף ה.(4) לעיל

ב. אגרות-חוב זמינות למכירה או מוחזקות לפדיון:

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשווים ההוגן של אגרות-חוב המסווגות לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
   - אגרות-חוב אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
   - אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך של למעלה מ-15% ביחס לעלות המתואמת וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - אגרות-חוב אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של למעלה מ-30% ביחס לעלות המתואמת לתאריך המאזן או לאחריו, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - אגרות-חוב שחלה לגביהן ירידת דירוג אל מתחת לדירוג השקעה, מהוות אגרות-חוב שחלה בהן ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
   - אגרות-חוב שסווגו כבעייתיות (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק
2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של אגרות-חוב שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
3. בחינה ספציפית - בגין כל אגרות-החוב ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית הכוללת בין היתר את הפרמטרים הבאים:
   - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק באגרות-חוב לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי אגרת החוב לעלותה.
   - היקף שווי הביטחונות המגבים וכריות הביטחון.
   - דירוג אגרות-החוב על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
   - שיעור ירידת הערך ביחס לעלות.
   - משך תקופה בה שווי הוגן נמוך מהעלות.
   - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
   - אירועים לאחר תאריך המאזן.
4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני באגרות-חוב, תופחת עלותן לשוויו ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייזקף לדוח רווח והפסד. עליות ערך בתקופות עוקבות, עבור אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

ג. מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין

הבנק מבצע בכל תקופת דיווח הערכה איכותית המביאה בחשבון אינדיקטורים לירידת-ערך על מנת להעריך האם חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין. אם לפי הערכה זו חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות, הבנק מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה במניות לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת-ערך.

9. קיזוז נכסים והתחייבויות פיננסיים

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו כאשר מתקיימים התנאים המצטברים הבאים:

- קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (determinable amounts)

הבנק מקזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, הבנק לא מקזז בין נכסים בגין מכשירים נגזרים כנגד התחייבויות בגין מכשירים נגזרים. אי לכך בדוחות הכספיים ממשיך הבנק להציג חשיפות בגין עסקות בסכום ברוטו.

10. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

העברה של נכסים פיננסיים

העברת נכס פיננסי תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, אינו משמר שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים המועברים האלה.

כדי שהעברה של חלק מנכס פיננסי תחשב כמכירה, החלק המועבר חייב לקיים את ההגדרה של זכויות משתתפות. זכויות משתתפות מקיימות את הקריטריונים הבאים: הזכות צריכה לייצג זכויות פרופורציונאליות ביחס למלוא הנכס הפיננסי; כל תזרימי מזומנים המתקבלים מהנכסים מחולקים בין זכויות המשתתפות באופן פרופורציונלי לחלקם בבעלות; הזכויות אינן זכויות נחותות (subordinated) ביחס לזכויות אחרות; לא קיימת זכות חזרה למעביר או למחזיקים אחרים בזכויות משתתפות (למעט במקרה של הפרת מצגים או התחייבויות, התחייבויות חוזיות שוטפות לשירות בנכס פיננסי בשלמותו וניהול חוזה ההעברה, ומחויבויות חוזיות להתחלק בקיזוז הטבות כלשהן שהתקבלו על-ידי מחזיק כלשהו בזכויות משתתפות); ולמעביר וגם למחזיק בזכויות משתתפות אין זכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו, למעט אם כל המחזיקים בזכויות משתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו.

במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסים המועברים או הזכות המשתתפת נגרעים מהמאזן של הבנק. במידה ולא מתקיימים תנאי המכירה, ההעברה נחשבת לחוב מובטח. מכירה של חלק מנכס פיננסי שאינו זכות משתתפת מטופלת כחוב מובטח, היינו, הנכסים המועברים ממשיכים להירשם במאזן של הבנק והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

עסקות השאלה או שאילת ניירות-ערך

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקות השאלה או שאילה של ניירות-ערך שבהן ההשאלה מבוצעת כנגד איכות האשראי הכללית והביטחונות הכלליים של השואל, או כאשר השואל אינו מעביר אל המשאיל כביטחון מכשירים נזילים המתייחסים ספציפית לעסקת השאלת ניירות הערך, אשר המשאיל רשאי למכור או לשעבד אותם. כאשר התאגיד הבנקאי משאיל ניירות-ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווי שוק של ניירות הערך שהועברו. בתקופות עוקבות, האשראי מוכר באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. בתום ההשאלה נגרע האשראי והתאגיד הבנקאי מכיר מחדש בנייר הערך. כאשר התאגיד הבנקאי שואל ניירות-ערך בשאילה לא מובטחת, התאגיד הבנקאי מכיר בנייר ערך וכנגדו בפיקדון לפי השווי של אותו נייר ערך שהתקבל בעסקת ההשאלה. נייר הערך שהתאגיד הבנקאי שאל מסווג כנייר ערך בתיק למסחר.

מכירה בחסר

כאשר תאגיד בנקאי מוכר בחסר נייר ערך שנשאל על ידו, מוכר מזומן כנגד פיקדון. הפיקדון משוערך רק אם שווי נייר הערך עלה במהלך התקופה הזאת, ומוכר בדוח רווח והפסד בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית".

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

גריעת התחייבות
הבנק גורע התחייבויות רק כאשר ההתחייבות מסולקת. סילוק של התחייבות יכול להיעשות באמצעות תשלום למלווה או באמצעות שחרור משפטי מהמחויבות.

11. רכוש קבוע

הכרה ומדידה
פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת-ערך. העלות כוללת יציאות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס.
עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה. כמו-כן, בהתאם להוראות הדיווח לציבור הבנק מסווג בסעיף בניינים וציוד את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהוונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.
רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע מוכר נטו, בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות תוכנה
תוכנה אשר נרכשה על-ידי הבנק נמדדת לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת-ערך.
היוון עלויות הקשורות לפיתוח תוכנה לשימוש עצמי מתחיל רק כאשר השלב הראשוני בפרויקט הושלם, וכן ההנהלה, בעלת הסמכות המתאימה, אישרה והתחייבה לממן את הפרויקט וצפוי כי הפיתוח יושלם ויתהוו הטבות כלכליות עתידיות מהתוכנה.
עלויות תקורה שלא ניתן ליחסן באופן ישיר לפיתוח התוכנה ועלויות בשלב הראשוני של הפרויקט מוכרות כהוצאה עם התהוותן. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה לפיהן נקבע סף מהותיות להיוון. עוד נקבע כי בגין תוצרים, אשר סך העלויות שניתן להוון בגינם אינו נמוך מסף המהותיות, נקבע מקדם היוון נמוך מ-1, כדי להביא בחשבון את הפוטנציאל לחוסר יעילות ולסטיות מקובלות במסגרת פרויקטי פיתוח תוכנה. דרג העובדים שעלויותיהם מהוונות לנכסים הוגבל לדרגת מנהל פרויקט התוכנה ורישום עלויות בגין פיתוח תוכנה של כלל עובדי הפיתוח המותרים להיוון, נעשה בדרך של דיווח שעות פרטני.

עלויות עוקבות
עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של רכוש קבוע אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בהן יזרמו אל הקבוצה ואם עלותן ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של חלק מפריט רכוש קבוע שהוחלף נגרע. עלויות שדרוגים ושיפורים של תוכנה לשימוש עצמי מהוונים רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. עלויות תחזוקה שוטפות ועלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

פחת והפחתות
פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע. נכסים חכורים מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים. קרקעות בבעלות הבנק אינן מופחתות. שיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים. הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי החל מהמועד שבו התוכנות זמינות לשימוש. תוכנות בתהליך פיתוח אינן מופחתות באופן שיטתי כל עוד הן אינן זמינות לשימוש. לפיכך, מתבצעת בחינה לירידת-ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הן הופכות להיות זמינות לשימוש.
שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת כספים ומותאמים בעת הצורך.

12. חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים בהן נושא הבנק באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס, מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימליים העתידיים. תשלומים עתידים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס כרכוש קבוע.
יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים אינם מוכרים במאזן של הבנק.
תשלומים במסגרת חכירה תפעולית נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה.
לעניין האימוץ הצפוי של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא חכירות החל מיום 1 בינואר 2020, ראה סעיף ו' להלן.

13. ירידת-ערך נכסים שאינם פיננסיים

הבנק בוחן נכסים לא שוטפים לצורך ירידת-ערך כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של הנכס עשוי שלא להיות בר השבה. הפסדים מירידת-ערך יוכרו רק במידה וערך הנכס בספרים עולה על שוויו ההוגן.
הערך בספרים אינו בר השבה אם הוא עולה על סך תזרימי המזומנים הלא מהוונים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס ומימושו.
ההפסד שיוכר הוא בגובה ההפרש בין הערך בספרים לשוויו ההוגן של הנכס. הפסד זה אינו מבוטל בתקופות עוקבות.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ירידת-ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

בחינת קיום ירידת-ערך לגבי עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מוכרת ונמדדת בעת התרחשות אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שייתכן והערך בספרים של הנכס לא יושב. דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת-ערך:

א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
ה. צפוי שפיתוח התוכנה לא יושלם ולא ייעשה בו שימוש.

14. קבוצת מימוש מוחזקת למכירה ופעילות מופסקת

קבוצת מימוש מוחזקת למכירה

הבנק מסווג נכס קבוצת מימוש כמוחזקת למכירה אם הערך בספרים שלה יושב בעיקר באמצעות מכירה ולא באמצעות שימוש מתמשך, בתקופה שבה כל הקריטריונים הבאים מתקיימים: (1) ההנהלה, אשר לה הסמכות לאשר את הפעולה, מתחייבת לתוכנית למכור את קבוצת המימוש; (2) קבוצת המימוש זמינה למכירה מיידית במצבה הנוכחי; (3) תוכנית פעילה לאיתור רוכש ופעולות אחרות להשלמת התכנון למכור החלה; (4) מכירת קבוצת מימוש הינה צפויה (probable) וחזוי (expected) שתוך שנה אחת ממועד הסיווג המכירה תושלם; (5) קבוצת מימוש משווקת באופן פעיל לצורך מכירה במחיר שהוא סביר ביחס לשווי ההוגן הנוכחי שלה; (6) פעולות שנדרשות להשלמת התכנון מצביעות על כך שאין זה סביר שייעשו שינויים משמעותיים לתכנון או שהתכנון יבוטל.

במועד הסיווג של קבוצת המימוש כמוחזקת למכירה, נבחן הצורך בהכרה בירידת-ערך לנכסים הרלוונטיים בהתאם לתקינה החלה על אותם נכסים. נכסים לא שוטפים שכפופים לפחת או הפחתה שמשויכים לקבוצת מימוש (לדוגמא, רכוש קבוע או נכסים אחרים) לא יצברו יותר פחת וכל הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לקבוצת המימוש יוצגו בשתי שורות נפרדות. חברה בת המסווגת כקבוצת מימוש מוחזקת למכירה תמשיך להיות מאוחדת, אך כל הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לפעילות יוצגו בשתי שורות נפרדות במאזן הבנק כאמור.

פעילות מופסקת

הבנק מסווג קבוצת מימוש כפעילות מופסקת בהתקיים כל הקריטריונים הבאים: (1) קבוצת המימוש מהווה רכיב של ישות; (2) קבוצת המימוש מומשה או מקיימת את תנאי הסיווג של נכס המוחזק למכירה; (3) קבוצת המימוש מייצגת שינוי אסטרטגי, אשר יש (או תהיה) לו השפעה מהותית על פעילויותיה ותוצאותיה הכספיות של הבנק.

בגין פעילות מופסקת הבנק הציג מחדש מספרי ההשוואה בדוח רווח והפסד, כאילו הופסקה הפעילות מתחילת תקופת ההשוואה המוקדמת ביותר.

15. זכויות עובדים

הבנק מחויב מתוקף דין, הסכם ונוהג בתשלומי הטבות פרישה לעובדים, אשר כוללים תשלומים לפי תוכניות להטבה מוגדרת בגין פנסיה (כגון, תשלומי פנסיה, פיצויי פיטורין ופרישה), תשלומים לפי תוכניות אחרות לאחר פרישה ולאחר סיום העסקה (כגון, שי לחג ותשלומי רווחה בריאות ואחרים המשולמים לפנסיונרים או בגינם) ותשלומים לפי תוכניות להפקדה מוגדרת (כגון, תשלומים לקופות תגמולים או לקרן פנסיה בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963). כמו-כן, בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, תאגיד בנקאי שצופה כי ישולמו לקבוצת עובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים, נדרש להביא בחשבון את שיעור העובדים שצפויים לעזוב (לרבות עובדים שצפויים לפרוש במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים) ואת ההטבות שהם צפויים לקבל בעת עזיבתם.

התחייבויות הבנק לתשלום פיצויים לעובדי הבנק בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתוכנית להפקדה מוגדרת. התאגיד הבנקאי מכיר בעלות הפנסיה נטו לתקופה בהתאם להפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבויות הבנק לתשלום פיצויים, פנסיה והטבות אחרות, שאינן בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, הטבות אחרות לזמן ארוך והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ולאחר פרישה, מטופלות כתוכניות להטבה מוגדרת ומחושבות על בסיס אקטוארי ובהתחשב בהסתברויות על בסיס ניסיון העבר. שיעור ההיוון להטבות לעובדים מחושב על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה, הנקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית, והכול במועד הדיווח.

בגין ההטבות האמורות נזקפת לרווח והפסד עלות שירות, עלות ריבית, תשואה על נכסי תוכנית, הפחתה של רווח או הפסד אקטוארי נטו, הפחתה של עלות או זיכוי בגין שירות קודם והפחתה של רווח או הפסד אקטוארי אשר נכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.

רווח או הפסד אקטוארי, הינו שינוי בערך של מחויבות בגין הטבה חזויה או של נכסי תוכנית, הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער, או הנובע משינוי בהנחה אקטוארית. רווחים והפסדים אקטואריים נכללים במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ומופחתים בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.

עלות או זיכוי בגין שירות קודם מופחת כרכיב של עלות הפנסיה נטו לתקופה בקו ישר, על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.

הטבות עובד לטווח קצר (כדוגמת: שכר עבודה, חופשה ומענקים) נמדדות על בסיס לא מהוון וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

16. תשלום מבוסס מניות

עסקות תשלום מבוסס מניות כוללות קבלת שירותים מהעובדים בתמורה להנפקת מניות הבנק, אופציות למניות או מכשירים הוניים אחרים. עסקות אלו כוללות גם התחייבויות לעובדים, בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: 1) הסכום מבוסס, לפחות בחלקו, על מחיר המניה של הבנק, או על מכשיר הוני אחר של הבנק. 2) המענק דורש, או עשוי לדרוש, סילוק באמצעות הנפקת מניות התאגיד הבנקאי, או מכשירים הוניים אחרים של התאגיד הבנקאי.
עסקות הכוללות התחייבות אשר תסולק במזומן, או על-ידי הנפקת מספר משתנה של מניות הבנק על בסיס שווי כספי קבוע מסווגות כהתחייבות.
לגבי עסקות תשלום מבוסס מניות המסווגות כמענקים הוניים, שווי ההטבה נמדד במועד ההענקה בהתייחס לשווי ההוגן של המכשירים ההוניים המוענקים. שווי ההטבה מוכר ברווח והפסד כהוצאות שכר כנגד גידול מקביל בהון. לצורך ההכרה בהוצאה וייחוסה על פני תקופות השירות המתאימות של העובדים, הבנק מתחשב בתנאי שירות ובתנאי ביצוע (שאינם תנאי שוק), כך שההכרה בהוצאה מבוססת על מספר המכשירים אשר לגביהם תנאי השירות ותנאי הביצוע צפויים להתקיים. יעד ביצוע אשר יכול להיות מושג לאחר תקופת השירות, מטופל כתנאי ביצוע.
לגבי עסקות תשלום מבוסס מניות המסווגות כמענקים התחייבותיים, הבנק מודד מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בסוף כל תקופת דיווח ובמועד הסילוק, כאשר שינויים כלשהם בשווי ההוגן מוכרים ברווח והפסד לתקופה כנגד ההתחייבות.

17. רכישת מניות הבנק על-ידי הבנק

בעת רכישת מניות הבנק על-ידי הבנק, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות, מנוכה מההון. כאשר המניות נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף או הגרעון שנובעים מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה.

18. התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים משפטיים שונים במסגרת עיסוקה במגוון סוגים של שירותים פיננסיים ובהם תביעות של לקוחות ובקשות צדדים שונים לאישור תביעות כתובענות ייצוגיות. כמו-כן, הקבוצה הינה צד לבדיקות או חקירות של גופים משפטיים ורגולטוריים. הקבוצה מיישמת את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא התחייבויות תלויות המבוססות על הוראות ASC 450. הליכים אלה נבחנים באופן פרטני בסיוע יועצים משפטיים הנדרשים להעריך את הסיכון להתממשות חשיפה.
מצב בו הסיכון צפוי (Probable) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של מעל ל-70%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.
מצב בו הסיכון אפשרי (Reasonably Possible) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של בין 20% ל-70%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים, אלא רק ניתן גילוי.
מצב בו הסיכון קלוש (Remote) הינו כאשר קיימת הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון של מתחת ל-20%. בגין תלויה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.
הפרשה להתחייבויות תלויות נרשמת בהתקיים שני התנאים להלן: (א) צפוי כי ירד ערכו של נכס (או התחייבות) במועד הדיווח; (ב) סכום ההפסד ניתן לאמידה באופן סביר. במידה ועל פי הערכת הבנק בהתבסס על חוות דעתם של יועציו המשפטיים לא ניתן לאמוד סכום של הפסד באופן מהימן, נערך טווח של תרחישים לחשיפה ואם סכום כלשהו בטווח מהווה לאותו המועד אומדן טוב מן האחרים על אותו טווח, הסכום האמור ייצבר כהפרשה. במידה ולא קיים סכום בטווח המהווה אומדן טוב יותר מסכום כלשהו אחר, נדרש לרשום כהפרשה את הסכום המינימלי בטווח.
לגבי תביעות שלגביהן קיימת קביעה של הפיקוח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, אלה מסווגות כ"צפוי" ונערכת בגין כל תביעה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.
במקרים נדירים בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על ייעוץ משפטי, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית במקרים בהם טרם פורסמו ארבעה דוחות כספיים על-ידי הבנק מאז שנכללה בהם לראשונה תביעה כאמור ולכן לא בוצעה הפרשה.
ביאור 25.ג. כולל גילוי על כל תביעה שסכומה מעל 1% מהון הבנק ולגבי תביעות שלא ניתן בשלב זה להעריך את תוצאותיהן, ניתן גילוי לגבי כל תביעה שסכומה מעל 0.5% מההון.
על פי ההוראות נדרש, כאמור, לתת גילוי לסכומי ההפסד אשר הסתברות התממשותם אינה קלושה.
בהתאם להערכת ההנהלה ובהתבסס על הערכות יועציה המשפטיים, הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תלויות.

19. הוצאות מסים על ההכנסה

הדוחות הכספיים של הבנק כוללים מסים שוטפים ומסים נדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד, אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון או ברווח כולל אחר. במקרים אלו הוצאת המסים על הכנסה נזקפת להון או לרווח כולל אחר לפי הרלוונטי. ההפרשה למסים על ההכנסה של הבנק וחברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס שכר המוטל מתוקף חוק מע"מ במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורת והוצאות נלוות".

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

מסים שוטפים
המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוק שנחקק לתאריך המאזן, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

מסים נדחים
הבנק מכיר במסים נדחים בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים, החייבים במס.
הבנק לא הכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר 2016 בגין השקעה בחברות בנות מקומיות. הפרשים זמניים אלו עשויים להתחייב במס, במידה והבנק יממש את ההשקעה בחברות הבנות המקומיות. החל מיום 1 בינואר 2017, הבנק הכיר בהתחייבות מסים נדחים, בגין הפרשים זמניים חייבים במס בגין חברות בנות מקומיות.
הבנק מכיר בנכסי מסים נדחים בגין כל ההפרשים הזמניים הניתנים לניכוי והפסדים מועברים. נכס מס נדחה מופחת בסכום יתרת הפרשה (Valuation Allowance) אם, יותר סביר מאשר לא כי חלק או כל נכס המס הנדחה לא ימומש.
המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו לתאריך המאזן.
יצירה של נכסי מסים נדחים נטו לא תעלה על המסים השוטפים בתקופת החשבון, אלא במקרים מיוחדים בהם צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

קיזוז נכסי והתחייבויות מסים נדחים
הבנק מקזז נכסי והתחייבות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על-ידי אותה רשות מס בגין אותה חברה נישומה, או בחברות שונות בקבוצה, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים מיושבים בו זמנית.

פוזיציות מס לא ודאיות
הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

20. רווח למניה
הבנק מציג נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלו. הרווח הבסיסי למניה מחושב על-ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה.
הרווח המדולל למניה נקבע על-ידי התאמת הרווח או ההפסד (כגון התאמות בגין השפעה לאחר מס של דיבידנדים, עלויות מימון כלשהן ושינויים אחרים) המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין מניות באוצר ובגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות, הכוללות, כתבי אופציה למניות וכתבי אופציה למניות שהוענקו לעובדים.

21. דיווח על מגזרי פעילות
מגזרי פעילות פיקוחיים
הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על-פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי.

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, בנק שמגזרי הפעילות שלו שבהתאם לגישת ההנהלה שלו שונים מהותית ממגזרי הפעילות הפיקוחיים, ייתן בנוסף גילוי על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מגזר פעילות הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשיוך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל ב"אחרים והתאמות".

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

22. גילויים בהקשר לצד קשור

המידע על יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות והמידע על תוצאות העסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים ניתן בהתאם להראות הדיווח לציבור לגבי כל אדם המוגדר כבעל עניין, צד קשור או איש קשור, לפי ההגדרה בסעיף 80 בהוראות הדיווח לציבור.

23. עסקות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית לצורך טיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא הטיפול החשבונאי בעסקות בין ישות לבין בעל השליטה בה.
נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה, אם קיים, להון.

ו. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

נושא	עיקרי ההוראות	מועד תחילה והוראות מעבר	השפעה על הבנק
חכירות - ASU 2016-02 - ASC 842	אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא חכירות. המטרה העיקרית של הכללים החדשים היא לשקף בדוחות הכספיים באופן מלא את רמת המינוף שנוצרת מחוזי חכירה ארוכי טווח. עיקרי השינויים בעקבות יישום כללים אלה, הינם: בנקים שחוכרים נכסים לתקופה שעולה על שנה, יכירו בהם במאזן, גם אם החכירה מסווגת כחכירה תפעולית. בגין עסקות חכירה תפעולית ירשם במאזן נכס שמשקף את הזכות להשתמש בנכס החכור, ומנגד תירשם התחייבות לשלם בגין חכירה.	1 בינואר 2020.	להערכת הבנק, בהתבסס על הנתונים הקיימים נכון למועד הדיווח, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לגידול בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח ביתרת נכסי זכות השימוש, ולגידול מקביל ביתרת ההתחייבויות בגין חכירה למועד היישום לראשונה. כמו-כן, להערכת הבנק, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לירידה בשיעור ההון העצמי רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של כ-0.04% וכ-0.05%, בהתאמה.
מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי - ASU 2016-13	מטרתו העיקרית של התיקון הינה לספק מידע שימושי יותר בנוגע להפסדי אשראי צפויים בגין מכשירים פיננסיים ומחויבויות למתן אשראי, תוך חיזוק האנטי מחזוריות בהתנהגות ההפרשה להפסדי אשראי וחיזוק הקשר בין אופן ניהול סיכוני האשראי לבין אופן השתקפותם בדוחות הכספיים. לצורך כך התיקונים בעדכון זה מחליפים את שיטת ההפרשה להפסדי אשראי המבוססת על הפסדים שהתהוו, בשיטה המשקפת הפסדי אשראי צפויים לאורך חיי האשראי ודורשת התחשבות בטווח רחב יותר של מידע צופה פני עתיד שישקף תחזיות סבירות לגבי אירועים כלכליים עתידיים. הכללים החדשים לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי יחולו על אשראי (לרבות הלוואות לדיור), אגרות-חוב המוחזקות לפדיון, וחשיפות אשראי חוץ-מאזניות מסוימות. בנוסף, ישתנה האופן שבו נרשמות ירידות ערך של אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, וכן יורחב הגילוי על ההשפעה של מועד מתן האשראי על איכות האשראי של תיק האשראי.	1 בינואר 2022. ככלל, הכללים החדשים יושמו באמצעות רישום בעודפים במועד היישום לראשונה של ההשפעה המצטברת.	הבנק נערך ליישום התקן.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

הפסקת פרסום ריבית הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות ה-"IBOR" ולחדול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו בריבית משתנה. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, מתגבשות בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע בכל תעשיית הבנקאות בעולם ובארץ.

במסגרת זו הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק. הוועדה מעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על הריביות שצפויות להעלם, בוצעו שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת.

לאור חוסר הוודאות לגבי המשך ביצוע התהליך שמושפע כאמור מהחלטות בינלאומית, אין ביכולתו של הבנק לבצע הערכות כמותיות של החלפת הריביות. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות.

להלן פירוט יתרות החוזים המושפעים מריבית הליבור:

	סך העסקות ליום 31 בדצמבר 2019		מזה: עסקות שיימשכו מעבר לשנת 2021	
	סכום במיליוני ש"ח	מספר עסקות	סכום במיליוני ש"ח	מספר עסקות
הלוואות	**16,086**	**5,923**	11,840	5,115
פיקדונות	**2,831**	**554**	391	122
נגזרים (ברוטו) - ערך נקוב	**129,600**	**1,451**	61,223	927
מסגרות אשראי שלא נוצלו	**4,202**	**33**	2,945	25
סך-הכל	**152,719**	**7,961**	76,399	6,189

ז. פעילות מופסקת

החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראכרט סווגה כ"פעילות מופסקת". בהתאם לכך, במועד הסיווג של פעילות מופסקת:

- במאזן סווגו כל הנכסים וכל ההתחייבויות המשויכים לאותה פעילות כשורות נפרדות בדוח על המצב הכספי, כולל תיקון מספרי השוואה.
- בדוח רווח והפסד הוצג בנפרד הרווח המיוחס לפעילות המופסקת לכל תקופות הדיווח.
- החל ממועד זה, בהתאם להוראות התקינה האמריקאית, הבנק הפסיק לצבור פחת בגין הנכסים ברי הפחת של קבוצת ישראכרט.

ביום 8 באפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65.2% מהונה של ישראכרט. בעקבות המכירה, הכיר הבנק ברווח נטו (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר) בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה לאחר התאמה למחירי השוק ליום 30 ביוני 2019.

לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראכרט, שמטופלת בדוחות אלה לפי שיטת השווי המאזני ומוצגת בסעיף "נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת".

ביום 9 במרץ 2020 חילק הבנק את יתרת החזקתו במניות ישראכרט כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וחדל מלהחזיק בישראכרט.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

במיליוני ש"ח

א. הרכב הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת

	ליום 31 בדצמבר 2019	ליום 31 בדצמבר 2018
אשראי לציבור, נטו	-	14,366
בניינים וציוד	-	356
אחרים	-	388
סך-כל הנכסים של קבוצת ישראכרט	-	15,110
השקעות בחברות כלולות	**849**	-
התחייבויות אחרות	-	13,951
פיקדונות	-	782
סך-הכל התחייבויות של קבוצת ישראכרט	-	14,733

ב. רווח והפסד המיוחס לפעילות מופסקת*

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2019 **	2018	2017
הכנסות			
הכנסות ריבית, נטו	**88**	312	273
עמלות	**407**	1,717	1,634
אחרות	**12**	(4)	7
הוצאות			
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**26**	152	121
משכורות והוצאות נלוות	**85**	321	346
הוצאות אחרות	**257**	983	885
אחזקה ופחת בניינים	**13**	71	125
רווח לפני מסים	**126**	498	437
הפרשה למסים על הרווח	**33**	128	118
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**93**	370	319
רווח המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**2**	6	5
רווח נקי	**91** **	364	314
רווחי אקוויטי ורווח ממימוש	**205**	-	-
רווח נקי מפעילות מופסקת	**296**	364	314

* ללא קיזוז עסקות בינחברתיות בין הבנק לקבוצת ישראכרט.

** נתוני ההכנסות וההוצאות מתייחסים לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2019 (מועד הפסקת האיחוד) וממועד זה ואילך מתייחסים לחלק הבנק ברווחי ישראכרט, בהתאם לשיטת השווי המאזני.

ביאור 2 הכנסות והוצאות ריבית

במיליוני ש"ח

	2019	2018	2017
א. הכנסות ריבית*			
מאשראי לציבור	**10,511**	10,524	9,618
מאשראי לממשלות	**66**	70	57
מפיקדונות בבנקים	**361**	266	270
מפיקדונות בבנק ישראל וממזומנים	**110**	56	43
מאגרות-חוב	**871**	755	625
מנכסים אחרים	**1**	1	-
סך-כל הכנסות ריבית	**11,920**	11,672	10,613
ב. הוצאות ריבית*			
על פיקדונות הציבור	**(1,766)**	(1,636)	(1,117)
על פיקדונות הממשלה	**(6)**	(6)	(7)
על פיקדונות מבנקים	**(21)**	(29)	(10)
על ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**(1)**	-	2
על אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים	**(803)**	(1,085)	(1,051)
על התחייבויות אחרות	**(4)**	(10)	(6)
סך-כל הוצאות ריבית	**(2,601)**	(2,766)	(2,189)
סך הכנסות ריבית, נטו	**9,319**	8,906	8,424
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית**			
הכנסות ריבית	**(6)**	(43)	(78)
הוצאות ריבית	**6**	(4)	(11)
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות-חוב			
מוחזקות לפדיון	**11**	13	13
זמינות למכירה	**825**	701	588
למסחר	**35**	41	24
סך-הכל כלול בהכנסות ריבית	**871**	755	625

* כולל השפעת יחסי גידור (2018, 2017 - כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור).
** פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א ו-ב.

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית

במיליוני ש"ח

א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר

	2019	2018	2017
1. מפעילות במכשירים נגזרים			
סך-הכל מפעילות במכשירים נגזרים[1]	**(1,513)**	2,006**	(1,241)**
2. מהשקעה באגרות-חוב			
רווחים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה	**269**	188	119
הפסדים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה	**(13)**	(35)	(11)
סך-הכל מהשקעה באגרות-חוב	**256**	153	108
3. הפרשי שער, נטו	**1,288**	(1,518)	1,288
4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות			
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר, נטו[2][3][4]	**335**	378	147
דיבידנד ממניות שאינן למסחר[4]	**17**	27	32
הפסד מירידת-ערך של חברות מוחזקות*	**(56)**	-	-
סך-הכל מהשקעה במניות	**296**	405	179
5. רווחים (הפסדים) נטו בגין עסקות איגוח	**-**	-	-
6. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	**9**	56	4
סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	**336**	1,102	338

* הפרשה לירידת-ערך בגין השקעות הבנק בבנק פוזיטיף.
** סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושאינם למסחר).
(1) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
(2) לרבות הפרשות לירידת-ערך בסך של כ-23 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (2018: כ-71 מיליוני ש"ח; 2017: כ-75 מיליוני ש"ח).
(3) לרבות רווחים והפסדים ממדידה לפי שווי הוגן של מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין וכן התאמות מעלה או מטה של מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין.
(4) עד ליום 31 בדצמבר 2018 מניות זמינות למכירה.

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר*

	2019	2018	2017
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים למסחר	**253**	318**	290**
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר, נטו[1]	**(31)**	27	18
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו	**1**	(2)	6
סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות מסחר***	**223**	343	314
סך-הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	**559**	1,445	652
פירוט על הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר, לפי חשיפת סיכון:			
חשיפת ריבית	**9**	83***	82***
חשיפת מטבע-חוץ	**201**	245***	207***
חשיפה למניות	**13**	15***	25***
סך-הכל	**223**	343	314

* כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

** סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושאינם למסחר).

*** להכנסות ריבית מהשקעה באגרות-חוב למסחר ראה ביאור 2.

(1) מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים לאגרות-חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן בסך של כ-68 מיליוני ש"ח (2018:(6) מיליוני ש"ח; 2017: 2 מיליוני ש"ח).

ביאור 4 עמלות לפי מגזרים בגישת ההנהלה

במיליוני ש"ח

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית					
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי	התאמות	סך-הכל
ניהול חשבון	**456**	**277**	**-**	**45**	**49**	**8**	**35**	**-**	**870**
כרטיסי אשראי	**253**	**59**	**-**	**7**	**2**	**-**	**-**	**-**	**321**
פעילות בניירות-ערך	**446**	**34**	**-**	**10**	**69**	**2**	**56**	**81**	**698**
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים[1]	**157**	**8**	**-**	**3**	**3**	**-**	**-**	**-**	**171**
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים[2]	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**17**	**-**	**17**
טיפול באשראי	**-**	**18**	**1**	**106**	**88**	**9**	**-**	**-**	**222**
הפרשי המרה	**153**	**101**	**-**	**13**	**6**	**-**	**5**	**3**	**281**
פעילות סחר חוץ	**2**	**33**	**-**	**23**	**19**	**3**	**1**	**-**	**81**
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	**2**	**-**	**12**	**-**	**14**	**-**	**-**	**-**	**28**
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	**-**	**-**	**45**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**45**
עמלות מעסקי מימון	**8**	**44**	**-**	**163**	**245**	**19**	**-**	**-**	**479**
עמלות אחרות	**14**	**2**	**-**	**-**	**1**	**-**	**2**	**8**	**27**
סך-כל העמלות	**1,491**	**576**	**58**	**370**	**496**	**41**	**116**	**92**	**3,240**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018								2017
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית					
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי	התאמות	סך-הכל	סך-הכל
ניהול חשבון	471	288	-	45	46	31	39	-	920	943
כרטיסי אשראי	219	54	-	7	2	-	-	-	282	269
פעילות בניירות-ערך	462	33	-	10	76	12	59	89	741	761
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים[1]	170	8	-	3	1	1	-	-	183	183
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים[2]	-	-	-	-	-	-	37	-	37	31
טיפול באשראי	-	18	1	108	86	10	-	-	223	234
הפרשי המרה	158	101	-	14	6	1	7	4	291	279
פעילות סחר חוץ	3	33	-	27	14	6	1	-	84	88
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	5	-	15	-	13	-	-	-	33	38
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	-	-	45	-	-	-	-	-	45	45
עמלות מעסקי מימון*	8	46	-	137	238	21	-	-	450	436
עמלות אחרות	17	2	-	-	-	2	-	8	29	31
סך-כל העמלות	1,513	583	61	351	482	84	143	101	3,318	3,338

* סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) בעיקר קרנות נאמנות.

(2) בעיקר בגין שירותי ניהול ותפעול הניתנים לקופות-גמל, שהופסקו מיולי 2019.

ביאור 5 הכנסות אחרות

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	2019	2018	2017
רווח הון ממכירת בניינים וציוד	**4**	28	51
הכנסה ממכירת תיקי לקוחות בנקאות פרטית בינלאומית	**12**	28	51
אחרות	**74**	49	61
סך-כל ההכנסות האחרות	**90**	105	163

ביאור 6 משכורות והוצאות נלוות

הרכב הסעיף

	2019	2018	2017
משכורות	**2,387**	2,562	2,587
הוצאה הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות[1]	**158**	65	96
הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה	**647**	665	659
הטבות לזמן ארוך	**7**	2	5
ביטוח לאומי ומס-שכר	**669**	648	683
הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים)	**146**	151	173
הטבות אחרות לאחר סיום העסקה	**4**	4	6
סך-כל המשכורות וההוצאות הנלוות[2]	**4,018**	4,097	4,209
(1) מזה: הוצאות הנובעות מעסקות המטופלות כעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים	**14**	14	11
(2) מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל	**301**	321	399

ביאור 7 הוצאות אחרות

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	2019	2018	2017
הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים), הטבה מוגדרת (ללא עלות שירות)	**241**	270	288
שיווק ופירסום	**165**	141	117
תקשורת	**191**	191	221
מחשב[1]	**553**	450	430
משרדיות	**36**	39	48
ביטוח	**20**	11	12
שירותים מקצועיים[2]	**724**	784	320
שכר והחזר הוצאות לחברי דירקטוריון	**7**	7	12
הדרכה והשתלמויות	**65**	63	53
עמלות	**225**	195	161
תרומה לקהילה	**35**	36	41
הפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA[3]	**822**	1,049	503
אחרות	**340**	251	356
סך-כל ההוצאות האחרות	**3,424**	3,487	2,562

(1) למעט משכורות, פחת והפחתות.
(2) כולל הוצאות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים (לרבות תשלומים לעורכי דין, יועצים אחרים ושירותים נלווים, לבודק העצמאי שמונה מטעם משרד המשפטים האמריקאי ומימון ייצוג של עובדי קבוצת הבנק) והחקירה בנושא FIFA בסך של 406 מיליוני ש"ח (2018: 526 מיליוני ש"ח, 2017: 89 מיליוני ש"ח).
(3) מזה הוצאות (הכנסות) הפרשי שער בגין שערוך ההפרשה בסך של (177) מיליוני ש"ח (2018: 67 מיליוני ש"ח 2017: (54) מיליוני ש"ח). הבנק מגדר את חשיפות המטבע הנובעות מההפרשות האמורות, אשר השפעתן המקזזת נזקפת לסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד

א. הרכב הסעיף

	2019	2018	2017
מסים שוטפים:			
בגין שנת החשבון	**1,602**	1,879	1,869
בגין שנים קודמות	**100**	138	51
סך-כל המסים השוטפים	**1,702**	2,017	1,920
בתוספת (בניכוי):			
מסים נדחים:			
בגין שנת החשבון	**(21)**	118	46
בגין שנים קודמות	**-**	(126)	(7)
סך-כל המסים הנדחים	**(21)**	(8)	39
סך-כל ההפרשה למסים[1]	**1,681**	2,009	1,959
(1) מזה: הפרשה למסים לרשויות מס בחו"ל	**10**	5	21

הטבלה לעיל אינה כוללת את השפעת המס על רווח כולל אחר. ראה בביאור 10.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. התאמה בין סכום מס תיאורטי, שהיה חל על הבנק לפי שיעור מס סטטוטורי, לבין הפרשה למסים על הרווח, כפי שנזקפה לדוח רווח והפסד

	2019	2018	2017
רווח לפני מסים	**3,156**	4,201	4,254
שיעור המס החל על הבנק בישראל (באחוזים)	**34.19**	34.19	35.04
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי	**1,079**	1,436	1,491
נוסף (פחות) הוצאות מסים (חיסכון במס) בגין:			
הכנסות חברות בנות בחו"ל	**45**	82	35
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל	**(3)**	(40)	(9)
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון	**-**	(1)	3
הוצאות לא-מוכרות	**336**	378	222
הפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מסים נדחים	**87**	94	52
מסים בגין שנים קודמות:			
סכומים נוספים לשלם בגין חובות בעייתיים	**38**	34	32
אחרים	**62**	(22)	12
הכנסות חברות בנות בישראל	**(3)**	49	77
הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל	**40**	(1)	44
שינוי יתרת מסים נדחים עקב שינוי שיעור המס	**-**	-	-
שינוי ביתרת הפרשה לנכס מס נדחה	**-**	-	-
הפרשה למסים על הרווח	**1,681**	2,009	1,959

ג. שומות

1. לבנק שומות מס הכנסה סופיות עד וכולל שנת 2015. לחברות בנות שומות סופיות עד וכולל שנת 2013.
2. בחודש דצמבר 2016 נתקבלו בישראכרט שומות מטעם רשות המסים בישראל, אגף המכס ומע"מ (להלן: "הודעת השומה") וזאת בהמשך לביקורת רוחבית ענפית, אשר עיקר עניינה התחשבנות ישראכרט בגין עמלת מנפיק המתקבלת מארגונים בינלאומיים בקשר לעסקות של מחזיקי כרטיס מול בתי עסק בחו"ל בגין השנים 2012 ועד יוני 2016. סכום הודעת השומה בגין כלל רכיביה מגיע לכ-70 מיליוני ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. ישראכרט הגישה ביום 9 במרץ 2017 השגה על שומות המע"מ וביום 8 במרץ 2018 דחו שלטונות מע"מ את ההשגה שהוגשה. במסגרת ההחלטה בהשגה נדחו למעשה טענות ישראכרט ובנוסף עודכנו סכומי השומות לכ-93 מיליוני ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. העדכון כלל הרחבה בגין אותם הנושאים הכלולים בשומה המקורית. בהתבסס על חוות דעתם של יועציה המשפטיים הגישה ישראכרט בסוף חודש ינואר 2019 כתב ערעור לבית המשפט המחוזי. ככל שעמדת ישראכרט לא תתקבל בבית המשפט תהיה ישראכרט חשופה לדרישות דומות גם בגין התקופה שלאחר התקופה שבשומות המע"מ. בחודש אוקטובר 2019 התקבלו בפרימיום אקספרס (לשעבר הפועלים אקספרס, חברה בת של ישראכרט), שומות מע"מ הדומות במהותן לשומות לעיל, אשר יצאו לישראכרט. השומות הינן בגין התקופה שבין ספטמבר 2014 ועד יוני 2019. סכום החיוב על-פי שומות המע"מ בגין כלל רכיביהן לפרימיום אקספרס מסתכם לכ-42 מיליוני ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. פרימיום אקספרס, בהתבסס גם על חוות דעתם של יועציה המשפטיים, הגישה השגה על השומות לשלטונות מע"מ בחודש דצמבר 2019. ביום 3 בנובמבר 2019 אישר בית המשפט העליון בקשה מוסכמת של ישראכרט ומנהל מע"מ לאיחוד הערעור עם ערעוריהן של החברות מקס איט פיננסים בע"מ וכרטיסי אשראי לישראל בע"מ, העוסקים בסוגיות דומות, כך שיידונו במאוחד בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו. ישראכרט כוללת הפרשה בדוחותיה במקום בו נדרשת הפרשה ובגין רכיבים בהם בהתאם ליועציה המשפטיים קיים סיכון "אפשרי" להתממשות בעתיד של חלק מסעיפי השומה והכל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים. נכון ליום 31 בדצמבר 2019, ישראכרט כללה בדוחותיה הכספיים הפרשה, בין היתר בגין התקופה הנוספת וזאת בהתבסס על יועציה המשפטיים. ישראכרט מעריכה את סכום החשיפה שלה ושל פרימיום אקספרס אשר בגינו לא נכללה הפרשה בדוחותיה בסכום של כ-268 מיליוני ש"ח. הבנק הודיע לישראכרט כי ככל שישראכרט ופרימיום אקספרס יחויבו בהחלטה שיפוטית סופית, שלא ניתן לערער עליה בתשלום מע"מ על עמלות מטבע-החוץ שנגבו מלקוחות הבנק, בעבור הבנק, ואשר הועברו לו במלואן, הבנק יישא בתשלום המע"מ בגין עמלות מטבע-חוץ אלו, המוערך בסך של כ-55 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס), בין היתר, בכפוף למתן זכות לבנק להשתתף בהליכים הנוגעים למחלוקת בנושא חיוב המע"מ בגין עמלות מטבע-החוץ כאמור.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

3. במסגרת דיוני שומה שערך הבנק העלה פקיד השומה טענה לפיה, במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף, יש לחייב במס רווח גם רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות לפי הוראות פקודת מס הכנסה. ככל שעמדת פקיד השומה כאמור תתקבל, יביא הדבר לגידול בחבות המס שתוטל על הבנק במכירה של מניות בחברות המסווגות כעוסק מורשה לעניין חוק מס ערך מוסף. כמתואר בביאור 15ה. לדוחות הכספיים, כלל הבנק הפרשה למס בגין מכירה צפויה של קבוצת ישראכרט. במידה ועמדת פקיד השומה המתוארת לעיל תתקבל, אזי תגדל חבות המס על המכירה הצפויה בסך של כ-300 מיליוני ש"ח. להערכת הבנק בהתבסס על יועציו המשפטיים, יותר סביר מאשר לא ("More Likely Than Not") שתתקבל עמדת הבנק לפיה אין לכלול בבסיס החיוב במס רווח את סכום הרווחים הראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות ולפיכך לא נכללה הפרשה למס בגין כך.

ד. תנועה במסים נדחים

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	שיעור מס ממוצע 31 בדצמבר 2019
	במיליוני ש"ח				ב-%
נכסי מסים נדחים					
מהפרשה להפסדי אשראי	1,856	**(98)**	**-**	**1,758**	**34.2**
מהפרשה לחופשה ולמענקים	201	**110**	**-**	**311**	**34.2**
מהטבות לעובדים	1,576	**(36)**	**305**	**1,845**	**34.2**
הפסדים מועברים לצורך מסים	307	**82**	**-**	**389**	**26.4**
מניירות-ערך ופריטים כספיים אחרים	60	**(28)**	**(17)**	**15**	**21.4**
מנכסים בלתי מוחשיים	62	**10**	**-**	**72**	**34.0**
מפריטים לא-כספיים אחרים	45	**(13)**	**-**	**32**	**34.0**
יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו	4,107	**27**	**288**	**4,422**	**33.2**
נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	271	**66**	**-**	**337**	**26.9**
יתרת נכסי מסים נדחים בניכוי נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	3,836	**(39)**	**288**	**4,085**	**28.1**
התחייבויות מסים נדחים					
מניירות-ערך	6	**7**	**19**	**32**	**17.6**
רכוש קבוע וחכירות	144	**(1)**	**-**	**143**	**26.3**
מנכסים בלתי מוחשיים	-	**-**	**-**	**-**	**0.0**
בגין השקעות בחברות מוחזקות*	238	**(104)**	**-**	**134**	**13.5**
אחר	1	**-**	**-**	**1**	**33.3**
יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו	389	**(98)**	**19**	**310**	**18.0**
יתרת נכסי מסים נדחים, נטו**	3,447	**59**	**269**	**3,775**	**29.4**
* השפעות שנכללו בפעילות מופסקת	-	**(38)**	**-**	**(38)**	
** מזה: בגין פעילות חו"ל	3	**(1)**	**-**	**2**	

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

ד. תנועה במסים נדחים (המשך)

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	שיעור מס ממוצע יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח				ב-%
נכסי מסים נדחים					
מהפרשה להפסדי אשראי	1,825	31	-	1,856	34.2
מהפרשה לחופשה ולמענקים	234	(33)	-	201	34.2
מהטבות לעובדים	1,717	(9)	(132)	1,576	34.2
הפסדים מועברים לצורך מסים	184	123	-	307	26.1
מניירות-ערך ופריטים כספיים אחרים	19	(10)	51	60	24.3
מנכסים בלתי מוחשיים	-	62	-	62	34.1
מפריטים לא-כספיים אחרים	11	34	-	45	33.3
יתרת נכסי מסים נדחים, ברוטו	3,990	198	(81)	4,107	33.2
נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	143	128	-	271	26.5
יתרת נכסי מסים נדחים בניכוי נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	3,847	70	(81)	3,836	28.7
התחייבויות מסים נדחים					
מניירות-ערך	43	4	(41)	6	14.3
רכוש קבוע וחכירות	138	6	-	144	26.6
מנכסים בלתי מוחשיים	40	(40)	-	-	0.0
בגין השקעות בחברות מוחזקות	146	92	-	238	13.2
אחר	1	-	-	1	20.0
יתרת התחייבויות מסים נדחים, ברוטו	368	62	(41)	389	16.3
יתרת נכסי מסים נדחים, נטו*	3,479	8	(40)	3,447	31.3
* מזה: בגין פעילות חו"ל	2	1	-	3	

ה. תיקוני חקיקה

מס הכנסה

שיעור מס החברות בשנת 2016 עמד על 25%.

בעקבות תיקון בפקודת מס הכנסה מחודש דצמבר 2016, ירד שיעור מס חברות החל משנת 2017 ל-24% והחל משנת 2018 ואילך לשיעור של 23%.

חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975

הבנק מוגדר כמוסד כספי לצורכי חוק מס ערך מוסף המטיל על מוסד כאמור מס שכר ומס רווח. רווח מוגדר כהכנסה חייבת, כמשמעותה בפקודת מס הכנסה, לפני קיזוז הפסדים משנות המס הקודמות לשנת המס שבה נתקבלה ההכנסה, ואחרי ניכוי מס שכר ולמעט הכנסה מדיבידנד שנתקבל ממוסד כספי ולרבות הכנסה מריבית או מדיבידנד או ממכירה או פדיון של יחידה או מחלוקת רווחים לבעל יחידה שלגביה ניתן פטור ממס הכנסה לפי כל דין.

שיעור מס הרווח החל מיום 1 באוקטובר 2015 עומד על 17%.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

שיעורי המס המשולבים
כתוצאה מהשינויים האמורים לעיל, חל שינוי בשיעור המס הסטטוטורי אשר חל על הבנק כמפורט בטבלה להלן.

המסים המשולמים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על-פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על-פי חוק מס ערך מוסף כמוסבר לעיל. לפיכך, שיעורי המס המשולבים הינם כדלקמן:

	שיעור מס רווח	שיעור מס הכנסה	שיעור מס משולב
שנה			
2017	17.00%	24.00%	35.04%
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%

ו. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות בישראל
בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים מסוימים שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר 2016 הקשורים להשקעות הבנק בחברות בנות, שהינן קבועות במהותן. הפרשים זמניים אלו עשויים להתחייב במס רק בעת אירוע מימוש, לרבות חלוקת דיבידנד, מכירה או פירוק של מי מחברות הבנות. במידה שהבנק היה נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הרווחים הלא מחולקים הנ"ל, סכום ההתחייבות היה 1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, אשר מרביתו בגין דיבידנדים אשר אינם צפויים לחלוקה על-ידי החברות המוחזקות. החל מיום 1 בינואר 2017, הבנק הכיר בהתחייבות מסים נדחים, בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות הבנק בחברות בנות.

ז. התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות זרות
הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין רווחים לא מחולקים של חברה בת זרה. בשנת 2019 הסכומים המצטברים של הרווחים הלא מחולקים לפני מס בחברת הבת הזרה הנ"ל הסתכמו לכ-233 מיליוני ש"ח. במידה שהבנק היה נדרש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין הרווחים הלא מחולקים הנ"ל, סכום ההתחייבות היה כ-80 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

ח. הפסדים מועברים לצרכי מס

	ליום 31 בדצמבר 2019				
	יתרת הפסדים	נכסי מסים נדחים על הפסדים	נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	נכסי מסים נדחים שהוכרו	שנת פקיעה ראשונה
	במיליוני ש"ח				
הפסדים לצרכי מס					
חברות בנות בישראל	**335**	**76**	**(26)**	**50**	**-**
חברות בנות בחו"ל	**1,139**	**313**	**(311)**	**2**	**2023**

	ליום 31 בדצמבר 2018				
	יתרת הפסדים	נכסי מסים נדחים על הפסדים	נכסי מסים נדחים שלא הוכרו	נכסי מסים נדחים שהוכרו	שנת פקיעה ראשונה
	במיליוני ש"ח				
הפסדים לצרכי מס					
חברות בנות בישראל	352	81	(47)	34	-
חברות בנות בחו"ל	825	226	(224)	2	2023

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח הפסד (המשך)

במיליוני ש"ח

ט. הוצאה להפסדי אשראי

בחודש פברואר 2012 נחתם הסכם עקרונות בין הבנק לבין פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של ההפרשה להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שיירשמו החל מיום 1 בינואר 2011. בחודש יולי 2017 נחתם הסכם עקרונות עם פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של ההפרשה להפסדי אשראי של חובות הנמדדים לפי שיטת עומק הפיגור וזאת בגין חובות שההפרשה בגינם נכללה בספרי הבנק החל מיום 1 בינואר 2014. להלן עקרונות ההסכמים:

1. הפרשות לחובות פגומים בבחינה פרטנית יותרו בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה שבה נכללה ההוצאה בדוחות הכספיים של הבנק. בשנת מס שבה הוקטנה יתרת ההפרשה לחובות פגומים (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילת חוב"), יתווסף לחבות המס של הבנק מס נוסף על-פי נוסחה מוסכמת בהסכם.
2. מחצית ההוצאה השנתית להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שאינם בבחינה פרטנית תותר בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ומחצית תותר בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה.
3. ההוצאה השנתית להפסדי אשראי בגין הפרשות הנמדדות על בסיס קבוצתי איננה מותרת בניכוי כהוצאה לצורכי מס.
4. 65% מהגידול בהפרשה השנתית להפסדי אשראי בגין אשראי לדיור הנמדדות לפי שיטת עומק הפיגור בגין חובות שההפרשה בגינם נכללה בספרי הבנק החל מיום 1 בינואר 2014 אינו מותר בניכוי.

ביאור 9 רווח למניה רגילה

הרכב הסעיף

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2019	2018	2017
רווח בסיסי			
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח	**1,799**	2,595	2,660
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח מפעילות נמשכת	**1,503**	2,231	2,346
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות			
במניות 1 ש"ח ע.נ.			
יתרה ליום 1 בינואר של הון מניות מונפק ונפרע	**1,333,703,474**	1,333,065,159	1,333,550,613
השפעת יחידות RSU	**1,029,783**	1,269,814	721,154
השפעת מניות שנרכשו במהלך התקופה	**-**	(562,192)	(803,836)
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה ליום 31 בדצמבר	**1,334,733,257**	1,333,772,781	1,333,467,931
רווח מדולל			
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח	**1,799**	2,595	2,660
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח מפעילות נמשכת	**1,503**	2,231	2,346
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות (מדולל)			
במניות 1 ש"ח ע.נ.			
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה	**1,334,733,257**	1,333,772,781	1,333,467,931
השפעת יחידות RSU	**830,756**	2,103,931	2,158,892
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח המדולל למניה ליום 31 בדצמבר	**1,335,564,013**	1,335,876,712	1,335,626,823
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים			
רווח בסיסי			
רווח נקי למניה	**1.35**	1.95	2.00
רווח נקי למניה מפעילות נמשכת	**1.13**	1.68	1.76
רווח מדולל			
רווח נקי למניה	**1.35**	1.94	1.99
רווח נקי למניה מפעילות נמשכת	**1.13**	1.67	1.75

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

במיליוני ש"ח

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת מס

	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה				רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק
	התאמות בגין הצגת אגרות-חוב לזמינות למכירה לפי שווי הוגן***	התאמות מתרגום*, נטו לאחר השפעת גידורים**	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך-הכל		
יתרה ליום 1 בינואר 2017	356	(35)	(1,160)	(839)	1	(840)
שינוי נטו במהלך השנה	157	(19)	(82)	56	2	54
יתרה ליום 1 בינואר 2018	513	(54)	(1,242)	(783)	3	(786)
שינוי נטו במהלך השנה	(673)	16	249	(408)	-	(408)
יתרה ליום 1 בינואר 2019	**(160)**	**(38)**	**(993)**	**(1,191)**	**3**	**(1,194)**
השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית[1]	**18**	**-**	**-**	**18**	**-**	**18**
יתרה מותאמת ליום 1 בינואר 2019 לאחר יישום לראשונה	**(142)**	**(38)**	**(993)**	**(1,173)**	**3**	**(1,176)**
שינוי נטו במהלך השנה	**392**	**-**	**(568)**	**(176)**	**-**	**(176)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	**250**	**(38)**	**(1,561)**	**(1,349)**	**3**	**(1,352)**

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

*** עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

(1) השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ובנושא מכשירים נגזרים וגידור (ASU 2017-12) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה גם ביאור 1.ג.(1).

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

	שנה שהסתיימה ביום								
	31 בדצמבר 2019			31 בדצמבר 2018			31 בדצמבר 2017		
	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
התאמות בגין הצגת אגרות-חוב (2018-2017 ניירות-ערך) זמינות למכירה לפי שווי הוגן[3]									
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	**834**	**(275)**	**559**	(495)	163	(332)	389	(107)	282
(רווחים) הפסדים בגין אגרות-חוב (2018-2017 - ניירות-ערך) זמינות למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[1]	**(253)**	**86**	**(167)**	(425)	84	(341)	(177)	52	(125)
שינוי נטו במהלך השנה	**581**	**(189)**	**392**	(920)	247	(673)	212	(55)	157
התאמות מתרגום*									
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**-**	**-**	**-**	51	-	51	(64)	-	(64)
גידורים**	**-**	**-**	**-**	(53)	18	(35)	69	(24)	45
(רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד, לרבות בגין מימוש פעילות	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
שינוי נטו במהלך השנה	**-**	**-**	**-**	(2)	18	16	5	(24)	(19)
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה	**(993)**	**348**	**(645)**	233	(85)	148	(268)	90	(178)
(רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[2]	**117**	**(40)**	**77**	146	(45)	101	146	(50)	96
שינוי נטו במהלך השנה	**(876)**	**308**	**(568)**	379	(130)	249	(122)	40	(82)
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(295)**	**119**	**(176)**	(543)	135	(408)	95	(39)	56
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה	**-**	**-**	**-**	-	-	-	2	-	2
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק									
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(295)**	**119**	**(176)**	(543)	135	(408)	93	(39)	54

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

(1) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. פירוט נוסף ראה בביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית.

(2) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות אחרות.

(3) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

ביאור 11 מזומנים ופיקדונות בבנקים

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	ליום 31 בדצמבר	
	2019	2018
מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים	**83,316**	81,240
פיקדונות בבנקים מסחריים	**4,806**	3,219
סך-הכל*,**	**88,122**	84,459
* מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים	**85,886**	82,217
** בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי	**1**	1

הערה:
בנושא שיעבודים ראה ביאור 26.

ביאור 12 ניירות-ערך

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2019				
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
1) אגרות-חוב המוחזקות לפדיון					
אגרות-חוב ומלוות					
של מוסדות פיננסיים בישראל	**299**	**299**	**4**	**-**	**303**
סך-כל אגרות-החוב המוחזקות לפדיון	**299**	**299**	**4**	**-**	**303**

	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווח כולל אחר מצטבר		שווי הוגן*
			רווחים	הפסדים	
2) אגרות-חוב זמינות למכירה					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	**33,417**	**33,155**	**264**	**(2)**	**33,417**
של ממשלות זרות	**8,108**	**8,146**	**23**	**(61)**	**8,108**
של מוסדות פיננסיים בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
של מוסדות פיננסיים זרים	**6,830**	**6,722**	**108**	**-**	**6,830**
של אחרים בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
של אחרים זרים	**2,454**	**2,426**	**31**	**(3)**	**2,454**
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	**50,809**	**50,449**	**426**[1]	**(66)**[1]	**50,809**

	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
3) השקעות במניות שאינן למסחר	**1,771**	**1,626**	**150**[2]	**(5)**[2]	**1,771**
מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין	**1,021**	**1,021**	**-**	**-**	**1,021**
סך-הכל ניירות הערך שאינן למסחר	**52,879**	**52,374**	**580**	**(71)**	**52,883**

4) ניירות-ערך למסחר					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	**6,602**	**6,533**	**69**	**-**	**6,602**
של ממשלות זרות	**3**	**3**	**-**	**-**	**3**
של אחרים זרים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך-כל אגרות-חוב ומלוות למסחר	**6,605**	**6,536**	**69**	**-**	**6,605****
מניות					
של אחרים	**2**	**2**	**-**	**-**	**2**
סך-כל ניירות הערך למסחר	**6,607**	**6,538**	**69**[2]	**-**[2]	**6,607**
סך-כל ניירות הערך[3]	**59,486**	**58,912**	**649**	**(71)**	**59,490**

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים. לפרטים בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן והשפעת נגיף הקורונה, ראה ביאור 36 להלן.

** מזה ניירות-ערך בסך 1,702 מיליוני ש"ח שסווגו כניירות-ערך למסחר משום שהבנק בחר למדוד אותם בהתאם לחלופת השווי ההוגן, למרות שהם לא נרכשו למטרות מסחר.

(1) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

(2) נזקפו לדוח רווח והפסד.

(3) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-2.6 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה ביאור 26.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2019							
	פחות מ-12 חודשים				12 חודשים ומעלה			
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל
		0-20%	20-40%			0-20%	20-40%	
5) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות-חוב זמינות למכירה הנמצאות בפוזיציית הפסד שטרם מומש								
אגרות-חוב ומלוות								
של ממשלת ישראל	**567**	**(2)**	**-**	**(2)**	**-**	**-**	**-**	**-**
של ממשלות זרות	**3,244**	**(39)**	**-**	**(39)**	**2,005**	**(22)**	**-**	**(22)**
של מוסדות פיננסיים בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
של מוסדות פיננסיים זרים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
של אחרים בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
של אחרים זרים	**97**	**(2)**	**-**	**(2)**	**319**	**(1)**	**-**	**(1)**
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	**3,908**	**(43)**	**-**	**(43)**	**2,324**	**(23)**	**-**	**(23)**

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2018			
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
1) אגרות-חוב המוחזקות לפדיון					
אגרות-חוב ומלוות					
של מוסדות פיננסיים בישראל	398	398	3	-	401
סך-כל אגרות-החוב המוחזקות לפדיון	398	398	3	-	401

	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווח כולל אחר מצטבר		שווי הוגן*
			רווחים	הפסדים	
2) ניירות-ערך זמינים למכירה					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	26,373	26,335	98	(60)	26,373
של ממשלות זרות	10,420	10,580	18	(178)	10,420
של מוסדות פיננסיים בישראל	114	117	-	(3)	114
של מוסדות פיננסיים זרים	8,273	8,355	11	(93)	8,273
של אחרים בישראל	141	142	1	(2)	141
של אחרים זרים	2,539	2,567	4	(32)	2,539
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	47,860	48,096	132	(368)	47,860
מניות					
של אחרים	1,480	1,522	13	(55)	1,480[1]
סך-הכל ניירות הערך שאינן למסחר	49,340	49,618	145[2]	(423)[2]	49,340[1]

	ליום 31 בדצמבר 2018				
	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
3) ניירות-ערך למסחר					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	6,266	6,274	2	(10)	6,266
של ממשלות זרות	69	68	1	-	69
של אחרים זרים	2	2	-	-	2
סך-כל אגרות-חוב ומלוות למסחר	6,337	6,344	3	(10)	6,337
מניות					
של אחרים	41	45	-	(4)	41
סך-כל ניירות הערך למסחר	6,378	6,389	3[3]	(14)[3]	6,378
סך-כל ניירות הערך[4]	56,116	56,405	151	(437)	56,119[1]

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים. לפרטים בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן והשפעת נגיף הקורונה, ראה ביאור 36 להלן.

(1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 1,020 מיליוני ש"ח.

(2) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

(3) נזקפו לדוח רווח והפסד.

(4) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-3.8 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה ביאור 26.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2018							
	פחות מ-12 חודשים				12 חודשים ומעלה			
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל
		0-20%	20-40%			0-20%	20-40%	
4) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות-ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם מומש								
אגרות-חוב ומלוות								
של ממשלת ישראל	17,793	(60)	-	(60)	-	-	-	-
של ממשלות זרות	304	(1)	-	(1)	8,780	(177)	-	(177)
של מוסדות פיננסיים בישראל	114	(3)	-	(3)	-	-	-	-
של מוסדות פיננסיים זרים	3,141	(42)	-	(42)	3,252	(51)	-	(51)
של אחרים בישראל	18	(1)	-	(1)	20	(1)	-	(1)
של אחרים זרים	1,508	(27)	-	(27)	402	(5)	-	(5)
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	22,878	(134)	-	(134)	12,454	(234)	-	(234)
מניות								
של אחרים	1,080	(40)	(15)	(55)	-	-	-	-
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה	23,958	(174)	(15)	(189)	12,454	(234)	-	(234)

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

במיליוני ש"ח

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

	ליום 31 בדצמבר 2019				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה					
חובות שנבדקו על בסיס פרטני	**144,239**	**2**	**862**	**145,103**	**20,042**	**165,145**
חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	**25,011**	**89,700**	**37,833**	**152,544**	**-**	**152,544**
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	**75**	**89,533**	**-**	**89,608**	**-**	**89,608**
סך-הכל[2]	**169,250**	**89,702**	**38,695**	**297,647**	**20,042**	**317,689**
(2) מזה:						
חובות בארגון מחדש	**667**	**-**	**707**	**1,374**	**-**	**1,374**
חובות פגומים אחרים	**3,011**	**2**	**55**	**3,068**	**-**	**3,068**
סך-הכל חובות פגומים	**3,678**	**2**	**762**	**4,442**	**-**	**4,442**
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	**121**	**699**	**93**	**913**	**-**	**913**
חובות בעייתיים אחרים	**3,715**	**1**	**51**	**3,767**	**-**	**3,767**
סך-הכל חובות בעייתיים	**7,514**	**702**	**906**	**9,122**	**-**	**9,122**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני	**2,951**	**-**	**136**	**3,087**	**7**	**3,094**
בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	**559**	**446**	**615**	**1,620**	**-**	**1,620**
(3) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור***	**-**	**446**	**-**	**446**	**-**	**446**
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי[4]	**3,510**	**446**	**751**	**4,707**	**7**	**4,714**
(4) מזה: הפרשה בגין חובות פגומים	**1,272**	**-**	**136**	**1,408**	**-**	**1,408**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-75 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.18: 124 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-314 מיליוני ש"ח.

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2018				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**[5]	לדיור[5]	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה					
חובות שנבדקו על בסיס פרטני	134,459	-	962	135,421	16,526	151,947
חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	27,338	81,330	42,176	150,844	-	150,844
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	124	81,137	-	81,261	-	81,261
סך-הכל[2]	161,797	81,330	43,138	286,265	16,526	302,791
(2) מזה:						
חובות בארגון מחדש	676	-	624	1,300	-	1,300
חובות פגומים אחרים	1,339	-	82	1,421	-	1,421
סך-הכל חובות פגומים	2,015	-	706	2,721	-	2,721
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	63	638	107	808	-	808
חובות בעייתיים אחרים	2,997	-	71	3,068	-	3,068
סך-הכל חובות בעייתיים	5,075	638	884	6,597	-	6,597
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני	2,040	-	159	2,199	8	2,207
בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	425	424	710	1,559	-	1,559
(3) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור***	-	424	-	424	-	424
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי[4]	2,465	424	869	3,758	8	3,766
(4) מזה: הפרשה בגין חובות פגומים	408	-	163	571	-	571

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-75 מיליוני ש''ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.18: 124 מיליוני ש''ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-284 מיליוני ש''ח.

(5) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיור".

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

2. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי*

	אשראי לציבור				בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי[1]	לדיור[1]	פרטי אחר	סך-הכל		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 01.01.17	3,396	430	794	4,620	7	4,627
הוצאות בגין הפסדי אשראי	(332)	(15)	549	202	-	202
מחיקות חשבונאיות	(1,178)	(25)	(718)	(1,921)	-	(1,921)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	1,037	6	317	1,360	-	1,360
מחיקות חשבונאיות נטו	(141)	(19)	(401)	(561)	-	(561)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	-	(2)	(2)	-	(2)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.17	2,923	396	940	4,259	7	4,266
הוצאות בגין הפסדי אשראי	121	33	457	611	2	613
מחיקות חשבונאיות	(801)	(8)	(821)	(1,630)	-	(1,630)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	754	3	325	1,082	-	1,082
מחיקות חשבונאיות נטו	(47)	(5)	(496)	(548)	-	(548)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	-	3	3	-	3
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.18	2,997	424	904	4,325	9	4,334
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**1,055**	**31**	**191**	**1,277**	**(1)**	**1,276**
מחיקות חשבונאיות	**(721)**	**(13)**	**(665)**	**(1,399)**	**-**	**(1,399)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**678**	**4**	**365**	**1,047**	**-**	**1,047**
מחיקות חשבונאיות נטו	**(43)**	**(9)**	**(300)**	**(352)**	**-**	**(352)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
אחר	**(2)**	**-**	**(5)**	**(7)**	**-**	**(7)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.19	**4,007**	**446**	**790**	**5,243**	**8**	**5,251**
מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים						
ליום 31 בדצמבר 2017	559	-	48	607	1	608
ליום 31 בדצמבר 2018	532	-	35	567	1	568
ליום 31 בדצמבר 2019	**497**	**-**	**39**	**536**	**1**	**537**

* למדיניות הבנק בנושא זה ראה ביאור 1.ה. בדוחות הכספיים.

(1) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיור".

במיליוני ש"ח

ביאור 14 אשראי לממשלות

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2019	2018
אשראי לממשלת ישראל	**794**	1,092
אשראי לממשלות זרות	**1,177**	1,336
סך-כל האשראי לממשלות*	**1,971**	2,428
* בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי	**6**	7

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה*

א. הרכב הסעיף

	2019	2018
	חברות כלולות	
השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני	**175**	92
השקעות אחרות		
השקעה בכתבי התחייבות נדחים	**-**	-
השקעה בהלוואות בעלים	**17**	11
סך-כל ההשקעות	**192**	103
מזה:		
רווחים נטו, שנצברו ממועד הרכישה	**49**	38
פרטים לגבי ערך בספרים ושווי שוק של ההשקעות הסחירות		
ערך בספרים	**38**	36
שווי שוק	**73**	40

ב. החלק ברווחי חברות כלולות, נטו

	2019	2018	2017
חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות כלולות	**11**	4	17

* לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ז.

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

	חלק בזכויות ההצבעה ובזכות לקבלת רווחים		השקעה במניות לפי שווי מאזני		השקעות הוניות אחרות		תרומה לרווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		דיבידנד שנרשם		סעיפים אחרים שנצברו בהון[1]	
	31 בדצמבר											
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
חברות מאוחדות												
פועלים (שוויץ) לימיטד[2]	**100%**	100%	**315**	(88)	**-**	-	**(689)**	(1,181)	**-**	-	**2**	231
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקינמה בנקאסי איי.אס.- בנק מסחרי בתורכיה[3]	**69.8%**	69.8%	**33**	132	**-**	-	**(42)**	(84)	**-**	-	**(1)**	1
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	**100%**	100%	**997**	952	**-**	-	**45**	34	**-**	-	**-**	9
תרשיש - החזקות והשקעות פועלים בע"מ, חברה פיננסית	**100%**	100%	**4,740**	4,652	**-**	-	**(16)**	102	**-**	-	**48**	(179)
אופז בע"מ, השקעות והחזקות	**100%**	100%	**1,461**	1,410	**-**	-	**21**	4	**-**	-	**30**	(3)
קונטיננטל פועלים בע"מ, חברה פיננסית	**100%**	100%	**531**	528	**-**	-	**3**	1	**-**	-	**-**	-
הפועלים נכסים (מניות)בע"מ, חברת החזקות	**100%**	100%	**697**	654	**-**	-	**32**	171	**-**	(680)	**11**	(116)
זהר-השמש להשקעות בע"מ	**100%**	100%	**918**	813	**850**	850	**84**	12	**-**	-	**21**	(10)
חברות כלולות												
ישראכרט בע"מ, שירות כרטיסי אשראי[4]	**33.0%**	98.2%	**849**	2,960	**-**	-	**296**	311	**(851)**	-	**(4)**	1

(1) לרבות התאמות בגין הצגת ניירות-ערך מסוימים של חברות מוחזקות לפי שווי הוגן.
(2) לפרטים ראה סעיף ד' להלן
(3) הבנק פועל למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. לפרטים ראה סעיף ו' להלן
(4) מסווגת כפעילות מופסקת החל מהרבעון השני של שנת 2018. לפרטים ראה סעיף ה' להלן

ד. הפועלים שוויץ

בספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ.
הבנק פועל להחזרת רישיון הבנק ויציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA.
בחודש אפריל 2018 חתם הבנק על הסכם עם Bank J. Safra Sarasin AG ו-Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם להסכם, במהלך חודש נובמבר 2018, הועברו מרבית נכסי הלקוחות משוויץ ולוקסמבורג לקונה.
בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר מרבית יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. במהלך שנת 2019 בוצעו מספר פעימות בהן הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנותרים בסניפי שוויץ ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA. יתכנו העברות נוספות.
בעקבות ההפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA שהוכרה בדוחות הכספיים של בשנים 2018 ו-2019 ועל מנת שהפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 300 מיליון פרנק שוויצרי בהון של הפועלים שוויץ בשנת 2019, וכן סכום נוסף של 95 מיליון פרנק שוויצרי בחודש מרץ 2020, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור.
לפרטים נוספים בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ראה ביאור ביאור 25.ד.

ה. קבוצת ישראכרט

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") בחודש אפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור 65.2% מהונה של ישראכרט בתמורה (ברוטו) כוללת של כ-1.76 מיליארד ש"ח, ששיקפה שווי חברה של 2.7 מיליארד ש"ח. ערב המכירה יתרת השקעת הבנק בקבוצת ישראכרט הסתכמה לסך של כ-2.2 מיליארדי ש"ח (לאחר קיטון בגין חלוקת דיבידנד בסך של כ-850 מיליון ש"ח ומכירת פרימיום אקספרס לישראכרט בסך 456 מיליון ש"ח).
בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, חדל הבנק לאחד את קבוצת ישראכרט החל מהרבעון השני של שנת 2019. להלן ההשפעות העיקריות של הפסקת האיחוד:

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

- הכרה ברווח בסך של כ-210 מיליון ש"ח (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר), בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד ההנפקה. רווח זה קוזז בהתאמה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח.
- הכרה לראשונה ביתרות אשראי מאזני וחוץ-מאזני לקבוצת ישראכרט בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח וכ-4,466 מיליון ש"ח בהתאמה, שטרם הפסקת האיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות. בנוסף, הוכרה הפרשה קבוצתית בסך של כ-47 מיליון ש"ח בגין יתרות אלה.
- קיטון בהיקף המאזן בסך של כ-14 מיליארד ש"ח בגין גריעת נכסים והתחייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת.
- רישום ההשקעה בקבוצת ישראכרט על בסיס שווי מאזני, תוך ייחוס עודף עלות ההשקעה על הערך בספרים של הנכסים, נכסים בלתי מוחשיים מזוהים ומוניטין.

עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2019 כלל הבנק את חלקו 98.2% מרווחי ישראכרט. חלקו של הבנק ברווח של קבוצת ישראכרט ממועד הצעת המכר לציבור ועד ליום 9 במרץ 2020 עמד על 33%.

ההשקעה בקבוצת ישראכרט ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה לסך של כ-849 מיליון ש"ח. תרומת קבוצת ישראכרט לרווח הנקי של הבנק, בשנת 2019 הסתכמה ב-296 מיליון ש"ח, מזה 137 מיליון ש"ח ממכירת 65.2% ממניות ישראכרט והיתרה חלקו של הבנק בסך של 159 מיליון ש"ח מרווחי קבוצת ישראכרט, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018.

ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראכרט, כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. בכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות. חלוקת המניות בוצעה בהתאם לשווי המניות בבורסה במועד חלוקתן. עקב ירידת מחיר המניה במועד החלוקה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק בסוף שנת 2019, הבנק יכיר בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) במסגרת הרווח מפעילות מופסקת בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020.

עובר להחלטה על החלוקה מסר בנק ישראל לבנק, כי בהתחשב בכך שהחלוקה עשויה להביא לכך שבעלי מניות מסוימים של הבנק יחזיקו מיד לאחר החלוקה במניות ישראכרט בשיעור המצריך היתר מנגיד בנק ישראל (מעל 5%) או תיקון היתר שבידם, בנק ישראל לא ייזום ולא ימליץ על נקיטת אמצעי אכיפה כנגד בעלי מניות הבנק שכתוצאה מהחלוקה יחזיקו במניות ישראכרט בשיעור העולה על 5% או על השיעור שהותר להם בהיתר מנגיד בנק ישראל, בכפוף למכירת ההחזקות העודפות בתוך 6 חודשים ממועד החלוקה בפועל ובכפוף לתנאים ומגבלות על רכישת אמצעי שליטה נוספים בישראכרט ועל שימוש בזכויות הנלוות לאמצעי השליטה העודפים.

בחודש אפריל 2019 עדכן בנק ישראל את היתר השליטה בישראכרט, כך שגרעין השליטה שעל הבנק להחזיק בישראכרט לא יפחת מ-30% מכל סוג של אמצעי שליטה, וזאת חלף 50% בהיתר הקודם. הוטלו מגבלות על מינוי דירקטורים בקבוצת ישראכרט והיו מגבלות על דירקטורים עובדי הבנק המכהנים בדירקטוריונים בקבוצת ישראכרט בהעברת מידע מהדירקטוריון להנהלת הבנק.

החל מחודש מרץ 2020 אף עובד בנק אינו מכהן בדירקטוריונים של קבוצת ישראכרט.

לפרטים נוספים בדבר הצגת קבוצת ישראכרט כפעילות מופסקת ראה ביאור 1.ז.

לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות בקשר עם קבוצת ישראכרט ראה ביאור 25.ב.

לפרטים בדבר התקשרויות בהסכמי הנפקה ותפעול עם חברות כרטיסי אשראי, ראה ביאור 25.ז.

לפרטים נוספים בדבר טענת פקיד השומה, לפיה במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף ("מע"מ") יש לחייב במס רווח רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות, בכל הקשור למכירת קבוצת ישראכרט, ראה ביאור 3.ג.8.

לפרטים נוספים בדבר שומות מע"מ אשר התייחסו, בין היתר, לתשלום מע"מ על עמלות מטבע-חוץ שנגבו מלקוחות הבנק ולמחויבות הבנק לשאת בתשלום המע"מ על עמלות שנגבו בעבורו, ראה ביאור 2.ג.8.

ו. Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, המוחזק בשיעור של 69.83% על-ידי הבנק והפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקדונות כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה.

לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

בחודש אוקטובר 2019 התקשר הבנק, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, עם בנק השקעות תורכי שיסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. הבנק מעריך כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית.

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, הערך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-56 מיליוני ש"ח לשנת 2019.

לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף, החל משנת 2020. לפרטים ראה ביאור 24. יד.

במיליוני ש"ח

ביאור 16 בניינים וציוד

א. הרכב הסעיף

	בניינים ומקרקעין (לרבות התקנות ושיפורים במושכר)	ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב	תוכנות[1]	סך-הכל
עלות נכסים				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	4,081	2,218	4,144	10,443
תוספות	113	119	326	558
גריעות	(117)	(25)	(22)	(164)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	8	7	15
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	4,077	2,320	4,455	10,852
תוספות	**71**	**144**	**427**	**642**
גריעות	**(55)**	**(1)**	**(11)**	**(67)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**-**	**-**	**-**	**-**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019*	**4,093**	**2,463**	**4,871**	**11,427**
פחת והפסדים מירידת-ערך				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	2,327	1,717	3,276	7,320
פחת לשנה	137	137	263	537
הפסד מירידת-ערך	3	4	7	14
גריעות	(97)	(24)	(23)	(144)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	7	7	14
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	2,370	1,841	3,530	7,741
פחת לשנה	**160**	**140**	**216**	**516**
הפסד מירידת-ערך	**-**	**-**	**4**	**4**
גריעות	**(55)**	**(1)**	**(11)**	**(67)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**-**	**-**	**-**	**-**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	**2,475**	**1,980**	**3,739**	**8,194**
הערך בספרים				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	1,754	501	868	3,123
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	1,707	479	925	3,111
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	**1,618**	**483**	**1,132**	**3,233**
שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.18	4.4	13.6	20.0	
שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.19	**4.7**	**14.0**	**20.0**	

* יתרת הנכסים שהופחתו במלואם הכלולים ביתרת העלות של הנכסים:
בניינים ומקרקעין לרבות התקנות ושיפורים במושכר: 1,556 מיליוני ש"ח.
ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב: 1,459 מיליוני ש"ח, ועלויות תוכנה: 3,395 מיליוני ש"ח.

(1) מזה: עלויות תוכנה בפיתוח עצמי שהוונו שיתרתם המאזנית, נטו, הסתכמה בסך 959 מיליוני ש"ח (31.12.18: 784 מיליוני ש"ח, 31.12.17: 813 מיליוני ש"ח).

ביאור 16 בניינים וציוד (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. פרטים נוספים בנושא הפחת:
שיטת הפחת ושיעורי הפחת העיקריים שמיישם הבנק עבור קבוצות הנכסים השונים הינם כדלקמן:
בניינים - 2% בשנה בקו ישר.
מקרקעין בחכירה ממנהל מקרקעי ישראל - בהתאם לתקופת החכירה.
התקנות ושיפורים במושכר - בהתאם לתקופת השכירות, תוך התחשבות בכוונת הבנק למימוש אופציית הארכת תקופת השכירות, במידה וקיימת.
מחשבים - 20% בשנה בקו ישר.
ציוד משרדי וריהוט - 6-15% בשנה בקו ישר.
תוכנות - 20% בשנה בקו ישר.

ג. הבנק הינו בעל זכויות בדרך של שכירות או של חכירה בבניינים ובציוד, לתקופה שאינה עולה על 49 שנים מתאריך המאזן, בסך של 131 מיליוני ש"ח (31.12.18: 144 מיליוני ש"ח).

ד. היתרה המאזנית של בניינים העומדים למכירה בסך 36 מיליוני ש"ח (31.12.18: 8 מיליוני ש"ח), מוצגת לאחר ניכוי הפרשה לירידת-ערך. לא צפוי הפסד ממימוש הבניינים העומדים למכירה מעבר להפרשות שנעשו בגינם. בנוסף, היתרה המאזנית של בניינים שנמכרו וטרם נמסרה חזקה בגינם הינה בסך של 3 מיליוני ש"ח.

ה. זכויות במקרקעין בסך של 31 מיליוני ש"ח (31.12.18: 28 מיליוני ש"ח), טרם נרשמו בלשכת רישום מקרקעין בעיקר בשל עיכוב בפעולות איחוד השטחים, או שהזכויות בתהליכי רישום.

ו. היתרה המאזנית של בניינים שאינם בשימוש הבנק, בעיקר בניינים מושכרים, הסתכמה בסך של 39 מיליוני ש"ח (31.12.18: 35 מיליוני ש"ח), המהווים בשתי התקופות נדל"ן להשקעה המושכר לאחרים.

ביאור 17 נכסים אחרים

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2019	2018
מסים נדחים לקבל, נטו*	**3,856**	3,512
מסים שוטפים - עודף מקדמות ששולמו על עתודה שוטפת למס-הכנסה	**48**	75
נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו	**30**	66
הוצאות הנפקה של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**61**	47
הכנסות לקבל	**202**	218
הוצאות מראש**	**296**	285
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף[1]	**24**	1,010
חייבים אחרים ויתרות חובה	**764**	637
סך-כל הנכסים האחרים	**5,281**	5,850

* ראה גם ביאור 18ד'.
** כולל הוצאות מראש בסך 21 מיליוני ש"ח בגין חכירות תפעוליות בהן הבנק הוא החוכר (בשנת 2018: 16 מיליוני ש"ח).
(1) מוצג בשווי הוגן.

במיליוני ש"ח

ביאור 18 פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

	31 בדצמבר	
	2019	2018
בישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**145,695**	134,527
נושאים ריבית	**86,408**	90,919
סך-הכל לפי דרישה	**232,103**	225,446
לזמן קצוב	**113,332**	107,694
סך-כל פיקדונות הציבור בישראל*	**345,435**	333,140
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**1,193**	2,116
נושאים ריבית	**5,306**	3,902
סך-הכל לפי דרישה	**6,499**	6,018
לזמן קצוב	**9,711**	13,102
סך-כל פיקדונות הציבור מחוץ לישראל	**16,210**	19,120
סך-כל פיקדונות הציבור	**361,645**	352,260
* מזה:		
פיקדונות של אנשים פרטיים	**165,615**	168,932
פיקדונות של גופים מוסדיים	**48,817**	43,402
פיקדונות של תאגידים ואחרים	**131,003**	120,806

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

	2019	2018
תקרת הפקדון		
עד 1	**122,404**	124,117
מעל 1 עד 10	**90,385**	89,745
מעל 10 עד 100	**55,261**	52,811
מעל 100 עד 500	**35,698**	33,202
מעל 500	**57,897**	52,385
סך-הכל	**361,645**	352,260

ביאור 19 פיקדונות מבנקים

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2019	2018
בישראל		
בנקים מסחריים		
פיקדונות לפי דרישה	**2,105**	2,861
פיקדונות לזמן קצוב	**532**	161
קיבולים	**339**	526
בנקים מרכזיים		
פיקדונות לפי דרישה	**122**	-
פיקדונות לזמן קצוב	**-**	-
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים		
פיקדונות לפי דרישה	**8**	3
פיקדונות לזמן קצוב	**196**	256
קיבולים	**14**	28
בנקים מרכזיים		
פיקדונות לפי דרישה	**-**	-
פיקדונות לזמן קצוב	**204**	693
סך-כל פיקדונות מבנקים	**3,520**	4,528

ביאור 20 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

א. הרכב הסעיף

	31 בדצמבר			
	2019			2018
	משך חיים ממוצע[1]	שיעור תשואה פנימי[2]		במיליוני ש"ח
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה במניות				
במטבע ישראלי[3]				
לא-צמוד	**1.1**	**6.1%**	**955**	1,857
צמוד למדד	**2.9**	**2.5%**	**23,972**	24,643
צמוד למטבע-חוץ	**-**	**0.0%**		
במטבע-חוץ				
דולר ארצות-הברית	**0.6**	**4.1%**	**152**	339
אחר	**0.3**	**3.6%**	**22**	32
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים הניתנים להמרה במניות				
במטבע ישראלי[3]				
לא-צמוד	**-**	**0.0%**		
צמוד למדד	**2.5**	**5.8%**	**1,752**	3,153
צמוד למטבע-חוץ	**-**	**0.0%**		
סך-כל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים*	**2.8**	**2.9%**	**26,853**	30,024
מזה: כתבי התחייבות נדחים				
הנכללים בהון רובד 1	**-**	**-**	**733**	977
הנכללים בהון רובד 2	**-**	**-**	**5,929**	6,131
אחרים שלא נכללו בהון	**-**	**-**	**6,156**	8,263
סך-כל כתבי התחייבות נדחים	**2.0**	**4.9%**	**12,818**	15,371

* בהתאם לתנאי ההנפקה, בתנאים מסוימים, אגרות-החוב ניתנות לפירעון מוקדם.
להבטחת אגרות-חוב שהונפקו על-ידי חברות מאוחדות נרשמו שיעבודים על נכסי החברות, לפרטים נוספים ראה ביאור 26 להלן.
(1) משך חיים ממוצע, הינו, ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהוון לפי שיעור התשואה הפנימי.
(2) שיעור תשואה פנימי, הינו, שיעור הריבית המנכה את זרם התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
(3) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בסך של 24,927 מיליוני ש"ח (31.12.18: 26,501 מיליוני ש"ח), ואילו היתר אינם רשומים למסחר.

ב. פרטים נוספים בדבר כתבי התחייבות נדחים

(1) שטרי הון נדחים סדרה 1 שהונפקו ביוני 2009 לתקופה של 50 שנה וניתנים לפדיון מוקדם ביום 1 ביולי 2020. שטרי ההון הנדחים אושרו על-ידי הפיקוח על הבנקים כ "מכשירי הון מורכבים" הנכללים בהון רובד 2 של הבנק. שטרי ההון הנ"ל רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב. שטרי הון נדחים (סדרה ג') שהונפקו בנובמבר 2007 ובספטמבר 2008 לתקופה של 99 שנים וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-15 להנפקתם ונכללים בהון רובד 1 של הבנק.

(2) הבנק פדה בפדיון מוקדם את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי ההון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(3) בחודש אפריל 2019 הנפיקה הפועלים הנפקות לציבור כתבי התחייבות נדחים צמודי מדד (סדרה כ'), הנושאים ריבית שנתית בשיעור של 2.02% בסכום קרן כולל של כ-1 מיליארד ש"ח, לפירעון בשנת 2030 (עם אפשרות לפירעון מוקדם ביוזמת הפועלים הנפקות ואישור בנק ישראל בשנת 2025). כתבי ההתחייבות כוללים מנגנון ספיגת הפסדי קרן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202, על-ידי מחיקת קרן באופן חלקי או מלא במקרה שיחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ירד מתחת ל-5% או בהתאם להחלטה של הפיקוח על הבנקים והם מהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק.

ביאור 21 התחייבויות אחרות

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2019	2018
עתודה למסים נדחים, נטו*	**81**	65
מסים שוטפים - עודף עתודה שוטפת למס-הכנסה על מקדמות ששולמו	**309**	268
הכנסות מראש	**286**	285
עובדים בגין שכר עבודה	**1,124**	1,166
עתודה לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה**	**5,198**	4,296
הוצאות לשלם	**2,246**	1,964
זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	**8,118**	-
הפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי חוץ-מאזני	**537**	568
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף[1]	**24**	1,010
זכאים אחרים ויתרות זכות	**2,788**	2,219
סך-כל ההתחייבויות האחרות	**20,711**	11,841

* ראה גם ביאור 8ד'.
** ראה גם ביאור 22.
(1) מוצג בשווי הוגן.

ביאור 22 זכויות עובדים

אוכלוסיית העובדים בבנק כוללת:
א. עובדים קבועים וזמניים - עובדים אשר תנאי עבודתם מוסדרים, בהסכמים ובהסדרים קיבוציים המגובשים מעת לעת בין הבנק לבין ארגון עובדי הבנק.
ב. עובדים בחוזה אישי - עובדים אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.
ג. עובדים בחוזה אישי בכיר - עובדים מסוימים ברובד הניהולי הבכיר של הבנק (לרבות יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, חברי הנהלה ובכירים נוספים), אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.

להלן פירוט תנאי העבודה של עובדי הבנק:

א. תנאי העבודה של עובדים קבועים וזמניים

בהתאם לכללים הנהוגים בבנק, מספר תהליכים משפיעים על עלות השכר. תהליכים אלה כוללים, בין היתר, קידומים ושינויים בהגדרות תפקיד, קידום בשכר הנובע מצבירת ותק ועלייה בדירוג העובדים במסגרת טווחי הדרגות המתאימים לתפקידים.
להלן פירוט ההטבות העיקריות מעבר לרכיבי השכר השוטפים, להם זכאים עובדי הבנק האמורים:

1. מענק שנתי מותנה תשואה

המענק השנתי מושפע משיעור תשואת הרווח הנקי על ההון, כאשר המדרגה הבסיסית לחלוקתו הינה החל משיעור תשואה של 7.5% וקיימת אפשרות באישור ועדת התגמול והדירקטוריון למתן מענקים שאינם מותנים בתשואה או בנסיבות בהן לא מושגת התשואה האמורה.

2. תגמול מבוסס מניות

על-פי הסכם השכר שנחתם בחודש מרץ 2013 בין הנהלת הבנק לבין ועד ארגון העובדים של הבנק לשנים 2013-2017, אימץ הבנק, תוכנית להקצאה לעובדים בשנים 2013 עד 2017 של יחידות פנטום המוקצות ללא תמורה וממומשות למזומן לאחר תקופת הבשלה בת 4 שנים מהשנה בגינה הוענקה כל מנה. בשנים 2018 ו-2019 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול הארכה של תוכנית זו. לפרטים נוספים לגבי תנאי יחידות הפנטום ראה ביאור 23 להלן.
לאור הסכם השכר החדש, כמפורט בסעיף 5 להלן, התוכנית להענקת יחידות פנטום לעובדים שהיתה נהוגה בבנק כאמור, הומרה לתשלום שכר והפרשות סוציאליות לעובדים הזכאים בעלות דומה. בשנת 2020 בוצע סילוק של ההתחייבות הקיימת בהתבסס על ערכה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

3. הטבות אחרות

בנוסף להטבות שפורטו לעיל, זכאים עובדי הבנק להטבות נוספות במהלך ולאחר תקופת ההעסקה, אשר העיקריות שבהן מפורטות להלן:

חופשה

עובדי הבנק זכאים על-פי חוק והסכמי עבודה לימי חופשה שנתיים. ההפרשה חושבה על בסיס השכר האחרון של העובדים וימי החופשה שצברו בתוספת ההוצאות הנלוות המתחייבות.

מענק 25

העובדים זכאים למענק בתום 25 שנות עבודה בבנק. התחייבות זו מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי, הלוקח בחשבון תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים, ומהוון לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

הטבות אחרות לאחר סיום העסקה

עובדי הבנק זכאים לאחר מועד פרישתם לגמלאות או לפנסיה מוקדמת, למענק בגין ימי מחלה שלא נוצלו, להטבות בגין שי לחג, ולהשתתפות בעלויות רווחה.

התחייבויות אלו מחושבות בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון לפי העניין, בין היתר, תוספת שכר ריאלית, ומהוון לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

4. פיצויי פרישה ופנסיה

כללי

זכויות הפנסיה של העובדים, המגיעים לגיל פרישה, מכוסות על-ידי סכומים שנצברו בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל לקיצבה. עובדים שפרשו לגמלאות או לפנסיה מוקדמת אינם זכאים לתשלום פיצויי פיטורין.

פנסיה לעובדים שפרשו בפרישה מוקדמת

עובדים שפרשו בפרישה מוקדמת במסלול קצבה זכאים לפנסיית גישור חודשית עד המועד שנקבע בהסכם הפרישה.

ההפרשה מבוססת על חישוב אקטוארי ומהוונת לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

פרישה מוקדמת לעובדים פעילים

בנוסף לזכויות המתוארות לעיל, כולל הבנק במסגרת החישוב האקטוארי של ההתחייבות בגין זכויות עובדים, התחייבות בגין עובדים שהנהלת הבנק צופה שהם יפרשו בפרישה מוקדמת או בתנאים מועדפים אחרים.

ההתחייבות חושבה בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון, בין היתר:

1. תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים.
2. תחזית למועד הפרישה ומסלול הפרישה תוך הבאה בחשבון של שיעורי עזיבה לפיצויים מוגדלים ולפרישה מוקדמת בהתאם לניסיון הבנק, ציפיות ההנהלה והחלטותיה, תוך התחשבות, בין היתר, בגיל העובד ומגדר.
3. שיעור היוון אשר חושב לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.
4. שיעור תמותה ונכות המבוסס על לוחות תמותה עדכניים שמפרסם האקטואר הראשי במשרד האוצר.

5. הסכם שכר קיבוצי לשנים 2018 עד 2022

הסכם השכר בין הנהלת הבנק לבין ארגון העובדים של הבנק, שהיה בתוקף בשנים 2013-2017 וחל על עובדי הבנק הקבועים והזמניים אשר הוגדרו בהסכם, הסתיים בתום שנת 2017. ביום 21 בינואר 2020 חתמו הבנק ונציגות ארגון העובדים על הסכם שכר לשנים 2018-2022, אשר אושר על-ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

הסכם השכר כולל, בין היתר, את הרכיבים הבאים:

א. בנוסף למנגנוני הקידום ועליית השכר השוטפים הנהוגים בבנק, תשולם לעובדים, שהוגדרו בהסכם, תוספת שכר שקלית קבועה שתשולם ב-3 פעימות בשנים 2020-2022 וחלקה מותנית בביצועיו העסקיים של הבנק. להערכת הבנק, בהתחשב בהשפעת תוספת שכר זו, כמו גם במנגנוני הקידום הנהוגים והשפעות נוספות, יסתכם שיעור הגידול השנתי הממוצע בשכר של העובדים האמורים בכ-3.7% בתקופת ההסכם. תוספת זו מוערכת בגידול שנתי בעלויות שכר העובדים האמורים בשיעור של כ-0.8%.

ב. העובדים יקבלו מענק חתימה חד-פעמי בעלות כוללת של 210 מיליון ש"ח.

ג. תוכנית להענקת יחידות פנטום לעובדים שהיתה נהוגה בבנק, תומר לתשלום שכר והפרשות סוציאליות לעובדים הזכאים בעלות דומה.

ד. כחלק מהיערכות הבנק לשינויים המתרחשים בעולם הבנקאות, הוסכם על המשך במדיניות לקליטת עובדים בחוזה אישי בעלי הכשרה ספציפית בפרט בתחומי הטכנולוגיה והחדשנות הדרושים לבנק וכן על השקת תוכנית להכשרת עובדים קיימים למקצועות העתיד.

ה. הסכם זה ממצה את מלוא התמורה שניתנת לעובדים בגין השנים 2018-2022 ומתבטלים כל סכסוכי העבודה וההודעות על שביתה שהוכרזו על-ידי נציגות העובדים טרם חתימת ההסכם.

השפעת ההתקשרות בהסכם זה הינה גידול חד פעמי בהתחייבות האקטוארית של הבנק בסך של כ-80 מיליון ש"ח לפני מס אשר נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019 ובהוצאות השכר לשנת 2019 בסך של כ-210 מיליון ש"ח לפני מס (כ-138 מיליון ש"ח לאחר מס) בגין המענק החד פעמי.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ב. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי

תנאי התגמול המקובלים לעובדים אלה כוללים לרוב שכר בסיס, הפרשות להסדר פנסיוני ולקרן השתלמות, מענק שנתי והטבות אחרות במהלך תקופת ההעסקה.

ג. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי בכיר

1. כללי

ביום 19 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק את מדיניות תגמול 2016 של הבנק לנושאי משרה שתוקפה לשלוש שנים, לפי חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג) התשע"ו-2016 (להלן: "חוק הגבלת התגמול") והתקרה הקבועה בו ("תקרת התגמול"), חוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות") ובהתאם להוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ("מדיניות תגמול 2016"). ביום 29 בנובמבר 2016 אימץ הבנק מדיניות תגמול חדשה כוללת למנהליו הבכירים שאינם נושאי משרה (כל פרקי מדיניות התגמול לאוכלוסיות הבנק השונות יכונו להלן יחדיו "מדיניות תגמול 2016"), וכן תוכנית תגמול בהתאם לה ("תוכנית 2016"). מדיניות תגמול 2016 ותוכנית 2016, תוקנו מעת לעת, לפי הנדרש. בהמשך אימץ הבנק פרקים נוספים למדיניות תגמול 2016 בקשר עם אוכלוסיות עובדים נוספות. הבנק יישם חלק מעקרונות מדיניות תגמול 2016 שלו גם על חברות בנות בארץ ובחו"ל, וסניפי חו"ל.

במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 26 בדצמבר 2019, הוחלט לאשר את הארכת תוקפה של מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק, לתקופה של עד שנים-עשר חודשים נוספים, קרי עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020.

להלן פירוט הזכויות וההטבות העיקריות, להן זכאים עובדי הבנק בחוזה אישי בכיר במהלך תקופת העסקתם, כפוף להוראות מדיניות תגמול 2016.

2. יו"ר הדירקטוריון

מר עודד ערן מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק החל מיום 1 בינואר 2017, לפי חוזה העסקה לתקופה של שלוש שנים, אשר הסתיים ביום 31 בדצמבר 2019. ביום 18 ביולי 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מינויו של עודד ערן לדירקטור בבנק לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים (עד 31 בדצמבר 2022). ביום 5 בנובמבר 2019 וביום 19 בנובמבר 2019, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון, בהתאמה, להאריך את תקופת הסכם ההעסקה של היו"ר עד ליום 31 בדצמבר 2022, כאשר תנאי ההעסקה והכהונה של היו"ר יוארכו לתקופה של עד שנה (היינו עד יום 31 בדצמבר 2020) לפי תנאי החוזה הקיים וזאת ללא שינוי, למעט באשר להצמדת התגמול למדד.

במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 26 בדצמבר 2019, הוחלט לאשר את תנאי כהונתו והעסקתו של עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק בהתאם לאמור לעיל.

הסכם ההעסקה עם היו"ר הינו בהתאם להוראות מדיניות תגמול 2016, תוכנית תגמול 2016 והדין החל, לרבות ההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, לפיה היו"ר יהא זכאי לתשלום של תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר (כ-167,000 ש"ח בחודש), הטבות נלוות, וכן תגמול הוני קבוע (בשווי כ-503,000 ש"ח בשנה).

3. מנכ"ל הבנק

ביום 1 באוקטובר 2019 החל מר דב קוטלר לכהן בתפקיד מנכ"ל הבנק. בחודש ספטמבר 2019 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את תנאי ההעסקה של המנכ"ל לתקופה שמיום כניסתו לתפקיד ועד למועד כינוס האסיפה הכללית, וקבעו כי תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל אינם מיטיבים לעומת תנאי הכהונה וההעסקה של מנכ"ל הבנק הקודם.

במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 26 בדצמבר 2019, הוחלט לאשר את תנאי ההעסקה הקיימים של המנכ"ל. המנכ"ל הודיע לדירקטוריון הבנק על כך שהינו מוותר באופן חד צדדי ובלתי חוזר על הצמדת תגמולו לתקרה המקסימלית המתאפשרת על-פי דין ובהתאם תגמולו בפועל יהיה נמוך מתנאי ההעסקה שאושרו.

ביום 5 בנובמבר 2019 וביום 19 בנובמבר 2019, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון, בהתאמה, להאריך את תקופת הסכם ההעסקה של המנכ"ל עד ליום 31 בדצמבר 2022, כאשר תנאי ההעסקה והכהונה של המנכ"ל יוארכו לתקופה של עד שנה (היינו עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020) לפי תנאי החוזה הקיים (לאחר הוויתור כמפורט לעיל).

תנאי התגמול של המנכ"ל תואמים את מדיניות התגמול של הבנק, אשר אושרה על-ידי בעלי מניותיו ביום 26 בדצמבר 2019, ולפיהם יקבל המנכ"ל (בהתחשב בויתור האמור) תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר (כ-201,500 ש"ח בחודש), הטבות נלוות וכן תגמול הוני קבוע (בשווי כ-102,000 ש"ח בשנה). בכוונת הבנק לגבש ולהביא לאישור תנאי כהונה והעסקה חדשים למנכ"ל הבנק במהלך שנת 2020.

4. מנכ"ל הבנק הקודם

הסכם ההעסקה עם המנכ"ל הקודם חל עד ליום 31 בדצמבר 2019 ולפיו היה זכאי לתגמול קבוע בסך של כ-2.5 מיליון ש"ח המורכב משכר והטבות נלוות וכן תגמול הוני במניות חסומות בסך של כ-100,000 ש"ח, הכל צמוד למדד המחירים מחודש אפריל 2016. בנוסף היה המנכ"ל היוצא זכאי בגין השנים 2019 ו-2018 לתוספת תגמול עד לתקרת תגמול של פי 35 מהתגמול הנמוך בבנק לפי חוק התגמול, אשר שולמה במניות חסומות בסך של כ-411 אלפי ש"ח וכ-84 אלפי ש"ח בשנים אלה, בהתאמה. הסכומים האמורים הינם לפי הגדרת "תגמול" בחוק התגמול ואינם כוללים הפקדות לפרישה ולפיצויים לפי דין. תנאי ההעסקה של המנכ"ל היוצא נקבעו בהסכם ההעסקה שלו, שאושר על-ידי האסיפה הכללית בחודש דצמבר 2016 ועודכן באופן לא מהותי באישור הדירקטוריון וועדת התגמול בחודש מאי 2019 בנוגע לאופן הצמדת השכר.

התגמול למנכ"ל היוצא בשנת 2019 כולל גם 1.7 מיליון ש"ח בגין תשלומי קצבת פרישה שהזכות להם נצברה לפני חוק התגמול (זכויות עבר).

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

5. חברי ההנהלה

בהתאם לתוכנית 2016 זכאים חברי ההנהלה לזכויות ולהטבות שלהלן:

1. תגמול קבוע

1.1 כללי - התגמול הקבוע עשוי לכלול את הרכיבים הבאים: שכר חודשי, תשלום חודשי ללא סוציאליות, הפרשות סוציאליות והטבות נלוות, תגמול הוני קבוע כמפורט בסעיף 1.2 להלן. תשלומי פרישה עד המקובל לגבי יתר עובדי הבנק מסווגים כתגמול קבוע.

1.2 תגמול הוני קבוע - לכל מנהל תוענק ללא תמורה, מניות אשר תהיינה חסומות למימוש למשך תקופה של 36 חודשים מתום השנה בגינה הוענקו. כמות המניות תחושב על-ידי חלוקת השווי המצוין בתוכנית תגמול 2016 אשר נקבע בהתאם לדרגתו של המנהל בממוצע שער הנעילה של מניית הבנק בבורסה ב-30 ימי המסחר אשר קדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק. ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים.

2. תגמול משתנה - מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים

2.1 קביעת תקציב המענקים האישי לחברי ההנהלה - המענק השנתי לחברי ההנהלה מורכב מרכיב תלוי ביצועים שמחושב על-פי ביצועי הבנק, ומושפע מהביצועים האישיים של חבר ההנהלה ומרכיב מענק אשר בשיקול דעת המנכ"ל, או ההרכב הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח כמפורט במדיניות תגמול 2016).

2.2 רכיב תלוי ביצועים - לכל חבר הנהלה ייקבע תקציב מענק אישי המבוסס על ההפרש שבין התשואה בפועל למחיר ההון הנדרש כהגדרתם בתוכנית 2016 (להלן: "הפרש התשואה"). בשנה שבה הפרש התשואה בפועל חיובי, זכאי חבר ההנהלה למענק לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד ל-3% ומעלה, עד לתקרה של 4 משכורות (לפי דרגת המנהל והשתייכותו לפונקציות עסקיות או פונקציות הבקרה והפיקוח). מתוך תקציב המענק האישי, 50% יחושבו כתלות בציון לפי עמידה במדדי ביצוע ו-50% יהיו קבועים.

2.3 רכיב מענק שבשיקול דעת - רכיב נוסף של עד 3 משכורות שיינתן לפי שיקול דעת המנכ"ל, או הממונה לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח. רכיב זה יינתן מתוך "סל מענקים", אשר לא יעלה בהיקפו על מכפלת 2 משכורות בגין כל חבר הנהלה. אם לבנק יהיו "רווחים מיוחדים", כהגדרתם בתוכנית 2016, רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון להחליט כי סל המענקים יגדל כך שהיקפו יהיה עד 2.5 משכורות בגין כל חבר הנהלה. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל שלילי, המלצת המנכ"ל, או הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח) תהיה כפופה לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון.

2.4 תנאים נוספים - תוכנית 2016 כוללת הוראות נוספות הרלוונטיות לעניין המענק באשר לסיום ההעסקה, דחיית תשלום חלק מהמענק ופריסתו, הפחתת המענק והשבתו בנסיבות מסוימות.

2.5 תקרה על-פי דין - בהתאם לתוכנית 2016 התגמול המשתנה עשוי להיקטם כך שלא יחרוג מתקרת התגמול שבחוק הגבלת התגמול.

3. הסדרי פרישה

3.1 בהתאם למדיניות תגמול 2016, וכפוף להוראות המעבר שבה ביחס לזכויות שנצברו ו/או יצברו (כמפורט מטה), לפי ההסכמים עם חברי ההנהלה (לרבות מנכ"ל הבנק) (להלן: "הבכירים"), בעת סיום העסקה כתוצאה מפיטורים או התפטרות, יהיה זכאי הבכיר לפיצויי פיטורין בשיעור של 100% בגין התקופה שמיום תחולת ההסכם.

3.2 לפי הסדרים שהיו קיימים בהסכמי העסקה קודמים עם הבכירים, ככל שהיו הסכמים כאלה, נקבע לגבי התקופה הרלוונטית של אותם ההסכמים, כי במקרה שהבנק יחליט מיוזמתו לפטר את אחד הבכירים או לסיים את עבודתו בתום תקופת ההסכם יהיה זה זכאי לפיצויי פיטורין בשיעור של 250%. בנוסף, בהתאם להסדרים הקודמים, בהגיע הבכיר למועד בו סכום גילו והוותק שלו בבנק עולים על 75 (ולחבר הנהלה שכיהן 7 שנים לפחות בתפקידו יתווספו שנות הכהונה בהנהלה כשנות ותק נוספות לצורך צבירת 75 כאמור), אזי יהיה הבכיר זכאי לפרוש בפרישה מוקדמת ולבחור בין קבלת פיצויי פיטורין מוגדלים בשיעור של 250% משכרו החודשי הרלוונטי האחרון לפי ההסכם הרלוונטי, מוכפל בשנות הוותק שלו בבנק, לבין קבלת קצבה חודשית (בשיעור שנצבר עבורו עד לשיעור מירבי של 70% מהשכר המזכה בפנסיה) שתשולם לו ממועד יציאתו לפרישה מוקדמת ועד הגיעו לגיל פרישה על-פי חוק. חבר הנהלה שהגיע לגיל 62 יוכל לבחור בקבלת קצבה חודשית בלבד, או פיצויים בשיעור 100%.
בנוסף, מכח תוכניות תגמול קודמות ובגין שנים קודמות, הוענק לבכירים תגמול משתנה נדחה, בצורה של יחידות מניות חסומות (Restricted Stock Units) ("יחידות RSU") אשר היקף הבשלתן תלוי בתשואה להון שהושגה (בשלוש שנים לאחר הענקתן) ובלבד שהבנק לא נמצא באותה שנה בחריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הנדרשים.

6. מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה

תוכנית 2016 חלה על המנהלים הבכירים של הבנק שאינם חברי הנהלה על-פי עקרונות דומים לאלה המפורטים לעיל לגבי חברי הנהלה, אך בהיקפים שונים, לרבות בעניין, משקל כל אחד מהגורמים בחישוב הציון האישי למנהל הבכיר. תנאי התוכנית לגבי מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה (בסעיף זה "המנהלים הבכירים") שונים מהתנאים לחברי הנהלה בזהות הגורמים הקובעים את היעדים והעמידה בהם, זהות הגורם המאשר את חלוקת תקציב המענקים ואת המענק לכל מנהל. למנהלים בכירים שהינם שליחי הבנק בחו"ל, תוענקנה יחידות פנטום חסומות במקום תגמול הוני קבוע.
לגבי מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יחול האמור להלן:

א. מענק שנתי

תוכנית 2016

קביעת תקציב המענקים למנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) - בשנה שבה הפרש התשואה בפועל גבוה מ-0.5%, יחושב תקציב המענקים הכולל לכל אחת מהקבוצות של מנהלי אגפים וממוני על ומנהלי מחלקה ומקביליהם בהתאם להפרש התשואה בפועל ותוך התאמה לדרגתו ולמשכורתו היחסית בקבוצת ההשתייכות. התקציב מחושב לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד להפרש תשואה בפועל של 4% ומעלה. תקרת המענק השנתי למנהלים אלה היא 8-10 משכורות (תלוי דרגה).
תוכנית 2016 כוללת הוראות לעניין חלוקת תקציב המענקים בין המנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) ולגבי קביעת תקציב המענקים האישי למנהלים הבכירים בפונקציות הבקרה והפיקוח וגזירת המענק האישי מתוכו.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הסדרי פרישה

על-אף האמור לעיל לגבי הסדרי פרישה לבכירים שהינם חברי הנהלה, מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יהיו זכאים לכל הזכויות שנצברו עד לתום הסדרים שהיו קיימים בהסכמי העסקה קודמים עמם, ככל שהיו הסכמים כאלה, ובלבד שההוצאה החזויה כהגדרתה בחוק הגבלת התגמול, לא תחרוג מתקרות החוק. במסגרת הסכמי ההעסקה הקודמים ובמסגרת הסכמי העסקה החדשים, קיימת אפשרות שהמנהל הבכיר ימשיך לצבור וותק וזכויות למסלול פנסיה מוקדמת לפי השכר הקובע בהסכם הרלוונטי הקודם שהיה עימו, ככל שהיה הסכם כזה. בגין שנות הוותק עד תום שנת 2016 במקרה של פרישה במסלול פיצויים, עשוי המנהל להיות זכאי לעד 250% פיצויים על בסיס השכר הקובע לפי ההסכם הרלוונטי הקודם עימו. בגין שנות הוותק מ 2017 ואילך, במקרה של פרישה במסלול פיצויים, המנהל עשוי להיות זכאי לגבוה מבין 250% פיצויי פיטורין על בסיס השכר לפיצויים או מכפלת 100% במשכורתו האחרונה של המנהל. כפוף לשיקול דעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק, לפי המלצת המנכ"ל וכפוף להוראות הדין, ניתן לאשר למנהל הבכיר פיצויי פיטורין בגובה של עד 175% משכרו האחרון בגין כל שנות העסקתו. לקביעת הזכאות לבחירה במסלול פנסיה מוקדמת יווסף תנאי של גיל מינימלי 55 ועשויים להיווסף תנאים נוספים. הבחירה במסלול פנסיה מוקדמת לא תתאפשר למנהלים בכירים שיצטרפו לראשונה לשורות מנהליו הבכירים של הבנק.

על-אף האמור לעיל, מנהלים בכירים אשר היו כפופים ביום 12 באפריל 2016 להסכם קיבוצי ו/עברו מהסכם קיבוצי לחוזה אישי בכיר לאחר המועד האמור, יהיו בתנאים מסוימים זכאים להשתתף בתוכניות פרישה של הבנק, ככל שתהיה באותו המועד או להיות זכאים לפיצויי פיטורים של 150% בגין התקופה בה היו כפופים להסכם קיבוצי ובהתאם לשכר האחרון שהיה רלוונטי לתקופה זו.

ד. התחייבות בגין הטבות לעובדים

	31 בדצמבר	
	2019	2018
פרישה מוקדמת ופיצויים		
סכום ההתחייבות	**8,262**	7,131
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**(4,138)**	(3,722)
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**4,124**	3,409
מענק אי ניצול ימי מחלה		
סכום ההתחייבות	**395**	339
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**-**	-
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**395**	339
מענק יובל		
סכום ההתחייבות	**36**	36
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**-**	-
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**36**	36
הטבות אחרות בסיום ולאחר העסקה		
סכום ההתחייבות	**664**	571
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**-**	-
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**664**	571
סך-הכל		
עודף ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי תוכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"*	**5,219**	4,355
* מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל	**34**	54

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה

(1) מחויבויות ומצב המימון

א. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה, נטו*,**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018
מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בתחילת התקופה	**4,319**	4,760
עלות שירות	**139**	135
עלות ריבית	**128**	136
הפקדות משתתפי התוכנית	**(29)**	(13)
הפסד אקטוארי (רווח)	**1,013**	(237)
שינוים בשערי החליפין של מטבע-חוץ	**(5)**	4
הטבות ששולמו	**(343)**	(466)
גריעת יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת	**(39)**	-
מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בסוף התקופה	**5,183**	4,319
מחויבות בגין הטבה מצטברת, נטו בסוף התקופה	**5,005**	4,123

ב. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

	31 בדצמבר	
	2019	2018
סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות	**5,183**	4,319

ג. סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

	31 בדצמבר	
	2019	2018
הפסד אקטוארי נטו	**2,374**	1,498
יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר	**2,374**	1,498

לפרטים בדבר אירועים לאחר תאריך המאזן והשפעת נגיף הקורונה, ראה ביאור 36 להלן.

ד. תוכניות שבהן המחויבות בגין הטבה מצטברת וחזויה עולה על נכסי התוכנית

	31 בדצמבר	
	2019	2018
מחויבות בגין הטבה חזויה	**9,321**	8,041
מחויבות בגין הטבה מצטברת	**9,143**	7,845
שווי הוגן של נכסי התוכנית	**(4,138)**	(3,722)

* כולל הטבות לאחר פרישה, לרבות מענק מחלה אשר משולם במועד הפרישה.
** הסכומים המוצגים הינם בנטו מנכסי תוכנית. לפירוט נוסף, ראה סעיף (ד) להלן.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(2) הוצאה לתקופה

א. רכיבי עלות ההטבה נטו שהוכרו ברווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2019	2018	2017
עלות שירות	**139**	135	152
עלות ריבית	**128**	136	153
הפחתה של סכומים שלא הוכרו:			
הפסד (רווח) אקטוארי נטו	**117**	146	146
סך עלות ההטבה, נטו	**384**	417	451

ב. שינויים בנכסי תוכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר לפני השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2019	2018	2017
הפסד (רווח) אקטוארי נטו בתקופה	**1,013**	(237)	273
הפחתה של רווח (הפסד) אקטוארי	**(117)**	(146)	(146)
שינויים בשערי החליפין של מטבע-חוץ	**(5)**	4	(5)
גריעת יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת	**(15)**	-	-
סך-הכל הוכר ברווח (הפסד) כולל אחר	**876**	(379)	122
סך עלות ההטבה נטו	**384**	417	451
סך-הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר	**1,260**	38	573

ג. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה (כהכנסה) בשנת 2020 לפני השפעת המס

הפסד אקטוארי נטו	**172**
סך-הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר מצטבר	**172**

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(3) הנחות

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמדידת עלות ההטבה נטו

1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה

	31 בדצמבר	
	2019	2018
שיעור היוון	**0.44%**	1.89%
שיעור עליית המדד	**2.0%**	2.0%
שיעור גידול בתגמול[1]	**0.0%-7.5%**	0.0%-7.5%

שיעורי עזיבה משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.6% לשנה.

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
שיעור היוון	**0.69%**	1.42%	1.24%	1.58%	1.25%	1.32%	1.89%	1.25%
שיעור גידול בתגמול	**0.0%-7.5%**	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%	0.0%-7.5%

ב. השפעה על שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

	גידול בנקודת אחוז אחת		קיטון בנקודת אחוז אחת	
	31 בדצמבר		31 בדצמבר	
	2019	2018	**2019**	2018
	במיליוני ש"ח			
שיעור היוון	**(423)**	(332)	**502**	390
שיעור עליית המדד	**(42)**	(32)	**52**	39
שיעור עזיבה	**188**	165	**(184)**	(161)
שיעור גידול בתגמול	**318**	249	**(271)**	(214)

(1) שיעור הגידול בתגמול מושפע ממספר תהליכים המביאים לגידול בעלות השכר ומשקפים שיעור גידול ממוצע של כ-1% לשנה במונחים ריאליים. תהליכים אלה כוללים קידומים ושינויים בהגדרות תפקיד, ותק ודירוג.

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(4) נכסי תוכנית

התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי. חישוב זה מביא בחשבון, בין היתר, את ההסתברות לפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים בכל אחד מהמסלולים הרלוונטיים (פיצויים בשיעורים מוגדלים או פנסיה מוקדמת), את סכומי ההתחייבות בעת הפרישה ואת שווי היעודות באותו מועד. בנוסף, לאור הסכמי העבודה הקיימים בבנק ומהות הסכמי הפרישה בבנק, חשיפת הבנק לשינויים (חיוביים או שליליים) בשווי היעודות, הינה מצומצמת לאור קיומו של סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, לפיו במקרה של עזיבת העובד, הגיעו לגיל הפרישה הקבוע בחוק, או יציאת העובד לפנסיה מוקדמת, הבנק אינו נדרש או נוהג לבצע השלמה ליעודות במקרים ששווין ירד או אינו מכסה את הגידול שחל בשכר. התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פיטורין לעובדיו, מכוסה בעיקרה על-ידי יעודות אשר מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים.

להלן יתרות ההתחייבות לפיצויי פיטורין והיעודות לפיצויי פיטורין:

	31 בדצמבר	
	2019	2018
התחייבות לפיצויים	**3,933**	3,469
יעודות לפיצויים	**(3,841)**	(3,359)
התחייבות נטו	**92**	110

יודגש, כי חשיפת ההתחייבות נטו של הבנק לשינויים בשווי היעודות משוקללת בהסתברות לפרישה במסלול פיצויים, אינה מהותית זאת לאור העובדה שההסתברות לפרישה במסלול פיצויים מוגדלים נמוכה. היעודות לפיצויי פיטורין מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים. כ-45% מסך יתרות היעודה לפיצויי פיטורין מופקדות בקרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ (קג"מ). יתרת הסכומים מופקדים במספר רב של קופות-גמל לפיצויי פיטורין, והכל בהתאם לבחירת העובדים.

ו. תזרימי מזומנים

(1) הפקדות

	תחזית	הפקדות בפועל	
		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2020*	**2019**	2018
הפקדות	**183**	**182**	182

* אומדן ההפקדות שהבנק צופה לשלמן לתוכניות פנסיה להטבה מוגדרת במהלך שנת 2020.

(2) הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד

שנה	
2020	480
2021	509
2022	512
2023	356
2024	331
2025-2029	1,336
2030 ואילך	2,057
סך-הכל	5,581

ביאור 22 זכויות עובדים (המשך)

ז. תוכנית התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל, על פיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון ולאשר תוכנית רב שנתית להתייעלות בחמש השנים שמתחילות ב-2016 ועקרונות להתייעלות ארוכת טווח. על-פי האמור במכתב, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית, לעניין חישוב הלימות ההון, על פני חמש שנים. ביום 16 בדצמבר 2019, הוארך תוקף מכתב הפיקוח בשנתיים נוספות עד ליום 31 בדצמבר 2021.
ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות, לפרישת כ-1,500 עובדים מקבוצת הבנק בשנים 2017-2020.
ביום 8 בינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות נוספת לפיה יתאפשר ללמעלה מ-900 עובדים נוספים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מועדפים בשנים 2020-2022. תנאי הפרישה תלויים בגיל וותק העובדים ומאפשרים בהתקיים מפגש רצונות, פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על-פי דין וזאת לעובדים העומדים בתנאים שנקבעו בתוכנית.
עלויות עדכון ההתחייבות האקטוארית בגין תוכנית ההתייעלות לשנים 2020-2022, בסך של כ-535 מיליון ש"ח לפני מס (כ-352 מיליון ש"ח לאחר מס), מהווים הפסד אקטוארי שנזקפו לרווח כולל אחר. סכום זה נגרע מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2019, ויירשם כהוצאה בדוח רווח והפסד לאורך תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הקיימים העומדת כיום על כ-14 שנים.
זאת בנוסף לסך של כ-1.2 מיליארד ש"ח לפני מס, שנזקפו לרווח כולל אחר ונגרעו מההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2016, בגין תוכנית ההתייעלות שהוכרזה בשנת 2016.
בהתאם להקלות המתאפשרות במכתבי הפיקוח על הבנקים, השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות, על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.22% ליום 31 בדצמבר 2019 תיזקף לשיעורין על פני 5 שנים ממועד האישור של כל תוכנית.

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות

א. פרטים על עסקות תשלום מבוסס מניות

להלן פירוט בדבר הסדרי התשלום מבוסס מניות שהיו קיימים בבנק במהלך התקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019:

1. תגמול מבוסס מניות לעובדי הבנק

תוכנית לעובדי הבנק 2013-2017

כאמור בביאור 22.א.2 לעיל, בהתאם להסכמי השכר שהיו נהוגים בבנק הוקצו לעובדי הבנק הקבועים ולחלק מהעובדים בחוזים אישיים יחידות פנטום. לאור הסכם שכר לשנים 2018-2022, יומר מנגנון הקצאת מניות פנטום לעובדים הקבועים הזכאים, לתוספת שכר שאינה מבוססת מחיר מניה שיכלול הפרשות לתנאים סוציאליים, ללא עלות נוספת לבנק, ובמקביל בוצע בתחילת 2020 פירעון של ההתחייבות הקיימת בגין יחידות הפנטום שהבשילו בהתבסס על ההתחייבות בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019.
התמורה בגין יתרת מניות הפנטום אשר לא מומשו כאמור לעיל, דהיינו, החלק שטרם נרשמה בגינו התחייבות, תמומש בפרישת כל עובד בפנסיית גיל או פרישה מרצון, בהתבסס על שער המימוש ליום 31 בדצמבר 2019 לעיל, אשר יוצמד למדד המחירים לצרכן.
בכוונת הבנק ליישם מנגנון דומה גם ביחס לעובדים בחוזה אישי הזכאים ליחידות פנטום.

2. מניות חסומות לחברי הנהלה ומנהלים בכירים

במסגרת תוכנית 2016, לכל מנהל מוענקות ללא תמורה, מניות אשר תהיינה חסומות למימוש למשך תקופה של 36 חודשים מתום השנה בגינה הוענקו. כמות המניות מחושבת על-ידי חלוקת השווי המצוין בתוכנית תגמול 2016 אשר נקבע בהתאם לדרגתו של המנהל בממוצע שער הנעילה של מניית הבנק בבורסה ב-30 ימי המסחר אשר קדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק.

ב. אומדן השווי ההוגן של המכשירים ההוניים שהוענקו

עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים

השווי ההוגן של המניות החסומות, יחידות RSU ויחידות RSU מותנות אשר הוענקו ויסולקו במכשירים הוניים, שווה למחיר מניית הבנק ביום הענקתם, וזאת לאור העובדה שתוספת המימוש בגינן שווה לאפס והן כוללות התאמות בגין חלוקת דיבידנדים. הבנק מתאים את כמות יחידות ה-RSU המותנות שצפוי שיבשילו, בהתאם לתחזית הפרש התשואה על עלות ההון.

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

1. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.19

	מספר יחידות									
	יו"ר		מנכ"ל לשעבר		חברי הנהלה		מנהלים בכירים		עובדים מרכזיים אחרים	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	-	-	-	**4,787**	-	**49,992**	-	**223,149**	-	**27,515**
הוענקו במהלך השנה[1]	**20,552**	-	**7,457**	-	**138,794**	-	**380,507**	-	-	**26,106**
חולטו במהלך השנה	-	-	-	**(1,707)**	-	**(16,067)**	-	**(71,997)**	-	-
מומשו במהלך השנה[2]	**(20,552)**	-	**(7,457)**	**(3,080)**	**(138,794)**	**(33,925)**	**(380,507)**	**(151,152)**	-	**(30,698)**
פקעו במהלך השנה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
קיימות במחזור לתום השנה[3]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**22,923**
(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח	**24.77**		**24.77**		**24.77**		**24.77**			**24.77**
(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח	**24.77**		**26.29**		**25.88**		**26.18**			**28.65**
(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה:										
מספר המניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**22,923**
ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)	-	-	-	**0.00**	-	**0.00**	-	**0.00**	-	**1.38**

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

2. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.18

	מספר יחידות									
	יו"ר		מנכ"ל		חברי הנהלה		מנהלים בכירים		עובדים מרכזיים אחרים	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	-	-	-	9,574	-	233,372	-	933,359	-	60,705
הוענקו במהלך השנה[1]	20,384	-	4,052	-	38,031	-	365,523	-	-	16,557
חולטו במהלך השנה	-	-	-	-	-	-	-	(4,705)	-	-
מומשו במהלך השנה[2]	(20,384)	-	(4,052)	(4,787)	(38,031)	(183,380)	(365,523)	(705,505)	-	(49,747)
פקעו במהלך השנה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
קיימות במחזור לתום השנה[3]	-	-	-	4,787	-	49,992	-	223,149	-	27,515
(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח	24.68		24.68		24.68		24.68			24.68
(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח	24.68		24.12		23.83		24.00			23.65
(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה:										
מספר המניות	-	-	-	4,787	-	49,992	-	223,149	-	27,515
ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)	-	-	-	1	-	1.00	-	1.00	-	1.20

ביאור 23 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ד. התחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במזומן

1. להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2019

תחום מחירי מימוש בש"ח	**-**
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	**10,432,251**
מזה: ניתנים למימוש	**-**
ממוצע שנים לפקיעה	**0.0**

להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2018:

תחום מחירי מימוש בש"ח	-
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	16,819,754
מזה: ניתנים למימוש	-
ממוצע שנים לפקיעה	1.5

2. להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום חסומות ויחידות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.19

	חסומות	מותנות	סך-הכל
תחום מחירי מימוש בש"ח	**-**	**-**	**-**
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	**66,903**	**-**	**66,903**
מזה: ניתנים למימוש	**-**	**-**	**-**
ממוצע שנים לפקיעה	**1.04**	**-**	**1.04**

להלן פרטים נוספים בדבר יחידות פנטום חסומות ויחידות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.18

	חסומות	מותנות	סך-הכל
תחום מחירי מימוש בש"ח	-	-	-
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	75,957	54,650	130,607
מזה: ניתנים למימוש	-	-	-
ממוצע שנים לפקיעה	1.30	1.25	1.28

3. להלן פרטים נוספים בדבר סך ההתחייבות הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות ובדבר השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן הבשילה עד תום השנה:

	ליום 31 בדצמבר	
	2019	2018
	במיליוני ש"ח	
סך ההתחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות	**295**	239
השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן או לנכסים אחרים הבשילה עד תום השנה	**295**	107

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות

א. הון המניות

	31 בדצמבר			
	2019	2018	**2019**	2018
	רשום		מונפק ונפרע*	
	הסכום בש"ח			
מניות רגילות, בנות 1 ש"ח ע.נ.	**4,000,000,000**	4,000,000,000	**1,335,168,159**	1,333,703,474

* ההון המונפק הינו לאחר הפחתת 2,208,952 מניות רגילות (31.12.18: 3,673,637 מניות רגילות) שנרכשו על-ידי הבנק, כפי שיפורט להלן. המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

ב. דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה.

ג. תשלום דיבידנד

לפני מועד אישור הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד שוטף על-ידי הבנק. בהתאם, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק.

כתוצאה ממכירת כ-65.2% ממניות ישראכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה ביאור 15ה' בדוחות הכספיים), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (מתוכם כ-0.3 מיליארד ש"ח בגין קיטון בסיכון התפעולי של ישראכרט שיוכרו בהדרגה במשך 3 שנים). בקשר עם עודפי הון אלה הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019.

ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת ההחזקה של הבנק במניות ישראכרט (כ-33% מהון המניות המונפק והנפרע של ישראכרט), כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק.

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
02.02.2020	**09.03.2020**	***53.937**	****720**
24.09.2019	23.10.2019	74.897	1,000
23.05.2018	12.06.2018	18.825	251
25.03.2018	11.04.2018	18.345	245

* חושב בהתבסס על שווי מניות ישראכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח). בגין כל מניה של הבנק חולקה כדיבידנד בעין כ-0.0494 מניה של ישראכרט.

** שולם כדיבידנד בעין במניות. הסכום הנקוב הינו על-פי מחיר מניית ישראכרט בבורסה ביום 8 במרץ.

ד. הוראות באזל 3

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2018 ו-2019 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40% ו-30%, בהתאמה.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח	
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
הון עצמי רובד 1[1]	**38,795**	38,004
הון רובד 1 נוסף	**733**	977
סך-הכל הון רובד 1[1]	**39,528**	38,981
הון רובד 2	**9,707**	10,042
סך-הכל הון כולל[1]	**49,235**	49,023
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי[2]	**309,303**	312,900
סיכוני שוק	**3,528**	3,429
סיכון תפעולי	**23,556**	24,268
סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון[2]	**336,387**	340,597
	באחוזים	
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.53%**	11.16%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.75%**	11.44%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.64%**	14.39%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים[3]	**10.27%**	10.24%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים[3]	**13.77%**	13.74%

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה סעיף י. להלן.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 883 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 ו-640 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	באחוזים	
4. חברות בת משמעותיות		
הפועלים שוויץ[1][2]		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**18.27%**	(24.27%)
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**18.27%**	(24.27%)
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**18.31%**	(24.18%)
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**8.00%**	8.00%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**11.20%**	11.20%

		באזל 2[3]
בנק פוזיטיף[1]		
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**33.09%**	31.96%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**33.09%**	31.96%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**12.00%**	12.00%

(1) בהתאם למדווח לרגולטור המקומי.
(2) בעקבות ההפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA שהוכרה בדוחות הכספיים בשנים 2018 ו-2019 ועל מנת שהפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 300 מיליון פרנק שוויצרי בהון של הפועלים שוויץ בשנת 2019 וכן סכום נוסף של 95 מיליון פרנק שוויצרי בחודש מרץ 2020, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור.
(3) בנק פוזיטיף אינו מיישם את הוראות באזל 3 ולכן הנתונים מוצגים לפי הוראות באזל 2.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ו. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח	
הון עצמי רובד 1		
סך ההון	**38,221**	37,656
הבדלים בין סך ההון לבין הון עצמי רובד 1	**(25)**	(72)
סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	**38,196**	37,584
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים	**(7)**	-
מסים נדחים לקבל	**(50)**	(34)
התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1	**(1)**	(3)
סך-הכל התאמות פיקוחיות וניכויים, לפני התאמות בגין תוכניות ההתייעלות - הון עצמי רובד 1	**(58)**	(37)
סך התאמות בגין תוכניות ההתייעלות - הון עצמי רובד 1*	**657**	457
סך-הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**38,795**	38,004
הון רובד 1 נוסף		
סך-הכל הון רובד 1 נוסף	**733**	977
סך-הכל הון רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**39,528**	38,981
הון רובד 2		
הון רובד 2 - מכשירים, לפני ניכויים	**5,929**	6,131
הון רובד 2 - הפרשות להפסדי אשראי, לפני ניכויים	**3,778**	3,911
סך-הכל הון רובד 2	**9,707**	10,042
סך-הכל הון כולל	**49,235**	49,023

* התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף "התייעלות תפעולית" להלן) נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

ז. השפעת התאמות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	באחוזים	
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות	**11.31%**	11.00%
השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות*	**0.22%**	0.16%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.53%**	11.16%

* התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף "התייעלות תפעולית" להלן) נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ח. רכיבי הון הנתונים לתנודתיות

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים. הון הבנק והיקף נכסי הסיכון נתונים לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק או הנחות אקטואריות אחרות, כגון: שיעורי תמותה ופרישה.
- השפעות שינויים בריבית על קרנות ההון מאגרות-חוב זמינות למכירה.
- השפעות שינויים במדד ובשערי חליפין על יתרות הנכסים.

להלן קנה מידה להשפעות קיטון בהון וגידול בנכסי סיכון על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2019:

	השפעת קיטון ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת גידול ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון
	באחוזים	
הבנק בנתוני המאוחד	**(0.03%)**	**(0.03%)**

ט. יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.
בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 בדצמבר 2019, הינם 10.27% ו-13.77%, בהתאמה.
תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. על-פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 עומד על 10.75%.
ביום 1 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות ויחס מינוף" לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 201 ו-218. לפי החוזר תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד הינו תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
החוזר לא צפוי לשנות את הגדרתו של הבנק כתאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

י. התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת ההתייעלות"). בהתאם להוראת ההתייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.
בהמשך להוראת ההתייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי ("התייעלות בתחום הנדל"ן").
במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון.
במכתב מיום 16 בדצמבר 2019 הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית ההתייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2021.
בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.
בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 352 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2020 לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.
השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון מוערכת בכ-0.22% ליום 31 בדצמבר 2019.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יא. הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש אפריל 2019 הנפיקה הפועלים הנפקות לציבור כתבי התחייבות נדחים צמודי מדד (סדרה כ'), הנושאים ריבית שנתית בשיעור של 2.02% בסכום קרן כולל של כ-1 מיליארד ש"ח, לפירעון בשנת 2030 (עם אפשרות לפירעון מוקדם ביוזמת הפועלים הנפקות ואישור בנק ישראל בשנת 2025). כתבי ההתחייבות הנדחים כוללים מנגנון ספיגת הפסדי קרן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202, על-ידי מחיקת קרן באופן חלקי או מלא במקרה שיחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ירד מתחת ל-5% או בהתאם להחלטה של הפיקוח על הבנקים, והם מהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק.
בחודש מרץ 2020 אישר דירקטוריון הבנק את מסגרת הגיוסים של מכשירי חוב והון משני לשנת 2020. הבנק נערך לגיוס של חוב והון משני בהתאם לנדרש.

יב. פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה בפדיון מוקדם את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי ההון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

יג. רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים

בחודש פברואר 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא "רכישה עצמית על-ידי תאגידים בנקאיים", לפיו בנקים יוכלו לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, בכפוף לעמידה בתנאים מסוימים. עד כה, ההוראה הקיימת אוסרת על בנקים לבצע רכישה עצמית למעט במקרים חריגים, בשעה שחוק החברות מתיר פעולה זו בכפוף לעמידה בתנאים לביצוע חלוקה.
החוזר קובע את התנאים בהתקיימם יוכלו תאגידים בנקאיים לבצע רכישה עצמית של ניירות-ערך שהונפקו על ידם, ובכללם בין היתר נקבע כי:

- נדרש אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע הרכישה, בהתבסס על תוכנית רכישה שהציג הבנק.
- היקף הרכישה בכל תוכנית לא יעלה על 3% מהון המניות המונפק והנפרע של התאגיד הבנקאי.
- התאגיד הבנקאי יפעל על-פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות-ערך שיבטיח לו הגנה משפטית מפני טענת שימוש במידע פנים.
- ההצעה לרכישה לא תופנה לקבוצה מסוימת של בעלי מניות (למעט אם מדובר בבעל מניות שהוא לקוח כשיר, כהגדרתו בהוראה).
- תוכנית הרכישה תאושר על-ידי דירקטוריון הבנק.

יד. שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
- החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.

השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 31 בדצמבר 2019 הינה קיטון של כ-0.03% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקיטון של כ-0.09% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%.
במסגרת התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי.
הבנק החל בביצוע פעולות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ו. לעיל).

טו. חכירות

השפעת יישום תקן חשבונאות חדש בנושא חכירות אשר יושם החל מיום 1 בינואר 2020 הינה קיטון של כ-0.04% ביחס הון עצמי רובד 1 וקיטון של כ-0.05% ביחס ההון הכולל. לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ו. לעיל.

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

טז. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.
יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.
בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 6%.
יחס המינוף של הבנק ושל חברות בנות משמעותיות בישראל מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 בדבר "יחס מינוף". יחס המינוף של חברות בנות בנקאיות בחו"ל מוצג בהתאם להוראות הרגולטוריות והיחסים הנדרשים בכל תחום שיפוט. על-פי הרגולציה המקומית בשוויץ לא קיימת דרישת מינימום ליחס מינוף.
ביום 1 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות ויחס מינוף" לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין 201 ו-218. לפי החוזר תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד הינו תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
החוזר לא צפוי לשנות את הגדרתו של הבנק כתאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2018
	במיליוני ש"ח	
א. נתוני המאוחד		
הון רובד 1*	**39,528**	38,981
סך החשיפות*	**519,648**	518,980
	באחוזים	
יחס מינוף	**7.61%**	7.51%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**6.00%**	6.00%
ב. חברה בת משמעותית		
בנק פוזיטיף		
יחס מינוף	**29.73%**	26.56%
יחס מינוף מזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**3.00%**	3.00%

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף "התייעלות תפעולית" לעיל). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2019, המוערכת בכ-0.13% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

	השפעת קיטון ב-100 מיליוני ש"ח בהון רובד 1	השפעת גידול ב-1 מיליארד ש"ח בסך החשיפות
	באחוזים	
ג. להלן השפעות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2019:		
הבנק בנתוני המאוחד	**(0.02%)**	**(0.01%)**

ביאור 24 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יז. יחס כיסוי הנזילות

הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" ובמאוחד מדי יום, בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן). היחסים מדווחים כממוצע התצפיות היומיות. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון המדווח הינו 58.

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי נזילות	**121%**	120%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**100%**	100%
ב. בנתוני הבנק		
יחס כיסוי נזילות	**120%**	118%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**100%**	100%
ג. חברה בת משמעותית*		
הפועלים שוויץ		
יחס כיסוי נזילות בהתאם לרגולציה המקומית	**710%**	266%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית**	**100%**	90%

* בנק פוזיטיף אינו כפוף בתורכיה להוראת יחס כיסוי נזילות.

** יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית גדל ב-10% כל שנה עד לשיעור של 100% בשנת 2019.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ-מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגבייה[1] לסוף השנה

	31 בדצמבר	
	2019	2018
	במיליוני ש"ח	
יתרת האשראי מפיקדונות לפי מידת גבייה[2]		
מטבע ישראלי לא-צמוד	**24**	28
מטבע ישראלי צמוד מדד	**1,183**	1,313
מטבע-חוץ	**175**	202
סך-הכל	**1,382**	1,543

(1) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).

(2) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 123 מיליוני ש"ח, (2018: 87 מיליוני ש"ח), לא נכללו בלוח זה.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

במיליוני ש"ח

א. התקשרות חוץ-מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגבייה[1] לסוף השנה (המשך)

תזרימים בגין עמלת גבייה ומירווחי ריבית בגין הפעילות במידת גבייה[1]

	31 בדצמבר 2019						31 בדצמבר 2018
	עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנים	סך-הכל	סך-הכל
במגזר הצמוד למדד[2]								
תזרימים חוזיים עתידיים	**10**	**12**	**7**	**7**	**4**	**1**	**41**	54
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	**10**	**11**	**5**	**5**	**2**	**-**	**33**	44
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים[3]	**10**	**11**	**6**	**5**	**2**	**-**	**34**	44

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

	31 בדצמבר	
	2019	2018
הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגבייה	**124**	88
הלוואות עומדות	**42**	36

(1) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
(2) כולל מגזר מטבע-חוץ.
(3) ההיוון בוצע לפי שיעור 0.59%- (2018: לפי שיעור 0.32%).

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

	31 בדצמבר	
	2019	2018
1. התחייבות לרכישת ניירות-ערך	**577**	460
2. הקמה של בניינים וציוד ורכישתם	**19**	11
3. חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים וציוד בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות:		
בשנה הראשונה	**147**	139
בשנה השניה	**142**	134
בשנה השלישית	**133**	124
בשנה הרביעית	**123**	115
בשנה החמישית	**106**	107
מעל חמש שנים	**763**	887
סך-הכל דמי שכירות של בניינים וציוד	**1,414**	1,506

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

4. בחודש מרץ 2008, הבנק מכר לפסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: פסגות) תיקי עמיתי קופות-גמל. בעקבות המכירה, הבנק היה ערב לשלם במועד הזכאות לפחות את סכום תקבולי הקרן הנומינליים בחשבון העמית בניכוי סכומים המותרים על-פי החוק לכיסוי הוצאות הקופה, ניכויי מס וכן כל סכום שהקופה מחויבת להחזיר למעבידו של העמית, והכל בהתאם לנאמר בתקנון ההתאגדות המאושר של כל קופה.
במסגרת המכירה, פסגות התחייבה להעביר בתום שבע שנים ממועד השלמת העסקה את ערבות הבנק למבטח או לגורם אחר שיאושר על-ידי הממונה באופן שהבנק יופטר באופן סופי ומוחלט מערבותו. בתקנוני הקופות של פסגות נאמר כי כל עוד לא ניתן אישור הממונה להחלפת ערבות הבנק או המחאתה, תיוותר ערבות הבנק כלפי חלק מעמיתי קופות הגמל לעמוד בתוקפה. נכון למועד המאזן הערבות שניתנה לפסגות הוארכה עד לתום שנת 2020, בכפוף לכתב שיפוי שקיבל הבנק מפסגות. יתרת הסכומים הנומינליים בגינם הבנק ערב, הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 1,460 מיליוני ש"ח ויתרת החשבונות של העמיתים הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 6,847 מיליוני ש"ח. יודגש, כי "השווי ההוגן" של התחייבות הבנק בגין הערבויות האמורות ליום 31 בדצמבר 2019 אינו מהותי.
5. כל הדירקטורים ונושאי המשרה המכהנים בבנק (וכן דירקטורים ונושאי משרה שכיהנו בעבר) מחזיקים בכתבי שיפוי לפיהם מתחייב הבנק לשפות את נושאי המשרה, בין היתר, בגין חבות כספית שתוטל עליהם בקשר עם אירועים שפורטו (עד לסכום שיפוי במצטבר לכל נושאי המשרה של 25% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק על-פי דוחותיו הכספיים האחרונים הידועים לפני תשלום השיפוי בפועל) וכן לשפות בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחה עורך-דין, בהליכים שונים (לרבות הליכים מנהליים), והכל כמפורט בכתב השיפוי ובהתאם להוראותיו. בשנת 2019 נשא הבנק בעלויות התדיינות של נושאי משרה בעבר ובהווה בהליכים שונים (שכר טרחה עורך-דין בקשר עם הליכים נגזרים וחקירת הרשויות האמריקאיות) בסכומים זניחים. מתן כתבי השיפוי אושר על-ידי האסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בינואר 2012 (וביחס לדירקטורים ונושאי משרה בבנק, אשר בעלת השליטה בבנק (דאז) עשויה הייתה להיחשב בעלת עניין במתן כתבי השיפוי להם חודש תוקפו גם ביום 18 בפברואר 2016. התחייבות הבנק לפי כתבי השיפוי תחול גם ביחס לאירועים שאירעו טרם הענקתו וחידוש תוקפו).
לעתים מתחייב הבנק באישור הדירקטוריון לשפות עובדים מסוימים שאינם נושאי משרה בבנק בנסיבות מיוחדות (כגון בקשר עם כהונתם כדירקטורים בחברה מוחזקת של הבנק). כתבי שיפוי כאלה ניתנו בשנת 2019 לשני עובדים המכהנים כנושאי משרה בחברה מוחזקת בקשר עם כהונתם והם מוגבלים לתקרת שיפוי של עד 10% מההון העצמי של הבנק.
6. הבנק התחייב לשפות חברות בנות לכל התחייבויותיהן לצורך קיום מגבלות ניהול בנקאי תקין (יחס הון לרכיבי סיכון ומגבלות חבות לווה בודד ואנשים קשורים) ולצורך קבלת פטור מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בדבר "מדידה והלימות הון". השיפוי יפקע מאליו, ללא צורך בפעולה כלשהי של מי מן הצדדים במועד בו הבנק יחדל להחזיק, בין בעצמו ובין באמצעות חברות שבבעלותו המלאה, בכל אמצעי השליטה בחברה.
7. הפועלים הנפקות בע"מ (להלן: "הפועלים הנפקות"), קיבלה במהלך השנים 2019-1988 החלטות לאשר מתן שיפוי בגין תשקיפים, אשר על פיהם פורסמו דוחות הצעת מדף, להנפקת אגרות-חוב (סדרות 36-32), כתבי התחייבות נדחים (סדרות י'-כ') ושטרי הון נדחים (סדרה 1), במהלך שנים אלו על כל הנובע מהם ו/או הקשור בהם, במישרין או בעקיפין (להלן: "האירוע") לדירקטורים ולנושאי משרה אחרים וכן ליועצים המשפטיים של ההנפקות (להלן: "מקבלי השיפוי"), בגין חבות כספית שתוטל עליהם בשל פעולה שעשו בתוקף היותם נושאי משרה בחברה ו/או בתוקף מתן השירותים על ידיהם לחברה, כמפורט בתשקיפים שפורסמו בגין ההנפקות. בגין ההנפקות כאמור, תקרת השיפוי נקבעה לכל מקבלי השיפוי במצטבר בסכום מירבי שלא יעלה על 10% מסכום המסגרת הכולל שנקבע להנפקה על-פי התשקיפים ודוחות הצעת המדף הנ"ל. יצוין כי הבנק הינו ערב לשיפוי הדירקטורים ונושאי המשרה. כמו-כן, הפועלים הנפקות מתחייבת מעת לעת להעניק שיפוי לנאמנים של תעודות ההתחייבות המונפקות על ידה, במסגרת שטרי הנאמנות הרלוונטיים.
8. במסגרת דוח הצעת המדף לרישום למסחר של אגרות-החוב (סדרה 35) וכתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה יח'), אשר פורסם על-ידי הפועלים הנפקות ביום 4 ביוני, 2018 (להלן: "דוח הצעת המדף"), התחייבה הפועלים הנפקות להעניק לחתם המתמחר, פועלים איי.בי.איי (צד קשור) שיפוי בשל חבות כספית שהוטלה עליו לטובת אדם אחר על-פי פסק דין, מחמת שהיה בדוח הצעת המדף או בתשקיף המדף פרט מטעה, וכן בגין הוצאות התדיינות סבירות, או בקשר לאישום פלילי ממנו זוכה החתם או בו הורשעו בעבירה שאיננה דורשת מחשבה פלילית או עקב חקירה או הליך שהתנהל נגדו בידי רשות המוסמכת לנהל חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדו ובלי שהוטלה עליו חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדו אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית, והכל מחמת שהיה בדוח הצעת המדף פרט מטעה. סכום השיפוי הכולל לא יעלה בכל מקרה על הסך של שווי ניירות הערך שנרשמו למסחר על-פי דוח הצעת המדף במועד רישומם (צמוד למדד המחירים לצרכן החל במדד הידוע במועד חתימת הסכם החיתום) (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). על אף האמור, לא ישולם בגין השיפוי סכום העולה במצטבר על 25% מהונה העצמי של הפועלים הנפקות על-פי דוחותיה הכספיים המאוחדים האחרונים (מבוקרים או סקורים) בעת הדרישה לשיפוי על-ידי החתם (להלן: "סכום הביניים"), היה וקיים חשש סביר כי תשלומו ימנע ממנה לעמוד בהתחייבויותיה הקיימות והצפויות (למעט התחייבויות הפועלים הנפקות כלפי בעלי השליטה בה) במועד הדרישה לשיפוי על-ידי החתם (להלן: "התנאי"). עם זאת, משעה שהחשש הסביר, כאמור לעיל, חדל מלהתקיים, החתם יהיה זכאי להשלמת השיפוי עד לגובה ההפרש בין סכום השיפוי המירבי לסכום הביניים, והכל כאמור בהסכם החיתום ובכפוף להוראותיו.
9. מכוח הסכם קיימת התחייבות תלויה בין מסלקת הבורסה וחברי הבורסה לניירות-ערך בת"א בע"מ (ובהם הבנק), הדנה במתן שיפוי באופן הדדי בין החברים למסלקת הבורסה לשלם את הכסף, כולו או מקצתו, או את ניירות הערך הנסלקים, כולם או מקצתם, שאחד מחברי הבורסה חייב לשלם או למסור, וכן אם המסלקה שילמה את הכסף, שלא שולם כאמור, או רכשה את ניירות הערך הנסלקים שלא נמסרו ומסרה אותם למקבל המיועד, שהם מגיעים לו.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

חלקו של כל חבר בשיפוי הוא כיחס שבין המחזור הכספי של החבר לגבי המחזור הכספי הכולל של כל החברים האחראים לשלם למסלקה עקב ההפסד, במשך תקופה של 12 חודשים, המסתיימת ביום האחרון של החודש הקודם לחודש בו אירע המקרה שגרם להפסד.

10. חברות מאוחדות של הבנק עוסקות במגוון שרותי נאמנות הן בתחום העסקי והן בתחום הפרטי והאישי לטובת נהנים שונים בעלי כספים, זכויות ונכסים אחרים, להחזקתם ולניהולם על-פי הוראות בעליהם. בתחום הנאמנויות העסקיות החברות משמשות בעיקר כנאמן עבור החטיבה העסקית לשמירת בטוחות המשמשות להבטחת עסקות אשראי ובנוסף, החברות משמשות כנאמן להבטחת מילוי תנאים בהסכמים עסקיים בין הצדדים.

11. א. באוקטובר 1985 חכר הפועלים שוויץ לתקופה של כ-100 שנים בניין אשר משמש אותו לפעילותו, עבור דמי חכירה שנתיים צמודים למדד בסך 2 מיליון פר"ש (למועד זה כ-3 מיליון פר"ש לשנה). בסמוך לתחילת תקופת החכירה חילק הפועלים שוויץ את הנכס המוחכר ומכר כמחצית מהחכירה לצד ג' (תאגיד בנקאי זר) ("צד ג'), אשר נושא מאז במחצית מדמי החכירה השנתיים. למיטב ידיעת הבנק, התאגיד הבנקאי ביקש למכור את חלקו בנכס החכור, אך הוא נמצא בהליך משפטי מול בעל הנכס (המחכיר) ביחס לחבותו לדמי החכירה לאחר המכירה. במהלך ההליך המשפטי האמור, הודיע המחכיר לפועלים שוויץ כי לעמדתו, הפועלים שוויץ אחראי לתשלום מלוא דמי החכירה בגין הנכס בשלמותו, ובפרט אם בית המשפט יכריע שהתאגיד הבנקאי לא יישא בחבות לדמי החכירה לאחר מכירת חלקו. הפועלים שוויץ חולק על עמדה זו ולעמדת יועציו המשפטיים, לא סביר שתוטל עליו אחריות לחלקו של התאגיד הבנקאי בחכירה, בין היתר, בהתחשב בכך שמכר חלק מזכות החכירה כאמור וכן בשים לב לאיתנותו של החוכר והיותו תאגיד בנקאי. לפועלים שוויץ הפרשה בסך של כ-23 מיליון פר"ש בגין פער בין דמי החכירה החוזיים על חלקו בנכס לבין שוויה ההוגן של ההתחייבות בגין חלקו ליתרת תקופת החכירה. החשיפה הנוספת בגין דמי החכירה לחלקו של התאגיד הבנקאי עומדת על כ-23 מיליון פר"ש, בגינה לא בוצעה הפרשה בהסתמך על הערכת יועציו המשפטיים של הפועלים שוויץ כאמור. עוד יצוין, שבקשר עם תהליכי הסגירה של הפועלים שוויץ והגשת תביעות חוב במסגרתן, דרש צד ג', שמשמש גם כמנהל האדמיניסטרטיבי של הנכס, כי תובטח ההתחייבות של הפועלים שוויץ לתשלום דמי השכירות ועלויות נלוות בגין החלק בנכס שבשימושו למלוא תקופת החכירה. לעמדת יועציו המשפטיים של הפועלים שוויץ, דרישה זו אינה מגדילה את היקף החשיפה בגין דמי השכירות של הפועלים שוויץ (בגין חלקו) מעבר להפרשה שכבר בוצעה כאמור לעיל, משום שהיא יכולה להיחשב למעשה כחלק מהדרישה של המחכיר כלפי הפועלים שוויץ.

ב. ברבעון הרביעי של 2018 הושלמה עסקה למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ, בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג ל-Bank J. Safra Sarasin AG ו-Banque Safra Sarasin (Luxembourg) SA (ביחד, "ספרא סאראסין"). במסגרת העסקה הוסכם על הסדרי שיפוי, לפיהם, בין היתר, הפועלים שוויץ ישפה את ספרא סאראסין בגין תשלומים והוצאות של הרוכש בקשר עם הליכים משפטיים וחקירות של רשויות ממשלתיות, הנובעים מאירועים טרם השלמת העסקה. הבנק ערב להתחייבויות הפועלים שוויץ כלפי הרוכש.

ג. בחודש יוני 2019 נחתם הסכם בין הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA למכירת תיק הלקוחות שנותרו בסניפי שוויץ ולוקסמבורג. המכירה מתבצעת במספר פעימות. בהתאם למתווה העסקה שילם הבנק לרוכש עבור העברה זו. במסגרת העסקה הוסכם על הסדרי שיפוי, לפיהם, בין היתר, הפועלים שוויץ ישפה את Hyposwiss Private Bank Geneva SA לרבות בגין תשלומים והוצאות של הרוכש בקשר עם הליכים משפטיים וחקירות של רשויות ממשלתיות, בסך של עד 50 מיליון פר"ש, הנובעים מאירועים טרם השלמת העסקה. הבנק ערב להתחייבויות הפועלים שוויץ כלפי הרוכש.

ג. הליכים משפטיים

קבוצת הבנק (הבנק וחברות מאוחדות שלו) הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים. עילות התביעות נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות.

סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק בנושאים שונים, שאפשרות התממשותן הינה אפשרית (Reasonably Possible), מסתכם ליום 31 בדצמבר 2019 בכ-302 מיליוני ש"ח.

א. להלן פירוט התביעות, לרבות בקשות לאישורן וניהולן כתביעות ייצוגיות, שהסכום הנטען בהן (במועד הגשתן) הוא מהותי (סכומי התביעות המופיעים להלן הינם בהתאם לסכומים הנקובים בתביעות), אשר לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על דעת הנהלת החברות המאוחדות והכלולות הרלוונטיות ובהסתמך על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תביעות אלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בגין כל ההפסדים הצפויים (probable) הנובעים מתביעות אלה.

1. ביום 19 בפברואר 2019 קיבל בית המשפט לערעורים של מחוז קולומביה בארצות-הברית ערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט הפדרלי בוושינגטון DC, אשר דחה על הסף תביעה שהוגשה על-ידי מספר גורמים פלסטיניים נגד שורה ארוכה של נתבעים ובהם הבנק. התביעה נסובה, לטענת התובעים, על "פשעי מלחמה במזרח ירושלים, שטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה" והסיוע שהנתבעים מעניקים, לכאורה, לפעילות זו. ביחס לבנק נטען כי הסיוע נעשה, בין היתר, באמצעות העברות הכספים שבוצעו דרך סניפי הבנק בארצות-הברית, מימון פעילות ביהודה ושומרון וכיו"ב. סכום התביעה עומד על 1 מיליארד דולר של ארצות-הברית נגד כל הנתבעים. בניגוד לעמדת הערכאה הנמוכה, פסקה ערכאת הערעור כי אין המדובר בתביעה שכולה פוליטית ובלתי שפיטה, וכי ניתן לברר לפחות חלק מסעיפי התביעה באמצעים משפטיים. עם קבלת הערעור הוחזר התיק לדיון בבית המשפט הפדרלי בוושינגטון DC.

2. ביום 11 בינואר 2017, הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית, נגד הבנק. המבקש העמיד את סכום התביעה על כ-591 מיליון ש"ח אך ביקש להתיר לו לתקן את הסכום בהתאם לעובדות שיתבררו.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

לטענת המבקש, הבנק גובה עמלות בגין החזרת שיקים, מלקוחות שחשבונם הוגבל במשיכת שיקים, וזאת בניגוד להוראות הדין או בהתאם לתקנות שהותקנו בחוסר סמכות ובניגוד להוראות חקיקה ראשית. המבקש טוען, בין היתר, כי מי שחשבונו הוגבל, אין לראות בשיקים שנמשכו על ידו שיקים, אלא פיסות נייר בלבד שאין באי כיבודן משום שירות המתיר גביית עמלה. לטענת המבקש, גביית עמלות בגין החזרת שיק מחמת כך שהחשבון מוגבל, הן בחשבון המושך והן בחשבון הנפרע, מהווה הפרת חובות החלות על הבנק ביחסיו עם לקוחותיו. ביום 21 בפברואר 2019 ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי, אשר דחה את התביעה (להלן: "פסק הדין"). ביום 3 באפריל 2019 הגיש התובע ערעור על פסק הדין. ביום 5 בינואר 2020 דחה בית המשפט העליון את הערעור ובכך הסתיים ההליך.

3. ביום 9 ביוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תביעה ובקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד שלוש חברות כרטיסי אשראי ובתוכן חברת ישראכרט בע"מ (המוחזקת לתאריך המאזן בשיעור של 33% על-ידי הבנק). הנזק הנטען נגד כל המשיבות נאמד על-ידי המבקשים בתרחיש "שמרני" על כ-4.2 מיליארד ש"ח, בתרחיש "סביר" על כ-6.9 מיליארד ש"ח ובתרחיש "קיצון" על כ-8.4 מיליארד ש"ח. לטענת המבקשים, שלוש חברות כרטיסי האשראי הן צד להסדר כובל שלא קיבל אישור כנדרש על-פי הדין ולפיו בעסקות חיוב מיידי (דביט) ו-Prepaid הן מעכבות אצלן שלא כדין כספים המגיעים לבתי העסק וכמו-כן, הן מחייבות את בתי העסק בעמלה המחושבת על בסיס עמלה צולבת כנהוג בעסקות בתשלום נדחה. כמו-כן, נטען כי סעיפים בהסכם בית עסק הינם סעיפים מקפחים בחוזה אחיד. לאחר שבית המשפט המחוזי הביע עמדתו בדבר העדר סמכות לדון בחלק מהנושאים העולים בבקשה, באוקטובר 2017 הגישו המבקש ועמותת "הצלחה" המרצת פתיחה לבית הדין להגבלים עסקיים המבקשת כי בית הדין יצהיר שהעמלה הצולבת לכרטיסי הדביט לא אושרה על ידו במסגרת האישור שניתן לעמלה הצולבת בכרטיסי החיוב הנדחה. הליך זה סולק על הסף בחודש אוקטובר 2018 (להלן: "פסק הדין בהמרצת הפתיחה"). ערעור על פסק הדין בהמרצת הפתיחה הוגש על-ידי המבקש ועמותת "הצלחה" לבית המשפט העליון במסגרתו התבקש לבטל את פסק הדין בהמרצת הפתיחה ולהורות על החזרת הדיון לפתחו של בית הדין להגבלים עסקיים (להלן: "הערעור"). ההליך בבית המשפט המחוזי מעוכב בינתיים. במקביל להגשת הערעור, הוגשה גם עתירה לבג"צ הדורשת מהממונה על ההגבלים העסקיים לפנות לבית הדין להגבלים עסקיים לפנות לבית הדין בבקשה לשנות/לבטל את הסדר העמלה הצולבת כפי שאושרה על-ידי בית הדין (להלן: "העתירה"). ביום 18 ביוני 2019 התקיים דיון בערעור במהלכו, בהמלצת בית המשפט, נדחה הערעור בהסכמת הצדדים. נוכח דחיית הערעור הודיע המבקש לבית המשפט המחוזי כי הוא מעוניין לחדש את הדיון בבקשת האישור. ביום 22 ביולי 2019 החליט בית המשפט המחוזי על המשך עיכוב ההליכים בפניו עד למתן הכרעה בעתירה. דיון בעתירה בפני הרכב קבוע ליום 19 במרץ 2020.

4. ביום 24 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה הנקוב בכתב התביעה הינו כ-500 מיליון ש"ח. עניינה של הבקשה בטענה, כי לקוחות הבנק אשר היו או הינם זכאים לחסות תחת הגדרת "עסק קטן", כקבוע בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, שילמו עמלות שלא בהתאם לתעריפון החל על עסק קטן, ומבלי שהבנק יידע לקוחות אלו כי קיימת האפשרות לסווגם כעסק קטן. הליך גישור בין הצדדים לא צלח. בקשה לאיחוד הדיון עם בקשות אישור דומות שהוגשו נגד בנקים אחרים, אושרה. והבנק הודיע כי אינו מעוניין בהליך גישור נוסף בתביעות המאוחדות. ביום 19 בדצמבר 2018, התקיים דיון מקדמי בתיק. דיון קדם משפט נוסף נקבע ליום 3 ביוני 2020.

5. ביום 12 בינואר 2014 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה הנקוב בכתב התביעה הוא 546 מיליוני ש"ח. לטענת המבקשים, הבנק התקשר בהסדר עם קבוצת ישראכרט להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים עבור לקוחותיו שהתנאים שנקבעו באותו הסדר הובילו לכך שעמלת דמי הכרטיס המשולמת על-ידי לקוחות הבנק לקבוצת ישראכרט היא הגבוהה ביותר ביחס לעמלות שמשלמים לקוחותיהם של בנקים אחרים שהתקשרו עם קבוצת ישראכרט להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים. לטענת המבקשים, הבנק פועל בניגוד עניינים ומעדיף את אינטרס הבנק וקבוצת ישראכרט על פני אינטרס לקוחות הבנק. בין הצדדים התנהל הליך גישור שלא צלח והצדדים עדכנו את בית המשפט על סיומו. בהתאם להחלטת בית המשפט הוגשו סיכומי המבקשים, ועל הבנק להגיש את סיכומיו עד ליום 25 במרץ 2020.

6. באפריל 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ ("פסגות") בתפקידה כמנהלת קופת-גמל גדיש, סכום התביעה הייצוגית הועמד על כ-3,860 מיליוני ש"ח. הבקשה אושרה על-ידי בית המשפט. טענות המבקשת נוגעות לניהולם של כספים בחשבונות עמיתים שהלכו לעולמם. בין היתר, נטען כי פסגות לא עושה די כדי ליידע מוטבים על קיומה של הקופה, כי פסגות מערימה קשיים על מוטבים המבקשים לקבל מידע על הקופה וכן כי פסגות העלתה את דמי הניהול בחשבונות עמיתים שנפטרו ללא משלוח הודעה מוקדמת. פסגות הודיעה לבנק כי ככל שיתברר במהלך בירור התובענה כי יש עילות הנוגעות לאופן ניהול קופת גדיש עת נוהלה על-ידי גדיד פועלים בע"מ לשעבר גד-גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק (להלן: "גדיש") בתקופה שקדמה ליום 24 במרץ 2008 (מועד השלמת מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד-גמולים לפסגות גמל), פסגות שומרת על זכויותיה לשיפוי מגדיש בערבות הבנק, בהתאם להסכם המכר שנחתם בין הצדדים.

במרץ 2016 הוגשה בקשה לתיקון כתב התביעה במסגרתה התבקש להגדיל את סכום התביעה נגד פסגות לכ-10 מיליארד ש"ח (להלן: "סכום התביעה המוגדל"). יצוין כי סכום התביעה המוגדל מתייחס לכלל קופות הגמל המנוהלות על-ידי פסגות (ולא רק לגדיש) וביחס לגדיש, גם לתקופה שלאחר רכישתה על-ידי פסגות (במרץ 2008). עוד יצוין כי כמחצית מסכום התביעה המוגדל, מתייחס לכספים המצויים בחשבונות העמיתים המנוהלים על-ידי פסגות והסעד המבוקש לגביהם הוא סעד הצהרתי בלבד. בין הצדדים מתנהל הליך גישור. ביום 16 בינואר 2020 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה שנחתמה בין הצדדים (להלן: "הסדר הפשרה"). ביום 30 בינואר 2020 הורה בית המשפט על פרסום מודעה בדבר הסדר הפשרה (להלן: "המודעה") וכן על העברת כתבי בי-הדין בהליך, לרבות המודעה והבקשה לאישור הסדר הפשרה, לידי היועץ המשפטי לממשלה, מנהל בתי המשפט והרשות לניירות-ערך.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

7. ביום 27 באוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "פסגות") כמנהלת קופות-גמל. סכום התביעה הועמד על 1 מיליארד ש"ח. המבקשים טוענים כי מדובר בתביעה משלימה לתביעה הייצוגית המפורטת בסעיף 6 לעיל. עניינה של התובענה בהפרות (נטענות), כלפי עמיתים, מוטבים ויורשיהם בקשר עם ביטוח חיים קבוצתי (מסוג ריסק) אשר נרכש על-ידי פסגות או קודמותיה כמנהלת קופות-גמל שונות, במימון העמיתים. פסגות הודיעה לבנק כי היא שומרת על כל זכויותיה בהתאם להסכם מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ - חברת בת של הבנק, לפסגות.
המבקשים טוענים להפרת חובותיה של פסגות וקודמותיה, בכך שלא פעלו לקבלת תגמולי הביטוח מהחברה המבטחת ובכך סיכלו את העברתם למוטבי/יורשי העמית. עוד טוענים המבקשים כי פסגות וקודמותיה נמנעו מלהודיע למוטבי/יורשי העמית אודות דבר קיומה של פוליסת ביטוח החיים, זכות פסגות להגיש תביעה לקבלת תגמולי הביטוח, ואודות תקופת ההתיישנות הקצרה. לבקשת פסגות, הבקשה לאישור הועברה לדיון בבית הדין לעבודה. במאי 2018 התקיים דיון קדם משפט. ביום 29 בנובמבר 2018 אושרה בקשת פסגות להסרת הסודיות הבנקאית הקיימת למבקשים ונקבע כי הצדדים יגישו לחתימת בית המשפט צו המיועד לבנק. ביום 9 בדצמבר 2018 ניתן לבנק צו לגילוי מידע והעברתו לב"כ המבקשים. הבנק השיב לצו ביום 6 בינואר 2019. ביום 11 בפברואר 2019 התקיים דיון בבקשה לאישור התובענה הייצוגית ונחקרו מצהירים מטעם הצדדים. ההליך מצוי בשלבי הגשת סיכומים ובמקביל הצדדים מנהלים משא ומתן לפשרה.
8. ביום 16 באוגוסט 2010 הוגשה ל-US Bankruptcy Court of the Southern District of New York (להלן: "Bankruptcy Court") תביעה נגד Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd., חברת בת בבעלות מלאה של הבנק (להלן: "הפועלים שוויץ") ונגד אחרים. התובעת, Fairfield Sentry Ltd באמצעות מפרקיה (להלן: "הקרן"), היא קרן שבה השקיעו לקוחות הפועלים שוויץ. תביעה זו תוקנה והורחבה. התביעה עומדת על סך של כ-27 מיליוני דולר ארצות-הברית.
התביעה נגד הפועלים שוויץ היא אחת מתביעות דומות רבות שהקרן הגישה, ושבהן נדרשים נתבעים שונים להשיב לקרן את כל הפדיונות שמשכו מהקרן במהלך מספר שנים קודם לפירוקה (להלן: "תביעות Fairfield").
במהלך חודש ספטמבר 2011 התקבלה החלטה של בית המשפט ב-British Virgin Island (איי הבתולה) (מקום התאגדותה של הקרן), לפיה הקרן קיבלה בשעתו תמורה נאותה עבור כספי הפדיונות שנמשכו ממנה. הערעור על ההחלטה בפני ה-Eastern Caribbean Court of Appeal נדחה. בקשת רשות ערעור של הקרן ל-Privy Council באנגליה נדחתה אף היא. כמו-כן, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ספטמבר 2011, כי ל-Bankruptcy Court אין סמכות עניינית לדון בתביעות Fairfield. עם זאת, בדיון בתביעת השבה דומה הקשורה לפרשת מיידוף, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ינואר 2013, כי ל-Bankruptcy Court יש סמכות להמליץ על ממצאים עובדתיים מוצעים ומסקנות משפטיות. ביום 6 לאוגוסט 2018, קבע ה-Bankruptcy Court כי הוא נעדר סמכות ביחס לתביעות המפרקים ככל שהבסיס היחיד לסמכות זו הינם הסכמי ההצטרפות לקרן, הכוללים סעיפי ברירת דין וברירת פורום. ה-Bankruptcy Court עיכב את דחייתן של איזו מתביעות Fairfield, ובכללן התביעות כנגד בנק הפועלים (שוויץ) בע"מ, וזאת עד להתפתחות עובדתית נוספת לפיה ייקבע באם ל-Bankruptcy Court קיימת סמכות לדון בטענות אלה. בהחלטה נפרדת מיום 6 בדצמבר 2018, דחה ה-Bankruptcy Court את חלקן של תביעות Fairfield המבוססות על המשפט המקובל (common law) ודיני החוזים של איי הבתולה, אך דחה את בקשת הסילוק ביחס לעילות המבוססות על דיני חדלות פירעון (Insolvency Act) של איי הבתולה. בכך, החלק הנוגע לתביעת המפרקים כנגד הפועלים שוויץ בהתבסס על דיני חדלות הפירעון של איי הבתולה, נותר בעינו בכפוף להחלטות נוספות של בית המשפט, לרבות לעניין שאלת הסמכות של ה-Bankruptcy Court בעניינו של הפועלים שוויץ.
בנוסף לתביעה הנ"ל, הגיש ביום 29 במרץ 2012 עורך-דין אירווינג פיקרד, המפרק של Bernard L LLC Securities Investment Madoff. (להלן: "מיידוף") תביעה נגד הבנק ונגד הפועלים שוויץ ל-Bankruptcy Court. התביעה היא בסכום של כ-27.5 מיליוני דולר ארצות-הברית, מתוך זה כ-26 מיליוני דולר נגד הפועלים שוויץ. בתביעה, נדרשים הנתבעים להשיב לקופת הפירוק של מיידוף, פדיונות שנמשכו מהקרן ומקרן Kingate בתקופה שלפני חדלות הפירעון של מיידוף. המדובר בקרנות שבהן השקיעו בשעתם לקוחות הבנק ולקוחות הפועלים שוויץ, וקרנות אלה מצידן השקיעו כספן במיידוף. ביום 11 בנובמבר 2016 דחה ה-Bankruptcy Court את דרישות ההשבה של המפרק כנגד כלל הנתבעים (לרבות הבנק והפועלים שוויץ) אשר קיבלו פדיונות מתת הקרנות הזרות (foreign-based feeder funds), אולם ביום 25 בפברואר 2019 התקבלה החלטה של בית המשפט לערעורים בארצות-הברית המבטלת את החלטת ה-Bankruptcy Court כאמור. חלק ניכר מהסכומים הנדרשים להשבה בתביעה זו (כ-22 מיליוני דולר מתוך 27.5 מיליוני דולר) חופפים לסכומים הנתבעים בתביעה שהגישה הקרן והמפורטת לעיל.
9. ביום 5 ביוני 2019 הוגשו תביעה ובקשה לאישור תובענה כייצוגית לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, נגד הבנק ו-5 בנקים נוספים. לפי הנטען, בעת ביצוע פעולת המרה של מטבע-חוץ, נגבית מהלקוח בנוסף לעמלת פעולה (לגביה ניתן גילוי בתעריפוני הבנק ובתדפיס העסקה) עמלה נוספת מסוג "עמלת הפרשי המרה", אשר אינה מפורטת בתעריפוני המשיבים ולפי הטענה נגבית שלא כדין ומבלי שניתן לה גילוי נאות. המבקשים טוענים כי גביית עמלת הפרשי המרה כאמור מהווה הפרה של הוראות הדין, לרבות דיני החוזים, הבנקאות ועשיית עושר ולא במשפט, כמו גם של חובת האמונים הבנקאית. עוד נטען כי בבצעם גבייה זו, מקיימים המשיבים הסדר כובל וזאת אגב הפרת חוק התחרות הכלכלית, תשמ"ח-1988. המבקשים מעריכים את סכום התביעה הכולל בסך של כ-8 מיליארד ש"ח, מתוכו מיוחס לבנק סך של כ-1.96 מיליארד ש"ח. המבקשים הגישו בקשות לסילוק על הסף. ביום 9 במרץ 2020 התקיים דיון בבקשות הסילוק ובית המשפט הקציב למבקשים 15 יום לעדכן אם בכוונתם לעמוד על ניהול ההליך. המבקשים הודיעו כי הם עומדים על ניהול ההליך והצדדים ממתינים להחלטת בית המשפט בבקשות הסילוק.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

ב. כמו-כן, תלויות ועומדות נגד קבוצת הבנק תביעות, לרבות בקשות לאישור תובענות כייצוגיות, כמפורט להלן שלדעת הנהלת הבנק, המתבססת על דעת הנהלת החברות המאוחדות הרלוונטיות ועל חוות דעת משפטיות, לא ניתן בשלב זה להעריך את סיכויי הליכים משפטיים אלו ולפיכך לא בוצעה בגינם הפרשה:

ביום 10 בדצמבר 2019 הוגשה נגד הבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו. לפי הנטען, הבנק הפר את חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000 (להלן: "חוק איסור הפליה"), בכך שאינו מוכן לתת שירותים בנקאיים מסוימים לתושבי יו"ש ומפלה אותם לרעה בשל מקום מגוריהם. המבקש טוען כי הבנק סרב לתת לו הלוואה לרכישת נכס המצוי בישוב ביהודה ושומרון וזאת אך ורק בשל מקום הבטוחה. לפיכך, נטען כי התנהלות הבנק עולה כדי הפרת חוק איסור הפליה, הפרת חובה חקוקה ופגיעה בכבודם של המבקשים וחברי הקבוצה לפי חוק יסוד כבוד האדם וחירותו. המבקש מעריך את סך הנזק (נזקים ממוניים ולא ממוניים) ב-1.15 מיליארד ש"ח. הבנק טרם הגיש תשובתו לבקשת האישור.

ג. הליכים אחרים ובקשות לאישור תביעות נגזרות

במרבית הסעיפים המתוארים בפרק זה להלן מתוארים הליכים הכוללים בקשות לאישור הגשת תביעות נגזרות בשם הבנק נגד נושאי משרה בבנק בעבר ו/או בהווה. ביחס להליכים אלה, יצוין כי גם במקרה שבו תתקבל איזו מהבקשות, צפוי הבנק ככלל להיות מוטב פוטנציאלי באותו הליך, ולא חייב פוטנציאלי בו.

1. ביום 6 בספטמבר 2017 הוגשה למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תביעה נגזרת נגד הבנק ונושאי משרה בבנק בעבר ובהווה (להלן "המשיבים"). בקשת האישור הוגשה לאחר שבקשת המבקש לגילוי מסמכים נדחתה במסגרת בקשת רשות ערעור שהוגשה מטעם הבנק, והיא עוסקת בטענות נגד התנהלות המשיבים בכל הנוגע להעמדת אשראי לחברות מקבוצת מר אליעזר פישמן (להלן: "קבוצת פישמן") וגבייתו. במסגרת הבקשה נטען כי בשל מעשי ומחדלי המשיבים נגרם לבנק נזק המוערך בלמעלה ממיליארד וחצי ש"ח. לבקשת הצדדים אושרה הסכמה דיונית, לפיה המועדים בתיק יעוכבו עד למיצוי הליך גישור אליו הופנתה המחלוקת. ביום 30 ביוני 2019 עדכנו הצדדים את בית המשפט כי הליך הגישור לא נשא פרי, וביקשו לחדש ההליכים. בהתאם להחלטת בית המשפט, תשובות הבנק והמשיבים הנוספים לבקשה הוגשו ביום 14 ביולי 2019. ביום 28 בינואר 2020 הוגשה תשובת המבקש לתשובת הבנק והמשיבים הנוספים. התיק נקבע לדיון קדם משפט ליום 10 במאי 2020.

2. ביום 13 ביולי 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198 א לחוק החברות תשנ"ט-1999, בקשר עם חקירה המתנהלת בארצות-הברית בחשד כי קבוצת הבנק שימשה צינור להחזקה ולהעברת כספי שוחד ששולמו לבכירי ארגון הכדורגל FIFA (להלן: "בקשת הגילוי"). ביום 14 בספטמבר 2017, הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת מטעם הצדדים לעיכוב הדיון בבקשת הגילוי, וזאת עד להשלמת החקירה נשוא הבקשה. ביום 17 בספטמבר 2017 ניתנה החלטת בית המשפט לפיה הדיון בבקשה יעוכב כמבוקש. ביום 3 בפברואר 2020 הגישו המשיבים הודעה ולפיה הליכי החקירה טרם הסתיימו ויש להורות על המשך עיכוב ההליך. במענה לכך, ביום 4 בפברואר 2020 הגיש המבקש תגובה ובקשה לפיה הוא מבקש להמשיך את ההליכים ואת בירורה של בקשת הגילוי (להלן: "הבקשה"). הבנק השיב לבקשה ביום 11 בפברואר 2020 וזו טרם הוכרעה. ראה סעיף ה להלן בדבר התפתחויות בחקירה.

3. ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, בקשה לאישור תביעה נגזרת, נגד הבנק ונגד שורה של נושאי משרה, אשר כיהנו או מכהנים בין השנים 2000-2015, או בחלק מתקופה זו, וכן נגד רואי החשבון של הבנק (להלן ביחד: "המשיבים הפורמליים").

המבקשת מבקשת מבית המשפט לקבוע, כי על המשיבים לפצות, לשפות ולהיטיב את הבנק בגין נזק שגרמו לכאורה לבנק במעשיהם ובמחדליהם בסך של 228 מיליוני דולר ארצות-הברית, אותו להערכת המבקשת יידרש הבנק לשלם לרשויות האכיפה האמריקאיות, בקשר לחשבונות של לקוחות אמריקאים בבנק הפועלים שוויץ.

עוד טוענת המבקשת, כי הבנק לא פעל ולא הפריש כמתחייב על-פי כללי חשבונאות מקובלים ועל פי הוראות הדין, הפרשה חשבונאית ראויה בדוחותיו הכספיים בגין התשלום הצפוי.

במסגרת התביעה הנגזרת הגישה המבקשת בקשה לגילוי ועיון במסמכים הקשורים לחקירה וביניהם, חומרי חקירה ותכתובות שנערכו בין הבנק לבין רשויות החוק בארצות-הברית.

בית המשפט קיבל את ההסכמה הדיונית אליה הגיעו הצדדים ולפיה, הדיון בבקשה יעוכב עד שהליכי החקירה המתנהלת נגד הבנק על-ידי שלטונות ארצות-הברית יושלמו ויוודעו תוצאותיהם. (להלן: "התביעה הראשונה").

ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, בקשה לגילוי מסמכים לפני הגשת תביעה נגזרת, בקשר לחקירת הרשויות בארצות-הברית לגבי פעילות בנק הפועלים שוויץ ביחס ללקוחות אמריקאים (להלן: "התביעה השניה"). התביעה הראשונה והתביעה השנייה יקראו ביחד בסעיף זה להלן: "ההליכים הנ"ל".

ביום 5 במרץ 2017 הגישו המבקשים בהליכים הנ"ל בקשה לאיחוד הבקשות וייצוג משותף, במסגרתה התבקש בית המשפט לאחד את הדיון בשתי הבקשות בפני אחד המותבים. ביום 5 באפריל 2017 ניתנה החלטה לפיה הבקשה לאיחוד הבקשות וייצוג במשותף התקבלה, תוך שנקבע כי שאלת השלכות האיחוד על אופן המשך ההליכים יקבעו לאחר שיחודשו ההליכים בתיק.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. הליכים משפטיים (המשך)

בהמשך להודעות הבנק כי הליכי החקירה בארצות-הברית טרם הסתיימו וטרם נודעו תוצאותיהם, קבע בית המשפט כי הדיון בהליכי התובענות המאוחדות יעוכב, עד ליום 1 ביוני 2019, עד מועד זה יודיעו הצדדים עמדתם בקשר עם המשך ניהול הבקשה. ביום 8 בספטמבר 2019 הוגשה הודעת העדכון האחרונה במסגרתה עדכן הבנק כי הליכי החקירה נגד הבנק בארצות-הברית טרם הסתיימו וטרם נודעו תוצאותיהם וביקש מבית המשפט כי הדיון בהליכי התובענות המאוחדות יעוכב עד ליום 1 בדצמבר 2019. בית המשפט הורה בהחלטתו מיום 10 בספטמבר 2019 כי התיק ייקבע למעקב ליום 5 באפריל 2020 וכי עד למועד זה על הצדדים להודיע עמדתם בקשר עם המשך ניהול התיק. באשר להתפתחויות הנוגעות לחקירת הרשויות האמריקאיות ראה סעיף ד להלן.

4. ביום 6 בפברואר 2017, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לגילוי ועיון במסמכים לפני הגשת בקשה לתביעה נגזרת לפי סעיף 198א לחוק החברות. הבקשה נוגעת לתלונת עובדת הבנק לשעבר כנגד מנכ"ל הבנק לשעבר בנושא של הטרדה מינית והפיצוי שקיבלה בעת פרישתה מהבנק. לאחר שהפיקוח על הבנקים והבנק השלימו את בדיקת העניין, הגיש הבנק את עמדתו לבית המשפט ביום 13 במרץ 2018, לפיה אין מקום לנקוט הליכים כלשהם בקשר עם העניין ויש לדחות את הדרישות שהופנו לבנק בנדון, לרבות הבקשה לגילוי מסמכים שהוגשה. ביום 24 באפריל 2018 התקיים דיון בבקשה, במסגרתו הסכים המבקש להמלצת בית המשפט למחוק את הבקשה. ביום 6 בדצמבר 2018 הגיש המבקש, בגדרי הליך גילוי המסמכים שהסתיים, בקשה לאישור תביעה נגזרת בשם הבנק. באותו יום הורה בית המשפט למבקש להגיש את הבקשה לאישור תביעה נגזרת במסגרת הליך חדש ונפרד, נוכח מחיקת הליך גילוי המסמכים. למיטב ידיעת הבנק, למועד זה לא הוגשה בקשת האישור בהליך נפרד.

5. ביום 12 באוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט העליון, בשבתו כבית דין גבוה לצדק, בקשה למתן צו ביניים וצו על תנאי ועתירה נגד בנק ישראל - המפקחת על הבנקים ומנהל האגף להלבנת הון ("בנק ישראל"), הבנק ו-6 בנקים נוספים (להלן: "הבנקים המשיבים"). עניינה של העתירה באופן יישומן של תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), תשע"ט-2019 (להלן: "תקנות הדיווח") ובקשת העותרים לחייב את בנק ישראל לקבוע נהלים וכללים ברורים לפיהם יישמו הבנקים המשיבים את תקנות הדיווח. הסעדים שהתבקשו, בין היתר, הם כי בית המשפט יוציא החלטות ביחס למשיבים כולם, או באמצעות הנחיה מאת בנק ישראל, לפיה ייקבעו כללים אחידים וברורים ונהלים ליישום החובות המוטלות על הבנקים המשיבים מכח תקנות הדיווח, באישור בנק ישראל; וכי יורה לבנקים המשיבים ליישמם בהתאם לדין. כמו-כן, התבקש כי הכללים והנהלים כאמור יפורסמו באמצעי המדיה השונים ובשפות שונות. ביום 12 באוגוסט 2019 ניתנה החלטה הדוחה את הבקשה לצו על תנאי ומורה למשיבים להגיב לעתירה. ביום 7 בנובמבר 2019 הגיש הבנק את תגובתו לעתירה ולצו ביניים. ביום 13 בדצמבר 2019 הוגשה תגובה מקדמית מטעם בנק ישראל, במסגרתה נטען, בין היתר, כי תקנות הדיווח אינן מטילות חובה כלשהי על בנק ישראל לקבוע כללים נוספים זולתן; וכי בנק ישראל אינו רואה צורך רגולטורי בקביעת כללים נוספים בשלב זה. ביום 9 בפברואר 2020 הורה בית המשפט על מחיקת העתירה על הסף ובכך הסתיים ההליך.

ד. במהלך שנת 2011, בעקבות הודעת רשויות שוויץ לבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ (להלן: "הפועלים שוויץ"), כי מספר בנקים שוויצריים ובהם הפועלים שוויץ נחקרים על-ידי רשויות של ארצות-הברית בקשר עם חשד או חשש לסיוע ללקוחות אמריקאים בהעלמת מס מרשויות ארצות-הברית, מסר הפועלים שוויץ לרשויות בשוויץ מידע סטטיסטי אודות עסקיו עם לקוחות אמריקאים על מנת שיעבירו אותו לרשויות ארצות-הברית. ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם כי שלטונות ארצות-הברית ושוויץ הגיעו להסדר ("ההסדר השוויצרי") לפיו בנקים שוויצריים מקטגוריה 2 אשר יבחרו להצטרף להסדר השוויצרי ויעמדו בתנאיו (ביניהם, תשלום קנס, מסירת מידע נרחב אודות החשבונות של לקוחותיהם האמריקאים, אודות כספים שהתקבלו מבנקים אחרים ועוד), לא יועמדו לדין בארצות-הברית בקשר עם עניינים המהווים חלק מהסדר זה. ההסדר השוויצרי מגדיר "קטגוריה 2" כמתייחסת לבנקים שאינם נתונים לחקירה ושיכולים להצטרף להסדר ולחתום על הסכם אי העמדה לדין (Non-Prosecution Agreement). באותו היום הודיע משרד המשפטים האמריקאי במכתב לבא כוחו של הפועלים שוויץ, כי בהתאם להוראות ההסדר, הפועלים שוויץ לא ייכלל בו בהיותו נתון לחקירה. במכתב האמור לא פורטו טענות או דרישות כלשהן.

החל מראשית שנת 2015 בעקבות דרישות ובקשות שהתקבלו בבנק ממשרד המשפטים האמריקאי (ה-DOJ), מחלקת השירותים הפיננסיים של מדינת ניו-יורק (ה-NYDFS) וה-Federal Reserve (להלן ביחד עם ה-DOJ וה-NYDFS: "הרשויות האמריקאיות"), קבוצת הבנק, בסיוע יועציה המשפטיים, מעבירה לרשויות האמריקאיות נתונים, מידע ומסמכים מקבוצת הבנק בקשר עם פעילות קבוצת הבנק מול לקוחות אמריקאים, בגבולות הדין.

בעת האחרונה, קבוצת הבנק וכל אחד מהצוותים המטפלים בחקירה מטעם ה-DOJ ומטעם הרגולטורים הבנקאיים מנהלים משאים ומתנים אינטנסיביים בנוגע לתנאים של הסדרים מוסכמים, אשר יביאו, עם גיבושם הסופי ואישורם על-ידי הרשויות האמריקאיות וקבוצת הבנק לסיום החקירות. הגעה להסדרים מוסכמים עם כל אחת מהרשויות האמורות, מותנית בהגעה לתנאים מוסכמים וסופיים כמו גם קבלת האישורים הנדרשים בכל אחת מהרשויות האמריקאיות, וביחס להסדרים עם ה-DOJ - גם את אישור בית משפט פדרלי במחוז הדרומי של ניו-יורק. עד שיתקבלו, אין ודאות שהאישורים האמורים אכן יתקבלו ולכן לעת הזו אין ודאות שהתנאים הסופיים של ההסדרים המוסכמים (לרבות הסכומים שתידרש קבוצת הבנק לשלם) יהיו זהים לאלה המפורטים להלן.

בהתאם לתנאים שנדונו ואשר כפופים לקבלת האישורים הנזכרים לעיל, הבנק יחתום על הסדר מסוג DPA (Deferred Prosecution Agreement) (כתב אישום נדחה) עם ה-DOJ, המתייחס לפעילות הבנק ועסקיו מול לקוחותיו האמריקאים ככל שהדברים נוגעים לבנק הפועלים בישראל, חברת פועלים שירותי נאמנות בע"מ וכן סניפים וחברות בנות של בנק הפועלים מחוץ לישראל (למעט הפועלים שוויץ). הפועלים שוויץ יחתום על הסדר מסוג Plea Agreement (הסדר טיעון) עם ה-DOJ, המתייחס לפעילות הפועלים שוויץ ועסקי הפועלים שוויץ מול לקוחותיו האמריקאים. בנוסף, ייחתמו הסדר מסוג Consent Order עם ה-NYDFS ופעולת אכיפה עם ה-Board of Governors of the Federal Reserve System.

ביאור 25 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

בהתאם לאינדיקציות הנוכחיות שהתקבלו מהצוותים המטפלים בחקירה מטעם כל אחת מהרשויות האמריקאיות, ובכפוף לקבלת האישורים הנדרשים הנזכרים לעיל, על מנת לסיים את החקירות קבוצת הבנק תידרש לשלם סכום כולל (לשלוש הרשויות האמריקאיות) של כ-870 מיליון דולר ארצות-הברית (כ-3,007 מיליון ש"ח, לפי שער החליפין ליום 31.12.2019).
בעקבות האמור, ובהתבסס על חוות דעתם של יועציו המשפטיים, הגדיל הבנק ברבעון הרביעי של שנת 2019 את סכום ההפרשה בקשר עם החשיפה הנובעת מחקירת הרשויות האמריקאיות בסך של כ-259 מיליון דולר (כ-897 מיליון ש"ח), אשר התווספו לסך כולל של כ-611 מיליון דולר אשר הופרשו בעבר. סכום ההפרשה הכולל בעניין זה עומד, נכון ליום 31 בדצמבר 2019, על סך מצטבר השווה לכ-870 מיליון דולר (כ-3,007 מיליון ש"ח, לפי שער חליפין לאותו מועד).
יודגש כי אין בביצוע ההפרשה עד כה או בפירוט היקפי החשיפה כאמור, משום הודאה בטענה כלשהיא שעלולה לעלות כנגד קבוצת הבנק על-ידי כל גורם שהוא, שאינו הרשויות האמריקאיות.
לפי דרישת המפקחת על הבנקים, החליט דירקטוריון הבנק להקים ועדה בלתי תלויה, בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימ') פרופ' יורם דנציגר ("הוועדה"). על-פי דרישת המפקחת הוועדה תבדוק את התהליכים הניהוליים ותהליכי הבקרה, שאפשרו את המעשים נשוא הפרשה האמריקאית בכללותה, תוך התייחסות להיבטי ממשל תאגידי והתנהלות ההנהלה הבכירה והדירקטוריון, ובהקשר זה תגבש לפי הצורך המלצות. בנוסף, ובשים לב להליכים משפטיים תלויים ועומדים בנוגע לחקירות הרשויות האמריקאיות, ובכלל זה בקשה לאישור תביעה נגזרת ובקשה לגילוי מסמכים לפני תביעה נגזרת (ראה סעיף ג.3. בביאור זה), החליט דירקטוריון הבנק שהוועדה גם תבחן האם טובת הבנק מצדיקה נקיטת הליכים או צעדים אחרים כלפי כל צד שלישי ו/או הגעה להסדרים אחרים. הוועדה תגבש המלצות בדבר אופן הפעולה שישרת באופן מיטבי את טובת הבנק, על רקע מכלול הנסיבות, ותגיש המלצותיה לדירקטוריון הבנק. הוועדה תחל בעבודתה עם תום החקירות ולאחר אישור ההסדרים המוסכמים עם הרשויות האמריקאיות, כמפורט לעיל.

ה. במהלך שנת 2015 הגיש משרד המשפטים האמריקאי לבית המשפט הפדרלי בניו-יורק, כתב אישום נגד בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ואחרים, בעבירות שוחד, תרמית ועבירות קשורות. בחודש דצמבר 2015 פורסם כתב אישום חדש אשר החליף את כתב האישום המקורי (Superseding Indictment) על-פי כתב האישום המקורי וה-Superseding Indictment) נאשמים מסוימים החזיקו חשבונות בקבוצת הבנק וביצעו עסקות כספיות הקשורות לכאורה לפרשה, בחשבונות אלה. על-פי המדווח, כחלק מהפרשה חוקרות הרשויות האמריקאיות גם מוסדות פיננסים שונים. במסגרת זו, משרד המשפטים האמריקאי (ה-DOJ) חקר האם קבוצת הבנק הפרה חקיקה פלילית בארצות-הברית הנוגעת למרמה ולהלבנת הון, בקשר עם חשבונות בנק שהוחזקו בקבוצת הבנק על-ידי נאשמים מסוימים המעורבים בפרשה. במסגרת זו נמסרו לבנק צווי גילוי מסמכים ובקשות שונות לקבלת מידע וחומרים. בכפוף להוראות החוקים הרלוונטיים החלים על הגופים השונים בקבוצת הבנק, נמסרו לרשויות מידע ומסמכים בהיקף משמעותי. כמו-כן, משרד המשפטים האמריקאי קיים ראיונות עם חלק מעובדי הבנק.
לאחרונה, קבוצת הבנק וצוות התביעה המטפל בחקירה ב-DOJ קיימו משא ומתן אינטנסיבי לגבי תנאים של הסדר מוסכם אשר, עם גיבושו הסופי ואישורו על-ידי ה-DOJ וקבוצת הבנק, יביא לסיום החקירה כנגד קבוצת הבנק בקשר עם פרשת FIFA. בהתאם לתנאים אשר נדונו ואשר עודם כפופים לאישורים כאמור לעיל, הבנק והפועלים (שוויץ) בע"מ יחתמו עם משרד המשפטים האמריקאי על Non Prosecution Agreement (הסכם בדבר אי העמדה לדין) (הסדר אשר אינו כולל אישום פלילי, העמדה לדין או הרשעה פלילית כנגד קבוצת הבנק). בקשר עם אותו הסדר, הבנק יודה, בין השאר, כי עובדים מסוימים של קבוצת הבנק השתתפו בתוכנית הלבנת הון של כספים המהווים כספי שוחד ששולמו לבעלי תפקידים בעולם הכדורגל. על-פי ה-Non Prosecution Agreement תשלם קבוצת הבנק לממשל ארצות-הברית סך של כ-30 מיליון דולר (כ-103 מיליון ש"ח).
בעקבות זאת, כלל הבנק בדוחות השנתיים שלו לשנת 2019 הפרשה בסך של 30 מיליון דולר (כ-103 מיליון ש"ח), בגין החשיפה בקשר עם נושא זה.

ו. התקשרויות עם חברות כרטיסי אשראי

בהתאם לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרות"), החל מחודש פברואר 2019 הבנק מחויב לתפעל הנפקה של כרטיסי אשראי חדשים שיונפקו ללקוחות הבנק, באמצעות שני מתפעלי הנפקה, לכל הפחות, כאשר חלקו של מתפעל הנפקה כלשהו לא יעלה על 52% מהכרטיסים החדשים שיונפקו על-ידי הבנק.
בחודש אפריל 2019 חתם הבנק על הסכם הנפקה משותפת ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב עם מקס איט פיננסים בע"מ ("MAX"). על-פי ההסכם ינפיקו הצדדים כרטיסי אשראי ללקוחות הבנק שתפעולם יבוצע על-ידי MAX. בהסכם האמור נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת.
בחודש נובמבר 2018 חתם הבנק על הסכם הנפקה משותפת ותפעול הנפקת כרטיסי חיוב עם כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ("כאל"). על-פי ההסכם, מנפיקים הצדדים כרטיסי אשראי ללקוחות הבנק שתפעולם מבוצע על-ידי כאל. בהסכם האמור נקבעה חלוקת ההכנסות בין הצדדים וכן זכויותיהם וחובותיהם של הצדדים והסדרים נוספים ביחס לפעילות המתוארת.

ז. לבנק נודע כי במסגרת תפעול שירות משלוח הודעות סמס ללקוחות על עדכונים בחשבונותיהם (שירות "אונטיים") ייתכן כי חלק מההודעות לא הגיעו ללקוחות המנויים על השירות. הבנק פעל למיפוי התקלה, לרבות איתור לקוחות הזכאים להחזר. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 בוצע זיכוי ללקוחות הרלוונטים.

ביאור 26 שיעבודים והגבלות אחרות

א. ניירות-ערך במטבע-חוץ, המוחזקים על-ידי קבוצת הבנק בחו"ל, שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2019 מסתכמת ב-1.1 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2018: 1.7 מיליארד ש"ח), משועבדים בעיקר להבטחת פיקדונות הציבור (באמצעות ה-FDIC) בהתאם להוראות הרשויות השלטוניות בארצות-הברית ובגין הלוואות מוניטריות שנתקבלו מבנקים מרכזיים באותן מדינות.

ב. הבנק חבר במסלקת היורוקליר שהינה מערכת סליקה לניירות-ערך הנסחרים בשווקים הבינלאומיים. לצורך פעילות בניירות-ערך באמצעות המסלקה הנ"ל וכבטוחה לקו אשראי שהעמיד מפעיל המסלקה לטובת הבנק, שיעבד הבנק מזומנים וניירות-ערך שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-60 מיליון דולר (207 מיליון ש"ח). (31 בדצמבר 2018: כ-60 מיליון דולר (225 מיליון ש"ח)).

ג. אגרות-חוב, שיתרתן ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-3 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 0 מיליון ש"ח), שועבדו להבטחת פיקדונות שנתקבלו במסגרת עסקות מכירה של נכסים בתנאי רכישה חוזרת (Repurchase Agreements).

ד. הבנק חבר במסלקת המעו"ף בע"מ ובמסלקת הבורסה בע"מ. לצורך פעילות המסלקות להבטחת עסקות שהבנק אחראי להן, שיעבד הבנק אגרות-חוב בחשבונות שנפתחו לשם כך במסלקות הנ"ל.
יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמה ב-1.3 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2019 2.1 מיליארד ש''ח).
יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2018 הסתכמה ב-2.0 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2018 2.1 מיליארד ש''ח).
בנוסף לביטחונות המפורטים לעיל, הבנק הפקיד ביטחונות במזומן בסך של 27 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 27 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלקת הבורסה וסך של 32 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 103 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. סכום הבטוחות שנדרשים חברי המסלקות להפקיד מתעדכן מעת לעת על-פי תקנוני המסלקות.

ה. הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג CSA (CREDIT SUPPORT ANNEX) שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים הנוצרים בין בנקים במסחר בנגזרים. על-פי ההסכמים, מבוצעת מדידה תקופתית של השווי ההוגן של התחייבויות וזכויות הצדדים בנוגע לעסקות בנגזרים, ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש, אזי אותו צד יעביר לצד השני העברה לתיחום החשיפה עד למועד המדידה הבא.
ליום 31 בדצמבר 2019 העמידה קבוצת הבנק לטובת צדדים נגדיים, פיקדונות בשווי של 746 מיליון דולר (31 בדצמבר 2018: 540 מיליון דולר) ושיעבדה ניירות-ערך בסך 177 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2018: 369 מיליון ש"ח).

ו. בחודש יולי 2008 נחתם הסכם בין הבנק לבין בנק ישראל, במסגרתו התחייב בנק ישראל לתת לבנק מסגרת הלוואות עד לסך כולל של 1 מיליארד ש"ח, וזאת, לצורך מילוי התחייבויות הבנק כספק נזילות בש"ח של ה-CLS BANK INTERNATIONAL.
כתנאי להעמדת ההלוואות, הבנק חתם על אגרת-חוב על-פיה שיעבד בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיובים כספיים בש"ח, המגיעים ו/או שיגיעו לבנק מפעם לפעם מלקוחותיו, שהינם תאגידים, שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל (להלן: "הלקוחות החייבים") ואשר אינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים כלשהם שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בש"ח, שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי לא עולה על 3 שנים, שניתנו ו/או שיינתנו על-ידי הבנק ללקוחות החייבים, וזאת, עד לסך כולל של 1.1 מיליארד ש"ח.

	31.12.19	31.12.18
ז. המקורות של ניירות-ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:		
ניירות-ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**471**	708
ח. השימושים בניירות-ערך שהתקבלו כביטחון וניירות-הערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:		
ניירות-ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**3**	-
ט. פירוט ניירות-ערך אשר שועבדו למלווים*:		
אגרות-חוב זמינות למכירה	**31**	28

* ניירות-ערך אלה הועמדו כביטחון למלווים אשר רשאים למכור או לשעבד אותם.

י. מלבד ניירות-ערך אלו, הועמדו כביטחון ניירות-ערך נוספים המוצגים בסעיף אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה בסך 2,131 מיליוני ש"ח (31.12.2018: 3,074 מיליוני ש"ח) אשר המלווים אינם רשאים למוכרן או לשעבדן.

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

במיליוני ש"ח

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים

	31 בדצמבר 2019		
	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך-הכל
חוזי ריבית			
חוזי Forward ו-Futures	**3,449**	**43,714**	**47,163**
אופציות שנכתבו	**-**	**13,944**	**13,944**
אופציות שנקנו	**104**	**14,613**	**14,717**
Swaps[1]	**18,552**	**437,766**	**456,318**
סך-הכל[2]	**22,105**	**510,037**	**532,142**
מזה: נגזרים מגדרים	**11,050**	**-**	**11,050**
חוזי מטבע-חוץ			
חוזי Forward ו-Futures	**15,412**	**209,620**	**225,032**
אופציות שנכתבו	**-**	**25,802**	**25,802**
אופציות שנקנו	**188**	**26,761**	**26,949**
Swaps	**2,915**	**31,339**	**34,254**
סך-הכל[3]	**18,515**	**293,522**	**312,037**
מזה: נגזרים מגדרים	**-**	**-**	**-**
חוזים בגין מניות			
חוזי Forward ו-Futures	**-**	**13,192**	**13,192**
אופציות שנכתבו	**2,043**	**11,259**	**13,302**
אופציות שנקנו[4]	**594**	**11,259**	**11,853**
Swaps	**1,258**	**12,315**	**13,573**
סך-הכל	**3,895**	**48,025**	**51,920**
חוזי סחורות ואחרים			
חוזי Forward ו-Futures	**-**	**260**	**260**
אופציות שנכתבו	**-**	**723**	**723**
אופציות שנקנו	**-**	**684**	**684**
Swaps	**-**	**-**	**-**
סך-הכל	**-**	**1,667**	**1,667**
חוזי אשראי			
הבנק ערב	**-**	**-**	**-**
הבנק מוטב	**-**	**-**	**-**
סך-הכל	**-**	**-**	**-**
סך-הכל סכום נקוב	**44,515**	**853,251**	**897,766**

(1) מזה: swaps שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 243,475 מיליוני ש"ח.
(2) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 28,255 מיליוני ש"ח.
(3) מזה: חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט בסך 11,213 מיליוני ש"ח.
(4) מזה: נסחרים בבורסה בסך של 11,102 מיליוני ש"ח.

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים (המשך)

	31 בדצמבר 2018		
	נגזרים שאינם למסחר*	נגזרים למסחר*	סך-הכל
חוזי ריבית			
חוזי Forward ו-Futures	4,007	42,454	46,461
אופציות שנכתבו	-	24,426	24,426
אופציות שנקנו	-	23,066	23,066
Swaps[1]	24,313	674,812	699,125
סך-הכל[2]	28,320	764,758	793,078
מזה: נגזרים מגדרים	14,877	-	14,877
חוזי מטבע-חוץ			
חוזי Forward ו-Futures	14,144	173,713	187,857
אופציות שנכתבו	-	17,936	17,936
אופציות שנקנו	228	18,555	18,783
Swaps	5,948	33,599	39,547
סך-הכל[3]	20,320	243,803	264,123
מזה: נגזרים מגדרים	-	-	-
חוזים בגין מניות			
חוזי Forward ו-Futures	-	11,872	11,872
אופציות שנכתבו	2,399	13,197	15,596
אופציות שנקנו[4]	761	13,197	13,958
Swaps	2,124	7,873	9,997
סך-הכל	5,284	46,139	51,423
חוזי סחורות ואחרים			
חוזי Forward ו-Futures	-	325	325
אופציות שנכתבו	-	478	478
אופציות שנקנו	-	477	477
Swaps	-	-	-
סך-הכל	-	1,280	1,280
חוזי אשראי			
הבנק ערב	-	-	-
הבנק מוטב	-	-	-
סך-הכל	-	-	-
סך-הכל סכום נקוב	53,924	1,055,980	1,109,904

* סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושאינם למסחר).

(1) מזה: swaps שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 353,808 מיליוני ש"ח.

(2) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 25,706 מיליוני ש"ח.

(3) מזה: חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט בסך 16,452 מיליוני ש"ח.

(4) מזה: נסחרים בבורסה בסך של 13,197 מיליוני ש"ח.

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

	31 בדצמבר 2019					
	נכסים בגין נגזרים ברוטו			התחייבויות בגין נגזרים ברוטו		
	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך-הכל	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך-הכל
חוזי ריבית	**263**	**6,112**	**6,375**	**637**	**6,468**	**7,105**
מזה: נגזרים מגדרים	**21**	**11**	**32**	**183**	**344**	**527**
חוזי מטבע-חוץ	**445**	**3,317**	**3,762**	**332**	**3,650**	**3,982**
מזה: נגזרים מגדרים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
חוזים בגין מניות	**53**	**938**	**991**	**50**	**941**	**991**
חוזי סחורות ואחרים	**-**	**15**	**15**	**-**	**15**	**15**
חוזי אשראי	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך-הכל נכסים (התחייבויות) בגין נגזרים ברוטו[1]	**761**	**10,382**	**11,143**	**1,019**	**11,074**	**12,093**
סכומים שקוזזו במאזן	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
יתרה מאזנית	**761**	**10,382**	**11,143**	**1,019**	**11,074**	**12,093**
מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים	**79**	**1,113**	**1,192**	**104**	**1,310**	**1,414**

(1) מזה: שווי הוגן נטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך של 43 מיליוני ש''ח.

	31 בדצמבר 2018					
	נכסים בגין נגזרים ברוטו			התחייבויות בגין נגזרים ברוטו		
	נגזרים שאינם למסחר*	נגזרים למסחר*	סך-הכל	נגזרים שאינם למסחר*	נגזרים למסחר*	סך-הכל
חוזי ריבית	634	4,175	4,809	569	4,242	4,811
מזה: נגזרים מגדרים	31	62	93	107	85	192
חוזי מטבע-חוץ	727	3,558	4,285	664	2,759	3,423
מזה: נגזרים מגדרים	-	-	-	-	-	-
חוזים בגין מניות	49	1,328	1,377	44	1,336	1,380
חוזי סחורות ואחרים	-	63	63	-	64	64
חוזי אשראי	-	-	-	-	-	-
סך-הכל נכסים (התחייבויות) בגין נגזרים ברוטו[1]	1,410	9,124	10,534	1,277	8,401	9,678
סכומים שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית	1,410	9,124	10,534	1,277	8,401	9,678
מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים	64	2,196	2,260	93	1,722	1,815

* סווג מחדש בגין יישום לראשונה של חוזר בנק ישראל בנושא מכשירים נגזרים וגידור (סיווג נגזרים למסחר ושאינם למסחר).
(1) מזה: שווי הוגן נטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך של 2 מיליוני ש''ח.

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. גידור חשבונאי

1. ההשפעה של גידור חשבונאי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019
	הכנסות (הוצאות) ריבית
רווח (הפסד) מגידורי שווי הוגן	
פריטים מגודרים	**407**
נגזרים מגדרים	**(405)**

2. פריטים מגודרים בגידור שווי הוגן

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	
	הערך בספרים	התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו את הערך בספרים
ניירות-ערך	**10,527**	**455**

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

	31 בדצמבר 2019				
	בורסות	בנקים	דילרים/ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך-הכל
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים	**359**	**5,800**	**1,943**	**209**	**2,832**	**11,143**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	**-**	**(5,128)**	**(1,739)**	**-**	**(708)**	**(7,575)**
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל	**-**	**(409)**	**(136)**	**(208)**	**(97)**	**(850)**
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	**359**	**263**	**68**	**1**	**2,027**	**2,718**
סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים[1]	**289**	**3,309**	**1,584**	**97**	**4,019**	**9,298**
הפחתת סיכון אשראי חוץ-מאזני	**-**	**(1,662)**	**(615)**	**-**	**(1,062)**	**(3,339)**
סך-הכל סיכון אשראי ברוטו בגין מכשירים נגזרים	**648**	**9,109**	**3,527**	**306**	**6,851**	**20,441**
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]	**177**	**5,922**	**2,316**	**-**	**3,678**	**12,093**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	**-**	**(5,128)**	**(1,739)**	**-**	**(708)**	**(7,575)**
ביטחון במזומן ששועבד	**-**	**(424)**	**(180)**	**-**	**(1,694)**	**(2,298)**
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**177**	**370**	**397**	**-**	**1,276**	**2,220**

	31 בדצמבר 2018				
	בורסות	בנקים	דילרים/ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך-הכל
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים	527	4,641	1,358	3	4,005	10,534
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	-	(4,030)	(1,027)	(3)	(723)	(5,783)
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל	-	(509)	(139)	-	(1,219)	(1,867)
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	527	102	192	-	2,063	2,884
סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים[1]	321	4,217	1,620	43	4,059	10,260
הפחתת סיכון אשראי חוץ-מאזני	-	(2,231)	(603)	(26)	(696)	(3,556)
סך-הכל סיכון אשראי ברוטו בגין מכשירים נגזרים	848	8,858	2,978	46	8,064	20,794
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]	264	5,197	1,528	123	2,566	9,678
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	-	(4,030)	(1,027)	(3)	(723)	(5,783)
ביטחון במזומן ששועבד	-	*(783)	*(156)	*(120)	*(496)	*(1,555)
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	264	*384	*345	-	*1,347	*2,340

* הוצג מחדש.

(1) סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי), כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

(2) מתוך זה, שווי הוגן שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 43 מיליוני ש"ח (31.12.18: 2 מיליוני ש"ח).

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. פירוט מועדי פירעון (סכומי ערך נקוב)

	31 בדצמבר 2019				
	עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סך-הכל
חוזי ריבית					
שקל-מדד	**2,312**	**7,944**	**10,901**	**7,098**	**28,255**
אחר	**112,317**	**117,991**	**207,384**	**66,195**	**503,887**
חוזי מטבע-חוץ	**192,350**	**79,534**	**30,123**	**10,030**	**312,037**
חוזים בגין מניות	**38,822**	**10,245**	**1,615**	**1,238**	**51,920**
חוזי סחורות ואחרים (כולל נגזרי אשראי)	**1,419**	**211**	**37**	**-**	**1,667**
סך-הכל	**347,220**	**215,925**	**250,060**	**84,561**	**897,766**

	31 בדצמבר 2018				
	עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סך-הכל
סך-הכל	343,661	207,537	439,457	119,249	1,109,904

ו. מכשירים פיננסיים נגזרים - בקרת סיכונים

(1) הבנק מבצע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים, כחלק מניהול הסיכונים הפיננסיים (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות) וכן כשירות ללקוחותיו. הבנק מייעד מעת לעת חלק מהמכשירים הנגזרים כמכשירים מגדרים בגידורי שווי הוגן או גידורי תזרים מזומנים.

(2) סוגי העסקות העיקריים בהן הבנק פועל הינן:

- עסקות אקדמה (Forward)

חוזה בין שני צדדים, לרכישה ולמכירה של כמות מוגדרת של סחורות, מטבעות, ריביות או מכשירים פיננסיים אחרים (להלן: נכסי בסיס), שיבוצע בתאריך עתידי ובמחיר מוגדר מראש.

- חוזים עתידיים (Futures)

חוזים עתידיים סחירים בבורסות, לרכישה או למכירה של כמות יחידות סטנדרטיות של נכסי בסיס, שיבוצעו בתאריך עתידי, ובמחיר מוגדר מראש.

- עסקות החלפה (Swap)

חוזה להחליף במועד העסקה כמות מוגדרת של נכסי בסיס, עם התחייבות הדדית להחליף חזרה בתאריך עתידי את הפריטים שהוחלפו.

- אופציות (Options)

חוזה המקנה, תמורת תשלום פרמיה, את הזכות לרכוש (Call) או למכור (Put) נכסי בסיס במחיר, בכמות ובזמן נקובים מראש.

- עסקות למסירה מיידית (Spot)

עסקת חליפין בין שני מטבעות על-פי שער מוסכם מראש, לביצוע תוך יומיים.

(3) הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה במספר סיכונים, כמפורט להלן:

סיכון אשראי - סכום ההפסד המירבי לבנק אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי החוזה.

סיכון שוק - הסיכון הנוצר בשל התנודות בשווי המכשיר הפיננסי הנגזר, כתוצאה משינוי מחירי השוק, כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית, וכדומה.

סיכון נזילות - סיכון הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במהירות על-ידי סילוקה במזומן או על-ידי יצירת חשיפה הפוכה.

סיכון תפעולי - הסיכון הנובע מתפעול שגוי של העסקות ממועד קשירתן ועד לסיום ההתחשבנות בגינן, הן בשל טעויות אנוש והן כתוצאה מכשל מיכוני בתפעול.

סיכוני השוק וסיכוני הנזילות הנובעים מן הפעילות מנוהלים ונמדדים באופן שוטף במערכות מיכון ייעודיות הידועות בשווקים הבינלאומיים לתחומים אלה, כגון Devon, Summit ו-Algorithmics וכן במערכות מיכון אשר פותחו על-ידי הבנק.

סיכון האשראי הנובע מן העסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי לעסקות נמדד, בדרך כלל, על-ידי הפעלת מקדמים שמרניים על הסכומים הנומינליים של העסקות, וכן בגישת התרחישים.

הנושאים התפעוליים הנובעים מהפעילות נבדקים ומבוקרים באופן שוטף על-ידי יחידה ייעודית.

השימוש במכשירים נגזרים כחלק מניהול הפעילות השוטפת של הבנק (לא למסחר) מכוון להשגת יעדים ועמידה במגבלות כפי שאושרו על-ידי הדירקטוריון (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות).

הבנק פועל במתכונת של מתן שירות מקיף ללקוחותיו להגנה ולהשקעה במכשירים פיננסיים נגזרים באמצעות חדרי העסקות.

ביאור 27 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

הפעילות במכשירים פיננסיים בתחומי המסחר מיועדת לתת מענה לצרכי הלקוחות, תוך לקיחת סיכון מוגבל ומבוקר בהתאם להרשאות.
ההרשאות לפעילות והסיכון נמדדים, לפי העניין, במונחים של רגישות לגורמי סיכון (כגון ווגא), של הפסד תיאורטי בתרחישים לרבות תרחיש קיצוני, במונחי VaR ובמונחים של סכומים נומינליים.
במקרים מסוימים מכתיב הנוהל גם הגבלת ההפסד באמצעות הוראת STOP LOSS.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים

שיוך לקוחות למגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן.

- **מגזר בנקאות פרטית:** אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליוני ש"ח.
- **מגזר משקי בית:** אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
- **מגזר עסקים זעירים וקטנים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי קטן מ-50 מיליוני ש"ח.
- **מגזר עסקים בינוניים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח וקטן מ-250 מיליוני ש"ח.
- **מגזר עסקים גדולים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-250 מיליוני ש"ח.
- **מגזר ניהול פיננסי:** כולל פעילות למסחר, פעילות ניהול נכסים והתחייבויות, פעילות השקעה ריאלית ופעילויות נוספות, כהגדרתן בהוראות המפקח על הבנקים.
- **מגזר גופים מוסדיים:** כולל קופות-גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרות המפקח על הבנקים.
- **מגזר אחר:** כולל פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק אשר לא שויכו למגזרים האחרים, וכן הפרשות והוצאות משפטיות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. בנוסף, המגזר כולל את פעילות קבוצת ישראכרט, אשר סווגה כפעילות מופסקת, כמפורט בביאור 1.ז.

בהתאם להוראת הפיקוח על הבנקים, כאשר מחזור ההכנסות של לקוח עסקי אינו מייצג את היקף הפעילות שלו, הסיווג נעשה בהתאם לאמור להלן: אם החבות של הלקוח העסקי שווה או גדולה מ-100 מיליון ש"ח, ניתן לסווג את הלקוח למגזר עסקים גדולים. כאשר החבות שלו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח, ניתן לסווג את הלקוח למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים במאזן של העסק, בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה.
כאשר לבנק אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות לבנק, ניתן לסווג את הלקוח לפי סך נכסיו הפיננסיים בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים), בהתאם לכללים שפורטו בהוראה.
יצוין כי הבנק מבצע פעולות שונות להשגת המידע על מחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. עם זאת, במקרים מסוימים, בהיעדר מידע על מחזור הפעילות, סיווג הלקוח נקבע על בסיס הערכות ואומדנים המבוססים על היכרות הבנק עם הלקוח ופעילותו. הבנק פועל להשלמת הנתונים ללקוחות אלה.

חלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים המבוצעת בהלימה לכללי החלוקה המשמשים את הבנק בגישת ההנהלה - לפירוט ראה ביאור 28א להלן.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	**4,596**	**22**	**2,332**	**910**	**1,667**
הוצאות ריבית לחיצוניים	**(317)**	**(227)**	**(180)**	**(135)**	**(355)**
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	**4,279**	**(205)**	**2,152**	**775**	**1,312**
בינמגזרי	**(922)**	**376**	**103**	**(4)**	**(235)**
סך הכנסות ריבית, נטו	**3,357**	**171**	**2,255**	**771**	**1,077**
הכנסות שאינן מריבית:					
הכנסות מימון שאינן מריבית	**4**	**1**	**13**	**12**	**52**
עמלות והכנסות אחרות	**1,316**	**138**	**824**	**275**	**387**
סך הכנסות שאינן מריבית	**1,320**	**139**	**837**	**287**	**439**
סך הכנסות	**4,677**	**310**	**3,092**	**1,058**	**1,516**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**224**	**-**	**300**	**(48)**	**630**
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	**3,688**	**134**	**1,583**	**338**	**278**
בינמגזרי	**(22)**	**51**	**118**	**(8)**	**41**
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,666**	**185**	**1,701**	**330**	**319**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**787**	**125**	**1,091**	**776**	**567**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**294**	**47**	**410**	**295**	**213**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	**493**	**78**	**681**	**481**	**354**
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	**493**	**78**	**681**	**481**	**354**
רווח נקי מפעילות מופסקת	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**493**	**78**	**681**	**481**	**354**
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**493**	**78**	**681**	**481**	**354**

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
הכנסות ריבית, נטו	**33**	**1,178**	**-**	**10,738**	**2**	**887**	**293**	**1,182**	**11,920**
הוצאות ריבית	**(287)**	**(691)**	**-**	**(2,192)**	**-**	**(127)**	**(282)**	**(409)**	**(2,601)**
הכנסות ריבית, נטו לאחר הפסדי אשראי	**(254)**	**487**	**-**	**8,546**	**2**	**760**	**11**	**773**	**9,319**
הפסדי אשראי	**328**	**613**	**-**	**259**	**-**	**(77)**	**(182)**	**(259)**	**-**
הכנסות ריבית, נטו לאחר הפסדי אשראי	**74**	**1,100**	**-**	**8,805**	**2**	**683**	**(171)**	**514**	**9,319**
הכנסות מדמי ניהול	**26**	**459**	**3**	**570**	**-**	**-**	**(11)**	**(11)**	**559**
הכנסות אחרות	**92**	**108**	**133**	**3,273**	**13**	**42**	**2**	**57**	**3,330**
סך-הכל הכנסות שאינן מריבית	**118**	**567**	**136**	**3,843**	**13**	**42**	**(9)**	**46**	**3,889**
סך-הכל הכנסות	**192**	**1,667**	**136**	**12,648**	**15**	**725**	**(180)**	**560**	**13,208**
הוצאות בגין הפסדי אשראי בגין יתרות חוץ מאזניות	**(2)**	**(1)**	**-**	**1,103**	**(2)**	**175**	**-**	**173**	**1,276**
הוצאות שכר	**125**	**641**	**855**	**7,642**	**425**	**300**	**409**	**1,134**	**8,776**
הוצאות אחרות	**43**	**(202)**	**(6)**	**15**	**-**	**(15)**	**-**	**(15)**	**-**
סך-הכל הוצאות	**168**	**439**	**849**	**7,657**	**425**	**285**	**409**	**1,119**	**8,776**
רווח לפני מסים	**26**	**1,229**	**(713)**	**3,888**	**(408)**	**265**	**(589)**	**(732)**	**3,156**
הפרשה למסים על הרווח	**16**	**437**	**(8)**	**1,704**	**38**	**84**	**(145)**	**(23)**	**1,681**
רווח נקי	**10**	**792**	**(705)**	**2,184**	**(446)**	**181**	**(444)**	**(709)**	**1,475**
רווח נקי המיוחס לזכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	**11**	**-**	**11**	**-**	**-**	**-**	**-**	**11**
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**10**	**803**	**(705)**	**2,195**	**(446)**	**181**	**(444)**	**(709)**	**1,486**
דיבידנד בגין מניות בכורה	**-**	**-**	**296**	**296**	**-**	**-**	**-**	**-**	**296**
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק	**10**	**803**	**(409)**	**2,491**	**(446)**	**181**	**(444)**	**(709)**	**1,782**
רווח נקי המיוחס לנאמנים	**-**	**7**	**-**	**7**	**-**	**-**	**10**	**10**	**17**
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**10**	**810**	**(409)**	**2,498**	**(446)**	**181**	**(434)**	**(699)**	**1,799**

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	**123,671**	**734**	**51,746**	**27,822**	**60,354**
מזה: השקעות בחברות כלולות[1]	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	**125,075**	**742**	**53,576**	**28,348**	**62,030**
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	**127,833**	**618**	**54,834**	**29,615**	**67,905**
יתרת חובות פגומים	**757**	**-**	**1,043**	**329**	**1,693**
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	**786**	**-**	**121**	**-**	**-**
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	**135,266**	**32,109**	**60,750**	**21,967**	**40,528**
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	**135,256**	**32,108**	**60,587**	**21,826**	**40,049**
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**134,366**	**31,249**	**61,478**	**24,549**	**44,976**
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	**93,025**	**1,358**	**63,993**	**40,259**	**82,425**
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	**94,086**	**1,210**	**63,971**	**41,765**	**85,710**
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	**69,585**	**47,358**	**33,857**	**15,440**	**85,526**
פיצול הכנסות ריבית, נטו:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	**2,872**	**14**	**1,965**	**684**	**984**
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	**485**	**157**	**290**	**87**	**93**
אחר	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	**3,357**	**171**	**2,255**	**771**	**1,077**

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
(4) היתרות הממוצעות כוללות יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר[4]	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
	1,937	**153,326**	**3,917**	**423,507**	**51**	**16,057**	**16,054**	**32,162**	**455,669**
	-	**122**	**-**	**122**	**-**	**-**	**-**	**-**	**122**
	1,624	**-**	**3,777**	**275,172**	**51**	**15,486**	**153**	**15,690**	**290,862**
	1,199	**-**	**-**	**282,004**	**14**	**15,615**	**14**	**15,643**	**297,647**
	-	**-**	**-**	**3,822**	**5**	**615**	**-**	**620**	**4,442**
	-	**-**	**-**	**907**	**6**	**-**	**-**	**6**	**913**
	44,249	**57,042**	**4,313**	**396,224**	**96**	**8,236**	**12,249**	**20,581**	**416,805**
	44,113	**-**	**144**	**334,083**	**96**	**8,146**	**8,428**	**16,670**	**350,753**
	48,817	**-**	**-**	**345,435**	**5**	**7,866**	**8,339**	**16,210**	**361,645**
	5,143	**20,464**	**9,299**	**315,966**	**354**	**19,736**	**461**	**20,551**	**336,517**
	4,585	**20,968**	**4,718**	**317,013**	**233**	**18,856**	**285**	**19,374**	**336,387**
	518,667	**50,225**	**2,870**	**823,528**	**45**	**182**	**-**	**227**	**823,755**
	17	**3,102**	**-**	**9,638**	**2**	**704**	**167**	**873**	**10,511**
	49	**(2,310)**	**-**	**(1,149)**	**-**	**(21)**	**(596)**	**(617)**	**(1,766)**
	8	**308**	**-**	**316**	**-**	**-**	**258**	**258**	**574**
	74	**1,100**	**-**	**8,805**	**2**	**683**	**(171)**	**514**	**9,319**

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
	מגזר משקי בית				מגזר בנקאות פרטית				סך-הכל
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצונים	**2,277**	**24**	**2,295**	**4,596**	**7**	**-**	**15**	**22**	**4,618**
הוצאות ריבית לחיצונים	**-**	**-**	**(317)**	**(317)**	**-**	**-**	**(227)**	**(227)**	**(544)**
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצונים	**2,277**	**24**	**1,978**	**4,279**	**7**	**-**	**(212)**	**(205)**	**4,074**
בינמגזרי	**(1,441)**	**(2)**	**521**	**(922)**	**(4)**	**-**	**380**	**376**	**(546)**
סך הכנסות ריבית, נטו	**836**	**22**	**2,499**	**3,357**	**3**	**-**	**168**	**171**	**3,528**
הכנסות שאינן מריבית:									
הכנסות מימון שאינן מריבית	**-**	**-**	**4**	**4**	**-**	**-**	**1**	**1**	**5**
עמלות והכנסות אחרות	**60**	**240**	**1,016**	**1,316**	**-**	**5**	**133**	**138**	**1,454**
סך הכנסות שאינן מריבית	**60**	**240**	**1,020**	**1,320**	**-**	**5**	**134**	**139**	**1,459**
סך הכנסות	**896**	**262**	**3,519**	**4,677**	**3**	**5**	**302**	**310**	**4,987**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**31**	**-**	**193**	**224**	**-**	**-**	**-**	**-**	**224**
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצונים	**298**	**210**	**3,180**	**3,688**	**1**	**4**	**129**	**134**	**3,822**
בינמגזרי	**-**	**-**	**(22)**	**(22)**	**-**	**-**	**51**	**51**	**29**
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**298**	**210**	**3,158**	**3,666**	**1**	**4**	**180**	**185**	**3,851**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**567**	**52**	**168**	**787**	**2**	**1**	**122**	**125**	**912**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**214**	**18**	**62**	**294**	**1**	**-**	**46**	**47**	**341**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**353**	**34**	**106**	**493**	**1**	**1**	**76**	**78**	**571**
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	**84,723**	**4,425**	**34,523**	**123,671**	**279**	**111**	**344**	**734**	**124,405**
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	**85,155**	**4,425**	**35,495**	**125,075**	**280**	**111**	**351**	**742**	**125,817**
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	**89,440**	**5,240**	**33,153**	**127,833**	**262**	**154**	**202**	**618**	**128,451**
יתרת חובות פגומים	**2**	**-**	**755**	**757**	**-**	**-**	**-**	**-**	**757**
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	**693**	**-**	**93**	**786**	**-**	**-**	**-**	**-**	**786**
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	**-**	**-**	**135,266**	**135,266**	**-**	**-**	**32,109**	**32,109**	**167,375**
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	**-**	**-**	**135,256**	**135,256**	**-**	**-**	**32,108**	**32,108**	**167,364**
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**-**	**-**	**134,366**	**134,366**	**-**	**-**	**31,249**	**31,249**	**165,615**
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	**49,675**	**4,927**	**38,423**	**93,025**	**162**	**127**	**1,069**	**1,358**	**94,383**
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	**52,017**	**5,669**	**36,400**	**94,086**	**147**	**210**	**853**	**1,210**	**95,296**
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	**-**	**-**	**69,585**	**69,585**	**-**	**-**	**47,358**	**47,358**	**116,943**
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	**836**	**22**	**2,014**	**2,872**	**3**	**-**	**11**	**14**	**2,886**
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	**-**	**-**	**485**	**485**	**-**	**-**	**157**	**157**	**642**
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	**836**	**22**	**2,499**	**3,357**	**3**	**-**	**168**	**171**	**3,528**

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019									
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים			סך-הכל
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצונים	**721**	**1,611**	**2,332**	**425**	**485**	**910**	**403**	**1,264**	**1,667**	**4,909**
הוצאות ריבית לחיצונים	**(13)**	**(167)**	**(180)**	**(9)**	**(126)**	**(135)**	**(10)**	**(345)**	**(355)**	**(670)**
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצונים	**708**	**1,444**	**2,152**	**416**	**359**	**775**	**393**	**919**	**1,312**	**4,239**
בינמגזרי	**(82)**	**185**	**103**	**(67)**	**63**	**(4)**	**(81)**	**(154)**	**(235)**	**(136)**
סך הכנסות ריבית, נטו	**626**	**1,629**	**2,255**	**349**	**422**	**771**	**312**	**765**	**1,077**	**4,103**
הכנסות שאינן מריבית:										
הכנסות מימון שאינן מריבית	**2**	**11**	**13**	**-**	**12**	**12**	**7**	**45**	**52**	**77**
עמלות והכנסות אחרות	**174**	**650**	**824**	**141**	**134**	**275**	**118**	**269**	**387**	**1,486**
סך הכנסות שאינן מריבית	**176**	**661**	**837**	**141**	**146**	**287**	**125**	**314**	**439**	**1,563**
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	**-**	**69**	**69**	**-**	**4**	**4**	**-**	**2**	**2**	**75**
סך הכנסות	**802**	**2,290**	**3,092**	**490**	**568**	**1,058**	**437**	**1,079**	**1,516**	**5,666**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**35**	**265**	**300**	**(39)**	**(9)**	**(48)**	**(150)**	**780**	**630**	**882**
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצונים	**340**	**1,243**	**1,583**	**145**	**193**	**338**	**88**	**190**	**278**	**2,199**
בינמגזרי	**65**	**53**	**118**	**4**	**(12)**	**(8)**	**4**	**37**	**41**	**151**
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**405**	**1,296**	**1,701**	**149**	**181**	**330**	**92**	**227**	**319**	**2,350**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**362**	**729**	**1,091**	**380**	**396**	**776**	**495**	**72**	**567**	**2,434**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**137**	**273**	**410**	**146**	**149**	**295**	**187**	**26**	**213**	**918**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**225**	**456**	**681**	**234**	**247**	**481**	**308**	**46**	**354**	**1,516**

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019								
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים		
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	**17,858**	**33,888**	**51,746**	**12,788**	**15,034**	**27,822**	**14,569**	**45,785**	**60,354**	**139,922**
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	**18,550**	**35,026**	**53,576**	**12,973**	**15,375**	**28,348**	**14,799**	**47,231**	**62,030**	**143,954**
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	**18,014**	**36,820**	**54,834**	**14,270**	**15,345**	**29,615**	**16,826**	**51,079**	**67,905**	**152,354**
יתרת חובות פגומים	**304**	**739**	**1,043**	**96**	**233**	**329**	**429**	**1,264**	**1,693**	**3,065**
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	**15**	**106**	**121**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**121**
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	**9,754**	**50,996**	**60,750**	**4,032**	**17,935**	**21,967**	**5,740**	**34,788**	**40,528**	**123,245**
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	**9,629**	**50,958**	**60,587**	**3,909**	**17,917**	**21,826**	**5,675**	**34,374**	**40,049**	**122,462**
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**9,785**	**51,693**	**61,478**	**3,929**	**20,620**	**24,549**	**8,171**	**36,805**	**44,976**	**131,003**
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	**25,929**	**38,064**	**63,993**	**21,468**	**18,791**	**40,259**	**22,124**	**60,301**	**82,425**	**186,677**
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	**26,540**	**37,431**	**63,971**	**22,783**	**18,982**	**41,765**	**25,204**	**60,506**	**85,710**	**191,446**
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	**-**	**33,857**	**33,857**	**-**	**15,440**	**15,440**	**-**	**85,526**	**85,526**	**134,823**
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי	**595**	**1,370**	**1,965**	**339**	**345**	**684**	**300**	**684**	**984**	**3,633**
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	**31**	**259**	**290**	**10**	**77**	**87**	**12**	**81**	**93**	**470**
אחר	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	**626**	**1,629**	**2,255**	**349**	**422**	**771**	**312**	**765**	**1,077**	**4,103**

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				
	מגזר ניהול פיננסי				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך-הכל
הכנסות ריבית מחיצונים	**35**	**1,143**	**-**	**-**	**1,178**
הוצאות ריבית לחיצונים	**-**	**(691)**	**-**	**-**	**(691)**
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצונים	**35**	**452**	**-**	**-**	**487**
בינמגזרי	**-**	**629**	**(11)**	**(5)**	**613**
סך הכנסות ריבית, נטו	**35**	**1,081**	**(11)**	**(5)**	**1,100**
הכנסות מימון שאינן מריבית:					
מחיצוניים	**(1,397)**	**1,495**	**352**	**9**	**459**
בינמגזרי	**1,590**	**(1,590)**	**-**	**-**	**-**
עמלות והכנסות אחרות	**-**	**63**	**-**	**45**	**108**
סך הכנסות שאינן מריבית	**193**	**(32)**	**352**	**54**	**567**
סך הכנסות	**228**	**1,049**	**341**	**49**	**1,667**
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**-**	**(1)**	**-**	**-**	**(1)**
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצונים	**192**	**136**	**35**	**278**	**641**
בינמגזרי	**-**	**4**	**-**	**(206)**	**(202)**
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**192**	**140**	**35**	**72**	**439**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**36**	**910**	**306**	**(23)**	**1,229**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**12**	**328**	**105**	**(8)**	**437**
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	**24**	**582**	**201**	**(15)**	**792**
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	**-**	**-**	**11**	**-**	**11**
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**24**	**582**	**212**	**(15)**	**803**
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	**7**	**-**	**-**	**7**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**24**	**589**	**212**	**(15)**	**810**
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	**15,275**	**136,026**	**1,626**	**399**	**153,326**
מזה: השקעות בחברות כלולות[1]	**-**	**-**	**122**	**-**	**122**
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	**9,730**	**47,210**	**-**	**102**	**57,042**
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	**5,359**	**13,149**	**1,956**	**-**	**20,464**
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	**5,449**	**13,502**	**2,017**	**-**	**20,968**
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	**-**	**50,225**	**-**	**-**	**50,225**
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית					
הפרשי שער, נטו[4]	**50**	**(56)**			
הפרשי מדד, נטו[4]	**-**	**22**			
חשיפות ריבית, נטו[4]	**53**	**301**			
חשיפות למניות, נטו[4]	**13**	**-**			
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	**-**	**787**			
סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	**116**	**1,054**			
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת-ערך שאינה זמנית של אגרות-חוב	**-**	**256**			
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	**-**	**(261)**			
הכנסות אחרות שאינן מריבית	**112**	**-**			
סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית	**228**	**1,049**			

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
(4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	4,763	39	2,317	840	1,676
הוצאות ריבית לחיצוניים	(318)	(183)	(149)	(105)	(222)
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	4,445	(144)	2,168	735	1,454
בינמגזרי	(1,222)	299	44	(58)	(412)
סך הכנסות ריבית, נטו	3,223	155	2,212	677	1,042
הכנסות שאינן מריבית:					
הכנסות מימון שאינן מריבית	7	1	9	11	40
עמלות והכנסות אחרות	1,336	157	791	281	349
סך הכנסות שאינן מריבית	1,343	158	800	292	389
סך הכנסות	4,566	313	3,012	969	1,431
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	498	-	377	(48)	(305)
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	3,789	127	1,278	306	294
בינמגזרי	(272)	52	367	13	15
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	3,517	179	1,645	319	309
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	551	134	990	698	1,427
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	201	49	362	257	515
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	350	85	628	441	912
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	350	85	628	441	912
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	350	85	628	441	912
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	350	85	628	441	912

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
הכנסות (הוצאות) ריבית, נטו	56	916	-	10,607	8	780	277	1,065	11,672
הוצאות ריבית בגין הפקדות	(396)	(1,030)	-	(2,403)	(21)	(302)	(40)	(363)	(2,766)
הכנסות (הוצאות) ריבית, נטו לאחר הוצאות ריבית בגין הפקדות	(340)	(114)	-	8,204	(13)	478	237	702	8,906
הכנסות (הוצאות) ריבית בגין נגזרים	437	1,095	-	183	36	(78)	(141)	(183)	-
הכנסות (הוצאות) ריבית, נטו לאחר הכנסות (הוצאות) ריבית בגין נגזרים	97	981	-	8,387	23	400	96	519	8,906
הכנסות (הוצאות) ריבית בגין ניירות ערך	36	1,251	-	1,355	-	-	90	90	1,445
הכנסות (הוצאות) ריבית בגין פעילות אחרת	135	119	136	3,304	45	72	2	119	3,423
סך-הכל הכנסות (הוצאות) ריבית, נטו	171	1,370	136	4,659	45	72	92	209	4,868
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	268	2,351	136	13,046	68	472	188	728	13,774
הפסדי אשראי	(14)	2	-	510	(1)	104	-	103	613
הוצאות תפעוליות	114	699	593	7,200	1,149	320	291	1,760	8,960
רווח (הפסד) לפני מס	45	(206)	(6)	8	4	(15)	3	(8)	-
מס הכנסה	159	493	587	7,208	1,153	305	294	1,752	8,960
רווח (הפסד) נקי	123	1,856	(451)	5,328	(1,084)	63	(106)	(1,127)	4,201
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות המיעוט	45	601	(63)	1,967	19	34	(11)	42	2,009
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	78	1,255	(388)	3,361	(1,103)	29	(95)	(1,169)	2,192
רווח כולל אחר לאחר השפעת המס	-	4	-	4	-	-	-	-	4
רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	78	1,259	(388)	3,365	(1,103)	29	(95)	(1,169)	2,196
רווח כולל המיוחס לבעלי מניות המיעוט	-	-	364	364	-	-	-	-	364
סך-הכל רווח כולל	78	1,259	(24)	3,729	(1,103)	29	(95)	(1,169)	2,560
הוצאות הון	-	16	-	16	-	11	8	19	35
הוצאות הון נטו	78	1,275	(24)	3,745	(1,103)	40	(87)	(1,150)	2,595

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	118,790	910	50,699	24,101	57,651
מזה: השקעות בחברות כלולות[1]	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	119,410	1,364	51,581	24,525	58,182
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	123,575	900	54,182	26,023	62,488
יתרת חובות פגומים	689	-	1,019	223	437
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	633	-	107	56	9
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	127,069	31,842	57,237	20,204	36,719
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	127,065	31,840	57,127	20,085	36,186
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	135,120	33,812	59,452	22,278	39,076
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	88,224	1,385	61,178	37,578	78,504
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	90,886	1,280	62,128	37,802	81,940
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	71,989	47,462	33,151	13,553	83,171
פיצול הכנסות ריבית נטו:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	2,882	22	1,994	611	975
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	341	133	218	66	67
אחר	-	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	3,223	155	2,212	677	1,042

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

(4) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר[4]	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
	2,583	149,578	14,003	418,315	256	17,112	16,179	33,547	451,862
	-	120	-	120	-	-	-	-	120
	2,192	-	13,883	271,137	254	17,173	-	17,427	288,564
	1,568	-	14,605	283,341	109	17,420	-	17,529	300,870
	-	-	65	2,433	17	336	-	353	2,786
	-	-	-	805	3	-	-	3	808
	50,097	52,322	15,691	391,181	2,861	9,087	11,817	23,765	414,946
	49,804	-	65	322,172	2,861	9,034	9,684	21,579	343,751
	43,402	-	82	333,222	181	7,967	10,972	19,120	352,342
	7,294	20,258	18,362	312,783	1,101	19,003	471	20,575	333,358
	6,341	21,980	16,078	318,435	460	21,145	557	22,162	340,597
	629,101	63,990	2,870	945,287	4,698	14,323	-	19,021	964,308
	34	3,210	-	9,728	6	426	364	796	10,524
	53	(2,011)	-	(1,133)	17	(27)	(493)	(503)	(1,636)
	10	(218)	-	(208)	-	1	225	226	18
	97	981	-	8,387	23	400	96	519	8,906

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*							
	מגזר משקי בית				מגזר בנקאות פרטית			
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל
הכנסות ריבית מחיצונים	2,319	25	2,419	4,763	20	-	19	39	4,802
הוצאות ריבית לחיצונים	-	-	(318)	(318)	-	-	(183)	(183)	(501)
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצונים	2,319	25	2,101	4,445	20	-	(164)	(144)	4,301
בינמגזרי	(1,628)	(2)	408	(1,222)	(15)	-	314	299	(923)
סך הכנסות ריבית, נטו	691	23	2,509	3,223	5	-	150	155	3,378
הכנסות שאינן מריבית:									
הכנסות מימון שאינן מריבית	-	-	7	7	-	-	1	1	8
עמלות והכנסות אחרות	61	212	1,063	1,336	-	7	150	157	1,493
סך הכנסות שאינן מריבית	61	212	1,070	1,343	-	7	151	158	1,501
סך הכנסות	752	235	3,579	4,566	5	7	301	313	4,879
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	33	-	465	498	-	-	-	-	498
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצונים	269	201	3,319	3,789	2	4	121	127	3,916
בינמגזרי	-	-	(272)	(272)	-	-	52	52	(220)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	269	201	3,047	3,517	2	4	173	179	3,696
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	450	34	67	551	3	3	128	134	685
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	164	12	25	201	1	1	47	49	250
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	286	22	42	350	2	2	81	85	435
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	76,899	4,418	37,473	118,790	367	64	479	910	119,700
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	76,858	4,418	38,134	119,410	813	64	487	1,364	120,774
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	81,029	5,357	37,189	123,575	301	154	445	900	124,475
יתרת חובות פגומים	-	-	689	689	-	-	-	-	689
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	526	-	107	633	-	-	-	-	633
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	-	-	127,069	127,069	-	-	31,842	31,842	158,911
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	-	-	127,065	127,065	-	-	31,840	31,840	158,905
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	135,120	135,120	-	-	33,812	33,812	168,932
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	44,937	3,679	39,608	88,224	403	-	982	1,385	89,609
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	47,445	3,679	39,762	90,886	177	-	1,103	1,280	92,166
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	-	-	71,989	71,989	-	-	47,462	47,462	119,451
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	691	23	2,168	2,882	5	-	17	22	2,904
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	-	-	341	341	-	-	133	133	474
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	691	23	2,509	3,223	5	-	150	155	3,378

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*								
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים		מגזר עסקים גדולים			סך-הכל
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצונים	707	1,610	2,317	374	466	426	1,250	1,676	4,833
הוצאות ריבית לחיצונים	(11)	(138)	(149)	(8)	(97)	(9)	(213)	(222)	(476)
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצונים	696	1,472	2,168	366	369	417	1,037	1,454	4,357
בינמגזרי	(78)	122	44	(59)	1	(103)	(309)	(412)	(426)
סך הכנסות ריבית, נטו	618	1,594	2,212	307	370	314	728	1,042	3,931
הכנסות שאינן מריבית:									
הכנסות מימון שאינן מריבית	1	8	9	1	10	9	31	40	60
עמלות והכנסות אחרות	144	647	791	142	139	110	239	349	1,421
סך הכנסות שאינן מריבית	145	655	800	143	149	119	270	389	1,481
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	-	56	56	-	4	-	2	2	62
סך הכנסות	763	2,249	3,012	450	519	433	998	1,431	5,412
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	73	304	377	(41)	(7)	(275)	(30)	(305)	24
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצונים	340	938	1,278	129	177	86	208	294	1,878
בינמגזרי	50	317	367	11	2	9	6	15	395
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	390	1,255	1,645	140	179	95	214	309	2,273
רווח לפני מסים	300	690	990	351	347	613	814	1,427	3,115
הפרשה למסים על הרווח	110	252	362	129	128	225	290	515	1,134
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	190	438	628	222	219	388	524	912	1,981

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*							
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים		מגזר עסקים גדולים		
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	17,429	33,270	50,699	10,864	13,237	24,101	12,841	44,810	57,651	132,451
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	17,569	34,012	51,581	11,010	13,515	24,525	13,009	45,173	58,182	134,288
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	17,881	36,301	54,182	11,809	14,214	26,023	13,832	48,656	62,488	142,693
יתרת חובות פגומים	320	699	1,019	128	95	223	182	255	437	1,679
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	28	79	107	-	56	56	9	-	9	172
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	8,978	48,259	57,237	3,984	16,220	20,204	6,037	30,682	36,719	114,160
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	8,893	48,234	57,127	3,892	16,193	20,085	5,970	30,216	36,186	113,398
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	9,204	50,248	59,452	3,918	18,360	22,278	5,112	33,964	39,076	120,806
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	23,186	37,992	61,178	19,551	18,027	37,578	21,712	56,792	78,504	177,260
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	23,668	38,460	62,128	20,004	17,798	37,802	22,069	59,871	81,940	181,870
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	-	33,151	33,151	-	13,553	13,553	-	83,171	83,171	129,875
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי	598	1,396	1,994	300	311	611	306	669	975	3,580
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	20	198	218	7	59	66	8	59	67	351
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	618	1,594	2,212	307	370	677	314	728	1,042	3,931

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*				
	מגזר ניהול פיננסי				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך-הכל
הכנסות ריבית מחיצונים	41	874	-	1	916
הוצאות ריבית לחיצונים	-	(1,030)	-	-	(1,030)
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצונים	41	(156)	-	1	(114)
בינמגזרי	-	1,110	(9)	(6)	1,095
סך הכנסות ריבית, נטו	41	954	(9)	(5)	981
הכנסות שאינן מריבית:					
מחיצוניים	1,594	(804)	405	56	1,251
בינמגזרי	(1,428)	1,428	-	-	-
עמלות והכנסות אחרות	-	64	-	55	119
סך הכנסות שאינן מריבית	166	688	405	111	1,370
סך הכנסות	207	1,642	396	106	2,351
הוצאות בגין הפסדי אשראי	-	2	-	-	2
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצונים	188	162	34	315	699
בינמגזרי	-	8	-	(214)	(206)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	188	170	34	101	493
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	19	1,470	362	5	1,856
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	6	469	124	2	601
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	13	1,001	238	3	1,255
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	-	-	4	-	4
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	13	1,001	242	3	1,259
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	16	-	-	16
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	13	1,017	242	3	1,275
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	14,311	133,374	1,804	89	149,578
מזה: השקעות בחברות כלולות[1]	-	-	120	-	120
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	8,997	43,238	-	87	52,322
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	6,891	11,186	2,181	-	20,258
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	5,699	14,567	1,714	-	21,980
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	-	63,990	-	-	63,990
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית			-	-	-
הפרשי שער, נטו[4]	64	106	-	-	-
הפרשי מדד, נטו[4]	-	127	-	-	-
חשיפות ריבית, נטו[4]	35	566	-	-	-
חשיפות למניות, נטו[4]	9	-	-	-	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	-	626	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	108	1,425	-	-	-
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת-ערך שאינה זמנית של אגרות-חוב	-	153	-	-	-
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	-	64	-	-	-
הכנסות אחרות שאינן מריבית	99	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית	207	1,642	-	-	-

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
(4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	4,115	37	2,281	802	1,574
הוצאות ריבית לחיצוניים	(292)	(122)	(74)	(54)	(146)
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	3,823	(85)	2,207	748	1,428
בינמגזרי	(886)	211	(67)	(110)	(431)
סך הכנסות ריבית, נטו	2,937	126	2,140	638	997
הכנסות שאינן מריבית:					
הכנסות מימון שאינן מריבית	6	1	9	14	35
עמלות והכנסות אחרות	1,328	148	808	268	344
סך הכנסות שאינן מריבית	1,334	149	817	282	379
סך הכנסות	4,271	275	2,957	920	1,376
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	534	-	497	(255)	(613)
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	3,691	122	1,314	291	253
בינמגזרי	(249)	49	314	19	43
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	3,442	171	1,628	310	296
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	295	104	832	865	1,693
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	118	39	317	332	658
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	177	65	515	533	1,035
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	177	65	515	533	1,035
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	177	65	515	533	1,035
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	177	65	515	533	1,035

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*								
פעילות ישראל				פעילות חו"ל				סך-הכל
גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
50	800	-	9,659	19	653	282	954	10,613
(348)	(908)	-	(1,944)	(11)	(86)	(148)	(245)	(2,189)
(298)	(108)	-	7,715	8	567	134	709	8,424
377	1,061	-	155	30	(112)	(73)	(155)	-
79	953	-	7,870	38	455	61	554	8,424
18	508	3	594	-	(1)	59	58	652
129	114	149	3,288	51	105	57	213	3,501
147	622	152	3,882	51	104	116	271	4,153
226	1,575	152	11,752	89	559	177	825	12,577
2	-	-	165	4	34	(1)	37	202
118	713	494	6,996	317	432	376	1,125	8,121
40	(211)	(2)	3	4	(17)	10	(3)	-
158	502	492	6,999	321	415	386	1,122	8,121
66	1,073	(340)	4,588	(236)	110	(208)	(334)	4,254
26	395	38	1,923	(1)	53	(16)	36	1,959
40	678	(378)	2,665	(235)	57	(192)	(370)	2,295
-	17	-	17	-	-	-	-	17
40	695	(378)	2,682	(235)	57	(192)	(370)	2,312
-	-	314	314	-	-	-	-	314
40	695	(64)	2,996	(235)	57	(192)	(370)	2,626
-	15	-	15	3	(2)	18	19	34
40	710	(64)	3,011	(232)	55	(174)	(351)	2,660

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	114,264	958	49,045	24,173	51,803
מזה: השקעות בחברות כלולות[1]	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	114,403	970	50,830	24,723	52,694
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	118,949	866	51,192	25,363	55,561
יתרת חובות פגומים	714	-	925	389	512
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	686	1	218	-	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	122,879	29,204	52,691	21,628	37,235
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	122,868	29,202	52,577	21,524	36,721
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	123,722	31,101	56,964	21,513	37,013
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	86,376	1,754	57,136	33,779	72,897
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	88,398	1,510	59,374	35,510	73,369
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	71,467	43,780	23,678	16,459	86,007
פיצול הכנסות ריבית, נטו:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	2,670	25	2,026	597	939
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	267	101	114	41	58
אחר	-	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	2,937	126	2,140	638	997

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

(4) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*								
פעילות ישראל				פעילות חו"ל				סך-הכל
גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר[4]	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
2,300	153,117	13,005	408,665	655	15,963	24,848	41,466	450,131
-	169	5	174	-	-	-	-	174
1,904	-	12,298	257,822	655	16,175	-	16,830	274,652
2,417	-	13,002	267,350	462	14,695	-	15,157	282,507
-	-	37	2,577	35	52	-	87	2,664
-	-	-	905	4	4	-	8	913
52,949	54,834	15,310	386,730	4,697	12,331	11,037	28,065	414,795
52,422	-	7	315,321	4,697	12,321	8,438	25,456	340,777
56,173	-	7	326,493	3,333	9,962	7,563	20,858	347,351
5,711	24,513	17,511	299,677	1,600	19,007	469	21,076	320,753
6,550	21,107	18,690	304,508	1,628	17,973	663	20,264	324,772
655,069	59,768	2,532	958,760	6,788	13,653	-	20,441	979,201
28	2,653	-	8,938	16	444	277	737	9,675
41	(1,438)	-	(816)	22	11	(354)	(321)	(1,137)
10	(262)	-	(252)	-	-	138	138	(114)
79	953	-	7,870	38	455	61	554	8,424

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*								
	מגזר משקי בית				מגזר בנקאות פרטית				סך-הכל
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצונים	1,766	25	2,324	4,115	19	-	18	37	4,152
הוצאות ריבית לחיצונים	-	-	(292)	(292)	-	-	(122)	(122)	(414)
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצונים	1,766	25	2,032	3,823	19	-	(104)	(85)	3,738
בינמגזרי	(1,223)	(2)	339	(886)	(13)	-	224	211	(675)
סך הכנסות ריבית, נטו	543	23	2,371	2,937	6	-	120	126	3,063
הכנסות שאינן מריבית:									
הכנסות מימון שאינן מריבית	-	-	6	6	-	-	1	1	7
עמלות והכנסות אחרות	66	202	1,060	1,328	-	7	141	148	1,476
סך הכנסות שאינן מריבית	66	202	1,066	1,334	-	7	142	149	1,483
סך הכנסות	609	225	3,437	4,271	6	7	262	275	4,546
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(14)	-	548	534	-	-	-	-	534
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצונים	259	197	3,235	3,691	2	4	116	122	3,813
בינמגזרי	-	-	(249)	(249)	-	-	49	49	(200)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	259	197	2,986	3,442	2	4	165	171	3,613
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	364	28	(97)	295	4	3	97	104	399
הפרשה למסים (הטבת מס) על רווח (הפסד) מפעילות נמשכת	148	10	(40)	118	1	-	38	39	157
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	216	18	(57)	177	3	3	59	65	242

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*							
	מגזר משקי בית				מגזר בנקאות פרטית			סך-הכל
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	71,405	6,110	36,749	114,264	914	(6)	50	958	115,222
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	70,489	6,110	37,804	114,403	918	(6)	58	970	115,373
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	73,565	6,072	39,312	118,949	828	5	33	866	119,815
יתרת חובות פגומים	-	-	714	714	-	-	-	-	714
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	591	-	95	686	1	-	-	1	687
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	6	-	122,873	122,879	-	-	29,204	29,204	152,083
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	-	-	122,868	122,868	-	-	29,202	29,202	152,070
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	123,722	123,722	-	-	31,101	31,101	154,823
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	41,007	4,186	41,183	86,376	516	32	1,206	1,754	88,130
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	42,841	4,186	41,371	88,398	448	30	1,032	1,510	89,908
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	-	-	71,467	71,467	-	-	43,780	43,780	115,247
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	543	23	2,104	2,670	6	-	19	25	2,695
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	-	-	267	267	-	-	101	101	368
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	543	23	2,371	2,937	6	-	120	126	3,063

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*								
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים		סך-הכל
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצונים	650	1,631	2,281	351	451	802	371	1,203	1,574	4,657
הוצאות ריבית לחיצונים	(6)	(68)	(74)	(8)	(46)	(54)	(10)	(136)	(146)	(274)
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצונים	644	1,563	2,207	343	405	748	361	1,067	1,428	4,383
בינמגזרי	(73)	6	(67)	(63)	(47)	(110)	(87)	(344)	(431)	(608)
סך הכנסות ריבית, נטו	571	1,569	2,140	280	358	638	274	723	997	3,775
הכנסות שאינן מריבית:										
הכנסות מימון שאינן מריבית	-	9	9	-	14	14	-	35	35	58
עמלות והכנסות אחרות	205	603	808	161	107	268	163	181	344	1,420
סך הכנסות שאינן מריבית	205	612	817	161	121	282	163	216	379	1,478
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	-	55	55	-	3	3	-	1	1	59
סך הכנסות	776	2,181	2,957	441	479	920	437	939	1,376	5,253
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	66	431	497	(241)	(14)	(255)	(249)	(364)	(613)	(371)
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצונים	324	990	1,314	147	144	291	100	153	253	1,858
בינמגזרי	62	252	314	10	9	19	10	33	43	376
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	386	1,242	1,628	157	153	310	110	186	296	2,234
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	324	508	832	525	340	865	576	1,117	1,693	3,390
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	123	194	317	202	130	332	222	436	658	1,307
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	201	314	515	323	210	533	354	681	1,035	2,083

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*							
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים	
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	16,203	32,842	49,045	9,913	14,260	24,173	12,054	39,749	51,803	125,021
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו[1]	16,487	34,343	50,830	10,048	14,675	24,723	12,237	40,457	52,694	128,247
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	17,309	33,883	51,192	10,620	14,743	25,363	13,330	42,231	55,561	132,116
יתרת חובות פגומים	315	610	925	240	149	389	72	440	512	1,826
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	74	144	218	-	-	-	-	-	-	218
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	8,066	44,625	52,691	5,506	16,122	21,628	5,213	32,022	37,235	111,554
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[1]	7,977	44,600	52,577	5,413	16,111	21,524	5,141	31,580	36,721	110,822
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	8,828	48,136	56,964	4,162	17,351	21,513	4,783	32,230	37,013	115,490
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	22,016	35,120	57,136	16,786	16,993	33,779	19,165	53,732	72,897	163,812
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	23,636	35,738	59,374	17,307	18,203	35,510	19,696	53,673	73,369	168,253
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	(43)	23,721	23,678	192	16,267	16,459	52	85,955	86,007	126,144
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי	571	1,455	2,026	280	317	597	274	665	939	3,562
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	-	114	114	-	41	41	-	58	58	213
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	571	1,569	2,140	280	358	638	274	723	997	3,775

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*				
	מגזר ניהול פיננסי				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך-הכל
הכנסות ריבית מחיצונים	24	774	-	2	800
הוצאות ריבית לחיצונים	-	(908)	-	-	(908)
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצונים	24	(134)	-	2	(108)
בינמגזרי	-	1,070	(6)	(3)	1,061
סך הכנסות ריבית, נטו	24	936	(6)	(1)	953
הכנסות שאינן מריבית:					
מחיצוניים	(427)	754	179	2	508
בינמגזרי	595	(595)	-	-	-
עמלות והכנסות אחרות	-	77	-	37	114
סך הכנסות שאינן מריבית	168	236	179	39	622
סך הכנסות	192	1,172	173	38	1,575
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצונים	192	257	17	247	713
בינמגזרי	-	(42)	-	(169)	(211)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	192	215	17	78	502
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	-	957	156	(40)	1,073
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	-	354	55	(14)	395
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	-	603	101	(26)	678
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	-	-	17	-	17
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	603	118	(26)	695
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	16	(1)	-	15
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	-	619	117	(26)	710

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).
(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.
(4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 28 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*				
	מגזר ניהול פיננסי				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך-הכל
יתרה ממוצעת של נכסים[1]	14,856	135,792	2,172	297	153,117
מזה: השקעות בחברות כלולות[1]	-	-	169	-	169
יתרה ממוצעת של התחייבויות[1]	11,774	42,962	-	98	54,834
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	-	-	-	-	-
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[1][2]	9,607	12,493	2,413	-	24,513
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[2]	10,226	8,508	2,373	-	21,107
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[1][3]	-	59,768	-	-	59,768
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית					
הפרשי שער, נטו[4]	38	(26)	-	-	-
הפרשי מדד, נטו[4]	-	38	-	-	-
חשיפות ריבית, נטו[4]	39	564	-	-	-
חשיפות למניות, נטו[4]	18	-	-	-	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	-	528	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	95	1,104	-	-	-
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת-ערך שאינה זמנית של אגרות-חוב	-	108			
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	-	(40)	-	-	-
הכנסות אחרות שאינן מריבית	97	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית	192	1,172	-	-	-

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.

(1) יתרות ממוצעות מחושבות על בסיס יתרה לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(2) נכסים משוקללים בסיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון (ניהול בנקאי תקין 201).

(3) נכסים בניהול - לרבות נכסי קופות-גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות-ערך של לקוחות.

(4) לרבות בגין ניירות-ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל ההחלטות התפעולי הראשי בבנק (הנהלת הבנק והדירקטוריון) לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שיוך לקוחות למגזרים לפי גישת ההנהלה

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים המנויים להלן. עם זאת, יובהר כי שיוך הלקוח לעיתים לוקח בחשבון קריטריונים נוספים. לדוגמא, לקוח פרטי או חברה בעלת פרופיל או פוטנציאל לפעילות עתידית אשר תצדיק שיוכם למגזר לקוחות פרטיים או למגזר העסקי, לפי העניין. לצורך שיוך לקוח עסקי ליחידה ארגונית מטפלת, תילקח בחשבון גם השתייכותו לקבוצת חברות.

להלן המגזרים ברי הדיווח שזיהה הבנק בהתאם לגישת ההנהלה:

פעילות קמעונאית

מגזר לקוחות פרטיים - הלקוחות הנכללים במגזר זה הינם לקוחות פרטיים, להם הבנק מספק מגוון של שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותי ייעוץ בהשקעות.

מגזר עסקים קטנים - מספק מגוון שירותים בנקאיים ללקוחות עסקיים, בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) נמוך מ-10 מיליון ש"ח או בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח, אך בעלי אובליגו בבנק נמוך מ-6 מיליון ש"ח ומחזור מכירות נמוך מ-30 מיליון ש"ח.

מגזר הלוואות לדיור - המגזר אחראי על מתן שירותי אשראי לדיור ללקוחות הפעילות הקמעונאית.

פעילות עסקית

מגזר מסחרי - במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות עסקיים בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 100 מיליון ש"ח או מחזור מכירות מעל 30 מיליון ש"ח ועד מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן שנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 350 מיליון ש"ח או יתרת אשראי כוללת בסך 150 מיליון ש"ח ומטה.

מגזר עסקי - מספק שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל ובחו"ל, בעלי אובליגו כולל בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה או מחזור מכירות העולה על מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן הנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל בסך 550 מיליון ש"ח ומעלה או יתרת אשראי כוללת בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה.

קבוצות בעלות אובליגו כולל הנע בין 100 מיליון ש"ח ל-250 מיליון ש"ח, וקבוצות בענף הבניה והנדל"ן בעלות אובליגו כולל הנע בין 350 מיליון ש"ח לבין 550 מיליון ש"ח ואו יתרות אשראי כוללות בין 150 מיליון ש"ח לבין 250 מיליון ש"ח, משויכות בחלקם למגזר העסקי ובחלקם למגזר המסחרי, וזאת על סמך פרמטרים שונים הנבחנים ספציפית לכל קבוצה.

מגזר פעילות בינלאומית - כולל פעילויות חברות הבנות בחו"ל וסניפי הבנק בחו"ל לרבות Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd., סניפי ארצות-הברית ובנק פוזיטיף.

מגזר ניהול פיננסי - אחראי על ניהול המקורות והשימושים בבנק, על פעילות הנוסטרו של הבנק, על פעילות חדרי העסקות (מטבע-חוץ וניירות-ערך), על הטיפול הכולל בחברות הניהול של קופות הגמל (למעט חברות הניהול של קופות הגמל שמנוהלות בחברות ביטוח) ובקרנות הנאמנות, על הקשר והסדרת הפעילות עם גופים פיננסים (בארץ ובחו"ל) וכן על מתן שירותי תפעול למנהלי נכסים פיננסים ושירותי תפעול בניירות-ערך לכלל לקוחות הבנק. ניהול סיכוני השוק והנזילות, הנמצאים תחת אחריות המגזר, נעשה באמצעות ניהול פרואקטיבי של תיק הנוסטרו וכן באמצעות שימוש במכשירים פיננסים כגון הנפקות ניירות-ערך שונים, פיקדונות, נגזרי ריבית ומטבע-חוץ ועוד.

התאמות - לרבות התאמות בין סך-כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך-כל הפריטים בדוחות הכספיים המאוחדים ופעילויות אחרות של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר דיווח, ובכלל זה תוצאות הפעילות של פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ. בנוסף, נכללות במגזר זה הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. כמו-כן, המגזר כולל את פעילות קבוצת ישראכרט, אשר סווגה כפעילות מופסקת, כמפורט בביאור 1.ז.

ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

כללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים

להלן הכללים העיקריים שיושמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים:

הכנסות ריבית, נטו - כוללות בין היתר: (1) את המרווח שבין הריבית המתקבלת מלקוחות המגזר לבין הריבית הסיטונאית בה מחויב המגזר בגין המקור אשר שימש למתן ההלוואה ללקוח; (2) את המרווח שבין הריבית הסיטונאית בה מזוכה המגזר בגין המקורות אותם הוא מעמיד לשימוש הבנק לבין הריבית המשולמת ללקוחות המגזר בגין מקורות אלה.

הוצאות בגין הפסדי אשראי - ההוצאות בגין הפסדי אשראי נזקפות למגזר אליו משתייך הלווה, שכנגד חבותו נרשמה ההפרשה.

הכנסות מימון שאינן מריבית - מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח. ההכנסות שנרשמו במגזר ניהול פיננסי כוללות הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב, רווחים מהשקעה במניות, תוצאות פעילות בנגזרים, רווח, נטו, מהפרשי שער והוצאות מימון הנובעות מחיסוי השקעות בחו"ל. ההכנסות שנרשמו ביתר המגזרים כוללות רווחים מחדר עסקות.

עמלות והכנסות אחרות - מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח.

הוצאות תפעוליות ואחרות - ההוצאות מיוחסות על-פי כללים קבועים מראש ומחירי תקן, לכל אחד ממגזרי הפעילות אם כהוצאה המזוהה ישירות עם פעילות המגזר ואם על-פי מפתחות העמסה. כללי הייחוס מבוססים על היקפי הפעילות הרלוונטיים לסוגי העלויות של כל מגזר.

חיוב על שירותים בינמגזריים - מגזר אליו משויך לקוח אשר מקבל שירותים ממגזר אחר, מחויב בהוצאה בינמגזרית על-פי מחירי תקן עבור שירותים שסיפקו מגזרים אחרים ללקוחותיו. בהתאם לכך, מוקטנות העלויות של המגזר המספק את השירות, ובמקביל, המגזר אליו משתייך הלקוח מחויב בעלויות אלו. החיוב נקבע על-ידי הבנק בהתבסס, בין היתר, על מחירי השוק בגין שירות, הערכת עלויות פנימית והשתתפות בהכנסות הנובעות במישרין או בעקיפין מהשירות כאמור.

מסים על ההכנסה - ההפרשה למס על תוצאות הפעילות של כל מגזר חושבה על-פי שיעור המס האפקטיבי השנתי, ובהתחשב בהשפעות המס המתייחסות למגזרים מסוימים, כדלהלן: (1) השפעות הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל - מיוחסות למגזר "ניהול פיננסי"; (2) הוצאות שאינן מוכרת לצורכי מס מיוחסות למגזר הרלוונטי. מקום בו לא ניתן לייחס את ההוצאות באופן ספציפי - ההוצאות מוקצות למגזרים באופן יחסי; (3) השפעת שינויים בשיעור המס - מיוחסת למגזר "אחרים והתאמות"; (4) הוצאות המס של חברות הבנות לרבות השלמת המס שמבוצעת בבנק - מיוחסות למגזר אליו משויכת החברה;

ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

א. מידע על מגזרי פעילות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019							
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית				
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי[1]	התאמות[2]	סך-הכל
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,737	1,503	2,284	1,166	1,847	686	85	11	9,319
בינמגזרי	1,091	107	(1,446)	(75)	(451)	(223)	997	-	-
הכנסות מימון שאינן מריבית	5	2	-	10	75	(12)	409	70	559
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,833	1,612	838	1,101	1,471	451	1,491	81	9,878
עמלות והכנסות אחרות	1,500	580	60	370	496	72	128	124	3,330
סך ההכנסות	4,333	2,192	898	1,471	1,967	523	1,619	205	13,208
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	220	299	13	89	588	68	(1)	-	1,276
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
מחיצוניים	3,511	959	452	512	617	1,119	697	909	8,776
בינמגזרי	237	220	(159)	-	(6)	5	(249)	(48)	-
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	365	714	592	870	768	(669)	1,172	(656)	3,156
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	138	272	223	331	298	(2)	407	14	1,681
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	227	442	369	539	470	(667)	765	(670)	1,475
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	-	-	-	-	-	-	11	-	11
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	227	442	369	539	470	(667)	776	(670)	1,486
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-	-	-	296	296
רווח (הפסד) נקי:									
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	227	442	369	539	470	(667)	776	(374)	1,782
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	10	7	-	17
המיוחס לבעלי מניות הבנק	227	442	369	539	470	(657)	783	(374)	1,799
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	41,456	31,022	89,331	40,138	75,656	12,978	2,359	-	292,940
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	188,766	45,959	-	25,143	53,035	16,147	32,595	-	361,645

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
(2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018*							
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית				
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי[1]	התאמות[2]	סך-הכל
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,896	1,568	2,318	1,069	1,856	625	(443)	17	8,906
בינמגזרי	860	53	(1,622)	(63)	(486)	(154)	1,410	2	-
הכנסות מימון שאינן מריבית	11	3	-	6	113	89	1,159	64	1,445
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,767	1,624	696	1,012	1,483	560	2,126	83	10,351
עמלות והכנסות אחרות	1,520	584	61	351	482	136	153	136	3,423
סך ההכנסות	4,287	2,208	757	1,363	1,965	696	2,279	219	13,774
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	455	392	37	(37)	(333)	101	(2)	-	613
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
מחיצוניים	3,356	943	403	478	648	1,744	729	659	8,960
בינמגזרי	247	171	(132)	28	(33)	13	(238)	(56)	-
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	229	702	449	894	1,683	(1,162)	1,790	(384)	4,201
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	85	260	164	333	624	31	557	(45)	2,009
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	144	442	285	561	1,059	(1,193)	1,233	(339)	2,192
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	-	-	-	-	-	-	4	-	4
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	144	442	285	561	1,059	(1,193)	1,237	(339)	2,196
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-	-	-	364	364
רווח (הפסד) נקי:									
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	144	442	285	561	1,059	(1,193)	1,237	25	2,560
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	20	15	-	35
המיוחס לבעלי מניות הבנק	144	442	285	561	1,059	(1,173)	1,252	25	2,595
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	44,099	32,561	81,030	37,489	71,937	14,136	1,255	14,366	296,873
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	187,136	42,415	-	25,259	44,150	19,017	34,283	82	352,342

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף את השינויים בצורה נאותה.

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.

(2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017*								
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית					
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	ניהול פיננסי[1]	התאמות[2]	סך-הכל
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,964	1,551	1,768	1,038	1,971	625	(506)	13	8,424
בינמגזרי	638	(12)	(1,219)	(110)	(622)	(119)	1,443	1	-
הכנסות מימון שאינן מריבית	13	1	-	7	67	58	444	62	652
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,615	1,540	549	935	1,416	564	1,381	76	9,076
עמלות והכנסות אחרות	1,500	573	65	304	514	234	146	165	3,501
סך ההכנסות	4,115	2,113	614	1,239	1,930	798	1,527	241	12,577
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	466	528	(3)	(3)	(824)	37	1	-	202
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
מחיצוניים	3,305	916	380	460	653	1,114	717	576	8,121
בינמגזרי	224	169	(119)	43	(28)	24	(222)	(91)	-
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	120	500	356	739	2,129	(377)	1,031	(244)	4,254
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	47	193	138	286	825	21	372	77	1,959
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	73	307	218	453	1,304	(398)	659	(321)	2,295
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	-	-	-	-	-	-	17	-	17
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	73	307	218	453	1,304	(398)	676	(321)	2,312
רווח נקי מפעילות מופסקת	-	-	-	-	-	-	-	314	314
רווח (הפסד) נקי:									
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	73	307	218	453	1,304	(398)	676	(7)	2,626
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	19	16	(1)	34
המיוחס לבעלי מניות הבנק	73	307	218	453	1,304	(379)	692	(8)	2,660
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	45,857	32,393	74,124	33,859	65,494	12,902	1,224	12,810	278,663
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	171,518	38,227	-	24,653	42,207	20,858	49,881	7	347,351

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף את השינויים בצורה נאותה.

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.

(2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

ביאור 28א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. מידע על מגזרים גיאוגרפיים[1]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר	
	2019	2018	2017	**2019**	2018	2017	**2019**	2018
	הכנסות[2]			רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק			סך נכסים	
ישראל	**12,696**	13,032	11,785	**2,173**	3,373	2,739	**429,330**	411,414
צפון אמריקה	**478**	480	507	**33**	65	49	**27,897**	27,373
אירופה	**37**	259	284	**(699)**	(1,209)	(429)	**5,523**	6,962
אחר	**(3)**	3	1	**(4)**	2	(13)	**89**	67
סך-הכל מחוץ לישראל	**512**	742	792	**(670)**	(1,142)	(393)	**33,509**	34,402
סך-הכל מאוחד	**13,208**	13,774	12,577	**1,503**	2,231	2,346	**462,839**	445,816

(1) החלוקה לאיזורים גיאוגרפיים בוצעה לפי מיקום הנכסים.
(2) הכנסות - הכנסות ריבית, נטו, והכנסות שאינן מריבית.

ג. נתוני פרופורמה בדבר השפעת ההוצאות הנוגעות לעסקי קבוצת הבנק בישראל עם לקוחות אמריקאים על מגזרי הפעילות

ההוצאות שנזקפו בפועלים שוויץ ובסניף ניו-יורק, הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, יוחסו במסגרת הגילוי על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה למגזר פעילות בינלאומית.

ההוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לעסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, כוללות הפרשה בגין לקוחות בעלי אינדיקציות אמריקאיות מסוימות בסניפי הבנק בישראל וכן הפרשה בגין חשיפה לסכומים כלפי רשויות אחרות בארצות-הברית (שאינן ה-DOJ) בגין הלקוחות בישראל ובחו"ל. הוצאות אלה נזקפו במסגרת הגילוי על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה למגזר התאמות.

אילו היו מיוחסות ההוצאות שנזקפו בישראל, בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 ובשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018, למגזר פעילות קמעונאית ולמגזר פעילות בינלאומית באופן שווה (ולא למגזר התאמות), היה מסתכם הרווח הנקי של הפעילות הקמעונאית בכ-741 מיליון ש"ח וכ-732 מיליון ש"ח, בהתאמה; במגזר הפעילות הבינלאומית היה מסתכם ההפסד לתקופה בכ-954 מיליון ש"ח וכ-1,312 מיליון ש"ח, בהתאמה, ובמגזר התאמות היה נרשם רווח נקי בסך של כ-220 מיליון ש"ח וכ-303 מיליון ש"ח, בהתאמה.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

במיליוני ש"ח

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים

הפרשה להפסדי אשראי

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי*

	2019				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	**2,997**[3]	**424**[3]	**904**	**4,325**	**9**	**4,334**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי[1]	**1,055**	**31**	**191**	**1,277**	**(1)**	**1,276**
מחיקות חשבונאיות	**(721)**	**(13)**	**(665)**	**(1,399)**	**-**	**(1,399)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**678**	**4**	**365**	**1,047**	**-**	**1,047**
מחיקות חשבונאיות נטו	**(43)**	**(9)**	**(300)**	**(352)**	**-**	**(352)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
אחר	**(2)**	**-**	**(5)**	**(7)**	**-**	**(7)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[2]	**4,007**	**446**	**790**	**5,243**	**8**	**5,251**
(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	**(35)**	**-**	**4**	**(31)**	**-**	**(31)**
(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	**497**	**-**	**39**	**536**	**1**	**537**
(3) מזה: בגין מכשירי חוב אחרים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

	2018				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי[3]	לדיור[3]	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,923	396	940	4,259	7	4,266
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי[1]	121	33	457	611	2	613
מחיקות חשבונאיות	(801)	(8)	(821)	(1,630)	-	(1,630)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	754	3	325	1,082	-	1,082
מחיקות חשבונאיות נטו	(47)	(5)	(496)	(548)	-	(548)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	-	3	3	-	3
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[2]	2,997	424	904	4,325	9	4,334
(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	(27)	-	(13)	(40)	-	(40)
(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	532	-	35	567	1	568

	2017				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי[3]	לדיור[3]	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	3,396	430	794	4,620	7	4,627
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי[1]	(332)	(15)	549	202	-	202
מחיקות חשבונאיות	(1,178)	(25)	(718)	(1,921)	-	(1,921)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	1,037	6	317	1,360	-	1,360
מחיקות חשבונאיות נטו	(141)	(19)	(401)	(561)	-	(561)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	-	-	(2)	(2)	-	(2)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[2]	2,923	396	940	4,259	7	4,266
(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	(62)	-	12	(50)	1	(49)
(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	559	-	48	607	1	608

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(3) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיור".

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*, ועל החובות* בגינם היא חושבה

	31 בדצמבר 2019				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
שנבדקו על בסיס פרטני	**144,239**	**2**	**862**	**145,103**	**20,042**	**165,145**
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	**25,011**	**89,700**	**37,833**	**152,544**	**-**	**152,544**
סך-הכל חובות*	**169,250**	**89,702**	**38,695**	**297,647**	**20,042**	**317,689**
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור	**75**	**89,533**	**-**	**89,608**	**-**	**89,608**
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:						
שנבדקו על בסיס פרטני	**2,951**	**-**	**136**	**3,087**	**7**	**3,094**
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	**559**	**446**	**615**	**1,620**	**-**	**1,620**
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי	**3,510**	**446**	**751**	**4,707**	**7**	**4,714**
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***	**-**	**446**	**-**	**446**	**-**	**446**

	31 בדצמבר 2018				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**[3]	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
שנבדקו על בסיס פרטני	134,459	-	962	135,421	16,526	151,947
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	27,338	81,330	42,176	150,844	-	150,844
סך-הכל חובות*	161,797	81,330	43,138	286,265	16,526	302,791
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור	124	81,137	-	81,261	-	81,261
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:						
שנבדקו על בסיס פרטני	2,040	-	159	2,199	8	2,207
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	425	424	710	1,559	-	1,559
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי	2,465	424	869	3,758	8	3,766
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***	-	424	-	424	-	424

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור בסך של כ-75 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31.12.18: 124 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-314 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 284 מיליוני ש"ח).

(3) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מאשראי "מסחרי" לאשראי "לדיור".

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות*

1. איכות אשראי ופיגורים

	31 בדצמבר 2019					
	לא בעייתיים	בעייתיים[1]		סך-הכל	חובות לא פגומים** - מידע נוסף	
		לא פגומים	פגומים[2]		בפיגור של 90 ימים או יותר[3]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[4]
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**27,284**	**243**	**271**	**27,798**	**11**	**40**
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**19,049**	**900**	**279**	**20,228**	**3**	**17**
שירותים פיננסיים	**19,878**	**97**	**30**	**20,005**	**1**	**3**
מסחרי - אחר	**77,581**	**2,147**	**2,484**	**82,212**	**104**	**97**
סך-הכל מסחרי	**143,792**	**3,387**	**3,064**	**150,243**	**119**	**157**
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור[5]	**88,532**	**694**	**2**	**89,228**	**693**	**682**
אנשים פרטיים - אחר	**37,726**	**144**	**756**	**38,626**	**93**	**141**
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**270,050**	**4,225**	**3,822**	**278,097**	**905**	**980**
בנקים בישראל	**132**	**-**	**-**	**132**	**-**	**-**
ממשלת ישראל	**794**	**-**	**-**	**794**	**-**	**-**
סך-הכל פעילות בישראל	**270,976**	**4,225**	**3,822**	**279,023**	**905**	**980**
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור - מסחרי						
בינוי ונדל"ן	**6,204**	**169**	**279**	**6,652**	**1**	**17**
מסחרי אחר	**11,740**	**280**	**335**	**12,355**	**1**	**62**
סך-הכל מסחרי	**17,944**	**449**	**614**	**19,007**	**2**	**79**
אנשים פרטיים	**531**	**6**	**6**	**543**	**6**	**10**
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**18,475**	**455**	**620**	**19,550**	**8**	**89**
בנקים בחו"ל	**17,933**	**-**	**-**	**17,933**	**-**	**-**
ממשלות חו"ל	**1,183**	**-**	**-**	**1,183**	**-**	**-**
סך-הכל פעילות בחו"ל	**37,591**	**455**	**620**	**38,666**	**8**	**89**
סך-הכל ציבור	**288,525**	**4,680**	**4,442**	**297,647**	**913**	**1,069**
סך-הכל בנקים	**18,065**	**-**	**-**	**18,065**	**-**	**-**
סך-הכל ממשלות	**1,977**	**-**	**-**	**1,977**	**-**	**-**
סך-הכל	**308,567**	**4,680**	**4,442**	**317,689**	**913**	**1,069**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 29.ב.2.ג. להלן.

(3) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-167 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 227 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-62 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 66 מיליוני ש"ח).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

	31 בדצמבר 2018					
	לא בעייתיים[6]	בעייתיים[1]		סך-הכל[6]	חובות לא פגומים** - מידע נוסף	
		לא פגומים[6]	פגומים[2]		בפיגור של 90 ימים או יותר[3][6]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[4][6]
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	24,511	359	259	25,129	12	40
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	18,306	270	284	18,860	2	11
שירותים פיננסיים	14,933	58	28	15,019	-	1
מסחרי - אחר	78,453	1,967	1,085	81,505	49	101
סך-הכל מסחרי	136,203	2,654	1,656	140,513	63	153
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור[5]	80,186	632	-	80,818	632	658
אנשים פרטיים - אחר	42,097	178	688	42,963	107	176
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	258,486	3,464	2,344	264,294	802	987
בנקים בישראל	111	-	-	111	-	-
ממשלת ישראל	1,092	-	-	1,092	-	-
סך-הכל פעילות בישראל	259,689	3,464	2,344	265,497	802	987
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור - מסחרי						
בינוי ונדל"ן	7,109	130	87	7,326	-	54
מסחרי אחר	13,410	276	272	13,958	-	83
סך-הכל מסחרי	20,519	406	359	21,284	-	137
אנשים פרטיים	663	6	18	687	6	28
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	21,182	412	377	21,971	6	165
בנקים בחו"ל	13,980	-	-	13,980	-	-
ממשלות חו"ל	1,343	-	-	1,343	-	-
סך-הכל פעילות בחו"ל	36,505	412	377	37,294	6	165
סך-הכל ציבור	279,668	3,876	2,721	286,265	808	1,152
סך-הכל בנקים	14,091	-	-	14,091	-	-
סך-הכל ממשלות	2,435	-	-	2,435	-	-
סך-הכל	296,194	3,876	2,721	302,791	808	1,152

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 29.ב.2.ג. להלן.

(3) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-167 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 227 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-62 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 66 מיליוני ש"ח).

(6) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך 30 ימי פיגור ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

ויתורים וארגון מחדש של חוב בעייתי

במדיניות הויתורים הבנק מביא בחשבון מגוון שיקולים על מנת למקסם את ההחזר לבנק: ניהול מערכת היחסים עם הלקוח ומקסום הזדמנויות, מניעת default, עיקולים, היבטים ציבוריים וכדומה.

ויתורים ניתנים רק במקרים בהם הלקוח הציג רצון טוב לפרוע את ההלוואות וצפוי כי יעמוד בהתחייבויותיו.

במקרים בהם, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק מעניק לחייב ויתור אשר בתנאים אחרים הוא לא היה מעניק, החוב יוגדר כארגון מחדש של חוב בעייתי.

ארגון מחדש של חוב בעייתי יכול שיהיה שינוי בתנאי החוב שגורם להפחתה או לדחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב בעתיד הקרוב, הפחתה בשיעור הריבית או בהפחתה של תשלומים על חשבון הקרן, איחוד חובות וכו'.

הבנק יכול להסכים לקבל במזומן נכסים או זכות בהון עצמי של החייב כפירעון של החוב למרות שהשווי המתקבל נמוך מסכום החוב מאחר והבנק מגיע למסקנה שהאמור ימקסם את החזר ההשקעה שלו.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

	31 בדצמבר 2019				
	יתרת[1] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[2]	יתרת הפרשה פרטנית[2]	יתרת[1] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[2]	סך-הכל יתרת[1] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	**159**	**43**	**112**	**271**	**1,491**
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**96**	**8**	**183**	**279**	**1,283**
שירותים פיננסיים	**4**	**2**	**26**	**30**	**371**
מסחרי - אחר	**2,311**	**1,053**	**173**	**2,484**	**5,631**
סך-הכל מסחרי	**2,570**	**1,106**	**494**	**3,064**	**8,776**
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**2**	**2**	**2**
אנשים פרטיים - אחר	**753**	**131**	**3**	**756**	**1,570**
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**3,323**	**1,237**	**499**	**3,822**	**10,348**
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
בינוי ונדל"ן	**209**	**93**	**70**	**279**	**337**
מסחרי אחר	**132**	**73**	**203**	**335**	**610**
סך-הכל מסחרי	**341**	**166**	**273**	**614**	**947**
אנשים פרטיים	**6**	**5**	**-**	**6**	**8**
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**347**	**171**	**273**	**620**	**955**
סך-הכל ציבור*	**3,670**	**1,408**	**772**	**4,442**	**11,303**
* מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים	**3,439**	**1,332**	**501**	**3,940**	**-**
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	**1,089**	**181**	**285**	**1,374**	**-**

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

	31 בדצמבר 2018				
	יתרת[1] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[2]	יתרת הפרשה פרטנית[2]	יתרת[1] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[2]	סך-הכל יתרת[1] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
פעילות לווים בישראל					
ציבור - מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	175	42	84	259	2,898
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	161	13	123	284	1,336
שירותים פיננסיים	6	2	22	28	334
מסחרי - אחר	816	300	269	1,085	4,648
סך-הכל מסחרי	1,158	357	498	1,656	9,216
אנשים פרטיים - אחר	498	145	190	688	1,433
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	1,656	502	688	2,344	10,649
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור - מסחרי					
בינוי ונדל"ן	1	-	86	87	163
מסחרי אחר	91	51	181	272	522
סך-הכל מסחרי	92	51	267	359	685
אנשים פרטיים	18	18	-	18	20
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	110	69	267	377	705
סך-הכל ציבור*	1,766	571	955	2,721	11,354
* מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים	1,420	437	620	2,040	-
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	787	183	513	1,300	-

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2019			2018			2017		
	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו***[1]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו***[1]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו***[1]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
בינוי ונדל"ן - בינוי	**280**	**4**	**2**	293	4	3	363	4	3
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**257**	**4**	**1**	271	5	2	326	5	3
שירותים פיננסיים	**28**	**-**	**-**	31	-	-	76	1	1
מסחרי - אחר	**1,478**	**23**	**12**	1,086	17	9	1,511	18	11
סך-הכל מסחרי	**2,043**	**31**	**15**	1,681	26	14	2,276	28	18
אנשים פרטיים - אחר	**703**	**49**	**14**	707	48	14	729	50	19
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**2,746**	**80**	**29**	2,388	74	28	3,005	78	37
פעילות לווים בחו"ל									
ציבור - מסחרי									
בינוי ונדל"ן	**135**	**-**	**-**	62	-	-	25	-	-
מסחרי - אחר	**269**	**3**	**-**	255	-	-	119	-	-
סך-הכל מסחרי	**404**	**3**	**-**	317	-	-	144	-	-
אנשים פרטיים	**7**	**-**	**-**	33	-	-	32	-	-
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**411**	**3**	**-**	350	-	-	176	-	-
סך-הכל ציבור	**3,157**	**83**	**29**	2,738	74	28	3,181	78	37

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

*** הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(1) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 435 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (2018: 284 מיליוני ש"ח, 2017: 243 מיליוני ש"ח).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש

	31 בדצמבר 2019				31 בדצמבר 2018			
	יתרת חוב רשומה							
	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר[1] בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	צובר[1] לא בפיגור	סך-הכל[2]	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר[1] בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	צובר[1] לא בפיגור	סך-הכל[2]
פעילות לווים בישראל								
ציבור - מסחרי								
בינוי ונדל"ן - בינוי	**43**	**-**	**20**	**63**	30	-	17	47
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**45**	**-**	**25**	**70**	59	-	67	126
שירותים פיננסיים	**2**	**-**	**2**	**4**	3	-	1	4
מסחרי - אחר	**328**	**-**	**144**	**472**	327	-	102	429
סך-הכל מסחרי	**418**	**-**	**191**	**609**	419	-	187	606
אנשים פרטיים - אחר	**323**	**-**	**384**	**707**	269	-	355	624
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**741**	**-**	**575**	**1,316**	688	-	542	1,230
פעילות לווים בחו"ל								
ציבור - מסחרי								
בינוי ונדל"ן	**10**	**-**	**-**	**10**	15	-	-	15
מסחרי אחר	**48**	**-**	**-**	**48**	54	-	1	55
סך-הכל מסחרי	**58**	**-**	**-**	**58**	69	-	1	70
סך-הכל ציבור	**799**	**-**	**575**	**1,374**	757	-	543	1,300

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) צובר הכנסות ריבית.

(2) נכלל בחובות פגומים.

התחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2019 בסך של כ-23 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 5 מיליוני ש"ח).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו								
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
בינוי ונדל"ן - בינוי	**291**	**43**	**43**	257	64	56	243	43	36
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**31**	**16**	**15**	35	13	11	38	11	10
שירותים פיננסיים	**14**	**4**	**3**	14	6	6	19	2	2
מסחרי - אחר	**1,571**	**252**	**249**	1,305	228	226	1,187	325	236
סך-הכל מסחרי	**1,907**	**315**	**310**	1,611	311	299	1,487	381	284
אנשים פרטיים - אחר	**8,406**	**434**	**413**	7,139	362	352	8,143	474	442
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**10,313**	**749**	**723**	8,750	673	651	9,630	855	726
פעילות לווים בחו"ל									
ציבור - מסחרי									
בינוי ונדל"ן	**2**	**-**	**-**	2	15	15	1	-	-
מסחרי - אחר	**-**	**-**	**-**	2	55	55	1	-	-
אנשים פרטיים	**9**	**-**	**-**	9	-	-	16	-	-
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**11**	**-**	**-**	13	70	70	18	-	-
סך-הכל ציבור	**10,324**	**749**	**723**	8,763	743	721	9,648	855	726

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו*					
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018		בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בישראל						
ציבור - מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**153**	**5**	140	10	91	7
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**14**	**5**	18	1	13	-
שירותים פיננסיים	**5**	**-**	5	1	3	-
מסחרי - אחר	**645**	**28**	552	31	391	32
סך-הכל מסחרי	**817**	**38**	715	43	498	39
אנשים פרטיים - אחר	**3,234**	**44**	3,136	60	3,187	66
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	**4,051**	**82**	3,851	103	3,685	105
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור - מסחרי						
מסחרי - אחר	**-**	**-**	1	54	-	-
אנשים פרטיים	**6**	**-**	6	-	5	-
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**6**	**-**	7	54	5	-
סך-הכל ציבור	**4,057**	**82**	3,858	157	3,690	105

* חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור - אנשים פרטיים

יתרות לסוף שנה לפי שיעור המימון (LTV)*, סוג ההחזר וסוג הריבית

		31 בדצמבר 2019			
		יתרת הלוואות לדיור - אנשים פרטיים			סיכון אשראי חוץ-מאזני
		סך-הכל	מזה: בולט ובלון	מזה: ריבית משתנה	
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	**57,519**	**1,764**	**36,832**	**3,687**
	מעל 60%	**31,396**	**484**	**21,331**	**3,022**
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		**787**	**45**	**468**	**558**
סך-הכל		**89,702**	**2,293**	**58,631**	**7,267**

		31 בדצמבר 2018			
		יתרת הלוואות לדיור - אנשים פרטיים			סיכון אשראי חוץ-מאזני[1]
		סך-הכל[1]	מזה: בולט ובלון[1]	מזה: ריבית משתנה[1]	
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	52,453	2,057	33,479	2,746
	מעל 60%	28,056	585	19,398	1,734
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		821	53	488	604
סך-הכל		81,330	2,695	53,365	5,084

* היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת.

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) סווג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" סווגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

איכות אשראי - יחס ה-LTV

יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק לאיכות אשראי. יחס ה-LTV - מהווה יחס בין סכום ההלוואה לבין השווי המוערך של הנכס הממומן כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מחושב בעת אישור האשראי למעט החריגים המפורטים להלן:

1. העמדת אשראי נוסף בביטחון אותו נכס.
2. קבלת הלוואה מתאגיד אחר, תוך ביצוע שיעבוד משותף פרי-פסו בגין הנכס.
3. גרירת משכנתא.
4. חלק ממסגרת האשראי שלא נוצל.
5. פירעון מוקדם מהותי (10 אחוז ומעלה).

הביאור מציג יתרות חוב בגין הלוואות לדיור תוך פילוח לפי טווח יחסי LTV ודרגות שיעבוד.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. מכירה, רכישה וסינדיקציה של אשראי לציבור במהלך השנה

1. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

	סיכון אשראי לציבור שנמכר									
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018				
	אשראי לציבור שנמכר השנה	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנמכר השנה	מזה: אשראי בעייתי	סך-הכל רווח (הפסד) בגין אשראי שנמכר	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות	אשראי לציבור שנמכר השנה	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנמכר השנה	מזה: אשראי בעייתי	סך-הכל רווח (הפסד) בגין אשראי שנמכר	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות
סך-הכל מסחרי	**104**	**-**	**28**	**9**	**2,312**	225	101	13	56	2,402
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**-**	**-**	**508**	-	-	-	-	621
אנשים פרטיים - אחר	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-
סך-הכל סיכון אשראי לציבור	**104**	**-**	**28**	**9**	**2,820**	225	101	13	56	3,023

	סיכון אשראי לציבור שנרכש									
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018				
	אשראי לציבור שנרכש השנה[1]	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנרכש השנה	מזה: אשראי בעייתי	יתרה לסוף שנה של האשראי שנרכש	אשראי לציבור שנרכש השנה[1]	סיכון אשראי חוץ-מאזני* שנרכש השנה	מזה: אשראי בעייתי	יתרה לסוף שנה של האשראי שנרכש
סך-הכל מסחרי	**7,501**	**303**	**-**	**2,482**	8,170	37	-	1,862
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**-**	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-
סך-הכל סיכון אשראי לציבור	**7,501**	**303**	**-**	**2,482**	8,170	37	-	1,862

* סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(1) כולל ברובו עסקות ניכיון לטווח קצר.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. מכירה, רכישה וסינדיקציה של אשראי לציבור במהלך השנה (המשך)

2. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019					
	עסקות סינדיקציה שהבנק יזם*				עסקות סינדיקציה שיזמו אחרים	
	חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**
סך-הכל מסחרי	**8,994**	**3,307**	**19,185**	**4,922**	**5,152**	**3,690**
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
אנשים פרטיים - אחר	**19**	**-**	**8**	**-**	**-**	**-**
סך-הכל אשראי לציבור	**9,013**	**3,307**	**19,193**	**4,922**	**5,152**	**3,690**

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018					
	עסקות סינדיקציה שהבנק יזם*				עסקות סינדיקציה שיזמו אחרים	
	חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ-מאזני**
סך-הכל מסחרי	8,413	3,089	16,981	7,839	6,393	4,201
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	34	-	13	-	-	-
סך-הכל אשראי לציבור	8,447	3,089	16,994	7,839	6,393	4,201

* לרבות אם הבנק נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.

** סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. יתרות אשראי לציבור[1] וסיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2] לפי גודל האשראי של לווה

	31 בדצמבר 2019		
	מספר לווים[1]	אשראי*[2]	סיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2][3]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			
עד 10	**418,747**	**498**	**887**
מ-10 עד 20	**239,671**	**1,169**	**1,629**
מ-20 עד 40	**211,743**	**3,006**	**3,023**
מ-40 עד 80	**215,595**	**7,725**	**4,678**
מ-80 עד 150	**177,349**	**14,215**	**5,248**
מ-150 עד 300	**117,626**	**19,150**	**5,347**
מ-300 עד 600	**74,578**	**27,190**	**5,217**
מ-600 עד 1,200	**69,456**	**51,845**	**7,201**
מ-1,200 עד 2,000	**18,195**	**22,607**	**4,248**
מ-2,000 עד 4,000	**5,632**	**12,154**	**2,934**
מ-4,000 עד 8,000	**1,923**	**7,958**	**2,683**
מ-8,000 עד 20,000	**1,501**	**13,106**	**6,009**
מ-20,000 עד 40,000	**807**	**14,453**	**8,294**
מ-40,000 עד 200,000	**1,283**	**52,519**	**36,343**
מ-200,000 עד 400,000	**132**	**19,583**	**16,197**
מ-400,000 עד 800,000	**67**	**20,690**	**15,976**
מ-800,000 עד 1,200,000	**12**	**6,324**	**5,794**
מ-1,200,000 עד 1,600,000	**5**	**2,204**	**4,597**
מ-1,600,000 עד 2,000,000	**1**	**1,868**	**28**
מ-2,000,000 עד 3,200,000	**3**	**2,795**	**4,513**
מעל-3,200,000	**1**	**4,744**	**2,716**
סך-הכל	**1,554,327**	**305,803**	**143,562**

* אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 297,647, 3,022 ו-5,134 מיליוני ש"ח בהתאמה.
(1) מספר הלווים מחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד, בהתבסס על היתרה הרשומה (מספרי השוואה הוצגו מחדש).
(2) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

הערה:
הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן:"האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. יתרות אשראי לציבור[1] וסיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2] לפי גודל האשראי של לווה (המשך)

	31 בדצמבר 2018		
	מספר לווים[1]	אשראי*[2]	סיכון אשראי חוץ-מאזני[2][3]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			
עד 10	482,770	712	907
מ-10 עד 20	198,733	1,161	1,603
מ-20 עד 40	209,321	3,038	2,927
מ-40 עד 80	213,875	7,861	4,437
מ-80 עד 150	179,650	14,724	4,968
מ-150 עד 300	121,210	20,058	5,087
מ-300 עד 600	70,838	26,188	4,272
מ-600 עד 1,200	63,392	47,393	6,016
מ-1,200 עד 2,000	16,870	21,521	3,455
מ-2,000 עד 4,000	5,688	12,443	2,621
מ-4,000 עד 8,000	2,015	8,395	2,749
מ-8,000 עד 20,000	1,533	13,069	6,442
מ-20,000 עד 40,000	817	14,578	8,197
מ-40,000 עד 200,000	1,005	52,495	33,601
מ-200,000 עד 400,000	124	18,705	14,910
מ-400,000 עד 800,000	62	18,693	14,574
מ-800,000 עד 1,200,000	18	9,373	8,344
מ-1,200,000 עד 1,600,000	4	2,651	3,032
מ-1,600,000 עד 2,000,000	1	15	1,834
מ-2,000,000 עד 3,200,000	2	2,044	3,516
מעל-3,200,000	1	1,276	2,315
סך-הכל	1,567,929	296,393	135,807

* אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 286,265, 4,238 ו-5,890 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(1) הוצג מחדש, עקב מעבר למניית מספר לווים המחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד, בהתבסס על היתרה הרשומה.

(2) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן:"האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים

	31 בדצמבר			
	2019	2018	**2019**	2018
	יתרות החוזים*		יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	
עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:				
(א) אשראי תעודות	**816**	1,397	**4**	8
(ב) ערבויות להבטחת אשראי	**5,732**	5,609	**38**	35
(ג) ערבויות לרוכשי דירות	**20,019**	22,517	**45**	69
(ד) ערבויות והתחייבויות אחרות**	**25,383**	24,364	**136**	159
(ה) מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק	**15,640**	14,689	**42**	36
(ו) מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו[1]	**44,695**	41,403	**103**	94
(ז) התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן***	**33,279**	30,306	**106**	101
(ח) התחייבויות להוצאת ערבויות	**25,044**	20,449	**63**	66
יתרות חוזי מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים המיוחסים לפעילות מופסקת	**-**	24,845	**-**	21

* יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 94 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 174 מיליוני ש"ח).

*** כולל התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראות ניהול בנקאי תקין 451, נהלים למתן הלוואות לדיור.

(1) בעקבות הפסקת איחוד קבוצת ישראכרט נכללו יתרות מסגרת חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בסך של כ-4.5 מיליארד ש"ח, שטרם היציאה מאיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות.

ביאור 29 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ו. ערבויות

הבנק מספק מגוון רחב של ערבויות ושיפויים עבור לקוחותיו על מנת לאפשר להם להשלים מגוון רחב של עסקות. הסכום המקסימלי של התשלומים העתידיים הפוטנציאליים נקבע בהתאם לסכום הנקוב של הערבויות, מבלי לקחת בחשבון החזרים אפשריים או בטוחות מוחזקות או משועבדות. במידת הצורך הבנק נוהג לקבל ביטחונות או התחייבויות מסוגים שונים כגון פיקדונות, ניירות-ערך, נדל"ן, יחסים פיננסיים וכדומה. מרבית הערבויות בבנק מדורגות בדירוג ביצוע האשראי.

	ליום 31 בדצמבר 2019					
	יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם					
	פקיעה בעוד שנה או פחות	פקיעה בין שנה ועד 3 שנים	פקיעה מעל 3 ועד 5 שנים	פקיעה מעל 5 שנים	ללא תאריך פקיעה	סך-הכל
ערבויות להבטחת אשראי	**3,472**	**1,298**	**101**	**815**	**46**	**5,732**
ערבויות לרוכשי דירות	**3,036**	**-**	**-**	**-**	**16,983**	**20,019**
ערבויות והתחייבויות אחרות	**10,530**	**6,108**	**4,127**	**4,618**	**-**	**25,383**
התחייבויות להוצאת ערבויות	**8,910**	**12,001**	**4,016**	**117**	**-**	**25,044**
סך-הכל	**25,948**	**19,407**	**8,244**	**5,550**	**17,029**	**76,178**

	ליום 31 בדצמבר 2018					
	יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם					
	פקיעה בעוד שנה או פחות	פקיעה בין שנה ועד 3 שנים	פקיעה מעל 3 ועד 5 שנים	פקיעה מעל 5 שנים	ללא תאריך פקיעה	סך-הכל
ערבויות להבטחת אשראי	3,898	660	158	839	54	5,609
ערבויות לרוכשי דירות	5,163	-	-	-	17,354	22,517
ערבויות והתחייבויות אחרות	10,666	5,596	3,447	4,655	-	24,364
התחייבויות להוצאת ערבויות	9,125	9,843	1,422	59	-	20,449
סך-הכל	28,852	16,099	5,027	5,553	17,408	72,939

ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2019						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים*	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	69,744	-	15,802	204	2,372	-	88,122
ניירות-ערך	35,283	700	20,687	909	134	1,773	59,486
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	471	-	-	-	-	-	471
אשראי לציבור, נטו[2]	216,564	48,735	20,519	4,514	1,964	644	292,940
אשראי לממשלות	66	-	980	925	-	-	1,971
השקעות בחברות כלולות	48	-	-	-	-	144	192
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	3,233	3,233
נכסים בגין מכשירים נגזרים	7,349	755	1,851	245	297	646	11,143
נכסים אחרים	4,524	7	77	96	41	536	5,281
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	-	-	-	-	-	849	849
סך-כל הנכסים	334,049	50,197	59,916	6,893	4,808	7,825	463,688
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	256,968	11,693	78,124	10,755	3,408	697	361,645
פיקדונות מבנקים	2,074	-	1,097	336	13	-	3,520
פיקדונות הממשלה	386	2	297	-	-	-	685
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-	-	-	-	3	-	3
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	955	25,724	152	10	12	-	26,853
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	7,645	975	2,274	249	304	603	12,050
התחייבויות אחרות	16,793	(526)	3,588	200	354	302	20,711
סך-כל ההתחייבויות	284,821	37,868	85,532	11,550	4,094	1,602	425,467
עודף נכסים (התחייבויות)	49,228	12,329	(25,616)	(4,657)	714	6,223	38,221
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(27,418)	(523)	26,470	2,577	(1,106)	-	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס הבסיס)	69	-	(1,543)	1,444	30	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס הבסיס)	(580)	-	(214)	774	20	-	-
סך-הכל כללי	21,299	11,806	(903)	138	(342)	6,223	38,221
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(1,785)	-	(809)	2,736	(142)	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(3,348)	-	565	2,445	338	-	-

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי ההצמדה.

ביאור 30 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2018					
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים*	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	69,982	-	12,341	311	1,825	-	84,459
ניירות-ערך	25,935	2,645	24,881	846	288	1,521	56,116
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	708	-	-	-	-	-	708
אשראי לציבור, נטו[2]	203,606	46,180	24,463	4,864	2,575	819	282,507
אשראי לממשלות	94	-	1,361	973	-	-	2,428
השקעות בחברות כלולות	45	-	-	-	-	58	103
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	3,111	3,111
נכסים בגין מכשירים נגזרים	3,889	715	4,079	432	323	1,096	10,534
נכסים אחרים	4,062	7	49	79	43	1,610	5,850
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	14,394	62	115	55	-	484	15,110
סך-כל הנכסים	322,715	49,609	67,289	7,560	5,054	8,699	460,926
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	246,394	12,493	78,007	10,645	3,891	830	352,260
פיקדונות מבנקים	2,104	124	1,934	344	22	-	4,528
פיקדונות הממשלה	106	3	99	-	-	-	208
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	1,857	27,796	339	11	21	-	30,024
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	3,893	622	3,492	306	263	1,100	9,676
התחייבויות אחרות	6,933	316	2,700	204	397	1,291	11,841
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	14,362	68	275	5	-	23	14,733
סך-כל ההתחייבויות	275,649	41,422	86,846	11,515	4,594	3,244	423,270
עודף נכסים (התחייבויות)	47,066	8,187	(19,557)	(3,955)	460	5,455	37,656
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(23,613)	553	20,198	3,384	(522)	-	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	1,153	-	(1,401)	439	(191)	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(276)	-	44	173	59	-	-
סך-הכל כללי	24,330	8,740	(716)	41	(194)	5,455	37,656
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	1,916	-	(2,111)	68	127	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(3,076)	-	1,542	763	771	-	-

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.
(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי ההצמדה.

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון

	31 בדצמבר 2019				
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	מעל 2 עד 3 שנים
	במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע-חוץ)					
נכסים	**115,426**	**22,676**	**59,635**	**36,130**	**30,635**
התחייבויות	**235,166**	**17,647**	**21,737**	**11,586**	**11,924**
הפרש	**(119,740)**	**5,029**	**37,898**	**24,544**	**18,711**
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	**(5,316)**	**(2,608)**	**(9,829)**	**(970)**	**(603)**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**(2,206)**	**115**	**848**	**49**	**623**
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	**(127,262)**	**2,536**	**28,917**	**23,623**	**18,731**
מטבע-חוץ**					
נכסים	**24,267**	**4,080**	**8,467**	**8,254**	**6,285**
התחייבויות	**64,050**	**8,686**	**21,981**	**2,603**	**1,150**
הפרש	**(39,783)**	**(4,606)**	**(13,514)**	**5,651**	**5,135**
מזה: הפרש - בדולר	**(32,150)**	**(4,512)**	**(11,711)**	**4,506**	**4,566**
מזה: הפרש - בגין פעילות חוץ	**7,876**	**(792)**	**(3,857)**	**2,322**	**2,281**
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	**5,310**	**2,601**	**9,877**	**973**	**588**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**2,206**	**(115)**	**(848)**	**(49)**	**(623)**
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	**(32,267)**	**(2,120)**	**(4,485)**	**6,575**	**5,100**
סך-הכל ליום 31 בדצמבר 2019					
נכסים***	**139,693**	**26,756**	**68,102**	**44,384**	**36,920**
התחייבויות****	**299,216**	**26,333**	**43,718**	**14,189**	**13,074**
הפרש	**(159,523)**	**423**	**24,384**	**30,195**	**23,846**
*** מזה: אשראי לציבור	**50,420**	**21,043**	**53,135**	**35,843**	**28,037**
**** מזה: פיקדונות הציבור	**284,927**	**21,895**	**32,655**	**6,114**	**5,554**
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 4,652 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 15,053 מיליון ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 3,708 מיליון ש"ח.

31 בדצמבר 2019								
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*					יתרה מאזנית[2]		שיעור תשואה חוזי[3]
	מעל 3 עד 4 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנים	סך-הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פירעון[1]	סך-הכל	
	במיליוני ש"ח								ב-%
	25,441	**17,885**	**55,630**	**39,767**	**13,138**	**416,363**	**3,865**	**384,434**	**2.7%**
	7,111	**4,622**	**12,705**	**3,041**	**1**	**325,540**	**27**	**322,889**	**1.7%**
	18,330	**13,263**	**42,925**	**36,726**	**13,137**	**90,823**	**3,838**	**61,545**	**-**
	(246)	**(309)**	**1,218**	**(47)**	**-**	**(18,710)**	**-**	**(18,702)**	**-**
	-	**574**	**-**	**-**	**-**	**3**	**-**	**(278)**	**-**
	18,084	**13,528**	**44,143**	**36,679**	**13,137**	**72,116**	**3,838**	**42,565**	**-**
	5,036	**4,275**	**14,240**	**1,018**	**97**	**76,019**	**585**	**71,381**	**2.9%**
	938	**986**	**758**	**310**	**10**	**101,472**	**14**	**100,976**	**1.9%**
	4,098	**3,289**	**13,482**	**708**	**87**	**(25,453)**	**571**	**(29,595)**	**-**
	3,675	**2,766**	**12,162**	**340**	**93**	**(20,265)**	**435**	**(23,963)**	**-**
	2,215	**949**	**2,748**	**103**	**92**	**13,937**	**(12)**	**12,453**	**-**
	226	**235**	**(1,144)**	**44**	**-**	**18,710**	**-**	**18,702**	**-**
	-	**(574)**	**-**	**-**	**-**	**(3)**	**-**	**278**	**-**
	4,324	**2,950**	**12,338**	**752**	**87**	**(6,746)**	**571**	**(10,615)**	**-**
	30,477	**22,160**	**69,870**	**40,785**	**13,235**	**492,382**	**4,450**	**455,815**[4]	**2.7%**
	8,049	**5,608**	**13,463**	**3,351**	**11**	**427,012**	**41**	**423,865**	**1.7%**
	22,428	**16,552**	**56,407**	**37,434**	**13,224**	**65,370**	**4,409**	**31,950**	**2.2%**
	22,373	**17,021**	**44,697**	**40,149**	**13,138**	**325,856**	**4,365**	**292,296**	**3.0%**
	3,921	**3,052**	**3,273**	**1,843**	**1**	**363,235**		**360,948**	**1.8%**
	-	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	
	-	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון (המשך)

	31 בדצמבר 2018				
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	מעל 2 עד 3 שנים
	במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע-חוץ)					
נכסים	106,814	18,049	60,698	36,291	30,049
התחייבויות	220,116	16,234	20,489	12,722	9,467
הפרש	(113,302)	1,815	40,209	23,569	20,582
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(8,228)	3,296	(12,272)	(338)	220
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	117	65	227	(222)	-
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(121,413)	5,176	28,164	23,009	20,802
מטבע-חוץ**					
נכסים	23,311	5,504	9,544	9,615	10,858
התחייבויות	60,652	11,686	23,873	2,573	1,448
הפרש	(37,341)	(6,182)	(14,329)	7,042	9,410
מזה: הפרש - בדולר	(28,674)	(5,058)	(14,744)	5,658	8,407
מזה: הפרש - בגין פעילות חוץ	13,016	(3,346)	(3,373)	3,284	3,345
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	8,220	(3,322)	12,346	348	(161)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(117)	(65)	(227)	222	-
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(29,238)	(9,569)	(2,210)	7,612	9,249
סך-הכל ליום 31 בדצמבר 2018					
נכסים***	130,125	23,553	70,242	45,906	40,907
התחייבויות****	280,768	27,920	44,362	15,295	10,915
הפרש	(150,643)	(4,367)	25,880	30,611	29,992
*** מזה: אשראי לציבור	41,649	19,984	53,995	38,886	28,381
**** מזה: פיקדונות הציבור	272,951	22,813	35,516	6,118	3,961
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	7,434	2,533	2,931	1,051	548
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	8,989	2,535	2,431	387	112

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 3,790 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור 30 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 11,569 מיליון ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 2,416 מיליון ש"ח.

31 בדצמבר 2018								
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*					יתרה מאזנית[2]		שיעור תשואה חוזי[3]
מעל 3 עד 4 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנים	סך-הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פירעון[1]	סך-הכל	
במיליוני ש"ח								ב-%
25,960	16,433	47,786	35,957	11,268	389,305	3,850	359,018	2.9%
9,365	6,597	11,295	1,666	5	307,956	26	302,813	1.9%
16,595	9,836	36,491	34,291	11,263	81,349	3,824	56,205	-
(401)	217	694	-	-	(16,812)	-	(16,974)	-
663	-	592	-	-	1,442	-	1,352	-
16,857	10,053	37,777	34,291	11,263	65,979	3,824	40,583	-
8,617	5,182	10,844	1,107	181	84,763	2,208	78,583	3.9%
985	855	1,047	345	4	103,468	4	102,503	2.1%
7,632	4,327	9,797	762	177	(18,705)	2,204	(23,920)	-
7,088	3,962	8,887	346	179	(13,949)	1,723	18,002	-
1,957	1,765	1,166	143	166	18,123	(2)	16,954	-
395	(216)	(791)	(7)	-	16,812	-	16,974	-
(663)	-	(592)	-	-	(1,442)	-	(1,352)	-
7,364	4,111	8,414	755	177	(3,335)	2,204	(8,298)	-
34,577	21,615	58,630	37,064	11,449	474,068	6,058	[4]437,601	3.1%
10,350	7,452	12,342	2,011	9	411,424	30	405,316	1.9%
24,227	14,163	46,288	35,053	11,440	62,644	6,028	32,285	-
22,418	17,340	42,506	36,270	11,178	312,607	5,940	281,688	3.3%
4,327	3,633	3,360	1,650	5	354,334	-	351,430	1.7%
361	9	-	-	-	14,867	162	14,626	
36	30	7	-	-	14,527	91	14,710	

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים.
לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומנים העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת הזכויות שאינן מקנות שליטה ואת השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן ייתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי התאגיד הבנקאי כעסק חי. כמו-כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב ומלוות שאינם נסחרים ואשראי לממשלה - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקות דומות במועד הדיווח;
ניירות-ערך סחירים - לפי שווי שוק בשוק העיקרי.
אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי פולחה לקטגוריות הומוגניות. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית). תקבולים אלה הוונו בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי באותה קטגוריה.
בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות בבנק עסקות דומות במועד הדיווח.
השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקותיו במועד הדיווח.
תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות. גידול של 1% בשיעורי ריבית הניכיון של חובות פגומים מקטין את שוויים ההוגן בסכום של 6 מיליוני ש"ח.
מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי יוחסו לתקופות שבהן מוין אותו חוב, מקום בו ניתן לעשות זאת (לדוגמה, כאשר חושבה הפרשה על בסיס פרטני לפי ערך נוכחי של תזרים מזומנים). בהעדר נתונים אלה מחיקות חשבונאית ויתרת ההפרשות מיוחסים באופן יחסי ליתרת האשראי לפי תקופות לפירעון בסוף התקופה.
בחישוב השווי ההוגן נכללו הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור בהתאם להערכת הבנק בהתבסס על בחינת הנתונים ההיסטוריים של פירעונות מוקדמים ביחס לפרמטרים המסבירים פירעונות אלו. השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב-288 מיליוני ש"ח.
פיקדונות, אגרות-חוב וכתבי התחייבות - בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו התאגיד מגייס פיקדונות דומים, או בהנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות דומים (אם מחיר מצוטט בשוק פעיל אינו זמין), על-ידי הבנק, ביום הדיווח. לגבי אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים אשר נסחרים כנכס בשוק פעיל, השווי ההוגן מבוסס על מחירי שוק מצוטטים או על ציטוטי סוחרים עבור התחייבות זהה הנסחרת כנכס בשוק פעיל.
השאלות בין לקוחות - מוצגים כאשראי ופיקדונות ונמדדים לפי ערכם בבורסה של ניירות הערך המושאלים.
מכשירים פיננסיים נגזרים - מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי.
מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.
מדידת השווי ההוגן של מכשירים נגזרים מתחשבת בין היתר בסיכון האשראי הגלום בעסקות אלו.
אומדן השווי ההוגן של נכסים בגין מכשירים נגזרים, משקף גם את סיכון האשראי של הצד הנגדי, ואומדן השווי ההוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משקף גם את סיכון האשראי של הבנק.
מכשירים פיננסים חוץ-מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי - השווי ההוגן מוצג בהתאם ליתרה המאזנית של העמלות בעסקות הנ"ל המהוות קירוב לשווי הוגן.
נכסים והתחייבויות אשר מדידת השווי ההוגן בגינם מתבססת על נתוני רמה 3 - פריטים ששווים ההוגן נקבע על סמך מחיר אינדיקטיבי מגורם בלתי תלוי, מחיר אינדיקטיבי של צד נגדי לעסקה, מודלים להערכה אשר חלק מהנתונים המשמעותיים בהם אינם נצפים וכן פריטים ששווים ההוגן נקבע על סמך מחשבונים פנימיים או לשכות שירות אשר חלק מהנתונים בהם אינם נצפים.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

	ליום 31 בדצמבר 2019				
	יתרה במאזן	שווי הוגן[1]			סך-הכל
		רמה 1	רמה 2	רמה 3	
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**88,122**	**2,887**	**-**	**85,255**	**88,142**
ניירות-ערך*	**59,486**	**44,374**	**13,615**	**1,501**	**59,490**
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**471**	**-**	**-**	**471**	**471**
אשראי לציבור, נטו***	**292,940**	**3,411**	**-**	**291,570**	**294,981**
אשראי לממשלות	**1,971**	**-**	**-**	**1,982**	**1,982**
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,143**	**634**	**9,097**	**1,412**	**11,143**
נכסים פיננסיים אחרים	**977**	**24**	**-**	**1,059**	**1,083**
סך-כל הנכסים הפיננסיים	**455,110****	**51,330**	**22,712**	**383,250**	**457,292**
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור***	**361,645**	**4,090**	**-**	**360,013**	**364,103**
פיקדונות מבנקים	**3,520**	**-**	**-**	**3,503**	**3,503**
פיקדונות הממשלה	**685**	**-**	**-**	**698**	**698**
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**3**	**-**	**-**	**3**	**3**
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**26,853**	**25,977**	**1,557**	**48**	**27,582**
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,050**	**638**	**11,025**	**387**	**12,050**
התחייבויות פיננסיות אחרות	**13,173**	**24**	**-**	**13,154**	**13,178**
סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות	**417,929****	**30,729**	**12,582**	**377,806**	**421,117**
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים					
עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	**-**	**-**	**-**	**112**	**112**

* כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 1,021 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה ביאור 12.

** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 75,702 מיליוני ש"ח ובסך של 16,207 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה סעיפים ב-ו.

*** מזה נכלל ביתרת פיקדונות הציבור סך של 43 מיליוני ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים.

(1) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2018			
	יתרה במאזן	שווי הוגן[1]		סך-הכל
		רמה 1	רמה 2	רמה 3	
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	84,459	3,044	-	81,391	84,435
ניירות-ערך**	56,116	*38,961	*15,556	1,602	56,119
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	708	-	-	708	708
אשראי לציבור, נטו****	282,507	3,715	-	277,962	281,677
אשראי לממשלות	2,428	-	-	2,435	2,435
נכסים בגין מכשירים נגזרים	10,534	1,099	7,428	2,007	10,534
נכסים פיננסיים אחרים	1,814	1,010	-	870	1,880
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	14,456	45	-	14,386	14,431
סך-כל הנכסים הפיננסיים	***453,022	*47,874	*22,984	381,361	452,219
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור****	352,260	5,723	-	347,139	352,862
פיקדונות מבנקים	4,528	-	-	4,544	4,544
פיקדונות הממשלה	208	-	-	220	220
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-	-	-	2	2
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	30,024	27,182	2,023	1,107	30,312
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	9,676	1,100	7,725	851	9,676
התחייבויות פיננסיות אחרות	5,684	1,010	-	4,748	5,758
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	14,544	-	-	14,508	14,508
סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות	***416,924	35,015	9,748	373,119	417,882
מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים					
עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	-	-	-	113	113

* סווג מחדש.

** כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 1,020 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה ביאור 12.

*** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 73,001 מיליוני ש"ח ובסך של 16,411 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה סעיפים ב-ו.

**** מזה נכללו ביתרת פיקדונות הציבור סך של 2 מיליוני ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים.

(1) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

	ליום 31 בדצמבר 2019			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	
נכסים				
אגרות-חוב זמינות למכירה				
אגרות-חוב של ממשלת ישראל	**29,081**	**4,336**	**-**	**33,417**
אגרות-חוב של ממשלות זרות	**7,869**	**239**	**-**	**8,108**
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	**148**	**6,505**	**177**	**6,830**
אגרות-חוב של אחרים זרים	**41**	**2,413**	**-**	**2,454**
סך-הכל אגרות-חוב זמינות למכירה	**37,139**	**13,493**	**177**	**50,809**
השקעות במניות סחירות שאינן למסחר	**628**	**122**	**-**	**750**
ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב של ממשלת ישראל	**6,602**	**-**	**-**	**6,602**
אגרות-חוב של ממשלות זרות	**3**	**-**	**-**	**3**
מניות סחירות	**2**	**-**	**-**	**2**
סך-הכל ניירות-ערך למסחר	**6,607**	**-**	**-**	**6,607**
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	**-**	**256**	**116**	**372**
חוזי ריבית אחרים	**-**	**5,342**	**662**	**6,004**
חוזי מטבע-חוץ	**59**	**3,102**	**601**	**3,762**
חוזי מניות	**575**	**392**	**23**	**990**
חוזי סחורות ואחרים	**-**	**5**	**10**	**15**
אשראי בגין השאלות בין לקוחות	**3,482**	**-**	**-**	**3,482**
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף	**24**	**-**	**-**	**24**
סך-כל הנכסים	**48,514**	**22,712**	**1,589**	**72,815**
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	**-**	**221**	**3**	**224**
חוזי ריבית אחרים	**-**	**6,865**	**17**	**6,882**
חוזי מטבע-חוץ	**45**	**3,799**	**137**	**3,981**
חוזי מניות	**593**	**127**	**229**	**949**
חוזי סחורות ואחרים	**-**	**13**	**1**	**14**
התחייבויות בגין נגזרים משובצים	**-**	**26**	**17**	**43**
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות	**3,482**	**-**	**-**	**3,482**
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף	**24**	**-**	**-**	**24**
התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך	**608**	**-**	**-**	**608**
סך-כל ההתחייבויות	**4,752**	**11,051**	**404**	**16,207**

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2018			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	
נכסים				
ניירות-ערך זמינים למכירה				
אגרות-חוב של ממשלת ישראל	21,803	4,570	-	26,373
אגרות-חוב של ממשלות זרות	*9,755	*665	-	10,420
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל	114	-	-	114
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	305	7,777	191	8,273
אגרות-חוב של אחרים בישראל	-	141	-	141
אגרות-חוב של אחרים זרים	136	2,403	-	2,539
השקעות במניות סחירות שאינן למסחר	470	-	-	470
ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב של ממשלת ישראל	6,266	-	-	6,266
אגרות-חוב של ממשלות זרות	69	-	-	69
אגרות-חוב של אחרים זרים	2	-	-	2
מניות סחירות	41	-	-	41
סך-הכל ניירות-ערך למסחר	*38,961	*15,556	191	54,708
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	-	287	79	366
חוזי ריבית אחרים	-	3,791	652	4,443
חוזי מטבע-חוץ	35	3,097	1,153	4,285
חוזי מניות	1,064	232	81	1,377
חוזי סחורות ואחרים	-	21	42	63
אשראי בגין השאלות בין לקוחות	3,715	-	-	3,715
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף	1,010	-	-	1,010
סך-כל הנכסים	*44,785	*22,984	2,198	69,967
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	-	199	25	224
חוזי ריבית אחרים	-	4,532	56	4,588
חוזי מטבע-חוץ	36	2,638	749	3,423
חוזי מניות	1,064	294	19	1,377
חוזי סחורות ואחרים	-	62	2	64
התחייבויות בגין נגזרים משובצים	-	(12)	14	2
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות	3,715	-	-	3,715
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף	1,010	-	-	1,010
התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך	2,008	-	-	2,008
סך-כל ההתחייבויות	7,833	7,713	865	16,411

* סווג מחדש.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

	ליום 31 בדצמבר 2019				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן	סך-הכל הרווח (הפסד) בגין השינויים בשווי בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)		
נכסים שנמדדים לפי שווי הוגן שלא על בסיס חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	**-**	**-**	**502**	**502**	**50**[1]
השקעות במניות	**-**	**-**	**69**	**69**	**(21)**[2]
סך-הכל	**-**	**-**	**571**	**571**	**29**

	ליום 31 בדצמבר 2018				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן	סך-הכל הרווח (הפסד) בגין השינויים בשווי בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)		
נכסים שנמדדים לפי שווי הוגן שלא על בסיס חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	-	-	681	681	117[1]
השקעות במניות	-	-	49	49	(34)[2]
סך-הכל	-	-	730	730	83

(1) הפסדים שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין הפסדי אשראי.
(2) הפסדים שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2018	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד[1][3]	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון[2]	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2019	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2019
נכסים									
אגרות-חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר									
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	**191**	**(12)**	**(2)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**177**	**(2)**[1][2]
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו									
חוזי שקל-מדד	**54**	**83**	**-**	**-**	**(24)**	**-**	**-**	**113**	**46**[3]
חוזי ריבית אחרים	**596**	**223**	**-**	**25**	**(199)**	**-**	**-**	**645**	**149**[1][3]
חוזי מטבע-חוץ	**404**	**5**	**-**	**219**	**(164)**	**-**	**-**	**464**	**3**[3]
חוזי מניות	**62**	**(204)**	**-**	**-**	**(64)**	**-**	**-**	**(206)**	**7**[3]
חוזי סחורות ואחרים	**40**	**(17)**	**-**	**14**	**(28)**	**-**	**-**	**9**	**(5)**[3]
נגזרים משובצים	**(14)**	**(9)**	**-**	**(1)**	**7**	**-**	**-**	**(17)**	**(9)**[3]
סך-הכל	**1,333**	**69**	**(2)**	**257**	**(472)**	**-**	**-**	**1,185**	**189**

	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2017	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד[1][3]	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון[2]	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2018	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2018
נכסים									
ניירות-ערך זמינים למכירה									
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	212	16	-	(37)	-	-	-	191	-[1][2]
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו									
חוזי שקל-מדד	103	(59)	-	10	-	-	-	54	(62)[3]
חוזי ריבית אחרים	295	40	-	256	5	-	-	596	86[1][3]
חוזי מטבע-חוץ	(813)	(236)	-	1,441	12	-	-	404	159[3]
חוזי מניות	(3)	8	-	58	(1)	-	-	62	(32)[3]
חוזי סחורות ואחרים	(2)	29	-	3	10	-	-	40	(9)[3]
נגזרים משובצים	(29)	3	-	12	-	-	-	(14)	(2)[3]
סך-הכל	(237)	(199)	-	1,743	26	-	-	1,333	140

(1) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות ריבית.
(2) רווחים (הפסדים) שנכללו בהון בסעיף התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.
(3) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ה. במהלך התקופה לא היו מעברים של פריטים הנמדדים לפי שווי הוגן ממדידה ברמה 3 למדידה ברמה 2, למעט העברות הנובעות מסיכון צד נגדי לעסקה. בהתאם למדיניות התאגיד הבנקאי, ההעברות בין הרמות מוכרות כמתרחשות בסוף תקופת הדיווח.

ו. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3

	ליום 31 בדצמבר 2019			
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן יחסי)
	במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	**177**	ציטוט מצד נגדי לעסקה	ציטוט מצד נגדי לעסקה	
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו				
חוזי שקל-מדד	**113**	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.41%-4.47% (1.75%)
חוזי ריבית אחרים	**645**	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.35%-14.74% (1.68%)
חוזי מטבע-חוץ	**464**	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	0.33%-14.44% (1.17%)
חוזי מניות	**(223)**	מודל תמחור נגזרי מניות	סיכון צד נגדי לעסקה	0.33%-0.43% (0.34%)
חוזי מניות	**17**	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי	
חוזי מניות[1]	**-**	מודל תמחור אופציות	סטיית תקן	76.96%-76.96% (76.96%)
			תשואת דיבידנד	0.00%-0.00% (0.00%)
			ריבית שקלית לא-צמודה	0.32%-0.32% (0.32%)
חוזי סחורות ואחרים	**9**	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה	1.01%-2.25% (2.00%)
נגזרים משובצים[2]	**17**	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי	
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
השקעה במניות לא סחירות	**69**	הערכת שווי		
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	**502**	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים		
		נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים		

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

(1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

(2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאור 32 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ו. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3 (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2018			
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן יחסי)
	במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	191	ציטוט מצד נגדי לעסקה	ציטוט מצד נגדי לעסקה	
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו				
חוזי שקל-מדד	54	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.38%-8.27% (2.03%)
חוזי ריבית אחרים	596	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.38%-18.30% (6.10%)
חוזי מטבע-חוץ	404	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	
חוזי מניות	64	מודל תמחור נגזרי מניות	סיכון צד נגדי לעסקה	0.38%-3.68% (2.57%)
חוזי מניות[1]	(2)	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי	
			תשואת דיבידנד	
			ריבית שקלית לא-צמודה	
חוזי סחורות ואחרים	40	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה	0.38%-18.30% (6.10%)
נגזרים משובצים[2]	(14)	מודל תמחור אופציות	ציטוט מצד נגדי	
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
השקעה במניות לא סחירות	49	הערכת שווי		
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	681	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים		
		נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים		

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

(1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

(2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים

במיליוני ש"ח

חברות אם, בעל שליטה וחברות בנות

עסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו ככלל במהלך העסקים הרגיל, משיקולים עסקיים ובתנאים דומים לתנאי עסקות עם גופים שאינם קשורים לבנק. במספר מקרים הבנק תמך כמקובל בחברות בת בנקאיות באמצעות השקעה בהון, בהלוואות, בכתבי נוחות כתבי שיפוי וכד'. ההכנסות או ההוצאות הקשורות בעסקות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.

א. יתרות במאזן

	31 בדצמבר 2019							
	בעלי-עניין							
	מחזיקי מניות		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		נושאי משרה*		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**
נכסים								
ניירות-ערך	**113**	**113**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**-**	**-**	**-**	**202**	**-**	**-**	**-**	**-**
אשראי לציבור	**77**	**135**	**822**	**924**	**9**	**10**	**436**	**1,255**
הפרשה להפסדי אשראי	**-**	**-**	**(6)**	**(5)**	**-**	**-**	**(2)**	**(1)**
אשראי לציבור, נטו	**77**	**135**	**816**	**919**	**9**	**10**	**434**	**1,254**
נכסים אחרים	**26**	**63**	**32**	**50**	**-**	**-**	**151**	**417**
התחייבויות								
פיקדונות הציבור	**1,270**	**2,164**	**-**	**-**	**46**	**145**	**10,633**	**13,495**
אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים	**22**	**28**	**-**	**-**	**-**	**-**	**13**	**15**
התחייבויות אחרות	**107**	**136**	**-**	**-**	**59**	**59**	**333**	**525**
מניות (כלול בהון)	**12,403**	**12,833**	**-**	**-**	**27**	**29**	**-**	**-**
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים*	**176**	**202**	**766**	**1,286**	**7**	**10**	**1,988**	**2,427**

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.
** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות במאזן (המשך)

	31 בדצמבר 2019					
	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו					
	חברות-בת שלא אוחדו		חברות כלולות		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*
נכסים						
ניירות-ערך	-	-	-	-	-	**250**
אשראי לציבור	-	-	**4,221**	**4,227**	**515**	**578**
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	**(39)**	-	**(3)**	**(2)**
אשראי לציבור, נטו	-	-	**4,182**	**4,227**	**512**	**576**
השקעות בחברות כלולות[1]	-	-	**192**	**192**	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	**2**	-	**5**
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	**2**	**11**	**97**	**254**	**241**	**466**
התחייבויות אחרות	-	-	**8**	**23**	**2**	**4**
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**	-	-	**2,846**	**4,919**	**609**	**837**

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
(1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות במאזן (המשך)

	31 בדצמבר 2018							
	בעלי-עניין							
	מחזיקי מניות		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		נושאי משרה*		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**
נכסים								
ניירות-ערך	-	-	159	247	-	-	-	-
אשראי לציבור	-	-	1,149	1,704	10	12	19	205
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	(6)	(5)	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	-	-	1,143	1,699	10	12	19	205
נכסים אחרים			14	183			35	44
התחייבויות								
פיקדונות הציבור	21	21	-	-	54	88	114	302
התחייבויות אחרות	-	-	-	-	56	83	92	105
מניות (כלול בהון)	7,872	7,886	-	-	30	34	-	-
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים* **	-	-	1,250	1,805	6	9	55	683

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.
** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות במאזן (המשך)

	31 בדצמבר 2018					
	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו					
	חברות-בת שלא אוחדו		חברות כלולות		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*
נכסים						
ניירות-ערך	-	-	-	-	250	250
אשראי לציבור	-	-	137	144	124	151
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	(1)	(1)	(2)	(2)
אשראי לציבור, נטו	-	-	136	143	122	149
השקעות בחברות כלולות[1]	-	-	103	203	-	-
נכסים אחרים	-	-	2	2	5	6
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	4	10	113	142	49	139
התחייבויות אחרות	-	-	23	25	1	2
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**	-	-	148	169	143	216

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
(1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019							
	בעלי-עניין				צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			סך-הכל
	מחזיקי מניות	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	חברות-בת שלא אוחדו	חברות כלולות	אחרים***	
הכנסות ריבית נטו*	**(9)**	**-**	**-**	**74**	**-**	**26**	**3**	**94**
הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**(44)**	**(2)**	**(45)**
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	**(243)**	**-**	**2**	**(271)**	**-**	**158**	**44**	**(310)**
מזה: דמי ניהול ושירותים	**(1)**	**-**	**-**	**11**	**-**	**149**	**5**	**164**
הוצאות תפעוליות ואחרות	**-**	**-**	**(46)**[1]	**(5)**	**(2)**	**(23)**	**(11)**	**(117)**
מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 20	**-**	**-**	**(40)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(40)**
הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 7	**-**	**-**	**(6)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(6)**
סך-הכל	**-**	**-**	**(44)**	**(201)**	**(2)**	**117**	**34**	**(378)**

* פירוט בסעיף ג' להלן.
** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.
*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
(1) הטבות עובד לזמן קצר 27 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 2 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 5 מיליון ש"ח.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018							
	בעלי-עניין				צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			סך-הכל
	מחזיקי מניות בעלי שליטה	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	חברות-בת שלא אוחדו	חברות כלולות	אחרים***	
הכנסות ריבית נטו*	-	-	-	-	-	5	3	8
הכנסות שאינן מריבית	1	-	-	12	-	5	20	38
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	-	4	-	1	9	14
הוצאות תפעוליות ואחרות	1	-	(48)[1]	(3)	-	(24)	(74)	(148)
מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 19	-	-	(42)	-	-	-	-	(42)
הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 9	-	-	(6)	-	-	-	-	(6)
סך-הכל	-	-	(48)	9	-	(14)	(51)	(102)

* פירוט בסעיף ג' להלן.
** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.
*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
(1) הטבות עובד לזמן קצר 35 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 1 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 5 מיליון ש"ח.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017							
	בעלי-עניין				צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו			סך-הכל
	מחזיקי מניות בעלי שליטה	אחרים	נושאי משרה**	אחרים	חברות-בת שלא אוחדו	חברות כלולות	אחרים***	
הכנסות ריבית נטו*	-	-	-	10	-	4	-	14
הכנסות בגין הפסדי אשראי	-	-	-	2	-	-	-	2
הכנסות שאינן מריבית	-	-	-	24	-	1	-	25
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	-	18	-	-	-	18
הוצאות תפעוליות ואחרות			(44)[1]	(10)	-	(41)	(25)	(120)
מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 17	-	-	(35)	-	-	-	-	(35)
הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 10	-	-	(9)	-	-	-	-	(9)
סך-הכל	-	-	(44)	26	-	(36)	(25)	(79)

* פירוט בסעיף ג' להלן.

** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.

*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.

(1) הטבות עובד לזמן קצר 32 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 1 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 2 מיליון ש"ח.

ביאור 33 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. הכנסות ריבית, נטו בעסקות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים

	2019	2018	2017
הכנסות (הוצאות)			
בגין נכסים			
מאשראי לציבור	**40**	8	14
מפיקדונות בבנקים	**-**	-	-
מניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**-**	-	-
מאגרות-חוב	**-**	-	-
מנכסים אחרים	**3**	-	-
בגין התחייבויות			
על פיקדונות הציבור	**53**	-	-
על פיקדונות מבנקים	**-**	-	-
על ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**-**	-	-
על אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(2)**	-	-
על התחייבויות אחרות	**-**	-	-
אחר			
עמלות מעיסקי מימון	**-**	-	-
הכנסות מימון אחרות	**-**	-	-
סך-הכל	**94**	8	14

ד. מידע בדבר תנאי העסקות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי-עניין

עסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו ככלל במהלך העסקים הרגיל, משיקולים עסקיים ובתנאים דומים לתנאי עסקות עם גופים שאינם קשורים לבנק. במספר מקרים הבנק תמך כמקובל בחברות בת באמצעות השקעה בהון, בהלוואות, בכתבי נוחות, כתבי שיפוי וכד'.

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק

במיליוני ש"ח

א. תמצית דוח רווח והפסד

	2019	2018	2017
הכנסות ריבית	**11,826**	11,571	10,433
הוצאות ריבית	**(2,611)**	(2,748)	(2,151)
הכנסות ריבית, נטו	**9,215**	8,823	8,282
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**1,270**	570	205
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**7,945**	8,253	8,077
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	**562**	1,036	553
עמלות	**3,094**	3,124	3,086
הכנסות אחרות	**44**	51	138
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית	**3,700**	4,211	3,777
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	**3,801**	3,862	3,918
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,309**	1,342	1,291
הוצאות אחרות	**2,853**	2,273	2,146
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**7,963**	7,477	7,355
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**3,682**	4,987	4,499
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**1,615**	1,937	1,883
רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים	**2,067**	3,050	2,616
חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות לאחר מסים המיוחס לפעילות מופסקת	**296**	364	314
חלקו של הבנק בחברות מוחזקות אחרות	**(564)**	(819)	(270)
רווח נקי			
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,799**	2,595	2,660

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. תמצית מאזן

	31 בדצמבר	
	2019	2018
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**87,618**	85,024
ניירות-ערך	**50,541**	47,582
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**471**	708
אשראי לציבור	**295,713**	287,061
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,640)**	(3,685)
אשראי לציבור, נטו	**291,073**	283,376
אשראי לממשלות	**1,971**	2,428
השקעה בפעילות מופסקת	**849**	3,431
השקעות בחברות מוחזקות אחרות	**13,108**	12,728
בניינים וציוד	**3,041**	2,906
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**10,986**	10,365
נכסים אחרים	**4,899**	5,342
סך-כל הנכסים	**464,557**	453,890
התחייבויות והון		
פיקדונות הציבור	**378,950**	370,227
פיקדונות מבנקים	**3,405**	4,409
פיקדונות הממשלה	**685**	208
כתבי התחייבות נדחים	**12,818**	15,261
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**11,882**	9,506
התחייבויות אחרות	**18,636**	16,735
סך-כל ההתחייבויות	**426,376**	416,346
הון	**38,181**	37,544
סך-כל ההתחייבויות וההון	**464,557**	453,890

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים

	2019	2018	2017
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת			
רווח נקי לשנה	**1,799**	2,595	2,660
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת			
חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות	**268**	453	(44)
פחת על בניינים וציוד	**504**	532	481
הפחתות	**21**	20	21
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**605**	570	205
רווח ממכירת חברת בת	**(210)**	-	-
רווח ממימוש של ניירות-ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון	**(361)**	(213)	(115)
רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר	**(253)**	(26)	(14)
רווח ממימוש בניינים וציוד	**(4)**	(28)	(39)
שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	**72**	(37)	(4)
שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים	**3**	(30)	(33)
מסים נדחים, נטו	**(79)**	(21)	27
רווח ממכירות תיקי אשראי	**(8)**	(56)	(5)
התאמות בגין הפרשי שער	**1,306**	(453)	1,880
הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון	**1,462**	(2,221)	1,428
שינוי נטו בנכסים שוטפים			
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**(621)**	1,511	(245)
ניירות-ערך למסחר	**(387)**	(1,135)	3,499
נכסים אחרים	**687**	(322)	85
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**2,376**	(2,491)	(424)
התחייבויות אחרות	**1,011**	6,978	1,247
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת	**8,191**	5,626	10,610

ביאור 34 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים (המשך)

	2019	2018	2017
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
פיקדונות בבנקים	**248**	(511)	(80)
אשראי לציבור	**(639)**	(17,200)	(4,095)
אשראי לממשלות	**457**	(136)	212
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**237**	(24)	(309)
רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**(15)**	-	(130)
תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**126**	35	131
רכישת ניירות-ערך זמינים למכירה	**(52,737)**	(29,639)	(36,227)
תמורה ממכירת ניירות-ערך זמינים למכירה	**41,074**	32,407	10,945
תמורה מפדיון ניירות-ערך זמינים למכירה	**9,188**	9,821	26,735
רכישת תיקי אשראי	**(7,803)**	(8,165)	(6,096)
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**113**	382	140
דיבידנדים שהתקבלו מחברות מוחזקות	**1,150**	97	251
השקעות בחברות מוחזקות	**(1,090)**	(183)	-
תמורה ממימוש השקעות בחברות מוחזקות	**2,164**	2	-
רכישת בניינים וציוד	**(641)**	(552)	(571)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**6**	46	66
מזומנים, נטו, לפעילות השקעה	**(8,162)**	(13,620)	(9,028)
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון			
פיקדונות מבנקים	**(1,004)**	378	(27)
פיקדונות מהציבור	**8,723**	7,780	12,628
פיקדונות מהממשלה	**477**	(112)	(25)
הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**1,031**	1,799	-
פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(4,107)**	(1,349)	(2,561)
הנפקת מניות ואופציות	**-**	-	-
דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק	**(1,000)**	(496)	(861)
רכישה עצמית של מניות	**-**	(24)	(39)
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון	**4,120**	7,976	9,115
גידול (קיטון) במזומנים	**4,149**	(18)	10,697
יתרת מזומנים לתחילת השנה	**81,241**	80,806	71,989
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים	**(1,306)**	453	(1,880)
יתרת מזומנים לסוף השנה	**84,084**	81,241	80,806
ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו			
ריבית שהתקבלה	**12,911**	11,238	10,921
ריבית ששולמה	**(2,513)**	(2,741)	(2,497)
דיבידנדים שהתקבלו	**1,111**	17	220
מסים על הכנסה ששולמו	**(2,233)**	(2,374)	(1,321)
מסים על הכנסה שהתקבלו	**373**	196	157

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות

רפורמות רגולטוריות להגברת התחרותיות במערכת הבנקאית

בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבים מקדמיים.

החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל

בחודש ינואר 2017 פורסם חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017 על בסיס דוח ועדה ציבורית שמונתה על-ידי שר האוצר ונגידת בנק ישראל (ועדת שטרום).

- החוק קובע כי חברות כרטיסי האשראי יופרדו משני הבנקים הגדולים (הבנק ובנק לאומי). מאחר והבנק בחר בדרך של הנפקה של לפחות 25% מחברת כרטיסי האשראי שבבעלותו יכול תהליך ההיפרדות לארוך עד 4 שנים מינואר 2017. בחודש אפריל 2019 מכר הבנק כ-65.2% מהונה המונפק והנפרע של ישראכרט. ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראכרט, כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. בכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות.
- החל מפברואר 2020 הבנק מציג באתר שלו, עבור לקוחותיו, פירוט מידע על העסקות המבוצעות על ידם בכרטיסי חיוב חוץ בנקאיים. זאת בהתאם לתיקון להוראות נוהל בנקאי תקין 470 אשר פורסם בחודש נובמבר 2018 ובו הוראות באשר לאופן הצגת המידע.
- כחלק מהגנות הינוקא לחברות כרטיסי האשראי הבנק יידרש לצמצם את מסגרות האשראי שלו ב-50% ביחס למסגרות האשראי שהקצה בשנת 2015, זאת עד חודש פברואר 2021. לאחר מכן לא יוכל הבנק לצמוח בהיקף המסגרות במשך 3 שנים נוספות. הבנק נערך לעמוד בלוח הזמנים כנדרש.
- לצורך עמידה בהוראות החוק לפיהן על הבנק למכור את החזקותיו בחברת שירותי בנק אוטומטיים בע"מ ("שבא") העולות על 10% עד לחודש ינואר 2021, התקשר הבנק בחודש אפריל 2019 בהסכם עם חברה מקבוצת Mastercard העולמית ("מסטרקארד") למכירת 10% ממניות שב"א כנגד תמורה כוללת של 11 מיליון דולר (כ-39 מיליון ש"ח), מתוכה 9 מיליון דולר שולמו במועד השלמת העסקה ו-2 מיליון דולר נוספים יינתנו כשירותים שונים שתעניק מסטרקארד (בתנאי הסכם קיים לשיתוף פעולה בין הצדדים וכפי שיוסכם ביניהם) בשנים הקרובות. העסקה הושלמה בחודש מאי 2019. בנוסף, במאי 2019, פרסמה שב"א תשקיף הצעת מכר למניות שב"א במסגרתו מכר הבנק (ובנקים נוספים המחזיקים בשב"א) 13.4% מהחזקותיו במניות שב"א ונותר עם החזקה של 10%.

בגין העסקות האמורות ושיערוך יתרת ההשקעה הנותרת רשם הבנק רווח (לפני מס) בסך של כ-71 מיליון ש"ח בשנת 2019.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להקצאת האשראי במשק

בחודש יולי 2017 הוקמה ועדת חקירה פרלמנטרית לבחינת הקצאת האשראי במשק והסדרי חוב בראשות חבר הכנסת איתן כבל. בוועדה בחנו את התנהלות בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, הבנקים, גופים מוסדיים, חברות ביטוח ונותני אשראי למיניהם.

ביום 15 בחודש אפריל 2019 פרסמה הוועדה את המלצותיה, אשר כוונו להתנהלות הגופים המפקחים. ההמלצות צפויות להשפיע, ככל שיאומצו וימומשו - בין אם בחקיקה ובין אם באמצעות החלטה מנהלית של הרגולטור הרלוונטי - על פעילות הבנקים. בין עיקרי ההמלצות: הקמת ועדה פרלמנטרית משותפת לוועדות הכלכלה והכספים שתהיה רשאית לקבל לידיה גם מידע סודי שיימסר לה על אף הוראות סודיות הקבועות בחוקים הפיננסיים, הקמת יחידה ייעודית בעלת סמכויות חקירה בפיקוח על הבנקים, המלצה לקבוע כי הבנקים ואיגוד הבנקים לא יהיו חברים בוועדה המייעצת לנגיד בנק ישראל ולמפקח על הבנקים, ויוותרו בה חברים נציגי ממשלה בלבד, כמו-כן יקבע כי הוועדה תפרסם את הפרוטוקולים של דיוניה. המלצות נוספות, הנוגעות לרשות התחרות, מבקשות כי הרשות תכריז על הבנקים כקבוצת ריכוז או כמונופול, וכן תגביר את נכונותה לפעול לגילוי מקרים של ניצול לרעה של כוח שוק ושל פעילות אנטי-תחרותית במערכת הבנקאית.

החוק לניוד חשבונות בין בנקים באופן מקוון

בחודש פברואר 2018 אושר בכנסת החוק להקמת מערכת ניוד חשבונות בנק אוטומטית על בסיס מערכת ה-CASS שהוקמה באנגליה (Current Account Switch Service) במסגרת התוכנית הכלכלית (חוק ההסדרים) לשנת 2018. על-פי החוק - הבנקים יחויבו לאפשר מעבר לקוחות באופן מקוון, בטוח, בתוך שבעה ימי עסקים וללא עלות ללקוח, בחודש פברואר 2021 יכנס החוק לתוקף עם אפשרות להארכה נוספת בשנה. מאז פרסום הצעת החוק מתקיימות בבנק ישראל פגישות הצוות ליישום החוק. הוחלט כי חברת מס"ב תנהל את הפרויקט והחברה העבירה לוחות זמנים לביצוע לפיקוח על הבנקים ולכל הבנקים החברים.

בחודש יוני 2019 פרסמה נגידת בנק ישראל כללים ראשונים מכח החוק העוסקים בסוגי חשבונות אשר הבנקים יחויבו לאפשר את ניודם במסגרת המערכת. על-פי נתוני בנק ישראל, כ-80% מחשבונות עו"ש למשקי בית יהיו ניתנים לניוד במערכת.

בחודש יוני 2019 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת כללים לסוגי המוצרים אשר ינוידו במסגרת המערכת - ביניהם הרשאות לחיוב החשבון, ניהול יתרת חובה בשקלים ובמטבע-חוץ, ניהול ניירות-ערך ועוד. ב-16 בדצמבר 2019, פרסם בנק ישראל את כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים) וכן את ניהול בנקאי תקין 448 - העברת הפעילות הפיננסית של לקוח בין בנקים באופן מקוון. אשר מסדיר את רצף הפעולות הנדרשות מהבנק הקולט והבנק המעביר בניוד, והמפרטת את החובות החלות על כל אחד מהם.

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות (המשך)

הרפורמה בשירותי התשלום

בחודש ינואר 2019, פורסם חוק שירותי תשלום, שהיה אמור להיכנס לתוקף בחודש ינואר 2020. החוק מחליף את חוק כרטיסי חיוב ולמעשה מחיל הגנות צרכניות שהיו שמורות עד עתה לעולם הכרטיסים גם על אמצעי תשלום בבנקים כגון העברות מחשבון והרשאות לחיוב חשבון. בנוסף, יוחלו הגנות גם על אמצעי תשלום חדשניים כגון אפליקציות תשלומים, ארנק אלקטרוני ועוד. ההסדר שנקבע בחוק מסתמך בין היתר על עקרונות דירקטיבת PSD2 שנכנסה לתוקף בחודש מאי 2018 באירופה. היערכות הבנק נדרשת בעיקר בנושא התאמת החוזים, הגילוי הנאות וההודעות הנדרשות לגבי כלל אמצעי התשלום שהבנק מעמיד ללקוחותיו, בנושא החובה והאחריות המוטלות על הבנק לעניין שימוש לרעה ובנושא ההרשאות לחיוב חשבון, אשר החוק מקדיש לו פרק ייחודי. הבנק נערך לעמוד בלוח הזמנים כנדרש.

ב-17 פברואר 2020 עבר בקריאה שנייה ושלישית תיקון חקיקה הדוחה את כניסת חוק שירותי תשלום ב-9 חודשים עד יום 14 באוקטובר 2020. לאור המורכבות הפוליטית והקושי בכינוס מליאה הוכנס סעיף דחיית תחולה רטרואקטיבית החל מיום 9 בינואר 2020.

בנקאות פתוחה - OPEN API

במסגרת החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאית, יזם בנק ישראל, נוהל בנקאות פתוחה. הנוהל קובע כללים לגבי צפייה של צד ג' במידע פיננסי של הלקוח.

בנוהל נקבע כי תינתן גישה למידע של לקוחות שיסכימו לכך בשיטת OPEN API. (בנקאות פתוחה) כך שהבנקים יאפשרו חיבור מאובטח של צדדים שלישיים למאגרי המידע שלהם, ולאחר קבלת הרשאת הלקוח יוכלו הצדדים השלישיים לתת שירותי השוואת עלויות ואיסוף מידע פיננסי.

בפועל הבנק חויב לאפשר להעביר מידע על חשבונות לקוחות לצדדים שלישיים שיתנו ללקוחות שירותי יעוץ, השוואת עלויות וסכימת מידע פיננסי. ההעברה תהיה בכפוף לאישור לקוח ותבוצע בשיטת OPEN API.

ביום 25 בפברואר 2020 פורסם נוסח סופי של הוראות נוהל בנקאי תקין הכולל לוחות זמנים: החל מ-31 בדצמבר 2020 הבנקים אמורים להיות מוכנים עם מודל הסכמה, יתרות ותנועות עו"ש; 1 ביולי 2021 -פירוט תנועות בכרטיסי חיוב, בנקאיים או חוץ בנקאיים וגישה למתן הוראת העברת תשלום מחשבון הבנק של הלקוח; 31 בדצמבר 2021 - גישה למידע נוסף של הלקוח: האשראי וההלוואות, הפיקדונות והחסכונות ומידע על תיק ניירות-ערך של הלקוח.

הוראות ויוזמות מהותיות נוספות בשנת 2019

- החלפת עוגני הריבית בחו"ל - בחודש מרץ 2019 שלח בנק ישראל טיוטת מכתב לעניין סיום השימוש בריבית ה-LIBOR. המכתב מורה לבנקים להיערך לנושא באופן מקיף; בין היתר מתבקשים הבנקים למנות גורם ניהולי האחראי לריכוז בחינת השפעות הנושא והמעקב אחרי הטיפול בנושא. בנוסף יערכו הבנקים מיפוי של המכשירים והחוזים שלהם פוטנציאל להיות מושפעים מהחלפה זו. כמו-כן מתבקשים הבנקים לבצע ניתוח סיכונים מקיף הן לתאגיד והן להשלכה על יחסי הבנק והלקוח וכן לקבוע מדיניות ונהלים המתייחסים למעבר תוך בחינת תרחישים שונים בקצב המעבר. החל מינואר 2020 הבנק יידע את הלקוחות בשינוי הצפוי (ככל הידוע) במכתב שנשלח ללקוחות הבנק הרלוונטיים אשר יושפעו מהנושא - בעלי מוצרים (אקטיבה ופאסיבה) שתאריך פירעונם חוצה את דצמבר 2021 ובנוסף כל לקוחות חדרי עסקות וכל הלקוחות המיועצים.
- בחודש אפריל 2019 נכנס לפעילות מאגר נתוני אשראי - כתוצאה מהחוק לכל אזרח יהיה דירוג אשראי כאשר דירוג זה יימסר לנותן אשראי בעת בקשת אשראי ולאחר הסכמת האזרח.
- נוהל בנקאי תקין 426 - "מענה טלפוני אנושי מקצועי": ביום 25 ליולי 2019, נכנס לתוקפו נוהל בנקאי תקין 426 הידוע גם בכינוי המיישם במערכת הבנקאית את "חוק 6 דקות" נוהל בנקאי תקין זה בא להקל על הצרכן בפניותיו לגופים מסוימים בכל הקשור למענה אנושי ומקצועי וזאת על-ידי פישוט וקיצור המערכת האוטומטית לניתוב שיחות והשנייה, על-ידי הגבלת זמן ההמתנה עד קבלת מענה אנושי מקצועי לזמן שלא יעלה על 6 דקות מרגע תחילת השיחה. הפיקוח על הבנקים יידרש לדווח לוועדת הכלכלה של הכנסת על העמידה בהוראות שנקבעו.
- כח שוק משמעותי - בחודש יולי 2019 פורסם גילוי דעת של רשות התחרות על אמות המידה לבחינת כוח שוק משמעותי זאת בהמשך לתיקון 21 חוק ההגבלים מינואר 2019 הקובע כי מונופול יחשב מי שמחזיק כוח שוק משמעותי ביחס לאספקת נכסים או ביחס למתן שירותים או רכישתם (זאת בשונה מההגדרה הקודמת אשר קבעה כי מונופול יוגדר כמי ששולט בלמעלה מ-50% מהשוק).
- טיוטת נוהל בנקאי תקין המסדיר את עיסוק תאגיד בנקאי בפעילות במכשירים פיננסיים עבור לקוחותיו - באוגוסט 2019 פורסמה טיוטה (שתחליף את נוהל בנקאי תקין 461) המסדירה את פעילות הברוקר דילר של הבנקים
- כללי העמלות - באוגוסט 2019 נכנס לתוקף תיקון לכללי העמלות המחייב את הבנקים לאתר את העסקים הקטנים שיכולים לחסוך ממעבר למסלול עמלות עו"ש במחיר קבוע, ולצרף אותם באופן יזום למסלול.
- נוהל בנקאי תקין 432 - "העברת פעילות וסגירת חשבון של לקוח" - באוגוסט 2019 פרסם בנק ישראל טיוטת תיקון לנוהל בנקאי תקין 432, הטיוטה קובעת כי על בנק לאפשר הגשת בקשה להעברת תיק ניירות-ערך באמצעות אתר האינטרנט.
- חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי - החוק נכנס לתוקף ב-15 בספטמבר 2019.

עיקרי ההוראה: החוק יוצר מסגרת חקיקתית אחת אשר תכלול את כל סוגי החייבים - יחידים ותאגידים על סוגיהם השונים. במקביל, נקבעה במסגרת החקיקתית חלקים שיעסקו בהיבטים הייחודיים הנוגעים לתאגידים ובהיבטים הייחודיים הנוגעים ליחידים.

תאגידים: החוק מבקש להסדיר את כל היבטי חדלות הפירעון של התאגיד, החל מהסדרי החוב וחובות נושאי המשרה בתקופה שקודמת לפתיחת הליכי חדלות הפירעון, המשך בהליכי ההבראה והשיקום וכלה בפירוקו של התאגיד וחיסול פעילותו. כדי לתת מענה הן לצורך באחידות והן לצורך בהסדרים ייחודיים במקרים המתאימים.

ביאור 35 יוזמות רגולטוריות (המשך)

יחידים: החוק מבקש להסדיר היבטים של חדלות הפירעון של יחיד, בכך שהוא יוצר הסדרים פשוטים ומהירים יותר עבור חייבים שמבקשים להתמודד עם חדלות פירעונם: יצירת מסלולים מנהליים לטיפול בחובות נמוכים לחייבים שאינם "סדרתיים", מאפשר גם ליחידים לגשת להליכי חדלות פירעון עוד לפני שהם חדלי פירעון בפועל, וכן מאפשר התניית קבלת ההפטר בעמידה בתוכנית הכשרה כלכלית, על מנת שההליך יהוה כלי להתמודדות גם עם הסיבות שהובילו לחדלות הפירעון.

משרד המשפטים פרסם טיוטת תקנות בשמונה נושאים שונים ליישום החוק. לאור העיכוב בהשלמת הליך חקיקתן של התקנות בשל התפזרות הכנסת, החוק נכנס לתוקף כאשר רק 5 מתוך 8 התקנות אושרו ופורסמו. יתר התקנות דורשות את אישור ועדת חוקה, אשר טרם הוקמה והתכנסה.

- לשכת שירותי מחשוב - במרס 2019 נבחרה חברת TCS כספק הזוכה לקבלת מענק ממשרד האוצר להקמת לשכת מחשוב שתקים תשתית מחשוב ותספק שירותי מחשוב בנקאיים כוללים לגופים פיננסיים. בשלב הראשון תקבל TCS, בכפוף לעמידה באבני הדרך, מענק של 105 מיליון ש"ח. אשר יגדל בתנאים מסוימים עד לסכום מקסימלי של 200 מיליון ש"ח. באוגוסט 2019 הורתה המפקחת על הבנקים לבנקים להיערך להתחבר ללשכת שירותי מחשוב במהלך 2020. הבנק נערך לעמוד בהוראה כנדרש.
- CRS - חילופי מידע אוטומטיים על חשבונות פיננסיים - תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסים), התשע"ט 2019. מדינת ישראל אימצה את תקן ארגון ה-OECD לחילופי מידע אוטומטיים על חשבונות פיננסיים לצרכי מס (Common Reporting Standard - CRS) של תושבים זרים. מוסדות פיננסים נדרשים לאסוף מידע פיננסי כפי שהוגדר אודות תושבים זרים, אשר יועברו באמצעות רשות המסים למדינות התושבות הזרות. התקנות אושרו ביום 1 בינואר 2019. הבנק דיווח לרשות המסים ביום 23 ביוני 2019 בגין שנת 2017 - ובגין שנת 2018 ביום 8 בספטמבר 2019.
- נוהל בנקאי תקין 367 - ההוראה עודכנה כך שהחל מינואר 2020 ערוץ שירות הפקס נכלל במסגרת שרותי בנקאות בתקשורת הגדרות ההוראה יחולו גם על ערוץ הפקס, החל מתהליכי זיהוי ואימות לקוח, הטמעת בקרות, סכומי העברות כספים. בנק ישראל מאפשר ללקוחות שהיו מנויים על שירות הפקס עם הבנק, טרם התיקון, להמשיך לפעול ללא חתימה על הסכם חדש. החל מיום 1 בינואר 2020 הוראות בפקס מבוצעות רק מלקוחות אשר מצורפים לשירות "הוראה בפקס", כנדרש.
- ביום 18 בפברואר 2020 פורסמה טיוטה שנייה של ניהול בנקאי תקין ניהול אשראי צרכני והוצגה בוועדה המייעצת של בנק ישראל. מטרת ההוראה לקבוע סטנדרטים מינימליים ונורמות התנהגות המצופות בפעילות המערכת הבנקאית מול משקי הבית. בין היתר:
  - הגבלת היקף האשראי הקמעונאי ליכולתו הפיננסית של הלקוח והימנעות מהעמדת אשראי העלול להוות נטל מופרז על משק הבית.
  - הקפדה על תהליכי שיווק נאותים מול לקוחות.
  - הקפדה על מתן גילוי ענייני ושלם ללקוח.
  - להבטיח שמנגנוני התגמול בבנק אינם מעודדים התנהלות שאינה הוגנת.
- ב-29 באוקטובר 2019 פרסם בנק ישראל נוסחים סופיים של שני נהלים בנקאיים תקינים העוסקים באשראי. נוהל בנקאי תקין 311 ניהול סיכון אשראי ונוהל בנקאי תקין 313 מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- ב-12 בינואר 2020 פרסם בנק ישראל נוסח סופי של נוהל בנקאי תקין 315 המקל על מגבלה ענפית ומאפשר לבנקים להעמיד אשראי נוסף בהיקף של 4% מתיק האשראי, למימון פרויקטים תשתיתיים מסוג PPP.

יוזמות רגולטוריות אלו משפיעות לעיתים לרעה על הכנסות הבנק ועל הוצאותיו, ועלולות לעיתים להשפיע לרעה על עסקי קבוצת הבנק בעתיד. הבנק בוחן את המשמעויות הכוללות של האמור לעיל על הכנסות הבנק ומשמעויות עסקיות ותפעוליות ארוכות טווח נוספות. השפעות אלו אינן ניתנות לכימות בשלב זה ותלויות, בין היתר בהתנהגות הלקוחות, שינויים רגולטוריים נוספים ופעילות המתחרים.

ביאור 36 התפרצות נגיף הקורונה

בשבועות האחרונים התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות לרבות בישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעברים בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה וכן הגבלות על הפעלת עסקים. התפשטות הנגיף ואמצעי התגוננות אלו גורמים לפגיעה כלכלית ומגמות שליליות בשוקי ההון העולמיים ובשוק המקומי.

אירועים אלה עלולים להביא להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק וקיימות וצפויות להם השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עליה בסיכון האשראי וקשיי נזילות של לווים ובגין ההאטה בפעילות הכלכלית. כמו-כן להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע (גם בישראל), השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק בטווח הקצר.

לאור האירועים בשוקי ההון ובהם ירידות בשערי נכסים סחירים, הורדת ריבית ה-FED, שינוי בעקומי הריבית העולמית והמקומית, שינויים בשערי מטבעות, ירד שוויין של ניירות הערך המוחזקים על-ידי הבנק בסך של כ-750 מיליון ש"ח, בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים. מנגד, חל קיטון בסך של כ-500 מיליון ש"ח בהתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים לאותו מועד, בשל השפעות מקזזות הנובעות בעיקר מפתיחת מרווחי האשראי לפיהם נקבעת ריבית ההיוון של ההתחייבויות האמורות.

לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעות אלו והיקפן, וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך אירוע התפשטות הנגיף, צעדים שינקטו, עוצמתם וכן אי ודאות באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסים שונים שינקטו על-ידי ממשלות ורגולטורים בנושא.

הבנק נוקט צעדים להתמודדות עם השלכות נגיף הקורונה, בשים לב להנחיות רגולטוריות בנושא, ונערך במספר מישורים לרבות המשך מתן שירותים ללקוחותיו בסניפים ובערוצים נוספים, שמירה על המשכיות עסקית בתרחישים שונים ובטיחות עובדיו.

בנק הפועלים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

2019

תוכן העניינים

6. ממשל תאגידי **273**
6.1. הדירקטוריון וההנהלה 273
6.2. הביקורת הפנימית 274
6.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים 276
6.4. שכר רואי החשבון המבקרים 276
6.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה 277
6.6. עניינים אחרים 280
6.7. אמות מידה בנוגע לעסקות בעלי עניין 281
7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם **283**
7.1. תרשים החזקות 283
7.2. השליטה בבנק 283
7.3. רכוש קבוע 284
7.4. הון אנושי 286
7.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 289
7.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי 306
7.7. דירוג הבנק 307
7.8. פועלים בקהילה - מעורבות חברתית ותרומה לקהילה 308
8. נספחים **310**
8.1. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב תקופתי 310
8.2. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב רבעוני 312
8.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים 315
8.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית 319

רשימת הטבלאות

טבלה 6-1: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית 275
טבלה 6-2: שכר רואי החשבון המבקרים 276
טבלה 6-3: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח) 277
טבלה 7-1: רכוש קבוע 284
טבלה 7-2: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות 286
טבלה 7-3: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה 287
טבלה 7-4: פירוט עלות למשרת עובד ושכר למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח) 288
טבלה 7-5: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים 292
טבלה 7-6: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים 294
טבלה 7-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור 296
טבלה 7-8: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי 298
טבלה 7-9: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי 300
טבלה 7-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי 302
טבלה 7-11: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי 305
טבלה 7-12: דירוג 307
טבלה 8-1: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי 310
טבלה 8-2: מאזן מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי 311
טבלה 8-3: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2018-2019 - מידע רב-רבעוני 312
טבלה 8-4: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2018-2019 - מידע רב-רבעוני 313
טבלה 8-5: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו 315
טבלה 8-6: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים 316
טבלה 8-7: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים 317
טבלה 8-8: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות 317
טבלה 8-9: נתונים עיקריים לפי רבעונים 318
טבלה 8-10: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית 319

6. ממשל תאגידי

6.1. הדירקטוריון וההנהלה

חברי דירקטוריון הבנק*

עודד ערן	יו"ר הדירקטוריון
דוד אבנר	דירקטור חיצוני לפי חוק החברות
רונית אברמזון רוקח	דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות
דליה לב	דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות
נעם הנגבי	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301
דוד צביליחובסקי	דירקטור
משה קורן	דירקטור
ריצ'ארד קפלן	דירקטור
ראובן קרופיק	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301

כן כיהן במהלך תקופת הדוח:

יעקב פאר	כיהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 עד ליום 6 באוקטובר 2019

עבודת הדירקטוריון

במהלך שנת 2019 התקיימו 56 ישיבות של מליאת דירקטוריון הבנק ו-109 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.
בחודש דצמבר 2019 הודיעה לבנק המפקחת על הבנקים, כי מספר הדירקטורים לשנת 2020 יישאר על 9 והחל ממועד האסיפה הכללית של שנת 2021 יעמוד מספר הדירקטורים על 10. הבנק פנה לוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים בבקשה כי לקראת האסיפה השנתית לשנת 2020 (שאמורה להתכנס במהלך חודש ספטמבר 2020), יוצעו לו מועמדים לשלוש משרות כהונה: שני דירקטורים חיצוניים בגין משרות הכהונה של רונית אברמזון-רוקח ודליה לב, שסיימו תקופת כהונה ראשונה בחודשים פברואר ואפריל 2021, בהתאמה, ודירקטור "אחר" אחד במקום משה קורן שסיים את כהונתו בבנק (אשר הוארכה על-ידי המפקחת על הבנקים) עם מינויו של דירקטור כאמור באסיפה השנתית 2020.
לפרטים אודות שינויים בהרכב הדירקטוריון במהלך שנת 2019, ראה סעיף 6.6 (עניינים אחרים) להלן.

דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

בחודש מרץ 2018 קבע דירקטוריון הבנק, כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית יהיה 3 דירקטורים (במקום 2 דירקטורים עובר להחלטה), וכי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שראוי שיהיו חברים בוועדת הביקורת, יהיה 2 דירקטורים. זאת, בהתחשב בחובות המוטלות על דירקטוריון הבנק ובפרט לאחריותו לעריכת הדוחות הכספיים של הבנק ולאישורם, בהתחשב בגודל הבנק ובמורכבות פעילותו וכן בחשיבות הרבה המיוחסת לתפקוד גורמי הבקרה בבנק והפיקוח עליהם.
בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, וכפי שהעריך הדירקטוריון, מכהנים בדירקטוריון הבנק במועד פרסום הדוח 6 דירקטורים, שהינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: עודד ערן, משה קורן, דליה לב, ראובן קרופיק, דוד אבנר ודוד צביליחובסקי. לפרטים אודות השכלתם, עיסוקם וניסיונם של דירקטורים אלה, ראה תקנה 26 בדוח התקופתי.
במועד פרסום הדוח מכהנים בוועדת הביקורת 4 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

* לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, השכלתם, עיסוקם וניסיונם (לרבות ביחס להיות חלקם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית), ועדות הדירקטוריון בהן הם מכהנים, תאגידים נוספים בהם הם מכהנים ועוד, ראה תקנה 26 בדוח התקופתי וכן באתר מגנ"א של רשות ניירות-ערך http://www.magna.isa.gov.il.

חברי הנהלת הבנק*

דב קוטלר	מנהל כללי
עמית אוברקוביץ'	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת משאבי אנוש
יעל אלמוג	משנה למנהל כללי, היועצת המשפטית הראשית של הבנק
אמיר בכר	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לניהול סיכונים
אתי בן-זאב	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב
רם גב	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO
צחי כהן	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית
עופר לוי	משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי
ידין ענתבי	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לשווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית
דלית רביב	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית
גולן שרמן	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות ואסטרטגיה

מבקר פנימי ראשי -

זאב חיו	משנה למנהל כללי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל

כן כיהנו במהלך תקופת הדוח:

ארי פינטו	כיהן כמנהל כללי, עד יום 30 בספטמבר 2019
יעל דרומי	כיהנה כמשנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין עד יום 29 בפברואר 2020
ארז יוסף	כיהן כמשנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול עד יום 31 באוקטובר 2019
עופר קורן	כיהן כמשנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO עד יום 31 בדצמבר 2019
רונן שטיין	כיהן כמשנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית, עד יום 12 בנובמבר 2019

6.2. הביקורת הפנימית

פרטי המבקר הפנימי - רו"ח זאב חיו מכהן כמבקר הפנימי הראשי של הבנק מיום 14 ביולי 2014 רו"ח זאב חיו עובד בקבוצת בנק הפועלים משנת 1990 ומועסק במשרה מלאה במעמד חבר הנהלה, משנה למנכ"ל. הינו בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב, בעל ניסיון בתחומי הבנקאות והביקורת, ועומד בתנאים הקבועים בסעיף 3 (א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית"). המבקר הפנימי אינו בעל עניין בבנק, או בחברות הבנות שלו, ואינו ממלא תפקיד נוסף על תפקידו כמבקר הפנימי הראשי של הבנק וכמבקר פנימי בחלק מהחברות הבנות בקבוצה כנדרש בסעיף 146 (ב) לחוק החברות ובסעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית. מינוי עובדים לביקורת הפנימית והפסקת עבודתם שם, נעשים באישור המבקר הפנימי הראשי; עובדי הביקורת מקבלים הוראות בענייני ביקורת רק מהמבקר הפנימי הראשי, או מהמנהלים בביקורת הפנימית שהוסמכו על-ידו; ככלל, עובדי הביקורת הפנימית אינם עוסקים בתפקיד אחר זולת ביקורת פנימית; עובדי לשכת המבקר הפנימי מורשים לחתום בשם הבנק רק על מסמכים הקשורים בעבודת הביקורת כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.
דרך המינוי - מינוי המבקר הפנימי אושר בדירקטוריון הבנק ביום 14 ביולי 2014 לאחר המלצה ואישור של ועדת הביקורת מיום 14 ביולי 2014, אשר בנימוקיה התייחסה, בין היתר, לכישוריו המקצועיים, לתכונותיו האישיות, להשכלתו ולניסיונו, לרבות הניסיון בתחום הביקורת.
זהות הממונה על המבקר הפנימי - הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הראשי הינו יו"ר הדירקטוריון.
תוכנית העבודה - הביקורת הפנימית פועלת על-פי תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של שלוש שנים. תוכנית העבודה לשנת 2019 נגזרה מתוכנית העבודה הרב-שנתית, המתבססת, בין היתר, על: הערכת סיכונים בישויות לביקורת; סקר סיכונים תפעוליים; מבנה ארגוני מעודכן של הבנק; סבב ביקורות ביחידות השונות, וממצאים שהועלו בביקורות קודמות. לצורך התווית תוכנית העבודה, קיימה הביקורת שיחות והתייעצויות עם מנהלים בכירים וגורמי ניהול אחרים ועם רואי החשבון המבקרים. באופן דומה נקבעה תוכנית עבודת הביקורת בחברות הבנות של הבנק, אשר הביקורת הפנימית של הבנק נותנת שירותי ביקורת למרביתן.
במסגרת תוכנית העבודה של הביקורת נבחנים גם תהליכי אישור עסקות מהותיות, והכל מתוך ראייה כוללת של מיקוד בסיכונים.
לאחר שתוכנית העבודה של הביקורת גובשה על-ידי הביקורת הפנימית, היא הובאה לדיון בוועדת הביקורת, ובשים לב להמלצותיה התקיים דיון בדירקטוריון והתוכנית אושרה על-ידו.
למבקר הפנימי הראשי שיקול דעת לסטות מתוכנית העבודה, כמענה לצרכים משתנים ובלתי צפויים. בין היתר, במסגרת תוכנית העבודה הוקצו משאבים גם לביקורות אירועים מיוחדים ולביקורות לא מתוכננות, לרבות ביקורות, לפי דרישה, של גורמים מוסמכים, כגון: הדירקטוריון, ועדת הביקורת, גורמי ניהול בבנק ורגולטורים. שינויים מהותיים מתוכנית העבודה מובאים לדיון ואישור בוועדת הביקורת והדירקטוריון.

* לפרטים נוספים על חברי ההנהלה וכן על נושאי משרה נוספים, ראה תקנה 26א לדוח וכן סעיף 6.6 להלן ובאתר מגנא של רשות ניירות-ערך: http://www.magna.isa.gov.il

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית מתייחסת גם לפעילות הבנק בחו"ל, באמצעות סניפים ונציגויות, ולחברות הבנות של הבנק (בארץ ובחו"ל). לחברות הבנות העיקריות בחו"ל מבקרים פנימיים מקומיים (בפועלים שוויץ, המספקת גם את שירותי הביקורת הפנימית לבנק הפועלים לוקסמבורג, ובפוזיטיף, מבקרים פנימיים מקומיים נפרדים, במשרה מלאה. הביקורת בחברת HSU מבוצעת על-ידי המבקר המקומי בסניף ניו-יורק). הביקורת הפנימית בארץ מבצעת בקרה על כך שהביקורת הפנימית נערכת ברמה מקצועית נאותה כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 306 בנושא פיקוח על שלוחות חו"ל.
ככלל, חברות הבנות בארץ, מקבלות שירותי ביקורת פנימית מהביקורת הפנימית של הבנק.
יצוין כי מאז הפיכתה של ישראכרט לחברה ציבורית (אפריל 2019) לא ניתנים שירותי ביקורת לישראכרט על-ידי עובדי הביקורת הפנימית של הבנק.
היקף העסקה - תקני כוח האדם בביקורת הפנימית נקבעו על בסיס תוכנית עבודה רב שנתית, מבוססת סקר סיכונים. צוות הביקורת הפנימית בבנק, בחברות הבנות ובשלוחות חו"ל מנה בממוצע כ-124 משרות בשנת 2019 וכ-6 משרות במיקור חוץ כלהלן:

טבלה 1-6: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית

	מספר משרות ממוצע בשנת 2019		
	בבנק	בחברות הבנות	סך-הכל
פעילות בישראל	**106**	**3**	**109**
פעילות בחו"ל	**8**	**7**	**15**
סך-הכל	**114**	**10**	**124**

בנוסף, הושקעו כ-6 משרות במיקור חוץ.

עריכת הביקורת - הביקורת הפנימית בבנק פועלת במסגרת החוקים, התקנות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ובכלל זה הוראת ניהול בנקאי תקין (307) בנושא פונקציית ביקורת פנימית, תקנים מקצועיים, הנחיות מקצועיות של לשכת המבקרים הפנימיים, והנחיות ועדת הביקורת והדירקטוריון. הדירקטוריון וועדת הביקורת, אשר בחנו את תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית ואת ביצועה בפועל, סבורים, כי הביקורת הפנימית של הבנק עומדת בדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים ובהוראות המפקח על הבנקים.
גישה למידע - לביקורת הפנימית נתונה גישה חופשית לכל המידע בבנק, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים כספיים, ככל שהדבר נדרש לביצוע עבודתה.
סמכות זו מעוגנת בצ'ארטר הביקורת ובנהלים. מדיניות זו מקובלת בפעילות הבנק בארץ, בחו"ל ובחברות הבנות.
דין וחשבון המבקר הפנימי - דוחות הביקורת הפנימית, לרבות דיווחים תקופתיים, מוגשים בכתב.
מדי חודש מוצגת בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר שהוגשה ליו"ר ועדת הביקורת, רשימת כל דוחות הביקורת שפורסמו במהלך החודש הקודם. דוחות הביקורת מוגשים ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל הבנק. הדוחות מופצים גם לחברי ועדת הביקורת ולחברי ההנהלה. דוחות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מדי חודש.
בשנת 2019 הוגשו לוועדת הביקורת של הדירקטוריון ונדונו בוועדה סיכומים חצי שנתיים ושנתיים, שסקרו את פעילות הביקורת הפנימית במהלך התקופה המדווחת. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2018 הוגש לוועדת הביקורת ביום 4 באפריל 2019 ונדון בוועדה ביום 8 באפריל 2019, סיכום פעילות הביקורת במחצית הראשונה של שנת 2019 הוגש לוועדת הביקורת ביום 3 בספטמבר 2019 ונדון בוועדה ביום 9 בספטמבר 2019. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2019 ידון בוועדת הביקורת בסוף רבעון ראשון של שנת 2020.
הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי - לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, ההיקף, האופי, רציפות הפעילות ותוכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.
תגמול - להלן פרטים על השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות ששולמו או שנרשמה בגינם הפרשה למבקר הפנימי הראשי, בשנת 2019: משכורת בסך של 1,591 אלפי ש"ח, מענק בסך של (44) אלפי ש"ח, הטבה בשל תשלום מבוסס מניות בסך של 338 אלפי ש"ח, שווי הטבות נוספות בסך של 99 אלפי ש"ח. תשלומי הפרשות המעביד בסך של 14 אלפי ש"ח, סך התגמול לפי תקנה 21 הסתכם בסך של 1,998 אלפי ש"ח. סך-הכל שכר והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול הסתכם בסך של 2,035 אלפי ש"ח. היתרה של הלוואות שניתנו בתנאים רגילים הסתכמה בסך של 57 אלפי ש"ח. למבקר הפנימי החזקות בשיעור זניח (כ-0.01%) במניות הבנק (107,904 מניות) ובזכויות לקבלת מניות הבנק (כ-0.01%) שהתקבלו במסגרת תוכנית תגמול הוני לבכירי הבנק ואשר אין בהן כדי להשפיע על טיב עבודתו.
שכרו ותנאי שכרו ותנאי העסקתו של המבקר הפנימי מאושרים על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בהמלצת ועדת הביקורת. תגמול המבקר הולם את משרתו, ומושתת על עקרונות מקובלים גם לתגמול חברי ההנהלה (המוגדרים כפונקציות בקרה). להערכת הדירקטוריון, תגמול המבקר הפנימי אין בו כדי לגרום להשפעה על הפעלת שיקול דעתו המקצועי.

6.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק וכן על אישור הדוחות הכספיים שלו. ועדת הביקורת של הדירקטוריון הינה הוועדה אשר דנה ובוחנת את טיוטות הדוחות הכספיים המוצגים בפניה וממליצה לדירקטוריון על אישור הדוחות הכספיים. ועדת הביקורת קיבלה דיווח וקיימה דיון על ליקויים וחולשות מהותיות בבקרה הפנימית על הדוחות הכספיים, אם וככל שנמצאו, וכן קיבלה דיווח על כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, אם וככל שהיתה, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי. ועדת הביקורת בחנה את הסוגיות המהותיות והאומדנים הקריטיים שיושמו בדוחות הכספיים; את סבירות הנתונים; את המדיניות החשבונאית שיושמה, את השינויים שחלו בה, אם חלו ואת הטיפול החשבונאי שיושם בעניינים מהותיים; כן בחנה הוועדה את יישום עיקרון הגילוי הנאות בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה, באמצעות הצגה מפורטת של הנושאים על-ידי נושאי משרה ואחרים בבנק, לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי של הבנק ובחנה את אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

במסגרת הדיון בדוחות הכספיים ועדת הביקורת דנה, בין היתר, בחובות הבעייתיים של הבנק, בחנה את שווי החזקות הבנק בניירות-ערך, דנה בהפרשות לירידת-ערך, שהינה בעלת אופי אחר מזמני, של ניירות-ערך ובהוצאות בגין הפסדי אשראי של הבנק. כן דנה ועדת הביקורת ובחנה את חשיפות הבנק לסיכונים ואת דרך השתקפותם והשפעתם על הדוחות הכספיים.

לישיבות ועדת הביקורת בהן נדונו הדוחות הכספיים (אליהן הוזמנו גם יתר חברי הדירקטוריון), כמו גם לישיבות הדירקטוריון, בהן נדונים ומאושרים הדוחות הכספיים, מוזמנים רואי החשבון המבקרים של הבנק זיו האפט, רואי חשבון וסומך חייקין, רואי חשבון והם נוכחים בכל הישיבות האלה. המבקר הפנימי של הבנק מוזמן לדיוני ועדת הביקורת והדירקטוריון בנושא אישור הדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים אודות הליך אישור הדוחות הכספיים, ראה שאלון ממשל תאגידי, סעיפים 25, 26, 27.

6.4. שכר רואי החשבון המבקרים[1][2][3][8]

טבלה 2-6: שכר רואי החשבון המבקרים

	המאוחד		הבנק	
	2019	2018	**2019**	2018
	באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת[4]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**19,292**	19,625	**13,175**	13,129
עבור שירותים הקשורים לביקורת[5]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**6,633**	5,190	**6,390**	4,939
עבור שירותי מס[6]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**2,527**	2,644	**1,878**	2,268
עבור שירותים אחרים[7]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**6,085**	5,068	**1,412**	959
סך-הכל שכר של רואי חשבון מבקרים	**34,537**	32,527	**22,855**	21,295

(1) דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואי החשבון המבקרים בעבור פעולות הביקורת.
(2) שכר רואי החשבון המבקרים כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם, וכן כולל תשלומים על-פי חוק מע"מ.
(3) כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
(4) ביקורת דוחות כספיים שנתיים, סקירת דוחות ביניים, לרבות ביקורת בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX 404) וסקירה של סניפי הבנק בחו"ל.
(5) Audit Related Fees כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות.
(6) כולל בעיקר: דוחות התאמה למס, דיוני שומות ויעוץ מס בישראל ובחו"ל.
(7) כולל בעיקר: סיוע בהכנת דוח אחריות חברתית וייעוץ בנושא איסור הלבנת הון.
(8) לא כולל שכר טרחה של ישראכרט שמוצגת כפעילות מופסקת (שכר טרחה בשנת 2018 היה 3,320 אלפי ש"ח).

6.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

בעקבות אישור חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק הגבלת התגמול"), גיבש הבנק מדיניות תגמול ותוכנית תגמול לנושאי משרה ומנהלים בכירים ("מדיניות התגמול" ו"תוכנית תגמול 2016"), התואמות את הוראות חוק הגבלת התגמול (לפרטים נוספים ראה ביאורים 22 ו-23 לדוחות הכספיים).
להלן פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח).

טבלה 3-6: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)

		שנת 2019								
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורות[1]	מענקים	הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות[2]	תשלומי והפרשות המעביד[3]	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21[4]	סך-הכל שכר והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול[5]	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
עודד ערן	יו"ר הדירקטוריון	-	1,997	-	512	2	358	2,869	2,561	51
דב קוטלר	המנהל הכללי	-	603	-	26	-	105	734	640	62
ארי פינטו	המנהל הכללי	0.01	1,794	(39)[8]	512	12	2,624	4,903	2,940	55
רונן שטיין	חבר הנהלה	0.01	1,591	(30)[8]	338	96	2,371	4,366	2,046	47
רון וקסלר	מנכ"ל ישראכרט	-	1,926	1,720[6]	-	141	306	4,093	-[7]	138
ארז יוסף	חבר הנהלה	-	1,591	(6)[8]	338	122	1,663	3,708	2,096	32
בארי אלרם	מנכ"ל הפועלים שוויץ	-	2,372	179	5	452	91	3,099	-[7]	217
אתי בן-זאב	חבר הנהלה	-	1,591	(32)[8]	338	91	937	2,925	2,229	46

(1) כולל גם תשלומים המסווגים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט בביאור 22 בדוחות הכספיים.
(2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים.
(3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי ולמחלה, וכן כוללים הוצאות (הכנסות) לא חזויות בשל חישובים אקטואריים מעודכנים, בגין התחייבות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר, לפני כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
(4) לא כולל מס שכר.
(5) לא כולל הפקדות והפרשות לפיצויי פיטורין ותגמולים (לרבות אובדן כושר עבודה) על-פי דין, אשר לא נכללות בהגדרת "תגמול" לצורך חוק הגבלת התגמול ולא כולל הפרשות בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
(6) המענק כולל גם מענק הפרדות חד פעמי של ישראכרט מקבוצת הבנק.
(7) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים לא חל על נושא משרה זה.
(8) הסכום שצויין הינו בגין חילוט קיטון בסכומי מענק בשנים קודמות (חילוט יחידות RSU והבשלתן הייתה מותנית בהשגת תשואה להון בשנת 2019).

טבלה 3-6: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח) (המשך)

שם	תפקיד	שנת 2018								
		שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורות[1]	מענקים	הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות[2]	תשלומי והפרשות המעביד[3]	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21[4]	סך-הכל שכר והוצאות נלוות לפי חוק הגבלת התגמול[5]	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
עודד ערן	יו"ר הדירקטוריון	-	1,979	-	511	2	348	2,840	2,543	49
ארי פינטו	המנהל הכללי	0.01	2,365	-	*185	2	(668)	*1,884	*2,582	67
אורית לרר[7]	מנכ"לית בנק הפועלים שוויץ לשעבר	-	2,760	-	614	869	513	4,756	-[6]	141
משה אלוש[8]	משנה למנכ"לית בנק הפועלים שוויץ	-	3,482	-	-	145	436	4,063	-[6]	-
אתי בן זאב	חברת הנהלה	-	1,578	329	337	92	440	2,776	2,553	64
ידין ענתבי	חבר הנהלה	0.01	1,650	366	337	29	366	2,748	2,553	63
רון וקסלר	מנכ"ל קבוצת ישראכרט	-	1,913	366	-	43	316	2,638	-[6]	34
יעל אלמוג	חברת הנהלה	-	1,377	428	298	81	265	2,449	2,235	27
גולן שרמן	חבר הנהלה	-	1,079	443	236	135	241	2,134	1,943	51

* הוצג מחדש, הוענקו מניות חסומות נוספות בסך של 84 אלפי ש"ח. לפרטים נוספים ראה ביאור 22 בדוחות הכספיים.
(1) כולל גם תשלומים המסווגים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט בביאור 22 בדוחות הכספיים.
(2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים.
(3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי ולמחלה, וכן כוללים הוצאות (הכנסות) לא חזויות בשל חישובים אקטואריים מעודכנים, בגין התחייבות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר, לפני כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
(4) לא כולל מס שכר.
(5) לא כולל הפקדות והפרשות לפיצויי פיטורין ותגמולים (לרבות אובדן כושר עבודה) על-פי דין, אשר לא נכללות בהגדרת "תגמול" לצורך חוק הגבלת התגמול ולא כולל הפרשות בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק הגבלת התגמול.
(6) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים לא חל על נושא משרה זה.
(7) לפי הסכם העסקה מחודש אוגוסט 2016, זכאית המנהלת ליחידות פנטום בשווי קבוע למועד ההענקה (כ-180,000 פרנק שוויצרי לשנה) (ראה ביאור 22 סעיפים 4 ו-5 לדוחות הכספיים). הסכום המצוין בטבלה כולל את שווי יחידות הפנטום שהוענקו כאמור בגין שנת 2018 וכן את עליית השווי כתוצאה מעליית מחיר מניית הבנק בגין יחידות פנטום חסומות שהוענקו עבור שנים קודמות. גב' לרר פרשה ביום 31 בדצמבר 2018.
(8) פרש ביום 16 בנובמבר 2018.

הערות כלליות:

היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.

כל עובדי הבנק, ובכלל זה נושאי משרה בבנק, נהנים מהטבות שונות בניהול חשבונות הבנק שלהם. הטבות אלה מתייחסות בעיקרן לפטור מדמי ניהול קבועים, דמי רישום פעולות בחשבון, תדפיסי מידע, פנקסי שיקים, אחזקת ניירות-ערך, משיכת מזומנים, העברת כספים לחשבונות אחרים ודמי חבר של כרטיסי אשראי. כמו-כן קיימות הטבות בשיעור העמלות בגין קניה ומכירה של ניירות-ערך ומטבע-חוץ, הוראות קבע לביצוע תשלומים בחשבון ושכירת כספות. בנוסף, ככל יתר עובדי הבנק, גם נושאי המשרה נהנים מהטבה בריבית על יתרות זכות וחובה בחשבונות עו"ש. מכלול ההטבות שניתנו לנושאי המשרה מסתכם בסכומים זניחים, אשר אינם עולים על סך של 50 אלפי ש"ח בשנה לכל נושא משרה.

לפרטים נוספים בדבר רכיבי התגמול הרוחביים (ובכלל זה תגמול מבוסס מניות) להם זכאים כלל חברי ההנהלה של הבנק לרבות תנאי הפרישה, מענקים וכיו"ב ולעניין תוכנית התגמול והשפעות חוק הגבלת התגמול, ראה ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים.

למידע נוסף בהתאם לדרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ראה גילוי המפורסם באתר האינטרנט של הבנק ובמגנא.

בהתחשב בתשואה להון שהשיג הבנק בשנת 2019, לא חולקו מענקים לנושאי המשרה הבכירה בבנק בגין שנה זו. זאת, על-אף שלפי מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק קיימת אפשרות לחלוקת מענקים בשיקול דעת גם בנסיבות אלה.
תנאי הכהונה וההעסקה של המנהלים המפורטים מטה, הם בהתאם להסכמי ההעסקה עימם שאושרו על-ידי האורגנים בבנק כדין, בהתאם למדיניות התגמול ולתוכנית התגמול של הבנק שהיו בתוקף בשנת 2019 ובהתאם להוראות חוק הגבלת התגמול, לתיקון 20 ולהוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. לפרטים נוספים, ראה ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים.

מר עודד ערן

מר עודד ערן מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק ("היו"ר") החל מיום 1 בינואר 2017, לפי חוזה העסקה לתקופה של שלוש שנים, אשר הסתיים ביום 31 בדצמבר 2019. ביום 18 ביולי 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מינויו של עודד ערן לדירקטור בבנק לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים (עד 31 בדצמבר, 2022) וביום 18 באוקטובר 2019 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק כי היא אינה מתנגדת למינויו של עודד ערן לתקופת כהונה נוספת כדירקטור וכיו"ר דירקטוריון הבנק.
ביום 26 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית להאריך (ללא שינוי) את תנאי הכהונה וההעסקה של היו"ר בהתאם לחוזה הקיים לתקופה של שנה אחת נוספת, קרי עד ליום 31 בדצמבר 2020.
תנאי התגמול של היו"ר תואמים את מדיניות התגמול של הבנק, אשר אושרה על-ידי בעלי מניותיו ביום 19 בדצמבר 2016 ("מדיניות התגמול") ואשר אושרה באסיפה הכללית להארכה זמנית בתאריך 26 בדצמבר 2019. אסמכתא מספר 2019-01-114429.

מר דב קוטלר

ביום 1 באוקטובר 2019 החל מר דב קוטלר לכהן בתפקיד מנכ"ל הבנק (אשר החליף בתפקידו את מר ארי פינטו ("מנכ"ל הבנק היוצא")). בהתאם, החליטו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק, בימים 5 בנובמבר 2019 ו-6 בנובמבר 2019 (בהתאמה), לאשר את תנאי העסקתו של המנכ"ל בתפקיד מנכ"ל הבנק וזאת בגין התקופה שהחל מיום 1 באוקטובר 2019 ("מועד תחילת ההסכם") ועד ליום 31 בדצמבר 2020 ("תקופת ההסכם") ואת תקופת ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022. לעניין תנאי תגמול והעסקתו של מר קוטלר לרבות תקופת העסקתו ראה דיווח מיידי מספר 2019-01-114429.

מר ארי פינטו

מר ארי פינטו כיהן כמנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016 ועד ליום 30 בספטמבר 2019. תגמולו בשנת 2019 היה בהתאם למדיניות התגמול (2016) ולתוכנית התגמול מכוחה (2016).

מר רונן שטיין

מר רונן שטיין כיהן כמשנה למנכ"ל הממונה על החטיבה הקמעונאית מיום 1 בפברואר 2018 ועד ליום 31 באוקטובר 2019. ביום 31 בינואר 2020 פרש מהבנק.

ד"ר רון וקסלר

מכהן החל מחודש פברואר 2016 כמנכ"ל ישראכרט, יורופיי ופרימיום אקספרס.

מר ארז יוסף

מר ארז יוסף כיהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת ה-COO משאבי אנוש, אסטרטגיה ותפעול החל מיום 1 בפברואר 2016 ועד ליום 31 באוקטובר 2019. ביום 31 בינואר 2020 פרש מהבנק.

מר בארי אלרם

מר בארי אלרם מכהן כמנכ"ל הפועלים שוויץ החל מיום 1 באוקטובר 2018 לתקופה של שנתיים, עד ליום 30 בספטמבר 2020.

גב' אתי בן זאב

גב' אתי בן זאב מכהנת כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב. הסכם העסקתה של גב' אתי בן זאב הינו לתקופה של ארבע שנים ושלושה חודשים החל מיום 1 בינואר 2017 ועד ליום 31 במרץ 2021.

6.6. עניינים אחרים

בחודש אפריל 2019 הודיע מנכ"ל הבנק, מר אריק פינטו על החלטתו שלא לחדש את חוזה העסקתו (שעתיד היה להסתיים בסוף שנת 2019) כמנהל הכללי של הבנק לכהונה נוספת. בחודש יולי 2019 החליט דירקטוריון הבנק, בהמלצת ועדת איתור שהקים ולאחר תהליך איתור מובנה שערכה הוועדה, למנות את מר דב קוטלר למנכ"ל הבנק. מר קוטלר נכנס לתפקידו כמנכ"ל ביום 1 באוקטובר 2019.

בחודשים אוקטובר, נובמבר ודצמבר 2019 פרשו מהבנק ארז יוסף (שכיהן כממונה על חטיבת אסטרטגיה, משאבים ותפעול), רונן שטיין (שכיהן כממונה על החטיבה הקמעונאית) ועופר קורן (שכיהן כממונה על החטיבה הפיננסית (CFO), בהתאמה.
בחודשים ינואר ופברואר 2020 פרשו מהבנק מר ניב פולני (שכיהן כמנהל הפיתוח העסקי) ואבנר פז-צוק (שכיהן כאחראי על פרויקט מודרניזציה של מערכות הליבה המיחשוביות), בהתאמה.
בחודש פברואר 2020 פרשה מהבנק יעל דרומי, שכיהנה כממונה על חטיבת מחזיקי עניין.

בהמלצת מנכ"ל הבנק, מר דב קוטלר, אישר דירקטוריון הבנק בחודש אוקטובר 2019 את המינויים והשינויים הארגוניים הבאים בהנהלת הבנק:
מינויים:
דלית רביב, שכיהנה כמנהלת האגף המסחרי בחטיבה העסקית של הבנק מונתה למשנה למנכ"ל וממונה על החטיבה הקמעונאית. גב' רביב נכנסה לתפקידה ביום 13 בנובמבר 2019, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים למינוי;

עמית אוברקוביץ' מונה למשנה למנכ"ל וממונה על חטיבת משאבי אנוש. מר אוברקוביץ' נכנס לתפקידו ביום 1 בדצמבר 2019;

רם גב מונה למשנה למנכ"ל וממונה על החטיבה הפיננסית (CFO). מר גב כיהן כמשנה למנכ"ל ו-CFO של ישראכרט בע"מ. מר גב, נכנס לתפקידו ביום 1 בינואר 2020, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים למינוי.

שינויים ארגוניים:
חטיבת משאבי אנוש הוכפפה ישירות למנכ"ל ופוצלה מחטיבת ה-COO, שבוטלה. אגפי הלוגיסטיקה והרכש הועברו לחטיבה הפיננסית ומרכז תפעול בנקאי הועבר לחטיבה הקמעונאית.
החשבונאי הראשי, מר עופר לוי, הממונה על החשבות, הוכפף במישרין למנכ"ל הבנק.

בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק בהמלצת המנכ"ל את השינויים הארגוניים הבאים:
חטיבת מחזיקי עניין פוצלה ומכלול התהליכים הקשורים לניהול משאבי אנוש בבנק הועברו לחטיבת משאבי אנוש.
נציבות פניות הציבור הוכפפה ליועצת המשפטית הראשית של הבנק.
מינהלת מערכות ליבה (פרויקט המודרניזציה של המערכות המיחשוביות) הוכפפה לחטיבת טכנולוגיה ומחשוב.
יחידות הניהול והמחקר האסטרטגי, יחידת הפיתוח העסקי ויחידת כרטיסי האשראי הועברו לחטיבת החדשנות ששמה שונה לחטיבת החדשנות והאסטרטגיה.

ביום 18 ביולי 2019 כונסה אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של הבנק ובה נדונו והתקבלו ההחלטות הבאות: נערך דיון בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 ובדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנה שהסתיימה באותו התאריך; מונו מחדש סומך-חייקין (KPMG), רואי חשבון, וזיו האפט (BDO), רואי חשבון, לרואי החשבון המבקרים של הבנק במשותף, עד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק; אומצו תיקונים לתקנון הבנק; אושר מינויים של חמישה דירקטורים (מתוך שמונה מועמדים שהוצעו על-ידי הוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים), כמפורט להלן:
מר דוד אבנר לדירקטור חיצוני לפי חוק החברות (העומד גם בתנאי הכשירות של דירקטור חיצוני לפי הוראה 301);
מר ראובן קרופיק (דירקטור מכהן) ומר נעם הנגבי לדירקטורים חיצוניים לפי הוראה 301 (שהם גם דירקטורים בלתי תלויים לפי הוראות חוק החברות);
מר עודד ערן (דירקטור מכהן ויו"ר הדירקטוריון) וד"ר דוד צביליחובסקי לדירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים (במעמד "אחר").
ביום 22 ביולי 2019 התקבל אישור המפקחת למינויו מחדש של מר ראובן קרופיק לתקופת כהונה שנייה כדירקטור חיצוני לפי הוראת ניהול בנקאי מס' 301 והובהר כי חידוש מינויו הוא מיום 18 בפברואר 2019 (עת הוארכה כהונתו של מר קרופיק על-ידי המפקחת בהתאם לסמכותה לפי פקודת הבנקאות). בהתאם, תקופת כהונתו הנוספת בת שלוש השנים של מר קרופיק, החלה להימנות מיום 18 בפברואר 2019.

במהלך החודשים ספטמבר ואוקטובר נכנסו לתוקף המינויים של דוד אבנר, ד"ר דוד צביליחובסקי ונעם הנגבי, וזאת לאחר שהמפקחת על הבנקים הודיעה על אי התנגדותה למינויים.

ביום 5 באוקטובר 2019 הסתיימה כהונתו של מר יעקב פאר בדירקטוריון הבנק וזאת לאחר תשע שנות כהונה.

ביום 28 באוקטובר 2019 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק על אי התנגדותה למינויו של עודד ערן לתקופת כהונה נוספת כדירקטור וכיו"ר דירקטוריון הבנק. תקופת כהונתו הנוספת של מר ערן החלה ביום 1 בינואר 2020.

בחודש מאי 2019 אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תש"ס-2000 ("תקנות ההקלות") והדירקטוריון את הארכת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של הבנק וחברות בנות של הבנק בחודש אחד (היינו עד ליום 30 ביוני 2019 במקום 31 במאי 2019, מועד פקיעתה של פוליסת הביטוח הקודמת) בתמורה לסך של כ-200,000 דולר, וזאת על-מנת למצות משא ומתן עם מבטחים על חידוש הפוליסה. בחודש יוני 2019, אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות ההקלות) ודירקטוריון הבנק, רכישת כיסוי ביטוחי לאחריות הדירקטורים ונושאי משרה בקבוצת הבנק וחבויות כספיות שתוטלנה עליהם בשל תפקודם כנושאי משרה. הכיסוי הביטוחי שנרכש כולל גם כיסוי לחברה בגין סכומים בהם שיפתה את נושאי המשרה ובגין תביעות ניירות-ערך בגבולות אחריות של 250 מיליון דולר וכן כיסוי נוסף לדירקטורים ונושאי המשרה (Side A) בגבולות אחריות של 50 מיליון דולר (סך-הכל 300 מיליון דולר), וזאת החל מיום 1 ביולי 2019, לתקופה של אחד עשר חודשים. סך הפרמיה בגין הכיסוי הביטוחי כאמור עומד על כ-2.4 מיליון דולר.

בחודש יולי 2019 פרסם הבנק דוח אחריות חברתית, סביבתית וכלכלית לסיכום שנת 2018, הנערך לפי התקן המתקדם של GRI, הדוח זמין באתר האינטרנט של הבנק.

ביום 26 בדצמבר 2019 כונסה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק ובה אושר הארכת תוקפה של מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק, לתקופה של עד שנה (היינו עד יום 31 בדצמבר 2020) וכן אושרו תנאי כהונה והעסקה ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל הבנק לתקופה דומה.

ביזור גרעין השליטה בבנק והפיכה לבנק ללא גרעין שליטה

עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה שקיבלה מבנק ישראל ("היתר החזקה"), אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. לפי תנאי היתר ההחזקה נדרשת גב' אריסון, המחזיקה למועד פרסום הדוח כ-15.7% ממניות הבנק, למכור בתוך מספר שנים (עד חודש נובמבר 2022, עם אפשרות הארכה של שנתיים נוספות באישור המפקח על הבנקים) את החזקותיה בבנק העולות על 5%. לפרטים נוספים אודות היתר ההחזקה, השינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה דוחות כספיים של הבנק לשנת 2018 סעיף 6.6 בפרק ממשל תאגידי.

הטלת עיצומים כספיים על-ידי המפקחת על הבנקים

בתקופה האחרונה עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים.

- ביום 3 באפריל 2019 הטילה המפקחת על הבנקים על הבנק עיצום כספי בסך 385 אלפי ש"ח. העיצום הכספי הוטל בשל אי תיקון ליקוי. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, שניתנו בעקבות בירור תלונות הציבור לפי סעיף 16 (ב) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, לפיהן נדרש הבנק לתקן את מסמכיו בקשר עם שירות משלוח פנקסי שיקים ללקוחות באמצעות דואר ישראל, כך שהאחריות לנזק במקרים של אובדן או גניבת פנקסי שיקים בעת משלוח בדואר לא תחול על הלקוח.
- ביום 16 במאי 2019 הטילה המפקחת על הבנקים על הבנק עיצום כספי בסך 1,575 אלפי ש"ח. החלטת הפיקוח להטיל עיצום כספי ניתנה בעקבות מקרים בהם לקוחות ביקשו לעשות שימוש בבנקטים של הבנק לצורך משיכת מזומנים, חויבו בגין משיכת כספים ונגבו מהם עמלות על אף שמשיכת הכספים לא צלחה. דבר המהווה הפרה של סעיפים 3 ו-5(א) להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 433 ושל הוראות סעיף 9.י לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981. הפיקוח הכיר בטענות הבנק ביחס לפעולות אשר ננקטו לתיקון הליקויים ולמניעת הישנותם ומשכך הופחת סכום העיצום ב-10%, לסך הנ"ל.

6.7. אמות מידה בנוגע לעסקות בעלי עניין

להלן פירוט עיקרן של אמות המידה השונות שנקבעו על-ידי ועדת הביקורת בעבר ולאחרונה בחודש מרץ 2020 בקשר לאישור ודיווח עסקות בעלי עניין של הבנק בהתאם להוראות חוק החברות וחוק ניירות-ערך. למועד פרסום הדוח הבנק הינו תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה, ואין בו בעל שליטה. בהתאם, אמות המידה ישמשו את הבנק בעיקר לעניין סיווגן של עסקות עם נושאי משרה/שלנושאי משרה יש בהן עניין אישי וכן לצורכי דיווח ביחס לעסקות בעלי עניין.

עסקות חריגות/שאינן חריגות

בהתאם להוראות חוק החברות, עסקה תיחשב כעסקה שאינה חריגה אם היא מקיימת את התנאים הבאים במצטבר: העסקה הינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, היא נעשית בתנאי שוק והיא אינה מהותית לחברה. באמות המידה שנקבעו כאמור על-ידי ועדת הביקורת כלולות לעניין זה ההוראות העיקריות הבאות:

מהלך העסקים הרגיל של הבנק. עסקה תיחשב ככזו שנעשית במהלך העסקים הרגיל של הבנק אם ההתקשרות בה נעשית במסגרת שגרת עסקותיו של הבנק בפועל, והיא איננה עסקה חד פעמית או עסקה יוצאת דופן לפעילותו של הבנק. עסקות מהסוגים הבאים ייחשבו כעסקות במהלך העסקים הרגיל של הבנק, למעט אם קיימים שיקולים מיוחדים: עסקה בנקאית מכל סוג שהוא, לרבות מתן אשראי, ערבויות והתקשרויות הכרוכות בכך, הפקדה וקבלת פיקדונות, עסקות בניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות או בקרנות אחרות, ביצוע השקעות מכל סוג שהוא (ריאליות, בניירות-ערך סחירים ולא סחירים) וכד', ובלבד שהעסקה הינה מסוג העסקות שהבנק התקשר בהן בעבר במהלך עסקיו ושהינה דומה להן מבחינת מאפייניה (היינו לדוגמה ביחס למתן אשראי - מדובר באשראי בהיקף שהבנק נוהג לתיתו ללווים בעלי מאפיינים דומים); עסקה שהיא חלק מליבת עסקיו של הבנק, או שהיא קשורה בפעילות העסקית של הבנק או משרתת אותה, אף אם אינה בליבת העסקים (לדוגמה: עסקה לשכירת נכס שישמש כסניף של הבנק, עסקת ביטוח הקשורה לפעילות הבנק, פעילות להטמעת חזון הבנק וכד'), שהינה מסוג העסקות שהבנק נוהג להתקשר בהן או שביצע בעבר במסגרת פעילותו; עסקות לרכישת/מכירת נכס (לרבות נכס מניב או רכוש קבוע אחר), מוצר או שירות, שהינן מסוג העסקות שהבנק נוהג להתקשר בהן או שביצע בעבר במסגרת פעילותו; התקשרויות הנוגעות לכהונת ו/או העסקת נושאי משרה ועובדים בחברה (לרבות ביטוח, פטור ושיפוי) שהינן מסוג ההתקשרויות הנהוגות והמקובלות בבנק או שהינן דומות מבחינת מאפייניהן להתקשרויות קודמות של הבנק;

תנאי שוק. עסקה תיחשב ככזו שנעשית בתנאי שוק אם המחיר ויתר תנאי העסקה העיקריים והמהותיים משקפים את המחיר והתנאים העיקריים של עסקה דומה לו הייתה מבוצעת בין החברה לבין צד שלישי לא קשור או בין צדדים לא קשורים אחרים. ניתן לבסס קיומם של תנאי שוק בעסקת בעל עניין אם קיים שוק לעסקות מסוגה של העסקה הנבחנת או אם קיימות ראיות חיצוניות לעסקה, מהם ניתן ללמוד על המחיר ועל שאר התנאים העיקריים המקובלים לעסקה מסוג זה, ובין היתר, ניתן לבסס קיומם של תנאי שוק באחת או יותר מהדרכים הבאות: תנאי העסקה דומים לתנאים של לפחות שתי עסקות דומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות או היקף פעילות לקוח עם הבנק), שערך הבנק בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת (לרבות ציטוטים/הצעות מחייבות שהוצעו על-ידי הבנק ללקוחותיו וכן הצעות מחייבות שהוצעו לבנק), ובלבד שנערכו (או צוטטו, לפי העניין) עם צד לא קשור לבנק ולא התקיים בהן עניין אישי לבעל שליטה/נושא משרה בבנק; תנאי העסקה דומים לתנאים של לפחות שתי עסקות בשוק הרלוונטי, הידועות לבנק, והדומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות), שנערכו בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת, ובלבד שנערכו בין צדדים לא קשורים; מחיר שנקבע בשוק מוסדר של מוכרים וקונים כגון מחירי ניירות-ערך סחירים או מחירי סחורות, ובלבד שמתקיימת באותו שוק לגבי הנכס או המוצר או השירות הרלוונטי סחירות מספקת; על בסיס תנאיהן של עסקות הדומות במהותן לעסקה הנבחנת, בהן התקשר או קיבל הצעה להתקשר (והיה מוכן להתקשר אף אם לא התקשר בפועל) הצד השני לעסקה עם צדדים בלתי קשורים, ובלבד שהצד השני אישר לחברה בכתב את האמור; אם תנאי העסקה בין החברה ובין הצד הקשור נקבעו עוד לפני שהיה צד קשור ובנסיבות העניין אין חשש להטיה בתנאי העסקה ולא ידוע על שינוי משמעותי בתנאי השוק, כפי שתקבע ועדת הביקורת;

מהותיות העסקה. בחינת מהותיותה של עסקת בעל עניין תיערך על-פי בחינה כמותית ובחינה איכותית. בהעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות העניין, עסקות בעלי עניין הבאות ייחשבו כעסקות שאינן מהותיות: כל עסקה שיש עמה מתן אשראי על-ידי הבנק, אם הגידול בחבות ("חבות" - כהגדרת מונח זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 של המפקח על הבנקים) של הלווה לאחר העסקה אינו עולה על 2% מההון הפיקוחי ("ההון הפיקוחי" - הון רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202) בדוחות הכספיים האחרונים של הבנק ואשר לאחר ביצועה סך החבות של הלווה לא יעלה על 7.5% מההון הפיקוחי (ועדת הביקורת תדון בסיווגה של כל עסקה בסכום העולה על 0.5% מההון הפיקוחי). מספר עסקות המתבצעות ברצף עם אותו לווה והינן קשורות האחת בשניה תיחשבנה לעסקה אחת, באופן שלצורך סיווגן של העסקות האמורות ייבחן הסכום המצטבר של העסקות כאמור; עסקה של הפקדת כספים בפיקדון מכל סוג שהוא אם בעקבותיה סך הפיקדונות של המפקיד לא יעלה על 2% מסך פיקדונות הציבור, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור קודם ההפקדה; עסקה של הפקדה ו/או רכישה ו/או מכירה של ניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות ו/או קרנות אחרות, וכל השקעה אחרת אשר מוחזקת על-ידי הבנק כנכס של הלקוח (ולא כהתחייבות מאזנית), כאשר סכומה של עסקה כאמור אינו עולה על 0.5% מסך-כל יתרת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של הלקוחות בקבוצת הבנק, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור במועד ביצוע העסקה; כל עסקה אחרת של הבנק, שאינה נזכרת לעיל, אם סכום העסקה אינו עולה על 300 מיליון ש"ח. מהותיותן של עסקות המבוצעות באופן תדיר, קבוע וחוזר לאורך תקופה תיבחן על-פי היקף העסקות השנתי. בעסקות רב שנתיות יחושב היקף העסקה לצרכי בחינת המהותיות על בסיס שנתי. בחינה של שיקולים איכותיים עשויה להשפיע על סיווגה של עסקה כמהותית/לא מהותית. כך למשל, עסקה שמאפייניה הכמותיים עולים במעט על אלה שצויינו לעיל, עשויה להיחשב כלא מהותית, אם מהבחינה האיכותית ובמכלול נסיבות העניין סביר לקבוע כי היא לא עשויה להשפיע באופן מהותי על הבנק.

עסקות זניחות

עסקת בעל עניין תיחשב כעסקה זניחה, לעניין הליכי אישור ודיווח, אם מתקיימים לגביה התנאים הבאים במצטבר: העסקה אינה חריגה (בין אם סווגה ככזו על-פי אמות המידה ובין על-ידי ועדת הביקורת); העסקה הינה מסוג העסקות שהבנק מתקשר בהן במהלך עסקיו הרגיל, ובכלל זה גם עסקות בנקאיות מכל סוג שהוא ועסקות בקשר עם מוצרים ושירותים פיננסיים, רכישת מוצרים ושירותים, השכרת ושכירת שטחים; העסקה תואמת את המגבלות על חבויות אנשים קשורים בהוראת ניהול בנקאי תקין 312; מתקיים בעסקה אחד התנאים הבאים: (א) היא עסקה בנקאית מסוג העסקות שהבנק מבצע עם הציבור בדרך כלל במהלך עסקיו הרגיל והיקפה אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי בדוחות הכספיים האחרונים של הבנק; או - (ב) היא עסקה אחרת שהיקפה אינו עולה על 10 מיליון ש"ח, ובלבד שסך העסקות מסוגה לשנה הקלנדרית עם בעל העניין אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי.

7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם

7.1. תרשים החזקות

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות* של הבנק ליום 31.12.19:

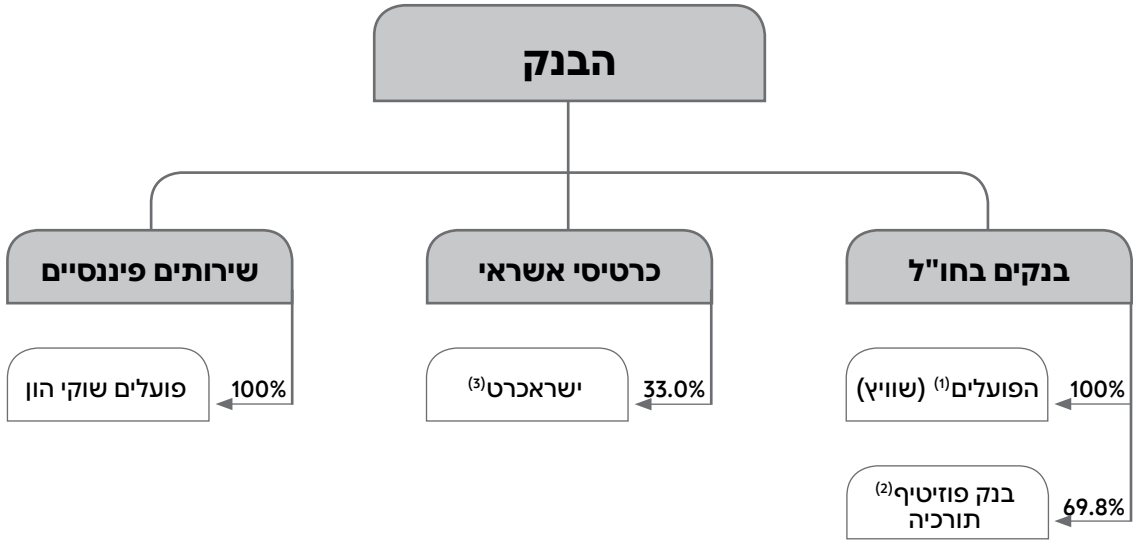

* התרשים כולל חברות עיקריות המוחזקות במישרין על-ידי הבנק או בעקיפין באמצעות חברות בנות פרטיות בבעלות מלאה של הבנק. חברות בנות בבעלות מלאה אשר באמצעותן מוחזקות החברות המופיעות בתרשים לעיל אינן כלולות בו. לצורך התרשים לעיל, חברה עיקרית הינה חברה עם פעילות עסקית, שלדעת הנהלת הבנק היא חברה עיקרית בקבוצה, והשקעת הבנק בה היא לפחות 1% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק, או שחלק הבנק ברווח (בהפסד) הנקי שלה המיוחס לבעלי המניות של הבנק עולה על 5% מהרווח (או מההפסד) הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק (וזאת בדומה לקריטריון שנקבע בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים (הוראה מספר 662) בקשר להצגת נתונים על חברות בנות עיקריות בדוחות כספיים של תאגיד בנקאי).

(1) בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ בדרך של מכירת נכסיה או בדרך אחרת.

(2) הבנק פועל למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף.

(3) לאור הוראות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות"), חילק הבנק כדיבידנד בעין את יתרת החזקותיו בישראכרט ביום 9 במרץ 2020, ומאותו מועד אינו בעל מניות בחברה.

7.2. השליטה בבנק

למועד פרסום הדוח הבנק הינו תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה ואין בו בעל שליטה או בעל מניות המחזיק בהיתר שליטה. עד ליום 22 בנובמבר 2018 הייתה גב' שרי אריסון בעלת היתר השליטה בבנק באמצעות החזקותיה בבנק על-ידי אריסון החזקות (1998) בע"מ. לפרטים נוספים אודות החלפת היתר השליטה בהיתר החזקה, והמגבלות החלות על החזקותיה של גב' אריסון בבנק, ראה סעיף 6.6 לעיל.

7.3. רכוש קבוע

טבלה 7-1: רכוש קבוע

	ליום 31 בדצמבר			
	2019			2018
	עלות	פחת שנצבר	יתרה	יתרה
	במיליוני ש"ח			
בניינים ומקרקעין (לרבות התקנות ושיפורים במושכר)	**4,093**	**2,475**	**1,618**	1,707
ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב	**2,463**	**1,980**	**483**	479
תוכנות	**4,871**	**3,739**	**1,132**	925
סך-הכל	**11,427**	**8,194**	**3,233**	3,111

המבנים בהם מתנהלים עסקי הבנק בישראל, הינם בבעלותו (במישרין או בבעלות חברות נכסים בבעלות מלאה), או בשכירות לתקופות שונות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.
בבעלות קבוצת הבנק 154 נכסים בשטח כולל של 203 אלפי מ"ר, מתוכם 133 מבנים בשטח כולל של 93 אלפי מ"ר המשמשים כסניפים. 21 מבנים בשטח כולל של 110 אלפי מ"ר המשמשים כמשרדי הנהלה ושטחי עזר. בנוסף למבנים שבבעלותה, קבוצת הבנק שוכרת 158 מבנים בשטח של 110 אלפי מ"ר. דירקטוריון הבנק קיבל החלטה לפעול לריכוז יחידות ההנהלה הראשית. הבנק פועל לאיתור ובחינת חלופות המותאמות לצרכיו. התכנון והמעבר צפויים להימשך מספר שנים.
באשר לנתונים נוספים על בניינים וציוד, ראה ביאור 16 בדוחות הכספיים.

תשתיות מחשוב

כללי

לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים, אתר "רותם" בעמק חפר, שהינו אתר הייצור המכיל שני אתרי מחשוב נפרדים בתצורת High Availability, ואתר גיבוי (DR) בתל-אביב, להבטחת שרידות מרבית. מערכת הליבה של הבנק, מותקנת על מחשב Mainframe של IBM. באתר הגיבוי פועל מחשב Mainframe נוסף בתצורה מינימלית. בעת הצורך, מחשב זה יגדל לעוצמה הנדרשת.
לצד מערכת הליבה פועלות מערכות נוספות (מערכות מבוססות Unix, Windows ו-Linux להלן: "המערכות הפתוחות") לצרכים ייעודיים הפועלות על פלטפורמה המאפשרת חלוקה דינאמית וניצולת מיטבית של משאבים.
הבנק עושה שימוש במתודולוגיות ובמערכות מתקדמות לייעול תהליכים בפיתוח ובייצור.
סניפי קבוצת הבנק, מנהלות איזור, מרכזי עסקים ויחידות ההנהלה הראשית ממוחשבים ומחוברים באופן מקוון למרכזי המחשבים בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב. לרשות הלקוחות 634 בנקטים חיצוניים, 140 בנקטים פנימיים, 179 מכונות להפקדת שקים חיצוניות, 237 מכונות להפקדת שקים פנימיות, 38 עדכנים ו-322 עמדות לשירות אישי (תורנים), 114 ממסרונים.
הבנק החל בתהליכים של בחינת שידרוג מערכות הליבה של הבנק, על מנת להתאימן להתמודדות עם אתגרי העתיד.

גיבוי ואחסנת מידע

כאמור לעיל לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים (בשני אתרים גיאוגרפיים - עמק חפר ותל-אביב), אתר ייצור ראשי (כפול) ואתר גיבוי.
כמו-כן, לבנק מאגרי נתונים בהם נשמרים עותקים של מסמכי נייר, מסמכי משכנתאות וכו', לשימוש יום יומי באחזור נתונים ולשמירת עותק היסטורי נגיש של נתונים אלו.
כל פעולה המתבצעת במחשבי הבנק מתעדכנת, בו זמנית, באתר הייצור, רותם (שמירה כפולה) ובנוסף, באתר הגיבוי כך שבמקרי אסון ותקלות פיזיות קיים גיבוי למערכות הקריטיות של הבנק ופגיעה בחומרה באחד האתרים לא תגרום לאובדן מידע. מעבר לכך, הבנק מחזיק בעותק של הנתונים באתר נפרד (בפתח תקווה) בהתאם למדיניות בנק ישראל.
במקרה של מעבר בשעת חירום לאתר הגיבוי, יש לבנק יכולת להגדיל מיידית את עוצמת מחשב הגיבוי (MF) עד לרמת עוצמת מחשב הייצור על-ידי הפעלת מנועים רדומים; כלומר, אתר הגיבוי מאפשר עוצמת מחשב (MF) הנדרשת לכל הפעילות העסקית הרגילה של הבנק.

תקשורת

לבנק רשת תקשורת נתונים ודיבור מתקדמת, בעלת קצבי העברת נתונים גבוהים. רשת התקשורת הינה בשרידות גבוהה והיא כוללת גיבויים המאפשרים עבודה מול מרכזי המחשבים של הבנק. רשת התקשורת של הבנק מקשרת גם את סניפי הבנק ושלוחותיו בעולם, ומועברים באמצעותה שירותי נתונים, דיבור וידאו (Video Conference).

חברות בנות
מערך המחשוב והתפעול של החברות הבנות בחו"ל וכן של פעילות קבוצת הבנק בחו"ל שאינה מתבצעת באמצעות חברות בנות, מתבסס על מערכות עצמאיות, כאשר האחריות הניהולית היא של ההנהלות והדירקטוריונים של החברות הבנות או של חבר ההנהלה הממונה על הפעילות, לפי העניין.

ספקים
הבנק מתקשר מעת לעת עם ספקים מהארץ והעולם לצורך קבלת שירותים שונים הנדרשים לו בתחום מערכות המידע, לרבות הסכמי רכישת ציוד ותחזוקתו, הטמעת מערכות מידע ורכישת תוכנות.
הבנק ביצע התקשרות עם ספקים למתן שירותי מיקור חוץ, בשלב זה בעיקר בתחום הפיתוח, המבדקים ושירותי התמיכה.

אבטחת מידע
ההשקעה באבטחת מידע של מערכות המידע היא חלק בלתי נפרד ואינטגראלי בפיתוח מערכות מידע מודרניות. אבטחת המידע של מערכות הבנק מתבצעת במספר רבדים ומעגלים, כדי להבטיח שמערכות הבנק מוגנות היטב מחדירה, גישה לא מורשית, או פגיעה וטיפול במניעת דלף מידע.
פרויקטי מידע בבנק מלווים מתחילת דרכם בצוות של אבטחת מידע המוודא קיום קפדני של כללי אבטחת מידע, אבטחת פרטיות המידע, ומידור הנגישות למידע רק למי שהורשה לגשת אליו. אירועי אבטחה ממערכי המחשוב מופנים בזמן אמת אל מוקד מומחה של אנשי אבטחת מידע, והם מטופלים ומתועדים משלב ראשית האירוע ועד סופו. כמו-כן אירועים רלוונטיים מופנים למחלקת הביקורת. תקריות מהותיות מדווחות להנהלה ולדירקטוריון. הבנק מבצע באופן שוטף בדיקות חסינות של מערכותיו וסקרי אבטחת מידע של מערכותיו כדי לוודא, שבכל עת רמת אבטחת המידע נשמרת ועונה לכללים מחמירים שנקבעו בתחום זה.

פרויקטים עיקריים
תוכנית המודרניזציה של מערכות הליבה - הבנק מתכוון לבצע השקעות משמעותיות בטרנספורמציה הטכנולוגית בשנים הקרובות על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד וזאת בשים לב למגמות הצרכניות, רגולטוריות וטכנולוגיות. בהקשר זה, מתכננת הנהלת הבנק לצאת לתוכנית רחבה לשדרוג מערכות הליבה הבנקאיות המרכזיות. תוכנית זו מתאפיינת בהשקעה מאסיבית בטווח הקצר במערכות תשתיתיות שתשרתנה את הבנק לתקופות ארוכות והתועלת בגינן תופק בהדרגה ולאורך תקופה ארוכה.
בנקאות במכשירים ניידים - פיתוח והרחבת אפליקציות ייעודיות למכשירים ניידים שברשות לקוחות הבנק. האפליקציות מספקות יכולות עסקיות במגוון רחב של תחומים ומגזרי לקוחות ומשלבות ממשק וחוויית משתמש חדשנית וייחודית, תוך דגש על הובלה עסקית טכנולוגית והתאמה ללקוח.
אתרי אינטרנט - פיתוח מערכת אינטרנט חדשה אשר נועדה לשמר ולבסס את המובילות העסקית טכנולוגית של בנק הפועלים. הפרויקט מביא לידי ביטוי תפישות מתקדמות, הן בנראות והשירות ללקוח, הן באינטגרציה רב ערוצית, והן מבחינת הארכיטקטורה התומכת ביישום.
בנקאות פתוחה - בניית תשתית תומכת לחשיפת APIs של הבנק הן כחלק מעמידה בדרישות רגולטוריות בתחום והן לצורך שיתופי פעולה עסקיים.
תשתיות DATA - בניית תשתית כבסיס לפרויקטים מבוססים נתוני לקוחות והצעות ערך. פיתוח מנוע שינוע גנרי לבסיסי נתונים המאפשר יכולות טעינה ללא צורך בפיתוח ובמהירות.
שני אתרים - מעבר תשתיות המחשוב לתצורה של שני אתרי מחשוב (בכפוף לאישור בנק ישראל):
אתר מחשוב ראשי באתר רותם (אחד במקום שניים) ואתר מחשוב משני במתכונת של אתר מתארח (Hosting) במרחב עירוני השונה מהאתר הראשי.

היקף השקעה
עלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע נרשמות כנכסים בדוחות הכספיים רק בשלב הפיתוח של מערכת מחשוב. עלויות שניתנות להיוון כנכסים כוללות עלויות ישירות של חומרה, שירותים ושכר עבודה.
יתר העלויות, כגון עלויות טרום פרויקט, עלויות פיתוח תוכנות שאינן עולות על סף המהותיות, עלויות הטמעה והדרכה, עלויות תחזוקה שוטפת, עלויות מנהלה ועלויות אחרות שלא ניתן לייחס באופן ישיר לפיתוח תוכנה, מוכרות כהוצאה בדוח רווח והפסד עם היווצרותן.

7.4. הון אנושי

אסטרטגיית משאבי אנוש

אסטרטגיית משאבי אנוש הינה רב שנתית ונגזרת מאסטרטגיית הבנק, הצרכים העסקיים ומגמות בענף הבנקאות ובשוק העבודה. תכליתה יצירת יתרון תחרותי - אנושי לבנק, להוסיף ערך ולתרום לצמיחה ולתוצאות העסקיות, לצד טיפוח וניהול המשאב האנושי.
בהתאם לכך קבע אגף משאבי אנוש את ייעודו להוביל את ההון האנושי לעולם העבודה החדש, לטפח את דור המנהיגות הבא של הבנק ולעצב חוויית עובד וכלי ניהול מתקדמים ליצירת ערך משותף אסטרטגי לעובדים, למנהלים ולבנק.
התוכנית האסטרטגית כוללת ארבעה מיקודי עשייה:

- **מובילות בעולם העבודה החדש -** גיבוש ויישום תוכניות ומהלכים שיגבירו את הגמישות והמוביליות הארגונית ופיתוח תהליכים לתכנון אסטרטגי של כוח האדם,
- **עיצוב חוויית עובד -** בהתאם לתפישת התפתחות הכוללת פיתוח כישורים והכשרה למקצועות העתיד, מהלך ליבה חדש לניהול התנועה בארגון ופיתוח הצעות ערך לעובד.
- **פיתוח כלים ניהוליים מתקדמים -** כלים טכנולוגיים לסיוע בקבלת החלטות ולניהול מושכל של המשאב האנושי.
- **יצירת ערך ללקוחות פנים והחוץ -** התאמת יכולות העובדים לעולם העבודה החדש, עדכון ופישוט מערך העיסוקים והתפקידים והתאמת מערכי התגמול והשכר.

טבלה 2-7: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות[1]

	2019		2018	
	ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה	ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה
הבנק				
בארץ	**8,677**	**8,413**	9,069	8,809
בחו"ל	**223**	**223**	216	212
סך-הכל בבנק	**8,900**	**8,636**	9,285	9,021
חברות בנות				
בארץ	**185**	**184**	188	182
בחו"ל	**193**	**144**	250	224
סך-הכל חברות בנות	**378**	**328**	438	406
סך-הכל בקבוצת הבנק	**9,278**	**8,964**	9,723	9,427

(1) מספר המשרות כולל גם תרגום למשרות של עלות שעות נוספות, בתוספת משרות כוח אדם חיצוני שאינם עובדי הבנק, אך מספקים שירותי עבודה, שנדרשה לויסות כוח האדם במסגרת הפעילות השוטפת ולהטמעת פרויקטים, בניכוי 425 משרות עובדים ששכרם הוון לרכוש קבוע בשנת 2019 (בשנת 2018 - 334 משרות).

להלן פרטים בדבר השינויים העיקריים במצבת כוח האדם בקבוצת הבנק בסוף שנת 2019 בהשוואה לסוף שנת 2018:
מספר המשרות ליום 31 בדצמבר 2019 בקבוצת הבנק ירד ב-463 משרות בהשוואה למספר המשרות בסוף שנת 2018.
עיקר הקיטון נובע מיישום תוכנית התייעלות של הבנק בישראל וקיטון במספר המשרות בחברות הבת בחו"ל, בעיקר הפועלים שוויץ.

טבלה 3-7: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה[1]

	2019	2018	השינוי
לקוחות פרטיים	**4,985**	5,314	(6.2%)
עסקים קטנים	**1,430**	1,375	4.0%
הלוואות לדיור	**443**	502	(11.8%)
מסחרי	**773**	782	(1.2%)
עסקי	**678**	683	(0.7%)
פעילות בינלאומית	**501**	563	(11.0%)
ניהול פיננסי	**313**	337	(7.1%)
התאמות	**155**	167	(7.2%)
סך-הכל	**9,278**	9,723	(4.6%)

(1) כולל משרות של עובדי ההנהלה הראשית שעלות העסקתם הועמסה על המגזר.

מאפייני המשאב האנושי

בשנת 2019 הוותק הממוצע של עובדי הבנק עמד על 18.5 שנים, לעומת 18.3 בשנת 2018. הגיל הממוצע של עובדי הבנק עמד על 45.5 בשנת 2019 לעומת 45.2 בשנת 2018.

בשנת 2019 כ-66.4% מכלל עובדי הבנק הן נשים, בדומה לשנת 2018. בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר בבנק (מדרג מנהלי מחלקות בהנהלה ראשית ומנהלי סניפים) שיעור הנשים בשנת 2019 הוא 46% בהשוואה ל-45.3% בשנת 2018 (בשנת 2006 היה שיעור הנשים בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר 29%).

מדיניות הבנק הינה לקלוט, ככל שנחוץ, עובדים אקדמאיים, ובהתאמה קיימת מגמה של גידול מתמיד בשיעורם מתוך כלל עובדי הבנק (משיעור של 28.1% בשנת 1998 לשיעור של 68% בשנת 2019). עלייה זו נבעה מקליטת עובדים אקדמאים והשלמת הלימודים האקדמיים של עובדי הבנק.

מדיניות הבנק היא להעסיק, לקדם ולקבל החלטות בקשר לעובדים על בסיס שיקולים ענייניים ובהם כישורים ותפקוד, וללא אפליה מחמת דת, גזע, מין, גיל, השקפה, נטייה מינית, מוגבלות, מקום מגורים וכיוצא באלה. הבנק מעודד גיוס של עובדים מאוכלוסיות בתת-ייצוג בשוק העבודה כחלק ממדיניות הגיוס שלו, מתוך הכרה ביתרונות הטמונים בהעסקה מגוונת בהיבטים של הכרות טובה יותר עם מגזרי לקוחות שונים ועידוד חדשנות ויצירתיות בסביבת עבודה פתוחה ומגוונת.

התייעלות בבנק

בשנת 2019 המשיך הבנק בתוכנית התייעלות בכוח אדם הן בסניפים והן ביחידות ההנהלה הראשית.

תוכנית ההתייעלות כוללת בנוסף טיפול בסעיפי רכש שונים, צמצום שטחים וסעיפי הוצאה נוספים. ביום 8 בינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות נוספת לפיה יתאפשר למעל 900 עובדים נוספים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מועדפים בשנים 2020-2022. במסגרת זו הוצעה לעובדים תוכנית פרישה מוקדמת במסלול פנסיוני, על-פי קריטריונים שהוגדרו.

באשר לתוכנית התייעלות רב שנתית שאושרה על-ידי דירקטוריון הבנק ראה ביאור 22ז'.

הסכם שכר

הסכם השכר בין הנהלת הבנק לבין ארגון העובדים של הבנק, שהיה בתוקף בשנים 2013-2017 וחל על עובדי הבנק הקבועים והזמניים אשר הוגדרו בהסכם, הסתיים בתום שנת 2017. ביום 21 בינואר 2020 חתמו הבנק ונציגות ארגון העובדים על הסכם שכר לשנים 2018-2022, אשר אושר על-ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

מדיניות תגמול ותוכנית תגמול

הבנק שואף לתגמל את עובדיו על עבודתם ועל תרומתם לבנק ולשמרם לטווח הארוך. כמו-כן, שואף הבנק לקשור בין האינטרסים של העובדים לאינטרסים של הבנק ומחזיקי העניין בו, בהתאמה למטרות הבנק, תוכניות העבודה והמדיניות ארוכת הטווח, תוך שמירה על העסקה הוגנת, עידוד מצוינות ותרבות ביצועים.

לרוב, תגמול העובדים מבוסס על שלושה יסודות: שכר שוטף, מענקים שנתיים ותגמול ארוך טווח הנגזר מעליית-ערך מניות הבנק.

עובדי הבנק זכאים לתנאים סוציאליים והטבות שונות, לרבות: השתתפות בביטוח רפואי, השתתפות בשכר לימוד, השתתפות במנוי למרכזי ספורט והיכלי תרבות, שי לחגים ולאירועים אישיים ומענק לאחר 25 שנות וותק.

תוכנית התגמול יוצרת הלימה בין התוצאות העסקיות של כלל הבנק לאורך זמן, לבין התגמול ומתבססת על רווח מותאם לסיכון ולעלות ההון, בצד תגמול שלילי על אי עמידה ביעדים בטווח הארוך. התוכנית קובעת מנגנון של פריסת התשלום לטווח ארוך, על מנת שלא לעודד לקיחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק. המענק השנתי מחושב על בסיס ביצועי הבנק (משקף את אחריות המנהלים לביצועי כלל הבנק, מעבר לאחריותם לביצועים הספציפיים של החטיבה/היחידה), עמידה ביעדים אישיים (KPI's), כולל מדדים בתחום ניהול הסיכונים ובתחום הציות לחוקים, הוראות רגולטוריות ונהלים וכן הערכת ממונה.
לפרטים נוספים, ראה ביאורים 22 ו-23 בדוחות הכספיים.

עלות ושכר למשרת עובד

טבלה 4-7: פירוט עלות למשרת עובד ושכר* למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח)

	2019	2018
עלות למשרת עובד - ללא מענקים	**380**	381
עלות למשרת עובד - כולל מענקים	**427**	416
שכר* למשרת עובד - ללא מענקים	**228**	234
שכר* למשרת עובד - כולל מענקים	**267**	262

* שכר - מחושב על-פי משכורות ברוטו, כפי שמשולמות לעובד.

טיפוח ופיתוח ההון האנושי

הצלחת העובדים היא הצלחת הבנק ולקוחותיו. העובדים הם אלה שמלווים לקוחות ועסקים ומסייעים להם להתנהל נכון, לקבל החלטות פיננסיות טובות יותר, להתקדם ולהתפתח. מתוך כך, מחוייב הבנק לטיפוח ולשגשוג ההון האנושי, בדרך של דיאלוג מתמיד, השקעת משאבים בהכשרה ומתן כלים המאפשרים לעובדים להתקדם ולהתפתח, כמו גם דאגה לבריאותם ולרווחתם. הבנק שואף להיות מעסיק מועדף ולספק לעובדיו משמעות והשפעה בעשייתם.

תהליך הערכת ביצועים

תהליך הערכה מתקיים מדיי שנה ובמרכזו שיחת משוב של המנהל עם כל עובד ועובדת, סיכום הישגי השנה החולפת ותכנון היעדים וההתפתחות קדימה, כנגזרת של תוכניות העבודה. התהליך מבוסס על דיאלוג פתוח ושקיפות, ותומך בהעצמת העובד והתפתחותו. התהליך הוא חלק מרצף שנתי של מהלכים ניהוליים לעידוד מצוינות, הערכה, הוקרה ותגמול לעובד. בנוסף, מתקיים מהלך שנתי באמצע השנה, מעקב אחר יעדים והתפתחות העובד. בשנת 2019 פותחו מודלי הערכה חדשים בהתייחס לבנקאות המחר, עבודה באג'יל, ומשוב 360. במקביל, בוצעה בחינת טכנולוגיות חדשות מהאפשרות לייצר משוב מתמשך והוחלט להתקדם בפיתוח תהליך הערכת ביצועים במערכת Success factor.

תרבות ארגונית, ערכים ואתיקה

"הדרך בה אנו פועלים: קוד ערכים ואתיקה"

הבנק מתחדש, המותג התחדש ואיתו גם הקוד האתי-התנהגותי. אנו שמחים וגאים להציג את הקוד האתי-התנהגותי המחודש של הבנק, "הדרך בה אנו פועלים: קוד ערכים ואתיקה". הקוד מהווה הצהרה של הזהות והייחודיות שלנו כעובדי בנק הפועלים, ומבטא את האופן בו אנו חותרים להגשמת ייעודו של הבנק, לפעול לשגשוגם ורווחתם של אנשים, קהילות ועסקים.
מעמדו של הבנק כמוסד פיננסי מוביל, מחייב אותנו לשים את טובתו ואמונו של הלקוח במרכז ולפעול לאור ערכי הליבה המנחים אותנו: מקצועיות, הוגנות ואחריות, אנושיות ואכפתיות, יוזמה וחדשנות. הקוד מבאר ומבהיר כיצד מחויבות וערכים אלה באים לידי ביטוי במישור ההתנהגותי במהלך שגרת העבודה בבנק, והוא נועד לשמש בידי העובדים והמנהלים, בכל היחידות ובכל הדרגים, כ"מצפן" להתנהגות ראויה בהתמודדותם עם דילמות אתיות. הבנק השיק לאחרונה את המיתוג החדש "פועלים איתכם בכל החלטה". הקוד המחודש משקף את הבסיס הערכי של ההבטחה המוצהרת במיתוג החדש ומגדיר מחדש את הציפיות וההתנהגויות שכולנו מאמצים ושואפים לקיים בינינו לבין עצמנו וכלפי הלקוחות ומחזיקי העניין האחרים.

תקשורת פנים ארגונית

בנק הפועלים רואה בעובדיו שותפים מלאים לתהליכים העסקיים והארגוניים.
במטרה להגביר את המחוברות הארגונית ולייצר שיח פנים ארגוני פתוח ומשתף בין ההנהלה לעובדים, מנהלים ועובדים, בין היחידות השונות.
מתקיימים מגוון ערוצי תקשורת פנימית חוצת ארגון:

1. הפורטל הארגוני אשר מהווה ערוץ תקשורת מרכזי, מתקדם ותומך בשיתוף העובדים במידע והטמעה של תהליכי שינוי פנים ארגוניים.
2. "בשותף"- רשת עסקית פנים ארגונית המנוהלת בפורטל הארגוני, ומטרותיה הן קידום תקשורת פנים ארגונית וקידום עסקים באמצעות שיתוף בידע ועבודה בקהילות.
3. "פנורמה" - כלי ממוחשב המופץ לעובדים אחת לחודש ומאגד מידע מנושאים שונים שפורסמו בפורטל הארגוני. הכלי מחולק לעולמות תוכן שונים כגון: אסטרטגיה, מוצרים, הסביבה העסקית, אנשים ועוד ומאפשר לעובד לראות ולהבין את התמונה הרחבה של מה שקורה בארגון.
4. אפליקציית "פורטל לדרך" - אפליקציה סלולרית המיועדת לעובדי הבנק ומאפשרת להם להתעדכן ולקבל מידע בנושאים ארגוניים שונים, גם מחוץ לכתלי הבנק ומעבר לשעות העבודה.

במקביל לכלים ולערוצים הקיימים, אושרו בתוכניות העבודה לשנת 2019 מהלכים נרחבים להגברת השיח הארגוני באחריות המרכז לתקשורת ארגונית וביניהם, ליווי מהלכים אסטרטגים, הידוק החיבור למהלכים תקשורתיים ושיווקיים ופיתוח ערוצי תקשורת חדשים (כגון רשת חברתית פנים ארגונית).

תרבות של למידה מתמדת

הבנק מטפח תרבות למידה בקרב עובדיו באופן שוטף, ומשקיע משאבים ניכרים בהכשרה מקצועית וניהולית, מתוך התפיסה לפיה - שיפור מתמיד ביכולות העובדים תומך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הבנק והינו בהלימה לחזון הבנק. הבנק קולט עובדים בעלי תואר אקדמי ומעודד עובדים ותיקים ללמוד לתואר ראשון ולתואר שני באמצעות סיוע במימון הלימודים ומתן ימי חופשה נוספים לצורך בחינות.

"קמפוס פועלים" - מהווה זירה מרכזית בהטמעה של אסטרטגיה וחזון הבנק באמצעות למידה מחוללת שינוי, תקשורת ותהליכים המקדמים ביצועים, למידה המובילה לצמיחה אישית, ארגונית ועסקית ולמצוינות מקצועית וניהולית.

הקמפוס מקדם תרבות של LLL - Life Long Learning - למידה מתמשכת וחוצת ארגון, באמצעות כלים מגוונים ומתקדמים בכל זמן, מקום ובצמתים חיוניים. בנוסף, הקמפוס שותף לתהליכים אסטרטגיים בהדרכות, פיתוח צוותים ולווי מהלכי שינוי ופועל בפלטפורמות למידה מרחוק וכן מרכז סימולציות וכיתה אינטראקטיבית.

בשנת 2019 התקיימו בקמפוס פועלים כ-44,800 ימי למידה בכ-620 מחזורי קורסים בהם לדוגמא מקצועות המחר, מצברי למידה, ימי אימון בנקאיים, ימי אימון ניהוליים, קורסים לבכירים, הכשרה לניהול בנקאי, קורסים מקוונים, יחידות למידה דיגיטליות, למידה בשטח, בכיתות הלימוד באזורים בסניפים וביחידות.

הכשרה בנקאית - המרכז ללימודי בנקאות אחראי על כשירות מקצועית של הבנקאים במערכי הבנק. ההכשרה נעשית באמצעות מגוון של קורסים ואימונים מקצועיים בהם משולבים גם תכני ציות ורגולציה ומיומנויות עסקיות, בהתאמה לאוכלוסיות, תפקידים ולמיקודים האסטרטגיים של הארגון.

הכשרת הבנקאים כוללת קורסים עם הכניסה לתפקיד, הכשרות ממוקדות לשמירה על כשירות, ימי אימון מקצועיים למנהלים, קורסים מתקדמים במגוון נושאים בנקאיים, הכשרות ממוקדות בשטח והדרכות דיגיטליות. במרכז ללימודי בנקאות התקיימו כ-24,000 ימי הדרכה, בכ-410 מחזורי קורסים.

הכשרה ופיתוח מנהלים - המרכז למנהיגות ופיתוח ארגוני בקמפוס פועלים מלווה את המנהלים והיחידות בניהול תהליכי שינוי, בהטמעת תרבות ארגונית וערכים, בהתאם לחזון ולאסטרטגיית הבנק. המרכז מפתח יכולות ניהול, מנהיגות, חוסן ויכולת התמודדות עם שינוי והעצמה אישית לעובדים ומנהלים. בשנת 2019 השתתפו מעל 2,480 עובדים ומנהלים בדרגים השונים בימי אימון והעשרה וכ-800 מנהלים בדרגים שונים השתתפו בתוכניות פיתוח מנהיגות.

7.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

7.5.1. מגזר לקוחות פרטיים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון שירותים ללקוחות פרטיים לרבות שירותי ניהול חשבון שוטף, מתן אשראי למטרות שונות, פיקדונות ותוכניות חיסכון ופעילות בשוק ההון. בנוסף, מציע הבנק ללקוחות בעלי צרכים פיננסיים מורכבים, שירותים ופתרונות באמצעות מוצרים מתקדמים, ניהול נכסים גלובלי ומעטפת שירות מקצועית מיוחדת הכוללת פגישות וטלפונים יזומים ומערך ייעוץ מתקדם הנעזר בכלים תומכי החלטה.

השירותים ללקוחות המגזר מוענקים באמצעות מערך של 215 סניפים לרבות, סניף נייד ובאמצעות ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב-"חצרות לקוח", "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון", "מערכת קולית לקבלת מידע וביצוע פעולות (IVR)" ופניות ברשתות החברתיות.

כחלק מתפישת השירות בבנק והאחריות החברתית, רואה הבנק בנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי וחובה עסקית - במסגרתה הונגשו כלל שירותי הבנק לאנשים עם מוגבלות.

בשנים האחרונות קיימת מגמה מתמשכת של גידול בהיקפי הפעילות הבנקאית באמצעות ערוצים לא מאוישים (מכשירי בנק אוטומטיים לשירות עצמי, אתר האינטרנט, אפליקציות ובמענה הקולי האוטומטי במוקד פועלים בטלפון).

בנוסף למגמה זו, השיק הבנק במהלך השנה שירות תיאום פגישות עם בנקאים, אשר מאפשר ללקוח לתאם מפגש אישי, איכותי ומקצועי במועד המתאים לו (ההשקה הינה הדרגתית ותסתיים במהלך 2020).

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להעצמת הערך ללקוח וליווי הלקוחות בצמתי ההחלטה החשובים בחיים, מציע הבנק מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו, הכוללים בין היתר, שירותים לקבוצות לקוחות בעלי מאפיינים משותפים (פועלים YOUNG ומועדון הסטודנטים VIS), שירותים בערוצים הישירים ופיתוח אפליקציות ייעודיות (אפליקציה לפתיחת חשבון 'OPEN', אפליקציית Bit, אפליקציית שוק ההון).

פעילות שוק ההון

פעילות קבוצת הבנק בשוק ההון כוללת מגוון פעילויות ושירותים פיננסיים בתחומים שונים: ביצוע פעילות מסחר תפעול וקסטודי בניירות-ערך ישראלים (כולל בתחום המעו"ף), מסחר בניירות-ערך זרים, מחקר וייעוץ ללקוחות בתחום שוק ההון. הפעילויות מתבצעות בחלקן ישירות על-ידי הבנק ובחלקן על-ידי חברות בנות, אשר כל אחת מהן מתמחה ועוסקת בתחום מוגדר.

ייעוץ פיננסי

בשנת הדוח החל הבנק במתן שירותי ייעוץ פיננסי גם בערוץ הדיגיטלי - ייעוץ השקעות SMART ADVICE. במסגרת השירות, יועץ ההשקעות שולח ללקוח המלצות השקעה אישיות באמצעות אפליקציית שוק ההון ואתר הבנק.

ייעוץ פנסיוני
הבנק מעניק שירותי ייעוץ פנסיוני ותכנון פרישה באמצעות מערך יועצים הפרוסים ברחבי הארץ. הבנק מחובר למסלקה הפנסיונית, ומקבל באמצעותה מידע לצורך מתן הייעוץ. לבנק רישיון יועץ פנסיוני והוא מעסיק יועצים בעלי רישיון ב-22 מרכזי ייעוץ פנסיוני. הבנק חתום על הסכמי הפצה עם מרבית החברות המנהלות קופות-גמל וקרנות פנסיה, והוא זכאי, כיועץ אובייקטיבי, לגבות עמלת הפצה אחידה בקשר עם הפצתן בהתאם לקבוע בתקנות.
בשנת הדו"ח החל הבנק במתן שירות של ייעוץ ותכנון פרישה ללקוחות כל הבנקים. בשלב זה הבנק הוא בלעדי בתחום. במסגרת זו הוקם המרכז הארצי לתכנון פרישה במגדלי חוגי בר"ג. בגין השירות נגבית עמלת ייעוץ פנסיוני חד פעמית, בהתאם להנחיות בנק ישראל.
כמו-כן, הושק השנה קמפיין פנסיוני שמטרתו העלאת המודעות לחשיבות הייעוץ הפנסיוני והייעוץ לפרישה בבנק.
תחום הייעוץ הפנסיוני מורכב ומתאפיין בשינויים רגולטוריים תכופים והבנק עוקב אחר השינויים ומיישם אותם הלכה למעשה.

שיווק והפצה
השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים, באמצעות הטלפון ב"פועלים בטלפון", ובאמצעות הערוצים הישירים (מכשירים לשירות עצמי, אתר ואפליקציה), זאת הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק מקבלים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, ברשת, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובמובייל, המאפשרים פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות
המגזר כולל לקוחות פרטיים המפולחים לפלחי לקוחות על-פי פרמטרים של גיל, חוזק פיננסי ו/או רמת הכנסה, יתרות אקטיבה ופוטנציאל צמיחה. התייחסות מיוחדת ניתנת לאוכלוסיית הגיל השלישי באמצעות מתן ליווי ותמיכה בעולם הדיגיטלי.

תחרות
בשנים האחרונות נמשכת העלייה בעוצמת התחרות על הלקוחות. התפתחויות טכנולוגיות ובשלות עולה מצד קהלי לקוחות מהוות פוטנציאל להגברת הכוחות התחרותיים בשוק, במקביל להורדת חסמי כניסה לשחקנים חדשים וחיזוק שחקנים קטנים. בשנים האחרונות התרחבה סביבת התחרות לגופים פיננסיים וחוץ בנקאיים, דוגמת חברות כרטיסי האשראי, חברות הביטוח, מיזמים טכנולוגיים פיננסיים וגופים קמעונאים נוספים. יישום החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות ('חוק שטרום') וחוק נתוני אשראי תורמים לעלייה בעוצמת התחרות בענף. התמודדות עם אתגרי סביבת התחרות הינה דרך פילוח מותאם צורכי והעדפות לקוח, התאמה מיטבית של הצעת הערך וחווית הלקוח לפי הצרכים השונים, תוך פיתוח מערך הפצה רב ערוצי, מותאם, זמין ונגיש.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר
כחלק מאסטרטגיית הבנק להעצמת הערך ללקוחות פיתח הבנק כלים ופלטפורמות אשר יאפשרו לו לבסס את מובילותו גם בשנים הבאות:

"פועלים OPEN"
פתיחת חשבון בנק בדיגיטל באפליקציה בתהליך דיגיטלי מלא שנמשך כ-7 דקות, ללא בנקאי ובכל שעה. תוך שימוש בטכנולוגיות מתקדמות של זיהוי פנים "חיות" וטכנולוגיית צילום ופענוח תעודות שאושר על-ידי בנק ישראל.
פתיחת החשבון מתאפשרת בכל זמן ומכל מקום, ולאחר מכן, ניתנת ללקוחות גישה מלאה לכלל השירותים של הבנק - אפליקציה, אתר, סניפי הבנק, מוקד טלפוני ועוד. שירות בלעדי במערכת הבנקאות בישראל.
בהמשך השנה, השיק הבנק פתיחת חשבון בדיגיטל גם לצעירים בגילאי 16 עד 18 בתהליך פתיחת חשבון ייחודי, מותאם עבורם, מתוך הבנה שלקוחות אלה עושים את צעדיהם הראשונים בעולם הפיננסי.

אפליקציית Bit
Bit המשיכה להתרחב ונכנסה לתחומי פעילות חדשים בהתאם לתנאי השוק ובכפוף להוראות החוק והרגולציה הרלוונטיות (ובכלל זה התנאים והמגבלות המפורטים בנייר העמדה של בנק ישראל מיום 9 ביולי 2019 בנושא פעילות אפליקציות התשלומים של הבנקים):

- **עולם הביטוח והפנסיה -** השנה נוצרו שיתופי פעולה כדי לאפשר ללקוחות כל הבנקים שצריכים לקבל החזרים כספיים ממגוון חברות ביטוח (הראל, מגדל, מנורה, איילון ועוד) לקבל את הכסף ישירות באמצעות Bit. בנוסף, Bit התרחבה גם לשוק הפנסיה, ומאפשרת לעמיתי קרנות הפנסיה של עמיתים לפדות כספים באמצעות Bit.
- **עולם ה-e-commerce -** שיתופי פעולה מאפשרים ללקוחות כל הבנקים לשלם באופן מידי, ללא הצורך בהקלדת פרטי כרטיס האשראי באתרים ואפליקציות של חברות מובילות - דומינוס פיצה, רמי לוי, מחסני חשמל, שקם אלקטריק ועוד.
- **עולם התחבורה -** במכרז של משרד התחבורה זכתה קבוצת בנק הפועלים עם Bit, מוביט ופנגו, כדי להוביל את השינוי בתחבורה הציבורית בישראל במטרה לתת למשתמשים אפשרות לתכנן מסלול, לקבל מידע עדכני, לבחור את המסלול המהיר והמשתלם ביותר, לבחור במסלול החיוב הזול ביותר עבור המשתמש ולשלם בצורה קלה באמצעות Bit.
- **עולם החינוך -** שת"פ עם אוניברסיטת בר אילן במטרה לאפשר לקהל הסטודנטים לשלם את שובר תשלום שכר הלימוד באמצעות Bit. הסטודנטים יקבלו הודעת SMS המעדכנת אותם על התשלום, ומשם יעברו לשלם ב-Bit.

SMART ADVICE

ייעוץ השקעות דיגיטלי המאפשר ללקוחות לקבל נוטיפיקציות מיועץ ההשקעות האישי שלהם, כמענה להתפתחויות בשווקים וכחלק מניהול שוטף של תיק הלקוח במסגרת תהליך הייעוץ.

כניסה בטביעת אצבע לאתר הבנק

השנה פותחה יכולת כניסה לאתר הבנק (WEB) באמצעות טביעת אצבע, ללא צורך בסיסמה או בקוד משתמש. זיהוי ביומטרי מתאפשר בדפדפן במכשירי אנדרואיד ובהמשך גם ב-iphone.

- שיתוף פעולה עם הטכניון במסגרתו הוקמה מעבדת חדשנות לצורך ביצוע מחקרים בתחום מדעי הנתונים, אשר מטרתם לפתור אתגרים שונים בעולם הטכנולוגי-בנקאי, כגון ניהול סיכונים מתקדם וחיזוי פעילות פיננסית של לקוחות עסקיים ופרטיים.
- אפליקציה חדשה למסחר בשוק ההון תוך שדרוג התשתיות במטרה לאפשר לבנק שילוב הצעות ערך נוספות ללקוחת שוק ההון בצורה מהירה ומותאמת.
- חידושים מתמידים באפליקציית bit לרבות העברה לכל מוטב מזדמן באמצעות QR CODE, ללא צורך לשמור את פרטי המוטב באנשי הקשר וללא חשש לטעויות.
- השקת מגוון שירותים לניהול המשכנתא באתר האינטרנט, כדוגמת הפקת דוח פרטי משכנתאות, בקשה למימוש הטבת 'חודש חופש' להפוגה למשך חודש אחד מתשלומי המשכנתא והודעה על פירעון מוקדם של המשכנתא.
- אפשרות לבקש הלוואה רב ערוצית באפליקציית ניהול החשבון בנייד.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

בשנים האחרונות ניכרת התגברות הרגולציה כחלק מהתוכנית להגברת התחרות בשוק הבנקאות:

- ביום ה-14 במרץ 2018, אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את פרק הבנקאות חוק מערכת ניוד בין בנקים (התוכנית להגברת התחרות בשוק הבנקאות באמצעות הסרת חסמי מעבר). בהתאם לחוק, הבנקים יאפשרו מעבר לקוחות באופן מקוון, בטוח, בתוך שבעה ימי עסקים וללא עלות ללקוח, כניסת החוק לתוקף תהיה בתוך שלוש שנים.
- ביום ה-16 בדצמבר 2019, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת כללים לסוגי המוצרים אשר ינוידו במסגרת המערכת - ביניהם הרשאות לחיוב החשבון, ניהול יתרת חובה בשקלים ובמטבע-חוץ, ניהול ניירות-ערך ועוד. בנוסף, פורסמה ב-16.12.19 הוראת נוהל בנקאי תקין אשר מסדירה את רצף הפעולות הנדרשות מהבנק הקולט והבנק המעביר בניוד, והמפרטת את החובות החלות על כל אחד מהם.
- ביום ה-26 במרץ 2018, פורסם עדכון בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 422 "פתיחת חשבון עובר ושב ביתרת זכות וניהולו". מטרת העדכון הינה לשפר את יכולתם של לקוחות שנקלעו לקשיים כלכליים לנהל חשבון ביתרת זכות באמצעות כלים דיגיטליים מתקדמים. השינויים נכנסו לתוקף ביום ה-1 באוקטובר 2018.
- ביום ה-18 במרץ 2018, פורסם ברשומות חוק צמצום השימוש במזומנים ובשיקים. החוק נועד לצמצם את היקף השימוש במזומנים ובשיקים בעיקר על-ידי קביעת איסורים ומגבלות. תחולת החוק בכל הנוגע לנושא מזומנים ביום ה-1 בינואר 2019. תחולת החוק בכל הנוגע לנושא שיקים (סעיף 5 לחוק) ביום ה-1 ביולי 2019.
- ביום ה-31 בדצמבר 2018, אושר בוועדת הרפורמות של הכנסת חוק שירותי תשלום, התשנ"ט-2019, אשר קובע הסדרה אחידה של ההגנות הצרכניות בתחום שירותי התשלום. תכליתו המרכזית של חוק שירותי תשלום, הינה מתן הגנה צרכנית ללקוחות (משלמים או מוטבים) המקבלים ואשר יקבלו בעתיד "שירותי תשלום" מ"נותני שירותי תשלום", הגברת אמון הציבור ב"אמצעי התשלום" השונים ויצירת תשתית ראשונית להגברת התחרות בתחום שירותי התשלום בישראל. תחולת החוק צפויה הייתה להיכנס ביום ה-9 בינואר 2020.
ביום ה-17 בפברואר 2020, עבר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית תיקון שדוחה את כניסת חוק שירותי תשלום לתוקף בתשעה חודשים עד אוקטובר 2020.
- ביום ה-1 בפברואר 2018, נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450, בנושא הליכי גביית חובות. ההוראה מסדירה וקובעת את אופן פעולת הבנק בגביית חובות ממשקי בית ועסקים קטנים.
- בחודש מרץ 2018, פורסם ברשומות חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, אשר ייכנס לתוקף בספטמבר 2019. מטרת החוק:
  א. להביא ככל האפשר לשיקומו הכלכלי של החייב.
  ב. להשיא את שיעור החוב שייפרע לנושים.
  ג. לקדם את שילובו מחדש של חייב שהוא יחיד במרקם החיים הכלכליים.

באשר לשעבוד צף נקבע כי נושה המובטח בשעבוד צף יהיה רשאי להיפרע את החוב המובטח מכספי השעבוד הצף בסכום שלא יעלה על 75% מהתמורה שהתקבלה ממימוש נכסי השעבוד הצף, כאשר לגבי שאר החוב יהיה מעמד הנושה המובטח כמעמד שאר הנושים הכלליים.
כמו-כן, הוגדרו מחדש החובות בדין קדימה שייפרעו בסדר עדיפות כפי שהוגדר בחוק.
תחילתו של החוק תהא 18 חודשים מיום פרסומו ברשומות (יום התחילה) והוא יחול על הליכים לפי חוק זה שהחלו ביום התחילה ואילך.
עם זאת, נקבעו בחוק הוראות מעבר נוספות באשר לתחולתן של הוראות שונות בחוק, בין היתר באשר לעניין שעבוד צף, לעניין פשיטת רגל וצו כינוס נכסים.

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("ועדת שטרום"), ראה ביאור 35 לדוחות הכספיים.

טבלה 5-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018*
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**2,828**	2,756
הכנסות מימון שאינן מריבית	**5**	11
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**2,833**	2,767
עמלות והכנסות אחרות	**1,500**	1,520
סך ההכנסות	**4,333**	4,287
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**220**	455
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,748**	3,603
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**365**	229
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**138**	85
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**227**	144
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**41,456**	44,099
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**188,766**	187,136

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר לקוחות פרטיים בשנת 2019 הסתכם ב-227 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-144 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מקיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי ועלייה ברווח המימוני, נטו וקוזז בחלקו על-ידי עלייה בהוצאות התפעוליות.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-2,833 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,767 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות פיקדונות הציבור, לצד עלייה במרווחים הפיננסים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-1,500 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,520 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות ניירות-ערך, עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ודמי ניהול חשבונות. ירידה זו קוזזה בחלקה על-ידי גידול בעמלות כרטיסי אשראי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-220 מיליון ש"ח בהשוואה ל-455 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בהפרשה הקבוצתית, בעיקר עקב קיטון במחיקות האוטומטיות ובהיקף החובות הבעייתיים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-3,748 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,603 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות המחשוב והפרסום ועמלות הסליקה של Bit וכן מעלייה בהוצאות השכר כתוצאה מהסכם השכר.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-41.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-44.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-188.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-187.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

למידע נוסף אודות סיכון אשראי לאנשים פרטיים, ראה "סיכון אשראי" בפרק סקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

7.5.2. מגזר עסקים קטנים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לעסקים קטנים. פעילות המגזר מבוצעת באמצעות מערך הסינוף הארצי של הבנק במחלקות עסקיות המתמחות במתן שירות ללקוחות עסקיים וכן באמצעות הערוצים הישירים (ראה פרק "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל). הבנק מספק שירותים נדרשים גם ללקוחות עסקיים של המגזר העסקי והמגזר המסחרי.

השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים שירותי ניהול חשבון שוטף, לצד מהלכים רחבי היקף לתמיכה והצמחה של מגזר זה וביניהם מגוון מוצרי אשראי ייעודיים המותאמים לצרכי הלקוח לצד הטבות חוץ בנקאיות וחבילות ייעוץ המסייעים במתן כלים ללקוחות בעולם החדש.

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להתמקד בהרחבת הפעילות במגזר העסקים הקטנים, מציע הבנק מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו החל ממימון לפעילות העסקית, חבילת מוצרים ושירותים להתרחבות העסק, שירותי דיגיטל מתקדמים ומוקד שירות מתמחה בעסקים. כמו-כן, הבנק המשיך בפעילות המרכז לצמיחה פיננסית המעניקה לעסקים קטנים בכל רחבי הארץ ידע וכלים לניהול העסק והצמחתו.

שיווק והפצה

כחלק מתמיכת הבנק התקיימו במהלך דצמבר 2019 - ינואר 2020 מגוון פעילויות למען העסקים הקטנים, וביניהם: תחרות העסקים הקטנים בשיתוף ידיעות אחרונות, שביל העסקים הקטנים בשיתוף שידורי קשת ואתר מאקו, קמפיין עסקים קטנים תוך מיקוד במתן סיוע לעסקים באתגר ההתרחבות ואיתור מנועי צמיחה.

מטרת הפרויקטים להעניק חשיפה למגוון העסקים הייחודיים בארצנו, להביא לידי ביטוי את החיבור העמוק של בנק הפועלים למגוון רחב של אנשים ועסקים, להעניק לבעלי עסקים כלים וידע באמצעות סדנאות ללא עלות בכל רחבי הארץ וכתבות תוכן ייחודיות בכל התקשורת.

השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון וב"פועלים בטלפון", הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק המקבלים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובסלולר, המאפשר פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

מגזר העסקים הקטנים מספק שירותים ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים ובינוניים ממגוון רחב של ענפי משק. בנוסף, מטופלים במגזר החשבונות הפרטיים של הלקוחות העסקיים.

תחרות

הפעילות במגזר זה דורשת התמחות והיכרות מעמיקה עם הלקוח, לצורך ניהול סיכוני האשראי, ולכן התחרות במגזר זה הינה בעיקרה בין בנקים, על מכלול הפעילות של הלקוח.

התחרות על מגזר זה מתבטאת בפיתוח הצעות ערך ייעודיות לגיוס ולהעמקת פעילות עם הלקוחות. בשנים האחרונות גופים חוץ בנקאיים ומוסדיים החלו להיכנס לתחום האשראי לעסקים קטנים ולהגדיל את התחרות בתחום. במקביל, נמשכת מגמת מעבר לערוצי בנקאות ישירים, כגון אינטרנט לעסקים ומכונות להפקדת שיקים ומזומנים.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

זיהוי ביומטרי בכניסה לאפליקציה לעסקים -

החל משנה זו, הלקוחות העסקיים יכולים להיכנס לאפליקציה לעסקים באופן קל ופשוט. בטביעת אצבע או זיהוי פנים* בלי לזכור סיסמה. בלי לזכור קוד משתמש.

הלקוח נרשם לשירות מתוך האפליקציה, עובר תהליך קצר וחד פעמי של הרשמה, הכולל זיהוי טביעת האצבע או סריקת תווי הפנים* באמצעות מצלמה במכשיר.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר ראה ביאור 35 לדוחות הכספיים.

---

* במכשירים תומכים.

טבלה 6-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018*
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**1,610**	1,621
הכנסות מימון שאינן מריבית	**2**	3
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,612**	1,624
עמלות והכנסות אחרות	**580**	584
סך ההכנסות	**2,192**	2,208
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**299**	392
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**1,179**	1,114
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**714**	702
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**272**	260
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**442**	442
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**31,022**	32,561
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**45,959**	42,415

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר העסקים הקטנים בשנת 2019, הסתכם ב-442 מיליון ש"ח, בדומה לשנה הקודמת.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-1,612 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,624 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה במרווחי האשראי וביתרות האשראי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-299 מיליון ש"ח בהשוואה ל-392 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה בהפרשה הקבוצתית, בעיקר עקב קיטון במחיקות האוטומטיות.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-1,179 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,114 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות השכר עקב השפעת הסכם השכר, ובהוצאות המחשב.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-31.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-32.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-46.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-42.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

7.5.3. מגזר הלוואות לדיור

כללי ומבנה המגזר

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תוכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות משכן בסניפים השונים הפרושים ברחבי הארץ.

מוצרים ושירותים

הפעילות העיקרית של מגזר זה הינה מתן הלוואות לדיור ומיועדת לקהל לקוחות המבקשים הלוואה למימון אחת מהמטרות שלהלן:

- הלוואה המיועדת לרכישה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה או שיפוצה.
- הלוואה המיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות לדירת מגורים.
- הלוואה הניתנת במשכון דירת מגורים ושאינה למטרת עסק.
- הלוואה המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה, כאמור לעיל.

פעולת חיתום משכנתאות נערכת ונבחנת בהתייחס לארבעה רכיבים מהותיים: יכולת ההחזר, הבטוחה - הנכס המוצע לשעבוד, שיעור מימון ומרווחים.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה נעשים באמצעות נציגויות משכן בסניפי הבנק ובאמצעות "פועלים בטלפון" ו"פועלים באינטרנט". כמו-כן, מתבצעות פעולות שיווק והפצה באמצעי המדיה השונים כגון שלטים באתרי בניה.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם לקוחות פרטיים אשר ניתנות להם הלוואות לדיור. מדובר בלקוחות הבנק על-פי קווי הלקוחות השונים להם קיימת פעילות בנקאית שוטפת וכן לקוחות בנקים זרים שנטלו משכנתא וזוהי פעילותם היחידה בבנק.

התפתחויות עיקריות במגזר

תחרות

משכנתא הינה מוצר מוטה מחיר: מדובר בעסקה כלכלית משמעותית ביותר של משק הבית ולכן הלקוח מבצע סקר שוק ומשווה מחירים. לכן מדובר בשוק מאופיין בתחרותיות רבה.

שינויים רגולטוריים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

בתחום ההלוואות לדיור קיימת רגולציה ייעודית ענפה, בנוסף לרגולציה הכללית החלה על מתן אשראי על-ידי הבנק.

- חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון 31) (דחיית פירעון הלוואה לדיור בשל פטירה) - פורסם ברשומות ביום 7 בינואר 2019. במקרה של פטירת לווה, לבקשת מי שחייב לפרוע את ההלוואה, על הבנק לדחות את תשלומי המשכנתא, לתקופה שלא תעלה על 12 חודשים, ללא תשלום וללא חיוב בריבית פיגורים. על הבנק מוטלת חובה להודיע על אפשרות בקשת הדחיה כאשר נודע לו על פטירת לווה. התיקון יחול על חוזי הלוואה לדיור שיכרתו 6 חודשים מיום פרסומו.
- תקנות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (סייג לתשלומים על חשבון מחיר הדירה), התשל"ה 1975 - תיקון מיום 16 באפריל 2019. התקנות חלות על פרויקט בנייה שחוזי המכר לגבי כל הדירות הכלולות בו נחתמו לאחר ה-16 במאי 2019. התקנות קובעות שלבי בנייה ושיעורי תשלום חדשים (שונים מהקבוע בתקנות הישנות), וכן - מבחינות בין שלבי הבניה ושיעורי התשלום בפרויקט של בנייה חדשה לבין אלו שבפרויקט תמ"א - חיזוק בנין מפני רעידות אדמה.
- טיוטת עדכון להוראת נוהל בנקאי תקין 329 - ביום 1 ביולי 2019 פרסם בנק ישראל טיוטת עדכון להוראה 329, לפיה המגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה (סעיף 7 להוראה) לא תחולנה על הלוואות לאזרח ישראלי אשר מרבית הכנסתו משולמת במטבע-חוץ וזאת בנוסף להחרגה מהמגבלות הנ"ל, שקיימת כבר בהוראה, לגבי הלוואות לדיור במטבע-חוץ או צמודות מטבע-חוץ שניתנו לתושב חוץ.
- טיוטת עדכון שאלות ותשובות להוראת נוהל בנקאי 329 - ביום 8 ליולי 2019 העביר בנק ישראל טיוטת עדכון לשאלות ותשובות להוראת נוהל בנקאי תקין 329 בשני עניינים:

1) המגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה תחולנה על סך ההלוואה לדיור בניכוי הסכומים שההוראה מתירה להחריג מהמגבלות הנ"ל. ביום 30 ביולי 2019 העביר איגוד הבנקים לבנק ישראל את עמדתו לעדכון שו"ת זה ולפיה נדרש להבהיר כי בביצוע הלוואות לדיור, הן ביחס לרמת ההלוואה הבודדת והן ביחס לסך ההלוואות ברמה הרבעונית, המגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה כאמור בסעיף 7 להוראה תחולנה על סכום ההלוואה בניכוי הסכומים הנ"ל שההוראה מתירה להחריג.

2) במקרה בו קרוב משפחה שאינו בעל זכות במקרקעין מצטרף כלווה להלוואה לא ניתן להתחשב ביותר ממחצית מהכנסתו, גם אם הוא משלם 100% מההחזר החודשי.

טבלה 7-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018*
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**838**	696
עמלות והכנסות אחרות	**60**	61
סך ההכנסות	**898**	757
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**13**	37
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**293**	271
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**592**	449
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**223**	164
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**369**	285
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**89,331**	81,030

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הלוואות לדיור בשנת 2019 הסתכם ב-369 מיליון ש''ח בהשוואה ל-285 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2019 הסתכם ב-838 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-696 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהיקפי האשראי ובמרווחים הפיננסיים על האשראי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2019 הסתכמו ב-13 מיליון ש"ח בהשוואה ל-37 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2019 הסתכמו ב-293 מיליון ש"ח בהשוואה ל-271 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות השכר עקב גידול בהיקף הפעילות, לצד השפעת הסכם השכר ועלייה בהוצאות המשפטיות.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-89.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-81.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע מעלייה בהיקפי הפעילות.

למידע נוסף אודות סיכונים בתיק הלוואות לדיור, ראה סעיף 3.2.7 בפרק סקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

7.5.4. מגזר מסחרי

כללי ומבנה המגזר

המגזר המסחרי מספק מגוון רחב של שירותי בנקאות ללקוחות עסקיים מדרג הביניים (Middle Market). המגזר פועל באמצעות מרכזי עסקים ללקוחות ותיקים ומרכזי עסקים ללקוחות בצמיחה. ללקוחות המגזר מוענקים שירותים תפעוליים על-ידי מערך מרכזי השירות הפזורים בארץ.

מוצרים ושירותים

השירותים אותם מעמיד הבנק ללקוחות המגזר כוללים מתן אשראי לפעילות שוטפת ולמימון השקעות, ערבויות, מכתבי אשראי, פעילות סחר חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים ונגזרים. כמו-כן, ניתנים שירותי השקעות באפיקים השונים: מטבע-חוץ, שקלים, ניירות-ערך וכו'.
המגזר המסחרי מספק שירותים בנקאים גם ללקוחות הפועלים בענף הבנייה והנדל"ן. השירותים הבנקאיים כוללים בין השאר, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר.

פעילויות משלימות

- **FX TRADER -** מערכת מסחר באינטרנט בפלטפורמה זמינה ונוחה ללקוח.
- **אשראי ישיר לעסקים -** הלוואות בתוך מסגרת מאושרת הניתנות לניצול באמצעות "אתר האינטרנט לעסקים".
- **העצמה דיגיטלית -** פיתוח פתרונות מותאמים העונים לצרכי לקוחות החטיבה העסקית, הרחבת תשתית הפעילות באתר העסקי ובאפליקציה העסקית.
- **Cash Management -** כלי פיננסי דיגיטלי מתקדם המאפשר קבלת תמונה פיננסית נרחבת הכוללת תזרים מזומנים וניתוח מגמות של העסק, ומסייע ללקוח בקבלת החלטות באופן מהיר ונוח.
- **ערבויות דיגיטליות -** פיתוח פלטפורמה של הפקת קובץ ערבות דיגיטלית, כולל הגשת בקשה על-ידי הלקוח באתר העסקי של הבנק.

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות ושירותי הבנקאות והפצתם ללקוחות מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף המסחרי, מחלקת ניהול מכירות שבמטה האגף המסחרי ובשיתוף עם המטה החטיבתי. לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'.

לקוחות

תחומי הפעילות העיקריים של לקוחות המגזר הינם: תעשייה, מסחר ובנייה ונדל"ן ופעילותם מתבצעת בעיקר בשוק המקומי כמו-כן מטפל המגזר גם בלקוחות המנהלים פעילות יבוא ויצוא. עיקר הגידול במגזר זה, מקורו בענף הבניה והנדל"ן. בנוסף כחלק מהאסטרטגיה, מתמקד הבנק בהעמקת פעילות עם לקוחות בתחום ענף המסחר.
האינדיקטורים הכלכליים מצביעים על צמיחה יציבה ברוב ענפי המשק, שוק העבודה מאופיין בתעסוקה מלאה והשכר במגמת עלייה. שנת 2019 אופיינה באי יציבות פוליטית, חוסר יכולת לבצע התאמות בתקציב וחריגה של הגרעון התקציבי מהיעד. לכל אלה צפויה להיות השפעה מרסנת על הצמיחה בשנה הקרובה. בענף הבנייה למגורים הפעילות נותרה ברמה גבוהה וזו הושפעה מהבשלה של פרויקטים במסגרת פרויקט מחיר למשתכן וכן מירידת הריביות לכל הטווחים.

תחרות

המגזר מתאפיין בתחרות גבוהה כאשר המתחרים העיקריים הינם התאגידים הבנקאיים. בתחום האשראי התחרות באה לידי ביטוי הן בשיעורי הריבית והעמלות המוצעים ללקוחות על-ידי הבנקים המתחרים, והן בתנאים הנלווים כגון שיעורי המימון אותם מוכנים לאשר הבנקים המתחרים. כמו-כן, עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסים חוץ בנקאים.

שינויים טכנולוגיים

המגזר נעזר במערכות טכנולוגיות לצורך ניהול תהליכי ניתוח מצב הלקוחות, בקרה ושיווק. בבנק מבוצע תהליך מתמשך של שיפור מערכות אלו. תהליך זה כולל גם מרכיבים הנוגעים לטיפול בלקוחות המגזר. טיוב המערכות בבנק ושכלולן מהווים גורם חשוב בהעלאת רמת השירות ללקוחות המגזר וליצירת אפשרויות נוספות להרחבת הפעילות איתם.

שינויים רגולטורים - מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ביום 12 בינואר 2020 פורסם חוזר בנק ישראל בדבר עדכון מגבלת החבות בענף "בינוי נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרי בנייה" (להלן ענף בינוי ונדל"ן). בהתאם לחוזר הבנק יכול לבחור במסלול בו הוא מעמיד אשראי לענף בינוי ונדל"ן עד לשיעור 24% בתנאי שהתוספת מעבר ל-20%, שהינו שיעור המגבלה במקובל בכל הענפים, נועדה לממן פרויקטים תשתיתיים לאומיים PPP (Public Private Partnership) אשר נכללים במסגרת ענף "עבודות הנדסה אזרחית".

יוזמות רגולטוריות

ראה בפרק "מגזר עסקי" להלן.

טבלה 8-7: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018*
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**1,091**	1,006
הכנסות מימון שאינן מריבית	**10**	6
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,101**	1,012
עמלות והכנסות אחרות	**370**	351
סך ההכנסות	**1,471**	1,363
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**89**	(37)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**512**	506
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**870**	894
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**331**	333
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**539**	561
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**40,138**	37,489
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**25,143**	25,259

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר המסחרי בשנת 2019 הסתכם ב-539 מיליון ש"ח בהשוואה ל-561 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-1,101 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,012 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהיקפי האשראי ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-370 מיליון ש"ח בהשוואה ל-351 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות מעסקי מימון.

בשנת 2019 רשם המגזר המסחרי הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של 89 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסות בסך של 37 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי נבע מירידה בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר ומעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-40.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-37.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-25.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-25.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

7.5.5. מגזר עסקי

כללי ומבנה המגזר

המגזר העסקי מתמחה במתן שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל כאשר מתן אשראי מהווה את עיקר פעילותו. המגזר פועל באמצעות שלושה סקטורים שבכל אחד מהם פועלים מנהלי קשרי לקוחות (מק"לים) בעלי התמחות ייעודית:

- נדל"ן.
- תעשייה, מסחר ומלונאות.
- תשתיות ואנרגיה.

בנוסף, עוסק המגזר במוצרי מימון מורכבים, לרבות: מימון סחר חוץ, מימון הון חוזר, מימון נכסים בחו"ל, עסקות מימון מורכבות, סינדיקציה ומכירת סיכוני אשראי.

החטיבה העסקית כוללת גם את האגף לאשראים מיוחדים, אשר מרכז את הטיפול בלקוחות המגזר העסקי והמגזר המסחרי שנקלעו לקשיים, מתוך ניסיון לסייע לשיקומם תוך מתן תמיכה עסקית.

מוצרים ושירותים
השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים מימון פעילות שוטפת, כמו גם מימון השקעות, מימון פרויקטים בתחום התשתית (בשיטת ה-BOT/PFI), שירותים פיננסיים, וכן פעולות סחר-חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. במסגרת השירותים הניתנים ללקוחות הפועלים בענף הבניה הנדל"ן ניתן למנות, בין היתר, ליווי פרויקטי בנייה, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר.
למגזר פעילויות משלימות הזהות במהותן לאלה הניתנות במגזר המסחרי. לפרטים נוספים ראה פרק "מגזר מסחרי" לעיל.

שיווק והפצה
שיווק מוצרי הבנקאות והפצתם ללקוחות המגזר מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף העסקי בשיתוף עם המטה החטיבתי. כחלק מרכזי מפלטפורמת המכירות, עומדים לרשות לקוחות המגזר מומחי מוצר בתחומי חדר עסקות, ייעוץ השקעות, סחר-חוץ, מטבע-חוץ, עובר ושב ועוד אשר עובדים בצמוד למנהל קשרי הלקוחות. מנהל קשרי הלקוחות נמצא בקשר רצוף עם הלקוחות שהוא מטפל בהם, לצורך מענה לצרכים הבנקאיים שלהם, שיווק מוצרי הבנק והתאמת פתרונות מימון לעסקות שונות.
לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'.

לקוחות
לקוחות המגזר הינם תאגידים גדולים בישראל אשר פועלים בעיקר בתחומי הפעילות: נדל"ן, תעשייה, שוק ההון, תקשורת, מסחר ומלונאות ותשתיות ואנרגיה.

תחרות
התחרות בתחום זה גבוהה ומתבטאת בשירות, במחירים, בתנאים להעמדת המימון ובמהירות התגובה. קבוצת הבנק מתמודדת עם תחרות גוברת מול המערכת הבנקאית הישראלית, לרבות בנקים זרים שיש להם נציגויות בישראל. עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסים חוץ בנקאים.
שנת 2019 התאפיינה בממוצע הנפקות אגרות-חוב ברמה דומה לשנת 2018.

שינויים רגולטורים - מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר
- ב-29 נובמבר 2019 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת נב"ת 313 ("מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים"), שמועד תחילתו ב-1.7.2020, לפיו תכנס מגבלה חדשה ללווים העוסקים בפעילות ספקולטיבית ומסווגים לענף שירותים פיננסיים, על-פי האוכלוסייה שהוגדרה בהוראה 330 ("ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות-ערך"). על-פי העדכון חבות לווה העוסק בפעילות ספקולטיבית שאינו לווה מפוקח לתאגיד הבנקאי תוגבל לשיעור של 10%, לאחר ניכויים, מההון של הבנק והמגבלה תחול גם על חבות מצטברת של לווים השייכים לקבוצת לווים.
- ב-12 בינואר 2020 לאחר תקופת הדו"ח פרסם בנק ישראל עדכון לנוהל בנקאי תקין 315 ("מגבלות חבות ענפית") המקל על מגבלה ענפית. החל ממועד זה תאגיד בנקאי רשאי לבחור במסלול בו הוא מעמיד אשראי לענף הבינוי ונדל"ן עד לשיעור של 24%, בתנאי שהתוספת מעבר ל-20% נועדה לממן פרויקטים תשתיתיים לאומיים מסוג PPP, אשר נכללים במסגרת ענף "עבודות הנדסה אזרחית".
- בחודש מרץ 2018 התפרסם חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 אשר חל החל מיום 15 בספטמבר 2019.

לפרטים נוספים ראה ביאור 35 בדוחות הכספיים.

יודגש כי בנוסף למגבלות שנקבעו בהוראות הפיקוח על הבנקים, קובע דירקטוריון הבנק מעת לעת מגבלות נוספות לריכוזיות האשראי. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות שנקבעו.

מגבלות ביחס להסדרי הלוואות משותפות (הסדרי קונסורציום)
בשנים האחרונות פרסם הממונה על התחרות מספר מכתבים במסגרתם נקבעו מספר תנאים לחבירה בהסדרי הלוואה אשר הצדדים לו הם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל. תוקף המכתבים הוארך מעת לעת. המכתב האחרון היה בתוקף עד ליום 14 ביוני 2018 - מועד כניסתם לתוקף של כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסדרי הלוואות משותפות) (הוראת שעה), תשע"ח-2018.
פטור סוג כאמור מגדיר את התנאים, אשר בהתקיימם, יהיה הבנק פטור מפניה לרשות לקבלת אישור להסדר ההלוואה המשותפת (דהיינו, מתן אשראי לתאגיד, במשותף עם מלווה אחד או מלווים נוספים הנכלל/ים בהגדרת "מלווה" בהוראת הפטור).
לאור האמור בפטור הסוג, בכל מקרה בו בכוונת הבנק לתת במשותף עם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל, הלוואה לתאגיד כלשהו - על הבנק לבדוק קיומם של התנאים הקבועים בהוראות הפטור בהתאם לחלופות השונות ולנסיבות כל עסקה. תוקף הוראות הפטור הינו לשלוש שנים והן אינן חלות על הסדר הלוואה משותפת שנחתם לפני מועד כניסתו לתוקף של פטור הסוג ומתנהל כסדרו. יחד עם זאת, ככל שיחול שינוי מהותי בהסדר הלוואה משותפת שנחתם על בסיס מכתבי הרשות האמורים טרם כניסתו של פטור הסוג לתוקף, יש לבחון את ההסדר הרלוונטי בכללותו מחדש, לאור הדין החדש.

טבלה 9-7: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018*
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**1,396**	1,370
הכנסות מימון שאינן מריבית	**75**	113
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,471**	1,483
עמלות והכנסות אחרות	**496**	482
סך ההכנסות	**1,967**	1,965
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**588**	(333)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**611**	615
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**768**	1,683
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**298**	624
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**470**	1,059
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**75,656**	71,937
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**53,035**	44,150

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר העסקי בשנת 2019 הסתכם ב-470 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,059 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2019 הסתכם ב-1,471 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,483 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ירידה ברווחים בגין מכירת הלוואות קוזזה ברובה על-ידי עלייה בהכנסות הריבית, נטו עקב עלייה ביתרות האשראי והפיקדונות ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-496 מיליון ש"ח בהשוואה ל-482 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות מעסקי מימון וסחר חוץ, שקוזזה בחלקה על-ידי ירידה בעמלות ניירות-ערך.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2019 ב-588 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 333 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-75.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-71.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע בעיקרו מיתרות אשראי לקבוצת ישראכרט, אשר נכללו לראשונה החל מהרבעון השני של שנת 2019 עקב הפסקת האיחוד.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-53.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-44.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נבע מעלייה בהפקדות של לקוחות מוסדיים גדולים.

7.5.6. פעילות בינלאומית

כללי

הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק כוללת את סניף ניו-יורק ונציגויות, הפועלים שוויץ, בנק פוזיטיף תורכיה, וכן קיום קשרים עם בנקים ברחבי העולם.

עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית של הבנק מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק, המתמקד בתחומי הפעילות הבאים: מתן שירותים בנקאיים מקיפים הן לחברות ישראליות הפועלות בארצות-הברית והן לחברות ולקוחות מקומיים, הכוללים: אשראי, סחר-חוץ, פיקדונות ושירותי חדר עסקות. סניף ניו-יורק מאפשר ללקוחותיו גם ביטוח פיקדונות על-ידי ה-FDIC. בנוסף הסניף נותן אשראי בדרך של רכישת השתתפויות.

תחום הפעילות מול בנקים כולל מסחר באמצעות חדרי עסקות, שיתוף פעולה בסחר חוץ ובמימון סחר בינלאומי, מימון פרויקטים, סליקת תשלומים ושירותים בתחום שוק ההון (ראה פרק "חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים").

בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, הבנק משלים את הפסקת הפעילויות בחו"ל וסגירת חברות הבנות.

מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות הבינלאומית
בנוסף לכללים ולמגבלות המוטלים על-ידי בנק ישראל על הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק, הן מכוח חקיקה ונהלים והן מכוח הוראות בהיתרים הניתנים על-ידי בנק ישראל בעת רכישת חברות בנות ו/או פתיחת סניפים בחו"ל, פעילות המגזר הבינלאומי במדינות השונות כפופה לתקנות רלוונטיות לאופי הפעילות של הקבוצה במדינות בהן מתקיימת פעילות עסקית (Cross border regulations) ולפיקוח רגולטורי מצד רשויות שלטוניות שונות במדינות בהן פועלות שלוחות הבנק בחו"ל, הכוללות דרישות של הון, החזקת נכסים נזילים, ציות ואיסור הלבנת הון וכיוצא בזה.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה ביאור 25ד בדוחות הכספיים.
לפרטים בדבר חקירת הבנק בקשר עם בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה ביאור 25ה בדוחות הכספיים.

היחידות העיקריות בבנקאות הבינלאומית

סניף ניו-יורק
עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית של קבוצת הבנק מבוצעת באמצעות סניף ניו-יורק ונציגויות וכן קיום קשרים עם בנקים ברחבי העולם. לסניף ניו-יורק פעילות בתחום ה-Middle Market בארצות-הברית, באמצעות פיתוח מערכת יחסים ומתן אשראי ישיר ללקוחות מסחריים מקומיים. כמו-כן, פועל הסניף בשוק הסינדיקציות כפעילות משלימה.

Hapoalim (Switzerland) Ltd. (הפועלים-שוויץ)
בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותו של הפועלים שוויץ.
בחודש אפריל 2018 חתם הבנק על הסכם עם Bank J. Safra Sarasin AG ו-Banque J. Safra Sarasin (Luxembourg) S.A למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. בהתאם להסכם, במהלך חודש נובמבר 2018, הועברו מרבית נכסי הלקוחות משוויץ ולוקסמבורג לקונה.
בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר מרבית יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. במהלך שנת 2019 בוצעו מספר פעימות בהן הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנותרים בסניפי שוויץ ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA. יתכנו העברות נוספות.
הבנק פועל להחזרת הרישיון הנדרש לשם יציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA.

Banque Hapoalim (Luxembourg) S.A. (בנק הפועלים לוקסמבורג)
חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) אשר עיקר פעילותה מתן אשראי לתאגידים הפועלים באירופה אשר יש להם זיקה ישראלית. בחודש יוני 2019, החליט דירקטוריון הבנק כחלק ממהלך לחיזוק מוטת השליטה בפעילויות בחו"ל, לפעול לסגירת בנק הפועלים לוקסמבורג, בדרך של העברת תיק האשראי הקיים שלו לישראל או פירעון יתרתו וכן להמשיך בפעילות המימון במדינות מסוימות באירופה ישירות דרך הבנק מישראל.

פעילות הבנק בתורכיה
קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן "בנק פוזיטיף"), הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית.
חלקו של הבנק בבנק פוזיטיף עומד על 69.8%. לפרטים נוספים ראה פרק 2.6 בדוח הדירקטוריון.
לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.
בחודש אוקטובר 2019 התקשר הבנק, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף, עם בנק השקעות תורכי שיסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. הבנק מעריך כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית.
בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, הערך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-56 מיליוני ש"ח בשנת 2019.
לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף, החל משנת 2020.

המרכז לבנקאות פרטית בינלאומית בתל-אביב
מרכז המספק לתושבי חוץ שירותים ומוצרי בנקאות פרטית. ברבעון השלישי של שנת 2019, הוחלט על הפסקת פעילות בניירות-ערך ללקוחות שהינם תושבי חוץ. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 הושלמה העברת לקוחות המרכז לסניף של החטיבה הקמעונאית והמרכז נסגר.

טבלה 10-7: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**463**	471
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	**(12)**	89
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**451**	560
עמלות והכנסות אחרות	**72**	136
סך ההכנסות	**523**	696
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**68**	101
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**1,124**	1,757
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים	**(669)**	(1,162)
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת	**(2)**	31
רווח (הפסד) נקי:		
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(667)**	(1,193)
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**10**	20
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**(657)**	(1,173)
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**12,978**	14,136
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**16,147**	19,017

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2019 הסתכם ב-657 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,173 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע מירידה בהוצאות שנרשמו בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. הקיטון בהפסד קוזז בחלקו על-ידי ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח, שנרשמה בשנת 2019 בגין השקעת הבנק בפוזיטיף.

להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-39 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לרווח של כ-82 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע ברובו מעלייה בהוצאות הפסדי אשראי ועל-ידי רישום הוצאה בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וקוזז בחלקו על-ידי גידול בהכנסות הריבית שנבע בעיקר מפעילות ה-Middle-Market.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-622 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה להפסד בסך של כ-1,209 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מירידה בהוצאות שנרשמו בגין הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, בהשוואה להוצאה שנרשמה אשתקד. קיטון זה קוזז בחלקו על-ידי רישום הפסד ממכירת תיק נכסי הלקוחות של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג בשנת 2019.
- ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק בגין קבוצת בנק פוזיטיף הסתכם בכ-58 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה לכ-44 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע בעיקרו מרישום ירידת-ערך בסך של כ-56 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף, וזאת לנוכח צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק. הגידול בהפסד קוזז בחלקו על-ידי רישום הפרשה משמעותית להפסדי אשראי בשנת 2018.

סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-12.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-14.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-12.4 מיליארד ש''ח בהשוואה לכ-13.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-11.1 מיליארד ש''ח, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.7 מיליארד ש''ח ליום 31 בדצמבר 2018, מתוכו סך של כ-5.0 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. הקיטון נבע מירידה בשער הדולר.
- ליום 31 בדצמבר 2019 נותרו בהפועלים שוויץ יתרות אשראי לציבור בהיקף זניח, בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש''ח ליום 31 בדצמבר 2018. זאת עקב המשך צמצום פעילותו של הפועלים שוויץ והשלמת מספר פעימות בהסכם להעברת יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA, כאמור לעיל.
- האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.4 מיליארד ש''ח בהשוואה לכ-0.5 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2018.

סך פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-16.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-19.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

- יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-16.1 מיליארד ש''ח בהשוואה לכ-18.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-7.8 מיליארד ש''ח בהשוואה לכ-6.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-8.3 מיליארד ש''ח בהשוואה לכ-11.3 מיליארד ש''ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- עם העברת מרבית נכסי הלקוחות נותרו פיקדונות בהיקף זניח בבנק הפועלים שוויץ בהשוואה ליתרה בסך 1.0 מיליארד ש''ח בסוף שנת 2018.

7.5.7. מגזר ניהול פיננסי

כללי ומבנה

פעילות מגזר זה כוללת:

- פעילות בתיק הבנקאי - ניהול המקורות והשימושים לרבות ניהול סיכוני השוק והנזילות (לפרטים בדבר סיכונים אלה, ראה פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה), וזאת באמצעות קביעת מחירי העברה פנימיים (ראה להלן), ניהול תיק השקעות, הנפקות אגרות-חוב ושטרי הון וביצוע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. פעילות המגזר בתיק הבנקאי מתבצעת בעיקרה באמצעות היחידות לניהול נכסים והתחייבויות ("ננ"ה") בארץ ובחו"ל ובאמצעות היחידה לניהול השקעות נוסטרו האחראיות על ניהול תיק אגרות-החוב (ממשלתי וקונצרני).
- פעילות בתיקי המסחר כוללת בעיקר מתן שירות ללקוחות הבנק לביצוע עסקות בניירות-ערך (ישראלים וזרים), במכשירים פיננסיים בש"ח, במטבע-חוץ ובריביות באמצעות חדרי העסקות, כמו גם תמיכה בפיתוח ובתמחור של מוצרים פיננסיים מתוחכמים.

ההכנסות העיקריות של המגזר נובעות מניהול חשיפות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר וכן ממרווחים ועמלות בפעילות חדרי העסקות ושירותי התפעול מול הלקוחות. בנוסף, כולל המגזר בחישוב הכנסותיו, תוצאות מניהול תיק השקעות במניות ובאגרות-חוב ומהשקעות בחברות כלולות.
כמו-כן, מגזר זה אחראי על ניהול הקשרים עם בנקים ומוסדות פיננסיים ברחבי העולם ואחראי על מתן שירותים ללקוחות הפעילים בישראל במגוון תחומים לרבות בשוקי ההון והכסף.

פעילויות, מוצרים ושירותים

התיק הבנקאי - ניהול מקורות ושימושים

אגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן "אגף ננ"ה") אחראי לניהול המקורות והשימושים של הבנק על מגוון פעילויות המגזרים השונים. האגף קובע מחירי העברה פנימיים (להלן "ריבית סיטונאית") לגיוס מקורות ולשימושי המגזרים השונים. הריבית הסיטונאית מהווה את ריבית הבסיס לפעילות המגזרים השונים מול לקוחות הבנק ולפיה הם מחויבים ומזוכים. כמו-כן, הריבית הסיטונאית מהווה אמצעי לניהול סיכוני השוק והנזילות.
הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם מגיוס פיקדונות מהציבור בארץ, כשחלקו הארי מלקוחות קמעונאיים, וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. בנוסף, מגייס הבנק פיקדונות מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים. כמו-כן, מגייס הבנק באמצעות אגרות-חוב ומכשירי הון שמנפיקה קבוצת הבנק.
המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית והנפקות של אגרות-חוב בחו"ל.
כחלק מניהול סיכוני השוק והנזילות מנהלת חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית תיק אגרות-חוב, המורכב מאגרות-חוב ממשלתיות ואגרות-חוב קונצרניות. התיק מנוהל באמצעות יחידת ניהול השקעות נוסטרו של הבנק.
פעילות השקעות לנוסטרו - מטרתה להגדיל את הגמישות בניהול התיק הבנקאי תוך ניצול האפשרויות לשיפור התשואה על עודפי הנזילות וגיוון אפיקי הפעילות. תיק ההשקעות הינו חלק מהתיק הבנקאי, וכולל השקעה באגרות-חוב ובמניות בארץ ובחו"ל.

פעילות בתחום המסחר - חדר עסקות (OTC ונגזרים)

הבנק מעניק ללקוחותיו שירות מקיף בחדר עסקות (OTC ונגזרים) המאפשר להם לפעול במכשירים הפיננסיים השונים ועל נכסי בסיס שונים, לצורכי מסחר, הגנה וגידור סיכונים. ביצוע העסקות עם לקוחות הבנק נעשה בהתאם למסגרות האשראי שהוקצו להם על-ידי בעלי סמכויות האשראי בבנק ועל בסיס מודלים פנימיים של הבנק. המודלים מגדירים את חשיפות האשראי בעסקות המבוצעות בחדר העסקות. בשנים האחרונות קיימת עלייה מתמדת במודעות לפעילויות שמציע חדר עסקות, אשר גררה בעקבותיה גם דרישה למגוון רחב יותר של מוצרים וברמות תחכום גבוהות יותר. כמענה לצרכים אלה, וכדי לשמר את מעמדו כבנק מוביל וחדשני, סל המוצרים בארץ כולל מוצרים מורכבים, וביניהם: נגזרים, לרבות אופציות ריבית בשקלים, אופציות אקזוטיות, ומוצרי ריבית מתוחכמים.

כחלק מפעילות הבנק בתחום המסחר, חדר העסקות הינו אחד מעושי השוק הראשיים באגרות-חוב ממשלתיות וכן מהווה עושה שוק במרבית המוצרים בהם הוא פעיל.

שירותי ברוקראג' ומשמרת

הבנק מעמיד ללקוחותיו שירות לביצוע עסקות בניירות-ערך ובנגזרים סחירים באמצעות שני חדרי מסחר: חדר מסחר ניירות-ערך ישראלים וחדר מסחר ניירות-ערך זרים וכן שרותי משמרת ניירות-ערך.

שירותים למנהלי נכסים פיננסיים

מערך שירות למנהלי נכסים פיננסיים, מאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים בנקאיים למנהלי נכסים פיננסיים: מנהלי קרנות נאמנות, מנהלי תיקי השקעות, מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה.

בנוסף, לקרנות נאמנות המערך מעמיד שירותים נלווים לניהול חשבון, הכוללים בין השאר שערוך נכסים, הפקת דוחות בקרה והכנת דיווחים לרשויות. ביום 31 בדצמבר 2019 שווי הנכסים של קרנות הנאמנות להן מספק המערך שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים הסתכם בסך של כ-93 מיליארד ש"ח.

בהמשך להחלטת הבנק להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות, הפסקת הפעילות הושלמה ברבעון השלישי לשנת 2019.

שירותים למוסדות פיננסיים

מחלקת בנקים ומוסדות פיננסיים אמונה על ניהול היחסים והקשר העסקי עם בנקים ומוסדות פיננסיים בעולם. קשרים אלה תומכים במגוון הפעילויות העסקיות של הבנק, לרבות פעילות סחר חוץ, מסחר במטבע-חוץ, פיקדונות, נגזרים ובניירות-ערך.

במסגרת ניהול פעילותו מול בנקים ומוסדות פיננסיים זרים הבנק מספק מגוון רחב של שירותים לרבות שירותי סאב-קסטודי לבנקים קסטודיאנים מובילים מחו"ל הפעילים בישראל בתחום ניירות-ערך.

תחרות

בשנים האחרונות עולה באופן מתמיד רמת התחכום בשווקים הפיננסיים בישראל. מגמה זו בולטת במיוחד בהרחבת סל המוצרים העומדים לרשות המשקיעים והפעילים בשוק. מכשירים סחירים מסוגים שונים ומכשירים נגזרים הופכים להיות נגישים יותר.

בכל הקשור לפעילות חדר עסקות וחדרי מסחר ניירות-ערך קיימת תחרות ענפה ואינטנסיבית. המתחרים העיקריים הינם ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, בנקים זרים, וכן חברות פיננסיות אחרות, המתמחות בתחום.

לקוחות

המגזר מספק שירותים מגוונים לכלל לקוחות המגזרים האחרים בבנק, בין אם באמצעות סניפי הבנק ומנהלי קשרי הלקוחות ובין אם בקשר ישיר עם לקוחות גדולים. חדר העסקות מקיים פעילות שיווקית מול מוסדות פיננסיים זרים, דבר שהביא להגדלה משמעותית של מחזורי הפעילות מול לקוחות אלה (במיגוון המוצרים בהם הבנק משמש עושה שוק).

הסכמי שיתוף פעולה

במהלך העסקים השוטף מקיים הבנק, ובמסגרתו המגזר לניהול פיננסי, קשרים ענפים עם המוסדות הפיננסיים המובילים בעולם. הקשרים העסקיים בין הבנק לגופים אלה בשוקי ההון השונים מושתתים, בין היתר, על הסדרים בינלאומיים סטנדרטיים, כגון: הסכמי מסגרת התומכים בפעילות חדרי העסקות, הסכמים מיוחדים למזעור סיכוני אשראי שמיועדים להגביל את סיכון האשראי בנגזרים (Credit Support Annex) או פעילות באמצעות מסלקות בינלאומיות, לשם מזעור סיכוני צד נגדי וסיכוני סליקה בעסקות במטבע-חוץ ובריביות.

טבלה 11-7: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי[1]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2019	2018
	במיליוני ש''ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**1,082**	967
הכנסות מימון שאינן מריבית	**409**	1,159
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,491**	2,126
עמלות והכנסות אחרות	**128**	153
סך ההכנסות	**1,619**	2,279
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**(1)**	(2)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**448**	491
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**1,172**	1,790
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**407**	557
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	**765**	1,233
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**11**	4
רווח (הפסד) נקי:		
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**776**	1,237
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**7**	15
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**783**	1,252
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח*	**2,359**	1,255
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**32,595**	34,283

* חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.
(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים, אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר הניהול הפיננסי בשנת 2019 הסתכם ב-783 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,252 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו של המגזר בשנת 2019 הסתכם ב-1,491 מיליון ש''ח, בהשוואה ל-2,126 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מהפסד בסך 261 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 64 מיליון ש"ח בשנת 2018, כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, אשר נבע בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. בנוסף, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים, חל קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור עלית המדד הידוע בין התקופות וחלה ירידה ברווח מהשקעה במניות. מנגד, חלה עלייה ברווח מהשקעה באגרות-חוב.

ההכנסות מעמלות בשנת 2019 הסתכמו ב-128 מיליון ש"ח בהשוואה ל-153 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים, כתוצאה מהפסקת פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות בחודש יולי 2019.

האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכם בכ-2.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2019 הסתכמו בכ-32.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-34.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

7.5.8. התאמות

במסגרת זו נכללות פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר אף אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר-דיווח. מסגרת זו כוללת, בין היתר: (1) תוצאות חברות הבנות פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ, ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ; (2) רווח הון ממכירת בניינים וציוד; (3) הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים שאינן מיוחסות לפעילות הבינלאומית; (4) התאמות של פעולות בין-מגזריות.
נציין כי במהלך שנת 2020 צפויה פועלים סהר להפסיק לספק שירותי משמרת וברוקראג' ללקוחות ולסיים מעמדה כחבר הבורסה לניירות-ערך.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בשנת 2019 הסתכם ב-374 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 25 מיליון ש"ח בשנת 2018.
ההפסד מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בשנת 2019 הסתכם ב-670 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 339 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נבע מעלייה בהפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.
כמו-כן, מגזר אחר כולל רווח נקי המיוחס לפעילות מופסקת אשר הסתכם בסך של 296 מיליון ש"ח בשנת 2019, בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הרווח מפעילות מופסקת בשנת 2019 כולל רווח נטו בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין מכירת 62.5% ממניות ישראכרט והיתרה נובעת מחלקו של הבנק ברווחי ישראכרט - 159 מיליון ש"ח בשנת 2019 בהשוואה ל-364 מיליון ש"ח בשנת 2018.
יתרות האשראי לציבור, הנכללות במגזר זה לתקופות ההשוואה כוללות את פעילות קבוצת ישראכרט, המהווה פעילות מופסקת.

7.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

כללי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור.
בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).
חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיור, דיני הערבות וכו'.
בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים.
פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר והממונה על התחרות. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים.
הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.
במסגרת החקיקה, שהתקבלה בעקבות המלצותיה של ועדה בינמשרדית בראשות מנכ"ל משרד האוצר (ועדת בכר), נקבעה במרבית החוקים החלים על פעילות הבנק האפשרות להטיל עליו עיצומים כספיים בגין הפרות של הוראות החוקים והוראות חקיקת המשנה (לרבות חוזרים והנחיות) שהוצאו או יוצאו מכוחם.

באשר ליוזמות רגולטוריות מהותיות, ראה ביאור 35 בדוחות הכספיים.

7.7. דירוג הבנק

הבנק מדורג על-ידי חברות דירוג בישראל ובחו"ל כלהלן:

טבלה 12-7: דירוג

	סוכנות דירוג	מטבע-חוץ טווח ארוך	מטבע-חוץ טווח קצר	אופק הדירוג	מועד עדכון אחרון
ישראל - סוברני					
	Moody's	A1		חיובי	אוקטובר 2019
	S&P	AA-	A-1+	יציב	ינואר 2020
	Fitch Ratings	A+	F1+	יציב	ספטמבר 2019
בנק הפועלים					
	Moody's	A2	P-1	יציב	פברואר 2020
	S&P	A	A-1	יציב	נובמבר 2019
	Fitch Ratings	A	F1+	יציב	מרץ 2020

	סוכנות דירוג	מטבע מקומי טווח ארוך	מטבע מקומי טווח קצר	אופק הדירוג	מועד עדכון אחרון
דירוג מקומי (בישראל)					
	מעלות S&P	AAA		יציב	נובמבר 2019
	מידרוג	Aaa	P-1	יציב	דצמבר 2019

בחודש יוני 2019 אישרה חברת S&P מעלות דירוג של AA עבור כתבי התחייבות של הבנק עם מנגנון לספיגת הפסדים (COCO) אשר מוכרים כהון רובד 2 בהתאם להוראות באזל 3. באותו תאריך אישרה גם חברת מידרוג דירוג Aa3 באופק יציב עבור אותם כתבי התחייבות.

7.8. פועלים בקהילה - מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

האסטרטגיה והחזון

כחלק מהחזון, מהאסטרטגיה ומהערכים של קבוצת בנק הפועלים, רואה עצמו הבנק מחוייב למעורבות פעילה ומובילה בחברה ובקהילה, לצד מנהיגותו העסקית ויוזמותיו בתחום הכלכלי, וזאת באמצעות המרכז לבנקאות חברתית ו"פועלים בקהילה".
מעורבות זו היא חלק מתפיסה ניהולית מתקדמת, הגורסת כי גוף אשר פועל בתוך הקהילה ושואב מתוכה את עובדיו ואת לקוחותיו כאחד - הינו חלק ממנה, ועליו גם לחזק, להוביל ולתרום לקידום ולשיפור החברה והקהילה בה הוא פועל ולדאוג גם לחלשים.
ברוח תפיסה עסקית זו, מתנהלת בבנק פעילות חברתית רחבת היקף, אשר מוצאת ביטוי במעורבות חברתית, בתרומות כספיות ובפעילות התנדבותית ענפה, בה משתתפים חברי ההנהלה והעובדים גם יחד. פעילות זו הינה גורם חשוב בתחושת "גאוות היחידה" של העובדים.
במסגרת עבודה אסטרטגית בפועלים בקהילה נקבעו תחומי המיקוד של פועלים בקהילה בשנים הקרובות.

פעילות שוטפת

כלל פעילות הבנק, אשר מבוצעת לטובת הקהילה, מרוכזת תחת מסגרת "המרכז לבנקאות חברתית" במסגרתו פועלת "עמותת פועלים בקהילה (ע"ר)".
"פועלים בקהילה" מקיימת פעילות המתמקדת במיקודים הבאים: נגישות, תעסוקתיות, חינוך פיננסי ואוריינות דיגיטלית לגיל השלישי. באמצעות אפיקי הפעולה המפורטים להלן ובאמצעות מגוון הפרויקטים שהבנק מקדם, באה המעורבות החברתית של הבנק בשנת 2019 לידי ביטוי בהוצאה כספית של כ-35 מיליון ש"ח. תקציב פעילות זו נקבע מדי שנה על-ידי ועדה בראשות יו"ר הדירקטוריון. ההחלטה מתקבלת פרטנית לשנה הנתונה ומאושרת במסגרת התקציב הכולל של הבנק.

להלן פירוט האפיקים והפרויקטים המרכזיים:
פרויקט התנדבותי של העובדים "פועלים בהתנדבות" - מספר זרועות בתוך הבנק מקיימות שיתוף פעולה, מתוך מטרה לסייע לעובדים אשר מעוניינים להתנדב לפעילות למען הקהילה. הזרועות השותפות לפרויקט זה הן: חטיבת הון אנושי, ייעוץ ומשאבים, ארגון העובדים, מנהלת קשרי הקהילה, מנהלות האזור בחטיבה הקמעונאית ועמותות "הרוח הטובה" ו"מתן". במסגרת שיתוף זה, מוצעת לעובדים קשת רחבה של אפשרויות להתנדבות, במסגרת קבוצתית-סניפית, או במסגרת אישית. עובדים אחרים מסתייעים גם הם בבנק, לצורך קיום פעולות התנדבותיות בצורה פרטנית. בשנת 2011 הוקמה יחידה ייעודית לטיפול בנושא אשר ממשיכה את פעילותה באופן שוטף - במסגרת המרכז לבנקאות חברתית.

"עמותת פועלים בקהילה" - התרומות הכספיות לגופים הרבים הנתמכים על-ידי קבוצת הבנק מתבצעות באמצעות "עמותת פועלים בקהילה".
כבשנים קודמות, גם בשנת 2019, תרמה עמותת "פועלים בקהילה" למספר רב של תחומים, ביניהם: סיוע לילדים ולנוער, חיזוק אוכלוסיות חלשות ותמיכה במוסדות חינוך, תעסוקה, נגישות, תרבות, רווחה, בריאות ומדע. באמצעות העמותה תורם הבנק למוסדות להשכלה גבוהה, להענקת מלגות לסטודנטים ולתלמידים נזקקים, למימוש יוזמות של העשרה וקידום חינוכי בקרב ילדים ונוער, וכן לילדים המאושפזים בבתי-חולים הזקוקים לסיוע מיוחד כדי להתקדם בלימודיהם. עמותת "פועלים בקהילה" מסייעת לקידום התרבות והאמנות ותורמת לפעילויות מגוונות ברחבי הארץ, כשהיא מתמקדת בתוכניות העשרה לילדים ולנוער, באמצעות פרויקטים חינוכיים חדשניים.
תחום חשוב נוסף, לו תורמת עמותת "פועלים בקהילה" בקביעות, הוא תחום הבריאות. עמותת "פועלים בקהילה" תומכת במספר מרכזים רפואיים, והתרומות העיקריות מיועדות לשיפור תנאי הטיפול והאשפוז של החולים. כמו-כן, מקדמת העמותה פרויקטים שמטרתם שילוב אוכלוסיות עם מוגבלויות בחיי הקהילה.
לצד זה ניתנו חסויות בעלות אופי חברתי בתחומים שהוזכרו לעיל.

המרכז לצמיחה פיננסית מבית בנק הפועלים - בשנת 2018 הוקם ה"מרכז לצמיחה פיננסית", המהווה בית ללמידה ולרכישת ידע וכלים להתנהלות פיננסית נכונה, ושירותיו מוצעים לציבור הרחב בחינם ובפריסה ארצית, בעברית ובערבית, במגוון רחב של נושאים ובהתאם לצמתים פיננסיים משמעותיים דוגמת הרחבת המשפחה, לקיחת משכנתא, שינוי קריירה, ניהול עסק עצמאי, תכנון פנסיה ועוד.
המרכז פועל באמצעות כלי למידה דיגיטליים מתקדמים באתר אינטרנט ייעודי למרכז, הרצאות פרונטליות של מיטב המרצים, למידה אינטראקטיבית באמצעות משחקים לכל המשפחה, מערכי שיעור לתלמידי כיתות יסודי וחטיבת ביניים, שיתופי פעולה עם עמותות, גופים עסקיים ועוד.
פעילות המרכז מלווה על-ידי פרופ' צבי אקשטיין, לשעבר המשנה לנגיד בנק ישראל, ומושתתת על שיתופי פעולה עם גורמים מקצועיים מגוונים מתוך הבנק ומחוצה לו וכן עם ארגונים ועמותות רבים.
עד כה, בכמעט שנתיים של פעילות, השתתפו מעל 22 אלף איש ביותר מ-550 כנסים והרצאות, ומעל למיליון איש צפו בתכנים הדיגיטליים באתר המרכז.

פרויקט קהילתי "תקרא תצליח" - "פועלים בקהילה" נרתמה לשינוי הרגלי הקריאה של הילדים והנוער בישראל. בנוסף לפעילותה הקהילתית השוטפת, החליטה לצאת בשנת 2004 ביוזמה ממוקדת, שמטרתה שינוי יסודי של הרגלי הקריאה של ילדים ובני נוער בישראל. הפרויקט נמשך גם בשנים 2005 עד 2019. מטרת הפרויקט היא להעלות את עידוד הקריאה על סדר היום הציבורי. הפרויקט כולל מסע הסברה ציבורי, מימון שעות סיפור ברחבי הארץ, פעילויות בשבוע הספר ושיתופי פעולה עם ערוץ הילדים ואמצעי תקשורת אחרים.

תרומת מחשבים וציוד נלווה - הבנק מודע לחשיבות הרבה הקיימת בהשקעה טכנולוגית, בחינוך ובקידום ילדים ובני נוער, ועל-כן תורם מחשבים וציוד נלווה מדי שנה.
בשנת 2019 תרם הבנק כ-320 מערכות מחשב ובנוסף ציוד נלווה.

"פועלים למען תרבות וטבע בישראל" - הבנק רואה חשיבות עליונה בקירוב העם למורשתו ולתרבותו. במסגרת זו החליט, לאפשר להורים ולילדיהם בכל הארץ לטייל בחג וליהנות ממגוון של אתרים הפרושים ברחבי המדינה, מבלי שביקורים אלה יטילו עול כספי כבד על שכמן של המשפחות. בחג הפסח בשנת 2005 השיק הבנק פרויקט מיוחד, שבמסגרתו הוזמנו כל תושבי המדינה לביקור - ללא תשלום - באתרים ברחבי ישראל, במהלך חול המועד. מאז, פרויקט זה הפך למסורת והתקיים גם בחג הפסח בשנת 2019.

תמיכה באנשים עם מוגבלות - אנו בבנק הפועלים רואים בשוויון זכויות ובנגישות לאנשים עם מוגבלות נושא מהותי, המהווה חלק בלתי נפרד מתפיסת השירות והאחריות החברתית שלנו. כחלק מתפיסה זו אנו פועלים לשיפור איכות החיים של אנשים עם מוגבלות ושל יחס החברה כלפיהם, באמצעות הובלת מגוון מהלכים, שיתופי פעולה ומיזמים.
לדוגמא: הבנק קיים תערוכת אמנות בבניין ההנהלה הראשית, שהכנסותיה קודש לעמותות שונות הנוטלות חלק ביוזמה. (כנפיים של קרמבו).

פועלים להצלחה - בנק הפועלים השיק השנה את קרן "פועלים להצלחה", קרן מלגות שמעניקה מימון לסטודנטים מהפריפריה ברחבי הארץ. מטרת הקרן היא לתמוך בצעירים בעלי פוטנציאל מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית בישראל, ולסייע להם להגדיל את טווח האפשרויות שלהם לתעסוקה בעתיד וזאת על-ידי הענקת כ-70 מלגות לנרשמים ללימודי תואר ראשון.
המהלך מנוהל על-ידי עמותת 'חינוך לפסגות' אשר מקדמת מעורבות חברתית של סטודנטים בקרב ילדים ובני נוער בפריפרייה החברתית-גיאוגרפית בכל רחבי הארץ מזה למעלה מ-20 שנה. קרן פועלים להצלחה מתמקדת ב-3 קהלי יעד: סטודנטים - מקבלי המלגות, תלמידים - שיקבלו הדרכות וכלים להעצמה אישית לקראת קריירה בעולם החדש, ולעצמאות פיננסית, ולבסוף הורי התלמידים, שיזכו גם הם לחשיפת תכנים של חינוך וחירות פיננסית למשפחות.

פעילות באוכלוסייה הערבית - הבנק שם דגש מיוחד על קידום פרויקטים אל מול האוכלוסייה הערבית ובכלל זה תרומות ייעודיות לפרויקטים שונים ומגוונים אל מול אוכלוסייה זו.

פרויקט חינוך פיננסי עם רשת אורט - הבנק נרתם, בשיתוף עם רשת אורט, לקדם את הנושא של חינוך פיננסי וחינוך להתנהלות כלכלית נבונה בקרב בני נוער ושיפור הדיאלוג הפיננסי בין ההורים לילדיהם.
עם השלמת פיתוח הסביבה הלימודית וכתיבת תכני הלימוד בחודשים האחרונים, יוצאת התוכנית להטמעה בכל בתי הספר ברשת אורט.

"מתן - משקיעים בקהילה" (להלן: "מתן") - מאז שנת 1999 נרתם הבנק לפעילות למען הקהילה בשיתוף עם עמותת מתן. באמצעות "קמפיין מתן" נחשפים עובדים מתנדבים לצורכי הקהילה ולחשיבות הנתינה ומעבירים מסר זה לחבריהם. המודל מבוסס על שותפות בין ההנהלה והעובדים במקום העבודה. כל תרומות העובדים וההנהלה ל"מתן" מיועדות למגוון רחב של נושאים חברתיים, במטרה לסייע לקבוצות חלשות בחברה ולחזק אותן. התרומות מחולקות בהליך מיוחד, הכולל בדיקה של הצרכים ושל האפקטיביות. עובדי הבנק נוטלים חלק כמתנדבים בוועדת ייעוד הכספים של "מתן", אשר מחליטה על חלוקת הכספים בקהילה וכ"משקיפי מתן", המסייעים בתהליך הבקרה על השימוש בכספי התרומות.
"מתן" מחויבת להעביר את התרומות לעמותות, או לנושאים חברתיים על-פי בחירת העובד.

ערך לדרך - מיזם להעצמת עמותות בשיתוף עמותת "טופז". המיזם מציע לעמותות ברחבי הארץ, בתחומי עיסוק מגוונים, מסלול הכשרה ייעודי במסגרתו מקבלות העמותות ליווי והדרכה במשך שנה, שמקנה להם כלים לגיוס משאבים ולפיתוח זרוע הכנסות מניבות.

8. נספחים

8.1. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב תקופתי

טבלה 8-1: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית	**11,920**	11,672	10,613	9,962	9,660
הוצאות ריבית	**(2,601)**	(2,766)	(2,189)	(2,004)	(1,950)
הכנסות ריבית, נטו	**9,319**	8,906	8,424	7,958	7,710
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**1,276**	613	202	179	437
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**8,043**	8,293	8,222	7,779	7,273
הכנסות שאינן מריבית					
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	**559**	1,445	652	1,163	1,034
עמלות	**3,240**	3,318	3,338	3,617	3,838
הכנסות אחרות	**90**	105	163	137	124
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית	**3,889**	4,868	4,153	4,917	4,996
הוצאות תפעוליות ואחרות					
משכורות והוצאות נלוות	**4,018**	4,097	4,209	4,239	4,467
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,334**	1,376	1,350	1,404	1,423
הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**-**	-	-	-	7
הוצאות אחרות	**3,424**	3,487	2,562	2,499	1,680
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**8,776**	8,960	8,121	8,142	7,577
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**3,156**	4,201	4,254	4,554	4,692
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**1,681**	2,009	1,959	2,229	1,978
רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים	**1,475**	2,192	2,295	2,325	2,714
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**11**	4	17	12	21
רווח נקי מפעילות נמשכת	**1,486**	2,196	2,312	2,337	2,735
רווח נקי מפעילות מופסקת	**296**	364	314	274	280
רווח נקי					
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**1,782**	2,560	2,626	2,611	3,015
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**17**	35	34	17	67
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,799**	2,595	2,660	2,628	3,082
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים					
רווח בסיסי					
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1.35**	1.95	2	1.98	2.32
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת	**1.13**	1.68	1.76	1.77	2.11
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת	**0.22**	0.27	0.24	0.21	0.21
רווח מדולל					
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1.35**	1.94	1.99	1.97	2.31
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת	**1.13**	1.67	1.75	1.76	2.10
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת	**0.22**	0.27	0.24	0.21	0.21

טבלה 2-8: מאזן מאוחד לשנים 2015-2019 - מידע רב תקופתי

	ליום 31 בדצמבר				
	2019	2018	2017	2016	2015
	במיליוני ש"ח				
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**88,122**	84,459	86,093	80,367	64,964
ניירות-ערך	**59,486**	56,116	65,416	71,429	62,865
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**471**	708	684	375	119
אשראי לציבור	**297,647**	286,265	269,505	263,841	271,765
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,707)**	(3,758)	(3,652)	(3,963)	(4,285)
אשראי לציבור, נטו	**292,940**	282,507	265,853	259,878	267,480
אשראי לממשלות	**1,971**	2,428	2,292	2,561	2,564
השקעות בחברות כלולות	**192**	103	198	150	142
בניינים וציוד	**3,233**	3,111	3,123	3,097	3,157
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**-**	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,143**	10,534	12,013	11,916	12,789
נכסים אחרים	**5,281**	5,850	5,323	5,677	6,017
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	**849**	15,110	13,429	12,655	11,541
סך-כל הנכסים	**463,688**	460,926	454,424	448,105	431,638
התחייבויות והון					
פיקדונות הציבור	**361,645**	352,260	347,344	338,494	321,718
פיקדונות מבנקים	**3,520**	4,528	3,649	4,077	4,542
פיקדונות הממשלה	**685**	208	320	345	354
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**3**	-	367	484	83
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**26,853**	30,024	29,058	33,560	34,475
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,050**	9,676	12,049	12,587	13,806
התחייבויות אחרות	**20,711**	11,841	11,199	9,840	8,393
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	**-**	14,733	14,434	14,493	15,048
סך-כל ההתחייבויות	**425,467**	423,270	418,420	413,880	398,419
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**38,181**	37,544	35,863	34,047	33,032
זכויות שאינן מקנות שליטה	**40**	112	141	178	187
סך-כל ההון	**38,221**	37,656	36,004	34,225	33,219
סך-כל ההתחייבויות וההון	**463,688**	460,926	454,424	448,105	431,638

8.2. דוח רווח והפסד ומאזן - מידע רב רבעוני

טבלה 3-8: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2019-2018 - מידע רב-רבעוני

	בשנת 2019				בשנת 2018			
	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית	**2,772**	**2,593**	**3,730**	**2,825**	2,975	2,895	3,274	2,528
הוצאות ריבית	**(479)**	**(310)**	**(1,264)**	**(548)**	(685)	(667)	(972)	(442)
הכנסות ריבית, נטו	**2,293**	**2,283**	**2,466**	**2,277**	2,290	2,228	2,302	2,086
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**876**	**(40)**	**319**	**121**	189	118	90	216
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**1,417**	**2,323**	**2,147**	**2,156**	2,101	2,110	2,212	1,870
הכנסות שאינן מריבית								
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	**246**	**58**	**166**	**89**	450	406	361	228
עמלות	**836**	**815**	**804**	**785**	826	822	844	826
הכנסות אחרות	**32**	**11**	**29**	**18**	45	13	25	22
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית	**1,114**	**884**	**999**	**892**	1,321	1,241	1,230	1,076
הוצאות תפעוליות ואחרות								
משכורות והוצאות נלוות	**947**	**1,010**	**1,018**	**1,043**	971	1,020	1,062	1,044
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**345**	**351**	**324**	**314**	349	341	343	343
הוצאות אחרות	**1,645**	**609**	**650**	**520**	1,657	623	629	578
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**2,937**	**1,970**	**1,992**	**1,877**	2,977	1,984	2,034	1,965
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	**(406)**	**1,237**	**1,154**	**1,171**	445	1,367	1,408	981
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	**268**	**523**	**441**	**449**	424	548	593	444
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לאחר מסים	**(674)**	**714**	**713**	**722**	21	819	815	537
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים	**4**	**3**	**4**	**-**	(4)	-	4	4
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת	**(670)**	**717**	**717**	**722**	17	819	819	541
רווח נקי מפעילות מופסקת	**38**	**16**	**151**	**91**	85	109	93	77
רווח (הפסד) נקי								
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(632)**	**733**	**868**	**813**	102	928	912	618
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**3**	**3**	**3**	**8**	(5)	22	8	10
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**(629)**	**736**	**871**	**821**	97	950	920	628
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים								
רווח (הפסד) בסיסי								
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת	**(0.50)**	**0.54**	**0.54**	**0.55**	0.02	0.63	0.62	0.41
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת	**0.03**	**0.01**	**0.11**	**0.07**	0.06	0.08	0.07	0.06
רווח (הפסד) מדולל								
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות נמשכת	**(0.50)**	**0.54**	**0.54**	**0.54**	0.01	0.63	0.62	0.41
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מפעילות מופסקת	**0.03**	**0.01**	**0.11**	**0.07**	0.06	0.08	0.07	0.06

טבלה 4-8: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2018-2019 - מידע רב-רבעוני

	בשנת 2019			
	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**88,122**	**72,517**	**72,913**	**78,332**
ניירות-ערך	**59,486**	**65,592**	**71,116**	**66,259**
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**471**	**529**	**326**	**714**
אשראי לציבור	**297,647**	**294,980**	**292,635**	**286,874**
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,707)**	**(3,973)**	**(4,012)**	**(3,826)**
אשראי לציבור, נטו	**292,940**	**291,007**	**288,623**	**283,048**
אשראי לממשלות	**1,971**	**2,062**	**2,145**	**2,279**
השקעות בחברות כלולות	**192**	**107**	**105**	**103**
בניינים וציוד	**3,233**	**3,051**	**3,053**	**3,077**
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,143**	**12,692**	**9,575**	**10,246**
נכסים אחרים	**5,281**	**4,961**	**5,588**	**5,954**
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	**849**	**829**	**803**	**15,766**
סך-כל הנכסים	**463,688**	**453,347**	**454,247**	**465,778**
התחייבויות והון				
פיקדונות הציבור	**361,645**	**348,027**	**352,112**	**354,232**
פיקדונות מבנקים	**3,520**	**3,178**	**3,034**	**3,328**
פיקדונות הממשלה	**685**	**485**	**322**	**358**
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**3**	**10**	**19**	**5**
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**26,853**	**28,337**	**30,080**	**29,695**
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,050**	**13,728**	**10,280**	**10,429**
התחייבויות אחרות	**20,711**	**20,321**	**18,851**	**12,402**
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	**-**	**-**	**-**	**16,758**
סך-כל ההתחייבויות	**425,467**	**414,086**	**414,698**	**427,207**
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**38,181**	**39,218**	**39,503**	**38,481**
זכויות שאינן מקנות שליטה	**40**	**43**	**46**	**90**
סך-כל ההון	**38,221**	**39,261**	**39,549**	**38,571**
סך-כל ההתחייבויות וההון	**463,688**	**453,347**	**454,247**	**465,778**

טבלה 4-8: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2019-2018 - מידע רב-רבעוני (המשך)

	בשנת 2018			
	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	84,459	77,622	83,261	78,125
ניירות-ערך	56,116	57,943	59,616	61,508
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	708	887	628	608
אשראי לציבור	286,265	279,536	276,148	274,553
הפרשה להפסדי אשראי	(3,758)	(3,730)	(3,690)	(3,760)
אשראי לציבור, נטו	282,507	275,806	272,458	270,793
אשראי לממשלות	2,428	2,309	2,329	2,476
השקעות בחברות כלולות	103	108	108	101
בניינים וציוד	3,111	2,994	3,026	3,044
נכסים בגין מכשירים נגזרים	10,534	9,928	10,732	12,273
נכסים אחרים	5,850	5,659	5,342	5,282
נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת	15,110	14,665	13,866	13,985
סך-כל הנכסים	460,926	447,921	451,366	448,195
התחייבויות והון				
פיקדונות הציבור	352,260	341,775	345,717	344,703
פיקדונות מבנקים	4,528	4,357	3,846	3,102
פיקדונות הממשלה	208	292	297	385
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-	11	10	6
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	30,024	28,647	29,949	26,214
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	9,676	9,164	9,939	11,436
התחייבויות אחרות	11,841	11,163	10,434	10,857
התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת	14,733	14,794	14,394	15,276
סך-כל ההתחייבויות	423,270	410,203	414,586	411,979
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	37,544	37,613	36,654	36,084
זכויות שאינן מקנות שליטה	112	105	126	132
סך-כל ההון	37,656	37,718	36,780	36,216
סך-כל ההתחייבויות וההון	460,926	447,921	451,366	448,195

8.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים

טבלה 8-5: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו

	2019				2018			
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית	**2,772**	**2,593**	**3,730**	**2,825**	2,975	2,895	3,274	2,528
הוצאות ריבית	**(479)**	**(310)**	**(1,264)**	**(548)**	(685)	(667)	(972)	(442)
הכנסות ריבית, נטו	**2,293**	**2,283**	**2,466**	**2,277**	2,290	2,228	2,302	2,086
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	**246**	**58**	**166**	**89**	450	406	361	228
סך הרווח המימוני המדווח	**2,539**	**2,341**	**2,632**	**2,366**	2,740	2,634	2,663	2,314
בניטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:								
הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	**3**	**169**	**76**	**(23)**	73	9	30	68
רווח (הפסד) מהשקעות במניות	**91**	**12**	**95**	**155**	160	167	27	49
הפסד מירידת-ערך מניות של חברות מוחזקות	**7**	**(63)**	**-**	**-**	-	-	-	-
רווחים (הפסדים) בגין הלוואות שנמכרו	**8**	**-**	**1**	**-**	(2)	-	40	18
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים[1]	**49**	**(136)**	**(77)**	**(97)**	(35)	96	41	(38)
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל[2]	**(20)**	**(28)**	**(35)**	**(65)**	17	6	55	(5)
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת[3]	**2,401**	**2,387**	**2,572**	**2,396**	2,527	2,356	2,470	2,222

(1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
(2) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.
(3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
מזה בגין השפעות שינויים במדד: הוצאה של 28 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של 2019, הוצאה של 76 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של 2019, הכנסה של 158 מיליון ש"ח ברבעון השני של 2019, הוצאה של 33 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2019, הכנסה של 5 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2018, הכנסה של 19 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2018, הכנסה של 138 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2018, הוצאה של 34 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2018.

טבלה 6-8: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים**

	2019				2018			
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון
	במיליוני ש"ח							
הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי	**966**	**155**	**268**	**230**	293	167	222	153
קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית	**(191)**	**(306)**	**(254)**	**(200)**	(217)	(289)	(228)	(256)
הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי	**775**	**(151)**	**14**	**30**	76	(122)	(6)	(103)
הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו	**101**	**111**	**305**	**91**	113	240	96	319
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*	**876**	**(40)**	**319**	**121**	189	118	90	216
* מזה:								
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**851**	**(103)**	**256**	**51**	88	(37)	(17)	87
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**13**	**7**	**8**	**3**	2	20	6	5
הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**13**	**59**	**54**	**65**	95	135	103	124
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**(1)**	**(3)**	**1**	**2**	4	-	(2)	-
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי	**876**	**(40)**	**319**	**121**	189	118	90	216
שיעור ההוצאה מסך האשראי לציבור***:								
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי	**1.31%**	**0.21%**	**0.37%**	**0.32%**	0.41%	0.24%	0.32%	0.22%
שיעור ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור****	**1.45%**	**0.36%**	**0.79%**	**0.45%**	0.57%	0.59%	0.46%	0.69%
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**1.19%**	**(0.05%)**	**0.44%**	**0.17%**	0.27%	0.17%	0.13%	0.32%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.17%**	**0.01%**	**0.13%**	**0.17%**	0.28%	0.15%	0.25%	0.11%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**10.96%**	**0.50%**	**9.47%**	**12.86%**	21.29%	10.94%	18.32%	8.18%

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.
*** על בסיס שנתי.
**** ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

טבלה 8-7: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים

	2019				2018			
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון
	במיליוני ש"ח							
עמלות								
דמי ניהול חשבונות	**218**	**222**	**212**	**218**	231	230	227	232
פעילות בניירות-ערך	**177**	**173**	**174**	**174**	196	174	182	189
כרטיסי אשראי, נטו	**85**	**85**	**88**	**63**	64	81	70	67
טיפול באשראי	**76**	**46**	**46**	**54**	45	47	76	55
עמלות מעסקי מימון	**122**	**122**	**119**	**116**	114	115	111	110
עמלות אחרות	**158**	**167**	**165**	**160**	176	175	178	173
סך-הכל עמלות	**836**	**815**	**804**	**785**	826	822	844	826
הכנסות אחרות	**32**	**11**	**29**	**18**	45	13	25	22
סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות	**868**	**826**	**833**	**803**	871	835	869	848

טבלה 8-8: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות

	2019				2018			
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון
	במיליוני ש"ח							
הוצאות שכר								
שכר	**863**	**880**	**889**	**941**	938	890	952	960
מענקים ותגמול מבוסס מניות	**84**	**130**	**129**	**102**	33	130	110	84
סך-הכל שכר	**947**	**1,010**	**1,018**	**1,043**	971	1,020	1,062	1,044
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**345**	**351**	**324**	**314**	349	341	343	343
אחרות[1][2][3]	**1,645**	**609**	**650**	**520**	1,657	623	629	578
סך-הכל	**2,937**	**1,970**	**1,992**	**1,877**	2,977	1,984	2,034	1,965

(1) כולל הוצאות (הכנסות) לסגירת פעילות הבנקאות הפרטית בשוויץ; ברבעון רביעי של שנת 2019 הכנסה בסך של 4 מיליון ש"ח, ברבעון שני של שנת 2019 הוצאה בסך של 76 מיליון ש"ח וברבעון השלישי של שנת 2018 הוצאה בסך של 30 מיליון ש"ח.

(2) הרבעון הרביעי של שנת 2019 כולל הוצאה בסך של 72 מיליון ש''ח בגין הוצאות משפטיות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והחקירה בנושא FIFA (סך של 100 מיליון ש''ח ברבעון השלישי של שנת 2019, סך של 111 ברבעון השני של שנת 2019, סך של 123 מיליון ש''ח ברבעון הראשון של שנת 2019, סך של 194 מיליון ש''ח ברבעון הרביעי של שנת 2018, סך של 142 מיליון ש''ח ברבעון השלישי של שנת 2018, סך של 103 מיליון ש''ח ברבעון השני של שנת 2018, 87 מיליון ש''ח ברבעון הראשון של שנת 2018).

(3) הרבעון הרביעי של שנת 2019 כולל הוצאה בסך של 985 מיליון ש''ח בגין הוצאות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והחקירה בנושא FIFA (הכנסה בסך של 51 מיליון ש''ח ברבעון השלישי של שנת 2019, הכנסה בסך של 41 מיליון ש''ח ברבעון השני של שנת 2019, הכנסה בסך של 71 מיליון ש''ח ברבעון הראשון של שנת 2019, הוצאה בסך של 952 מיליון ש''ח ברבעון הרביעי של שנת 2018, הכנסה בסך של 14 מיליון ש''ח ברבעון השלישי של שנת 2018, ברבעון השני של שנת 2018 הוצאה בסך של 50 מיליון ש''ח, ברבעון הראשון של שנת 2018 הוצאה בסך של 61 מיליון ש"ח).

טבלה 9-8: נתונים עיקריים לפי רבעונים

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום				
	31.12.2019	30.09.2019	30.06.2019	31.03.2019	31.12.2018
מדדי ביצוע עיקריים					
תשואת הרווח (הפסד) הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון[1]	**(6.22%)**	7.63%	9.26%	8.97%	1.04%
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים[1][2]	**3.69%**	8.30%	8.48%	8.97%	11.02%
תשואת הרווח (הפסד) הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון[1]	**(6.59%)**	7.46%	7.61%	7.94%	0.13%
תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים[1][3]	**3.29%**	8.13%	8.33%	7.94%	10.04%
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים[1]	**359**	798	800	821	991
מרווח מימוני מפעילות שוטפת[1][4]	**2.23%**	2.23%	2.39%	2.24%	2.48%

(1) מחושב על בסיס שנתי.
(2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראכרט והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
(3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
(4) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.

8.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית*[1]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2019			2018			2017		
	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית									
נכסים נושאי ריבית									
אשראי לציבור[3]:									
בישראל	**265,446**	**9,741**	**3.67%**	257,510	10,063	3.91%	243,297	9,198	3.78%
מחוץ לישראל	**16,073**	**860**	**5.35%**	15,278	778	5.09%	16,183	696	4.30%
סך-הכל	**281,519**	**10,601**[4]	**3.77%**	272,788	10,841[4]	3.97%	259,480	9,894[4]	3.81%
אשראי לממשלות:									
בישראל	**2,138**	**66**	**3.09%**	2,440	70	2.87%	2,320	57	2.46%
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	11	-	-
סך-הכל	**2,138**	**66**	**3.09%**	2,440	70	2.87%	2,331	57	2.45%
פיקדונות בבנקים:									
בישראל	**6,072**	**135**	**2.22%**	3,983	105	2.64%	7,153	130	1.82%
מחוץ לישראל	**212**	**(16)**	**(7.55%)**	343	(18)	(5.25%)	869	(11)	(1.27%)
סך-הכל	**6,284**	**119**	**1.89%**	4,326	87	2.01%	8,022	119	1.48%
פיקדונות בבנקים מרכזיים:									
בישראל	**43,301**	**109**	**0.25%**	48,191	56	0.12%	42,102	43	0.10%
מחוץ לישראל	**9,866**	**230**	**2.33%**	9,256	179	1.93%	13,614	151	1.11%
סך-הכל	**53,167**	**339**	**0.64%**	57,447	235	0.41%	55,716	194	0.35%
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר:									
בישראל	**543**	**-**	**-**	746	-	-	474	-	-
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך-הכל	**543**	**-**	**-**	746	-	-	474	-	-

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.

(4) עמלות בסך של 517 מיליוני ש"ח, נכללו בהכנסות ריבית בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 (31 בדצמבר 2018: 524 מיליוני ש"ח; 31 בדצמבר 2017: 591 מיליוני ש"ח).

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית*[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2019			2018			2017		
	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)									
נכסים נושאי ריבית (המשך)									
אגרות-חוב מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה[3]:									
בישראל	**54,960**	**746**	**1.36%**	47,277	598	1.26%	54,636	493	0.90%
מחוץ לישראל	**3,224**	**91**	**2.82%**	4,591	116	2.53%	5,943	108	1.82%
סך-הכל	**58,184**	**837**	**1.44%**	51,868	714	1.38%	60,579	601	0.99%
אגרות-חוב למסחר[3]:									
בישראל	**6,365**	**35**	**0.55%**	7,073	39	0.55%	6,837	23	0.34%
מחוץ לישראל	**16**	**-**	**-**	70	2	2.86%	81	1	1.23%
סך-הכל	**6,381**	**35**	**0.55%**	7,143	41	0.57%	6,918	24	0.35%
נכסים אחרים:									
בישראל	**1,662**	**-**	**-**	665	1	0.15%	478	-	-
מחוץ לישראל	**6**	**1**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך-הכל	**1,668**	**1**	**0.06%**	665	1	0.15%	478	-	-
סך-כל הנכסים נושאי ריבית	**409,884**	**11,998**	**2.93%**	397,423	11,989	3.02%	393,998	10,889	2.76%
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**9,343**	**-**	**-**	15,776	-	-	15,172	-	-
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית[4]	**36,442**	**-**	**-**	38,663	-	-	40,961	-	-
סך-כל הנכסים	**455,669**	**-**	**-**	451,862	-	-	450,131	-	-
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילויות מחוץ לישראל	**29,397**	**1,166**	**3.97%**	29,538	1,057	3.58%	36,701	945	2.57%

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) מהיתרה הממוצעת של אגרות-חוב זמינות למכירה ושל אגרות-חוב למסחר נוכתה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר וכן של רווחים (הפסדים) בגין אגרות-חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 בסך של 166 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2018: (80) מיליוני ש"ח, 31 בדצמבר 2017: 299 מיליוני ש"ח).

(4) לרבות מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית*[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2019			2018			2017		
	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)									
התחייבויות נושאות ריבית									
פיקדונות הציבור:									
בישראל	**194,143**	**1,396**	**0.72%**	195,874	1,331	0.68%	197,184	938	0.48%
לפי דרישה	**86,846**	**215**	**0.25%**	85,968	97	0.11%	83,714	54	0.06%
לזמן קצוב	**107,297**	**1,181**	**1.10%**	109,906	1,234	1.12%	113,470	884	0.78%
מחוץ לישראל	**15,729**	**370**	**2.35%**	14,644	305	2.08%	16,903	179	1.06%
לפי דרישה	**4,010**	**83**	**2.07%**	3,831	62	1.62%	6,691	34	0.51%
לזמן קצוב	**11,719**	**287**	**2.45%**	10,813	243	2.25%	10,212	145	1.42%
סך-הכל	**209,872**	**1,766**	**0.84%**	210,518	1,636	0.78%	214,087	1,117	0.52%
פיקדונות הממשלה:									
בישראל	**235**	**6**	**2.55%**	189	6	3.17%	209	7	3.35%
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך-הכל	**235**	**6**	**2.55%**	189	6	3.17%	209	7	3.35%
פיקדונות מבנקים מרכזיים:									
בישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל	**363**	**9**	**2.48%**	388	10	2.58%	53	-	-
סך-הכל	**363**	**9**	**2.48%**	388	10	2.58%	53	-	-
פיקדונות מבנקים:									
בישראל	**2,299**	**4**	**0.17%**	3,530	9	0.25%	3,012	1	0.03%
מחוץ לישראל	**246**	**10**	**4.07%**	272	14	5.15%	368	12	3.26%
סך-הכל	**2,545**	**14**	**0.55%**	3,802	23	0.60%	3,380	13	0.38%
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר:									
בישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל	**7**	**1**	**14.29%**	79	-	-	439	(2)	(0.46%)
סך-הכל	**7**	**1**	**14.29%**	79	-	-	439	(2)	(0.46%)

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית*[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2019			2018			2017		
	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)									
התחייבויות נושאות ריבית (המשך)									
אגרות-חוב:									
בישראל	**29,174**	**786**	**2.69%**	27,983	1,051	3.76%	29,824	951	3.19%
מחוץ לישראל	**262**	**17**	**6.49%**	583	34	5.83%	1,173	100	8.53%
סך-הכל	**29,436**	**803**	**2.73%**	28,566	1,085	3.80%	30,997	1,051	3.39%
התחייבויות אחרות:									
בישראל	**652**	**5**	**0.77%**	971	11	1.13%	560	5	0.89%
מחוץ לישראל	**79**	**1**	**1.27%**	3			4	1	25.00%
סך-הכל	**731**	**6**	**0.82%**	974	11	1.13%	564	6	1.06%
סך-כל ההתחייבויות נושאות ריבית	**243,189**	**2,605**	**1.07%**	244,516	2,771	1.13%	249,729	2,192	0.88%
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית	**140,881**	**-**	**-**	133,233	-	-	126,690	-	-
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**9,808**	**-**	**-**	14,877	-	-	14,463	-	-
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית[3]	**22,927**	**-**	**-**	22,320	-	-	23,913	-	-
סך-כל ההתחייבויות	**416,805**	**-**	**-**	414,946	-	-	414,795	-	-
סך-כל האמצעים ההוניים	**38,864**	**-**	**-**	36,916	-	-	35,336	-	-
סך-כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	**455,669**	**-**	**-**	451,862	-	-	450,131	-	-
פער הריבית	**-**	**-**	**1.86%**	-	-	1.89%	-	-	1.88%
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית[4]									
בישראל	**380,487**	**8,635**	**2.27%**	367,885	8,524	2.32%	357,297	8,042	2.25%
מחוץ לישראל	**29,397**	**758**	**2.58%**	29,538	694	2.35%	36,701	655	1.78%
סך-הכל	**409,884**	**9,393**	**2.29%**	397,423	9,218	2.32%	393,998	8,697	2.21%
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילויות מחוץ לישראל	**16,686**	**408**	**2.45%**	15,969	363	2.27%	18,940	290	1.53%

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).
(3) לרבות מכשירים נגזרים.
(4) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית*[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2019			2018			2017		
	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה/ (הוצאה)	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה/ (הוצאה)	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה/ (הוצאה)
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
ב. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל									
מטבע ישראלי לא-צמוד									
סך נכסים נושאי ריבית	**286,066**	**8,063**	**2.82%**	281,533	7,865	2.79%	271,247	7,489	2.76%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**146,257**	**(531)**	**(0.36%)**	150,111	(484)	(0.32%)	153,254	(514)	(0.34%)
פער הריבית	**-**	**-**	**2.46%**	-	-	2.47%	-	-	2.42%
מטבע ישראלי צמוד למדד									
סך נכסים נושאי ריבית	**50,853**	**1,579**	**3.11%**	47,443	1,960	4.13%	46,221	1,543	3.34%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**40,503**	**(931)**	**(2.30%)**	39,895	(1,289)	(3.23%)	37,897	(1,022)	(2.70%)
פער הריבית	**-**	**-**	**0.81%**	-	-	0.90%	-	-	0.64%
מטבע-חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ)									
סך נכסים נושאי ריבית	**43,568**	**1,190**	**2.73%**	38,909	1,107	2.85%	39,829	912	2.29%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**39,743**	**(735)**	**(1.85%)**	38,541	(635)	(1.65%)	39,638	(366)	(0.92%)
פער הריבית	**-**	**-**	**0.88%**	-	-	1.20%	-	-	1.37%
סך פעילות בישראל									
סך נכסים נושאי ריבית	**380,487**	**10,832**	**2.85%**	367,885	10,932	2.97%	357,297	9,944	2.78%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**226,503**	**(2,197)**	**(0.97%)**	228,547	(2,408)	(1.05%)	230,789	(1,902)	(0.82%)
פער הריבית	**-**	**-**	**1.88%**	-	-	1.92%	-	-	1.96%

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

טבלה 10-8: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית*[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
	גידול (קיטון) בגלל שינוי[2]		שינוי נטו	גידול (קיטון) בגלל שינוי[2]		שינוי נטו
	כמות	מחיר		כמות	מחיר	
	במיליוני ש"ח					
ג. ניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית						
נכסים נושאי ריבית						
אשראי לציבור:						
בישראל	**291**	**(613)**	**(322)**	555	310	865
מחוץ לישראל	**43**	**39**	**82**	(46)	128	82
סך-הכל	**334**	**(574)**	**(240)**	509	438	947
נכסים נושאי ריבית אחרים:						
בישראל	**44**	**178**	**222**	(29)	152	123
מחוץ לישראל	**(21)**	**48**	**27**	(122)	152	30
סך-הכל	**23**	**226**	**249**	(151)	304	153
סך-כל הכנסות הריבית	**357**	**(348)**	**9**	358	742	1,100
התחייבויות נושאות ריבית						
פיקדונות הציבור:						
בישראל	**(12)**	**77**	**65**	(9)	402	393
מחוץ לישראל	**26**	**39**	**65**	(47)	173	126
סך-הכל	**14**	**116**	**130**	(56)	575	519
התחייבויות נושאות ריבית אחרות:						
בישראל	**(8)**	**(268)**	**(276)**	(31)	144	113
מחוץ לישראל	**(15)**	**(5)**	**(20)**	(31)	(22)	(53)
סך-הכל	**(23)**	**(273)**	**(296)**	(62)	122	60
סך-כל הוצאות הריבית	**(9)**	**(157)**	**(166)**	(118)	697	579
סך-כל הכנסות הריבית פחות הוצאות הריבית	**366**	**(191)**	**175**	476	45	521

* כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.
(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על-ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על-ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

דוח תקופתי לשנת

2019

תקנה 9 דוחות כספיים

הדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים בצירוף חוות דעת רואי החשבון המבקרים, מצורפים ומהווים חלק בלתי נפרד מדוח זה.

תקנה 10ג'

אין.

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן

א. במניות ובניירות-ערך המירים

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
אבוקה חברה להשקעות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	5,000	5	-	100%	100%	100%	100%
אגם חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	1,250,000	1,250,000	3	100%	100%	100%	100%
אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	1,000,000,000	100,000	6	100%	100%	100%	100%
אופז בע"מ	מניות רגילות	0.01	שקל חדש	1,000,770	10,008	1,461	100%	100%	100%	100%
אמ"י נאמנים בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
באמ"י נכסים בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
בי אייג' איי ייעוץ השקעות גליובליות (ישראל) בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
בי.אייץ.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
ביצור בע"מ	מניות רגילות	0.0005	שקל חדש	69,640,000	34,820	(169)	100%	100%	100%	100%
ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	5,999,979	6,000	-	100%	100%	100%	100%
בנק הפועלים (לוקסמבורג) ס.א	מניות רגילות	100	דולר ארצות-הברית	999,900	99,990,000	192	100%	100%	100%	100%
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	-	-	-	-	-	33	-	70%	70%	70%
גדיד פועלים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	1,500,000	1,500,000	1	100%	100%	100%	100%
גלובל פקטורינג בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
דיור ב.פ. בע"מ	-	-	-	-	-	284	-	100%	100%	100%
דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
המטה לביצוע הסדר הקיבוצים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	3	3	-	38%	38%	38%	38%
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	-	-	-	-	-	4	-	100%	100%	100%
הפועלים (קיימן) לימיטד	COMMON	1	דולר ארצות-הברית	13,579,143	13,579,143	40	100%	100%	100%	100%
הפועלים (שוויץ) לימיטד	מניות יסוד	100	פרנק שוויצרי	650,000	65,000,000	638	100%	100%	100%	100%
הפועלים אינטרנשיונל (נ.ו.)	COMMON	1,000	דולר ארצות-הברית	250	250,000	11	100%	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	93,076,887	93,077	110	100%	100%	100%	100%
הפועלים הנפקות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	18,150,006	18,150,006	41	100%	100%	100%	100%
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	-	-	-	-	-	670	-	100%	100%	100%
הפועלים סקיוריטיס יו אס איי אינק	-	-	-	-	-	51	-	100%	100%	100%
זהר-השמש להשקעות בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	19,999	2	918	100%	100%	100%	100%
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.01	שקל חדש	100,000	1,000	-	100%	100%	100%	100%
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	42	-	-	42%	42%	42%	42%
חצרון חברה להשקעות בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	33%	33%	33%
טרינל אל טי די אין ליקוד־יישן	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
יפת רישומים בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
ישראכרט בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	66,009,318	66,009,318	856	33%	33%	33%	33%
ישראכרט מימון בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
מבנים וציוד בע"מ	מניות רגילות	-	שקל חדש	95	10	-	95%	100%	100%	100%
מי-עוז בע"מ	-	-	-	-	-	37	-	100%	100%	100%
מרכז סליקה בנקאי בע"מ	מניות רגילות	-	שקל חדש	6,250,000	6,250	29	25%	25%	25%	25%
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
ספנות שרותי נאמנות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	30,000	30,000	-	100%	100%	100%	100%
עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	100,000	10	-	100%	100%	100%	100%
פועלים - החזקות פיננסיות (1993) בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	3,070	3,070	6	100%	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
פועלים אופקים בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים בתבונה בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	10,000	10,000	90	100%	100%	100%	100%
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת	-	-	-	-	-	-	-	99%	99%	99%
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	48%	48%	100%
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	-	-	-	-	-	-	-	0%	0%	100%
פועלים וונצ'רס בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים ונצ'ר סרביסס ישראל בע"מ	-	-	-	-	-	4	-	100%	100%	100%
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ	-	-	-	-	-	23	-	100%	100%	100%
פועלים סהר בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	16,108	16,108	49	100%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	40,021	40,021	796	-	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	464,308	464,308	-	5%	100%	100%	100%
פועלים שרותי נאמנות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	200,005	200,005	31	100%	100%	100%	100%
פועלית בע"מ	מניות רגילות	-	שקל חדש	129,050,000	12,905	-	100%	100%	100%	100%
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדיגס אל פי	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
פיטנגו 2019 אס פי וי די.אנ שותפות מוגבלת	-	-	-	-	-	-	-	39%	39%	39%
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	50,000	50,000	191	100%	100%	100%	100%
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	5,000	5	191	100%	100%	100%	100%
פקעות פועלים בע"מ	מניות רגילות	100	שקל חדש	370,214	37,021,400	301	100%	100%	100%	100%
פרימיום אקספרס בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
צדית בע"מ	מניות רגילות	-	שקל חדש	1	-	-	-	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
צמרת מימונים בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	58,351,356,355	5,835,136	531	100%	100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות הנהלה א'	-	שקל חדש	20	-	531	100%	100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות הנהלה ב'	0.0001	שקל חדש	20	-	531	100%	100%	100%	100%
רבדים (נכסים) בע"מ	מניות רגילות	-	שקל חדש	20,000	2	-	100%	100%	100%	100%
רמחל פועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	32	-	-	100%	100%	100%	100%
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	מניות רגילות	1	דולר ארצות-הברית	1	1	307	-	100%	100%	100%
תוט תיור וטיול בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	-	100%	100%
תמורה חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	5,009,997	501	-	100%	100%	100%	100%
תעודה חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	-	שקל חדש	60,000,000	6,000	221	100%	100%	100%	100%
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	-	-	-	-	-	-	-	91%	100%	100%
תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	4,420	-	4,740	100%	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות לתאריך המאזן (המשך)

ב. באגרות-חוב ובשטרי-הון

	תנאי הצמדה	יתרה מאזנית (מיליוני ש"ח)	שיעור ריבית (ב-%)	שנת פירעון סופי
שם חברה				
ביצור בע"מ	לא-צמוד	200	-	ללא מועד פירעון
זהר - השמש להשקעות בע"מ	לא-צמוד	850	-	ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה	לא-צמוד	29	-	ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	לא-צמוד	286	-	ללא מועד פירעון
פועלים סהר	לא-צמוד	250	-	ללא מועד פירעון

ג. יתרת הלוואות ליום 31 בדצמבר 2019

	יתרת הלוואות ליום 31.12.19	שיעור ריבית הלוואות לא-צמודות	שיעור ריבית הלוואות מטבע-חוץ	שיעור ריבית הלוואות צמודות מדד	שיעור ריבית הלוואות צמודות מטבע-חוץ	זמן פירעון סופי
	מיליוני ש"ח		%			
שם החברה						
ביצור בע"מ	200	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
בנק הפועלים (לוקסמבורג) אל.טי.די	1,440	-	2.22-4.78	-	-	2025
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	20	-	5.49	-	-	04.03.2020
גלובל פקטורינג בע"מ	58	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
זהר השמש להשקעות בע"מ	850	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
ישראכרט בע"מ	3,001	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה בע"מ	29	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
פועלים סהר	250	-	-	-	-	ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	286	-	-	-	-	ללא מועד פירעון

ד. רשימת חברות לא פעילות:

בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה	בפירוק מרצון
הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ	
חברה לפתוח אשקלון ברנע בע"מ	
חברת כפר הנופש אשקלון בע"מ	בפירוק מרצון
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	
חברת נאמנות של תעוש בע"מ	בפירוק מרצון
חברת עודאר בע"מ	
מטעי רמתיים בע"מ	
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	בפירוק מרצון
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	בפירוק מרצון
קרקעות בגושים 7123 7124 7128 בע"מ	
רותסה בע"מ	בפירוק מרצון
תוט תיור וטיול בע"מ	בפירוק מרצון
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	בפירוק מרצון

תקנה 12 שינויים בהשקעות הבנק בחברות בנות ובחברות כלולות בתקופת הדוח

	סוג המניה					
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	תאריך השינוי	מהות השינוי	סך-הכל ערך נקוב	עלות (במיליוני ש"ח)
שם החברה							
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד		פר"ש	29.1.19	השקעה		185
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד		פר"ש	27.2.19	השקעה		545
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד		פר"ש	5.3.19	השקעה		181
הפועלים (שוויץ) לימיטד	יסוד		פר"ש	25.7.19	השקעה		179
הפועלים (שוויץ) לימיטד			פר"ש	16.3.20	השקעה		95
פרימיום אקספרס בע"מ			שקל	3.3.19	מכירה		456
ישראכרט בע"מ			שקל	8.4.19	מכירה על-ידי הנפקה לציבור		1,510
ישראכרט בע"מ			שקל	9.3.20	דיבידנד בעין		720

חברות שנסגרו ברשם החברות במהלך השנה:
פועלים אססט מנג'מנט (אירלנד)

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות הבנק מהן לתאריך המאזן*

	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה		הכנסות הבנק		
	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	ריבית	דמי ניהול	דיבידנד
			במיליוני ש"ח		
שם החברה					
אופז בע"מ	21	30			
בי.אייץ.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק	2				
ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	7				
בנק הפועלים (לוקסמבורג) ס.א	(13)				
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	1		19		
גלובל פקטורינג בע"מ	7		58	2	
דיור ב.פ. בע"מ	18		3	1	
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	(1)				
הפועלים (קיימן) לימיטד	(1)				
הפועלים (שוויץ) לימיטד	(683)	2			
הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	1				
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	9	11			
הפועלים סקיוריטיס יו אס איי אינק	(4)				
זהר-השמש להשקעות בע"מ	84	21			

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו.
חברות הבת בחו"ל במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31.12.19.

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות קשורות והכנסות הבנק מהן לתאריך המאזן* (המשך)

	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה		הכנסות הבנק		
	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	ריבית	דמי ניהול	דיבידנד
	במיליוני ש"ח				
שם החברה					
ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ	6				
ישראכרט בע"מ	65	(16)			
ישראכרט מימון בע"מ	101				
מי-עוז בע"מ	9				
עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ	2		18	241	
פרימיום אקספרס בע"מ	47				
פועלים וונצ'רס בע"מ	25				
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ	23				
פועלים סהר בע"מ	(15)				
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	(8)				
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	4			56	
פועלית בע"מ	4				
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	22				
פקעות פועלים בע"מ	4	3			
צדית בע"מ	2				
צמרת מימונים בע"מ	14				
קונטיננטל פועלים בע"מ	3				
רבדים (נכסים) בע"מ	49				
רמחל פועלים בע"מ	4				
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	17				
תעודה חברה פיננסית בע"מ	3				
תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	(16)	48			

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו.
חברות הבת בחו"ל במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31.12.19.

תקנה 14 רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד

הרשימה נכללת בביאור 29 ד' בדוחות הכספיים.

תקנה 20 מסחר בבורסה - ניירות-ערך שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר

אין.

תקנה 21 גמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

פרטים בדבר שכר והטבות למקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה בקבוצת הבנק, נכללו בדוח ממשל תאגידי, עמוד 277.
גמול הניתן לדירקטורים, למעט ליו"ר הדירקטוריון שאינו חורג מהמקובל ומשולם לפי תקנות 4 ו-5 לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, הסתכם בשנת 2019 בסך של כ-5,983 אלפי ש"ח.

תקנה 21א השליטה בתאגיד

עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ. ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה, שקיבלה מבנק ישראל, אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה ומאז אין בבנק בעל מניות שהינו בעל שליטה. לפרטים נוספים, ראה סעיף 6.6 בדוח ממשל תאגידי.

תקנה 22 עסקות עם בעלי שליטה

החל מיום 22 בנובמבר 2018 הבנק הינו תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה ואין בבנק בעל שליטה לפי הוראות חוק החברות או חוק ניירות-ערך. לפרטים בדבר אמות מידה שקבעה ועדת הביקורת בקשר עם אישור ודיווח עסקות בעלי עניין של הבנק ראה בסעיף 6.7 בדוח ממשל תאגידי ובביאור 33 בדוחות הכספיים.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (ביחס לסעיף קטן ג', הנתונים הינם לסוף חודש ינואר 2020)

א. החזקה על-ידי בעלי עניין במניות הבנק:

	מס' תאגיד	מניות ע"נ בש"ח[2]	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה[1]	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
שם בעל עניין						
אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות")	512705153	210,543,761	15.74	15.77	15.74	15.74
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - נוסטרו	520036120	2,390,719	0.18	0.18	0.18	0.18
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - קופות-גמל	520036120	79,410,855	5.94	5.95	5.94	5.94
הפניקס אחזקות בע"מ - נוסטרו	520017450	2,227,004	0.17	0.17	0.17	0.17
הפניקס אחזקות בע"מ - ביטוח.	520017450	233,132	0.02	0.02	0.02	0.02
הפניקס אחזקות בע"מ - קופות-גמל	520017450	44,046,950.66	3.29	3.30	3.29	3.29
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	33,281,220.92	2.49	2.49	2.49	2.49
אלטשולר-שחם גמל ופנסיה בע"מ	513173393	63,162,390	4.72	4.73	4.72	4.72
אלטשולר-שחם ניהול קרנות נאמנות בע"מ	511944670	4,521,503	0.34	0.34	0.34	0.34

(1) הבנק מחזיק 2,208,952 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.
(3) שיעור ההחזקה של אריסון החזקות בכוח ההצבעה הנזכר בטבלה, חושב ביחס לסך המניות בהחזקתה ולא הוקטן לפי ההוראה בהיתר ההחזקה שקיבלה גב' אריסון מבנק ישראל, על-פיה אריסון לא תצביע בכוח זכויות ההצבעה העולות על 5% מאמצעי השליטה בבנק. בהתאם לא הוגדלו גם שיעורי ההחזקה בהצבעה של יתר המחזיקים.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ב. החזקות מניות הבנק על-ידי דירקטורים

	מס' תאגיד		מניות ע"נ בש"ח[2]	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה[1]	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
שם בעל עניין							
עודד ערן	053378824	מ.ר	41,769	0.00	0.00	0.00	0.00
משה קורן	1228998	מ.ר	13,000	0.00	0.00	0.00	0.00

החזקת מניות הבנק על-ידי נושאי משרה בכירה:[1]

	מס' תאגיד		מניות ע"נ בש"ח[2]	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה[1]	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
דב קוטלר	054010483	מ.ר	1,806	0.00	0.00	0.00	0.00
יעל אלמוג	059284745	מ.ר	17,974	0.00	0.00	0.00	0.0
אמיר בכר	029331113	מ.ר	24,356	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	2,322			0.00	0.00
אתי בן-זאב	023571540	מ.ר	59,560	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	3,955			0.00	0.00
צחי כהן	022007587	מ.ר	212,828	0.02	0.02	0.02	0.02
		rsu	4,809			0.00	0.00
עופר לוי	052222577	מ.ר	136,200	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	5,320			0.00	0.00
ידין ענתבי	028078525	מ.ר	209,903	0.02	0.02	0.02	0.02
		rsu	4,537			0.00	0.00
דלית טובה רביב	024149783	מ.ר	57,771	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	2,736			0.00	0.00
גולן שרמן	023706583	מ.ר	27,534	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	3,234			0.00	0.00
זאב חיו	057069676	מ.ר	104,487	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	5,310			0.00	0.00
גלעד בלוך	028487296		1,346	0.00	0.00	0.00	0.00
אסף אזולאי	052807120	מ.ר	8,617	0.00	0.00	0.00	0.00

(1) החזקות נושאי המשרה הבכירה ביחידות RSU בטבלה הינן סמוך לפני מועד פרסום הדוח. בשל התשואה להון שהשיג הבנק בשנת 2019 כ-35.7% מיחידות אלה לא יבשילו ויפקעו.
(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ג. החזקה על-ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בניירות-ערך של חברת פועלים הנפקות בע"מ

שם בעל עניין	מס' תאגיד/ת.ז	שם ניירות-ערך	כמות
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - נוסטרו	520036120	פועלים הנפקות י'	10,605.00
		פועלים הנפקות יא'	656,870.00
		פועלים הנפקות שה נד 1	222,231.00
		פועלים הנפקות הת יד'	6,124,286.00
		פועלים הנפקות 32	26,888,278.00
		פועלים הנפקות טו'	337,781.00
		פועלים הנפקות 33	28,932,444.00
		פועלים הנפקות 34	27,246,183.00
		פועלים הנפקות 35	660,767.00
		פועלים הנפקות 36	23,606,097.00
כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ - קופות-גמל	520036120	פועלים הנפקות י'	174,025,220.00
		פועלים הנפקות יא'	13,739,304.00
		פועלים הנפקות שה נד 1	260,762,865.00
		פועלים הנפקות הת יד'	215,629,393.00
		פועלים הנפקות 32	221,827,066.00
		פועלים הנפקות טו'	6,881,133.00
		פועלים הנפקות 33	45,195,081.00
		פועלים הנפקות 34	314,197,383.00
		פועלים הנפקות יח'	1,215.00
		פועלים הנפקות יט'	1,616.00
		פועלים הנפקות 36	259,118,300.00
		פועלים הנפקות כ'	2,938.00
הפניקס אחזקות בע"מ - נוסטרו	520017450	פועלים הנפקות י'	9,103,038.21
		פועלים הנפקות יא'	32,000.00
		פועלים הנפקות שה נד 1	5,034,700.00
		פועלים הנפקות הת יד'	10,101,252.00
		פועלים הנפקות 32	16,693,836.00
		פועלים הנפקות טו'	8,047,849.00
		פועלים הנפקות 34	21,838,167.79
		פועלים הנפקות יח'	289.00
		פועלים הנפקות 35	450,000.00
		פועלים הנפקות 36	12,736,166.13
		פועלים הנפקות כ'	490.00
הפניקס אחזקות בע"מ - ביטוח	520017450	פועלים הנפקות י'	22,901.00
		פועלים הנפקות הת יד'	444,556.50
		פועלים הנפקות 32	2,502,520.00
		פועלים הנפקות טו'	70,000.00
		פועלים הנפקות 34	1,925,448.48
		פועלים הנפקות יט'	10.00
		פועלים הנפקות 36	6,416,900.00

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

שם בעל עניין	מס' תאגיד/ת.ז	שם ניירות-ערך	כמות
הפניקס אחזקות בע"מ - קופות-גמל	520017450	פועלים הנפקות י'	35,055,686.99
		פועלים הנפקות יא'	24,870,502.66
		פועלים הנפקות שה נד 1	58,647,421.00
		פועלים הנפקות הת יד'	117,951,841.25
		פועלים הנפקות 32	167,940,516.00
		פועלים הנפקות טו'	23,825,932.00
		פועלים הנפקות טז'	2,303,713.00
		פועלים הנפקות 33	10,559,853.88
		פועלים הנפקות 34	264,334,187.96
		פועלים הנפקות יח'	1,120.00
		פועלים הנפקות 35	96,162,617.60
		פועלים הנפקות יט'	584.00
		פועלים הנפקות 36	188,156,276.36
		פועלים הנפקות כ'	1,089.00
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	פועלים הנפקות י'	39,125,290.73
		פועלים הנפקות יא'	24,312,919.72
		פועלים הנפקות שה נד 1	41,209,056.95
		פועלים הנפקות הת יד'	58,103,543.86
		פועלים הנפקות 32	129,456,243.55
		פועלים הנפקות טו'	8,158,987.41
		פועלים הנפקות טז'	6,717,950.25
		פועלים הנפקות 33	12,900,405.63
		פועלים הנפקות 34	98,813,818.68
		פועלים הנפקות יח'	179.00
		פועלים הנפקות 35	55,293,281.70
		פועלים הנפקות יט'	25.00
		פועלים הנפקות 36	149,362,319.39
אלטשולר-שחם - גמל ופנסיה בע"מ	513173393	פועלים הנפקות 32	1,122,221.00
		פועלים הנפקות 33	85,123,167.00
		פועלים הנפקות 34	184,298,677.00
		פועלים הנפקות 36	331,020,370.00
אלטשולר-שחם - ניהול קרנות נאמנות בע"מ	511944670	פועלים הנפקות י'	45,134,058.00
		פועלים הנפקות יא'	16,122,494.00
		פועלים הנפקות הת יד'	7,056,776.00
		פועלים הנפקות 32	63,515,015.00
		פועלים הנפקות 33	30,684,021.00
		פועלים הנפקות 34	138,877,480.00
		פועלים הנפקות 35	49,946,870.00
		פועלים הנפקות 36	114,913,320.00

החזקות בעל עניין - בנק הפועלים בע"מ: ראה תקנה 11. א'.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

פירוט נוסף בדבר המחזיקים העיקריים:

1. אריסון החזקות (1998) בע"מ

Eternity Holdings One Trust ו-Eternity Four-A Trust ("הנאמנויות") מחזיקות ב-30% וב-70%, בהתאמה, ממניות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). הנאמנים של Eternity Holdings One Trust הינם The Northern Trust Company of Delaware ו-Fides VE LLC והנאמנים של Eternity Four-A Trust הינם The Northern Trust Company of Delaware ו-Braiden Services LLC. גב' שרי אריסון (ת.ז. 064767437) הינה הנהנית העיקרית בנאמנויות ויהיה לה שיקול הדעת הבלעדי להצביע באסיפות בעלי המניות של אריסון החזקות מכח יפויי כח, שניתנו לה על-ידי הנאמנים. יפויי הכח ניתנו שלא מתוך כוונה לבטלם כל עוד אריסון החזקות מחזיקה במניות הבנק.

מובהר, כי שיעור ההחזקה של אריסון החזקות בכח ההצבעה הנזכר בטבלה לעיל, חושב ביחס לסך המניות בהחזקתה ולא הוקטן לפי ההוראה בהיתר ההחזקה שקיבלה גב' אריסון מבנק ישראל, על-פיה ממועד כניסתו של ההיתר לתוקף, אריסון לא תצביע בכח זכויות ההצבעה העולות על 5% מאמצעי השליטה בבנק. בהתאם לא הוגדלו גם שעורי ההחזקה בהצבעה של יתר המחזיקים. לפרטים אודות הוראות היתר ההחזקה, לרבות בנוגע לתקופה בה יתאפשר לאריסון למכור את החזקותיה בבנק העולות על 5%, ראה דיווח מיידי של הבנק מיום 4.9.2018 (מס' אסמכתא 2018-01-082039) וכן עמ' 283-284 לדוח התקופתי של הבנק לשנת 2018.

2. כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ ("כלל החזקות")

כלל החזקות הינה חברה ציבורית ללא גרעין שליטה, תושבת ישראל וניירות הערך שלה רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ.

3. הפניקס אחזקות בע"מ ("הפניקס אחזקות")

בעל השליטה בהפניקס אחזקות הינו Belenus Lux S.a.r.l ("בלנוס"), תאגיד שהוקם בלוקסמבורג.
ביום 3.11.2019 רכשה בלנוס את המניות שהחזיקה קבוצת דלק בע"מ והפכה לבעלת השליטה בהפניקס אחזקות.
בעלי השליטה בבלנוס: Lewis (Lee) Sachs, Matthew Botein, CCP III Cayman GP Ltd
הפניקס אחזקות מחזיקה בעקיפין ב-100% מאקסלנס השקעות בע"מ.

4. אלטשולר-שחם בע"מ

אלטשולר-שחם בע"מ ("א"ש") הינה קבוצת דיווח מוסדית הכוללת את אלטשולר-שחם גמל ופנסיה בע"מ ("א"ש גמל ופנסיה") ואלטשולר-שחם ניהול קרנות נאמנות בע"מ ("א"ש קרנות נאמנות").
בעלי השליטה בא"ש הינם:
גלעד אלטשולר (ת.ז 057379315) באמצעות החזקה ב-100% מגילעד אלטשולר החזקות בע"מ, המחזיקה ב-44.53% ממניות א"ש. קלמן שחם ת.ז 000915983 באמצעות החזקה ב-100% מקלמן שחם החזקות בע"מ, המחזיקה ב-44.53% ממניות א"ש. רוני בנין בר ת.ז 336289202 המחזיק בנאמנות ב-9.9% ממניות א"ש.
בעלי השליטה בא"ש גמל ופנסיה הם:
בעלי השליטה בא"ש, כאמור בהערה לעיל, באמצעות החזקתם בא"ש המחזיקה ב-46.31% מא"ש גמל ופנסיה במישרין וב-14.25% בעקיפין באמצעות החזקה (במישרין ובעקיפין באמצעות אלטשולר-שחם החזקות גמל בע"מ) ב-49.67% מפרפקט (י.נ.א) שוקי הון בע"מ ("פרפקט"), המחזיקה ב-28.69% מא"ש גמל ופנסיה; וכן ב. יאיר לוינשטיין באמצעות החזקה של 100% ביאיר לוינשטיין החזקות בע"מ, המחזיקה ב-50.33% מפרפקט המחזיקה כאמור ב-28.69% מא"ש גמל ופנסיה.
בעלי השליטה בא"ש קרנות נאמנות הם:
בעלי השליטה בא"ש קרנות נאמנות הם בעלי השליטה בא"ש כאמור לעיל, באמצעות החזקתם בא"ש המחזיקה ב-80% מא"ש קרנות נאמנות.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או קשורות

	שם בעל העניין	מספר חברה ברשם החברות
שם החברה שבה מחזיק בעל העניין		
אמ"י נאמנים בע"מ	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	510373053
באמ"י נכסים בע"מ	אמ"י נאמנים בע"מ	511584781
באמ"י נכסים בע"מ	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	511584781
בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה	הפועלים (שוויץ) לימיטד	1465245
בי אייג' איי ייעוץ השקעות גליובליות (ישראל) בע"מ	הפועלים (שוויץ) לימיטד	515082931
בי.אייץ.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	352460912
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	774483903
דיור ב.פ. בע"מ	אופז בע"מ	510237878
דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	511727232
דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	511895773
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	הפועלים (קיימן) לימיטד	774177877
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	אופז בע"מ	511391278
הפועלים סקיוריטיס יו אס איי אינק	בי.אייץ.איי - יו.אס.איי הולדינגס אינק	133732556
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	510729205
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	510729742
חצרון חברה להשקעות בע"מ	רבדים (נכסים) בע"מ	510364508
טרינל אל טי די אין ליקוד־יישן	הפועלים (שוויץ) לימיטד	900000606
יפת רישומים בע"מ	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	510125784
מבנים וציוד בע"מ	ביצור בע"מ	510439284
מי-עוז בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	511470999
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	500422084
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	אגם חברה פיננסית בע"מ	500422084
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	500422084
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	תעודה חברה פיננסית בע"מ	500422084
פועלים אופקים בע"מ	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	513624338
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת	פועלים וונצ'רס בע"מ	550019012
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ	512433194
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	512433194
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ	512882317
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	512882317
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	530205905
פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	510820046
פועלים ונצ'ר סרביסס ישראל בע"מ	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	510464795
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ	פועלים אופקים בע"מ	513661025

שם הנייר	מספר מניות	ערך הנקוב למניה	סוג מטבע	ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	שיעור החזקה		
					בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
מניות רגילות	50,000	0.00	שקל חדש	5.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	1	1.00	שקל חדש	1.0	1%	1%	1%
מניות רגילות	99	1.00	שקל חדש	99.0	99%	99%	99%
מניות רגילות	1,000	1.00		1,000.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	1,000	1.00	שקל חדש	1,000.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1.00	דולר ארצות-הברית	100.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	2,355,146,874	0.10		235,514,687.4	70%	70%	70%
מניות רגילות	1,066	0.10	שקל חדש	106.6	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1.00	שקל חדש	100.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1.00	שקל חדש	100.0	100%	100%	100%
Bearer	398,537,083	1.00	פזו אורוגוואי	398,537,083.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1.00	שקל חדש	100.0	100%	100%	100%
COMMON	10	0.01	דולר ארצות-הברית	0.1	100%	100%	100%
מניות רגילות	10	0.00	שקל חדש	0.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	10	0.00	שקל חדש	0.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	335,670	0.10	שקל חדש	33,567.0	33%	33%	33%
מניות רגילות	1,500	100.00	פרנק שוויצרי	150,000.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	1,000	0.00	שקל חדש	0.1	100%	100%	100%
מניות רגילות	5	0.10	שקל חדש	0.5	5%	5%	5%
מניות רגילות	100	1.00	שקל חדש	100.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	3,986,850	1.00		3,986,850.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	4,375	1.00		4,375.0	0%	0%	0%
מניות רגילות	4,375	1.00		4,375.0	0%	0%	0%
מניות רגילות	4,375	1.00		4,375.0	0%	0%	0%
מניות רגילות	50,000	1.00	שקל חדש	50,000.0	100%	100%	100%
ללא הון מניות	99	1.00	שקל חדש	99.0	99%	99%	99%
מניות רגילות	999	1.00	שקל חדש	999.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	1	1.00	שקל חדש	1.0	0%	0%	0%
מניות רגילות	951,330	0.01	שקל חדש	9,513.3	48%	48%	0%
ללא הון מניות	1	1.00	שקל חדש	1.0	0%	0%	100%
ללא הון מניות	100	1.00	שקל חדש	100.0	0%	0%	100%
מניות רגילות	151,660,886	0.01	שקל חדש	1,516,608.9	100%	100%	100%
מניות רגילות א'	2,698	0.10	שקל חדש	269.8	100%	100%	100%
מניות רגילות	1,000	1.00	שקל חדש	1,000.0	100%	100%	100%

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה קשורה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או קשורות (המשך)

	שם בעל העניין	מספר חברה ברשם החברות
שם החברה שבה מחזיק בעל העניין		
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	ביצור בע"מ	520032541
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ	511735185
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	511735185
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ	512693441
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	512693441
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	520043290
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	520043290
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	פועלים וונצ'רס בע"מ	980582800
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדיגס אל פי	פועלים וונצ'רס בע"מ	980582799
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדיגס אל פי	פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	980582799
פיטנגו 2019 אס פי וי די.אנ שותפות מוגבלת	פועלים וונצ'רס בע"מ	540287265
צדית בע"מ	רבדים (נכסים) בע"מ	510437494
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	אופז בע"מ	740000401
תוט תיור וטיול בע"מ	רותסה בע"מ	510810294
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	510549249
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	510549249
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	510549249
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	510549249

שם הנייר	מספר מניות	ערך הנקוב למניה	סוג מטבע	ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	שיעור החזקה		
					בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
מניות רגילות	180,628,882	1.00	שקל חדש	180,628,882.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	1	1.00	שקל חדש	1.0	1%	1%	1%
מניות רגילות	99	1.00	שקל חדש	99.0	99%	99%	99%
מניות רגילות	999	1.00	שקל חדש	999.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	1	1.00	שקל חדש	1.0	0%	0%	0%
מניות רגילות	4,816,131	1.00	שקל חדש	4,816,131.0	48%	48%	48%
מניות רגילות	4,816,131	1.00	שקל חדש	4,816,131.0	48%	48%	48%
מניות רגילות	100	1.00	שקל חדש	100.0	100%	100%	100%
מניות רגילות	99	1.00	שקל חדש	99.0	99%	99%	99%
מניות רגילות	1	1.00	שקל חדש	1.0	1%	1%	1%
ללא הון מניות	1	1.00	שקל חדש	1.0	39%	39%	39%
מניות רגילות	114,799	0.00	שקל חדש	11.5	100%	100%	100%
מניות רגילות	4,999,999	1.00	דולר ארצות-הברית	4,999,999.0	100%	100%	100%
מניות יסוד	1	0.00	שקל חדש	0.0	0%	100%	100%
מניות רגילות	5,219	0.10	שקל חדש	521.9	10%	0%	0%
מניות בכורה	36,000	0.01	שקל חדש	360.0	7%	0%	0%
מניות בכורה א'	40,250,000	0.00	שקל חדש	4,025.0	75%	0%	0%
מניות מיוחדות	1	0.10	שקל חדש	0.1	0%	100%	100%

תקנה 24 א

	הסכום בש"ח	
	רשום	מונפק ונפרע
הון המניות		
מניות רגילות בנות - 1 ש"ח	4,000,000,000	1,337,377,111

מניות רדומות

בנק הפועלים בע"מ מחזיק 2,208,952 מניות רדומות והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
מספר המניות הכלולות בהון המניות המונפק בניכוי המניות הרדומות שאינן מקנות זכויות כלשהן - 1,335,168,159.
המניות רשומות למסחר בבורסות לניירות-ערך בתל-אביב.

תקנה 24 ב מרשם בעלי מניות

ספר בעלי מניות - בנק הפועלים בע"מ	כמות מניות
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ*	1,337,339,115
ציציאן אברהם	31,680
דון מקסוול	2,450
פלורסהיים מרק וציפורה	1,640
אגמון אליהו	700
ברקנר אלברט	603
לוי ויקטוריה	544
מינדל שירה מילכה	122
גבע אריה	100
פנצר נתן	75
זקס ערן	40
יהודה בר-לב	10
נוימן דוד	10
אהרון אליאס	10
כלב ויקטוריה	5
אמ"מ ג. - השקעות ופיננסים בע"מ	2
זקצר רם	1
ארז טל	1
קרמר משה	1
פלדמן אבי	1
לבנת רז	1
סך-הכל	1,337,377,111

* כמות המניות בחברה לרישומים, כלולות 2,208,952 מניות רדומות שבבעלות בנק הפועלים.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1]

שם	**עודד ערן**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 053378824 תאריך לידה: 28.5.1955 מען: צמרות 171/6, הרצליה נתינות: ישראלית וגרמנית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדות הדירקטוריון: ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת אשראי. חבר ועדות הדירקטוריון: ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי, הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית והוועדה לניהול ובקרת סיכונים. כיהן כיו"ר הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית עד ליום 1 ביולי 2019.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	יו"ר דירקטוריון הבנק מיום 1 בינואר 2017.
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	18 בפברואר 2016.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר שני במשפטים, אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר שני בספרות - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במדעי הרוח - האוניברסיטה הפתוחה. דירקטור ובעל שליטה בחברות: חברת עורך-דין עודד ערן ומינורטיל בע"מ. יו"ר הועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר); יו"ר הועד המנהל של קרן פרץ נפתלי (ע"ר); חבר הועד המנהל של אוניברסיטת תל-אביב; ונשיא איגוד הבנקים. שימש יועץ מיוחד למשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות' ומרצה מן החוץ בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**דוד אבנר**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 050782184 תאריך לידה: 29.8.1951 מען: דרך השדות 16, בית יצחק נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	ועדת ביקורת, ועדת תגמול והוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראות חוק החברות.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	10 בספטמבר 2019.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון במתמטיקה ופילוסופיה - אוניברסיטת חיפה. בעל תואר שני במנהל עסקים - הטכניון חיפה. בוגר קורסי מנתחי מערכות מידע ממוחשבות - הטכניון חיפה, המדור ללימודי חוץ. מכהן כיו"ר דירקטוריון Cellomat LDT. ייעץ בעבר לדירקטוריון Starcom Ltd. כיהן עד שנת 2017 כדירקטור בבנק לאומי לישראל בע"מ.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**רונית אברמזון רוקח**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 054121108 תאריך לידה: 17.8.1957 מען: שמשון 5, ירושלים נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדת ביקורת של הדירקטוריון. חברה בועדות הדירקטוריון: הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת תגמול.
האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301	דירקטורית חיצונית לפי הוראות חוק החברות.
האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה	5 בפברואר 2018.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית	בעלת תואר ראשון במשפטים - האוניברסיטה העברית ירושלים. נותנת שירותי ייעוץ משפטי בתחומי חברות, ניירות-ערך ובנקאות. חברת הועד המנהל בעמותות הבאות: עמותת שילוב - מכון לטיפול משפחתי וזוגי (ע"ר); עמותת הקרן לירושלים (ע"ר); מכללה האקדמית בית ברל (ע"ר); חברת האסיפה הכללית של ציפורי מרכז להכשרה ומנהיגות בע"מ (חל"צ). כיהנה בעבר כדירקטורית במגדל חברה לביטוח בע"מ, מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ, מגדל שוקי הון בע"מ וכרמל אולפינים בע"מ (דח"צ).
האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעלת כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**נעם הנגבי**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 055445647 תאריך לידה: 20.7.1958 מען: בן גוריון 14ב', כפר סבא נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	ועדת אשראי, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין והוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ודירקטור בלתי תלוי.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	6 באוקטובר 2019
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון בכלכלה ומדעי המחשב - אוניברסיטת בר-אילן. דירקטור בנעם הנגבי בע"מ (חברה בבעלות מלאה). כיהן בעבר כסמנכ"ל, ראש אגף מערכות מידע ותקשוב במכבי שירותי בריאות; שימש כיועץ טכנולוגי חיצוני בשירותי בריאות כללית בע"מ.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**דליה לב**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 007555337 תאריך לידה: 2.8.1947 מען: בני משה 16/33, תל-אביב נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר ועדת תגמול של הדירקטוריון. חברה בועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת ביקורת, ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עיסקי, הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית.
האם היא דירקטורית בלתי תלויה/דירקטורית חיצונית לפי חוק החברות/דירקטורית חיצונית לפי הוראה 301	דירקטורית חיצונית לפי הוראות חוק החברות.
האם היא עובדת של החברה, חברה בת שלה, חברה קשורה שלה או של בעל עניין בה	לא
התאריך בו החלה כהונתה כדירקטורית בחברה	12 באפריל 2018
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם היא משמשת דירקטורית	רואת חשבון מוסמכת - האוניברסיטה העברית. LLM (מוסמך במשפטים) - אוניברסיטת בר אילן. Advanced Management Program - Harvard Business School. מגשרת מוסמכת - לשכת עורכי הדין. דירקטורית בבלגל בע"מ (חברה בבעלות מלאה). מנטורית לדירקטורים בעמותת יסמין (ע"ר). מכהנת כדירקטורית חיצונית בחברת שטראוס גרופ בע"מ מכהנת בחבר הנאמנים של אוניברסיטת תל-אביב ושל אוניברסיטת בן גוריון. כיהנה בעבר כדירקטורית בחברות: הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, פז חברת הנפט בע"מ.
האם היא דירקטורית שהחברה רואה בה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעלת כשירות מקצועית/דירקטורית מומחית	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים היא בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**ד"ר דוד צביליחובסקי**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 057056426 תאריך לידה: 31.8.1961 מען: הבנים 1, רמת השרון נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	ועדת אשראי, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים והוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	25 בספטמבר 2019.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	דוקטור בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר ראשון במדעי המחשב - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר שני בכלכלה - האוניברסיטה העברית. בעל תואר שני במדעי המחשב - האוניברסיטה העברית. מכהן כחבר הסגל האקדמי הבכיר של הפקולטה לניהול באוניברסיטת תל-אביב, כדירקטור ובעל שליטה באינובנט ישראל בע"מ וכיועץ לחברות טכנולוגיה מתקדמת. כיהן בחמש השנים האחרונות כפרופסור אורח של Cyprus International Institute Of Management.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	משה קורן
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 1228998 תאריך לידה: 8.7.1938 מען: בן יהודה 5, קרית-אונו נתינות: ישראלית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון. חבר בועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת ביקורת וועדת תגמול.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	3 באוגוסט 1992.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה - האוניברסיטה העברית. בוגר קורסים בנושא ניתוח דו"חות כספיים. יועץ בנקאי ופיננסי. מכהן כדירקטור בחברת פרייוסי רייטינג בע"מ.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**ריצ'ארד קפלן**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 011176500 תאריך לידה: 26.8.1955 מען: לוי אשכול 16/63, תל-אביב נתינות: ישראלית ואמריקאית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית. חבר בועדות הדירקטוריון: ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין והוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	לא
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	1 ביולי 2018.
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	מהנדס מכונות, אוניברסיטת בראון. בוגר במשפטים (J.D.), אוניברסיטת קורנל. מכהן כדירקטור בר.א. קפלן 22 ייעוץ בע"מ (חברה בבעלות מלאה). מכהן כדירקטור בחברות: Decentralized Mobile Applications Ltd, Resolution Gaming (Sweden), 8e14, Twiggle. כיהן בעבר כסגן נשיא, ראש תחום פיתוח שירותים פיננסיים גלובליים בחברת IBM; כמנכ"ל חברת IBM Israel; כחבר מועצת המנהלים בלשכת מסחר ישראל ארצות-הברית וכיו"ר חברי הדסה.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל כשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק[1] (המשך)

שם	**ראובן קרופיק**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 013482518 תאריך לידה: 22.8.1951 מען: העמק 3, הוד השרון נתינות: ישראלית וארגנטינאית
חברות בועדות הדירקטוריון	יו"ר הוועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי. חבר בועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין והוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית.
האם הוא דירקטור בלתי תלוי/דירקטור חיצוני לפי חוק החברות/דירקטור חיצוני לפי הוראה 301	דירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ודירקטור בלתי תלוי.
האם הוא עובד של החברה, חברה בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בו	לא
התאריך בו החלה כהונתו כדירקטור בחברה	18 בפברואר 2016
השכלה והתעסקות בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	בעל תואר ראשון במדעי החברה, תוך התמחות בכלכלה ומדעי המדינה - האוניברסיטה העברית ירושלים. בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב. בוגר השתלמות במנהל עסקים של מרכז קלוג (Kellogg) רקאנטי - אוניברסיטת תל-אביב. דירקטור בחברות, יזם עסקי. דירקטור ב-NYK Technologies (חברה משפחתית). חבר בוועד המנהל של המכון לביומתמטיקה רפואית (ע"ר). מרצה מן החוץ באוניברסיטת בן-גוריון. כיהן בעבר כמנכ"ל בכלל תעשיות ביוטכנולוגיה בע"מ; כשותף, יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל ארטה וונצ'ר גרופ בע"מ; כיו"ר דירקטוריון החברות: גמידה סל בע"מ, מדיוונד בע"מ, אנדרומדה ביוטק בע"מ; וכדירקטור בקיורטק בע"מ, יקבי רקאנטי בע"מ וקמפוס ביו ניהול בע"מ.
האם הוא דירקטור שהחברה רואה בו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית/בעל כשירות מקצועית/דירקטור מומחה	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. דירקטור מומחה.
האם לפי מיטב ידיעת החברה והדירקטורים הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא
יעקב פאר מס' זיהוי: 052242609 תאריך לידה: 16.04.1954	כיהן כדירקטור בבנק עד ליום 5 באוקטובר 2019.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של דירקטורים ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1]

שם	**דב קוטלר**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 054010483 תאריך לידה: 2.8.1956
תאריך תחילת כהונה	1 באוקטובר 2019.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל כללי.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. בעל תואר שני בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. כיהן בעבר כיו"ר דירקטוריון אינטו השקעות בע"מ (וכן בתאגידים שחברות הקבוצה הן שותף כללי שלהן - פינטו אפיק ואינטו אושקוש) וכמנכ"ל ישראכרט בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ. כן כיהן כדירקטור בבזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פלאפון, YES, בזק בינלאומי, בזק און ליין, וי-פיננסי טכנולוגיות בע"מ (ובחברות נוספות בקבוצה) ועמיר שיווק והשקעות בחקלאות בע"מ. כמו-כן כיהן כחבר הועד המייעץ של סטארטאפים בתחום הפינטק, Doorbill A.B.C וספליטאיט בע"מ וכיועץ חיצוני של החברות: מקס איט פיננסים בע"מ, Warburg Pincus.

שם	**עמית אוברקוביץ'**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 059030015 תאריך לידה: 19.8.1964
תאריך תחילת כהונה	1 בדצמבר 2019.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת משאבי אנוש מיום 1 בדצמבר 2019. מכהן כדירקטור באבוקה חברה להשקעות בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במדע המדינה - אוניברסיטת תל-אביב בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת דרבי מיוני 2015 ועד דצמבר 2019 - סמנכ"ל משאבי אנוש בחברת חשמל לישראל. החל משנת 1998 - חבר בועד המנהל (בהתנדבות) של עמותת א.וי. ישראל A.V. ISRAEL (ע"ר) מרצה אורח - אוניברסיטת תל-אביב

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1] (המשך)

שם	**יעל אלמוג**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 59284745 תאריך לידה: 6.3.1968
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 1 ביוני 2017.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, היועצת המשפטית הראשית של הבנק מיום 1 במרץ 2018.
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב בעלת תואר שני במשפטים - אוניברסיטת קולומביה, ניו-יורק. מיוני 2017 ועד פברואר 2018 - משנה למנהל כללי, הממונה על חטיבת מחזיקי עניין. ממרץ 2012 עד מאי 2017 - מנהלת ארגון התקינה החשבונאית הבינלאומית IFRS בלונדון. חברה בועד המנהל של העמותות פועלים בקהילה (ע"ר) וקרן פרץ נפתלי (ע"ר).

שם	**אמיר בכר**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 029331113 תאריך לידה: 20.4.1972
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 29 במאי 2018
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לניהול סיכונים.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר בוגר במשפטים וכלכלה מהאוניברסיטה העברית. בעל תואר מוסמך בכלכלה ותואר דוקטור במשפטים מהאוניברסיטה העברית. מנובמבר 2016 ועד מאי 2018 - מנהל אגף ייעוץ ומחקר. מנובמבר 2010 ועד אוקטובר 2016 - קצין ציות ראשי של הבנק. מרצה מן החוץ בדיני בנקאות באוניברסיטה העברית בירושלים.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1] (המשך)

שם	**אתי בן-זאב**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 023571540 תאריך לידה: 2.12.1967
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 14 בפברואר 2016.
התפקיד שהיא ממלאת בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב. מכהנת כיו"ר דירקטוריון פועלית בע"מ (חברה בת של הבנק).
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהיא מחזיקה בהם	בעלת תואר ראשון במתמטיקה ומדעי המחשב - אוניברסיטת תל-אביב. בעלת תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מאוגוסט 2014 ועד ינואר 2016 מנהלת אגף הפיתוח. מאפריל 2010 ועד אוגוסט 2014 מנהלת אגף תשתיות.

שם	**רם גב**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 032283046 תאריך לידה: 3.4.1975
תאריך תחילת כהונה	1 בינואר 2020.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO. מכהן כדירקטור בחברות: דיור ב.פ. בע"מ, דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ, דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ, מבנים וציוד בע"מ, ביתן חברה להשקעות ולמשכנתאות בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית. בעל תואר שני במנהל עסקים - האוניברסיטה העברית. רואה חשבון מוסמך. משנת 2011 ועד 2019 כיהן כ-CFO בישראכרט בע"מ (מחודש יוני 2019 כיהן גם כמשנה למנכ"ל ישראכרט).

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1] (המשך)

שם	**צחי כהן**
פרטים אישיים	מס' זיהוי 022007587 תאריך לידה: 29.9.1965
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 ביולי 2012.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO. מכהן כדירקטור בחברות הבת הבאות: דיור ב.פ. בע"מ, דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ, דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ, מבנים וציוד בע"מ, ביתן חברה להשקעות ולמשכנתאות בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בהנדסה אוירונאוטית - הטכניון, חיפה. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מיולי 2012 ועד פברואר 2018 - משנה למנהל כללי, הממונה על החטיבה לניהול סיכונים.

שם	**עופר לוי**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052222577 תאריך לידה: 15.2.1954
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 במאי 2006.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי. מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות הבת הבאות: אמ"י נאמנים בע"מ, יפת רישומים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון מוסמך. כיהן בעבר כדירקטור בדירקטוריון חברת הבת פועלים אקספרס בע"מ.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1] (המשך)

שם	**ידין ענתבי**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 028078525 תאריך לידה: 31.10.1970
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 23 ביולי 2013.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה ו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית החל מיום 29 במאי 2018. מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות הבת הבאות: בנק הפועלים שוויץ, פועלים החזקות פיננסיות (1993) בע"מ, חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ, פועלים שוקי הון והשקעות-החזקות בע"מ, פועלים שוקי הון-בית השקעות בע"מ, פועלים שוקי הון בע"מ, פקעות פועלים בע"מ, קונטיננטל פועלים בע"מ, אופז בע"מ, הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ, הפועלים נכסים מניות בע"מ, תרשיש-החזקות והשקעות הפועלים בע"מ, תעודה חברה פיננסית בע"מ, הפועלים הנפקות בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ. מכהן כדירקטור בחברת הבת Hapoalim International.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - האוניברסיטה העברית בירושלים. בעל תואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון) - האוניברסיטה העברית בירושלים. רואה חשבון מוסמך. מכהן כדירקטור בידין ענתבי ייעוץ בע"מ. מ-23 ביולי 2013 ועד 29 במאי 2018 משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO. כיהן בעבר כממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר. כיהן בעבר כיו"ר דירקטוריון חברות הבת הבאות: פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ, כסגן יו"ר הדירקטוריון בבנק פוזיטיף.

שם	**דלית רביב**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 024149783 תאריך לידה: 22.6.1969
תאריך תחילת כהונה	מכהנת כחברת הנהלה מיום 13 בנובמבר 2019.
התפקיד שהיא ממלאה בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית. מכהנת כיו"ר דירקטוריון פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ (חברה בת).
האם היא בעלת עניין בתאגיד או בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתה וניסיונה העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בן גוריון. תואר שני מנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מינואר 2013 ועד אוגוסט 2016 - מנהלת בנקאות פלטינום. מאוגוסט 2016 ועד נובמבר 2019 - מנהלת אגף בנקאות מסחרית - החטיבה העסקית.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1] (המשך)

שם	**גולן שרמן**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 23706583 תאריך לידה: 22.6.1968
תאריך תחילת כהונה	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 בפברואר 2018.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות ואסטרטגיה.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בר-אילן. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת בן-גוריון. מדצמבר 2014 ועד ינואר 2018 מנהל אגף בנקאות קמעונאית.

שם	**זאב חיו**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 057069676 תאריך לידה: 24.2.1961
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמבקר פנימי ראשי החל מיום 14 ביולי 2014.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מבקר פנימי ראשי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון מוסמך. מיולי 2014 ועד אפריל 2018 מבקר פנימי ראשי בחברות: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק[1] (המשך)

שם	**אסף אזולאי**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 052807120 תאריך לידה: 30.10.1983
תאריך תחילת כהונה	1 במרץ 2017.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מנהל מטה שיווק ופרסום.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במשפטים - הקריה האקדמית אונו משנת 2014 ועד שנת 2017 מנכ"ל משותף של חברת גיתם BBDOIM.

שם	**גלעד בלוך**
פרטים אישיים	מס' זיהוי: 028487296 תאריך לידה: 15.3.1971
תאריך תחילת כהונה	מכהן כמזכיר הבנק החל מיום 1 בפברואר 2019.
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו	מזכיר הבנק.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
השכלתו וניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות, תוך פירוט המקצועות או התחומים שבהם נרכשה ההשכלה, המוסד שבו נרכשה והתואר האקדמי או התעודה המקצועית שהוא מחזיק בהם	בעל תואר ראשון במנהל עסקים - המכללה למינהל ראשון לציון. בעל תואר שני במנהל עסקים במסגרת תוכנית Executive MBA - אוניברסיטת תל-אביב. מיוני 2013 ועד ינואר 2017 מנהל יחידת ניתוח האשראי של האגף המסחרי בחטיבה העסקית. מינואר 2017 ועד פברואר 2019 עוזר אישי למנכ"ל בתחום האשראי, ציות וניהול סיכונים.

ארי פינטו	כיהן כמנהל כללי עד ליום 30 בספטמבר 2019.
יעל דרומי	כיהנה כחברת הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי עניין עד ליום 29 בפברואר 2020.
ארז יוסף	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנכ"ל, COO, ממונה על חטיבת אסטרטגיה, משאבים ותפעול עד ליום 31 באוקטובר 2019.
עופר קורן	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO עד ליום 31 בדצמבר 2019.
רונן שטיין	כיהן כחבר הנהלה, משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית עד ליום 12 בנובמבר 2019.
ניב פולני	כיהן כמנהל הפיתוח העסקי עד ליום 31 בינואר 2020.
אבנר פז-צוק	כיהן כמנהל תוכנית המודרניזציה של מערכות הליבה עד ליום 3 בפברואר 2020.

(1) הפרטים בתקנה נכונים למועד פרסום הדוח, למעט אם צויין אחרת. ככלל, פרטים אודות כהונות ועיסוקים בעבר של נושאי משרה בכירה בבנק ניתנים לתקופה של חמש השנים האחרונות.

תקנה 26ב מורשי החתימה העצמאיים

אין.

תקנה 27 רואי חשבון של הבנק

זיו האפט, רואי חשבון, דרך מנחם בגין 48, תל-אביב.
סומך חייקין, רואי חשבון, רח' הארבעה 17, תל-אביב.

תקנה 28 פירוט לשינויים בתזכיר ובתקנון של הבנק

ביום 18 ביולי 2019 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק מספר תיקונים בתקנון הבנק אשר כללו בעיקר התאמות של התקנון להוראות הדין החלות על הבנק עקב הפיכתו לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה (בחודש נובמבר 2018), ובפרט לאור הוראות פקודת הבנקאות 1941 ("פקודת הבנקאות") בנוגע לכללי הבחירה והמינוי של דירקטורים בתאגיד בנקאי כאמור. בנוסף נכללו מספר התאמות להוראות דין עדכניות, כגון התאמת מספר הדירקטורים המירבי לקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין של הפיקוח על הבנקים מס' 301. ראה דוח לזימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 ביוני 2019 (מספר אסמכתא 2019-01-050499).

תקנה 29

א. המלצות הדירקטוריון לאסיפה הכללית והחלטותיהם שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית:

1. חלוקת דיבידנד -
   לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד ראה דוח הדירקטוריון עמוד 33.
2. שינוי בהון - אין.
3. שינוי בתזכיר ובתקנון של הבנק - ראה תקנה 28 לעיל.
4. פדיון מניות - אין.
5. פדיון מוקדם של אגרות-חוב - ביום 1 בפברואר 2019 פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים (סדרה ב', לא סחיר) בתמורה לסכום פדיון כולל (הכולל הפרשי הצמדה וריבית) של כ-583 מיליון ש"ח. הפדיון המוקדם אושר על-ידי דירקטוריון הבנק ועל-ידי המפקחת על הבנקים.
   ביום 9 בספטמבר 2019 פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים (סדרה ד', לא סחיר) בתמורה לסכום פדיון כולל (הכולל הפרשי הצמדה וריבית) של כ-349 מיליון ש"ח. הפדיון המוקדם אושר על-ידי דירקטוריון הבנק ועל-ידי המפקחת על הבנקים.
6. עסקות שאינן בתנאי שוק בין הבנק לבין בעל עניין בו למעט עסקה של התאגיד עם חברה בת שלו - אין.

ב. החלטות האסיפה הכללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטוריון - אין.

ג. החלטות אסיפה כללית מיוחדת -
ביום 26 בדצמבר 2019 החליטה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק לאשר את הנושאים הבאים:

1. לאשר את הארכת תוקפה של מדיניות התגמול לנושאי המשרה של הבנק לתקופה של עד 12 חודשים נוספים, עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020.
2. לאשר את תנאי כהונתו והעסקתו של עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק לתקופה של עד שנה (היינו עד לא יאוחר מיום יום 31 בדצמבר 2020);
3. לאשר את תנאי כהונתו והעסקתו של מר דב קוטלר כמנכ"ל הבנק לתקופה של עד שנה (היינו עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020).

לפרטים אודות החלטות שהתקבלו באסיפה כללית שנתית שנערכה ביום 18 ביולי 2019, ראה סעיף 6.6 לחלק "ממשל תאגידי ופרטים נוספים".

תקנה 29א

עסקות חריגות הטעונות אישור לפי סעיף 270 (1) לחוק החברות - אין.

תקנה 29א(4) - נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתבי פטור, התחייבות לשיפוי, והם מבוטחים בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה.

פטור לנושאי משרה
ביום 18 בפברואר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול (בישיבותיה מהימים 7 ו-10 בינואר 2016) ודירקטוריון הבנק (בישיבתו מיום 13 בינואר 2016), הענקת כתבי פטור, לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, לרבות למנכ"ל הבנק, המכהן ו/או שיכהן מעת לעת, ולרבות לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק (דאז) עשויה הייתה להיחשב בעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם. על-פי כתבי הפטור, הבנק פוטר, כפוף להוראות חוק החברות, את נושא המשרה מאחריות כלפיו בשל כל נזק לבנק ו/או לחברות בנות של הבנק ו/או לחברות קשורות של הבנק ו/או לתאגידים אחרים, באשר הם, אשר הבנק מחזיק ו/או יחזיק מעת לעת בניירות-ערך שלהם, עקב מעשה או מחדל שבוצעו או יבוצעו על-ידי נושא המשרה במהלך תקופת כהונתו המהווים הפרת חובת זהירות של נושא המשרה כלפי הבנק. הפטור לא יחול ביחס למעשה או מחדל של נושא משרה בנוגע להחלטה או עסקה שלבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בבנק יש בה עניין אישי. למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתב פטור. לפרטים נוספים, ראה הדוח המיידי על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 2016-01-009607).

ביטוח נושאי משרה
במסגרת מדיניות תגמול נושאי המשרה של הבנק, אשר אושרה באסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 19 בדצמבר 2016 אושר כי סכום הכיסוי הכולל לביטוח אחריות נושאי משרה ודירקטורים בבנק לא יעלה על כ-500 מיליון דולר של ארצות-הברית, לתביעה ובמצטבר, הפרמיה השנתית לא תעלה על כ-10 מיליון דולר של ארצות-הברית וגובה ההשתתפות העצמית המקסימלי הינו 1,000,000 דולר.
בחודש מאי 2019 אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תש"ס-2000 ("תקנות ההקלות") והדירקטוריון את הארכת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה של הבנק וחברות בנות של הבנק בחודש אחד (היינו עד ליום 30 ביוני 2019 במקום 31 במאי 2019, מועד פקיעתה של פוליסת הביטוח הקודמת) בתמורה לסך של כ-200,000 דולר, וזאת על-מנת למצות משא ומתן עם מבטחים על חידוש הפוליסה. בחודש יוני 2019, אישרו ועדת התגמול (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות ההקלות) ודירקטוריון הבנק, רכישת כיסוי ביטוחי לאחריות הדירקטורים ונושאי משרה בקבוצת הבנק וחבויות כספיות שתוטלנה עליהם בשל תפקודם כנושאי משרה. הכיסוי הביטוחי שנרכש כולל גם כיסוי לחברה בגין סכומים בהם שיפתה את נושאי המשרה ובגין תביעות ניירות-ערך בגבולות אחריות של 250 מיליון דולר וכן כיסוי נוסף לדירקטורים ונושאי המשרה (Side A) בגבולות אחריות של 50 מיליון דולר (סך-הכל 300 מיליון דולר), וזאת החל מיום 1 ביולי 2019, לתקופה של אחד עשר חודשים. סך הפרמיה בגין הכיסוי הביטוחי כאמור עומד על כ-2.4 מיליון דולר. קודם לכן החזיק הבנק בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה בהיקף כיסוי של 400 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר, כאשר הפרמיה בגינה הסתכמה בכ-1.8 מיליון דולר לתקופה של 13 חודשים.
במסגרת ההיפרדות מישראכרט בע"מ ("ישראכרט"), אישר הדירקטוריון ביום 26 בדצמבר 2018, בהמשך לאישור ועדת הביקורת מיום 19 בדצמבר 2018 ואישור ועדת התגמול מיום 19 בדצמבר 2018 (בהתאם לתקנה 1ב1 לתקנות החברות (הקלות בעסקות עם בעלי עניין), תש"ס-2000), רכישת פוליסת ביטוח מסוג POSI (Public Offering of Securities Insurance) בקשר עם הנפקת מניות ישראכרט, במשותף עם ישראכרט. הפוליסה מבטחת את אחריות הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ובישראכרט וכן את הבנק וישראכרט בגין הנפקות של מניות ישראכרט שהוצעו לציבור על-ידי הבנק והנפקה ראשונה של אגרות-חוב על-ידי ישראכרט שבוצעה בחודש אפריל 2019. גבולות האחריות בפוליסה הם עד 200 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר. הפרמיה בגין פוליסת ה-POSI הינה כ-1 מיליון דולר. הפוליסה בתוקף מיום 1 במרץ 2019 ועד ליום 31 בינואר 2028.

שיפוי לנושאי משרה: לפרטים אודות כתבי שיפוי שקיבלו כל נושאי המשרה המכהנים בבנק, ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

גלעד בלוך
מזכיר הבנק

תל-אביב, 18 במרץ 2020

שאלון ממשל תאגידי[1]

עצמאות הדירקטוריון			
		נכון	לא נכון
1.	בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו שני דירקטורים חיצוניים אינה עולה על 90 ימים, כאמור בסעיף 363א.(ב)(10) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר בשנת הדיווח (ובכלל זה גם תקופת כהונה שאושרה בדיעבד, תוך הפרדה בין הדירקטורים החיצונים השונים): דירקטור א': **רונית אברמזון רוקח** דירקטור ב': **דליה לב** דירקטור ג': **דוד אבנר** (החל לכהן ב-10.9.2019) מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **3 (וכן 2 דירקטורים חיצוניים נוספים, כהגדרת המונח בהוראה 301 של המפקח על הבנקים).**	✓	
2.	שיעור[2] הדירקטורים הבלתי תלויים[3] המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **5/9**. שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים שנקבע בתקנון[4] התאגיד[5]: _____. ☐ לא רלוונטי (לא נקבעה הוראה בתקנון). **על-פי הוראה 301 של המפקח על הבנקים נדרש, כי לפחות שליש מהדירקטורים בדירקטוריון הבנק יהיו דירקטורים חיצוניים, כהגדרתם בהוראה 301 (כולל דירקטורים חיצוניים לפי חוק החברות). בבנק מכהנים כאמור 5 דירקטורים חיצוניים, כהגדרתם בהוראה 301 והם גם דירקטורים בלתי תלויים.**	_____	_____
3.	בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הבלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראת סעיף 240(ב) ו-(ו) לחוק החברות לעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והבלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או בלתי תלוי).	✓	
4.	כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם כפופים[6] למנהל הכללי, במישרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים). אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, הדירקטור כפוף למנהל הכללי כאמור) - יצוין שיעור הדירקטורים שלא עמדו במגבלה האמורה: _____.	✓	

(1) פורסם במסגרת הצעות חקיקה לשיפור הדוחות ביום 16 במרץ 2014.
(2) בשאלון זה: "שיעור" - מספר מסוים מתוך הסך הכל, כך לדוגמא 3/8.
(3) לרבות "דירקטורים חיצוניים" כהגדרתם בחוק החברות.
(4) לענין שאלה זו - "תקנון" לרבות על פי הוראת דין ספציפית החלה על התאגיד (לדוגמא בתאגיד בנקאי - הוראות המפקח על הבנקים).
(5) חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.
(6) לעניין שאלה זו - עצם כהונה כדירקטור בתאגיד מוחזק הנמצא בשליטת התאגיד, לא ייחשב כ"כפיפות", מאידך, כהונת דירקטור בתאגיד המכהן כנושא משרה (למעט דירקטור) ו/או עובד בתאגיד המוחזק שבשליטת התאגיד ייחשב "ככפיפות" לעניין שאלה זו.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

עצמאות הדירקטוריון (המשך)			
		נכון	לא נכון
5.	כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של עניין אישי שלהם באישור עסקה שעל סדר יומה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): אם תשובתכם הינה "לא נכון" - האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו בהתאם להוראות סעיף 278(א) סיפה: ☒ **כן** ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה). יצוין שיעור הישיבות בהם דירקטורים כאמור נכחו בדיון ו/או השתתפו בהצבעה למעט בנסיבות כאמור בס"ק א: **0%.**		✓
6.	בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד, לא נכח בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל שליטה ו/או קרובו ו/או מי מטעמו שאינו חבר דירקטוריון ו/או נושא משרה בכירה בתאגיד נכח בישיבות הדירקטוריון כאמור) - יצוינו הפרטים הבאים לגבי נוכחות כל אדם נוסף בישיבות הדירקטוריון כאמור: זהות: _____. תפקיד בתאגיד (ככל וקיים): _____. פירוט הזיקה לבעל השליטה (אם מי שנכח אינו בעל השליטה עצמו): _____. האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה). שיעור נוכחותו[7] בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח לשם הצגת נושא מסוים על ידו: _____, נוכחות אחרת: _____. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		

(7) תוך הפרדה בין בעל השליטה, קרובו ו/או מי מטעמו.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

כשירות וכישורי הדירקטורים				
7.		בתקנון התאגיד לא קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדירקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים (לעניין זה - קביעה ברוב רגיל אינה נחשבת מגבלה)[8]. **קיימות הוראות מיוחדות בדין הנוגעות לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה.** אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, קיימת מגבלה כאמור) יצוין -	✓	
	א.	פרק הזמן שנקבע בתקנון לכהונת דירקטור: _____.		
	ב.	הרוב הדרוש שנקבע בתקנון לסיום כהונתם של הדירקטורים: _____.		
	ג.	מנין חוקי שנקבע בתקנון באסיפה הכללית לשם סיום כהונתם של הדירקטורים: _____.		
	ד.	הרוב הדרוש לשינוי הוראות אלו בתקנון: _____.		
8.		התאגיד דאג לעריכת תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדין החל על התאגיד והדירקטורים, וכן דאג לעריכת תוכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדירקטור ממלא בתאגיד. אם תשובתכם הינה "נכון"- יצוין האם התוכנית הופעלה בשנת הדיווח: ☒ **כן** ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה)	✓	
9.	א.	בתאגיד נקבע מספר מזערי נדרש של דירקטורים בדירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין המספר המזערי שנקבע: **3.**	✓	
	ב.	מספר הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח - בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית[9]: **5** בעלי כשירות מקצועית[10]: **2**[11] במקרה שהיו שינויים במספר הדירקטורים כאמור בשנת הדיווח, יינתן הנתון של המספר הנמוך ביותר (למעט בתקופת זמן של 60 ימים מקרות השינוי) של דירקטורים מכל סוג שכיהנו בשנת הדיווח.		
10.	א.	בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין פרק הזמן (בימים) בו לא התקיים האמור: _____. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו דירקטורים משני המינים אינה עולה על 60 ימים, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד דירקטורים משני המינים: _____.	✓	
	ב.	מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: גברים: **7,** נשים: **2.**		

(8) חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.
(9) לאחר הערכת הדירקטוריון, בהתאם להוראות תקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו-2005.
(10) ר' ה"ש 9.
(11) נוסף על הדירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)									
								נכון	לא נכון
11.	א.	מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח: רבעון ראשון (שנת 2019): **16** רבעון שני: **13** רבעון שלישי: **11** רבעון רביעי: **16**							
	ב.	לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, יצוין שיעור[12] השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בס"ק זה - לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, וכמצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו): (יש להוסיף שורות נוספות לפי מספר הדירקטורים).								
		שם הדירקטור	שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון	שיעור השתתפותו בישיבות ועדת ביקורת[13]	שיעור השתתפותו בישיבות הוועדה לבחינת הדוחות כספיים[14]	שיעור השתתפותו בישיבות ועדת תגמול[15]	שיעור השתתפותו בישיבות ועדות דירקטוריון נוספות בהן הוא חבר (תוך ציון שם הוועדה)		
		עודד ערן	100%				ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% ועדת אשראי - 91% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדה לאיתור מנכ"ל - 100%		
		דוד אבנר[16]	100%	100%	100%	100%	ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100%		
		רונית אברמזון רוקח	100%	100%	100%	100%	הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100%		
		נעם הנגבי[17]	94%				ועדת אשראי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100%		
		דליה לב	96%	100%	100%	100%	ועדת אשראי - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% ועדה לאיתור מנכ"ל - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100%		

(12) ר' ה"ש 2.
(13) לגבי דירקטור החבר בוועדה זו. בהתאם להוראות הפיקוח, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
(14) לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.
(15) לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.
(16) מר דוד אבנר החל את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 10.9.2019.
(17) מר נעם הנגבי החל את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 6.10.2019.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית) (המשך)										
									נכון	לא נכון
		דוד צביליחובסקי[18]	100%				ועדת אשראי - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100%			
		משה קורן	100%	100%	100%	100%	הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדת אשראי - 100%			
		ריצ'ארד קפלן	100%				ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100%			
		ראובן קרופיק	100%	100%	100%		ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין - 100% הוועדה לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100%			
		יעקב פאר[19]	100%	100%	100%		ועדת אשראי - 100% ועדה לאסטרטגיה ופיתוח עסקי - 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים - 100% ועדה לאיתור מנכ"ל - 100%			
12.	בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, בלא נוכחותם וניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם.								✓	

(18) מר דוד צביליחובסקי החל את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 25.9.2019.
(19) מר יעקב פאר סיים את כהונתו כדירקטור בבנק ביום 5.10.2019.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

		נכון	לא נכון
הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון			
13.	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון אינה עולה על 60 ימים כאמור בסעיף 363א.(2) לחוק החברות), ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון כאמור: _____.	✓	
14.	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל אינה עולה על 90 ימים כאמור בסעיף 363א.(6) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל כאמור: _____.	✓	
15.	בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות[20]. ☒ לא רלוונטי (ככל שלא מתקיים בתאגיד כפל כהונה כאמור).		
16.	המנכ"ל אינו קרוב של יו"ר הדירקטוריון. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, המנכ"ל הנו קרוב של יו"ר הדירקטוריון) -	✓	
	א. תצוין הקרבה המשפחתית בין הצדדים: _____.	_____	_____
	ב. הכהונה אושרה בהתאם לסעיף 121(ג) לחוק החברות[21]: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה)	_____	_____
17.	בעל שליטה או קרובו אינו מכהן כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בתאגיד, למעט כדירקטור. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		

(20) בחברת איגרות חוב - אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.
(21) בחברת איגרות חוב - אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ועדת הביקורת				
			נכון	לא נכון
18.		בוועדת הביקורת <u>לא כיהן</u> בשנת הדיווח -	———	———
	א.	בעל השליטה או קרובו. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		
	ב.	יו"ר הדירקטוריון.	✓	
	ג.	דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.	✓	
	ד.	דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.	✓	
	ה.	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		
19.		מי שאינו רשאי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות.[22]	✓	
20.		מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הוועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין שיעור הישיבות בהן לא התקיימה הדרישה כאמור: ———.	✓	
21.		ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות בנוכחות המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר ובלא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד.	✓	
22.		בכל ישיבות ועדת הביקורת בה נכח מי שאינו רשאי להיות חבר הוועדה, היה זה באישור יו"ר הוועדה ו/או לבקשת הוועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינו בעל שליטה או קרובו).	✓	
23.		בשנת הדיווח היו בתוקף הסדרים שקבעה ועדת הביקורת לגבי אופן הטיפול בתלונות של עובדי התאגיד בקשר לליקויים בניהול עסקיו ולגבי ההגנה שתינתן לעובדים שהתלוננו כאמור.	✓	
24.		ועדת הביקורת (ו/או הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו ביחס לדוחות הכספיים בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים.	✓	

(22) חברי הדירקטוריון שאינם חברי ועדת ביקורת נכחו בחלקים ממספר ישיבות של הוועדה בשנת 2019 לשם הצגת נושא מסויים (בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות), וכן נכחו בעת שנערכו דיונים בדוחות הכספיים, עת ישבה הוועדה כועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

		תפקידי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן: הוועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים[23]	נכון	לא נכון
25.	א.	יצוין פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הוועדה לקראת הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: **<u>יומיים</u>, ככל שהדבר אפשרי.**	____	____
	ב.	מספר הימים שחלפו בפועל בין מועד העברת ההמלצות לדירקטוריון למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2019): **<u>2</u>** דוח רבעון שני: **<u>2</u>** דוח רבעון שלישי: **<u>2</u>** דוח שנתי: **<u>-</u>*** * המלצות הוועדה הועברו סמוך למועד אישור הדוחות, בשל הנסיבות במועד זה.	____	____
	ג.	מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיוטת הדוחות הכספיים לדירקטורים למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2018): **<u>9</u>** דוח רבעון שני: **<u>8</u>** דוח רבעון שלישי: **<u>9</u>** דוח שנתי: **<u>3</u>**		
26.		רואה החשבון המבקר של התאגיד השתתף בכל ישיבות הוועדה והדירקטוריון, בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון", יצוין שיעור השתתפותו: ____	✓	
27.		בוועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפרסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:	____	____
	א.	מספר חבריה לא פחת משלושה (במועד הדיון בוועדה ואישור הדוחות כאמור).	✓	
	ב.	התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 115(ב) ו-(ג) לחוק החברות (לעניין כהונת חברי ועדת ביקורת).[24]	✓	
	ג.	יו"ר הוועדה הוא דירקטור חיצוני.	✓	
	ד.	כל חבריה דירקטורים ורוב חבריה דירקטורים בלתי תלויים.	✓	
	ה.	לכל חבריה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הבלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	✓	
	ו.	חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים.	✓	
	ז.	המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חבריה ובלבד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות.	✓	
		אם תשובתכם הנה "לא נכון" לגבי אחד או יותר מסעיפי המשנה של שאלה זו, יצוין ביחס לאיזה דוח (תקופתי/רבעוני) לא התקיים התנאי האמור וכן התנאי שלא התקיים: ____.	____	____

(23) בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, ועדת הביקורת משמשת כוועדה לבחינת הדוחות הכספיים.
(24) ראה הערה 22 לעיל.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ועדת תגמול			
		נכון	לא נכון
28.	הוועדה מנתה, בשנת הדיווח, לפחות שלושה חברים והדירקטורים החיצוניים היוו בה רוב (במועד הדיון בוועדה). ☐ לא רלוונטי (לא התקיים דיון).	✓	
29.	תנאי כהונתם והעסקתם של כל חברי ועדת התגמול בשנת הדיווח הינם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000.	✓	
30.	בוועדת התגמול לא כיהן בשנת הדיווח -	____	____
	א. בעל השליטה או קרובו. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		
	ב. יו"ר הדירקטוריון.	✓	
	ג. דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.	✓	
	ד. דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.	✓	
	ה. דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		
31.	בעל שליטה או קרובו לא נכחו בשנת הדיווח בישיבות ועדת התגמול, למעט אם קבע יו"ר הוועדה כי מי מהם נדרש לשם הצגת נושא מסוים. ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		
32.	ועדת התגמול והדירקטוריון לא עשו שימוש בסמכותם לפי סעיפים 267א(ג), 272(ג)(3) ו-272(גו)(1)(ג) לאישור עסקה או מדיניות תגמול, למרות התנגדותה של האסיפה הכללית. אם תשובתכם הנה "לא נכון" יצוין - סוג העסקה שאושרה כאמור: ____ מספר הפעמים בהן נעשה שימוש בסמכותם בשנת הדיווח: ____	✓	

מבקר פנים			
		נכון	לא נכון
33.	יו"ר הדירקטוריון או מנכ"ל התאגיד הוא הממונה הארגוני על המבקר הפנימי בתאגיד.	✓	
34.	יו"ר הדירקטוריון או ועדת הביקורת אישרו את תוכנית העבודה בשנת הדיווח. בנוסף, יפורטו נושאי הביקורת בהם עסק המבקר הפנימי בשנת הדיווח: ____ (יש לסמן x במשבצת המתאימה).[25]	✓	
35.	היקף העסקת המבקר הפנימי בתאגיד בשנת הדיווח (בשעות[26]): **100%** **לפרטים אודות מספר המשרות המועסקות בביקורת הפנימית בבנק, ראה פרק 6.2. הביקורת הפנימית, בדוח ממשל תאגידי לעיל.**	____	____
	בשנת הדיווח התקיים דיון (בוועדת הביקורת או בדירקטוריון) בממצאי המבקר הפנימי.	✓	
36.	המבקר הפנימי אינו בעל עניין בתאגיד, קרובו, רו"ח מבקר או מי מטעמו וכן אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם.	✓	

(25) לפרטים אודות הביקורת הפנימית בבנק, ראה פרק 6.2. הביקורת הפנימית, בדוח ממשל תאגידי.
(26) כולל שעות עבודה שהושקעו בתאגידים מוחזקים ובביקורת מחוץ לישראל, ולפי העניין.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

		נכון	לא נכון
	עסקות עם בעלי עניין		
37.	בעל השליטה או קרובו (לרבות חברה שבשליטתו) אינו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל השליטה או קרובו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול) יצוין - - מספר הקרובים (לרבות בעל השליטה) המועסקים על-ידי התאגיד (לרבות חברות שבשליטתם ו/או באמצעות חברות ניהול): _____. - האם הסכמי העסקה ו/או שירותי הניהול כאמור אושרו בידי האורגים הקבועים בדין: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה) ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה). _____.		
38.	למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה אין עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר). אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין האם נקבע הסדר לתיחום פעילויות בין התאגיד ובעל השליטה בו: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה) ☒ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		

מר עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

הגב' רונית אברמזון רוקח
יו"ר ועדת הביקורת[27]

תל-אביב, 18 במרץ 2020

(27) ועדת הביקורת משמשת גם כועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

אובליגו
חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.
אופציה
חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרך כלל במועד קבוע מראש.
איגוח
גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות המשקפות את התזרימים הצפויים בגין הלוואות שקובצו יחדיו.
אגרת-חוב
נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.
אשראי חוץ-מאזני
התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).
באזל 2/באזל 3
תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.
הון פיקוחי
ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.
הון רובד 1
הון רובד 1 - הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.
הון רובד 2
הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.
הסכמי רכש/מכר חוזר
הסכמים לרכישה או מכירה של ניירות-ערך בתמורה למזומן או ניירות-ערך, כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.
חבות
כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.
חוב
זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת כנכס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמא פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.
חוב מותנה בביטחון
חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.
כתבי התחייבות נדחים
כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.
מדד המחירים לצרכן
מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.
מח"מ
משך חיים ממוצע
הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האיגרת.
מכשיר נגזר
מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שוויו.
מכשיר פיננסי
מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.
מניות פנטום
מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.
מניות רדומות
מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.
מרווח Bid-Ask
המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC
Over the counter
מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שוויו.
סינדיקציה
עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.
פיקדונות לזמן קצוב
פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.
פיקדונות לפי דרישה
פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.
שוק פעיל
שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.
B2B
Business To Business
פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.
CVA
Credit Valuation Adjustment
חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.
FATCA
Foreign Accounts Tax Compliance Act
חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.
FDIC
Federal Deposit Insurance Corporation
התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.
FINMA
Swiss Financial Market Supervisory Authority
הרשות המפקחת על המוסדות הפיננסיים בשוויץ.
GRI
Global Reporting Initiative
תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.
ICAAP
Internal Capital Adequacy Assessment Process
תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.
LDC
Less Developed Country
ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
LTV
Loan To Value Ratio
היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).
MTM
Mark to Market
שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.
NPL
Non Preforming Loan
אשראי פגום שאינו צובר ריבית
VaR
Value at Risk
מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

א

איגוח 125, 373
אנשים קשורים 282
אשראי לציבור 10, 16, 25, 29, 42, 43, 44, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 62, 95, 101, 105, 111, 115, 123, 142, 143, 144, 146, 192, 194, 196, 200, 202, 204, 208, 211, 213, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 246, 247, 248, 255, 256, 257, 258, 263, 265, 292, 294, 296, 298, 300, 302, 303, 305, 311, 313, 314, 316, 319, 324, 373

ג

גידור 23, 41, 46, 51, 63, 71, 72, 107, 108, 109, 114, 124, 125, 135, 136, 186, 305

ד

דיבידנד 10, 16, 33, 34, 44, 67, 102, 103, 105, 125, 133, 146, 147, 166, 253, 254, 265, 333, 361

ה

הון אנושי 271, 286, 308
הון והלימות הון 46
הון מניות 102, 103, 134, 340, 342
היוון עלויות תוכנה 117
הלבנת הון 20, 79, 81, 181, 276, 301, 306
הלוואות לדיור 10, 29, 30, 39, 43, 44, 52, 57, 58, 59, 63, 64, 84, 110, 112, 121, 127, 142, 143, 144, 194, 198, 200, 202, 203, 204, 206, 208, 210, 211, 212, 213, 216, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 233, 234, 235, 238, 239, 271, 287, 295, 296, 297
הליכים משפטיים 21, 80, 176, 177, 178, 179, 180
הסכם שכר 18, 26, 154, 162, 287
הפרשה לירידת-ערך 23, 125, 149
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 68, 112, 227, 228
הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 25, 112, 137, 145, 316

ו

ועדת שטרום 266, 292

ז

זכויות עובדים 95, 104, 118, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 264

ח

חובות פגומים 15, 16, 52, 53, 54, 61, 84, 111, 142, 143, 192, 194, 196, 200, 202, 204, 208, 211, 213, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 246, 319

י

ירידת-ערך 24, 41, 42, 87, 108, 110, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 302

מ

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 10, 44, 46, 95, 120, 183, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 271, 289
מגזרי פעילות פיקוחיים 9, 10, 38, 39, 43, 44, 95, 120, 189, 190, 192, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 220, 305
מדינות זרות 31
מדיניות חשבונאית 95, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123
מדיניות ניהול סיכונים 47, 48
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 169
מימון ממונף 10, 67, 68
מינוף 10, 14, 34, 37, 95, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173
מסגרות אשראי 30, 85, 112, 122, 238

נ

נגזרים 10, 22, 23, 30, 33, 41, 50, 57, 58, 61, 63, 69, 71, 73, 85, 95, 101, 103, 104, 107, 108, 111, 114, 115, 116, 122, 124, 125, 126, 175, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 197, 205, 214, 215, 234, 235, 236, 237, 240, 241, 242, 244, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 253, 254, 263, 264, 299, 303, 304, 305, 311, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 373
נזילות 9, 14, 16, 34, 46, 48, 49, 60, 74, 75, 83, 173, 182, 188, 268
ניירות-ערך 10, 13, 14, 16, 23, 27, 29, 30, 31, 32, 46, 51, 57, 58, 59, 61, 75, 79, 81, 87, 95, 100, 101, 104, 105, 107, 111, 113, 114, 115, 116, 124, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 146, 166, 171, 172, 174, 182, 186, 189, 197, 205, 214, 215, 217, 222, 223, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 240, 241, 246, 247, 248, 249, 250, 252, 255, 256, 257, 258, 261, 263, 264, 265, 267, 273, 274, 276, 278, 281, 282, 291, 292, 297, 300, 304, 306, 311, 313, 314, 319, 321, 335, 337, 338, 347, 362, 373
נכסים אחרים 57, 58, 95, 101, 104, 113, 118, 142, 143, 150, 222, 223, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 236, 237, 240, 241, 255, 256, 257, 258, 263, 264, 311, 313, 314, 320
נכסי סיכון 36, 77, 167, 192, 194, 196, 197, 200, 202, 204, 205, 208, 211, 213, 215

ס

סייבר 16, 46, 78, 83
סיכון אשראי 9, 10, 16, 25, 30, 36, 46, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 66, 67, 69, 83, 84, 85, 95, 111, 112, 115, 143, 144, 145, 153, 167, 187, 188, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 246, 247, 248, 255, 256, 257, 258, 268, 293, 299, 316
סיכונים אחרים 83
סיכון מוניטין 9, 16, 46, 80, 82, 83
סיכון מימון 74
סיכון נזילות 9, 14, 16, 46, 74, 83, 188
סיכון סביבתי 9, 82
סיכון רגולטורי 16, 46, 81
סיכון ריבית 16, 34, 46, 70, 71, 83
סיכון שוק 9, 16, 46, 70, 83, 85, 115, 188
סיכון תפעולי 9, 16, 36, 46, 76, 77, 83, 167, 188

ע

עמלות 10, 15, 16, 22, 25, 26, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 95, 99, 110, 111, 123, 127, 129, 130, 131, 147, 177, 190, 194, 195, 197, 198, 202, 203, 205, 206, 210, 212, 214, 217, 218, 219, 220, 261, 262, 267, 271, 281, 292, 294, 296, 298, 300, 302, 305, 310, 312, 317, 319, 320
ענפי משק 10, 19, 30, 32, 49, 51, 59, 61, 69, 293

פ

פחת והפחתות 117, 129
פיקדונות הציבור 16, 29, 32, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 95, 101, 124, 150, 151, 182, 192, 194, 196, 200, 202, 204, 208, 211, 213, 215, 218, 219, 220, 240, 241, 242, 244, 247, 248, 255, 256, 257, 258, 261, 263, 282, 292, 294, 295, 298, 300, 302, 303, 305, 306, 311, 313, 314, 321, 322, 324

צ

צדדים קשורים 107, 256, 258, 259, 260, 266

ר

רגולציה 9, 20, 80, 83, 295
רווח למניה 95, 99, 120, 134, 135, 310, 312

ש

שווי הוגן 10, 11, 23, 27, 33, 50, 71, 72, 85, 87, 95, 100, 107, 108, 114, 115, 116, 121, 125, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 146, 158, 182, 185, 186, 187, 188, 197, 205, 215, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 315

ת

תגמול 82, 102, 103, 153, 155, 156, 162, 275, 277, 278, 279, 287, 288, 346, 347, 349, 351, 362, 366, 371, 373
תיק בנקאי 71, 72
תיק למסחר 31
תשואה להון 277
תשלום מבוסס מניות 95, 102, 103, 104, 119, 128, 148, 162, 163, 164, 165, 259, 260, 264, 275, 277, 278